

Jane Austen

Mansfield Park

ALDO PRESS

Jane Austen

Mansfield Park

Traducere de
Adina Ihora

ALDO PRESS
2004

MANSFIELD PARK

Jane Austen

Editor ALDO PRESS, București

© by Aldo Press

Toate drepturile pentru această versiune aparțin Aldo Press

Informații, comenzi ramburs, comenzi
pentru editare și tipărire de cărți și broșuri

OP 76, CP 161, București, 062590

Tel./Fax 4341750;

Email aldopress@rdsmail.ro

www.aldopress.ro

ISBN ePUB: 978-973-701-334-7

ISBN PDF: 978-973-701-335-4

ISBN Print: 973-701-007-8

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Capitolul I

Cu vreo treizeci de ani în urmă, domnișoara Maria Ward din Huntingdon, având un venit anual de numai șapte mii de lire, a avut norocul să-l captiveze pe sir Thomas Bertram din Mansfield Park, comitatul Northampton, fiind, astfel, ridicată la rangul de lady de baronet, cu toate avantajele și consecințele, adică o casă frumoasă și un venit generos. Întregul Huntingdon a aplaudat oportunitatea acestei partide, iar unchiul ei, avocat, a făcut astfel încât să aibă cu cel puțin trei mii de lire mai puțin decât ar fi avut dreptul, în mod echitabil.

Avea două surori care să beneficieze, la rândul lor, de avansarea ei pe scara socială; unele dintre cunoștințele lor, care le considerau pe domnișoara Ward și pe domnișoara Frances la fel de frumoase ca domnișoara Maria, nu au ezitat să le prezică și lor o căsătorie aproape la fel de avantajoasă. Cu siguranță însă, nu sunt atât de mulți bărbați foarte avuți, în lumea largă, câte femei drăguțe sunt, care să-i merite.

Domnișoara Ward, la finele celor optsprezece ani, s-a văzut nevoită să se unească prin căsătorie cu pastorul Norris, un prieten al cumnatului ei, având o avere personală nesemnificativă, iar domnișoara Frances a nimerit-o și mai rău. Partida domnișoarei Ward, încheiată la momentul convenit, nu a fost, până la urmă, deloc de disprețuit, deoarece sir Thomas a fost fericit să-i poată oferi prietenului său un venit, dacă urmau să-și ducă existența la Mansfield; în acest fel, domnul și doamna Norris și-au început viața de fericire conjugală cu un venit anual ce se situa puțin sub o mie de lire. Domnișoara Frances s-a căsătorit, cum s-ar spune, ca să-și facă de răs familia; fixându-se asupra unui ofițer de marină, lipsit de educație, avere sau relații, a reușit să facă pe deplin acest lucru. Greu ar fi putut face o alegere mai nepotrivită. Sir Thomas Bertram avea anumite relații, pe care, din principiu, dar și din orgoliu, din dorința de a face bine și de a-i vedea

pe toți cei înrudiți cu el ajunși într-o situație respectabilă, ar fi fost bucuros să le utilizeze în beneficiul surorii lui lady Bertram. Profesia soțului acesteia era de asemenea natură, încât nici un gen de influență n-o putea ameliora. Înainte ca sir Thomas să aibă timpul necesar să găsească o altă posibilitate de a le veni în ajutor, se crease deja o ruptură iremediabilă între surori. Era rezultatul firesc al comportamentului fiecăreia dintre ele și efectul pe care îl are, aproape întotdeauna, o căsătorie foarte imprudentă. Ca să fie scutită de proteste inutile, doamna Price nu a scris propriei familii nimic despre subiectul respectiv, până în momentul în care s-a căsătorit. Lady Bertram, care era o persoană foarte liniștită, cu o atitudine remarcabil de calmă și nepăsătoare, s-ar fi mulțumit să renunțe la propria soră și să nu se mai gândească la situația aceea; doamna Norris însă era o fire energică, fire ce nu-și putea găsi liniștea până când nu i-a scris lui Fanny o scrisoare lungă și mânioasă, ca să-i atragă atenția asupra comportamentului ei nechibzuit, amenințând-o cu toate consecințele negative posibile. Doamna Price, la rândul ei, s-a simțit jignită și supărată; răspunsul ei se referea la fiecare soră în parte și cuprindea comentarii atât de lipsite de respect la adresa mândriei lui sir Thomas, încât doamnei Norris i-a fost imposibil să le păstreze numai pentru sine; a pus punct oricărei relații dintre ele, pentru o considerabilă perioadă de timp.

Locuințele lor se aflau la distanțe atât de mari, iar cercurile pe care le frecventau erau atât de diferite, intenționat, parcă, pentru a exclude orice posibilitate de a mai auzi una de existența celeilalte în următorii unsprezece ani sau, cel puțin, ca lui sir Thomas să i se pară minunat ca doamna Norris să le poată spune, așa cum o făcea, din când în când, cu voce supărată, că Fanny dăduse naștere încă unui copil. După unsprezece ani totuși, doamna Price nu și-a mai putut permite să țină cont de mândrie sau să mai negligeze o relație care i s-ar fi putut dovedi utilă. O familie numeroasă și în continuă creștere, un soț inapt pentru serviciul activ, dar nu și în ceea ce privea tovărășia proastă și băutura bună, precum și un venit cu totul insuficient pentru satisfacerea nevoilor lor au făcut-o nerăbdătoare să recâștige rudele sacrificate în mod atât de imprudent, astfel încât i-a adresat lui lady Bertram o scrisoare care conținea atât de multă căință, un asemenea prisos de copii și atâta lipsă de orice altceva, încât nu putea decât să-i predisună pe toți la o reconciliere. Se pregătea să nască pentru a noua oară și, după ce se lamenta din cauza acestei împrejurări și le implora sprijinul în

calitate de nași ai copilului ce urma să vină pe lume, nu putu să treacă sub tăcere însemnătatea pe care simțea că ar fi putut s-o aibă ei, în viitoarea susținere materială a celor opt deja existenți. Cel mai mare era un băiat de zece ani, un băiat isteț care tânjea să plece în lume: dar ce putea ea face? Exista vreo posibilitate ca acest copil să-i fie cândva util lui sir Thomas, în problemele legate de proprietățile lui din Indiile de Vest? Nici o îndeletnicire n-ar fi fost prea prejos pentru el; sau, ce ar crede sir Thomas despre Woolwich? Sau cum s-ar putea face să fie trimis un băiat în Orient?

Epistola nu a rămas fără efect: a restabilit pacea și bună voința. Sir Thomas a trimis sfaturi prietenești și și-a destăinuit propriile sentimente, lady Bertram a trimis bani și scutece pentru copil, iar doamna Norris a scris scrisorile. Acestea au fost efectele imediate, dar în următoarele douăsprezece luni, a rezultat un avantaj încă și mai important pentru doamna Price. Doamna Norris le spunea deseori celorlalți că nu putea să-și alunge din gând biata soră și familia acesteia și că, oricât de mult făcuseră deja toți pentru ea, dorea să facă încă și mai mult. În timp, nu a putut decât să recunoască faptul că îi aparținuse dorința ca acea biată doamnă Price să fie scutită pentru totdeauna de povara și cheltuielile cerute de întreținerea unuia dintre numeroșii ei copii.

Ce ar fi dacă ar contribui, împreună, la îngrijirea fetei celei mai mari a doamnei Price, o copilă de nouă ani împliniți, ajunsă la o vârstă la care necesita mai multă atenție decât ar fi fost în stare să-i ofere biata ei mamă? Preocuparea și cheltuielile cerute de această faptă n-ar fi însemnat mai nimic pentru ei, în comparație cu bunăvoința acestui gest.

Lady Bertram a fost imediat de acord:

— Cred că ar fi cum nu se poate mai bine, admise ea, să trimitem după copilă.

Sir Thomas nu s-a simțit capabil să consimtă atât de repede și pe nepregătite. A deliberat, a ezitat, își asumau o însărcinare serioasă, o fată de vârsta aceea trebuia să fie îngrijită în mod corespunzător; or, ar fi fost o cruzime, nu o dovadă de bunătate, să rupi copila din sânul familiei ei. Se gândea la propriii patru copii, la cei doi băieți ai lui, la veri îndrăgostiți... Nici nu a apucat bine să-și expună obiecțiile, că doamna Norris l-a și întrerupt, cu o replică ce, mărturisit sau nu, se adresa tuturor:

— Dragul meu sir Thomas, vă înțeleg perfect și apreciez generozitatea și

delicatețea opiniilor domniei voastre, care sunt, într-adevăr, în perfectă concordanță cu felul dumneavoastră de a fi și sunt în întregime de acord cu dumneavoastră, în general, în privința justiției de a face tot ce este posibil în vederea îngrijirii copilului altcuiva în orice mod pe care îl consideră cuvenit cel care își asumă această sarcină. Aș fi, cu siguranță, ultima persoană din lume care mi-aș împiedica copilul să beneficieze de o asemenea ocazie. Eu însămi neavând copii, cui altcuiva să las moștenire puținul pe care l-am strâns în viață, dacă nu copiilor surorilor mele? Sunt convinsă că și domnul Norris este de aceeași părere, dar știi că eu sunt o femeie care mă țin de cuvânt și care face ceea ce promite. Să nu ne lăsăm împiedicați de un fleac de la a face o faptă bună. Oferă-i fetei educație și introdu-o așa cum se cuvine în lumea bună și sunt zece șanse la unu ca aceasta să aibă norocul să fie aranjată bine, fără să mai prilejuiască cheltuieli ulterioare cuiva. O nepoată de-a noastră, aș putea spune, sir Thomas, n-ar putea să fie crescută într-o asemenea vecinătate fără să beneficieze de numeroase avantaje. Nu spun că va fi la fel de arătoasă ca verișoarele ei, chiar dimpotrivă, dar va fi introdusă în societatea bună din această regiune sub auspicii atât de favorabile încât, după toate probabilitățile, va avea parte de o partidă onorabilă. Vă gândiți la fiii dumneavoastră, dar nu știți oare că, din toate lucrurile de pe lumea asta, acesta este cel mai puțin probabil să se întâmple, din moment ce vor fi tot timpul împreună, ca frații și surorile? Din punct de vedere moral, este imposibil. Nu am cunoscut niciodată un asemenea exemplu. Este, de fapt, chiar modul cel mai sigur de a preveni o legătură de acest gen. Să presupunem că se va transforma într-o fată drăguță care va fi văzută de Tom sau Edmund, pentru prima dată, peste șapte ani de-acum încolo; atunci aș îndrăzni să afirm că s-ar putea întâmpla o nenorocire. Chiar și simpla idee ca ea să fie crescută departe de noi toți, neglijată și în sărăcie, ar fi suficientă pentru ca oricare dintre dragii și bine crescuții băieți să se îndrăgostească de ea. Crescând însă în tot acest răstimp, alături de ei, chiar dacă fata ar avea chip de înger, nu va însemna pentru nici unul dintre ei mai mult decât o soră.

— Este mult adevăr în spusele dumneavoastră, răspunse sir Thomas, și departe de mine intenția de a pune vreo piedică închipuită în calea unui plan atât de potrivit cu situația fiecăreia din părți. Nu am dorit decât să atrag atenția asupra faptului că n-ar trebui să i se dea curs cu ușurătate și că, pentru a-l face să fie cu adevărat util doamnei Price și onorabil în ceea ce ne privește, trebuie să

acordăm ajutor acestei copile sau să considerăm că ne-am asumat obligația de a-i asigura, de acum înainte, în funcție de împrejurări, ocrotirea oferită de o doamnă de viță nobilă, dacă o astfel de partidă, pe care dumneavoastră o prevedeați în mod atât de optimist, va întârzia să apară.

— Vă înțeleg pe deplin, exclamă doamna Norris, sunteți întruchiparea generozității și a delicateții și sunt convinsă că nu ne vom contrazice niciodată asupra acestui aspect. Sunt oricând dornică să fac orice îmi stă în putință, după cum bine știți, spre binele celor pe care îi iubesc. Deși nu aș putea niciodată să simt pentru această micuță nici a suta parte din dragostea pe care o port dragilor dumneavoastră copii, nici s-o consider în aceeași măsură și privință ca pe propriul copil, dar nu aș avea decât dispreț față de persoana mea dacă aș fi capabilă s-o neglijez. Nu este ea copila surorii mele? Aș putea oare s-o văd trăind în lipsuri, atunci când mie mi-a mai rămas o bucată de pâine pe care i-aș putea da-o ei? Dragul meu sir Thomas, cu toate defectele mele, am o inimă bună și, oricât de sărmană aș fi, m-aș lipsi mai degrabă de cele necesare traiului zilnic, decât să fac o faptă lipsită de generozitate; dacă nu aveți nimic împotrivă, îi voi scrie chiar mâine bieteii mele surori ca să-i fac propunerea aceasta. Îndată ce detaliile vor fi puse la punct, voi întreprinde demersurile necesare pentru aducerea copilei la Mansfield, dumneavoastră nu va trebui să vă deranjați câtuși de puțin. Cât despre mine, știți foarte bine că nu țin niciodată cont de propria osteneală. O voi trimite pe Nanny la Londra, în acest scop, unde va putea găsi un loc de pus capul jos, la vărul ei, șelarul, și vom stabili ca fetița s-o întâlnească în acel loc. Vor putea s-o trimită destul de ușor din Portsmouth la Londra cu trăsura, dată în grija unei persoane de încredere care, s-ar putea întâmpla, să călătorească în aceeași direcție. M-aș încumeta să afirm că, mai tot timpul, vreuna sau alta dintre nevestele negustorilor fac acest drum.

Cu excepția obiecției referitoare la vărul lui Nanny, sir Thomas nu a mai avut nici o altă observație de făcut; aranjându-se, în schimb, de comun acord, o întâlnire de o natură mai respectabilă, chiar dacă mai puțin economică, totul a fost stabilit, iar beneficiile unui aranjament atât de satisfăcător se savurau deja cu anticipație. Împărțirea acestor sentimente de mulțumire n-ar fi trebuit, la drept vorbind, să se fi făcut în părți egale, fiindcă sir Thomas era categoric hotărât să fie binefăcătorul real și consecvent al copilei alese, iar doamna Norris nu avea nici cea mai vagă intenție să fie pusă la vreo cheltuială de întreținere a acesteia.

În ceea ce privea mersul, vorbitul și punerea la cale a lucrurilor, a fost întrutotul binevoitoare și nimeni n-ar fi putut, mai bine decât ea, să le impună altora o atitudine generoasă. Atașamentul ei față de bani îl egala pe cel de a le dicta celorlalți ce să facă, după cum știa, la fel de bine, cum să-i economisească pe ai săi și să-i cheltuiască pe cei ai prietenilor. Obținând, prin căsătorie, un venit mai redus decât la cel la care fusese obișnuită să se gândească în perspectivă, a fost nevoită să alcătuiască, de la bun început, din necesitate, un plan foarte strict de cheltuieli. Ceea ce începuse prin a fi un act de prudență s-a transformat, curând, într-o alegere benevolă, ca rezultat al acelei solitudinii necesare în cazul în care nu există copii de întreținut. Dacă ar fi existat și copii, probabil că doamna Norris nu ar fi reușit niciodată să ajungă să facă economii; neavând însă nici o preocupare de această natură, nu mai exista nimic care să-i împiedice dorința de economisire. Ducându-și existența sub îndrumarea acestui principiu, devenit o adevărată pasiune, care, de fapt, nu era contrabalansat de o reală afecțiune față de sora ei, îi era imposibil să năzuiască la mai mult decât la meritul de a iniția și de a pune în practică un act de caritate atât de costisitor; cu toate că, poate, se cunoștea pe sine atât de puțin, încât să se ducă pe jos acasă, la Parohie, după această conversație, legănată de fericita convingere că era sora și mătușa cu mintea cea mai deschisă din lume.

Când subiectul a fost abordat din nou, vederile ei au fost mai amplu justificate și, ca răspuns la întrebarea cumpătată a lui lady Bertram: "Unde va veni mai întâi copila, soră, la tine sau la noi?" sir Thomas a aflat, nu fără surprindere, că era cu totul în afara posibilităților doamnei Norris să-și asume, fie și în parte, orice contribuție personală în creșterea acesteia. El o considerase drept o completare mai mult decât binevenită la Parohie, ca și o companie demnă de dorit, pentru o mătușă care nu avea copii; află însă că se înșelase amarnic. Doamna Norris a răspuns cu regret că găzduirea fetei la ei era exclusă, cel puțin atâta timp cât lucrurile stăteau ca în acel moment. Starea indecisă de sănătate a bietului domn Norris o făcea cu neputință: acestuia îi era la fel de imposibil să suporte zgomotul unui copil, cum i-ar fi fost să zboare. Dacă își va reveni, vreodată, în urma suferințelor pe care i le provoca guta, situația ar urma să se schimbe, ar fi bucuroasă să-și asume atunci partea ei de răspundere, fără să se gândească la inconvenientele inerente. În acest moment, bietul domn Norris îi ocupa fiecare clipă din timpul ei și era convinsă că l-ar tulbura până și simpla

menționare a unei asemenea eventualități.

— Atunci ar fi, poate, mai bine, ca fetița să vină la noi, răspunsese lady Bertram cu cel mai remarcabil calm.

După o scurtă pauză, sir Thomas adăugase demn:

— Da, să vină să locuiască în această casă. Ne vom strădui să ne facem datoria în privința ei, iar ea va beneficia de tovărășia celor de aceeași vârstă și de o educatoare permanentă.

— Aveți multă dreptate, exclamase doamna Norris, ambele aspecte sunt foarte importante, iar pentru domnișoara Lee va fi lipsit de importanță dacă va avea trei eleve sau numai două, nu poate fi nici o diferență. nu-mi doresc decât să fi putut să fiu mai utilă, dar constatați că fac tot ce depinde de mine. Nu sunt dintre persoanele care își precupețesc eforturile, iar Nanny se va duce după ea, oricât de mult m-ar incomoda lipsa, timp de trei zile, a persoanei mele de încredere. Presupun, soră dragă, că o vei instala pe micuță în mica mansardă albă, în apropierea vechilor odăi pentru copii; va constitui locul ideal pentru ea, în apropierea domnișoarei Lee, nu prea departe de fete și în vecinătatea încăperilor servitoarelor, oricare dintre acestea putând-o ajuta să se îmbrace și să aibă grijă de hainele ei, pentru că nu cred că ți se pare corect să-i ceri lui Ellis să-i stea și ei la dispoziție, așa cum se întâmplă în cazul celorlalte fete ale tale. Într-adevăr, nu văd unde altundeva ai putea s-o instalezi.

Lady Bertram nu s-a opus în nici un fel.

— Sper să se dovedească o fată cumsecade, continuă doamna Norris, receptivă la șansa puțin obișnuită de a avea asemenea rude.

— În cazul în care va avea un caracter insuportabil, spuse sir Thomas, nu va trebui să-i permitem să rămână în această familie, de dragul propriilor copii; nu avem motive să ne așteptăm la ceva atât de grav. Vom remarca, probabil, multe lucruri care vor trebui schimbate la ea și putem să ne pregătim să întâlnim multă ignoranță, o oarecare sărăcie în opinii și o foarte deranjantă vulgaritate în modul ei de comportare, însă toate acestea nu constituie defecte incurabile și nici nu consider că s-ar putea dovedi dăunătoare pentru cei care vor intra în contact cu ea. Dacă propriile fiice ar fi fost mai mici decât ea, aş fi considerat introducerea unei asemenea tovarăşe drept ceva asupra căruia trebuie chibzuit foarte temeinic. Aşa însă, sper că nu există nici un motiv de temere în ceea ce le priveşte şi, dimpotrivă, tot ce este mai bun de sperat pentru copilă, în urma acestei asocieri.

— Este exact ceea ce cred și eu, spuse doamna Norris, și ceea ce îi spuneam și soțului meu în dimineața aceasta. Simplul fapt de a se afla în apropierea verilor ei va constitui o bună educație pentru copilă, i-am zis. Chiar dacă domnișoara Lee nu i-ar preda nimic, ea ar învăța totuși să fie bună și isteată de la aceștia.

— Sper că nu-l va necăji pe bietul meu mops, spuse lady Bertram, de-abia am reușit s-o conving pe Julia să-l lase în pace.

— Vom avea de înfruntat câteva dificultăți, doamnă Norris, constată sir Thomas, cum ar fi distincția care se cuvine să fie făcută între fete, pe măsura creșterii lor. Cum voi putea menține în mintea fiicelor mele conștiința a ceea ce sunt ele, fără ca acestea s-o privească prea de sus pe verișoara lor și cum vom reuși, fără s-o mâhnim prea tare, s-o facem să-și aducă întotdeauna aminte că ea nu este o domnișoară Bertram. Aș dori să văd că devin prietene foarte bune și nu le voi permite, în nici un caz, fiicelor mele să manifeste fie și cea mai mică urmă de aroganță în relațiile cu verișoara lor; totuși, ele nu vor putea fi niciodată egale pe scara socială. Rangul, averea, drepturile și speranțele în ceea ce le privește vor fi întotdeauna diferite. Este o problemă extrem de delicată și va trebui să ne oferim asistență în strădaniile noastre de a alege exact cea mai bună cale de urmat.

Doamna Norris se punea, firește, la dispoziția lor în această problemă și, cu toate că era în întregime de acord cu el, că acesta urma să fie lucrul cel mai dificil de realizat, l-a încurajat să spere că, împreună, vor reuși să-l ducă la bun sfârșit.

Vă va fi ușor să credeți că doamna Norris nu i-a scris în van surorii ei. Doamna Price a fost destul de surprinsă că alegerea lor se fixase asupra unei fete, atunci când avea niște băieți atât de buni, dar a acceptat oferta cu multă recunoștință, asigurându-i că fata ei era bine crescută și binevoitoare, și exprimându-și nădejdea că nu vor avea nici un motiv s-o respingă. S-a referit la vlăstarul ei ca la o ființă întrucâtva delicată și plăpândă, dar și-a manifestat speranța optimistă că o schimbare de aer îi va prii foarte mult. Biata femeie! Era convinsă că o schimbare de aer le-ar face bine multora dintre copiii ei.

Capitolul II

Fetița a făcut în siguranță lunga ei călătorie, fiind întâmpinată la Northampton de doamna Norris, care s-a împăunat cu meritul de a fi fost prima care s-o întâmpine și cu sarcina importantă de a o conduce la ceilalți, recomandând-o bunătății lor.

Fanny Price nu avea, pe atunci, decât zece ani și, cu toate că, la prima vedere, nu părea să aibă prea multe calități care să captiveze, cel puțin nu avea nimic care să le displace rudelor ei. Era mică de statură pentru vârsta ei, avea o înfățișare lipsită de strălucire și nu se remarcă prin nici o trăsătură de vreo frumusețe izbitoare. Excesiv de timidă și sfioasă, se străduia să nu atragă atenția asupra ei în nici un fel; cu toate acestea, înfățișarea și aerul ei, deși stângace, nu erau nicidecum vulgare, avea un glas dulce, iar atunci când vorbea, avea o atitudine plăcută.

Sir Thomas și lady Bertram au primit-o foarte frumos, iar sir Thomas, observând de cât de multă încurajare avea nevoie, s-a străduit să fie cât se poate de înțelegător; avea însă de luptat împotriva unui comportament de o extremă sobrietate; lady Bertram, fără să-și dea nici pe jumătate aceeași silință, sau să spună o vorbă atunci când el zicea zece, cu simplul ajutor al unui zâmbet plin de bunăvoință, a reușit să se transforme, pe dată, în personajul cel mai puțin neplăcut dintre ei doi.

Tinerii erau, toți, acasă și și-au adus partea lor de contribuție la introducerea nou-venitei în familie, cu multă bună dispoziție și lipsiți de orice urmă de stânjeneală, cel puțin în ceea ce îi privea pe fiii care, la șaptesprezece, respectiv șaisprezece ani, erau relativ înalți pentru vârsta lor, aveau toată prestanța unor bărbați în ochii tinerei lor verișoare. Cele două fiice se aflau în oarecare dezavantaj, fiind mai tinere și manifestând multă teamă respectuoasă față de tatăl

lor care li s-a adresat, cu acest prilej, cu o meticulozitate, mai degrabă, nejudicioasă. Acestea erau prea obișnuite cu societatea și cu laudele la adresa lor, ca să mai aibă vreo urmă de timiditate firească. Încrederea lor sporind, ca urmare a totalei lipse de încredere în sine a verișoarei lor, au fost curând capabile s-o privească direct și să-i studieze îmbrăcămintea, cu indiferență.

Alcătuiau o familie remarcabilă: fiii foarte arătoși, fiicele drăgălașe și toți, împreună, bine crescuți și depășin du-i în multe pe cei de vârsta lor, ceea ce avea drept rezultat o diferență foarte vădită între veri, deoarece educația le conferise multă nonșalanță și nimeni n-ar fi putut bănuși că fetele erau de vârste atât de apropiate, cum era cazul în realitate. Într-adevăr, nu erau decât doi ani diferență între mezină și Fanny: Julia Bertram avea abia doisprezece ani, iar Maria, doar cu un an mai mult.

În tot acest răstimp, micuța musafiră era cât se poate de nefericită: temându-se de toată lumea, rușinată de ea însăși și jinduind după căminul lăsat în urmă, nu știa încotro să se mai uite și abia putea să vorbească astfel încât s-o poată cineva auzi, ori fără să plângă. Doamna Norris îi povestise tot drumul, începând din Northampton, despre minunata șansă care i se oferise și despre extrema ei recunoștință și bună purtare care erau de așteptat din partea ei, iar stinghereala ei era accentuată și mai mult de convingerea că ar fi foarte urât din partea ei să nu se simtă fericită.

Oboseala acumulată în decursul unei atât de lungi călătorii a devenit un obstacol demn de luat în seamă. În van s-au evaporat toate amabilitățile binevoitoare ale lui sir Thomas și toate anticipările doamnei Norris, precum că ar fi o fată bine crescută; nu au servit la nimic surâsurile lui lady Bertram și invitația de a ședea lângă ea și câinele ei mops pe sofa; vană a fost chiar și vederea tartei cu agrișe, pregătită în vederea consolării ei. de-abia a putut înghiți două îmbucături, înainte de a izbucni în plâns; somnul părând a fi prietenul ei cel mai bun în momentul acela, a fost condusă în pat, să-și ostoiască amarul.

— Nu este un început foarte promițător, comentă doamna Norris după ce Fanny părăsise încăperea. După tot ce i-am spus pe drum, venind încoace, credeam că se va purta mai bine; i-am făcut cunoscut cât de multe depind de prima impresie pe care o produce. Aș fi dorit să nu fi moștenit firea aceea morocănoasă, pe care mama ei o are cu prisosință, dar trebuie să manifestăm indulgență față de ea, nu este decât o copilă, și nu știu dacă faptul că îi este dor

de casă ar trebui luat chiar în nume de rău, deoarece, cu toate dezavantajele sale, a fost căminul ei și fata încă nu-și poate da seama de amploarea schimbării în bine care a survenit. Se cere cumpătare în tot ce întreprindem.

A fost nevoie totuși de o perioadă mai mare de timp decât fusese înclinată să creadă doamna Norris, pentru ca Fanny să se acomodeze cu noutatea locuinței ei din Mansfield Park și cu despărțirea de toți cei cu care se obișnuise. Sentimentele ei erau foarte intense și prea puțin înțelese, ca să fie tratate corespunzător. Nimeni nu dorea să fie lipsit de bunătate la adresa ei, dar nimeni nu se deranja în nici un fel să-i asigure confortul.

Vacanța de a doua zi permisă domnișoarelor Bertram pentru a le acorda timpul necesar unei mai bune cunoașteri reciproce și pentru a o distra puțin pe mai tânăra lor verișoară a avut drept rezultat o slabă apropiere între ele. Nu au mai pus mare preț pe ea când au aflat că nu avea decât două eșarfe de mătase și că nu studiasse limba franceză, iar când și-au dat seama că nu era decât în mică măsură impresionată de duetul pe care fuseseră atât de drăguțe să-l interpreteze pentru ea, nu au mai putut face nimic în plus, în afară de a-i oferi cu generozitate câteva dintre jucăriile la care țineau cel mai puțin și de a o lăsa în pace, în timp ce ele trecuseră la orice altceva ar fi constituit o ocupație de vacanță favorită în acel moment, fie fabricarea de flori artificiale, fie irosirea hârtiei aurite.

Fanny, indiferent dacă se afla în apropierea verilor ei sau în sala de clasă, salon sau în grădină, era la fel de însingurată, găsind motive să se teamă de orice și de oricine. Era descurajată de tăcerea lui lady Bertram, îngrozită de înfățișarea gravă a lui sir Thomas și destul de speriată de admonestările doamnei Norris. Verii ei mai mari o umileau cu aluzii la statura ei și o făceau să se simtă stânjenită, remarcându-i timiditatea; domnișoara Lee se minuna de ignoranța ei, iar cameristele zâmbeau batjocoritor la vederea garderobei ei. Când, la toate acestea, se adăuga amintirea fraților și surorilor în mijlocul cărora jucase mereu un rol important ca tovarăș de joacă, educatoare și doică, tristețea care îi îneca inima micuță devenea copleșitoare.

Proporțiile casei o uimeau, nefiind însă în măsură s-o consoleze. Încăperile erau mult prea mari pentru ca ea să se poată mișca fără stinghereală; orice obiect ar fi atins, se aștepta să-l strice și se furișa prin încăperi temându-se tot timpul de un lucru sau de altul. Deseori se retrăgea în camera ei, să plângă, iar fetița despre care fusese vorba în salon, când îl părăsise, în noaptea aceea, ca fiind atât de

pătrunsă de șansa care i se oferise, o ocazie cu totul neobișnuită, își încheia necazurile zilei suspinând până adormea. Se scursese o săptămână în felul acesta, fără ca nimeni să bănuiască ce se întâmpla, din comportarea ei liniștită și pasivă, când a fost surprinsă într-o dimineață de vărul Edmund, fiul mezin, plângând pe scările mansardei.

— Draga mea mică verișoară, i se adresă el, cu toată amabilitatea unei firi blânde, ce s-a întâmplat?

Așezându-se jos, lângă ea, a întâmpinat mari dificultăți în a-i învinge stânjeneala de a fi fost surprinsă în felul acela și în a o determina să vorbească deschis. Era, oare, suferindă? Sau, poate, se supăraseră cineva pe ea? Se certase, poate, cu Maria și Julia? Ori nu înțelegea ceva din ce i se predase și el i-ar fi putut oferi lămuriri? Pe scurt, exista ceva ce i-ar fi putut aduce sau ar fi putut face pentru ea? Destul de mult timp, nu a putut obține din partea ei alte răspunsuri decât: ”nu, nu... deloc...” și ”nu, mulțumesc”; el, totuși a persistat și, imediat ce a ajuns la subiectul propriului cămin, înmulțirea suspinelor ei i-a dat de înțeles unde se ascundea motivul nefericirii ei. S-a străduit s-o consoleze:

— Îți pare rău că te-ai despărțit de mama ta, draga și mica mea Fanny, zise el, ceea ce arată că ești o fetiță foarte bună. Trebuie să nu uiți că te afli în mijlocul rudelor care te iubesc și doresc să fii fericită. Să ne plimbăm puțin prin parc, iar tu îmi vei povesti totul despre frații și surorile tale.

Aprofundând subiectul, el și-a dat seama că, oricât de dragi i-ar fi fost toți frații și surorile ei, unul dintre aceștia era mai prezent în gândurile ei decât ceilalți: despre William vorbea cel mai mult și de el îi era cel mai dor. William, băiatul cel mai mare, cu un an mai în vârstă decât ea, tovarășul și prietenul ei statornic; cel care îi lua apărarea în fața mamei, al cărei preferat era, în orice împrejurare. ”Lui William nu-i plăcuse că trebuise să plece; îi spusese că îi va fi foarte dor de ea.”

— Dar, m-aș încumeta să afirm, William îți va scrie.

— Da, mi-a promis că o va face, dar trebuie să-i scriu eu prima.

— Și când o vei face?

Ea își plecă jos capul și răspunse, codindu-se, că nu știa când se va întâmpla acest lucru: nu avea nici un pic de hârtie.

— Dacă asta este singura opreliște, îți voi da eu hârtie și orice altceva vei avea nevoie, iar tu îi vei putea scrie oricând vei dori. Ai fi fericită dacă i-ai scrie

lui William?

— Da, foarte tare.

— Atunci să facem acest lucru chiar acum. Vino cu mine în salonul în care am luat micul dejun, vom găsi acolo toate cele necesare și putem fi siguri că nu ne va deranja nimeni.

— Dar, vere, scrisoarea va fi trimisă prin poștă?

— Da, dacă depinde de mine; va pleca împreună cu celelalte scrisori și, din moment ce tata o va timbra, pe William nu-l va costa nimic.

— Unchiul meu! repetă Fanny părând speriată.

— Desigur, după ce tu vei fi scris scrisoarea, i-o voi da s-o timbreze.

Fanny a considerat că acesta era un gest tare îndrăzneț, însă nu a mai opus nici o rezistență, astfel încât s-au dus amândoi în încăperea în care serviseră micul dejun, iar acolo Edmund îi pregăti hârtia și îi trasă liniile cu toată bunăvoința pe care ar fi avut-o însuși fratele ei, ba poate chiar cu mai multă precizie. A rămas cu ea pe toată durata conceperii scrisorii, acordându-i asistență la ascuțirea creionului sau în probleme de ortografie, după caz. A adăugat tuturor acestor atenții, pe care ea le-a apreciat foarte mult, salutări la adresa fratelui ei, lucru care a încântat-o mai mult decât toate celelalte la un loc: a scris cu propria mână gândurile sale bune către vărul său William și i-a trimis o jumătate de guinee. Sentimentele pe care această faptă i le-a declanșat lui Fanny au fost atât de intense, încât s-a crezut incapabilă să le dea expresia cuvenită; înfățișarea ei și câteva cuvinte nearticulate au comunicat pe deplin toată recunoștința și încântarea pe care le simțea, iar vărul ei începu s-o considere o persoană ceva mai interesantă decât până atunci. Au discutat și mai mult, iar spusele ei l-au convins că avea un suflet plin de afecțiune și o puternică dorință de a face bine; și-a dat seama că Fanny era cu atât mai mult demnă de atenție, dată fiind situația delicată în care se afla și marea ei timiditate. Nu o jignise niciodată în mod intenționat, acum, însă, simțea că fetița aceea avea nevoie de încă și mai multă bunățate; având toate acestea în vedere s-a străduit, în primul rând, să-i diminueze temerile, de orice fel, și, mai ales, să-i ofere o mulțime de sfaturi bune, printre care acela de a se juca împreună cu Maria și Julia și de a fi mai veselă.

Începând din acea zi, Fanny s-a simțit mai în largul ei. Știa că are un prieten și bunățatea vărului Edmund a făcut-o să-i arate lui mai multă încredere decât

oricui. Casa în care trăia a mai pierdut din straniețe, iar cei care o locuiau nu mai păreau atât de înfricoșători; chiar dacă, printre aceștia, mai existau câțiva de care nu încetase încă să se teamă, a început să le cunoască obiceiurile și să găsească modul cel mai bun de a li se adapta.

Neînsemnatele ei deprinderi rustice și micile stângăcii care perturbaseră grav la început liniștea celorlalți, ca și a ei însăși, au dispărut și Fanny nu se mai temea atât de tare să apară în fața unchiului ei; nici glasul mătușii Norris n-o mai făcea să tresară foarte tare. În ceea ce le privea pe verișoarele ei, pentru acestea devenise o tovarășă tolerabilă, din când în când.

Deși nepotrivită, fiind inferioară ca vârstă și forță fizică, să le fie o însoțitoare permanentă, jocurile lor erau, uneori, de natură să necesite și o a treia persoană, mai ales atunci când aceasta avea o fire îndatoritoare și binevoitoare. Nu puteau decât să recunoască, atunci când mătușa lor se interesa de greșelile făcute de Fanny sau când Edmund le îndemna să fie bune cu ea, că: "Fanny e mai mult decât amabilă."

Edmund era, el însuși, întotdeauna bun cu ea, iar din partea lui Tom nu avea de îndurat nimic mai neplăcut în afară de genul acela de glume pe care un tânăr de șaptesprezece ani crede întotdeauna că și-l poate permite cu o copilă de numai zece. Se afla la începutul vieții adulte, debordând de entuziasm și de toată înflăcărarea fiului cel mai mare, care simte că s-a născut doar ca să poată fi cheltuitor și să se distreze. Bunele lui sentimente față de mica lui verișoară se manifestau în consecință: îi făcea cadouri drăguțe și râdea de ea.

Pe măsură ce înfățișarea și sentimentele ei se ameliorau, sir Thomas și doamna Norris se gândeau cu multă satisfacție la actul lor caritabil; destul de curând au căzut de acord asupra faptului că, deși departe de a fi isteță, Fanny manifesta o fire docilă și părea destul de probabil să le dea foarte puțină bătaie de cap. Nu le mărturisise nimeni vreo părere nefavorabilă despre aptitudinile fetei. Fanny știa să citească, să scrie și se pricepea la lucrul manual, dar nu fusese învățată nimic mai mult; deoarece verișoarele ei au constatat că ignora multe din lucrurile care lor le erau de mult timp familiare, au considerat-o de o prostie monumentală și în primele două-trei săptămâni de la venirea ei aduceau mereu, în salon, vești proaspete în legătură cu acest subiect:

— Dragă mamă, închipuiește-ți numai, verișoara nu este în stare să deseneze harta Europei...

Sau:

— ...verișoara nu cunoaște principalele râuri din Rusia...

Sau, încă:

— ...nu a auzit niciodată de Asia Minor...

Ori:

— ...nu știe care este diferența dintre acuarele și guașe! Ce curios! Ai auzit vreodată ceva mai absurd?

— Draga mea, răspundea politicoasa lor mătușă, este foarte supărător, însă nu te poți aștepta ca toată lumea să fie la fel de avansată și de isteată la învățătură ca tine.

— Dar mătușă, este atât de groaznic de ignorantă! Știi, am întrebat-o seara trecută pe unde ar trebui s-o ia ca să ajungă în Irlanda, iar ea a răspuns că ar lua-o spre Insula Wight¹. Nu se gândește decât la Insula Wight, pe care ea o numește "Insula", de parcă n-ar mai exista nici o altă insulă pe lume. Sunt sigură că mi-ar fi fost rușine de mine însămi dacă nu aș fi avut mai multe cunoștințe, cu mult înainte să fi avut vârsta ei. Nici nu-mi pot aminti de când știu o mulțime de lucruri despre care ea n-are încă nici cea mai vagă idee. Mătușă, de când repetăm noi, în ordine cronologică, regii Angliei, datele urcării lor pe tron și evenimentele cele mai importante petrecute în timpul domniei lor?

— Așa este, adăugă cealaltă. Și ale împăraților romani, începând chiar cu Septimiu Sever, ca să nu mai vorbim de mitologia păgână, de toate metalele, neferoasele, planetele și distinșii filosofi.

— Foarte adevărat, dragele mele, dar voi ați fost binecuvântate cu o minunată ținare de minte, pe când biata voastră verișoară n-are, probabil, deloc. Există o mare varietate de memorii, ca și de orice altceva, și trebuie să țineți cont de acest aspect când vine vorba despre verișoara voastră și să-i deplângeți lipsurile. Și nu uitați că, dacă voi înșivă sunteți atât de avansate și de istețe, trebuie să fiți întotdeauna modeste, fiindcă oricât de multe cunoștințe ați acumulat deja, mai aveți încă multe de învățat.

— Da, știu că mai am mult de învățat, până când voi împlini șaptesprezece ani. Trebuie să vă mai spun, însă, ceva despre Fanny, ceva atât de bizar și de absurd. Știți, spune că nu dorește să studieze nici muzica, nici desenul.

— Într-adevăr, draga mea, este chiar absurd și dovedește o semnificativă lipsă de talent, dar mă întreb dacă nu cumva este mai bine ca lucrurile să stea în

acest fel fiindcă, după cum știți, datorită mie, deși tatăl și mama voastră au fost atât de buni încât s-o aducă aici, nu este absolut deloc necesar ca ea să fie la fel de desăvârșită cum sunteți voi, dimpotrivă, este de dorit să existe o anumită diferență în această privință.

Acestea erau sfaturile prin care doamna Norris sprijinea formarea minților tinerelor ei nepoate și nu este deloc de mirare că, abstracție făcând de talentele lor promițătoare și de instruirea lor timpurie, erau într-un totu deficitare în privința deprinderilor mai puțin comune, constând în cunoaștere de sine, generozitate și modestie. Erau admirabil educate sub toate aspectele, excepție nu făcea decât propriul caracter. Sir Thomas nu cunoștea această lipsă deoarece, deși era un părinte sincer preocupat, nu-și exterioriza afecțiunea, iar atitudinea lui rezervată împiedica orice manifestare a adevăratei lor firi în prezența sa.

Lady Bertram nu acorda nici cea mai mică atenție educației fiicelor ei. Nu avea timp pentru asemenea ocupații. Era genul de femeie care își petrecea zilele șezând, frumos îmbrăcată, pe o sofa, lucrând la o broderie interminabilă, inutilă și nici măcar frumoasă, gândindu-se mai mult la mopsul ei decât la propriii copii și foarte indulgentă față de ultimii, atunci când acest lucru n-o deranja, dirijată în lucrurile importante de către sir Thomas, iar în grijile mai mărunte de sora ei.

Dacă ar fi avut mai mult timp de acordat fiicelor ei ar fi considerat, poate, acest lucru fără sens pentru că se aflau, oricum, sub îngrijirea unei guvernante, aveau profesori adecvați și acestea nu-și putea dori nimic mai mult decât aveau deja. Cât despre faptul că Fanny era greoaie la învățătură, ”nu putea să spună decât că era o împrejurare foarte nefericită, însă unii oameni așa erau: proști, iar Fanny trebuia să-și dea mai mult osteneala. Nu știa ce altceva mai era de făcut și, în afară de faptul că fata era atât de grea de cap, trebuia să adauge că n-o vedea cu ochi răi pe biata micuță, găsind-o întotdeauna foarte îndemânatică și iute în a transmite mesaje și a-i aduce tot ce îi cerea ea.”

Fanny, cu toate defectele, ignorantă și timidă, se obișnuise la Mansfield Park, străduindu-se să transfere aici, în propriul beneficiu, o mare parte din atașamentul față de căminul anterior și a crescut acolo, nu foarte nefericită, printre verii ei. Maria sau Julia nu erau chiar rele și, cu toate că Fanny era deseori umilită de modul în care era tratată de acestea, ea desconsidera prea mult propriile pretenții pentru a se simți jignită de comportamentul lor.

Cam în perioada în care Fanny intra în familie, lady Bertram, ca urmare a

unei ușoare probleme de sănătate și de prea multă indolență, a renunțat la casa din oraș, pe care obișnuia s-o frecventeze în fiecare primăvară, rămânând definitiv la țară și lăsându-l pe sir Thomas să se ocupe de treburile lui din Parlament, indiferent la lipsa de confort apărută ca rezultat al absenței ei din oraș. La țară, domnișoarele Bertram au continuat să-și ascută ținerea de minte, să-și exerseze duetele și să crească înalte și feminine, iar tatăl lor le-a observat devenind ca persoane, maniere și educație tot ceea ce i-ar fi putut stârni neliniștea. Fiul său cel mare era neglijent și cheltuitor și îi pricinuise, deja, multă îngrijorare, ceilalți copii însă promiteau numai lucruri bune. Fiicele lui, considera el, cât timp se mai numeau Bertram, trebuiau să confere acestui nume o nouă grație, iar după ce ar fi luat alt nume, spera el, ar fi extins alianțele respectabile ale celui vechi. Cât despre personalitatea lui Edmund, neclintitul lui bun-simț și morala lui consecventă constituiau o garanție pentru utilitatea, onoarea și fericirea sa și a tuturor celor apropiați. Urma să îmbrățișeze cariera religioasă.

Cu toate grijile și mulțumirea de sine pe care i-o aduceau propriii copii, sir Thomas nu a scăpat din vedere să facă tot ce îi stătea în putință și pentru copiii doamnei Price: a ajutat-o cu generozitate în educarea și găsirea unui rost pentru fiii acesteia, pe măsură ce creșteau destul de mari pentru a urma o anumită profesie. Fanny, deși aproape complet separată de propria familie, era cuprinsă de cea mai sinceră mulțumire la auzul oricărei fapte bune săvârșite la adresa lor sau la aflarea oricărui detaliu încurajator, referitor la situația sau la comportamentul lor. O dată, doar o singură dată în cursul multor ani, a trăit fericirea de a fi împreună cu William. Cât despre ceilalți frați și surori, nu i-a mai văzut deloc: nimeni dintre ai ei nu părea să creadă că va mai reveni, vreodată, printre ei, nici măcar în vizită și nimănui de acasă nu părea să-i lipsească. William hotărându-se la scurt timp după plecarea ei să devină marinar, a fost invitat să petreacă o săptămână cu sora sa la Northamptonshire, înainte de a pleca pe mare. Sincera lor afecțiune din momentul întâlnirii, încântarea nemărginită de a fi împreună, ceasurile de fericită veselie și clipele de consfătuiri tainice se pot imagina; la fel optimismul și veselia băiatului, până în ultimul moment, precum și nefericirea fetei, atunci când a fost nevoit s-o părăsească.

Din fericire, vizita a avut loc în timpul sărbătorilor de Crăciun, când se putea duce să obțină consolarea chiar de la vărul ei, Edmund; acesta i-a descris

atâtea lucruri minunate pe care William urma să le facă și să devină ulterior, ca urmare a profesiei pe care și-o alesese, încât a reușit s-o determine, treptat, să admită că separarea aceea ar fi putut avea, până la urmă, un oarecare rost. Prietenia lui Edmund nu a dezamăgit-o niciodată: faptul că acesta părăsise Eton ca să studieze la Oxford nu afectase cu nimic firea lui blândă și nu a avut alt efect în afara înmulțirii ocaziilor de a demonstra acest lucru. Fără nici o ambiție de a face mai mult decât alții, ori teamă de a exagera prin acțiunile sale, era întotdeauna fidel intereselor fetei și plin de înțelegere față de sentimentele ei, încercând să arate și altora calitățile lui Fanny și să învingă sfiala care împiedica revelarea lor, sfătuind-o, consolând-o și încurajând-o. Ținută la distanță, cum era, de oricine altcineva, numai ajutorul lui o putea determina să progreseze; bunăvoința lui era de cea mai mare importanță în sprijinul dat desăvârșirii spiritului ei și dezvoltării satisfacțiilor intelectuale. Știa că era isteată, înțelegea repede și avea mult bun simț, ca și faptul că îi plăcea lectura ceea ce, sub o corectă îndrumare, constituia o educație în sine. Domnișoara Lee îi predă limba franceză și o asculta citind porția zilnică de istorie; Edmund îi recomanda cărțile care o fermecau în timpul liber, îi îndruma gustul și îi stimula raționamentul; făcea ca lectura să fie utilă, discutând despre cărțile pe care le citea și sporea atracția lecturii prin laude chibzuite. Ca răspuns la toate aceste servicii, Fanny îl îndrăgea mai mult decât pe oricine altcineva de pe lume, cu excepția lui William, bineînțeles: inima ei era împărțită în două.

¹ Insula Wight = insulă situată în sudul coastelor Angliei, diviziune administrativă a Hampshire-ului. (n. trad.

Capitolul III

Primul eveniment cu adevărat important în familie a fost decesul domnului Norris, care a avut loc cam pe când Fanny avea cincisprezece ani, iar acesta a adus în mod inevitabil după sine schimbări și noutăți. După ce a plecat definitiv din parohie, doamna Norris s-a mutat inițial în Mansfield Park, iar apoi, într-o căsuță din sat, proprietate a lui sir Thomas și s-a consolat singură de pierderea soțului ei, socotind că se putea descurca foarte bine și fără acesta, iar diminuarea venitului o compensa prin economii și mai severe.

Locuința îi aparținea, de acum înainte, lui Edmund; dacă unchiul său s-ar fi stins din viață câțiva ani mai devreme, ar fi căzut, în mod firesc, în sarcina vreunui prieten să-i țină locul, până când el ar fi atins vârsta necesară pentru fi hirotonisit. Cheltuielile lui Tom luaseră asemenea proporții înainte de apariția acestui eveniment, încât modificaseră dispoziția testamentară referitoare la următoarea persoană căreia îi revenea această îndatorire, iar fratele mai mic era solicitat să plătească pentru distracțiile celui mai mare. Mai exista o casă rezervată pentru Edmund; cu toate că această circumstanță făcuse aranjamentul ceva mai ușor pentru conștiința lui sir Thomas, cel din urmă n-o putea resimți decât ca pe un act de injustiție, drept pentru care s-a străduit, cu toată conștiinciozitatea, să-i incumbe și fiului cel mare o convingere asemănătoare, în speranța că aceasta va produce un efect mai bun decât orice altceva ar fi putut spune sau face.

— Îmi este rușine de tine, Tom, spusese sir Thomas în cel mai demn mod cu putință; îmi este rușine de expedientul la care trebuie să recurg și sper că pot să deplâng și sentimentele tale ca frate, cu această ocazie. L-ai depozitat pe Edmund pentru zece, douăzeci, treizeci de ani, dacă nu chiar pe viață, de mai mult de jumătate din venitul care i s-ar fi cuvenit. De acum înainte stă în puterea

mea sau în a ta, cel puțin așa sper, să procedăm așa încât să aibă parte de o dezvoltare mai bună; nu trebuie omis faptul că nici o favoare de această natură n-ar putea depăși revendicarea firească pe care ar fi avut dreptul să ne-o ceară și că nimic n-ar putea, de fapt, să compenseze avantajul cert la care este nevoit acum să renunțe, ca urmare a datoriilor tale.

Tom a ascultat toate acestea, parțial jenat, parțial mâhnit; scăpând de morala ce i se făcea, cât mai repede posibil, a fost curând în măsură să cugete cu un egoism lipsit de griji că, în primul rând, nu avea nici jumătate din datoriile unora dintre prietenii lui și în al doilea rând, că tatăl lui exagera această problemă, iar în al treilea și ultimul rând, că era foarte probabil ca următorul deținător al parohiei să decedeze în cel mai scurt timp.

O dată cu moartea domnului Norris, moștenirea parohiei i-a revenit, de drept, unui anume doctor Grant, care, în consecință, a venit să locuiască la Mansfield și care, dovedindu-se un bărbat viguros la vreo patruzeci și cinci de ani, părea că va înșela previziunile lui Tom Bertram. Și, totuși, ”nu: avea un gât scurt, genul de individ apoplectic care, mânuit așa cum trebuie, va urca suficient de repede la cer.”

Soția lui era cu vreo cincisprezece ani mai tânără decât el, însă nu aveau copii și au intrat în comunitate cu eticheta favorabilă obișnuită, și anume că erau persoane foarte respectabile și agreabile.

Sosise momentul în care sir Thomas se aștepta ca și cumnata lui să revendice prezența nepoatei sale, ca urmare a schimbării apărute în situația doamnei Norris și a înaintării în vârstă a lui Fanny, fapte care păreau nu numai să respingă orice obiecție anterioară împotriva locuirii lor împreună, ci chiar să-i atribuiască cea mai convingătoare recomandare. Fiindcă propria stare financiară devenise mai nefavorabilă decât până atunci, din cauza unor recente pierderi la proprietățile lui din Indiile de Vest, care se adăugau la risipa făcută de fiul său mai mare, lui sir Thomas începuse să i se pară o perspectivă deloc indezirabilă ideea de a fi despovărat de cheltuiala întreținerii lui Fanny și de obligativitatea de a-i asigura un viitor.

Deplin convins că astfel trebuie să stea lucrurile, i-a comunicat și soției lui această posibilitate; prima oară când a fost abordat acest subiect, s-a întâmpnat să fie de față și Fanny, astfel încât lady Bertram a întrebat-o, calm:

— Ei bine, Fanny, se pare că ne vei părăsi și vei locui împreună cu sora

mea. Ce părere ai de asta?

Fanny era mult prea surprinsă ca să poată mai mult decât să repete cuvintele mătușii ei:

— Vă voi părăsi?

— Da, draga mea, de ce pari surprinsă? Ești de cinci ani la noi, iar sora mea a avut întotdeauna intenția să te ia la ea după ce domnul Norris se va fi stins din viață. Dar va trebui să mai treci pe aici ca să mă ajuți la broderie, ca și până acum.

Pentru Fanny această veste era pe cât de dezagreabilă, pe atât de neașteptată. Mătușa Norris nu fusese niciodată drăguță cu ea, iar Fanny nu era atașată de ea.

— Îmi va părea foarte rău să plec, mărturisi ea cu voce scăzută.

— Da, te cred, este firesc. Am impresia că de când ai venit în această casă nu ai mai avut nici o grijă pe lume.

— Sper că nu considerați că sunt nerecunoscătoare, mătușă, spuse Fanny cu sfială.

— Nu draga mea, câtuși de puțin, te-am socotit întotdeauna o fată foarte cumsecade.

— Și nu voi mai locui niciodată aici?

— Niciodată, draga mea, dar poți fi convinsă că te așteaptă un cămin confortabil. Pentru tine nu poate conta foarte mult că te afli într-o casă sau în alta.

Fanny părăsi salonul cu inima plină de tristețe; ei nu i se părea această diferență neînsemnată și nu se putea gândi la ideea că va trăi alături de mătușa ei cu ceva care să semene, cât de cât, a satisfacție. Îndată ce îl întâlni pe Edmund, îi mărturisi necazul ei.

— Vere, îi spuse ea, se va întâmpla ceva foarte neplăcut pentru mine și, cu toate că m-ați îndemnat deseori să mă împac cu situații care, la început, îmi dis plăceau, de data aceasta vă va fi imposibil să mai încercați s-o faceți. Mă voi duce să locuiesc definitiv cu mătușa Norris.

— Adevărat?

— Da, tocmai m-a înștiințat mătușa Bertram. Totul este stabilit. Urmează să plec de la Mansfield Park și să merg la White House îndată ce se va muta și ea acolo.

— Ei bine, Fanny, dacă ție nu ți-ar dis plăcea proiectul acesta, eu l-aș

considera chiar excelent.

— Oh, vere!

— Este întru totul în favoarea ta. Mătușa dă dovadă de multă înțelepciune, atunci când dorește să locuiești cu ea. Caută o prietenă și o tovarășă exact acolo unde ar trebui s-o faci și mă bucur că atașamentul ei față de partea materială nu se interpune. Vei fi exact ceea ce își dorește pentru ea. Sper că acest lucru nu te deranjează prea mult.

— Mă tem că da: n-are cum să-mi placă. M-am atașat de această casă și de tot ce există în ea; acolo nu va exista nimic pe care să-l agreez. Știți cât de stingheră mă simt în prezența ei.

— Nu pot să spun nimic despre modul în care s-a purtat cu tine când erai mică; a fost la fel, sau aproape la fel, și în cazul nostru. Nu a știut niciodată cum să se facă plăcută de copii. Acum, însă, ai o vârstă la care vei fi mai bine tratată; cred că se poartă, deja, mai bine, iar când vei fi singura ei companie, vei deveni și mai importantă pentru ea.

— Nu voi putea niciodată să însemn ceva pentru cineva.

— Ce te face să afirmi acest lucru?

— Totul. Situația mea, nechibzuința mea, stângăcia mea.

— În privința nechibzuinței și a stângăciei, draga mea Fanny, te rog să mă crezi, nu ai nici un dram din toate acestea; singurul tău defect ar putea fi doar faptul că folosești cuvintele în mod nepotrivit. Nu există nici un motiv în lumea asta pentru care să nu fii considerată o persoană importantă, atunci când ajunge cineva să te cunoască. Ai bun simț, o fire plăcută și, sunt sigur, o inimă plină de recunoștință care n-ar accepta să primească bunăvoința altcuiva fără dorința de a o înapoia. Nu cunosc calități mai frumoase, care să recomande un prieten.

— Sunteți prea bun, răspunse Fanny, roșind la auzul unor asemenea elogii; cum vă voi putea, oare, mulțumi așa cum se cuvine, pentru gândurile frumoase pe care le aveți la adresa mea? Oh, vere, dacă trebuie, într-adevăr, să plec, îmi voi aminti de bunăvoința dumneavoastră până în ultima clipă a vieții mele!

— Chiar așa, Fanny, sper din toată inima că cineva să-și aducă aminte de mine de la o distanță atât de mare cum este White House. Vorbești de parcă ar urma să te duci la o depărtare de două sute de mile, și nu doar în capătul celălalt al parcului; doar vei rămâne ruda noastră, la fel cum ai fost și până acum. Membrii celor două familii se vor întâlni zilnic unii cu alții. Singura diferență va

fi aceea că, locuind cu mătușa ta, vei fi pusă în lumină așa cum se cuvine. Aici sunt prea mulți cei după care te poți ascunde; alături de ea vei fi nevoită să vorbești numai în numele tău.

— Oh, eu nu aș spune asta!

— O spun eu, ba chiar cu multă plăcere. Doamna Norris este, în acest moment, mult mai potrivită decât mama mea să aibă grijă de tine. Este genul de om în stare să facă multe pentru persoana care o interesează și te va determina să-ți dezvolți calitățile naturale.

Fanny suspină și răspunse:

— Nu pot vedea lucrurile în felul dumneavoastră, dar am încredere că dreptatea se află mai mult de partea dumneavoastră decât de a mea și vă sunt foarte recunoscătoare pentru încercarea de a mă împăca cu gândul la cele ce vor urma. Dacă aș putea presupune că mătușa mea ține cu adevărat la mine, aș fi încântată să simt că sunt utilă pentru cineva. Aici nu este cazul, sunt convinsă, însă, îmi place foarte mult să locuiesc în acest loc.

— Împrejurimile, Fanny, sunt cele de care nu te vei despărți, deși vei părăsi casa. Vei fi la fel de liberă să parcurgi parcul și grădinile ca întotdeauna. Nici măcar mica ta inimă statornică n-ar trebui să se teamă de o schimbare, care nu este decât cu numele. Te vei plimba pe aceleași alei, îți vei alege cărțile din aceeași bibliotecă, vei întâlni aceiași oameni și vei călări aceiași cai.

— Este foarte adevărat. Da, dragul ponei sur! Ah, vere, când îmi aduc aminte cât de înspăimântată eram să călăresc, ce groază mă cuprindea când auzeam vorbindu-se că aceasta era spre binele meu; oh! cum mai tremuram când unchiul le deschidea botul să le vadă dinții; mai aduceți-vă aminte și de eforturile dumneavoastră binevoitoare ca să mă liniștiți și să-mi alungați temerile, încercând, în același timp, să mă convingeți că peste puțină vreme va ajunge să-mi placă. Constatând, acum, cât de multă dreptate ați avut, înclin să sper că prevestirile dumneavoastră se vor dovedi de fiecare dată la fel de exacte.

— Iar eu sunt, la rândul meu, convins că faptul că locuind cu doamna Norris se va dovedi la fel de benefic pentru spiritul tău, cum a fost călăria, pentru sănătatea ta și, de asemenea, în perspectivă, benefic pentru fericirea ta.

Cu aceste cuvinte a luat sfârșit convorbirea lor care putea, la fel de bine, să nu fi avut loc, întrucât doamna Norris nu avea nici cea mai mică intenție de a o lua pe nepoată la ea. Nu se gândise nici o clipă la această posibilitate, decât,

poate, ca la ceva care trebuia evitat cu grijă. Pentru a înlătura, fie și simpla dorință, ca acest lucru să se întâmple, își alesese locuința de dimensiunile cele mai reduse care putea încă trece drept confortabilă dintre reședințele din parohia Mansfield, White House fiind exact atât de încăpătoare încât s-o găzduiască pe ea însăși și servitorii pe care îi avea, rămânând liberă numai o singură altă încăpere, destinată musafirilor, fapt pe care a ținut să-l accentueze. La parohie camerele libere nu lipsiseră niciodată, acum necesitatea absolută a existenței unei încăperi libere destinată prietenilor nu mai era trecută cu vederea. Toate precauțiile luate nu au fost suficiente pentru a o salva de suspiciunea unei fapte bune sau, poate, însăși sublinierea importanței unei încăperi de rezervă a fost cea care l-a indus pe sir Thomas în eroare, determinându-l să presupună că, de fapt, aceasta îi era destinată lui Fanny. Lady Bertram a ajuns la miezul problemei, când a făcut o observație neglijentă la adresa doamnei Norris:

— Cred, soră dragă, că nu va mai fi nevoie s-o mai păstrăm pe domnișoara Lee, când Fanny va veni să locuiască la tine.

Doamna Norris aproape a tresărit auzind aceasta:

— Să locuiască la mine, dragă soră! Ce vrei să spui?

— Nu urmează să vină la tine? Credeam că așa ai stabilit cu sir Thomas.

— Eu? În nici un caz. Nu am schimbat nici o vorbă pe această temă cu sir Thomas și nici el cu mine. Fanny să locuiască la mine! Este ultimul lucru din lume la care m-aș fi gândit sau pe care l-ar putea dori cineva care ne cunoaște pe amândouă. Doamne sfinte! Ce aș putea eu să fac cu Fanny? Eu! O biată văduvă, neajutorată și singură, care nu mai este bună de nimic și cu nervii la pământ, la ce mi-ar putea mie folosi o fată de vârsta ei? O fată de cincisprezece ani! Exact vârsta la care are nevoie de cea mai mare atenție și grijă, vârsta care pune și firile cele mai echilibrate la mare încercare! Sunt sigură că sir Thomas nu se poate gândi în mod serios la acest lucru! Sir Thomas este un prieten prea bun ca să-mi facă una ca asta. Nimeni care-mi dorește, cu adevărat, binele nu mi-ar face o asemenea propunere, sunt convinsă. Cum a ajuns sir Thomas să vă vorbească despre acest lucru?

— Nu știu, zău. Presupun că s-a gândit că așa ar fi cel mai bine.

— Bine? dar care au fost, mai exact, spusele lui? Nu putea să fi afirmat că dorea s-o iau la mine pe Fanny. Sunt sigură că, în adâncul inimii lui, nu avea cum să vrea să fac acest lucru.

— Nu, a spus doar că el considera ca fiind foarte probabil și la fel l-am asigurat și eu. Amândoi ne-am gândit că ar fi o mângâiere pentru tine, dar dacă nu dorești, nu vom mai vorbi despre asta. Fata nu ne încurcă deloc aici.

— Soră dragă, dacă ții cont de situația nefericită în care mă aflu, cum ar putea ea să fie o mângâiere pentru mine? Iată-mă, biată văduvă neconsolată, lipsită de cel mai bun dintre soți, cu sănătatea distrusă de cât i-am stat la dispoziție și l-am îngrijit, cu nervii la pământ, cu liniștea destrămată, de-abia având cu ce să mă întrețin ca femeie de rang superior, ca să-mi permit să duc o viață care să nu întineze memoria iubitului meu soț dispărut... ce fel de alinare aş putea avea dacă lua în grija mea o povară ca Fanny? Chiar dacă mi-aş dori să se întâmple așa ceva, de dragul meu, tot nu i-aş face o asemenea nedreptate bieteii fete. Se află pe mâini bune și sunt convinsă că îi va merge bine. Eu trebuie să răzlesc printre grijile și necazurile mele, cum pot mai bine.

— Înseamnă, atunci, că nu te va deranja să trăiești singură?

— Lady Bertram, eu nu sunt persoana care să se plângă. Știu că nu mai pot să trăiesc la același nivel ca înainte, ba trebuie să mă restrâng cum pot și să învăț să-mi chibzuiesc mai bine resursele. Am fost, până acum, o doamnă destul de generoasă privind cheltuielile casei, dar nu mă voi jena să fiu mai econoamă din acest moment. Situația în care mă aflu este la fel de jalnică precum este și venitul meu. Din partea bietului Norris, ca om al bisericii, se așteptau multe lucruri care nu-mi pot fi pretinse și mie. Nimeni nu știe cât de mult se consuma, în bucătăria noastră, pentru diverși necunoscuți care plecau și veneau. La White House, toate acestea vor fi mai bine cumpănite. Este obligatoriu să mă încadrez în limitele venitului de care dispun, altfel voi ajunge în mizerie; îmi doresc să fac chiar și o mică economie până la sfârșitul anului.

— Îndrăznesc să afirm că vei reuși. Doar izbutești întotdeauna, nu-i așa?

— Scopul meu, dragă soră, este să le fiu de folos celor care vor veni după mine. Pentru binele copiilor voștri doresc eu să fiu puțin mai bogată. Nu am pe nimeni altcineva de care să am grijă, dar aş fi foarte mulțumită să cred că voi reuși să le las un flecușeț, acolo.

— Foarte amabil din partea ta, însă nu trebuie să-ți faci griji din pricina lor. Sunt convinsă că vor avea tot ce le trebuie. Sir Thomas se va îngriji de acest lucru.

— Bine, dar posibilitățile lui sir Thomas se vor restrânge dacă proprietatea

din Antigua va continua să aducă profituri atât de slabe.

— Oh, această situație se va aranja în curând.

— Atunci, dragă soră, răspunse doamna Norris, pregătindu-se să plece, nu mai pot să adaug decât că unica mea dorință este să-i fiu de folos familiei, astfel încât, dacă sir Thomas va mai deschide vreodată subiectul despre mutarea lui Fanny la mine, vei fi în măsură să-l informezi că sănătatea mea face acest lucru cu neputință de înfăptuit. În afară de asta, nu aş avea nici măcar un pat să-i ofer, pentru că trebuie să păstrez o cameră liberă pentru musafiri.

Lady Bertram i-a redat suficient de mult din această conversație soțului ei, ca să-l convingă pe acesta cât de mult greșise în privința intențiilor cumnatei sale: din acel moment ea a fost pusă la adăpost de orice surpriză sau chiar de cea mai vagă aluzie la acest subiect venind din partea lui. Cât despre sir Thomas, acesta nu a putut decât să fie surprins de refuzul ei de a face ceva pentru o nepoată pe care fusese atât de nerăbdătoare s-o vadă adoptată; însă, pentru că doamna Norris a avut din timp grijă să-l lase să înțeleagă, la fel ca și pe lady Bertram, că toate posesiunile ei erau destinate să aparțină, cândva, familiei lui, s-a resemnat, fiind în același timp măgulitor pentru el să aibă în continuare grijă de Fanny.

Fanny a aflat cât de inutile i-au fost temerile de a fi îndepărtată din acel loc, iar bucuria ei spontană, neprefăcută, auzind această veste, i-a mai adus o oarecare consolare unui Edmund dezamăgit de neîmplinirea a ceea ce considerase el că ar fi fost, pentru Fanny, atât de important și folositor. Doamna Norris s-a instalat la White House, familia Grant a sosit la Parohie și, odată cu încheierea acestor evenimente, Mansfield și-a reluat, pentru un timp, existența obișnuită.

Firea prietenoasă și sociabilă a celor din familia Grant a fost întâmpinată cu multă satisfacție de către noile lor cunoștințe. Aveau, însă, defectele lor, pe care doamna Norris nu a întârziat să le descopere. Doctorul era foarte gurmand și dorea să ia în fiecare zi o masă bună, iar doamna Grant, în loc să se străduiască să-i satisfacă apetitul cu cheltuieli mai modeste, îi plătea bucătăresei un salariu la fel de mare ca și cei de la Mansfield Park, fiind extrem de rar văzută ajutând-o pe aceasta. Doamna Norris nu putea să nu se refere, supărată, la aceste motive de nemulțumire, la cantitatea de unt și ouă care se consumau, în mod obișnuit, în acea gospodărie.

Nimeni nu aprecia mai mult belșugul și ospitalitatea mai mult decât ea însăși și nimeni nu putea să deteste mai tare meschinăria; Parohia, considera ea, nu fusese nicicând lipsită de confort, de orice natură, și nu tolerase niciodată în acel loc vreo persoană prost crescută, dar acesta era un mod de viață care depășea puterea ei de înțelegere. O doamnă foarte distinsă într-o casă parohială de țară era ceva destul de nepotrivit. Cămara ei, presupunea doamna Norris, trebuie să fi fost suficient de bună pentru doamna Grant. Să fi întrebat pe oricine dorea, nu i s-ar fi spus altceva decât că doamna Grant nu avusese niciodată un venit mai mare de cinci mii de lire pe an.

Lady Bertram nu a ascultat cu prea mult interes acest gen de rechizitoriu. Nu putea să-i aducă acuzele pe care i le-ar fi descoperit cineva econom, dar simțea toată revolta unei femei frumoase față de faptul că doamna Grant reușise atât de bine în viață fără să beneficieze de acest atu și își exprima uimirea în legătură cu asta la fel de des, deși nu în aceeași manieră înțepătoare abordată de doamna Norris.

La nici un an după ce aceste probleme fuseseră dezbătute, a survenit un alt eveniment, de o asemenea importanță pentru familie, încât a acaparat în mod justificat un loc în preocupările și conversațiile doamnelor. Lui sir Thomas i s-a părut mai util să plece el însuși în Antigua, pentru mai buna administrare a afacerilor sale și l-a luat cu el pe fiul cel mai mare, în speranța de a-l scăpa de câteva relații nepotrivite pe care acesta și le făcuse acasă. Au părăsit Anglia pentru o călătorie ce era foarte probabil să dureze chiar și douăsprezece luni. Necesitatea acestei acțiuni, din punct de vedere financiar, și speranța că aceasta îi va fi de un real folos fiului său, l-au făcut pe sir Thomas să se consoleze la gândul sacrificiului de a-și părăsi restul familiei și de a-și lăsa fetele sub îndrumarea altora, în momentul în care acestea atinseseră vârsta cea mai delicată din viața lor.

Nu o considera pe lady Bertram la fel de capabilă să-l înlocuiască în această privință sau, mai degrabă, să-și îndeplinească îndatoririle care îi reveneau de drept, însă avea suficientă încredere în atenta supraveghere a doamnei Norris și în judecata lui Edmund, ca să poată pleca fără nici o teamă în ceea ce privea modul lor de comportare. Lui lady Bertram nu-i plăcea deloc că soțul ei o părăsește, dar nu era tulburată de nici o neliniște referitoare la propria lui siguranță sau de vreo preocupare în privința confortului lui, fiind una dintre

acele persoane care consideră că nimic nu putea fi periculos, dificil sau obositor pentru oricine altcineva, în afară de ele însele.

Domnișoarele Bertram erau de compătimit cu acest prilej: nu din cauza întristării pe care plecarea tatălui lor le-ar fi provocat-o, ci ca urmare a lipsei acesteia. Tatăl lor nu constituia un obiect al afecțiunii pentru ele; nu păruse niciodată să le încuviințeze distracțiile, astfel încât absența acestuia era mai mult decât binevenită pentru ele. Le elibera de constrângere și, fără să se gândească neapărat la vreo desfătare anume, care ar fi fost probabil, de altfel, interzisă de către sir Thomas, s-au simțit îndată libere să facă orice doreau și să-și permită orice capriciu s-ar fi întâmplat să le fie la îndemână.

Ușurarea lui Fanny, recunoscută de aceasta ca atare, era de o intensitate aproape egală cu cea a verișoarelor ei; cineva mai sensibil ar putea sugera că era o ființă nerecunoscătoare, însă Fanny suferea sincer din cauză că acest eveniment nu reușea s-o îndurereze.

Sir Thomas, care făcuse atât de multe pentru ea și pentru frații ei și care urma să plece, poate, pentru a nu se mai întoarce niciodată! Iar ea să-l urmărească plecând, fără să verse nici măcar o lacrimă! Era de o insensibilitate rușinoasă! Mai mult decât atât, sir Thomas îi spusese, chiar în dimineața dinaintea plecării, că spera ca ea să-l poată revedea pe William în cursul iernii următoare și îi dăduse însărcinarea de a-i scrie acestuia, pentru a-l invita la Mansfield, în momentul în care se va ști că flotila de care aparținea se va afla în Anglia.

A fost un gest atât de atent și de amabil din partea lui! Dar dacă i-ar fi zâmbit, măcar, dacă ar fi numit-o ”draga mea Fanny”, în timp ce îi spunea aceste lucruri, orice încruntare la adresa ei din trecut sau orice cuvinte rostite cu răceală, ar fi fost imediat date uitării. El însă își încheiase vorba într-un mod care a adâncit-o într-o tristă umilire, adăugând:

— Dacă William vine la Mansfield, sper că îl vei putea convinge că numeroșii ani care s-au scurs de la despărțirea voastră, nu au trecut chiar fără să aducă o oarecare îmbunătățire în ceea ce te privește, deși mă tem că sora lui la cei șaisprezece ani, încă seamănă în multe privințe cu cea care a venit aici când avea doar zece.

A plâns amarnic gândindu-se la această remarcă, după plecarea unchiului Thomas, iar verișoarele ei, văzându-i ochii înroșiți, au considerat-o ipocrită.

Capitolul IV

Tom Bertram petrecuse în ultima perioadă atât de puțin timp acasă, încât acum era prezent numai cu numele. Lady Bertram a fost curând uimită să constate cât de bine se descurcau, chiar și în lipsa tatălui, cât de satisfăcător îi ținea locul Edmund la tăiatul fripturii, în relațiile cu intendentul, în corespondența cu avocatul, în ordinele date servitorilor și, în plus, scutind-o pe ea de orice posibilă osteneală sau efort în toate privințele, cu excepția scrierii adreselor pe scrisorile personale.

Au sosit, în sfârșit, și primele știri despre sosirea în bună stare a călătorilor la Antigua, în urma unei călătorii acceptabile, nu înainte ca doamna Norris să se fi complăcut în expunerea temerilor cele mai cumplite și în încercarea de a-l face și pe Edmund părtaș la acestea, ori de câte ori îl prindea singur. Cum spera să fie prima care să afle vestea unei nenorociri catastrofale, avea deja pregătită modalitatea în care urma să le-o anunțe tuturor celorlalți; asigurările lui sir Thomas că atât el, cât și fiul său, ajunseseră cu bine și erau sănătoși, au făcut-o să-și lase, pentru moment, deoparte agitația și discursurile de consolare introductive. Iarna a sosit și a trecut fără să fie nevoie de acestea din urmă; veștile din depărtare au continuat să fie foarte bune, iar doamna Norris, născocind noi distracții pentru nepoatele ei, ajutându-le cu diversele toalete, lăudându-le aptitudinile și prospectând după viitori soți, avea atât de multe de făcut încât, față de toate preocupările gospodărești, câteva ingerințe în cele ale surorii ei și de semnalarea câtorva manifestări risipitoare ale doamnei Grant, îi mai rămâneau foarte puține momente în care să-și manifeste temerile la adresa celor plecați.

Domnișoarele Bertram ocupau, în prezent, un loc bine determinat printre frumoasele ținutului și, cum îngemănau frumusețea fizică și cunoștințele

impresionante cu o conduită degajată, dar atent adaptată la normele bunei cuviințe, erau privite aprobator și admirativ de către membrii comunității. Vanitatea lor era atât de rafinată, încât părea să le lipsească cu desăvârșire și să nu-și dea nici un fel de aere; complimentele care însoțeau o astfel de conduită, repetate celor din jur de mătușa lor, reușeau să le consolideze convingerea că erau într-un totul lipsite de defecte.

Lady Bertram nu-și scosese fetele în societate. Era prea indolentă chiar și pentru a accepta să primească recompensa unei mame care asistă la succesul și satisfacția lor, cu prețul efortului personal; această sarcină îi fusese remisă surorii ei, care nu-și dorea nimic altceva decât un rol într-o asemenea onorabilă reprezentație și care savura în cel mai înalt grad mijloacele care îi permiteau să pătrundă în diverse cercuri, fără să fie nevoită să închirieze cai în scopul deplasării.

Fanny nu a avut parte de aceste festivități de sezon, dar s-a bucurat de recunoașterea utilității ei de a-i ține companie mătușii, când restul familiei era invitat în altă parte. Pentru că domnișoara Lee părăsise Mansfield, a devenit, în mod firesc, indispensabilă în serile în care avea loc vreun bal sau altă petrecere. Stătea de vorbă cu lady Bertram, o asculta, îi citea și tihna unor astfel de momente, siguranța unei protecții, oferită de acest gen de tête-à-tête, era indescritibil de binevenită pentru un suflet care cunoscuse rareori răgaz în neliniștile și stingherelile sale. Cât despre distracțiile verișoarelor, ei îi făcea plăcere să audă relatări despre acestea, mai ales de la baluri, sau să afle cu cine mai dansase Edmund. Își desconsidera poziția socială mult prea mult, fie și numai ca să-și imagineze că ar putea avea și ea acces la aceste sindrofii și, prin urmare, se mulțumea să asculte, lipsită de cea mai vagă idee a unei preocupări în legătură cu acestea. Iarna aceea a fost una plăcută pentru Fanny, deși nu i-l adusese pe William în Anglia, speranța constantă a sosirii lui însemna foarte mult pentru ea.

Primăvara care a urmat a depozat-o de prețiosul ei prieten, bătrânul ponei sur și, un timp, s-a aflat în primejdia de a-i resimți pierderea și din punct de vedere al sănătății, nu numai din cel afectiv deoarece, în ciuda recunoașterii importanței faptului de a călări, nu se luase nici o măsură pentru a ca această acțiune să se repete, deoarece, cum remarcaseră mătușile ei, ”putea să călărească unul dintre caii verișoarelor ei, când acestea nu mai aveau nevoie de aceștia”.

Cum, însă, domnișoarele Bertram aveau sistematic nevoie de cai în fiecare zi frumoasă și nici nu se gândeau să ducă amabilitatea lor atât de departe, încât să-și sacrifice cu adevărat vreun hatâr, momentul așteptat de Fanny nu sosea, bineînțeles, niciodată. Verișoarele ei își desfășurau cavalcadele vesele în diminețile frumoase de aprilie și mai, iar Fanny fie își petrecea în casă întreaga zi, cu una dintre mătuși, fie se plimba până la epuizare, cu cealaltă; doamna Norris, care mergea toată ziua, considera că îi era oricui indicat să facă același lucru. Edmund era absent în acea perioadă, în caz contrar, răul ar fi fost atenuat mai din timp. La întoarcerea lui, constatând care era situația lui Fanny și observând efectele negative ale lipsei de exercițiu asupra ei, a avut impresia că nu exista decât un singur lucru de făcut: ”Fanny trebuie să aibă un cal”, a fost hotărârea, prin care a rezistat oricărui argument avându-și obârșia în comoditatea mamei lui sau în moderația în privința cheltuielilor a mătușii și care tindeau să-i diminueze importanța.

Doamna Norris nu s-a putut opri să sugereze că se va putea găsi vreo mârtoagă bătrână, mai mult decât potrivită pentru acest scop, printre caii de la Mansfield Park, sau că ar putea fi împrumutat vreunul de la intendent, ori poate că doctorul Grant le-ar putea împrumuta din când în când poneiul pe care îl folosea la șaretă. Nu putea să considere decât cu totul inutil, ba chiar deplasat, ca Fanny să aibă un cal de călărie numai al ei, la fel cum aveau și verișoarele sale. Era convinsă că sir Thomas nu intenționase niciodată așa ceva și trebuise să adauge că a face o asemenea achiziție, în absența lui, contribuind la cheltuielile, oricum mari, necesitate de grajdul său, într-o perioadă în care o parte semnificativă a venitului său nu era încă sigură, i se părea cu totul nejustificată.

— Fanny trebuie să aibă un cal, a fost singurul răspuns al lui Edmund.

Doamna Norris nu putea să vadă lucrurile din aceeași perspectivă. Lady Bertram da, era într-un tot de acord cu fiul ei în privința utilității acestuia, ca și cu faptul că și tatăl lui Edmund l-ar fi fost considerat necesar. Nu susținea decât că nu era o grabă chiar atât de mare; nu-i cerea decât să aștepte până la întoarcerea lui sir Thomas, pentru ca, atunci, să se ocupe sir Thomas de acest detaliu. Urma să se întoarcă în septembrie și care ar fi fost greutatea de a aștepta până în septembrie?

Cu toate că Edmund era mult mai nemulțumit de mătușa lui, decât de mama lui, din cauza puținei considerații manifestate față de nepoată, nu s-a putut

împiedica să nu acorde mai multă atenție spuselor acesteia. S-a oprit asupra unei modalități de acțiune care ar fi îndepărtat riscul ca tatăl lui să considere că a exagerat și, în același timp, i-ar fi oferit lui Fanny posibilitatea să poată exercita de îndată echitația, de care nu concepea s-o lipsească. El avea trei cai ai lui, însă nici unul potrivit pentru a fi călărit de o femeie. Doi dintre aceștia erau folosiți la vânătoare, cel de-al treilea era unul obișnuit cu călăria, pe acesta din urmă s-a hotărât să-l schimbe cu unul pe care l-ar fi putut încăleca verișoara lui și, o dată ce a luat această decizie, tot restul s-a rezolvat curând. Iapa cea nouă s-a dovedit a fi o adevărată comoară; cu foarte puțină bătaie de cap, a devenit exact ceea ce se dorea să fie, iar Fanny a fost pusă în aproape deplina ei posesie. Până atunci, tânăra nici măcar nu bănuise că s-ar fi putut împăca bine și cu alt cal în afara bătrânului ei ponei sur, însă încântarea de a călări iapa lui Edmund nu s-a putut compara cu nici o plăcere de acest gen gustată în trecut, iar adăugarea faptului că gestul izvorâse din acea amabilitate în care își avea originea marea ei recunoștință, făcea totul imposibil de exprimat în cuvinte. Îl considera pe vărul ei ca pe un model a tot ce putea fi mai bun și mai minunat, deținând merite pe care nimeni altcineva, în afară de ea, nu le-ar fi putut vreodată aprecia la justa lor valoare și fiind îndreptățit să primească o asemenea recunoștință din partea ei, încât nici un sentiment n-ar fi putut fi atât de intens încât să-l considere ca suficient de puternic pentru a-l răsplăti. Simțămintele pe care le nutrea față de Edmund alcătuiau un amalgam de respect, recunoștință, încredere și afecțiune.

Deoarece calul respectiv continua, cu numele, să se afle în proprietatea lui Edmund, doamna Norris a putut tolera ca acesta să se afle în folosința lui Fanny; dacă lady Bertram și-a mai adus vreodată aminte de propria ei obiecție, fiul ei ar fi avut o scuză în ochii ei să nu fi așteptat până la întoarcerea lui sir Thomas, dar septembrie a venit și sir Thomas continua să fie plecat în străinătate și fără nici o perspectivă apropiată de a-și încheia acolo treburile. Își făcuseră subit apariția circumstanțe nefavorabile, exact în momentul în care acesta începuse să-și îndrepte gândurile spre Anglia, iar incertitudinea foarte mare în care era acum totul învăluit, l-a determinat să-și trimită fiul acasă și să aștepte de unul singur rezolvarea definitivă. Tom s-a întors în siguranță, aducând vești îmbucurătoare despre starea de sănătatea tatălui său, fără să-i facă însă o prea mare impresie doamnei Norris. Faptul că sir Thomas își trimisese fiul acasă era, în viziunea ei, gestul îngrijorat al unui părinte ca urmare a presentimentului unei nenorociri ce

urma să i se întâmple lui însuși și ea nu se putea împiedica să aibă presimțiri teribile. O dată cu venirea lungilor nopți de toamnă, era atât de bântuită de aceste idei, în solitudinea tristă a căsuței ei, încât a fost, până la urmă, nevoită să-și caute refugiul, în timpul zilei, în sufrageria de la Mansfield Park.

Revenirea iernii și a invitațiilor la petrecerile de sezon nu au rămas fără efect și, pe măsura desfășurării acestora, mintea doamnei Norris a găsit o preocupare atât de plăcută în pândirea oportunităților care i s-ar fi oferit nepoatei sale celei mari, încât nervii i s-au mai calmat puțin.

”Dacă bietului sir Thomas îi era sortit să se mai întoarcă, ar fi fost foarte mulțumit s-o găsească pe iubita lui Maria căsătorită în mod convenabil”, reflecta ea, adesea, atât când se afla singură, cât și de fiecare dată când se aflau în apropiere bărbați avuți și, în special, după prezentarea unui tânăr care moștenise de curând vreuna dintre cele mai semnificative proprietăți și mai frumoase moșii din țară.

Domnul Rushworth a fost de la bun început subjugat de frumusețea domnișoarei Maria Bertram și, având intenția de a se căsători, și-a imaginat curând că era îndrăgostit de ea. Era un tânăr greoi, care nu avea altă calitate în afara bunului simț dar, cum nu avea nimic dezagreabil în fizionomie sau ținută, tânăra a fost foarte mulțumită de cucerirea ei. Intrând deja în cel de-al douăzeci și unulea an al ei, Maria Bertram începea să creadă că ar fi de datoria ei să se căsătorească și cum o uniune matrimonială cu domnul Rushworth i-ar fi permis să se bucure de un venit mai mare chiar decât cel al tatălui ei, garantându-i, totodată, o locuință la Londra, care constituia pentru ea o prioritate, a considerat că aceeași obligație morală îi dicta și datoria evidentă de a se căsători cu domnul Rushworth, dacă se putea. Doamna Norris a fost mai mult decât insistentă în încurajarea acestei partide, cu fiecare sugestie și aranjament menite să reliefeze importanța acestei uniuni față de oricare dintre părțile implicate. Printre alte mijloace utilizate în acest scop s-a numărat și încercarea inițierii unei apropieri mai strânse cu mama tânărului respectiv care locuia, în prezent, la acesta din urmă și chiar a constrâns-o pe lady Bertram să parcurgă zece mile de drum relativ prost ca să-i facă acesteia o vizită matinală. Nu a trecut prea mult până când s-a încheiat o înțelegere reciprocă între doamna respectivă și ea însăși. Doamna Rushworth s-a declarat foarte doritoare ca fiul ei să se căsătorească și a afirmat că, dintre toate tinerele domnișoare pe care le văzuse până atunci,

domnișoara Bertram părea, prin firea ei amabilă și buna ei creștere, persoana cea mai potrivită să-l facă fericit. Doamna Norris a acceptat complimentul și a admirat discernământul nepoatei ei în privința unei atât de bune observări a calităților unei persoane. Maria era, într-adevăr, mândria și încântarea tuturor, complet lipsită de defecte, un înger; și, bineînțeles, atât de asaltată de admiratori, încât îi era extrem de dificil să aleagă pe cineva anume. Cu toate acestea, atât cât își permitea doamna Norris să aprecieze, după o cunoaștere reciprocă de atât de scurtă durată, domnul Rushworth părea să fie exact tânărul care s-o merite și s-o facă să se atașeze de el.

După ce au dansat împreună la numărul convenit de baluri, tinerii au confirmat aceste convingeri și, cu înștiințarea necesară trimisă unui sir Thomas încă absent, au sărbătorit încheierea logodnei, spre marea satisfacție a respectivelor familii și a curioșilor din împrejurimi care simțiseră cu multe săptămâni înainte apropierea căsătoriei domnului Rushworth cu domnișoara Bertram. Au trecut câteva luni până să primească răspunsul lui sir Thomas; între timp, pentru că nimeni nu se îndoia de deplina satisfacție pe care această uniune i-ar fi produs-o, relațiile dintre cele două familii s-au desfășurat fără rezerve și nu s-a mai făcut nici o tentativă de a păstra secretul viitoareii căsătorii, singura excepție constituind-o doamna Norris, care vorbea despre aceasta pretutindeni ca despre un subiect care n-ar trebui încă abordat.

Edmund era singurul din familie care nu privea acest proiect cu ochi buni și nici un argument al mătușii lui nu l-a putut convinge să vadă în domnul Rushworth un prieten agreabil. Era de acord să-i permită surorii lui să fie judecătoarea cea mai bună a propriei ei fericiri, dar nu era mulțumit de faptul că aceasta din urmă se baza, în această apreciere, pe mărimea venitului și nici nu se putea abține să-și spună, în prezența domnului Rushworth: ”Dacă omul acesta n-ar avea un venit anual de o mie două sute de lire, ar fi un individ de-a dreptul nesuferit.”

Sir Thomas era, dimpotrivă, sincer bucuros de perspectiva unei alianțe despre care nu auzise decât lucruri foarte bune și agreabile, atât de neîndoielnic avantajoase. Era o uniune cum nu se putea mai nimerită, realizată în același ținut și aflată sub auspiciile aceluiași interes comun, astfel încât și-a trimis consimțământul pe care îl acorda din toată inima. Singura condiție pe care a pus-o a fost ca această căsătorie să nu se încheie înainte de întoarcerea lui, pe care o

anticipa cu nerăbdare. Le scrisese în aprilie și nutrea speranțe întemeiate să termine, spre totala lui satisfacție, și să părăsească Antigua înainte de sfârșitul verii.

Astfel stăteau lucrurile în luna iulie, iar Fanny tocmai împlinise optsprezece ani, când comunitatea satului a înregistrat un adaos, reprezentat de fratele și sora doamnei Grant, respectiv un domn și o domnișoară Crawford, copiii mamei ei din cea de-a doua căsătorie.

Erau niște tineri înstăriți. Fiul avea o proprietate frumușică în Norfolk, iar fiica un venit anual de douăzeci de mii de lire. Când erau copii, sora lor îi agrease foarte tare; cum, însă, propria ei căsătorie fusese urmată la scurt timp de decesul părintelui comun, care îi lăsase pe cei doi în grija unui frate al tatălui lor pe care doamna Grant nu-l cunoștea, îi mai văzuse foarte rar de atunci. Cei doi găsiseră în casa unchiului lor, un cămin primitiv. Amiralul Crawford și soția lui, deși nu cădeau de acord în nici o altă privință, erau legați prin afecțiunea față de acești copii sau, cel puțin, nu manifestau alte sentimente adverse, în afară de faptul că fiecare dintre ei avea propriul lui favorit, căruia îi arăta o simpatie mai mare decât celuiilalt. Amiralului îi plăcea foarte mult băiatul, în timp ce doamna Crawford o iubea la nebunie pe fată; dispariția doamnei o obliga acum pe fosta ei protejată, după ce încercase timp de câteva luni să continue să locuiască în casa unchiului ei, să caute un alt cămin. Amiralul Crawford era un bărbat cu un comportament imoral care preferase, în loc să-și păstreze nepoata, să-și aducă amanta sub propriul acoperiș. Acest lucru o făcuse pe doamna Grant să primească recunoscătoare propunerea surorii ei de a veni să locuiască la ea, o măsură pe cât de binevenită pentru una dintre părți, pe atât de potrivită pentru cealaltă; doamna Grant epuizase, până în acel moment, toate preocupările unei doamne fără copii care locuia la țară: își ticsise până la refuz, cu mobilă frumoasă, salonul preferat și alcătuisese o colecție de plante și păsări de curte, astfel încât acum tânjea după puțină varietate în propria casă. Sosirea unei surori pe care o îndrăgise dintotdeauna și pe care spera s-o poată ține lângă ea până când aceasta s-ar fi căsătorit, constituia un eveniment extrem de agreabil; neliniștea cea mai mare a doamnei Grant era teama că Mansfield n-ar fi fost satisfăcător pentru gusturile unei tinere care era obișnuită cu Londra.

Nici domnișoara Crawford nu era într-un totuș scutită de astfel de temeri, cu toate că acestea își aveau originea, în principal, în neîncrederea legată de stilul de

viață al surorii ei și de genul de societate pe care urma să-l întâlnească. de-abia după ce încercase, în van, să-și convingă fratele să se mute împreună în propria lui casă de la țară, se hotărâse să se aventureze în căutarea unei soluții printre restul rudelor. Lui Henry Crawford, din nefericire, îi displăcea enorm orice aducea a locuință permanentă sau a limitare a cerului social, așa încât i-a fost cu neputință să-i facă pe plac surorii lui într-o problemă de o asemenea însemnătate: a însoțit-o totuși cu cea mai mare amabilitate, la Northamptonshire, și a făgăduit s-o și ia de acolo, la numai o jumătate de oră de la lansarea chemării ei, în cazul în care s-ar fi plictisit de locul acela.

Întâlnirea a fost satisfăcătoare pentru toți cei implicați. Domnișoara Crawford a găsit o soră lipsită de susceptibilitate sau de rusticitate, un soț al surorii care aducea a domn și o casă confortabilă și bine dotată, iar doamna Grant s-a ales, între cei pe care spera că îi va iubi mai mult decât oricând, cu un tânăr bărbat și o tânără femeie care au impresionat-o în mod foarte plăcut.

Mary Crawford era remarcabil de frumoasă; Henry, deși nu era arătos, avea prestanță și era un bărbat echilibrat. Manierele amândurora erau pline de însuflețire și plăcute, iar doamna Grant le-a acordat imediat încredere. Era încântată de amândoi, însă Mary constituia obiectul afecțiunii ei cele mai intense și, pentru că nu putuse niciodată să se mândrească cu propria frumusețe, savura pe posibilitatea de a fi mândră de cea a surorii ei. Nici nu așteptase sosirea acesteia, pentru a începe să-i caute o partidă potrivită: se fixase deja asupra lui Tom Bertram, fiul cel mai mare al unui baronet era destul de bun pentru o fată având un venit de douăzeci de mii de lire pe an și toată eleganța și buna creștere pe care doamna Grant le observase la ea. Mary de-abia se afla de vreo trei ore în casa ei, că doamna Grant, o femeie cu suflet cald, comunicativă, îi și împărtășise proiectul ei.

Domnișoara Crawford a fost bucuroasă să afle despre existența unei familii atât de importante în imediata lor vecinătate și nu a fost deloc nemulțumită de preocuparea înainte de vreme a surorii ei sau de alegerea făcută de aceasta. Căsătoria constituia țelul ei, cu condiția încheierii unei uniuni avantajoase și, după ce îl remarcase pe domnul Bertram în oraș, știa că nu era nimic de obiectat nici în privința persoanei în sine, nici a situației lui. În timp ce trata lucrurile în glumă, nu a omis, totuși, să le acorde acestora un răgaz serios de gândire. Planul respectiv i-a fost curând împărtășit și lui Henry.

— Iar acum, adăugă doamna Grant, m-am gândit la ceva care să-l facă să fie și mai desăvârșit. mi-ar plăcea foarte mult să reușesc să vă fac amândurora un rost aici, în acest colț de țară; prin urmare, Henry, tu te vei căsători cu cea mai tânără dintre domnișoarele Bertram, o fată plăcută, frumoasă, bine-dispusă și educată, care te va face foarte fericit.

Henry se înclină și îi mulțumi.

— Scumpa mea soră, spuse Mary, dacă îl poți convinge să dea curs unei asemenea propuneri, va constitui un nou prilej de încântare pentru mine, să mă știu înrudită cu o persoană atât de plăcută, și singurul meu regret va consta în faptul că nu dispui de o jumătate de duzină de fiice pe care să i le prezinți. Dacă îl poți lămuri pe Henry să se însoare, înseamnă că stăpânești măiestria unei franțuzoaice; tot ce depindea de destoinicia britanică a fost deja încercat. Am trei prietene foarte bune care au fost topite, pe rând, după el, iar străduința pe care și-au dat-o ele și mamele lor, niște femei foarte istețe, de altfel, iubita mea mătușă și chiar eu însămi să-l convingem, să-l lingușim sau să-l păcălim să se căsătorească, este de neînchipuit! Henry este cel mai îndărătnic candidat la căsătorie care se poate imagina. Dacă domnișoarele acelea Bertram ale tale nu doresc să se aleagă cu inimile sfărâmate, ar face mai bine să-l evite pe Henry.

— Dragul meu frate, nu pot să cred ce aud spunându-mi-se despre tine. Nu, sunt convinsă că și tu ești bun. Vei fi mai indulgent decât Mary. Vei fi îngăduitor cu nesiguranța dată de tinerețe și cu lipsa de experiență. Eu sunt mai precaută din fire și nu sunt dornică să-mi risc fericirea într-o doară. Nimeni nu poate privi cu mai multă considerație statutul matrimonial decât mine și consider binecuvântarea pe care o aduce o soție ca fiind cel mai corect descrisă în versurile delicate ale unui poet: ”Darul ultim și cel mai minunat pe care Raiul ni l-a dat.”

— Iată, dragă soră, vezi cum stăruie asupra unui singur cuvânt și privește-i surâsul. Te asigur că este o persoană absolut detestabilă; învățăturile Amiralului au făcut din el un răzgâiat.

— Nu iau foarte mult în considerație, răspunse doamna Grant, părerea unui tânăr în privința căsătoriei. Dacă acesta manifestă o oarecare lipsă de înclinare față de ea, eu o pun pe seama faptului că nu a întâlnit încă persoana potrivită.

Doctorul Grant o felicită, râzând, pe domnișoara Crawford, că nu simțea nici o lipsă de înclinație față de statutul respectiv, ea însăși.

— O, așa este! Nu mă rușinez deloc din această pricină. Aș îndemna pe oricine să se căsătorească, dacă ar putea s-o facă așa cum se cuvine: nu-mi place să văd oamenii precipitându-se într-o astfel de legătură, dar cred că orice persoană ar trebui să se căsătorească, îndată ce o poate face în propriul ei avantaj.

Capitolul V

Tinerii s-au plăcut reciproc de la bun început. Fiecare dintre ei avea mult farmec și, din momentul în care au făcut cunoștință, s-a întrevăzut speranța creării unei intimități, cât de curând ar fi permis-o bunele maniere. Frumusețea domnișoarei Crawford nu a constituit un pericol în ochii domnișoarelor Bertram. Erau suficient de fermecătoare ele însele, ca să nu le displacă o femeie la fel de atrăgătoare și au fost aproape la fel de încântate ca și frații lor, de ochii ei negri strălucitori, tenul alb, părul brunet și de eleganța ei. Dacă ar fi fost înaltă, cu forme generoase și păr blond, ar fi existat mai multe obiecții; așa, însă, nu exista termen de comparație, era fata cea mai plăcută, dulce și drăguță, în timp ce ele erau cele mai frumoase din comitat.

Fratele ei nu era un bărbat chipeș: nu, când l-au văzut pentru prima dată, l-au descris ca fiind absolut banal, brunet și banal. Era însă prezentabil, având o alură distinsă. La cea de-a doua întâlnire, s-a dovedit a fi mai puțin banal: rămânea banal, asta era sigur, dar avea atât de multă prestanță, avea o dantură atât de perfectă și era atât de bine făcut, încât nimeni nu și-a mai adus aminte că era și banal pe deasupra. După ce s-au întâlnit pentru a treia oară, cinând la Parohie, în compania lui, nu mai permiteau nimănui să spună despre el că ar fi fost cândva banal. Era, de fapt, tânărul cel mai agreabil pe care îl cunoscuseră surorile vreodată și le plăcea amândurora la fel de mult. Logodna domnișoarei Maria Bertram îl făceau, de drept, să-i revină Juliei, fapt de care aceasta era foarte conștientă; nu se afla la Mansfield de nici o săptămână, când ea era aproape gata să se îndrăgostească de Henry.

Părerile Mariei în legătură cu acest subiect erau ceva mai confuze și mai tulburi. Nu dorea nici să observe, nici să înțeleagă. Nu vedea nici un rău în faptul că îi plăcea un tânăr atât de agreabil, toată lumea îi cunoștea statutul, domnul

Crawford trebuia să aibă singur grijă de el însuși.

Domnul Crawford nu intenționa să se pună în nici un fel de pericol! Fetele Bertram meritau să fie plăcute și erau, la rândul lor, dornice să fie plăcute, astfel încât el nu a avut, pentru început, altă intenție decât aceea de a le face să-l agreeze. Nu dorea ca ele să se topească de dragoste pentru el dar, cu chibzuială și cu măsura care ar fi trebuit să-l ajute să cântărească și să simtă mai bine situația, și-a permis o mai mare libertate în anumite privințe.

— Îmi plac foarte mult domnișoarele Bertram, soră dragă, declară el, când se întorcea după ce le însoțise la trăsură, când acestea onoraseră invitația la cina menționată. Sunt niște fete foarte elegante și drăgălașe.

— Așa este și sunt încântată să te aud spunând-o. Julia este cea de care îți place cel mai mult.

— Oh, da! O prefer pe Julia.

— Așa să fie, oare? Pentru că, în general, Maria Bertram este considerată ca fiind cea mai frumoasă dintre cele două.

— Tot ce se poate. Fiecare trăsătură este în avantajul ei și îmi place mult înfățișarea acesteia; cu toate acestea, o prefer pe Julia. Maria Bertram este, cu siguranță, cea mai încântătoare și mi s-a părut cea mai agreabilă, dar o voi prefera, totuși, pe Julia, pentru că așa mi-ai ordonat.

— Eu nu-ți voi mai spune nimic, Henry, dar sunt convinsă că, până la urmă, o vei prefera tot pe Julia.

— Dar n-am spus, oare, că ea este cea care mi-a plăcut de la început?

— În afară de asta, Maria este logodită. Nu uita acest lucru, dragul meu frate. Alegerea ei a fost făcută.

— Da, și îmi place cu atât mai mult din această cauză. O femeie logodită este întotdeauna mai interesantă decât una nelogodită. Este mulțumită de ea însăși. Preocuparea ei a luat sfârșit și consideră că poate să-și exercite toată puterea de seducție, fără ca nimeni s-o suspecteze. Lucrurile sunt sigure cu o tânără logodită: nu se poate întâmpla nimic rău.

— Cât despre asta, domnul Rushworth este un tânăr foarte bun și constituie o partidă foarte avantajoasă pentru Maria.

— Numai că Maria nu dă nici doi bani pe el: aceasta este părerea prietenei dumneavoastră intime. Eu nu subscriu la aceasta. Sunt sigur că Maria Bertram este foarte atașată de domnul Rushworth. Am observat acest lucru în ochii ei. O

apreciez prea mult pe Maria ca să presupun că și-ar dăruire vreodată mâna cuiva, fără să-și ofere și inima.

— Mary, ce să ne facem cu el?

— Cred că trebuie să-l lăsăm în pace. Argumentele nu folosesc la nimic. Va cădea, până la urmă, în plasă.

— Dar nu vreau să cadă în nici o plasă; nu vreau să fie păcălit. Doresc ca totul să se întâmple în mod corect și onorabil.

— Oh, Doamne! Lasă-i șansa să cadă în plasă. O să se învețe minte. Toată lumea cade în plasă, într-un moment sau altul.

— Nu întotdeauna și când este vorba de căsătorie, dragă Mary.

— Mai ales când este vorba de căsătorie. Cu tot respectul convenit în privința șansei de a se căsători ale celor aici prezenți, draga mea, nici măcar una dintr-o sută din persoanele de ambele sexe nu scapă să nu fie păcălită atunci când se căsătorește. Luați ce exemplu doriți, eu asta constat că se întâmplă și chiar consider că așa trebuie să se întâmple, atunci când mă gândesc că aceasta este, dintre toate tranzacțiile, cea în care oamenii așteaptă cel mai mult unii de la alții și sunt cel mai puțin sinceri cu ei înșiși.

— Ah! Ai urmat o școală tare neprielnică pentru căsătorie, în Hill Street.

— Biata mea mătușă avea, desigur, prea puține motive să-i placă acest statut; dar, oricum, din propriile mele observații, este o problemă de manevrare. Cunosc atât de multe persoane care s-au căsătorit cu speranță și încredere în relația în care intrau în existența, unui anumit avantaj, a unor bune a calități morale, deosebite a partenerului și care s-au văzut total decepționate, dacă nu chiar obligate să aibă de a face exact cu opusul a ceea ce credeau. Ce este aceasta, dacă n-o păcălire?

— Dragă mea copilă, trebuie să existe și puțină imaginație aici. Îmi pare rău, dar nu pot să te cred în întregime. Dacă ar fi așa, înseamnă că nu ai văzut decât jumătate din ceea ce se întâmplă. Constați răul, dar nu și partea bună a lucrurilor. Peste tot există mici frecuşuri și dezamăgiri și suntem, cu toții, înclinați să așteptăm prea mult; dar dacă un proiect menit să ne aducă fericirea eşuează, natura umană se întoarce spre un altul. Dacă primul calcul pe care l-am făcut s-a dovedit greșit, a doua oară vom socoti mai bine; vom sfârși prin a găsi, undeva, o alinare, iar spectatorii aceia răuvoitori, Mary, care fac din țânțar armăsar, sunt amăgiți și dezamăgiți mult mai ușor decât protagoniștii.

— Bine spus, soră dragă! Am tot respectul față de solidaritatea pe care o manifesti: când voi fi căsătorită, intenționez să fiu, eu însămi, la fel de fermă și sper că prietenii mei vor fi și ei, de asemenea. M-ar cruța, în acest fel, de multe dezamăgiri.

— Ești la fel de pornită ca fratele tău, Mary, dar vă vom lecui noi pe amândoi. Mansfield este cel care o va face și fără să vă întindă nici o cursă. Rămâneți la noi și noi vă vom vindeca.

Tinerii Crawford, fără nici o dorință de a fi lecuiți de ceva, erau foarte dispuși să rămână. Mary era mulțumită de Parohie ca actual cămin, iar Henry era la fel de dornic ca și sora lui să-și prelungească vizita. Venise cu intenția de a nu petrece mai mult decât câteva zile împreună cu ei, dar Mansfield promitea și nici o altă obligație nu-i reclama prezența în altă parte. Doamna Grant era încântată să-i păstreze pe amândoi alături de ea, iar doctorul Grant era extrem de mulțumit de această stare de lucruri: o tânără drăguță și vorbăreață precum domnișoara Crawford constituia întotdeauna o companie plăcută pentru un om potolit, care-și făcea de lucru pe lângă casă. Ca să nu mai amintim că, domnul Crawford fiind musafirul său, avea o scuză să bea vin roșu la masă în fiecare zi.

Admirația fetelor Bertram față de domnul Crawford era mai extatică decât orice obișnuise să simtă domnișoara Crawford față de o persoană de sex opus. A recunoscut totuși faptul că domniile Bertram erau niște tineri foarte arătoși, că doi asemenea lor puteau fi rareori găsiți, chiar și la Londra, iar că manierele lor, în special cele ale fratelui mai mare, erau lipsite de cusur. Acesta din urmă frecventase des Londra și avea mai multă dezinvoltură și galanterie decât Edmund, prin urmare, el era preferatul. Faptul că era și fiul cel mai mare, constituia un alt atu important în favoarea lui. Avusese, oricum, un presentiment că avea să-l placă mai mult. Știa că era genul ei.

Tom Bertram era considerat un om plăcut în orice împrejurare; era genul de tânăr plăcut, farmecul său era mai ușor socotit atractiv decât alte înzestrări, calitativ superioare, pentru că avea maniere degajate, o excelentă bună voioșie, o mulțime de cunoștințe și foarte multe lucruri de spus, iar faptul că lui urma să-i revină Mansfield Park și titlul de baronet nu avea cum să-i strice. Domnișoara Crawford a fost curând convinsă că el, împreună cu situația lui, ar putea să-i corespundă. S-a uitat în jur cu atenția cuvenită și a găsit aproape totul ca fiind în favoarea lui: un parc, un parc adevărat, de cinci mile² de jur împrejur, o reședință

spațioasă și modernă, atât de bine amplasată și adăpostită, încât ar fi meritat să figureze în colecția de gravuri a oricărui nobil din regat, nu-i lipsea decât să fie din nou mobilată, surori plăcute, o mamă liniștită și el însuși, o persoană agreabilă, având avantajul de a fi împiedicat, în prezent, să joace în mod exagerat, pe sume mari, de o promisiune făcută tatălui său și privilegiul de a deveni el însuși, ulterior, sir Thomas. Putea fi foarte potrivit; credea că îl va accepta, așa încât a început, drept urmare, să se intereseze puțin de calul cu care Tom trebuia să participe la cursele de la B...

Aceste curse urmau să-l răpească, nu mult după ce se cunoscuseră; oricum, familia lui nu aștepta să se înapoieze decât peste câteva săptămâni. Încercase s-o convingă să asiste la aceste curse și făcuse proiecte pentru o participare mai numeroasă la ele, cu toată nerăbdarea care îi stătea lui Tom în fire, însă toată mulțimea de vorbe nu rodise nimic concret.

Și Fanny, cu ce se mai ocupa și la ce se mai gândea ea în acest răstimp? Care era părerea ei despre noii veniți? Puține tinere de optsprezece ani erau mai rar invitate să-și exprime părerea decât Fanny. În felul ei liniștit, și-a adus și ea tributul propriei admirații frumuseții domnișoarei Crawford. Ea continua să-l considere pe domnul Crawford un tânăr foarte șters, în ciuda celor două verișoare ale ei, care demonstraseră de repetate ori că aveau o părere contrară, ea nu-l menționase niciodată. Convingerea pe care și-o formase nu a rămas fără efect.

— Încep să mă obișnuiesc acum cu toată lumea, cu excepția domnișoarei Price, spusese Mary Crawford, în timp ce se plimba cu domnișoarele Bertram. Lămurii-mă, vă rog: și-a făcut deja intrarea în societate sau încă nu? A cinat la Parohie, împreună cu toți ceilalți, ceea ce părea să arate că da și totuși a vorbit atât de puțin, încât cu greu poți crede asta.

Tom, căruia i se adresase în principal această cugetare, răspunse:

— Cred că știu ce vreți să spuneți. Verișoara mea este destul de mare. Are și vârsta și maturitatea gândirii unei femei, dar intrarea sau neintrarea ei în societate sunt aspecte care mă depășesc.

— Cu toate acestea, nimic nu poate fi, îndeobște, precizat mai lesne. Există o diferență atât de mare. Manierele și înfățișarea sunt, în general, atât de diferite. Până acum nu credeam că ar fi fost posibil să mă înșel asupra faptului dacă o fată și-a făcut sau nu deja intrarea în societate. O fată care nu a trecut prin această

transformare poartă întotdeauna același gen de îmbrăcăminte, o bonetă legată, de exemplu, pare foarte reținută și abia scoate câte un cuvânt. Puteți să zâmbiți, dar vă asigur că așa este: deși poate că descrierea este uneori puțin exagerată, este, destul de exactă. Fetele trebuie să fie liniștite și modeste. Singurul lucru asupra căruia se poate emite vreo obiecție este că schimbarea de atitudine, după introducerea în societate, este, de cele mai multe ori, prea vertiginoasă. Uneori se trece într-un timp atât de scurt de la o atitudine rezervată la opusul ei, la una încrezătoare! Acesta este defectul actualului sistem. Nimănui nu-i place să vadă o tânără de optsprezece sau nouăsprezece ani atât de dezinvoltă, dintr-o dată, și asta poate când, cu nici un an în urmă, de-abia scotea o vorbă. Domnule Bertram, aș îndrăzni să afirm că ați întâlnit uneori astfel de metamorfoze.

— Da, așa cred, dar nu este nici pe departe drept; înțeleg ce vreți să spuneți. Faceți aluzie la mine și la domnișoara Anderson?

— Nu, nici pe departe. Domnișoara Anderson! Nu știu nici la cine, nici la ce anume vă referiți. Nu înțeleg. V-aș asculta cu multă plăcere, dacă ați dori să-mi spuneți despre ce este vorba.

— Ah! vă descurcați foarte bine, dar nu mi se poate impune chiar atât de ușor ceva. Probabil că ați avut-o pe domnișoara Anderson în vedere, atunci când ați descris o tânără metamorfozată. Ați descris-o cu prea multă exactitate pentru a n-o recunoaște. Totul s-a petrecut exact așa cum ați spus. Familia Anderson din Baker Street. Vorbeam despre ei zilele trecute, știți. Edmund, tu m-ai auzit pomenind de Charles Anderson. Împrejurările erau chiar cele pe care le-a descris această domnișoară. Când Anderson m-a prezentat prima dată familiei sale, cu vreo doi ani în urmă, sora lui nu-și făcuse încă intrarea în societate și nu am reușit s-o fac să-mi adreseze nici o vorbă. Am rămas acolo o oră întreagă într-o dimineață, așteptându-l pe Anderson, în încăpere nefiind decât ea însăși și încă vreo fetiță sau două, guvernanta fiind bolnavă sau plecată, iar mama lor intrând și ieșind permanent, ocupată cu niște scrisori de afaceri; de-abia am putut să smulg un cuvânt sau o privire din partea acelei domnișoare, oricum, nimic care să semene cu un răspuns amabil, își strângea buzele și îmi întorcea spatele. Nu am revăzut-o decât peste vreo douăsprezece luni, după ce își făcuse intrarea în societate. Am întâlnit-o la doamna Holford și nu mi-am mai adus aminte de ea. Ea a fost cea care a venit la mine, mi-a spus că ne cunoșteam și m-a cercetat din priviri pe toate fețele, cu mult sânge rece; a vorbit și a râs atât de mult pe seama

mea, încât nu mai știam nici unde să mă uit. M-am simțit ca un măscărici în momentele acelea și este limpede că domnișoara Crawford trebuie să fi auzit de undeva povestea aceasta.

— O poveste foarte nostimă, care conține mai mult adevăr, recunosc, decât i-ar face cinste domnișoarei Anderson. Este o gafă mult prea comună. Se pare că mamele nu au găsit încă modul cel mai potrivit în care să-și tempereze fiicele. Nu știu unde se ascunde greșeala lor. Nu susțin în nici un fel că îi pot lămuri pe alții cum este corect să procedeze, doar constat unele greșeli.

— Persoanele care le demonstrează și altora cum ar trebui să fie comportamentul unei domnișoare, interveni curtenitor Tom Bertram, contribuie mult la îndrumarea acestora.

— Eroarea este destul de limpede, adăugă Edmund, mai puțin galant. Astfel de fete sunt prost crescute. Li se prezintă noțiuni greșite de la bun început. Ele acționează întotdeauna din considerente de vanitate personală și nu există nici un pic de modestie autentică în comportamentul lor, nici înainte de a-și face apariția în societate și nici după aceea.

— Nu știu dacă lucrurile stau chiar așa, răspunse ezitând Mary Crawford. Dar nu cred că pot fi de acord cu dumneavoastră. Ați atins doar aspectul cel mai puțin important al problemei. Este mult mai rău când fetele care nu și-au făcut încă intrarea în societate au aceeași atitudine și își iau aceleași libertăți, ca și când acest eveniment s-ar fi petrecut deja - am întâlnit și astfel de cazuri. Acest lucru este cel mai neplăcut dintre toate, dezgustător, chiar!

— Da, este, într-adevăr, foarte stânjenitor, spuse Tom. Este derutant; nimeni nu mai știe ce este mai bine de făcut. Boneta legată și aerul rezervat pe care le-ați descris atât de bine, și nici o caracterizare n-ar fi putut fi mai exactă, arată la ce te poți aștepta; anul trecut am intrat într-o încurcătură îngrozitoare din cauza absenței acestor elemente. În luna septembrie a anului trecut, imediat după întoarcerea mea din Indiile de Vest, m-am dus la Ramsgate³ pentru vreo săptămână, împreună cu un prieten. M-ai mai auzit vorbind despre prietenul meu Sneyd, Edmund - ei bine, tatăl, mama și surorile lui pe care nu le cunoscusem până atunci, se aflau deja acolo. Când am ajuns noi în Albion Place, ei nu mai erau acolo; ne-am dus după ei și i-am găsit pe chei. Doamna Sneyd și cele două fiice ale acesteia, însoțite de alte câteva cunoștințe de-ale lor. M-am înclinat ceremonios și, fiindcă doamna Sneyd era înconjurată de domni, m-am alăturat

uneia dintre fiicele ei, am însoțit-o pe drumul de înapoiere și am încercat să-i fiu cât mai agreabil cu putință; tânăra avea niște maniere cât se poate de degajate și era la fel de dornică să vorbească, pe cât era să asculte ce i se spunea. Nu am bănuț nici un moment că făceam ceva ce nu se cuvenea. Fetele arătau exact la fel: ambele erau bine îmbrăcate, purtau voaluri și umbreluțe, la fel ca oricare alte tinere; ulterior am aflat că îmi concentrasem toată atenția asupra surorii celei mai mici care nu-și făcuse încă ieșirea în societate, ofensând-o grav pe sora sa mai mare. Domnișoara Augusta n-ar fi trebuit să iasă în evidență decât peste alte șase luni și mi-e teamă că domnișoara Sneyd nu m-a iertat nici până în ziua de astăzi.

— A fost, desigur, un incident nefericit. Biata domnișoară Sneyd. Deși nu am nici o soră mai mică, nu mă pot împiedica să n-o compătimesc. Să fii neglijat înainte de vreme trebuie să fie foarte supărător, dar a fost în întregime vina mamei. Domnișoara Augusta trebuia să fi fost însoțită de guvernantă. Jumătățile acestea de măsură nu aduc niciodată nimic bun. Acum, însă, doresc să-mi satisfac curiozitatea în legătură cu domnișoara Price. Merge la baluri? Cinează seara și în alte părți, în afară de locuința surorii mele?

— Nu, răspunse Edmund. Nu cred că a fost vreodată la un bal. Mama mea iese rareori în societate și nu ia masa niciodată în altă parte decât la doamna Grant; Fanny stă acasă împreună cu ea.

— Oh, atunci este limpede. Domnișoara Price nu și-a făcut intrarea în societate.

² 1 milă terestră = 1 609,31 m; 5 mile = cca 8 050 m (n. trad.).

³ Ramsgate = port maritim și stațiune în estul Kentului, SE Angliei (n. trad.).

Capitolul VI

Tom Bertram plecase la curse, iar Mary Crawford se pregătea să se plictisească destul de tare în compania celor rămași și să-i fie dor de el, la întâlnirile care aveau loc acum aproape zilnic între cele două familii. Curând după plecarea lui Tom, invitată la o cină la Mansfield Park, așezată aproape de capul mesei, se aștepta să simtă diferența dată de schimbarea stăpânilor. Era convinsă că urma să fie o cină foarte plictisitoare. Spre deosebire de fratele lui, Edmund nu va găsi nimic de spus. Supa va face înconjurul mesei în cel mai anost mod cu putință, vinul se va bea fără surâsuri sau sporovăieli despre diverse nimicuri, iar vânatul va fi tăiat în lipsa oricărei anecdote simpatice despre alt gen de pulpă de vânat, sau fie și măcar a unei singure povestioare amuzante despre ”prietenul meu, care avea și el una la fel”. Va fi nevoită să găsească ceva amuzant în ceea ce se petrecea la capătul opus al mesei din examinarea domnului Rushworth care își făcea pentru prima oară apariția la Mansfield, după sosirea celor doi Crawford. Lipsise un timp, fiind plecat să viziteze un prieten într-un comitat din vecinătate și, cum prietenul respectiv întreprinsese de curând niște lucrări de modernizare funciară pe proprietatea lui cu ajutorul unui specialist, domnul Rushworth revenise cu mintea plină de idei legate de această temă, fiind foarte nerăbdător să-și renoveze și el proprietatea în același fel. Fără să spună nimic cu adevărat important în legătură cu acest subiect, nu putea totuși vorbi despre nimic altceva. Subiectul respectiv fusese deja abordat în salon; a fost atacat din nou în sufragerie. Atragerea atenției și aflarea părerii domnișoarei Maria Bertram erau, în mod evident, țelul lui principal și, cu toate că atitudinea ei demonstra, mai degrabă, o indiferență neprefăcută, decât orice urmă de preocupare de a-i face pe plac, menționarea denumirii ”Southern Court” și ideile legate de această proprietate, îi dădeau un aer de amabilitate care o ferea să

devină de-a dreptul nepoliticoasă.

— Aș dori să puteți vedea Compton, declara el. Este proprietatea ideală! Nu am avut niciodată ocazia să văd o moșie atât de schimbată ca aceasta. i-am spus, chiar, lui Smith că nici nu-mi mai dădeam seama unde mă aflu. Perspectiva este, în prezent, una dintre cele mai frumoase din țară: reședința se poate observa, acum, în toată măreția. Mărturisesc că ieri, când m-am întors la Sotherton, mi s-a părut că arăta ca o închisoare, o temniță veche și tristă.

— Oh, ce rușine! strigă doamna Norris! Ce închisoare? Sotherton Court este reședința cea mai veche și mai distinsă din lume.

— Suferă din lipsa unei renovări, doamnă, mai presus de orice. Nu am mai văzut până acum nici o locuință care să aibă atâta nevoie de îmborsărire; este și atât de degradată, încât chiar nu știu ce s-ar mai putea face cu ea.

— Nu mă surprinde că domnul Rushworth este, în prezent, convins de acest lucru, i se adresează, cu un zâmbet, doamna Grant doamnei Norris. Puteți fi sigură că, Sotherton va avea parte, în timp, de orice modificare pe care inima lui și-ar dori-o.

— Trebuie neapărat să încerc să fac ceva, continuă domnul Rushworth, dar nu prea știu încă ce. Sper să pot beneficia de ajutorul unui bun sfătuitor.

— Presupun că sfătuitorul dumneavoastră cel mai bun în această problemă, răspunse calm Maria Bertram, ar fi domnul Repton.

— La el mă gândeam și eu. Pentru că a reușit un lucru atât de bun la Smith, cred că ar fi mai bine să-l solicit imediat. Onorariul lui este de cinci guinee pe zi.

— Ei bine, chiar dacă ar cere zece, exclamă doamna Norris, sunt convinsă că, în ochii dumneavoastră, ar fi lipsit de importanță. Cheltuielile nu trebuie să constituie un impediment. Acestea din urmă nici nu m-ar preocupa, dacă aș fi în locul dumneavoastră. Aș pune să fie totul aranjat cu cel mai rafinat gust și cât mai scump posibil. O proprietate cum este Sotherton Court merită tot ceea ce bunul gust și banii îi pot oferi. Aveți spațiu suficient de care să vă ocupați și care vă vor răsplăti truda. În ceea ce mă privește, dacă aș avea fie și numai a cincizecea parte din Sotherton, aș tot planta și i-aș aduce încontinuu îmbunătățiri. Ar fi absolut ridicol să încerc să întreprind așa ceva acolo unde locuiesc acum, pe minusculele mele jumătăți de acru. Ar fi caraghios de-a binelea. Dacă aș avea mai mult teren, mi-ar plăcea la nebunie să tot plantez și să-i aduc diverse îmbunătățiri. Ne-am îndeletnicit destul de mult timp cu așa ceva la

Parohie: am transformat-o într-un loc cu totul diferit de ceea ce era înainte. Voi, tinerii, probabil că nu vă mai aduceți foarte bine aminte de acest lucru, dar dacă dragul de sir Thomas s-ar afla acum, aici, v-ar putea descrie modernizările pe care le-am adus acestui loc; s-ar mai fi făcut încă multe schimbări, dacă n-ar fi intervenit deteriorarea stării de sănătate a bietului domn Norris. Bietul om, de-abia mai putea să iasă afară să se bucure de viață, fapt care m-a descurajat să desăvârșesc restul proiectelor despre care vorbisem cu sir Thomas. Dacă n-ar fi intervenit acest obstacol, am fi terminat și zidul grădinii, făcând plantația să închidă curtea bisericii, exact așa cum a reușit doctorul Grant. Oricum, aveam mereu de lucru la câte ceva. Nu mai departe de primăvara anului dinaintea dispariției soțului meu, plantasem un cais spre peretele ce mărginea grajdurile și care acum a crescut atât de frumos, este o mândrețe de pom, domnule, i se adresa ea apoi doctorului Grant.

— Pomului îi merge excepțional de bine, fără nici urmă de îndoială, doamnă, răspuse doctorul Grant. Pământul este bun și nu trec niciodată pe lângă el fără să regret că fructele aproape că nu merită osteneala de a fi culese.

— Domnule, este un pom din soiul Moor Park, așa ni s-a spus când l-am cumpărat și m-a costat, de fapt, a fost un cadou din partea lui sir Thomas, dar am văzut factura, așa încât știu că a costat șapte șilingi și a fost cumpărat ca fiind din soiul Moor Park.

— Îmi pare rău, doamnă, răspuse doctorul Grant, dar cartofii aceștia au aceeași aromă de caisă din soiul Moor Park, cum au și fructele pomului aceluia. În cel mai bun caz, poate fi numit un fruct insipid: o caisă de calitate este comestibilă, cum nu este cazul nici uneia din cele care cresc la mine în grădină.

— Adevărul este, doamnă, se amestecă doamna Grant, prefăcându-se că îi șoptea doamnei Norris, ce era așezată vizavi, că soțul meu nu prea are idee care este gustul real al caiselor noastre: rareori a binevoit să guste vreuna; este un fruct atât de delicios. Soiul nostru de pomi produce caise atât de mari și frumoase, cu puțin ajutor, bucătăreasa mea face față la întreaga recoltă numai dacă începe din timp să pregătească tarte și conserve din ele.

Doamna Norris, care începuse să se înroșească la față, se liniști și, pentru scurt timp, au fost abordate și alte subiecte în afară de îmbunătățirile de la Sotherton. Nu se putea afirma că doctorul Grant și doamna Norris erau buni prieteni; cunoștința lor se clădise pe ruine, iar modul lor de viață era complet

diferit.

După o scurtă întrerupere, domnul Rushworth începu din nou:

— Proprietatea lui Smith este admirată acum de toată lumea și era aproape o nimica toată când Repton a început să se ocupe de ea. Cred că voi apela și eu la el.

— Domnule Rushworth, spuse lady Bertram, în locul dumneavoastră, aş amenaja o grădină. Este plăcut să te plimbi printr-un asemenea loc când este frumos afară.

Domnul Rushworth a asigurat-o de îndată pe domnia sa că era într-un tot de acord și s-a străduit să-i facă acesteia un compliment însă, ezitând între afirmația că se supunea în fața bunului ei gust și aceea că intenționase dintotdeauna și el să realizeze așa ceva, la care mai trebuiau adăugate și câteva manifestări ale atenției în privința asigurării confortului doamnelor ca și aluzia că uneia singure dintre doamnele de față dorea el în mod deosebit să i se facă plăcut, a sfârșit prin a se fâstâci de tot, iar Edmund a fost bucuros să pună capăt ditirambului lui, oferind tuturor celor prezenți un pahar cu vin. Cu toate acestea, domnul Rushworth, deși nu excela, de obicei, ca orator, mai avea ceva de adăugat în legătură cu subiectul lui favorit:

— Smith n-are mai mult de o sută de acri de pământ, în total, ceea ce este destul de puțin și pare cu atât mai surprinzător că locul acela a putut fi transformat într-o asemenea măsură. Noi avem, la Sotherton, vreo șapte sute bune de acri, fără să luăm în calcul și câmpia inundabilă, așa încât eu consider că dacă la Compton s-au putut obține rezultate atât de bune, nici noi nu trebuie să ne descurajăm. Acolo au fost tăiați vreo doi-trei copaci bătrâni, falnici, care crescuseră prea aproape de casă și acest lucru a deschis în mod uimitor perspectiva, ceea ce mă face să cred că Repton, sau altcineva priceput la astfel de treburi, va desființa cu siguranță aleea de la Sotherton: o știți, aleea care pornește de la fațada vestică și duce spre vârful dealului, preciză el, întorcându-se mai ales spre Maria, în timp ce vorbea.

Domnișoara Bertram consideră, însă, că cel mai nimerit era să răspundă:

— Alea! Oh! Nu o mai țin minte. Cunosco, de fapt, foarte puține lucruri în legătură cu Sotherton.

Fanny, care era așezată în partea cealaltă a lui Edmund, pe locul opus domnișoarei Crawford și care ascultase atentă până atunci, îl privi pe acesta și

spuse cu voce înceată:

— Să taie pomii de-a lungul întregii alei! Ce păcat! Nu vă face să vă gândiți la Cowper⁴? ”Voi, alei năruite, deplâng încă o dată soarta voastră nemeritată.”

El zâmbi, când îi răspunse:

— Mă tem că aleea n-are prea multe șanse, Fanny.

— mi-ar face plăcere să văd Sotherton înainte de a începe să fie schimbat, să-l contemlu așa cum este acum, sub vechea lui înfățișare; nu cred, însă, că voi avea această ocazie.

— Nu ați fost niciodată acolo? Nu, nu ați avut acest prilej și, din nefericire, se află situat la o distanță prea mare pentru a putea ajunge acolo într-o plimbare, călare. Aș dori să putem aranja să-l vizitați.

— Oh! n-are importanță. În orice moment l-aș vedea, îmi veți putea descrie ce modificări au intervenit asupra lui.

— Cred că îmi amintesc, interveni Mary, că Sotherton este o proprietate veche, chiar o proprietate de o oarecare grandoare. Este construită în vreun stil anume?

— Reședința a fost ridicată în timpul domniei reginei Elisabeta și este o construcție spațioasă, din cărămidă, de formă regulată; greoaie, dar impozantă ca înfățișare și cu numeroase încăperi confortabile. Este prost amplasată. Este așezată pe unul din locurile cele mai joase din parc și, din această cauză, improprie pentru realizarea oricăror îmbunătățiri. Pădurea dimprejur este, însă, splendidă; există și un râuleț care, mă încumet să afirm, ar putea fi foarte frumos amenajat. Domnul Rushworth are destul de multă dreptate când dorește să-i dea o înfățișare mai modernă și nu mă îndoiesc că totul va decurge extrem de bine.

Domnișoara Crawford îl ascultă supusă și își spuse, în sine ei: ”Este un bărbat bine-crescut; scoate în evidență aspectele cele mai favorabile.”

— Nu doresc să-l influențez în nici un fel pe domnul Rushworth, continuă el, însă, dacă aș dori să renovez ceva, nu aș apela la un specialist. Aș prefera să obțin un nivel estetic inferior, dar care să fie o expresie a propriului meu gust și pe care să-l realizez progresiv. Aș tolera mai bine propriile mele erori, decât pe ale lui.

— Ați avea, desigur, o oarecare idee despre ce rezultat ați urma să obțineți, dar nu aș putea fi de acord cu acest mod de a proceda. Nu am nici ochiul format, nici ingeniozitatea necesară pentru acest gen de lucruri, nu le pot percepe altfel

decât sunt. Dacă aş avea o proprietate care să-mi aparţină, situată la ţară, i-aş fi foarte îndatorat oricărui domn Repton care ar consimţi să se ocupe de ea şi ar fi capabil s-o facă la fel de frumoasă pe cât i-ar permite-o banii mei; nici nu i-aş mai arunca vreo privire până ar fi definitivată.

— Pe mine m-ar încânta să constat cum progresează, spuse Fanny.

— Da, aţi fost educată în acest spirit. Aşa ceva nu a făcut, însă, parte din procesul meu de educaţie; singura lecţie care mi s-a servit vreodată, fiindu-mi administrată de o persoană care nu era nici pe departe una dintre cele mai simpatizate de către mine, m-a făcut să consider îmbunătăţirile care pot fi aduse pe loc, drept unul dintre cele mai mari inconveniente. În urmă cu trei ani, Amiralul, onorabilul meu unchi, a cumpărat un conac la Twickenham, unde să putem petrece verile împreună, iar mătuşa mea şi cu mine ne-am dus acolo, destul de încântate. Acesta nefiind prea confortabil, am simţit nevoia să-i aducem câteva modificări şi, timp de vreo trei luni de zile, am fost toţi murdari şi derutaţi, fără o alee de pietriş pe care să putem păşi sau o bancă pe care să ne putem odihni. La ţară aş prefera să am absolut tot ce îmi trebuie: grădini, grădini cu flori şi nenumărate bănci rustice, însă totul trebuie să fie realizat fără amestecul meu. Henry este altfel, lui îi place să se implice.

Lui Edmund i-a părut rău s-o audă pe domnişoara Crawford, pe care era relativ înclinat s-o admire, vorbind cu atâta superficialitate despre unchiul ei. Nu se armoniza cu propriul lui simţ al proprietăţii şi a fost redus la tăcere până când surâsurile şi voioşia care au urmat, l-au făcut să nu se mai gândească la acel lucru pentru moment.

— Domnule Bertram, i se adresă ea, am aflat, în sfârşit, noutăţi despre harpa mea. Am primit asigurări că se află la adăpost, în Northampton; stă, probabil, acolo, de vreo zece zile, în ciuda garanţiilor pe care le-am primit atât de des şi care afirmau contrariul.

Edmund şi-a exprimat plăcerea şi entuziasmul resimţite.

— Adevărul este că abordările noastre au fost prea directe - am trimis un servitor, am fost noi înşine, dar nu a fost suficient, la şaptezeci de mile de Londra. În această dimineaţă am aflat ce ne interesa, în modul cel mai potrivit. Harpa fusese văzută de un fermier, care i-a spus morarului, morarul l-a informat pe măcelar, iar ginerele măcelarului a lăsat vorbă la băcănie.

— Mă bucur foarte tare că aţi aflat aceste veşti, indiferent de mijloc şi sper

să nu mai existe în viitor nici o întârziere.

— Ar trebui să-mi parvină mâine: cum credeți, însă, că va fi transportată? Nu cu o căruță sau o cotigă: oh, nu! Nimic de acest gen nu a putut fi închiriat în sat. Aș fi putut la fel de bine să pretind hamali și un cărucior.

— M-aș încumeta să afirm că vă va fi destul de dificil ca acum, în toiul unei recolte de fân mult întârziate, să găsiți de închiriat un cal și o trăsură.

— Am fost uimită să constat ce mare tevatură se făcea din așa ceva! Părea imposibil să nu poți face rost, la țară, de un cal și de o trăsură, așa că i-am spus servitoarei mele să se intereseze ea însăși de acestea. Cum nu pot să intru nici în budoarul meu fără să-mi arunc privirea înspre o fermă, nici să mă plimb printr-un desiș fără să străbat vreo alta, am crezut că era suficient să cer ca să și obțin, așa încât am fost destul de mâhnită când nu am reușit să constat și avantajul tuturor acestor ferme. Vă puteți închipui surpriza mea, când am aflat că solicitam, de fapt, lucrul cel mai irațional, cel mai imposibil din lume și că reușisem să-i jignesc pe toți fermierii, pe toți țăranii și chiar și tot fânul din parohie! Cât despre intendentul doctorului Grant, cred că aș face bine să nu stau în calea lui; până și cumnatul meu care este, în general, plin de amabilitate, s-a uitat destul de strâmb la mine când a aflat cu ce mă îndeletnicisem.

— Nimeni nu s-ar fi putut aștepta ca dumneavoastră să vă fi gândit mai devreme la această problemă; dacă reflectați asupra ei, este imposibil să nu sesizați cât de important este să se cosească fânul. Închirierea unei căruțe, indiferent de perioada anului, ar putea să nu fie atât de simplă cât credeți: fermierii noștri nu sunt obișnuiți să le dea cuiva cu chirie, mai ales în timpul recoltării, le este imposibil să se lipsească de un cal.

— În timp, voi reuși să înțeleg toate aceste reguli; învățată, însă, cu adevărul dictonului englezesc conform căruia, cu bani, se poate cumpăra orice, la început am fost ușor încurcată de neclintita suveranitate a tradițiilor dumneavoastră campestre. Oricum, mâine îmi voi primi harpa. Henry, care este bunăvoința întruchipată, s-a oferit să mi-o aducă în cabrioleta lui. Nu va călători, oare, harpa mea, în modul cel mai onorabil cu putință?

Edmund s-a referit la harpă ca la instrumentul său preferat și și-a exprimat speranța că îi va fi curând permis s-o audă pe domnișoara Crawford cântând la el. Fanny nu auzise niciodată cum suna o harpă și își dorea foarte mult acest lucru.

— Voi fi foarte încântată să cânt pentru dumneavoastră amândoi, spuse Mary Crawford, măcar atât cât vă va face plăcere să mă ascultați, că și îmi place și mie muzica foarte mult. Domnule Bertram, dacă îi veți scrie fratelui dumneavoastră, vă rog să fiți atât de bun să-i comunicați că harpa mea a sosit: a auzit atât de multe despre mâhnirea mea în legătură cu acest subiect. Și îi mai puteți spune, dacă doriți, că voi pregăti, pentru întoarcerea sa, partiturile cele mai duioase pe care le cunosc, din respect față de sentimentele lui de tristețe, pentru că sunt convinsă că acel cal pe care a pariat va pierde.

— Dacă îi voi scrie, voi menționa tot ce îmi cereți; pentru moment, nu prevăd nici o ocazie favorabilă scrisului.

— Nu? Aș îndrăzni să afirm că nu i-ați scrie nici dacă ar trebui să lipsească un an întreg și nici el, dacă ar avea de ales. Prilejul nu se va prezenta niciodată. Ce creaturi bizare mai sunt și frații! Nu și-ar scrie unul altuia nici în cazul celei mai mari urgențe din lume, iar atunci când se văd constrânși să ia pana, să anunțe că un anumit cal este bolnav sau cutare rudă s-a stins din viață, o fac în cât mai puțin cuvinte posibil. Aveți cu toții același stil. Cunosc perfect de bine acest lucru. Henry care este, în oricare altă privință, tot ceea ce ar trebui să fie un frate care mă iubește, îmi cere sfatul, mi se destăinuie și ar sta de vorbă cu mine o oră întreagă, dar nu a întors niciodată foaia să scrie și pe partea cealaltă, când este vorba de o scrisoare. De cele mai multe ori totul se rezumă la: ”Dragă Mary, tocmai am ajuns. Bath-ul pare aglomerat și totul este ca de obicei. Al tău, sincer...” Acesta este adevăratul stil epistolar masculin și așa sună scrisoarea detaliată trimisă de un frate.

— Când se află la mare depărtare de întreaga lor familie, interveni Fanny, roșind în timp ce îi lua apărarea lui William, pot să scrie și scrisori mai lungi.

— Domnișoara Price are un frate plecat pe mare, explică Edmund, a cărui perfecțiune în calitate de corespondent o face să creadă că manifestați prea multă severitate față de noi, frații.

— Plecat pe mare? În serviciul Majestății Sale, desigur.

Fanny ar fi preferat ca Edmund să fie cel care să spună povestea aceea, însă tăcerea lui a făcut-o să expună ea însăși situația fratelui ei: vocea îi era plină de însuflețire când se referea la meseria lui și la porturile străine pe care le vizitase. Amintindu-și de câți era plecat, i s-au umplut ochii de lacrimi. Domnișoara Crawford îi ură, politicos, o promovare cât mai rapidă.

— Nu știți nimic despre căpitanul vărului meu? întrebă Edmund. Căpitanul Marshall? Aveți multe cunoștințe în marină?

— Printre amirali, da, dar, adăugă ea cu un aer superior, știm foarte puține despre rangurile inferioare. Toți cei care dețin un rang mai mic decât căpitan, pot fi oameni foarte de treabă, dar nu aparțin clasei noastre sociale. V-aș putea povesti multe despre diverși amirali: despre ei înșiși, despre pavilioanele sub care navighează, despre nivelul salariilor lor, despre certurile și rivalitățile dintre ei. În general, însă, pot să afirm că sunt relativ ignorați și utilizați în mod foarte puțin judicios. Desigur că, locuind în casa unchiului meu, s-a întâmplat să cunosc un cerc destul de mare de amirali. Despre Rears⁵ și Vices⁶ știu destul de multe. Cred că nu mă veți suspecta, acum, de calambururi.

Edmund și-a recăpătat gravitatea, răspunzând doar:

— Este o profesiune nobilă.

— Într-adevăr, profesiunea este destul de bună, în două cazuri: atunci când faci avere în urma ei și când respectiva avere nu este cheltuită în mod ostentativ; pe scurt, însă, nu este una dintre profesiunile pe care să le prefer. Nu a îmbrăcat niciodată un aspect plăcut, în ceea ce mă privește.

Edmund reveni la subiectul harpei și își manifestă, din nou, încântarea la perspectiva de a o asculta pe Mary Crawford cântând la acest instrument.

Subiectul referitor la modernizare se dezbătea încă, între timp, de către grupul celălalt, iar doamna Grant nu s-a putut abține să nu i se adreseze fratelui ei, cu toate că în acest fel îi distrăgea atenția de la domnișoara Julia Bertram.

— Dragul meu Henry, tu nu ai nimic de spus? Ai fost tu însuși un bun specialist în materie de renovări de proprietăți și, din câte am auzit despre Everingham, aceasta ar putea rivaliza cu orice altă reședință din Anglia. Sunt convinsă că frumusețea ei naturală trebuie să fie deosebită. Everingham, așa cum era la început, părea perfect după părerea mea: asemenea terenuri în pantă și un atât de bun lemn de construcție! Ce nu aș da să-l revăd!

— Nimic nu mi-ar putea face mai multă plăcere decât să-ți aud părerea asupra acestui subiect, a venit răspunsul lui, însă mă tem că vei fi oarecum dezamăgită: nu va mai corespunde imaginii tale actuale. Ca întindere, nu este cine știe ce, ai fi surprinsă de dimensiunile sale reduse; cât despre modificările aduse, am avut foarte puține de făcut, prea puține, mi-ar fi plăcut să mă țină ocupat mai mult timp.

— Sunteți amator de acest gen de lucrări? Întrebă Julia.

— Foarte amator, însă datorită avantajelor naturale ale terenului care ieșeau în evidență chiar și pentru un ochi lipsit de experiență, cu puținul care mai rămânea de făcut și consecvența deciziilor mele, nu au trecut nici trei luni până când Everingham s-a transformat în ceea ce este acum. Proiectul meu avea drept sursă de inspirație Westminster, întrucâtva modificat, chiar și Cambridge, și a fost realizat cât ai bate din palme. Tind să-l invidiez pe domnul Rushworth pentru marea satisfacție care îl așteaptă. Eu am consumat-o, deja, pe a mea.

— Cei ageri vor lua decizii rapide și vor acționa repede, comentă Julia. Nu vă va lipsi niciodată vreun proiect pe care să-l realizați. În loc să-l invidiați pe domnul Rushworth, ar fi mai bine să-i acordați asistență cu sfaturile dumneavoastră.

Doamna Grant, auzind ultima parte a acestei replici, o susținu călduros, convinsă fiind că nici un raționament nu l-ar putea egala pe cel al fratelui ei; cum, între timp, și domnișoara Bertram prinsese ideea și i-a acordat susținerea ei călduroasă, declarând că, după părerea ei, era incomparabil mai bine să te consulți cu prieteni și cu sfătuitori imparțiali, decât să plasezi imediat afacerea în mâinile unui specialist, domnul Rushworth a devenit foarte dornic să-i solicite domnului Crawford favoarea de a-i acorda asistență. La rândul său, Henry Crawford, după ce și-a declinat, în mod politicos, priceperea în astfel de treburile, s-a pus la dispoziția domnului Rushworth în orice mod ar fi considerat acesta că i-ar fi putut fi de folos. Domnul Rushworth a continuat, apoi, rugându-l pe domnul Crawford să-i facă onoarea de a vizita cât mai curând proprietatea de la Sotherton și de a se instala confortabil acolo peste noapte, însă doamna Norris, ca și când ar fi citit în mintea celor două nepoate ale ei dezaprobarea unui proiect care urma să le lipsească de compania domnului Crawford, interveni cu un amendament.

— Nu poate fi pusă în nici un fel la îndoială bună-voința domnului Crawford, dar de ce n-ar da curs acestei invitații mai multe persoane? De ce nu am organiza o mică petrecere? Mulți dintre cei care se află aici ar fi interesați de modificările pe care doriți să le întreprindeți, dragul meu domn Rushworth și ar dori să cunoască părerea domnului Crawford la fața locului, putându-se dovedi, totodată, de un oarecare folos, prin exprimarea propriilor lor opinii. În ceea ce mă privește, doream de mult să mi se ofere ocazia să-i transmit din nou salutări

mamei dumneavoastră; numai faptul că nu posed proprii mei cai, m-a determinat să fiu atât de delăsătoare. Acum, însă, aş avea posibilitatea să petrec câteva ore în compania doamnei Rushworth, în timp ce voi v-aţi plimba prin împrejurimi şi aţi pune lucrurile la punct; ne-am putea, apoi, întoarce toţi să luăm cina aici, sau să luăm masa la Sotherton, oricum ar prefera mama ta şi să facem o călătorie plăcută spre casă la lumina lunii. Îndrăznesc să sper că domnul Crawford m-ar lua pe mine şi pe nepoatele mele în trăsură sa, iar Edmund, ne-ar putea însoţi călare; Fanny ar rămâne acasă, cu tine, soră.

Lady Bertram nu emise nici o obiecţie şi toţi cei interesaţi de această excursie s-au grăbit să-şi exprime dorinţa de a-şi aduce contribuţia; singura excepţie a constituit-o Edmund care a ascultat totul, fără să spună nimic.

⁴ Cowper, William (1731-1800), poet englez. (n. trad.)

⁵ Rears (engl.) = dosuri - aici, nume propriu (n. trad.).

⁶ Vices (engl.) = vicii - aici, nume propriu (n. trad.).

Capitolul VII

— Ei bine, Fanny, ce părere ai acum despre domnișoara Crawford? o întrebă Edmund a doua zi, după ce reflectase el însuși, un timp, asupra aceluiași subiect. Ți-a plăcut ieri de ea?

— Mult, foarte mult. Îmi place s-o aud vorbind. Mă amuză și este atât de drăguță, încât îmi face o mare plăcere s-o privesc.

— Înfățișarea ei o face să fie atât de atractivă. Este minunată. Dar nimic din ceea ce a spus ieri nu ți s-a părut că ar fi nelalocul lui, Fanny?

— Oh, ba da! Nu ar fi trebuit să vorbească despre unchiul ei în felul acela. Am fost destul de surprinsă. Un unchi alături de care a locuit atât de mulți ani și care, indiferent de defectele lui, este atât de atașat de fratele ei pe care îl tratează, după cum se spune, ca pe propriul lui fiu. Nu mi-a venit să cred!

— Am bănuir că vei fi uimită. A avut o atitudine foarte nedreaptă, chiar de prost gust.

— Și foarte ingrată, cred eu.

— Ingrat poate că este un termen prea aspru. Nu știu dacă unchiul ei are motive să se aștepte la recunoștință din partea ei; soția lui avea, cu siguranță, respectul pe care îl nutrește memoriei mătușii ei, a făcut-o să greșească în acest caz. Este pusă într-o situație stânjenitoare. Nutrind sentimente atât de afectuoase și având o dispoziție atât de plină de viață, trebuie să fie dificil să-și manifeste afecțiunea față de doamna Crawford, fără să arunce o oarecare umbră asupra imaginii Amiralului. Nu pot pretinde că știu cine a fost mai vinovat în neînțelegerile dintre ei, deși comportamentul actual al Amiralului ar putea să-i determine pe unii să țină partea soției sale; este firesc și frumos ca domnișoara Crawford s-o considere total nevinovată pe mătușa ei. Nu îi critic convingerile, dar este, în mod cert, o necuviință faptul că le face publice.

— Nu ești de părere, spuse Fanny după un scurt răgaz de gândire, că această necuviință se reflectă, în mod direct, asupra doamnei Crawford, din moment ce nepoata ei a fost crescută numai de aceasta? Nu se poate să-i fi zugrăvit o imagine exactă a realității, din cauza Amiralului.

— Iată o constatare exactă. Da, putem presupune că defectele nepotei sunt și cele ale mătușii, ceea ce te face să fii și mai sensibil la atmosfera sub incidența căreia s-a aflat. Sunt însă convins de faptul că actualul ei cămin îi va prii mult. Manierele doamnei Grant sunt exact cele care ar trebui să fie. Domnișoara Crawford se referă la fratele ei cu foarte multă și sinceră afecțiune.

— Da, cu excepția detaliului că îi scrie scrisori atât de scurte. Aproape că m-a făcut să râd, însă nu pot să prețuiesc atât de tare dragostea și grija unui frate care nu și-ar da osteneala să scrie ceea ce este demn de menționat surorilor lui, atunci când nu se află împreună. Sunt convinsă că William nu mi-ar face niciodată una ca asta, indiferent de împrejurare. Și cu ce drept putea să presupună că nici dumneavoastră nu i-ați fi scris scrisori mai lungi, atunci când veți fi plecat?

— Are dreptul unei minți vioaie, dragă Fanny, care sesizează orice ar putea contribui la propriul ei amuzament sau la cel al altora; este un lucru absolut permis, atunci când nu este însoțit de glume proaste sau de grosolănie, nu se întrevede nici urmă din cele două în comportamentul sau în manierele domnișoarei Crawford, nimic tăios, nimic strident, nimic vulgar. Este pe deplin feminină, cu excepțiile despre care am discutat și unde n-are nici o justificare. Mă bucur că le-ai observat și tu, în aceeași măsură ca și mine.

După ce contribuise la formarea spiritului ei și îi câștigase afecțiunea, avea mari șanse ca Fanny să gândească asemenea lui, cu toate că la vârsta aceea și asupra unui subiect de acel gen, începea să existe o oarecare primejdie de lipsă de concordanță, pentru că Edmund avea o părere admirativă despre Mary Crawford care l-ar fi putut duce undeva, unde lui Fanny nu i-ar mai fi fost posibil să-l urmeze. Farmecele domnișoarei Crawford au continuat să sporească. Primirea harpei a contribuit la buna ei dispoziție, deoarece cânta cu cea mai mare bunăvoință, cu o dăruire și un bun gust care i se potriveau foarte bine și găsea ceva inteligent de spus după încheierea fiecărei compoziții muzicale. Edmund frecventa Parohia în fiecare zi, ca să asculte instrumentul lui favorit: o dimineată îi asigura primirea unei invitații pentru dimineata următoare, pentru că tânăra nu

putea fi insensibilă la ideea de a avea un admirator, așa că, în curând, lucrurile au început să meargă ca unse.

O tânără drăguță, plină de viață, cu o harpă la fel de elegantă ca ea însăși și amândouă așezate lângă o ușă cu geam ce se deschidea spre o mică peluză înconjurată de arbuști cu frunzișul lor bogat, era suficient pentru a răpi inima unui bărbat. Anotimpul, peisajul, atmosfera, toate îmbiau la tandrețe și sensibilitate. Doamna Grant și cadrul ei circular de broderie nu se aflau nici ele, acolo, fără rost: totul respira armonie și, cum totul capătă semnificație atunci când iubirea se înfiripă, până și tava cu sandvișuri pe care domnul Grant care o onora cum se cuvine, deveniseră demne de interes. Fără să-și dea prea bine seama sau să ia aminte la ce i se întâmpla, Edmund începea, la sfârșitul unei săptămâni de astfel de întâlniri, să se îndrăgostească destul de serios; spre meritul domnișoarei, se poate adăuga că, fără ca Edmund să fi fost un om de lume sau, măcar, fratele cel mare, în lipsa oricărui gen de flatare meșteșugită sau a desfătărilor unor discuții despre nimicuri, ea începuse să-l găsească agreabil. Este ceea ce simțea, cu toate că nu prevăzuse nicidecum acest lucru și îi era foarte greu să-l înțeleagă; Edmund nu era, după standardele normale, considerat drept o persoană plăcută: nu vorbea despre fleacuri, nu făcea complimente, părerea lui erau inflexibile, iar atențiile lui erau simple. Exista, poate, un anumit farmec în sinceritatea, în felul lui cumpănit de a fi și în integritatea sa, pe care Mary Crawford este posibil să-l fi apreciat, deși nu era dispusă să și-o mărturisească nici ei însăși. Nu se gândea, totuși, prea mult la acest lucru: îl agreea pe Edmund pentru moment și îi făcea plăcere să-l aibă în preajmă, îi era suficient.

Fanny nu putea să nu se mire că Edmund mergea în fiecare dimineață la Parohie; s-ar fi dus și ea cu dragă inimă acolo, să asculte sunetul harpei, dacă ar fi putut merge neinvitată și ar fi trecut neobservată. Nici nu se putea împiedica să fie surprinsă că, în momentul în care lua sfârșit plimbarea de seară și cele două familii se despărteau, lui i se părea nimerit să le însoțească pe doamna Grant și pe sora acesteia până la locuința lor, în timp ce Henry Crawford se consacra doamnelor din Mansfield Park. Considera, însă, că acest schimb nu era deloc avantajos: dacă Edmund nu era acolo, să-i amestece vinul cu apa, prefera să se lipsească de acestea.

A fost chiar surprinsă de faptul că el putea petrece atâtea ore în șir cu domnișoara Crawford, fără să observe și alte defecte de genul celor pe care le

constatase deja și care ei îi erau constant readuse în minte de ceva asemănător, ori de câte ori se afla în compania tinerei, dar asta era situația. Lui Edmund îi făcea multă plăcere să vorbească despre domnișoara Crawford cu ea, însă părea să considere suficiente discuțiile avute anterior despre persoana Amiralului, fiindcă îl omisese de atunci înainte; Fanny a șovăit să-i mărturisească propriile ei observații la adresa Amiralului, de teamă să nu fie considerată răutăcioasă. Prima ofensă adusă ei de către domnișoara Crawford a fost ca urmare a dorinței de a învăța să călărească, pe care cea din urmă și-a manifestat-o după stabilirea ei la Mansfield, molipsită de exemplul fetelor Bertram călărind prin Mansfield Park, dorință pe care, după ce ea și Edmund s-au cunoscut mai bine, acesta a încurajat-o să și-o îndeplinească, oferindu-i propria lui iapă, blândă, ca fiind mai potrivită pentru o începătoare în ale echitației decât orice altceva i-ar fi putut furniza alt grajd. Această ofertă nu fusese făcută de Edmund în intenția de a răni sentimentele lui Fanny sau de a o jigni, ci doar pentru a nu pierde nici o zi de antrenament. Iapa trebuia dusă la Parohie cu doar o jumătate de oră înainte de începerea partidei ei de călărie, iar Fanny, când i se propusese pentru prima dată să accepte această ofertă, departe de a se simți tratată cu lipsă de considerație, fusese aproape copleșită de recunoștință că el îi ceruse permisiunea să acționeze în consecință.

Mary Crawford a făcut prima încercare de a călări într-un mod onorabil pentru ea însăși și în lipsa oricărui inconvenient pentru Fanny. Edmund, care adusese iapa și asistase la întreaga acțiune, a adus-o înainte ca Fanny sau vizitiul bătrân și de încredere, care o însoțea întotdeauna atunci când călărea fără verii ei, să fi avut timp să se pregătească de plimbarea călare. Tentativa de a doua zi nu a mai fost la fel de nevinovată. Încântarea de a călări a domnișoarei Crawford a fost atât de mare, încât acesteia nu-i mai venea să se oprească. Curajoasă, energică și, deși relativ mică de statură, având o constituție puternică, părea făcută să călărească; la pura plăcere a exercițiului, s-au adăugat prezența și instrucțiunile lui Edmund și convingerea că își depășea cu mult condiția de femeie prin progresul ei; toate, împreună, au făcut-o să nu dorească să mai descalece. Fanny era pregătită de călărie și aștepta, iar doamna Norris începuse s-o certe că nu plecase deja; cu toate acestea, nu apăruse nici un Edmund, nu se anunțase sosirea nici unui cal. Ieși afară ca s-o evite pe mătușa ei și să se uite după Edmund.

Locuințele, deși aflate la nici o jumătate de milă distanță una de cealaltă, nu se puteau vedea; parcurgând cincizeci de iarzi de la ușa salonului, putea să arunce o privire în parc și să cuprindă în întregime Parohia, împreună cu toate domeniile acesteia, înălțându-se liniștit în spatele drumului principal al satului. Zări, astfel, pe pajiștea doctorului Grant, un grup format din Edmund și Mary Crawford, ambii călare, unul lângă celălalt, doctorul Grant, soția lui și Henry Crawford și vreo doi sau trei rânđași care stăteau mai la o parte și îi priveau. Păreau o adunătură veselă, care nu era interesată decât de un singur lucru: voioși, fără nici o îndoială, din moment ce animația lor ajungea până la ea. Era un zgomot care n-o făcea fericită: la gândul că Edmund ar putea-o uita, simțea o durere în inimă. Nu își putea lua privirea de la câmpia aceea și nu se putea împiedica să nu urmărească tot ce se petrecea acolo. La început, Mary și însoțitorul ei au dat ocol câmpului care nu era deloc neînsemnat, dacă îl parcurgeai la pas; apoi, după cât se pare, la sugestia ei, au trecut la un galop ușor și, dată fiind firea temătoare a lui Fanny, acesteia i s-a părut absolut uimitor să constate cât de bine se ținea Mary în șa. După câteva minute, s-au oprit pe loc. Edmund era aproape de ea și îi vorbea; îi explica, după cum se putea clar observa, mâniarea căpăstrului. Îi luase mâna, Fanny văzu acest lucru sau poate că imaginația ei completa ceea ce ochiul nu putea să perceapă. Nu trebuia să se mire de acest gest; ce putea fi mai firesc decât ca Edmund să se facă util și să-și manifeste bunăvoința față de oricine? Nu s-a putut împiedica să nu reflecteze că Henry Crawford ar fi reușit, la fel de bine, să-l scutească de această osteneală; ar fi fost foarte potrivit și s-ar fi convenit ca un frate să-și fi asumat, el însuși, această sarcină. Domnul Crawford, cu toată pretinsa lui amabilitate și cu toată experiența lui în ale echitației, probabil că nu avea habar de nimic și nici nu posedea o bunătate care să se manifeste față de alții, comparativ cu Edmund. Începea să creadă că iapa era nedreptățită, fiind nevoită să-și asume o dublă obligație: dacă ea, Fanny, părea să fi fost uitată, bietul animal urma, cu siguranță, să fie ținut minte.

Sentimentele ei referitoare la una sau alta au fost în curând domolite, când a observat că grupul de pe pajiște se dispersase, iar domnișoara Crawford călare, însoțită de Edmund pe jos, trecea pe sub o poartă, intrând pe cărare și în parc, îndreptându-se spre locul în care aștepta ea. Fanny a început atunci să se teamă că ar putea să pară prost crescută și nerăbdătoare, astfel încât a mers în

întâmpinarea lor, foarte îngrijorată să evite orice bănuială.

— Dragă domnișoară Price, i se adresează Mary Crawford, de îndată ce ajunse suficient de aproape ca să fie auzită, am venit să vă adresez personal scuze pentru că v-am făcut să așteptați. Nu am nimic de spus în apărarea mea: știam că s-a făcut foarte târziu și că mă purtam nepoliticos; prin urmare, vă rog să mă iertați, dacă binevoiți. Egoismul trebuie scuzat întotdeauna, știți, pentru că n-are nici o șansă de vindecare.

Răspunsul lui Fanny a fost extrem de politicos, iar Edmund a adăugat că era convins că nu-i așteptase deloc cu nerăbdare:

— Verișoara mea are mai mult decât timpul necesar să călărească, chiar de două ori mai departe decât ajunge ea de obicei, spuse el, iar dumneavoastră ați contribuit, de fapt, la confortul ei, împiedicând-o să plece cu o jumătate de oră mai devreme: acum se înnoarează și nu va suferi de căldură, așa cum s-ar fi întâmplat în caz contrar. Sper, domnișoară Crawford, că nu vă veți simți obosită după un exercițiu atât de îndelungat. Aș fi dorit să vă fi scutit de această plimbare spre casă.

— Nimic nu mă obosește mai mult ca descălecatul de pe acest cal, vă asigur, răspunse ea în timp ce descăleca, ajutată de Edmund. Sunt foarte rezistentă. Nu mă obosește nimic, în afară de ceea ce nu-mi place să fac. Domnișoară Price, vă ofer libertatea fără nici o tragere de inimă, dar sper sincer că veți avea o plimbare călare cât se poate de plăcută și că nu voi auzi decât lucruri bune despre acest drag, încântător și frumos animal.

Bătrânul vizitiu, care așteptase răbdător cu propriul lui cal, alăturându-li-se, Fanny a fost ajutată să urce pe iapa ei și au pornit spre cealaltă parte a parcului. Sentimentele ei de neplăcere nu au dispărut văzând, pe când se uita înapoi, că ceilalți doi coborau împreună dealul, îndreptându-se spre sat și nici însoțitorul ei nu a contribuit la buna ei dispoziție prin comentariile sale la adresa remarcabilei măiestrii a domnișoarei Crawford pe care o observase și el, cu un interes aproape egal cu al ei.

— Este o plăcere să privești o doamnă atât de dornică să călărească! spuse el. Nu am văzut până acum nici una stând mai bine în șa. Părea să nu-i fie absolut deloc frică. E foarte diferită de dumneavoastră, domnișoară, atunci când ați mers pentru prima dată călare, se fac șase ani Paștele viitor. Bată-vă norocul! Cum mai tremurați când v-a pus sir Thomas să încălecați prima oară!

Mary era feliçitată și în salon. Calitatea de a fi fost dotată din natură cu rezistență și curaj a fost elogiată din plin de domnișoarele Bertram: plăcerea ei de a călări era asemănătoare cu a lor, îndemânarea ei era aidoma cu a lor, așa încât le-a făcut mare plăcere s-o laude.

— Eram convinsă că o să călărească bine, remarcă Julia, este făcută pentru asta. Silueta ei este la fel de dreaptă ca cea a fratelui ei.

— Da, adăugă Maria, iar entuziasmul ei este la fel de mare și are un temperament la fel de energic. Nu pot decât să cred că faptul de a fi un bun călăreț are mult de a face cu firea acelei persoanei.

Când s-au despărțit, în seara aceea, Edmund a întrebat-o pe Fanny dacă avea de gând să călărească a doua zi.

— Nu, nu știu, nu, dacă aveți dumneavoastră nevoie de iapă, veni răspunsul ei.

— nu-mi trebuie mie, o lămuri el, dar oricând vei prefera să rămâi acasă, cred că domnișoara Crawford se va bucura să-i revină ei un timp mai îndelungat, o dimineață întreagă, mai exact. Își dorește foarte mult să ajungă până la Mansfield Common: doamna Grant i-a povestit despre priveliștile sale frumoase și nu mă îndoiesc că este perfect capabilă să ajungă călare până acolo. Dar orice dimineață ar fi potrivită pentru această plimbare. i-ar părea foarte rău să te incomodeze pe tine și ar fi foarte nedrept dacă ar face-o. Ea călărește doar din plăcere, tu din considerente de sănătate.

— Sunt sigură că mâine nu voi călări, spuse Fanny. Am ieșit foarte des în ultimul timp și mâine aș prefera să stau acasă. Știți că acum sunt destul de întremată, încât să pot să mă plimb mai mult.

Edmund păru mulțumit auzind această veste, ceea ce o consolă pe Fanny, iar plimbarea călare până la Mansfield Common avu loc a doua zi dimineață: au participat la ea toți tinerii cu excepția ei și a fost mult apreciată pe moment, fiind rememorată cu plăcere și în timpul conversațiilor de seară.

Un proiect de succes cum a fost acela aduce după sine, un altul, iar vizita la Mansfield Common le-a inspirat dorința să meargă, a doua zi, în altă parte. Mai erau multe alte peisaje de admirat și, cu toate că afară era foarte cald, existau alei umbroase oriunde s-ar fi hotărât să se plimbe. Un grup de tineri va avea întotdeauna la dispoziție o alee umbroasă. Patru dimineți frumoase au fost petrecute, succesiv, în acest fel, prezentându-le celor doi Crawford ținutul, și

făcând onorurile celor mai frumoase locuri de acolo. Totul se afla în armonie: pretutindeni era veselie și bună dispoziție, căldura îi deranja doar atât, încât să constituie un subiect plăcut de conversație, până în cea de-a patra zi, când fericirea unuia dintre participanți a fost întunecată: Maria Bertram. Edmund și Julia au fost invitați să cineze la Parohie, dar ea a fost exclusă. Gestul a fost pus la cale de doamna Grant, cu cea mai bună intenție, ținând cont de domnul Rushworth care era oarecum așteptat să sosească la Mansfield Park în ziua aceea, numai că a fost resimțit ca o gravă ofensă, iar bunele maniere ale acesteia au fost sever criticate. Fiindcă domnul Rushworth nu apărură, jignirea a luat proporții și tânăra nu a avut nici măcar consolarea de a-și vărsa năduful asupra lui: nu a putut decât să fie ursuză față de mama ei, mătușă și verișoară și să arunce cât mai multă acreală asupra cinei și desertului lor.

Între zece și unsprezece, și-au făcut apariția în salon Edmund și Julia, înprospătați de aerul serii, înflăcărați și voioși, opusul a ceea ce au găsit la cele trei femei care stăteau acolo: Maria de-abia catadicsea să-și ridice ochii din carte, iar lady Bertram era pe jumătate adormită, până și doamna Norris, indispusă de proasta dispoziție a nepoatei sale, după ce pusese una sau două întrebări despre cină, la care nu primise un răspuns neîntârziat, părea aproape hotărâtă să nu mai scoată o vorbă. Pentru câteva clipe, frate și soră au fost prea nerăbdători să laude noaptea de afară și să vorbească despre stelele de pe cer, ca să se mai gândească și la altceva decât la ei înșiși; la prima pauză, însă, Edmund, aruncând o privire în jur, întreabă:

— Dar Fanny unde este? S-a dus să se culce?

— Nu, din câte știu, răspunse doamna Norris, se afla aici în urmă cu o clipă.

Vocea dulce a lui Fanny, venind din partea opusă a încăperii, le-a dat de știre că posesoarea ei se afla pe sofa. Doamna Norris începu îndată s-o certe.

— Este o stratagemă tare necugetată, Fanny, să lenevești întreaga seară pe sofa. De ce nu vii să șezi aici și să-ți găsești ceva de lucru, cum am făcut noi? Dacă nu lucrezi la ceva anume, îți pot oferi eu ceva, din coșulețul meu de lucru. Este toată stamba aceea nouă, care a fost cumpărată săptămâna trecută și de care nu s-a atins încă nimeni. Cred că aproape mi-am rupt spatele croind-o. Ar trebui să înveți să te gândești și la alții și, crede-mă pe cuvânt, este o chestiune de prost gust pentru o tânără să stea tot timpul tolănită pe sofa.

Înainte să fi ajuns doamna Norris la jumătatea observațiilor ei, Fanny își

reluase locul la masă și își continua lucrul de mână, iar Julia, care era foarte bine dispusă în urma plăcerilor zilei, îi făcu hatârul să exclame:

— Dar, mătușă, Fanny stă așezată pe sofa la fel de puțin ca oricine altcineva din casa aceasta.

— Fanny, i se adresa Edmund după ce o privise atent, sunt sigur că te doare capul.

Ea nu putea să nege acest lucru, dar îl asigură că durerea nu era foarte intensă.

— Nu prea îmi vine să te cred, răspunse el, știu prea bine cum arăți de obicei. Când a început să te doară capul?

— Cu puțin timp înainte de masa de seară. De la căldură, probabil.

— Ai ieșit astăzi afară, în căldură?

— Să iasă afară! Bineînțeles că a ieșit, răspunse doamna Norris: ai fi preferat să stea închisă în casă într-o zi atât de frumoasă ca aceasta? Nu am ieșit, oare, cu toții? Chiar și mama ta a fost astăzi, vreo oră, pe afară.

— Da, Edmund, într-adevăr, adăugă domnia-sa, care fusese trezită de-a binelea de muștrarea tăioasă pe care i-o adresase doamna Norris lui Fanny. Am ieșit vreo oră. Am petrecut vreo trei sferturi de ceas în grădina cu flori, în timp ce Fanny a tăiat trandafiri; a fost foarte plăcut, te asigur, dar extrem de cald. Era destul de multă umbră în pavilion, dar poți să mă crezi că îmi era groază să mă întorc în casă.

— Fanny a tăiat trandafiri?

— Da și mi-e teamă că sunt ultimii din acest an. Biata fată! Și ei i s-a părut că era foarte cald, dar erau atât de înfloriți încât nu mai puteau aștepta.

— Era un lucru care trebuia făcut, bineînțeles, i se alătură doamna Norris cu o voce mai îndulcită. Mă întreb dacă durerea aceea de cap nu a apucat-o în acel moment, soră. Nimic nu este mai probabil să producă acest efect, mai mult decât statul la soare în poziție aplecată, însă îndrăznesc să spun că mâine se va simți mai bine. Ce ar fi dacă i-ai oferi puțin din oțetul tău aromatic; eu uit întotdeauna să-mi umplu sticluța.

— Oțetul este la ea, zise lady Bertram, îl are de când s-a întors a doua oară de la tine de acasă.

— Cum! exclamă Edmund. A mers pe jos și a tăiat și trandafiri sub soarele acela? A străbătut parcul încins până la locuința dumneavoastră, și încă de două

ori, mătușă? Nu este de mirare că o doare capul.

Doamna Norris vorbea cu Julia, așa încât nu auzi spusele lui.

— Și mie mi-a fost teamă că ar fi un efort prea mare pentru ea, spuse lady Bertram, dar după ce trandafirii au fost culeși, mătușa ta a dorit să-i aibă și atunci, după cum știi, au trebuit duși acasă la ea.

— Dar erau chiar atât de mulți încât să fie obligată să facă două drumuri?

— Nu, însă urmau să fie așezați în camera liberă, la răcoare și, din nefericire, Fanny a uitat să încuie ușa încăperii și să aducă cheia, așa că a fost nevoită să se mai ducă o dată.

Edmund se ridică și începu să străbată salonul, zicând:

— Și nimeni altcineva în afară de Fanny nu a putut fi întrebuințat pentru o astfel de activitate? Pe cuvântul meu, mamă, aceasta a fost o treabă foarte prost gândită.

— Vă asigur că nu știu cum ar fi fost posibil să fie mai bine organizată, exclamă doamna Norris, incapabilă să se mai prefacă că nu aude, decât dacă, desigur, m-aș fi dus eu însămi; numai că nu pot fi în două locuri în același timp. Tot atunci discutam cu domnul Green, despre lăptăreasa mamei dumneavoastră, la cererea acesteia din urmă și îi promisesem lui John Groom să-i scriu doamnei Jefferies în legătură cu fiul lui, iar bietul om mă aștepta de vreo jumătate de oră. Din moment ce Fanny tocmai sosise la mine acasă, care nu se află la o distanță mai mare de un sfert de milă, nu cred că a fost chiar atât de exagerat să-i cer să-mi facă un mic serviciu. Eu cât de des parcurg pe jos drumul acesta, de câteva ori pe zi, dimineața devreme sau seara târziu, pe orice fel de vreme și nu mă plâng, ei?

— Aș dori ca Fanny să aibă măcar jumătate din rezistența dumneavoastră, mătușă.

— Dacă Fanny ar fi mai silitoare în exercițiile pe care le face, nu s-ar simți epuizată atât de repede. Nu a mai ieșit să călărească de câțva timp și cred că, atunci când nu se plimbă călare, ar trebui, măcar, să se plimbe pe jos. Dacă ar fi ieșit să călărească mai înainte, nu aș mai fi rugat-o să facă nimic, dar m-am gândit că i-ar face bine, după ce a stat atâta timp aplecată printre trandafiri; nimic nu poate fi mai înviorător decât o plimbare, după o osteneală de felul acesta. Deși soarele strălucea cu putere, nu era chiar atât de cald. Fie vorba între noi, Edmund, făcu ea semn din cap spre mama lui, tăierea trandafirilor și tândăleala

prin grădina cu flori, acestea au avut un efect nefast.

— Mă tem că așa este, afirmă naiva lady Bertram care o auzise. Tare mă tem că de acolo i s-a tras durerea de cap, pentru că era o căldură de îți venea să mori. Era aproape insuportabil, chiar și pentru mine. Faptul că ședeam acolo și îl chemam pe Pug, încercând să-l țin departe de straturile de flori, aproape că m-a doborât.

Edmund nu i s-a mai adresat nici uneia dintre cele două doamne; s-a dus, tăcut, la masa cealaltă, de pe care nu se strânseseră încă resturile cinei și i-a adus lui Fanny un pahar cu vin de Madeira, pe care aproape a obligat-o să-l bea. Ea ar fi dorit să-l poată refuza, însă lacrimile, stârnite de un tumult de sentimente, făceau să-i fie mai ușor să înghită decât să vorbească. Oricât de supărat ar fi fost Edmund pe mama și mătușa sa, era încă și mai furios pe el însuși. Propria lui neglijență față de Fanny era mai de neiertat decât orice altceva. Nimic din toate acestea nu s-ar fi întâmplat, dacă ea ar fi fost luată în considerare așa cum se cuvine; în schimb, Fanny fusese lăsată patru zile întregi fără să poată avea nici o opțiune în privința alegerii tovărășiei sau a exercițiilor și fără nici un pretext ca să evite ceea ce mătușile ei exagerate i-ar fi putut cere să ducă la îndeplinire. Lui Edmund îi era rușine când se gândea că, timp de patru zile mari și late, tânăra a fost lipsită de posibilitatea de a călări și a luat, la modul cel mai serios, hotărârea, ca, oricât de puțin dornic ar fi fost să se interpună în calea unei plăceri a domnișoarei Crawford, așa ceva urma să nu se mai repete niciodată.

Fanny s-a dus la culcare cu inima la fel de apăsată ca în prima seară după sosirea ei la Mansfield Park. Starea ei de spirit trebuie să fi avut, probabil, propria contribuție la indispoziția fetei, deoarece se simțise neglijată și luptase împotriva nemulțumirii resimțite și a părerilor de rău față de unele din zilele din trecutul ei. Pe când zăcea pe sofaua pe care se retrăsese ca să nu poată fi observată, frământarea minții ei depășea cu mult suferința pricinuită de durerea de cap, iar schimbarea bruscă prilejuită de gestul amabil al lui Edmund a făcut-o să nu mai știe cum de se mai putea suporta pe ea însăși.

Capitolul VIII

Plimbările călare ale lui Fanny au fost reluate chiar de a doua zi; cum s-a întâmplat să fie o dimineață plăcută și răcoroasă, mai puțin fierbinte decât fusese vremea până atunci, Edmund a fost încredințat de faptul că ceea ce pierduse până atunci, atât în privința sănătății, cât și a plăcerii de a călări, va fi curând recuperat. Cât timp a lipsit, și-a făcut apariția domnul Rushworth, însoțindu-și mama care venise într-o vizită de curtoazie și mai ales, pentru urgentarea proiectului lor de a vizita Sotherton, inițiat în urmă cu două săptămâni și care, ca urmare a lipsei domniei-sale de la proprietate, fusese lăsat de atunci baltă. Doamna Norris și nepoatele sale au fost, toate, foarte mulțumite de înnoirea invitației, fiind aleasă și acceptată o zi foarte apropiată, cu condiția ca Henry Crawford să fi fost eliberat de alte angajamente: tinerele domnișoare nu au uitat această prevedere și, cu toate că doamna Norris ar fi susținut, de bunăvoie, cu totul altceva. În fine, printr-o aluzie făcută de Maria Bertram, domnul Rushworth și-a dat seama că lucrul cel mai cumpătat pe care îl putea face era să meargă el însuși la Parohie, să-l caute pe Henry Crawford și să-l întrebe pe acesta dacă miercuri era o zi convenabilă sau nu, din punctul lui de vedere, pentru realizarea acelei excursii.

Doamna Grant și Mary Crawford au apărut la Mansfield înainte de întoarcerea domnului Rushworth. Fiind plecate de câțva timp și alegând un alt drum, cele două nu-l întâlniseră. Ceilalți au primit asigurări că domnul Rushworth îl va găsi acasă pe Henry și a fost, bineînțeles, adus din nou în discuție proiectul excursiei la Sotherton. Era aproape imposibil să se fi vorbit despre altceva, din moment ce doamna Norris era atât de entuziasmată de această idee; doamna Rushworth, o femeie binevoitoare, politicoasă, dar care nu considera nimic important, decât în măsura în care lucrul respectiv avea directă

legătură cu ea sau cu interesele fiului său, nu încetase să insiste pe lângă lady Bertram să li se alăture. Lady Bertram refuzase consecvent, până atunci, această invitație, însă opoziția ei placidă o lăsa pe doamna Rushworth să fie, în continuare, convinsă că, de fapt, dorea să-i însoțească, aceasta până când intervenția și tonul hotărât al doamnei Norris au sfârșit prin a o convinge care era adevărul.

— Efortul ar fi prea mare pentru sora mea, mult prea mare, vă asigur, draga mea doamnă Rushworth. Sunt zece mile până acolo și alte zece înapoi, știți. Trebuie s-o scuzați de data aceasta și să ne permiteți, celor două fete drăguțe ale ei și mie însămi, să venim fără ea. Sotherton este singurul care i-ar insufla dorința de a parcurge un drum atât de îndepărtat, dar acest lucru nu este posibil, chiar nu e! Va rămâne în compania lui Fanny Price, știți, așa că totul se va aranja cum nu se poate mai bine; cât despre Edmund, din moment ce nu este prezent ca să confirme el însuși, voi răspunde eu de plăcerea imensă pe care o va resimți de a lua parte la această excursie. El ne poate însoți călare, știți.

Doamna Rushworth, obligată să accepte că lady Bertram va rămâne acasă, nu putea decât să-și exprime regretul:

— Lipsa companiei domniei voastre va fi resimțită ca un foarte mare neajuns; aș fi fost tare bucuroasă s-o primesc în vizită și pe tânăra aceea, domnișoara Price, care n-a fost niciodată la Sotherton și ar fi păcat să nu aibă ocazia să viziteze proprietatea.

— Sunteți foarte amabilă, sunteți bunătatea întruchipată, draga mea doamnă, o linguși doamna Norris. Cât despre Fanny, aceasta va avea o mulțime de alte ocazii să vadă Sotherton. Are atâta timp înaintea ei; plecarea lui Fanny în acel moment era în afara oricărei discuții. Lui lady Bertram îi era imposibil să se lipsească de ea.

— Oh, nu! Nu mă pot descurca fără Fanny.

Doamna Rushworth hotărî apoi, sub imperiul convingerii că toată lumea dorea să vadă Sotherton, s-o includă și pe Mary Crawford în invitație; deși doamna Grant a refuzat politicos rugămintea făcută în ceea ce o privea pe ea însăși, fiind foarte mulțumită să-i asigure surorii ei petrecerea unei zile plăcute. Mary, față de care se stăruise cum se cuvine, nu a zăbovit mult până să primească și să-și manifeste, la rândul ei, bucuria Domnul Rushworth a revenit de la Parohie victorios, iar Edmund și-a făcut apariția exact la timp, ca să afle ce

se stabilise pentru miercuri, s-o însoțească pe doamna Rushworth până la trăsură și să se plimbe până la jumătatea parcului cu celelalte două doamne.

La întoarcerea sa în salon a găsit-o pe doamna Norris întrebându-se dacă faptul că domnișoara Crawford făcea parte din grup era un lucru de dorit sau nu și dacă nu cumva trăsura fratelui ei va fi prea plină, chiar și în absența propriei ei persoane. Domnișoarele Bertram au râs de această idee, asigurând-o că mijlocul acela de locomotie le-ar putea transporta pe toate patru, fără probleme, ca să nu mai țină cont și de locul liber de lângă vizitiu, pe care l-ar putea ocupa una dintre ele.

— Dar de ce ar trebui neapărat, întrebă Edmund, să fie folosită trăsura lui Crawford? De ce nu am lua-o pe a noastră? Când a fost menționată această excursie pentru prima dată, nu am putut înțelege de ce vizita unei familii nu se putea efectua în trăsura respectivei familii.

— Cum! strigă Julia, să ne înghesuim trei persoane pe capra unei cabriolete pe asemenea vreme, când am putea avea fiecare locul nostru într-o trăsură! Nu, dragul meu Edmund, așa ceva nu se poate.

— În afară de asta, adăugă Maria, știu că domnul Crawford se bizuie pe faptul că va mâna el. După cele petrecute mai înainte, el va susține că trebuie să-și respecte promisiunea.

— Și, dragul meu Edmund, completă doamna Norris, să folosești două trăsură atunci când una singură ar fi suficientă, ar însemna să te complici fără nici un rost. Între noi fie vorba, vizitiul nu este foarte încântat de starea drumurilor dintre Mansfield și Sotherton: se tot vaită amarnic că drumurile înguste zgârie trăsura și știți foarte bine că nimănui nu i-ar plăcea ca dragul de sir Thomas, la venirea acasă, să găsească tot lacul de pe trăsură șters.

— Acesta n-ar fi un motiv foarte lăudabil pentru utilizarea, în schimb, a trăsurii domnului Crawford, spuse Maria, dar adevărul este că Wilcox e bătrân și prost, și nu știe să mâne bine. Vă asigur eu că, pentru noi, miercuri, îngustimea drumului nu va constitui nici un inconvenient.

— Nu este nimic insuportabil nimic neplăcut, spuse Edmund, în a călători pe capră.

— Neplăcut! exclamă Maria. Oh, doamne! Cred că va fi considerat, mai degrabă, locul cel mai bun. Nu se poate compara, în privința perspectivei peisajului pe care o oferă persoanei care ocupă acel loc. Probabil că îl va alege

chiar domnișoara Crawford.

— În acest caz, nimeni nu poate avea nici o obiecție ca Fanny să meargă cu voi; nu este nici o îndoială că aveți loc și pentru ea.

— Fanny! repetă doamna Norris. Dragul meu Edmund, nici nu se pune problema să vină cu noi. Ea rămâne cu mătușa ei. Este ceea ce i-am spus și doamnei Rushworth. Fanny nu este așteptată la Sotherton.

— Nu poți avea nici un alt motiv, îmi închipui, mam, să dorești ca Fanny să nu ni se alăture, în afară de cel care se referă la propria ta persoană, la confortul tău. Dacă te-ai descurca și fără ea, nu este așa că nu ai vrea să rămână acasă?

— Bineînțeles că da, însă nu mă pot lipsi de ea.

— Poți, dacă rămân eu acasă cu dumneata, așa cum intenționez.

Un strigăt general izbucni la auzul acestor cuvinte.

— Da, continuă el, prezența mea nu este necesară și doresc să stau acasă. Fanny își dorește foarte mult să vadă Sotherton, știu cât de mult își dorește acest lucru. Nu are deseori parte de o satisfacție ca aceasta și sunt sigur, mamă, că ai fi bucuroasă să-i faci pe plac cu această ocazie, nu-i așa?

— Oh da! cu multă plăcere, dacă sora mea n-are nici o obiecție.

Doamna Norris avea deja pregătită singura obiecție care mai putea fi amintită, aceea de a o fi asigurat categoric pe doamna Rushworth că Fanny nu putea veni și că ar fi jenant să apară, acum, cu ea; i se părea un obstacol imposibil de depășit! Trebuie că i se va părea foarte ciudat! Ar fi un gest atât de nepolitic, aproape lipsit de respect la adresa doamnei Rushworth, ale cărei proprii maniere constituiau un asemenea model de bună creștere, încât nu credea că se putea ridica, nici chiar ea însăși, până la perfecțiunea acestora.

Doamna Norris nu manifesta nici un fel de afecțiune față de Fanny și nu era dornică să-i facă vreo plăcere nici acum, nici altădată, dar opoziția din acest moment la ideea lui Edmund era motivată mai mult de faptul că prefera propriul ei plan, pentru că era ideea ei, decât de altceva. Era convinsă că aranjase lucrurile cum nu se putea mai bine și că orice modificare nu putea decât să-i știrbească prestigiul. Când doamna Norris fu din nou pregătită să-l asculte, Edmund îi răspunse că nu trebuia să se neliniștească din cauza doamnei Rushworth, pentru că el însuși profitase de ocazie, s-o menționeze pe domnișoara Price ca pe cineva care urma, probabil, să facă parte din grupul de musafiri și, cu această ocazie, primise din partea ei o invitație neechivocă

adresată verișoarei lui; doamna Norris s-a simțit, atunci, prea ofensată ca să mai facă uz de foarte multă amabilitate, astfel încât nu mai spus decât:

— Prea bine, prea bine, faceți așa cum doriți, aranjați lucrurile în felul dumneavoastră, mie oricum nu-mi pasă.

— Este foarte neobișnuit, spuse Maria, ca tu să fii cel care rămâi acasă și nu Fanny.

— Sunt sigură că Fanny are de ce să-ți rămână foarte îndatorată, adăugă Julia, părăsind în grabă încăperea în timp ce vorbea, conștientă că cea care ar fi trebuit să se ofere să rămână acasă era ea însăși.

— Fanny va simți atâta recunoștință cât o cere situația, a fost singurul răspuns al lui Edmund, după care acest subiect de conversație fu abandonat.

Recunoștința lui Fanny, auzind de acest nou plan, a fost, de fapt, mult mai mare decât mulțumirea așteptată de la ea. A sesizat întru totul amabilitatea lui Edmund și, chiar mai mult decât atât, a simțit o afecțiune de care el, deși fără să bănuiască tandrețea ei profundă față de el, ar fi trebuit să-și dea seama; pe de altă parte, ca Edmund să renunțe la o plăcere, indiferent care ar fi fost aceea, în favoarea ei, a îndurerat-o atât de mult, încât propria ei satisfacție de a vedea Sotherton n-ar mai fi însemnat nimic în lipsa lui.

Următoarea întâlnire dintre cele două familii la Mansfield Park a adus o altă schimbare a planului inițial, însă una care a întâmpinat aprobarea unanimă. Doamna Grant s-a oferit să-i țină ea însăși tovărășie, în ziua excursiei, lui lady Bertram în locul fiului ei, doctorul Grant urmând să li se alăture la masă. Lady Bertram a fost foarte încântată de acest aranjament, iar tinerele domnișoare și-au recăpătat buna dispoziție. Până și Edmund îi era foarte recunoscător pentru acest aranjament care îi reda dreptul, firesc, de a participa la acel proiect, iar doamna Norris a apreciat ideea ca fiind excelentă, ”îi stătuse și ei pe vârful limbii și era tocmai pe punctul de a le-o propune, când doamna Grant i-a luat-o înainte”.

Miercuri era o vreme frumoasă și trăsură a sosit la puțin după micul dejun, cu domnul Crawford care își conducea surorile; cum toată lumea era deja pregătită, nu a mai rămas altceva de făcut, decât ca doamna Grant să coboare, iar ceilalți să-și ocupe locurile. Locul cel mai bun, locul cel mai râvnit, locul de onoare, a rămas nerevendicat. Cărei persoane norocoase urma să-i revină? În timp ce fiecare dintre fetele Bertram se gândea cum ar fi fost mai bine, iar șansele cele mai mari erau să lase această favoare în seama altora care să pună

lucrurile la punct, problema a fost rezolvată de replica doamnei Grant, în timp ce aceasta cobora din trăsură:

— Din moment ce sunteți cinci, ar fi mai bine ca una dintre voi să stea pe capră, cu Henry; pentru că spuneai, de curând, Julia, că ți-ar fi plăcut să mâni caii, cred că acesta ar fi un bun prilej, pentru tine, să iei prima lecție.

Fericita Julia! Nefericita Maria! Prima s-a urcat într-o clipă lângă vizitiu, cea de-a doua a luat loc înăuntru, posomorâtă și umilită, iar trăsura a pornit la drum în mijlocul urărilor de drum bun ale celor două doamne care rămâneau acasă și al lătratului lui Pug din brațele stăpânei sale.

Drumul lor trecea printr-un ținut frumos, iar Fanny, care în plimbările ei călare nu ajunsese niciodată până la mari distanțe, nu a mai recunoscut deloc împrejurimile, fiind foarte fericită să urmărească tot ce era nou și să admire tot ce era încântător. Nu primea prea des invitația de a se alătura conversației celorlalți și nici nu și-ar fi dorit acest lucru. Propriile gânduri îi erau, de obicei, tovarășii cei mai buni; urmărind peisajul, traiectoria drumurilor, diferența dintre diversele tipuri de sol, stadiul recoltării, căsuțele, vitele, copiii, simțea o plăcere care n-ar fi putut fi mai intensă decât dacă i-ar fi putut împărtăși și lui Edmund ceea ce simțea. Era, de altfel, și singurul lucru pe care îl avea în comun cu domnișoara care ședea lângă ea: Mary Crawford se deosebea în orice altă privință de Fanny, cu excepția aprecierii față de Edmund. Nu avea nimic din sensibilitatea gustului, a minții, a sentimentelor lui Fanny; privea natura cu un foarte scăzut simț al observației; atenția ei se concentra numai asupra bărbaților și a femeilor, iar interesul ei se îndrepta doar spre tot ce era vesel și plin de viață.

Cu toate acestea, când se uitau în spate, după Edmund, atunci când lățimea drumului permitea să fie văzut, sau când acesta le-o lua înaintea, la urcarea unui deal mai abrupt, cele două reacționau la unison, izbucnind în același timp cu câte un: ”Iată-l!”

Primele șapte mile, Maria Bertram nu s-a simțit cu adevărat în apele ei: perspectiva sa se limita, de fiecare dată, la domnul Crawford și la sora ei, stând unul lângă altul, veseli și angajați în plină conversație. Simpla vedere a chipului lui expresiv, în timp ce îi adresa Juliei un surâs, sau molipsirea unuia de râsul celuilalt, constituiau o permanentă sursă de iritare pe care, propriul ei simț de proprietate de-abia o putea domoli puțin. Când Julia se uita înapoi, avea o expresie de încântare și ori de câte ori li se adresa, o făcea plină de bună

dispoziție: ”Perspectiva ei asupra peisajului era minunată, ar fi dorit ca și ele să-l poată admira”. Singura ei ofertă de a face schimb de locuri a fost adresată domnișoarei Crawford, când ajungeau în vârful unui deal mare și s-a rezumat la: ”Iată un peisaj splendid. Aș dori să vă cedez locul meu, dar îndrăznesc să cred că nu-l veți accepta și nu voi insista”. Domnișoara Crawford de-abia a avut timp să răspundă, că au și pornit din nou, în pas vioi.

Când au ajuns în preajma vechiului Sotherton, Maria a început să se mai învioreze, de parcă descoperise și alte mijloace de a-și atinge scopul. Avea sentimente Rushworth, avea sentimente Crawford, iar apropierea de Sotherton avea un considerabil efect asupra primelor. Influența domnului Rushworth a învins. Nu îi putea spune domnișoarei Crawford că pădurile acelea aparțineau proprietății Sotherton, nu putea să remarce, aproape neglijent că avea impresia că tot ce se afla de o parte și de alta a drumului alcătuia proprietatea domnului Rushworth, fără să-i crească inima, iar satisfacția îi sporea o dată cu apropierea lor de conacul principal și de vechea reședință seniorială a familiei, cu toate privilegiile oferite de un domeniu unde se aplica legea locului.

— De aici înainte nu vom mai avea drumuri proaste, domnișoară Crawford; neplăcerile noastre au luat sfârșit. Restul parcurului va fi așa cum trebuie să fie. Domnul Rushworth l-a refăcut în momentul în care a moștenit proprietatea. De aici începe satul, colibecele acelea sunt o adevărată rușine. Turnul bisericii este considerat a fi de o remarcabilă frumusețe. Îmi pare bine că biserica nu se află atât de aproape de corpul principal al proprietății, așa cum se întâmplă deseori în cazul unor domenii mai vechi. Neplăcerea provocată de dangătul clopotelor trebuie să fie destul de însemnată. Iată și parohia, o reședință cu un aspect foarte îngrijit; din câte am înțeles, vicarul și soția lui sunt niște persoane tare cumsecade. Acelea sunt aziluri de binefacere, clădite de un membru al familiei. La dreapta se află locuința intendentului, un om foarte respectabil. Acum ajungem și la căsuțele paznicilor, dar mai avem de parcurs încă vreo milă prin parc. Până la urmă, Sotherton nu este chiar atât de urât, după cum puteți observa; au niște copaci frumoși, dar starea casei este lamentabilă. Coborâm la vale, spre ea, vreo jumătate de milă și este de-a dreptul păcat, n-ar fi atât de puțin aspectuoasă dacă ar beneficia de o perspectivă mai frumoasă.

Mary Crawford nu s-a lăsat mult rugată să admire împrejurimile; intuise destul de bine sentimentele domnișoarei Bertram și și-a făcut o datorie de onoare

din a-i spori mândria cât se putea de mult. Doamna Norris era toată numai încântare și volubilitate; până și Fanny a găsit ceva admirativ de spus și putea fi ascultată cu plăcere. Privirea îi cuprindea, nerăbdătoare, tot ce se afla în raza ei și, după ce s-a străduit câțva timp să întrezărească reședința, a constatat că era genul de reședință la care nu se putea uita decât cu mult respect, după care a adăugat:

— Dar aleea unde este? Casa are fațada orientată spre est, din câte observ, deci aleea ar trebui să fie situată în spatele acesteia. Domnul Rushworth se referea la fațada vestică.

— Da, este exact în spatele casei, începe la mică distanță din acel loc și urcă vreo jumătate de milă, până spre hotarele proprietății. Poți vedea o parte din ea de aici, undeva pe lângă copacii aceia, mai îndepărtați. Peste tot sunt numai stejari.

Maria Bertram avea acum ocazia să furnizeze informații mai exacte despre cum nu știuse ea să răspundă, atunci când domnul Rushworth îi ceruse părerea; când s-au oprit în fața treptelor largi de la intrarea principală, era plină de o dispoziție pe care numai vanitatea i-ar fi putut-o dăru.

Capitolul IX

Domnul Rushworth se afla la ușa de la intrare ca s-o întâmpine pe frumoasa lui domniță, însă primi întregul grup cu atenția cuvenită. În salon au fost întâmpinați, cu egală cordialitate, de către mamă, iar domnișoara Maria Bertram avu parte de întreaga deferență pe care cineva ca ea și-ar fi putut-o dori. După ce a luat sfârșit ceremonialul de bun-venit, a sosit momentul când ușile s-au dat în lături, pentru a fi primiți în sufragerie, unde li se pregătise o gustare îmbelșugată și servită elegant. S-a discutat mult, s-a mâncat bine și totul a decurs plăcut, după care s-a trecut la cel mai important subiect al zilei. Cum ar dori domnul Crawford, în ce mod ar prefera acesta, să examineze terenurile? Domnul Rushworth a menționat propria brișcă. Domnul Crawford a sugerat trăsura, ca fiind mai potrivită, întrucât putea să transporte mai mult de două persoane.

— Să ne dispensăm de avantajul de a beneficia de mai mulți ochi și de mai multe opinii, ar putea fi un rău chiar mai mare decât să ne lipsim de plăcerea acțiunii propriu-zise.

Doamna Rushworth a propus să ia și caleașca, dar această idee abia dacă a fost luată în considerare: tinerele nici nu au surâs, nici nu au spus nimic. Următoarea ei sugestie, aceea de a arăta locuința celor care se aflau acolo pentru prima dată, a fost considerată ca fiind mai acceptabilă, pentru că domnișoarei Bertram îi făcea plăcere etalarea impresionantei reședințe, astfel încât toată lumea a fost mulțumită că avea ceva de făcut.

Toți s-au ridicat de la masă și sub îndrumarea doamnei Rushworth au fost conduși printr-un număr oarecare de încăperi, toate înalte și multe dintre ele spațioase, generos mobilate într-un stil la modă cu cincizeci de ani în urmă, cu podele strălucitoare, mahon solid, damasc bogat, marmură, obiecte aurite și sculpturi frumoase, fiecare în felul ei. Tablouri se aflau din abundență, unele

chiar de valoare, însă în cea mai mare parte erau portrete de familie, care nu mai însemnau nimic pentru nimeni în afară de doamna Rushworth, care se chinuise mult să învețe tot ceea ce menajera reședinței cunoștea deja și era, acum, aproape la fel de bine calificată să prezinte casa și altora. În prezent, li se adresa mai cu seamă domnișoarei Crawford și lui Fanny, însă nu se putea compara bunăvoința pe care o acorda fiecăreia dintre cele două; domnișoara Crawford, care văzuse zeci de reședințe vaste fără să fi fost impresionată de vreuna, se prefăcea că ascultă cu multă politețe, în timp ce Fanny căreia totul i se părea pe cât de interesant, pe atât de inedit, asculta cu interes tot ce avea doamna Rushworth de povestit despre trecutul familiei din care făcea parte, despre ascensiunea și grandoarea ei, vizitele regale și petrecerile strălucite, încântată să facă legătura cu evenimente istorice deja cunoscute sau să-și îmbogățească imaginația cu scene de demult.

Situarea reședinței excludea posibilitatea vreunei perspective interesante din oricare dintre încăperi. În timp ce Fanny și alți câțiva o însoțeau pe doamna Rushworth, Henry Crawford privea pe fereastră, serios și dând din cap. Toate camerele situate în fațada vestică dădeau spre o peluză, iar mai departe începea aleea, imediat ce se trecea de porțile gardului înalt de fier.

După ce vizitaseră mult prea multe încăperi, care nu se putea presupune că foloseau și la altceva decât să contribuie la sporirea taxei pe fereastră și să ofere ceva de lucru fetelor în casă, doamna Rushworth anunță:

— Și acum, iată capela; ar fi trebuit să ajungem la ea coborând drumul care vine de sus; cum suntem deja aici, vă voi pofti s-o vizitați pe aici, dacă îmi permiteți.

Intrară. Imaginația lui Fanny o pregătise să se aștepte la ceva grandios, era doar o simplă încăpere spațioasă, dreptunghiulară, amenajată în scopul manifestării devoțiunii: nu era mobilată cu nimic mai impresionant, în afară de o abundență de bănci din lemn de mahon și perne de catifea purpurie așezate pe marginea galeriei familiale, care se afla ceva mai sus.

— Sunt dezamăgită, îi șopti ea lui Edmund. Nu corespunde cu imaginea mea despre o capelă. Aici nu este nimic înfricoșător, nimic melancolic, nimic grandios. Nu sunt șiruri de strane, nu sunt arcade, nici inscripții, nu sunt stindarde, vere, care să ”fluture noaptea, în boarea raiului”. Nici o emblemă care să arate că ”un monarh scoțian își doarme dedesubt somnul de veci”.

— Uiti, Fanny, cât de târziu au fost clădite toate acestea, în comparație cu vechile capele ale castelelor și mănăstirilor. Aceasta era menită numai pentru folosința familiei. Membrii acesteia cred că au fost îngropați în biserica parohială. Acolo trebuie să cauți stindarde și plăci comemorative.

— Ce nesăbuit din partea mea să nu mă gândesc la toate acestea; sunt dezamăgită.

Doamna Rushworth își începu prezentarea.

— Această capela a fost înzestrată așa cum o vedeți în timpul lui Iacob al doilea. Înainte de această perioadă, din câte am înțeles, numai stranele erau lambrisate și există motive să se creadă că, atât căptușelile, cât și pernele de la amvon și de pe locurile familiei erau, în întregime, din stofă purpurie, dar nu este, însă, foarte sigur. Este o capelă frumoasă și, în trecut, era folosită, atât dimineața, cât și seara. Capelanul servitorilor citea întotdeauna rugăciuni în memoria cuiva; răposatul domn Rushworth a lăsat-o, însă, în părăsire.

— Fiecare generație este mai bună decât cea precedentă, i se adresa, cu un surâs, Mary Crawford lui Edmund.

Doamna Rushworth plecase să-și repete lecția și în beneficiul domnului Crawford, iar Edmund, Fanny și domnișoara Crawford rămaseră împreună, formând un singur grup.

— Ce păcat, exclamă Fanny, că acea rânduială a fost întreruptă. Era o moștenire valoroasă transmisă din vremurile apuse. O capelă și un capelan care se află atât de mult în acord cu o reședință vastă, cu ideea despre ceea ce ar trebui să însemne o astfel de proprietate! Întreaga familie reunindu-se, cu regularitate, pentru a se ruga, reprezintă o imagine atât de frumoasă!

— Foarte frumoasă, într-adevăr! comentă, râzând, Mary. Trebuie să fie foarte profitabil pentru capii de familie, să constrângă toate bietele servitoare și toți amărății de valeți să lase orice treabă, sau orice desfătare ca să-și rostească aici rugăciunile de două ori pe zi, în timp ce ei înșiși inventează tot felul de scuze să fie scutiți de această obligație.

— Nu cred că este chiar ceea ce a dorit Fanny să spună când s-a referit la reunirea întregii familii, răspunse Edmund. Dacă stăpânul și stăpâna casei nu participă ei înșiși, înseamnă că exemplul lor este mai degrabă vătămător.

— În orice caz, este mai sigur să-l lași pe fiecare în voia lui când vine vorba despre acest gen de subiect. Tuturor le place să procedeze într-un anumit fel, să-

și aleagă singuri momentul și forma de exprimare a credinței. Obligatorietatea participării, formalismul, constrângerea, durata, alcătuiesc împreună ceva neplăcut care nu este agreat de nimeni; dacă oamenii aceia cumsecade care obișnuiau să îngenuncheze și să stea cu gura căscată în capelă, ar fi putut prevedea că va veni timpul când, bărbați și femei, vor mai putea zăbovi zece minute în plus în patul lor, când se trezeau cu o durere de cap, pentru că nu erau obligați să se ducă la capelă, ar fi sărit în sus de bucurie și invidie. Nu vă puteți închipui cu ce lipsă de bunăvoință se îndreptau, de multe ori, către această capelă, frumoasele din trecut ale casei Rushworth? Tinerele doamne Eleanors și Bridgets, mimând pioșenia, pline de ifose, dar cu mintea preocupată de cu totul altceva, mai ales, dacă bietul capelan nu era demn nici măcar să-i arunci o privire și îmi închipui că în vremurile acelea, vicarii lor erau mult inferiori celor din zilele noastre.

Câteva momente nu-i răspunse nimeni. Fanny se înroșise și se uita la Edmund, dar se simțea prea revoltată ca să răspundă, iar el avu nevoie de un moment de reculegere, înainte de a rosti:

— Mintea dumneavoastră plină de vioiciune nu poate fi serioasă nici când este vorba despre probleme religioase. Ne-ați zugrăvit un tablou amuzant și nimeni nu poate spune că lucrurile nu s-au petrecut întocmai. Toți resimțim, uneori, dificultate în a ne fixa gândurile asupra unui subiect, așa cum am dori, dar dacă dumneavoastră vi se pare că este ceva ce survine frecvent, adică este o slăbiciune care, din neglijență, s-a transformat în obicei, la ce se poate aștepta cineva de la pioșenia unei astfel de persoane? Considerați că, în loc de o capelă, cugetele încărcate, înclinate spre rătăcire, s-ar putea reculege mai bine într-o chiliuță?

— Da, este foarte probabil. Atunci ar avea cel puțin două avantaje în favoarea lor: ar exista mai puține lucruri care să le distragă atenția și n-ar fi supuși la o încercare atât de îndelungată.

— Spiritul care nu luptă împotriva lui însuși într-o anumită împrejurare, va găsi motive de rătăcire într-o alta, iar influența locului și a exemplului ar putea, deseori, să inspire sentimente mai bune decât erau cele inițiale. Sunt de acord că durata mai mare a serviciului divin poate, uneori, să constituie o povară prea grea pentru minte. Ar fi de dorit să nu fie așa, dar nu am părăsit Oxford de atât de mult timp, încât să ajung să uit ce rugăciuni se țineau în capela de acolo.

În răstimpul în care se petreceau toate acestea, restul grupului fiind împrăștiat prin capelă, Julia i-a atras domnului Crawford atenția asupra surorii ei, spunându-i:

— Priviți-i, vă rog, pe domnul Rushworth și pe Maria, cum stau unul lângă celălalt, exact ca și când ar urma să aibă loc celebrarea căsătoriei lor. Nu par, oare, să aibă întocmai aerul acela?

Henry Crawford surâse aprobator și, înaintând spre Maria îi zise, cu o voce pe care numai ea o putea auzi:

— nu-mi place s-o văd pe domnișoara Bertram atât de aproape de altar.

Tresărind, tânăra se îndepărtă un pas sau doi dar, revenindu-și îndată, răsă forțat și îl întrebă, pe un ton asemănător, dacă ar fi de acord s-o conducă la altar.

— Mă tem că aş face-o cu multă reținere, sosi răspunsul lui, însoțit de o privire cu înțeleș.

Julia, care li se alăturase între timp, duse gluma mai departe.

— Zău, este păcat ca ceremonia să nu se săvârșească chiar în acest moment, dacă am avea permisiunea cuvenită, pentru că suntem aici toți, împreună, și nimic pe lume n-ar putea fi mai convenabil sau mai plăcut.

A continuat să vorbească și să râdă despre acest subiect, cu atât de puțină fereală, încât a captat atenția domnului Rushworth și a mamei acestuia, expunându-și sora la galanteriile șoptite ale iubitului ei, în timp ce doamna Rushworth se referea, cu surâsurile și demnitatea cuvenite, la faptul că ar fi un eveniment foarte fericit, în ceea ce o privea, oricând ar urma acesta să se petreacă.

— Dacă Edmund ar fi deja hirotonisit! exclamă Julia, alergând spre locul în care acesta stătea cu Mary Crawford și cu Fanny. Dragul meu Edmund, îi spuse, dacă acum ai fi deja hirotonisit, ai putea să celebrezi direct căsătoria. Ce păcat că nu faci încă parte din cler; domnul Rushworth și Maria erau pregătiți.

Chipul domnișoarei Crawford, pe măsură ce Julia vorbea, ar fi putut amuza un observator imparțial. Părea aproape îngrozită de această nouă idee, care se conturase. Fanny o compătimi: "Cât de nefericită va fi, când ceea ce tocmai s-a spus, se va și împlini", îi trecu prin minte.

— Hirotonisit! exclamă Mary Crawford; cum, urmează să deveniți preot?

— Da, voi fi la scurt timp după înapoierea acasă a tatălui meu, probabil chiar de Crăciun.

Recăpătându-și curajul și revenindu-și în fire, Mary Crawford nu mai spuse decât:

— Dacă aş fi aflat mai demult acest lucru, m-aş fi referit la cler cu mai multă deferență.

Apoi nu mai aduse deloc în discuție acel subiect.

Capela a fost curând după aceea redată tăcerii și liniștei care domniseră înăuntrul, cu doar câteva întreruperi, pe tot parcursul anului. Maria Bertram, supărată pe sora ei, se afla în fruntea grupului, conducându-i, și toți au considerat că zăboviseră suficient de mult în acel loc.

Parterul casei le fusese prezentat în întregime, iar doamna Rushworth, neobosită, i-ar fi condus spre scara interioară principală, să le arate și întreg etajul, dacă fiul ei n-ar fi obiectat că a mai rămas prea puțin timp pentru acest lucru.

— Deoarece, argumentă el, dacă pierdem prea mult timp cu vizitarea reședinței, nu vom mai avea timpul necesar pentru tot ce ne-a rămas de văzut în exterior. Este trecut de ora două și la cinci urmează să luăm masa.

Doamna Rushworth se supuse, iar problema inspecției terenurilor, cu tot ce depindea de aceasta, părea că va stârni foarte multă agitație; doamna Norris începuse deja să stabilească ce mijloace de locomoție și câți cai ar fi fost mai bine să se utilizeze în acest scop, când tinerii, întâlnind în cale o ușă care se deschidea spre un șir de trepte ce duceau direct către un spațiu plantat cu gazon și arbuști cuprinși, parcă, de același impuls îmbietor, atracția spre aer curat și libertate, ieșiră cu toții afară.

— Ce ar fi să vizităm, acum, locul acesta, spuse doamna Rushworth, însușindu-și politicos propunerea și urmându-i. Aici se află majoritatea plantelor și tot în acest spațiu este crescătoria de fazani.

— Mă întreb, vorbi Henry Crawford uitându-se în jur, dacă nu cumva am putea găsi ceva care să ne intereseze chiar aici, înainte de a merge mai departe. Observ niște ziduri foarte vechi. Ce părere aveți, domnule Rushworth, să organizăm o consfătuire chiar aici, pe această peluză?

— James, i se adresă doamna Rushworth fiului ei, cred că păduricea noastră ar constitui o noutate pentru toată lumea. Domnișoarele Bertram n-au văzut-o încă.

Nu se emise nici o obiecție, un timp, nimeni nu păru dispus să se meargă în

nici o direcție, nicăieri. Toți fuseseră, la început, atrași de plante sau de fazani, pentru ca, după aceea, să se împrăștie prin jur, într-o fericită libertate. Domnul Crawford a fost primul care s-a deplasat, ca să studieze potențialul acelei extremități a reședinței. Peluza, delimitată pe fiecare latură de câte un perete înalt, cuprindea, în continuarea primei suprafețe plantate, o alta, amenajată pentru jocul cu bile, iar după aceasta, o alee lungă, străjuită de garduri de fier care o despărțeau de copacii aflați în hățișul din imediata apropiere. Era un loc bun pentru descoperirea posibilităților terenului. Domnul Crawford a fost urmat de domnișoara Maria Bertram și de domnul Rushworth; când, la scurt timp, ceilalți au început să formeze mici grupulețe, cei trei menționați anterior au fost găsiți de către Edmund, Mary și Fanny sfătuindu-se preocupați în legătură cu terasa; noilor veniți li s-a părut firesc să li se alătore și, după un scurt schimb de păreri și analizarea dificultăților, i-au lăsat acolo și au plecat mai departe. Restul, doamna Rushworth, doamna Norris și Julia, rămăseseră mult în urma celorlalți pentru că Julia, a cărei stea norocoasă apusese, era obligată să rămână lângă doamna Rushworth, potrivindu-și pașii nerăbdători după ritmul lent al acesteia, în timp ce mătușa ei, nimerind peste menajara casei care ieșise să hrănească fazanii, zăbovea în urmă, flecărind cu cea din urmă. Biata Julia, singura dintre cele nouă persoane prezente care nu era mulțumită de tovărășia în care se afla, trecea acum printr-o stare de totală plictiseală, fiind complet diferită față de Julia de pe capra vizitiului. Îi era imposibil să scape din acea situație din cauza deferenței, pe care fusese educată s-o manifeste ca pe o îndatorire de drept, în timp ce lipsa unor principii mai înalte ale stăpânirii de sine, respectul față de ceilalți, cunoașterea propriilor sentimente și simțul dreptății, care nu alcătuiseră o parte semnificativă a procesului ei de educație, o făceau să se simtă nefericită dându-i acesteia curs.

— Este o căldură insuportabilă, remarcă domnișoara Crawford după ce efectuaseră un tur al terasei și treceau pentru a doua oară prin dreptul ușii care se deschidea spre peluză. Ar avea cineva ceva împotriva să ne simțim mai confortabil? Se vede acolo o pădurice drăguță... dacă am putea intra în ea. Ce bine ar fi să nu găsim poarta încuiată! Dar bineînțeles că așa trebuie să fie pentru că, în spațiile acestea vaste, grădinarii sunt singurii care au acces oriunde doresc.

Până la urmă, poarta s-a dovedit a nu fi încuiată, astfel încât au căzut toți de acord să pășească, veseli, pe acolo și să lase nemiloasa fierbințeală a zilei în

urma lor. Un șir considerabil de trepte i-a propulsat în plină sălbăticie, reprezentată de o pădure plantată pe circa doi acri întindere care, deși era alcătuită în cea mai mare parte din molift, dafin, fag, răspândită fără nici o regulă, era întunecată și umbroasă, de o frumusețe naturală, în comparație cu suprafața verde amenajată pentru jocul cu bile și terasa. Toți s-au simțit înviorați și, un timp, nu au făcut altceva decât să se plimbe și să admire peisajul. În fine, după o scurtă pauză, domnișoara Crawford a reluat conversația:

— Deci urmează să deveniți, preot, domnule Bertram... Mi se pare destul de surprinzător.

— De ce ar trebui să vă surprindă? Trebuie să vă fi închipuit că urma să exercit o anumită profesiune și v-ați putut da seama că nu sunt făcut nici să fiu avocat, nici soldat, nici marinar.

— Este foarte adevărat, dar, în două cuvinte, nu m-am gândit la asta. Și știți că, în general, se găsește vreun unchi sau bunic care să-și lase averea moștenire celui de-al doilea fiu.

— O practică foarte lăudabilă, admise Edmund, dar nu chiar atât de răspândită. Eu mă număr printre excepții și, ca atare, trebuie să fac ceva spre binele meu.

— Dar de ce alegeți preoția? Am crezut întotdeauna că aceasta era opțiunea fiilor mezini, atunci când trebuiau să aleagă o meserie în urma numeroșilor frați născuți înaintea lor.

— Considerați, atunci, că biserica nu constituie niciodată o alegere benevolă?

— ”Niciodată” este un cuvânt prea dur, însă, într-adevăr, dacă ne referim, de dragul conversației, la ”niciodată” în sensul de ”nu foarte des”, asta este ceea ce cred, fiindcă unde se poate ajunge, pe această cale? Bărbaților le place să iasă în evidență, iar distincția poate fi câștigată în oricare din celelalte activități, dar nu și în interiorul clerului. Un preot nu înseamnă mare lucru.

— ”Marele lucru” sper că are și gradații, la fel ca și ”niciodată”. Un preot nu se poate remarca în treburile statului sau în modă. El nu este chemat să conducă norodul, sau să dea tonul în privința modei. Nu pot, însă, să definesc rolul lui ca nereprezentând ”mare lucru”, atunci când îi revine tot ce este de primă însemnătate pentru omenire, considerată la modul individual sau colectiv, în vremelnicie sau eternitate, căruia îi este încredințată ocrotirea religiei și a

moralei și, drept urmare, a comportării rezultate în urma influenței acestora. Nimeni, în acest caz, nu poate spune că serviciul religios nu reprezintă ”mare lucru”. Dacă cel care îl celebrează este un nimic, aceasta este din cauză că își neglijează misiunea, neapreciindu-i cu adevărat importanța și părăsindu-și locul care i se cuvine, pentru a încerca să pară ceea ce, de fapt, nu este.

— Atribuiți clerului o importanță mai mare decât am fost obișnuită să aud conferindu-i-se sau decât pot eu înțelege. Această influență și semnificație de care vorbiți nu se prea poate observa în societate și cum ar putea fi acestea dobândite, când oamenii bisericii sunt atât de rar întâlniți în societate? Cum ar putea două predici pe săptămână, chiar presupunând că sunt demne de ascultat și, în eventualitatea, în care preotul are destulă înțelepciune s-o prefere pe cea a lui Blair, în locul celei scrise de el însuși, să înfăptuiască toate cele la care v-ați referit? Să orienteze comportamentul și să șlefuiască manierele unei vaste congregații tot restul săptămânii? Abia dacă poți zări un preot în afara amvonului său.

— Dumneavoastră vă referiți la Londra, iar eu la țară, în general.

— Îmi închipui că metropola este un exemplu destul de reprezentativ pentru ceea ce se petrece în restul țării.

— Aș îndrăzni să sper că nu și în ceea ce privește raportul dintre virtute și viciu în ansamblul regatului. Nu în marile orașe ar trebui să căutăm moralitatea cea mai nepătată. Nu în aceste locuri pot fi găsite persoane respectabile care, indiferent de confesiune, pot face binele cel mai mare și, cu certitudine, nu în aceste locuri poate fi resimțită cel mai mult influența clericilor. Un predicator bun este urmat și admirat, însă o predică frumoasă nu constituie singurul mijloc prin care un preot bun se poate face util parohiei sale și vecinătății în care trăiește, atunci când parohia și vecinătatea sunt de dimensiunea potrivită să-i cunoască bine caracterul personal și să-i observe comportamentul, în general, cum este, rar, cazul la Londra. Acolo clericii se pierd printre mulțimile de enoriași. Sunt cunoscuți de către marea majoritate numai în calitate de predicatori. Cât despre influențarea de către ei a comportamentului colectivității, nu trebuie să mă înțelegeți greșit, domnișoară Crawford, sau să presupuneți că doresc prin aceasta să-i consider drept arbitri ai bunei creșteri, moderatori ai rafinamentului și curtoaziei, maeștri de ceremonii ai vieții. Manierele de care vorbeam ar putea fi, poate, mai degrabă denumite comportament, rezultatul

aplicării unor principii corecte, pe scurt, efectul acelor învățături pe care este de datoria lor să le propovăduiască și să le recomande altora; acestea sunt, cred, de găsit oriunde, și reciproc, după cum sunt sau nu sunt clericii modelul care ar trebui să fie, așa este și restul națiunii din care aceștia fac parte.

— Desigur, aprobă Fanny cu amabilă încuviințare.

— Ia uitați-vă! exclamă Mary Crawford, pe domnișoara Price ați și convins-o.

— Aș fi dorit s-o fi putut convinge și pe domnișoara Crawford.

— Nu cred că veți reuși s-o faceți vreodată, răspunse aceasta cu un surâs cochet. Sunt încă la fel de surprinsă cum am fost și prima oară, când am aflat că intenționați să vă hirotonișiți. Sunt convinsă că sunteți făcut pentru ceva mai bun. Haideți, răzgândiți-vă. Încă nu este prea târziu. Intrați în avocatură.

— ”Intrați în avocatură!” O spuneți cu la fel de multă ușurință de parcă m-ați îndemna să intru în hățișul acesta.

— Acum precis aveți de gând să spuneți ceva despre lege, ca fiind hățișul cel mai încâlcit dintre cele două, însă v-am luat-o înainte: țineți minte, v-am luat-o înainte!

— Nu este nevoie să vă grăbiți așa, când motivul îl constituie doar împiedicarea mea de a spune o vorbă de duh, pentru că, din fire, nu am nici urmă de umor. Sunt o ființă foarte sinceră și tare lipsită de fantezie, care ar fi în stare să piardă timpul în jurul unei replici spirituale chiar și o jumătate de oră, fără să poată s-o nimerească.

Se lăsă o tăcere generală. Fiecare gândea pentru sine. Fanny o întrerupse prima, spunând:

— Cred că voi obosi, fie și numai plimbându-mă prin păduricea aceasta frumoasă; când vom întâlni o bancă, dacă nu vă deranjează, aș fi foarte bucuroasă să mă așez pentru o clipă.

— Draga mea Fanny, exclamă Edmund luându-i imediat brațul sub al său, cât de necugetat am fost! Sper că nu te simți foarte ostenită. Poate că, spuse, întorcându-se spre domnișoara Crawford, și cealaltă însoțitoare a mea îmi va face onoarea de a-mi accepta brațul?

— Vă mulțumesc, dar nu sunt deloc obosită.

Îi luă totuși brațul, în timp ce vorbea, iar mulțumirea că ea acceptase acest gest, satisfacția de a simți o asemenea legătură creată pentru prima dată între ei,

Îl făcu pe Edmund s-o uite puțin pe Fanny.

— de-abia mă atingeți, observă el. Nu păreți să vă sprijiniți de mine. Ce diferență, între apăsarea unei mâini de femeie și cea a unui bărbat! La Oxford mi se întâmpla destul de des să ofer brațul vreunui domn, ca să-l ajut să treacă strada; dumneavoastră sunteți ușoară ca un fulg, prin comparație.

— Nu sunt deloc obosită, fapt care mă și surprinde, de altfel, trebuie să fi mers cel puțin o milă prin pădurea aceasta. Nu credeți?

— Nici măcar o jumătate de milă, veni răspunsul lui hotărât, nefiind, încă, atât de îndrăgostit încât să calculeze distanțele sau să măsoare timpul după aprecierea feminină a acestor repere.

— Oh! Dar nu țineți seama cât de mult am hoinărit. Am urmat un traseu atât de sinuos, iar pădurea însăși trebuie să se întindă pe o jumătate de milă în linie dreaptă, din moment ce încă nu am ajuns la capătul ei, de când ne-am îndepărtat de prima alee principală.

— Dar dacă vă aduceți aminte, înainte de a părăsi aleea aceea, am putut vedea ce se afla la capătul ei. Am putut admira întreaga panoramă și am văzut că aceasta era închisă de porțile de fier, iar până la ele nu putea fi mai mult decât o optime de milă în lungime.

— Oh, nu mă pricep la optimile dumneavoastră de milă, dar sunt sigură că pădurea aceasta este una foarte întinsă și că am străbătut-o în cruciș și în curmeziș de când am intrat în ea; prin urmare, atunci când afirm că am mers o milă, cred că spun adevărul.

— Ne aflăm aici de exact o jumătate de oră, spuse Edmund, scoțându-și ceasul. Credeți că ne-am plimbat cu o viteză de două mile pe oră?

— Oh, nu-mi serviți argumentul cu ceasul dumneavoastră. Un ceas merge, invariabil, ori prea repede, ori prea încet. Mie nu mi se poate impune nimic după un ceas.

După alți câțiva pași, au ajuns chiar la capătul aleii de care vorbiseră; în spatele ei se afla o bancă destul de confortabilă, așezată la umbră și bine adăpostită, după o îngrăditură; toți se așezară.

— Mă tem că ești foarte ostenită, Fanny, zise Edmund, uitându-se la ea; de ce nu ai spus nimic, mai devreme? Va fi o zi mai degrabă neplăcută pentru tine, decât distractivă, dacă te va obosi într-o asemenea măsură. Orice fel de exercițiu fizic o epuizează atât de repede, domnișoară Crawford; singura excepție

constituind-o călăritul.

— Cât de urât, atunci, din partea dumneavoastră, să-mi permiteți să-i monopolizez calul, cum am făcut toată săptămâna trecută! Îmi este jenă și de dumneavoastră și de mine: nu se va mai repeta niciodată.

— Grija și amabilitatea dumneavoastră mă fac și mai receptiv la propria mea neglijență. Interesele lui Fanny par să se afle în mâini mai pricepute cu dumneavoastră, decât cu mine.

— Să fie deja obosită, nu mă surprinde, pentru că nu este nimic mai obositor, în decursul îndeplinirii propriilor obligații, decât ceea ce am făcut noi în această dimineață: să vizităm o reședință vastă, cutreierând o încăpere după alta, punându-ne ochii și atenția la încercare, ascultând cu atenție chestiuni de neînțeles și admirând obiecte de care puțin ne pasă. Este, îndeobște, recunoscut că toate acestea constituie plictiseala de pe lume, iar domnișoara Price s-a convins de acest adevăr pe propria ei piele, pentru că nu știa până acum acest lucru.

— Îmi voi reveni într-o clipită, răspunse Fanny. Să șezi la umbră într-o zi frumoasă, admirând verdeța din jur, este cea mai potrivită înviorare.

După ce au zăbovit puțin pe bancă, Mary Crawford s-a ridicat din nou.

— Simt nevoia să mă mișc puțin, spuse ea, lenevitul mă istovește. M-am uitat peste îngrăditura aceea până am obosit; trebuie să merg să mă uit prin poarta de fier la același peisaj, fără să-l pot vedea, totuși, foarte bine.

Edmund își părăsi, și el, locul.

— Și acum, domnișoară Crawford, dacă veți privi de-a lungul aleii, vă veți convinge că aceasta nu poate avea o jumătate de milă lungime, ba nici măcar jumătatea unei jumătăți de milă.

— Dar este o distanță imensă, protestă ea, se poate constata dintr-o privire.

El continuă să încerce s-o convingă, dar în van. Ea nu voia să măsoare, nu voia să compare. Nu dorea decât să suradă și să încuviințeze. Nivelul cel mai înalt de logică riguroasă n-ar fi fost mai pasionant de dezbătut, decât subiectul acela: cei doi tineri continuau să argumenteze, cu mutuală satisfacție. În final, au convenit să încerce să determine suprafața pădurii, mergând încă puțin prin ea. S-ar duce până la una din margini, în linie dreaptă, din locul în care se aflau, deoarece exista o potecă dreaptă și înverzită până în capăt, de-a lungul îngrăditurii, iar de acolo, s-ar îndrepta, puțin, într-o altă direcție; dacă Fanny ar

dori să-i aștepte, s-ar înapoia în câteva minute. Fanny declară că se odihniise suficient și că ar mai face puțină mișcare, dar afirmația ei a fost respinsă. Edmund i-a cerut să rămână acolo unde se afla, cu o însuflețire în fața căreia i-a fost imposibil să protesteze, astfel încât fu lăsată pe bancă să reflecteze cu plăcere la atenția manifestată de vărul ei față de ea și regretând nespuse că ea nu era mai rezistentă. Îi urmări cu privirea pe cei doi până cotiră pe alee și ascultă până când vocile lor nu se mai auziră deloc.

Capitolul X

Trecură un sfert de oră, douăzeci de minute și Fanny se gândea încă la Edmund, Mary Crawford și la ea însăși, fără ca nimeni să-i întrerupă șirul gândurilor. A început să fie surprinsă că era lăsată singură atât de mult timp și să ciulească urechea, cu dorința fierbinte de a le auzi din nou vocile și pașii. Ascultă și, în sfârșit, percepu voci și zgomot de pași apropiindu-se, însă, când începea, tocmai, să-i fie limpede că acestea nu aparțineau celor pe care îi aștepta, Maria Bertram, domnul Rushworth și domnul Crawford apărură pe aceeași alee pe care o urmase ea însăși și Fanny se trezi cu ei în față.

”Domnișoara Price de una singură!” și ”Draga mea Fanny, cum este posibil?” au fost primele lor cuvinte de întâmpinare. le-a povestit ce se întâmplase.

— Biata, scumpa Fanny, strigă verișoara ei, cât de rău te-au tratat! Mai bine rămâneai cu noi.

După care, așezându-se, cu un gentleman de fiecare parte, continuă conversația pe care o începuseră mai devreme și dezbătută, foarte animați, posibilitatea realizării unor îmbunătățiri. Nimic nu era încă definitiv stabilit, însă Henry Crawford era plin de idei și proiecte și, în general vorbind, orice ar fi propus, era de îndată aprobat, întâi de către Maria Bertram, apoi și de domnul Rushworth, a cărui principală îndeletnicire părea să fie aceea de a-i asculta pe ceilalți și care abia se încumeta să emită vreo părere originală, de concepție proprie, în afara dorinței ca și ei să fi văzut proprietatea prietenului său, Smith.

După câteva minute petrecute în acest fel, Maria, observând poarta din fier, își exprimă dorința de a trece, prin aceasta, direct în parc, pentru ca perspectiva și proiectele lor să poată căpăta consistență. Era lucrul cel mai dorit, ideea cea mai bună și singurul mod de a proceda care să ofere un anumit avantaj, în opinia

lui Henry Crawford, observând imediat un dâmb, la nici o jumătate de milă de acolo, care le-ar fi oferit exact perspectiva dorită asupra reședinței. Trebuiau musai să ajungă la dâmbul acela trecând de poartă; numai că poarta era încuiată. Domnul Rushworth regretă că nu adusesese cheia; se gândise la un moment dat s-o ia la el; era hotărât să nu mai vină niciodată acolo fără cheie; nimic din toate acestea nu înlăturau, totuși, prezentul inconvenient. Nu puteau intra; cum însă hotărârea domnișoarei Bertram de a proceda astfel nu scăzuse nicidecum, totul a culminat prin oferta decisă a domnului Rushworth că se va duce să aducă cheia.

— Este, fără îndoială, cel mai bun lucru pe care îl putem face în momentul de față, din moment ce ne aflăm, oricum, atât de departe de casă, spuse Henry, după plecarea domnului Rushworth.

— Da, nu putem să facem nimic altceva. Dar acum, sincer, nu vi se pare că proprietatea se află într-o stare mult mai proastă decât v-ați fi așteptat?

— Nu, deloc, chiar dimpotrivă. Este într-o stare mai bună, este vastă, mai și unitară ca stil, deși acesta din urmă poate că nu este cea mai fericită alegere. Și, ca să spun adevărul, vorbi el pe un ton mai jos, nu cred că voi mai revedea vreodată Sotherton cu atât de multă plăcere ca în acest moment. O vară în plus nu-l va putea face și mai frumos în ochii mei.

După o clipă de stânjeneală, tânăra răspunse:

— Sunteți un domn prea desăvârșit ca să nu-l vedeți cu ochii celorlalți. Dacă aceștia vor considera Sotherton îmbunătățit, nu mă îndoiesc că și dumneavoastră veți face la fel.

— Mă tem că nu sunt chiar domnul care ar fi de dorit, în anumite privințe. Nici sentimentele nu-mi sunt la fel de efemere, nici amintirile nu mi se află sub o guvernare atât de superficială, ca în cazul acestora.

Această afirmație a fost urmată de un scurt moment de tăcere. Domnișoara Bertram fu cea care începu din nou:

— Părea să vă placă foarte mult plimbarea cu trăsura de azi-dimineață. Am fost bucuroasă să constat că vă amuzați atât de bine. Dumneavoastră și Julia ați râs tot drumul.

— Așa să fi fost? Da, am impresia că așa s-a întâmplat, însă nu mai țin deloc minte care era motivul. Oh! Cred că îi povesteam despre câteva stângăcii ridicole de-ale unui bătrân vizitativ irlandez de-al unchiului meu. Surorii dumneavoastră îi place foarte mult să râdă.

— Credeți că este o ființă mai veselă decât mine?

— Mai ușor de amuzat, răspunse el surâzând, și, prin urmare, o companie mai agreabilă. Pe dumneavoastră nici nu m-aș fi gândit să încerc, măcar, să vă distrez cu anecdote irlandeze în timpul unei călătorii de zece mile.

— Eu credeam că sunt la fel de plină de viață ca Julia, dar se pare că trebuie să-mi reconsider această convingere.

— Trebuie, fără îndoială; sunt și situații în care o voioșie exagerată ar putea denota insensibilitate. Modul în care vedeți dumneavoastră lucrurile, este, totuși, prea deschis, ca să justifice o lipsă de vioiciune. Se desfășoară chiar în fața dumneavoastră o scenă foarte amuzantă.

— La propriu sau la figurat? La propriu, presupun. Da, într-adevăr, soarele este strălucitor, iar parcul este foarte vesel. Din nefericire, însă, poarta aceea din fier, îngrăditura aceea, îmi dau o senzație de constrângere și de privațiune. ”Nu mai pot să ies”, cum a spus graurul din poveste.

În timp ce vorbea, și o făcea foarte expresiv, Maria se îndrepta spre poartă; el o urmă.

— Domnul Rushworth zăbovește atât de mult cu cheia aceea!

— Și pentru nimic în lume nu v-ați descurca fără cheie, în lipsa autorității și protecției domnului Rushworth? Cred că ați putea destul de ușor să ocoliți poarta pe la marginea ei, pe aici, cu ajutorul meu. Sunt convins că ar fi o acțiune ușor de îndeplinit, dacă ați dori cu adevărat să vă simțiți mai în largul dumneavoastră și v-ați permite să considerați acest lucru ca nefiind interzis.

— Interzis! Prostii! Sunt sigură că pot ieși în acest mod, ceea ce voi și face. Domnul Rushworth va ajunge aici într-o clipă, știți, și îi va fi imposibil să nu ne zărească.

— Sau, în cazul în care nu ne va putea vedea, domnișoara Price va fi atât de bună încât să-i spună că ne va găsi în apropierea dâmbului de colo, în păduricea de stejar de pe dâmb.

Fanny, căreia i se părea că nimic din toate acestea nu se cuveneau, a considerat de datoria ei să încerce să-i împiedice.

— Vă veți răni, verișoară, strigă ea, vă veți răni cu siguranță în vârfurile acelea metalice, vă veți sfâșia rochia; veți fi în pericol să alunecați peste gard. Ar fi mai bine să nu vă duceți.

Verișoara ei se afla deja, în siguranță, de partea cealaltă a porții, când Fanny

terminase de vorbit. Surâzând, cu toată buna dispoziție pe care i-o conferea succesul înregistrat, aceasta i se adresă:

— Mulțumesc, draga mea Fanny, dar rochia mea și cu mine suntem bine mersi, așa că, rămas bun.

Fanny a fost din nou lăsată pradă singurătății, ba chiar cu o neplăcere sporită, pentru că o îndurerase aproape tot ce văzuse și auzise, fiind uimită de comportarea domnișoarei Bertram și intrigată de domnul Crawford. Alegând un drum ocolit și, după cum avea ea impresia, îndreptându-se spre o direcție cu totul greșită dacă doreau să ajungă la dâmb, cei doi se făcură în curând nevăzuți; se mai scurseră câteva minute, fără să vadă sau să audă pe altcineva care să-i fi putut ține companie. Părea să aibă întreaga pădurice numai pentru ea. Aproape îi venea să creadă că Edmund și Mary o abandonaseră de-a binelea, numai că era imposibil ca el s-o fi uitat chiar de tot. Și din nou fu trezită din gândurile ei neliniștite, de un zgomot neașteptat: venea cineva, cu pași repezi, pe aleea principală. Se aștepta să-l vadă pe domnul Rushworth, însă apăru Julia, care, încinsă de căldură, cu respirația tăiată și cu o privire dezamăgită, strigă, la vederea ei:

— Hei, frumușico! Unde sunt ceilalți? Credeam că Maria și Henry sunt cu tine.

Fanny îi relatează cele întâmplate.

— Ce mai păcăleală, zău așa! Nu îi zăresc nicăieri, spuse ea, uitându-se atentă prin parc. Dar nu pot fi foarte departe și cred că sunt și eu în stare să fac precum Maria, chiar și în lipsa oricărui ajutor.

— Dar, Julia, domnul Rushworth va ajunge aici într-o clipă, cu cheia. Te rog, așteaptă-l pe domnul Rushworth.

— Eu nu, în nici un caz. Mi-e suficient o dimineață petrecută cu familia aceasta. Păi, copilă, de-abia acum am scăpat de scânteietoarea lui mamă. Nici nu știi ce penitență am avut de îndurat, în timp ce tu stăteai aici, atât de liniștită și fericită! Nu ar fi fost, cred, nici o diferență dacă te-ai fi aflat tu în locul meu, însă reușești întotdeauna să te ferești de asemenea situații neplăcute.

Era o acuzație cât se poate de nedreaptă, dar Fanny o acceptă și lăasă să treacă de la ea; Julia era agitată și foarte nerăbdătoare. Știa, însă, că nu va dura mult; prin urmare, neținând seama de reproșul ei, o întrebă dacă nu-l văzuse cumva pe domnul Rushworth.

— Ba da, ba da, l-am văzut. Mergea în graba mare, de parcă era o problemă de viață și de moarte și de-abia a putut zăbovi o clipă să ne spună ce treabă avea și unde vă aflați voi.

— Ce păcat că și-a dat atâta osteneală degeaba.

— Asta o privește pe Maria. Eu nu sunt obligată să-mi pun cenușă în cap pentru păcatele ei. Pe mamă nu am putut s-o evit, atât timp cât neobosita mea mătușă se învârtea pe lângă menajera casei, dar de fiu pot să scap.

Spunând acestea, se strecură pe lângă poartă și se îndepărtă, fără să mai răspundă la ultima întrebare pe care i-o pusese Fanny, și anume dacă îi zărise pe undeva pe Mary Crawford și pe Edmund. Spaima de care era acum cuprinsă Fanny, aceea de a da ochii cu domnul Rushworth, o împiedică să se mai gândească la absența prelungită a celorlalți doi, cum, probabil, s-ar fi întâmplat altfel. Simțea că se purtasera foarte urât cu ea și era destul de nefericită la ideea de a trebui să mărturisească tot ce se întâmplase. Domnul Rushworth i se alătură la cinci minute după plecarea Juliei și, cu toate că înfrumusețea relatarea cum se pricepu mai bine, el era, evident, jignit și enervat în cel mai înalt grad. La început, nu spuse nimic: înfățișarea lui exprima, singură, extrema lui surprindere și iritare. Se îndreptă, apoi, spre poartă și rămase acolo, fără să pară să știe ce îi rămânea de făcut.

— Ei m-au rugat să rămân aici, verișoara mea Maria m-a însărcinat să vă spun că îi veți găsi la dâmbul acela, sau în apropierea lui.

— Nu cred că voi merge mai departe de acest loc, răspunse el posomorât. Nu-i văd nicăieri. Până voi ajunge eu la dâmb, este posibil ca ei să plece în altă parte. Am mers suficient de mult.

Și se așeză, cu o figură foarte posacă, alături de Fanny.

— Îmi pare foarte rău, zise ea, este un mare ghinion.

Și își dori din toată inima să fi găsit o consolare mai potrivită; după un moment de tăcere, el i se adresă din nou:

— Cred că ar fi putut să mă aștepte.

— Mary a crezut că o veți urma.

— Nu aș fi fost nevoit s-o urmez, dacă ea m-ar fi așteptat.

Era o afirmație care nu putea fi combătută, așa încât Fanny fu redusă la tăcere. După o nouă pauză, tânărul continuă:

— Spuneți-mi, vă rog, domnișoară Price, sunteți, și dumneavoastră, o

admiratoare la fel de mare a domnului Crawford... ca și alte persoane? În ceea ce mă privește, nu găsesc nimic interesant în persoana lui.

— Eu nu-l consider deloc arătos.

— Arătos! Nimeni n-ar putea considera drept un bărbat mic de statură. Nu are nici 1,75 m⁷. Nu m-ar surprinde dacă n-ar avea decât 1,73 m. Cred că nu e un tip bine. După părerea mea, acești Crawford nu ne aduc nici un avantaj, dimpotrivă. Ne-am putea descurca foarte bine și fără ei.

Lui Fanny îi scăpă un oftat ușor și nu găsi cuvinte să-l contrazică.

— Dacă aș fi făcut pe dificilul în legătură cu aducerea cheii aceleia, poate că ar fi existat vreo scuză, dar am plecat chiar în clipa în care ea mi-a spus că o dorea.

— Nu v-ați fi putut comporta mai civilizată decât ați făcut-o, sunt convinsă și aș îndrăzni să afirm că ați venit cât se poate de repede; totuși, distanța din acest loc până la casă este apreciabilă, știți, iar atunci când oamenii așteaptă, nu mai apreciază timpul scurs așa cum ar trebui, fiecare jumătate de minut li se pare a fi cinci minute întregi.

El se ridică și merse din nou până la poartă, dorindu-și ”să fi avut atunci cheia la el”. Fanny considera șederea lui în acel loc drept un semn de îmblânzire, fapt care a încurajat-o să mai facă o încercare. Prin urmare, spuse:

— Păcat că nu doriți să vă alăturați lor. Se așteptau să beneficieze de o perspectivă mai bună din partea aceea a parcului, ca să chibzuiască la eventualele ameliorări care i s-ar putea aduce; însă nimic de acest gen nu se poate face fără aprobarea dumneavoastră, știți.

Fanny constată că avea mai mult succes dacă încerca să îndepărteze un companion, decât dacă încerca să-l rețină. Domnul Rushworth se puse în mișcare.

— Ei bine, cedă el, dacă credeți, într-adevăr, că ar fi mai bine să mă duc și eu... ar fi o nerozie să fi adus cheia degeaba.

Descuind poarta, păși peste ea și se îndepărtă, fără alt ceremonial.

Gândurile lui Fanny erau acum monopolizate de cei doi care o părăsiseră cu atât de mult timp în urmă și, pierzându-și răbdarea, se hotărî să plece în căutarea lor. Urmă traseul parcurs de ei de-a lungul aleii din capăt și tocmai pășise pe o alta, când vocea și râsul domnișoarei Crawford îi ajunse din nou la urechi; sunetul se apropie și, după alte câteva curbe, se trezi în fața lor. Cei doi tineri

tocmai se întorseseră în pădurice, venind din parc, spre care îi îmbiase o poartă laterală, descuiată, la foarte scurt timp după ce o părăsiseră pe ea și parcuseră o porțiune de parc, până nimeriseră chiar aleea la care Fanny sperase întreaga dimineață să ajungă, iar acum ședea sub unul dintre copaci. Aceasta era povestea lor. Se putea limpede observa că își petrecuseră timpul în mod plăcut și că nu erau conștienți de durata absenței lor. Cea mai bună consolare a lui Fanny a constituit-o asigurarea, pe care i-a dat-o Edmund, că îi simțise foarte tare lipsa și că s-ar fi întors cu siguranță după ea, dacă n-ar fi fost deja obosită; dar nici măcar asta nu a fost întru totul de ajuns pentru a șterge mâhnirea de a fi fost abandonată timp de o oră întreagă, când el spusese că vor lipsi doar câteva minute și nici pentru a alunga curiozitatea aceea care o îndemna să știe ”despre ce discutaseră în tot acest răstimp?” Finalul întregii întâmplări nu i-a adus decât dezamăgire, deoarece ei au început să se pregătească de întoarcerea la reședință.

Când grupul a ajuns la baza scărilor care duceau spre terasă, doamna Rushworth și doamna Norris se aflau în partea superioară a acestora, gata să se îndrepte spre pădurice, după ce trecuse deja o oră și jumătate de când părăsiseră reședința. Doamna Norris fusese prea ocupată ca să se poată mișca mai repede. Oricare ar fi fost împletitura de incidente care intervenise, tulburând plăcerea nepoatelor sale, ea petrecuse o dimineață de deplină desfătare, fiindcă menajera, după ce primise numeroase complimente la adresa fazanilor, o dusesse să vadă și lăptăria, îi spusese tot ce știa despre vacile pe care le aveau și îi dăduse rețeta unei excelente brânze grase.

De când Julia le părăsise, fuseseră întâmpinate de grădinar a cărui cunoștință doamna Norris reușise s-o facă în mod foarte temeinic, din moment ce îl lămurise în legătură cu afecțiunea de care suferea nepotul lui, convingându-l că era vorba de malarie și promițându-i un leac pentru aceasta; grădinarul, în schimb, îi prezentase pepiniera cu plantele cele mai alese și îi arătase o foarte curioasă specie de iarbă neagră.

În urma acestei întâlniri, s-au îndreptat spre casă împreună, ca să-și petreacă timpul cum voiau, întinse pe sofale, stând la taclale ori uitându-se prin reviste, până la înapoierea celorlalți și servirea mesei. A mai trecut destul timp până când domnișoarele Bertram și cei doi domni s-au întors și ei, iar hoinăreala lor părea să nu fi fost decât în parte agreabilă sau rodnică din punctul de vedere al scopului acelei zile. După propriile lor spuse, se părea că toți umblaseră unii

după alții, iar întâlnirea care avusese loc, într-un sfârșit, după constatarea lui Fanny, se petrecuse, totodată, mult prea târziu pentru a putea restabili armonia și pentru a mai putea schimba ceva. Fanny simțea, uitându-se la Julia și la domnul Rushworth, că inima ei nu fusese singura afectată: chipul fiecăruia dintre ei trei era posomorât. Henry și Maria erau mult mai veseli și Fanny se gândi că el încerca să facă eforturi foarte mari, în timpul mesei, să risipească orice urmă de resentiment dintre ceilalți doi și să restabilească buna dispoziție generală.

Masa a fost curând urmată de ceai și cafea, un drum de zece mile spre casă nu permitea o mare risipă de timp. Din momentul în care s-au așezat la masă, a urmat o succesiune rapidă de nimicuri comentate, până când a fost adusă trăsura la poartă, iar doamna Norris, după ce se agitase un timp pe această temă, reușise să obțină câteva ouă de fazan și o bucată de brânză grasă din partea menajerei și îi adresase o abundență de politețuri doamnei Rushworth, era pregătită, acum, să plece în fruntea celorlalți. În același moment Henry, apropiindu-se de Julia, îi spuse:

— Sper că nu-mi voi pierde tocmai acum însoțitoarea, doar dacă nu cumva aceasta se teme de aerul răcoros al serii într-un loc pe capră atât de expus.

Cererea nu fusese prevăzută, dar a fost foarte grațios acceptată, astfel încât ziua Juliei părea, foarte probabil, să se încheie aproape la fel de bine precum începuse. Maria luase o hotărâre cu totul diferită și a fost ușor dezamăgită, însă convingerea că ea rămânea totuși preferata, a reconfortat-o și i-a permis să primească atențiile de plecare ale domnului Rushworth așa cum se cuvenea. Acesta din urmă era în mod cert, mai bucuros s-o ajute să intre în trăsură decât s-o sprijine să se urce sus lângă vizitiu, iar mulțumirea lui părea justificată de acest aranjament.

— Ei bine, Fanny, ai petrecut o zi frumoasă, zău așa, remarcă doamna Norris, în timp ce străbăteau parcul în trăsură. Distracție, de la început și până la sfârșit! Cred că trebuie să ne fii foarte recunoscătoare, mătușii tale, Bertram, și mie însămi, pentru că am făcut în așa fel încât să poți veni. Tare bine trebuie să te fi distrat astăzi!

Maria era destul de nemulțumită încât să spună, fără ocolișuri:

— Cred că nici dumneavoastră nu v-ați simțit prea rău, doamnă. Păreți să aveți o mulțime de bunătați în poală, iar aici, între noi, se află un coș plin care mă lovește nemilos în umăr.

— Draga mea, nu este decât o frumoasă iarbă neagră pe care a insistat s-o iau grădinarul acela în vârstă și amabil; dar dacă te incomodează o să-l țin la mine în poală. Uite, Fanny, ține tu pachetul acesta al meu și ai mare grijă de el, nu-l lăsa să cadă, este o bucată de brânză grasă, exact ca brânza aceea gustoasă din care am fost serviți la masă. Nimic nu i-a făcut mai multă plăcere bunei și bătrânei doamne Whitaker, ca faptul că am acceptat să iau una din bucățile ei de brânză. Am rămas alături de ea cât de mult am putut, până ce s-a emoționat că aproape i-au dat lacrimile și am știut că era chiar sortimentul de brânză de care sora mea ar fi fost încântată. Este o adevărată comoară, doamna Whitaker! A fost destul de uimită când am întrebat-o dacă aveau voie să servească vin la masa servitorilor și a întors din drum două servitoare pentru că purtau rochiile albe. Ai grijă cu brânza aceea, Fanny. Acum pot să țin pachetul celălalt și coșul foarte bine.

— Și de ce altceva ați mai făcut rost? întrebă Maria, pe jumătate satisfăcută că Sotherton era atât de apreciat.

— Să fac rost, draga mea! Nu sunt altceva decât patru ouă de la fazanii aceia frumoși, pe care doamna Whitaker m-a forțat chiar să le iau: nu voia să accepte un refuz. Spunea că va fi o îndeletnicire atât de plăcută pentru mine, fiindcă înțelesese că locuiesc singură, să cresc câteva vietăți de acestea și chiar așa va fi. O să-i spun lăptăresei să le așeze sub prima găină clocitoare liberă și, dacă ajung să fie clocite, o să le mut la mine acasă și o să împrumut un coteț de păsări; va fi o mare încântare pentru mine, în momentele mele de singurătate, să mă ocup de fazani. Și dacă voi avea noroc cu ei, va primi și mama voastră câțiva.

Era o seară frumoasă, blândă și liniștită, iar drumul în trăsură era la fel de plăcut cât îi permitea calmul naturii să fie; când doamna Norris încetă să vorbească, cei dinăuntru avură parte de o călătorie foarte tăcută. Toți se simțeau, în general, epuizați, iar meditația asupra faptului dacă ziua aceea le adusese mai multă plăcere sau mai multă oboseală, probabil că absorbea gândurile tuturor.

⁷ Five foot nine (în orig.): 1 foot = 12 inches = 30,48 cm, 1 inch = 2,54 cm. (n. trad.)

Capitolul XI

Ziua petrecută la Sotherton, cu toate imperfecțiunile ei, le-a prilejuit domnișoarelor Bertram sentimente mult mai agreabile decât cele rezultate din scrisorile din Antigua, care au ajuns la Mansfield curând după aceea. Era mult mai plăcut să se gândească la Henry Crawford decât la tatăl lor, iar ideea că acesta din urmă va reveni, după un timp, în Anglia, așa cum se dezvăluia în acele scrisori, era un exercițiu neplăcut de imaginație.

Noiembrie era luna stabilită pentru întoarcerea sa. Sir Thomas le informase asupra acestui aspect cu tot atâta certitudine, cât propria experiență și nerăbdare i-o puteau permite. Afacerile lui erau atât de aproape de finalizare, încât să fie îndreptățit să-și rezerve un loc la cursa din luna septembrie a pachebotului, așa că, prin urmare, aștepta cu multă nerăbdare să fie din nou împreună cu preaiubita sa familie la începutul lui noiembrie.

Maria era mai de compătimit decât Julia, căci ei, revenirea tatălui îi aducea un soț și cel mai important lucru pentru fericirea ei, urma să dea semnalul unirii cu cel care o iubea și de care hotărâse că urma să depindă viitorul ei. Era o perspectivă serioasă și tot ce putea face era să arunce un val de ceață asupra ei, în speranța că, atunci când aceasta se va limpezi, va putea să vadă și altceva. Era puțin probabil ca evenimentul anunțat să survină la începutul lui noiembrie; apăreau, în general, tot felul de amânări: o traversare dificilă sau altceva. Acel avantajos "altceva", căruia toți cei care își închid ochii la vederea lui sau își amuțesc înțelegerea când se gândesc la el, îi simt binefacerea. Eventual mijlocul lui noiembrie, cel mai curând, iar mijlocul lui noiembrie se afla la trei luni distanță. Trei luni cuprindeau treisprezece săptămâni. Multe se puteau întâmpla în treisprezece săptămâni.

Sir Thomas ar fi fost profund afectat, dacă ar fi bănuțit fie și numai jumătate

din ceea ce simțeau fiicele sale la ideea întoarcerii lui acasă și ar fi găsit oarecare consolare doar în cunoașterea interesului pe care acest eveniment îl stârnea în inima unei alte tinere.

Domnișoara Crawford a aflat veștile bune în timp ce se găsea, cu fratele ei, în drum spre Mansfield Park, pentru a-și petrece seara acolo; cu toate că n-arăta preocupată de acest lucru decât în măsura în care i-o impunea politetea și părea să-și fi exprimat toate sentimentele referitoare la acest eveniment prin adresarea unor felicitări rezervate, le-a ascultat cu un interes nu chiar atât de ușor de satisfăcut. Doamna Norris a făcut cunoscute toate detaliile acelor scrisori, după care subiectul a fost abandonat. După ceai, când Mary Crawford stătea în fața unei ferestre deschise, împreună cu Edmund și Fanny, admirând spectacolul amurgului, în timp ce domnișoarele Bertram, domnul Rushworth și Henry Crawford se agitau în legătură cu niște lumânări pentru pian, doamna Norris a redeschis subiectul, întorcându-se spre grup și exclamând:

— Cât de fericit pare domnul Rushworth! Precis se gândește la luna noiembrie.

Edmund se uită și el la domnul Rushworth, fără să rostească nici un cuvânt.

— Întoarcerea tatălui dumneavoastră va constitui un eveniment foarte interesant.

— Da, într-adevăr, după o asemenea absență; nu numai îndelungată, ci și una presupunând numeroase primejdii, accentuă Edmund.

— Va fi și premergătoarea unor alte evenimente, la fel de interesante: căsătoria surorii dumneavoastră și hirotonisirea dumneavoastră.

— Așa este.

— Nu vreau să vă simțiți jignit, îl asigură ea, râzând, dar asta îmi amintește de niște vechi eroi păgâni care, după ce săvârșiseră o mulțime de fapte eroice într-o țară străină, ofereau sacrificii zeilor după ce reveniseră, în siguranță, acasă.

— În cazul acesta nu este vorba despre nici un sacrificiu, răspunse Edmund cu un zâmbet grav și aruncând din nou o privire spre pian, decizia îmi aparține în întregime.

— Oh, da, știi că așa este. Nu era decât o glumă. Nu am făcut nimic altceva decât ar fi făcut orice tânără și nu am nici o îndoială că va fi foarte fericită. Mă refeream, desigur, la un alt sacrificiu, dar dumneavoastră nu l-ați înțeles.

— Intrarea mea în rândul clerului este, vă asigur, la fel de benevolă cum este

și căsătoria Mariei.

— Ce șansă, ca înclinațiile dumneavoastră și interesele tatălui dumneavoastră să se combine atât de bine. Am înțeles că vi se păstrează, undeva, prin apropiere, o casă parohială foarte bună.

— Fapt care credeți că m-a influențat?

— Sunt convinsă că nu este adevărat, exclamă Fanny.

— Mulțumesc pentru că ai pus o vorbă bună în favoarea mea, Fanny, dar este mai mult decât aș putea afirma eu însumi. Dimpotrivă, cunoașterea faptului că ar exista un asemenea proiect în ceea ce mă privește probabil că m-a influențat, într-adevăr. Și nu m-aș putea învinovăți din acest motiv. Neexistând nici o aversiune naturală de învins, nu văd nici un motiv pentru care un bărbat ar fi un preot mai rău fiindcă știa de mult timp că urma să aibă o situație avantajoasă. Eu m-am aflat în mâini bune. Sper că nu am fost influențat într-o direcție negativă și sunt convins că tatăl meu este un om mult prea responsabil ca să fi îngăduit acest lucru. Nu am nici o îndoială că am fost influențat, dar cred că nu a fost o acțiune neinteligentă.

— Este ceva asemănător, adăugă Fanny, după o scurtă pauză, situației în care fiul unui amiral intră în marină, sau fiul unui general intră în armată și nimeni nu vede nimic rău în aceasta. Nimeni nu este surprins de faptul că preferă genul de activitate în care prietenii le pot acorda un sprijin important și nici nu-i suspectează de a fi mai puțin conștiincioși în a-și face datoria decât par.

— Așa este, draga mea domnișoară Price, și există toate motivele ca lucrurile să se întâmple în acest fel. Profesia, fie că este vorba despre marină sau armată, constituie propria ei justificare. Are toate atuurile în favoarea ei: eroism, risc, forfotă, tendință la modă. Soldații și marinarii sunt întotdeauna acceptați în societate. Nimeni poate fi uimit că bărbații aleg să fie soldați sau marinari.

— Atunci credeți că există mai multe motive să fie suspectat un bărbat care intră în tagma preoțească având certitudinea că va fi avansat? Întrebă Edmund. Ca să fie justificată alegerea sa în ochii dumneavoastră, ar trebui ca aceasta să fie făcută cu cea mai totală lipsă de mijloace care să-l propulseze în carieră?

— Cum așa, să intri în preoție fără să ai asigurată o parohie? Bineînțeles că nu: ar fi o prostie, o nebunie curată.

— Să vă întreb, atunci, cum ar putea biserica să-și aleagă servitorii, dacă unui bărbat nu i se permite să aleagă această cale nici dacă ar putea să-și câștige

în acest fel existența, nici dacă n-ar avea mijloacele necesare pentru acest lucru? Mai bine nu vă voi pune această întrebare pentru că, în mod sigur, nu ați ști ce să-mi răspundeți. Mă văd, însă, nevoit să vă rog să admiteți, servindu-mă de propriile dumneavoastră argumente, că un preot beneficiază de oarecare avantaje. Din moment ce nu poate fi influențat de acele sentimente cărora dumneavoastră păreți să le acordați o foarte mare importanță, și anume faima și recompensa de care au parte soldatul și marinarul, prin alegerea ocupației respective, din moment ce eroismul, agitația și faptul că reprezintă o profesie la modă, sunt lucruri de care un preot nu poate beneficia, acesta ar trebui să se afle mai puțin în primejdia de a fi suspectat de lipsa sincerității, ori a bunelor sale intenții în alegerea pe care a făcut-o.

— Oh, fără îndoială că este foarte sincer în preferința manifestată față de un venit aflat deja la îndemână, în loc să-și dea osteneala de a munci pentru a-l realiza și că are cele mai bune intenții de a nu mai face nimic altceva tot restul zilelor pe care le mai are de trăit, în afară de a mânca, a bea și a se îngăra. Aceasta se numește indolență, domnule Bertram, zău așa. Indolență și preferința unui trai ușor; o lipsă a oricărei ambiții lăudabile, a oricărui gust pentru o bună companie, ori a dorinței de a face efortul să se facă plăcut, acestea îl determină pe un bărbat să aleagă preoția. Un preot n-are nimic altceva de făcut decât să fie delăsător și egoist: să citească ziarul, să observe starea vremii și să se certe cu nevasta. Vicarul îi face toată treaba și singura lui îndatorire este aceea de a lua masa.

— Există, fără îndoială, și asemenea preoți, dar cred că nu se întâlnesc atât de frecvent, încât s-o îndreptățească pe domnișoara Crawford să considere că acesta este, în genere, caracterul lor. Am impresia că în această critică atotcuprinzătoare și, cu voia dumneavoastră, banală, nu vă exprimați propria opinie, ci pe cea a persoanelor cu idei preconcepute, pe care le-ați auzit în mod obișnuit. Este imposibil ca propria dumneavoastră examinare a acestei chestiuni, să vă fi oferit prea multe cunoștințe despre cler. Probabil că ați făcut, personal, cunoștință, cu foarte puține persoane de genul celor pe care acum le condamnați atât de categoric. Repetați ceea ce vi s-a spus cu ocazia meselor date de unchiul dumneavoastră.

— Vorbesc despre ceea ce mie mi se pare a fi părerea generală și atunci când o părere capătă caracter de generalitate, ea se dovedește, de obicei, și

adevărată. Deși nu am avut ocazia să observ de multe ori viața particulară a preoților, aceasta este observată de prea multă lume, ca să mai lase vreo lipsă în informare.

— Atunci când un colectiv de oameni educați, orice denumire ar purta aceștia, sunt condamnați fără discriminare, există în mod obligatoriu o lipsă de informare sau, adăugă el zâmbind, o lipsă de altceva. Unchiul dumneavoastră și fratele lui sunt amirali și, poate, cunosc prea puține detalii despre preoți.

— Bietul William! S-a întâlnit cu marea bunătate a capelanului de pe vasul "Antwerp".

A fost apostrofarea blândă a lui Fanny la adresa lui, care corespundea în mare parte propriilor ei sentimente, dacă nu și conversației care se purta.

— Am fost atât de puțin înclinată să preiau părerile unchiului meu, răspunse Mary Crawford, încât pot cu dificultate presupune și, din moment ce faceți presiuni atât de mari asupra mea, sunt nevoită să fac această observație, că nu sunt în totalitate lipsită de mijloacele care mă pot face să înțeleg cum sunt preoții, din moment ce dumneavoastră înșivă sunteți, în prezent, musafirul propriului meu cumnat, doctorul Grant. Cu toate că doctorul Grant se poartă foarte frumos și îndatoritor cu mine, deși este un adevărat domn și, aş adăuga, un bun erudit, un bărbat inteligent, care citește deseori predici frumoase și este într-un totu respectabil, eu tot îl văd ca pe un om de viață, care trebuie să dea, cu orice ocazie, satisfacție boltei lui palatine și care, mai mult decât atât, dacă bucătăreasa încurcă borcanele, se ceartă cu draga lui soție. Ca să vă spun adevărul, Henry și cu mine am fost oarecum alungați de acasă, chiar în această seară, de dezamăgirea produsă de o găscă garnisită cu legume, de care doctorul Grant nu a fost deloc satisfăcut. Biata mea soră a fost nevoită să rămână și să-i suporte nemulțumirea.

— Atunci, zău că nu mă surprinde dezaprobarea dumneavoastră. Este un mare defect de caracter, amplificat de o deprindere foarte greșită, aceea a unei prea mari îngăduințe față de sine; iar faptul că sora dumneavoastră are de suferit din această cauză, trebuie să fie extrem de dureros pentru dumneavoastră înșivă, date fiind sentimentele pe care le nutriți față de ea. Fanny, se pare că am înregistrat un eșec: pe doctorul Grant nu putem încerca să-l dezvinovățim.

— Nu, răspunse Fanny, dar nu trebuie nici să-i dezavuăm profesia din aceste considerente, deoarece, oricare ar fi ocupația pe care ar fi ales-o doctorul

Grant, ar fi adus cu sine același caracter nestăpânit; din moment ce ar fi avut, fie în marină, fie în armată, mult mai mulți oameni sub comanda sa decât este cazul în situația de față, cred că ar fi făcut mai mulți oameni nefericiți dacă s-ar fi angajat într-una din aceste două ocupații, decât ca preot. În afară de asta, nu pot decât să presupun că orice ar dori cineva să schimbe la doctorul Grant, ar fi existat riscul ca acea anume trăsătură să fie mult agravată în cadrul unei profesii mult mai active sau mai lumești, în cadrul căreia ar fi dispus de mai puțin timp și ar fi avut mai puține îndatoriri, putându-i scăpa acea cunoaștere de sine pe care acum îi este imposibil s-o ignore. Un preot, un om sensibil cum este doctorul Grant, nu poate să-i învețe pe ceilalți propriile lor îndatoriri în fiecare săptămână, nu se poate duce la biserică de două ori în fiecare duminică și să țină predici atât de frumoase, cum face el, fără să devină el însuși o persoană mai bună. Asta trebuie să-i dea de gândit și nu am nici o îndoială că se străduiește mult mai des să-și țină firea, decât dacă ar fi fost altceva decât un om al bisericii.

— Este adevărat că nu putem să demonstrăm contrariul, dar vă doresc să aveți o soartă mai bună, domnișoară Price, decât să deveniți soția unui om a cărui purtare depinde de propriile lui predici, deoarece, cu toate că poate să predice despre buna-dispoziție în fiecare duminică, ar fi destul de neplăcut să-i suportați iritarea legată de prepararea găștei cu legume de luni dimineața până sâmbătă seara.

— Cred că bărbatul care ar reuși să se certe cu Fanny, zise Edmund cu afecțiune, trebuie să se afle în afara sferei de acțiune a oricărei predici.

Fanny se întoarse și mai mult spre fereastră, iar domnișoara Crawford avu doar timpul necesar să spună, amabilă:

— Îmi închipui că domnișoara Price este mai obișnuită să merite laudele, decât să le primească!

Se îndreptă, imediat după aceea, cu pași ușori, spre pian, fiind invitată de surorile Bertram să le acompanieze la o bucată muzicală pe mai multe voci și lăsându-l pe Edmund uitându-se după ea, topit de admirație în privința multelor ei calități, începând cu manierele îndatoritoare și terminând cu mersul ei ușor și plin de grație.

— Iată adevărata bună-dispoziție, comentă el imediat după aceea. Iată o fire care n-ar face pe nimeni, niciodată, să sufere! Ce mers frumos are! Și cât de prompt răspunde rugămintelor altora, alăturându-li-se chiar în momentul în care

aceștia o solicită! Ce păcat, adăugă, după o clipă de gândire, că a nimerit pe astfel de mâini!

Fanny îi dădu dreptate și avu mângâierea să-l vadă rămânând alături de ea, la fereastră, în pofida interpretării la pian anunțate, și să descopere că își întorcea privirea, cum făcuse și ea însăși, spre spectacolul naturii din exterior, unde tot ce era solemn, liniștitor și nespus de frumos, se revela în strălucirea unei nopți fără de nor, în contrast cu umbra de nepătruns a pădurii. Fanny își divulgă emoția:

— Iată adevărata armonie! exclamă ea. Iată adevărata odihnă! Iată ceva ce ar putea triumfa asupra oricărui tablou sau oricărei compoziții muzicale, ceva ce poezia n-ar putea decât să încerce să redea! Iată ceea ce ar putea șterge orice grijă și aduce inima în stare de extaz! Când privesc afară, într-o noaptea ca aceasta, simt că parcă nu mai există nici ticăloșie, nici suferință pe lume. Ar fi, cu siguranță mult mai puțin din ambele, dacă desăvârșirea naturii ar fi mai mult luată în seamă, iar oamenii ar fi mai des emoționați de contemplarea unor astfel de priveliști.

— Îmi place entuziasmul tău, Fanny. Este o noapte superbă și sunt în mare măsură de plâns cei care nu au fost învățați să simtă ceea ce simți tu; celor care nu li s-a insuflat, încă de timpuriu, o minimă afinitate față de natură. Toți aceștia au mult de pierdut.

— Dumneavoastră sunteți cel care m-ați învățat să gândesc și să simt legătura cu Natura, vere.

— Am avut un învățăcel foarte dotat. Uite-l, acolo, pe Arcturus, care strălucește foarte tare.

— Da, și Ursa Mare. Aș vrea să pot vedea și Casiopeea.

— Pentru asta ar trebui să ieșim pe peluză. Ți-ar fi peste mână?

— Cătuși de puțin. A trecut ceva timp de când nu ne-am mai uitat la stele.

— Așa este; nu știu cum s-a întâmplat.

Interpretarea bucății muzicale începu.

— Vom rămâne până la sfârșitul ei, Fanny, zise el, întorcându-se cu spatele la fereastră.

În timp ce cântecul avansa, Fanny avu neplăcerea intensă să-l vadă și pe Edmund înaintând, puțin câte puțin, apropiindu-se de pian, astfel încât, când compoziția ajunsese la final, se afla deja aproape de interpreți, numărându-se printre cei mai insistenți solicitanți ca aceștia s-o repete.

Fanny a rămas suspinând, singură, lângă fereastră, până a fost gonită de acolo de avertismentul doamnei Norris că ar putea răci.

Capitolul XII

Sir Thomas urma să se întoarcă în noiembrie, însă fiului său cel mai mare i-a revenit datoria de a-l chema acasă mai repede. Apropierea lunii septembrie a adus vești despre Tom Bertram, întâi printr-o scrisoare adresată paznicului de vânătoare, apoi printr-o misivă adresată lui Edmund. Spre sfârșitul lui august a revenit chiar el, în persoană, ca să fie din nou vesel, agreabil și curtenitor, să povestească despre curse și Weymouth, petreceri și prieteni, lucruri despre care Mary Crawford ar fi ascultat cu oarecare interes, în urmă cu șase luni, dar care, în prezent, i-a întărit convingerea în urma comparației, îl prefera, acum vorbind, pe fratele mezin.

Era foarte supărător și regreta din inimă acest lucru, dar aceasta era situația; fiind, atât de departe de intenția de a se căsători cu fratele mai mare, nu a dorit să-l atragă mai mult decât i-o impunea minima afirmare a conștiinței proprii frumuseți. Absența lui îndelungată de la Mansfield, fără alt motiv decât satisfacerea unei plăceri personale și faptul că nu se consultase decât cu el însuși în această privință, îi dăduseră foarte limpede de înțeles că nu-i păsa de ea; indiferența lui era, acum, mai mult decât egalată de a ei însăși față de el, astfel încât, chiar dacă i-ar fi aparținut Mansfield Park pe loc și ar fi devenit imediat sir Thomas, de fapt și de drept, ceea ce urma să se întâmple, în timp, tot nu credea că ar mai fi putut să-l simpatizeze.

Anotimpul și sarcinile care l-au adus pe Tom Bertram la Mansfield, l-au trimis pe domnul Crawford la Norfolk. Everingham nu se putea lipsi de el la începutul lui septembrie. A plecat, prin urmare, pentru două săptămâni; două săptămâni atât de plictisitoare pentru domnișoarele Bertram, încât ar fi trebuit să le pună în gardă pe amândouă și care au făcut-o să admită chiar și pe Julia, oricât de geloasă ar fi fost pe sora ei, necesitatea categorică de a privi cu neîncredere

atențiile lui și să dorească, chiar, ca Henry Crawford să nu se mai întoarcă niciodată; două săptămâni de răgaz suficient, împărțit între partide de vânătoare și somn, să-l convingă pe acel gentleman că ar fi fost bine să absenteze mai mult timp, dacă ar fi avut mai des obiceiul de a-și cerceta propriile motive și de a reflecta spre ce tindea propria vanitate găunoasă. Superficial și egoist ca urmare a prosperității și a proastelor exemple, Henry Crawford nu privea mai departe de momentul prezent. Surorile Bertram, frumoase, istețe și provocatoare, reprezentau un amuzament pentru spiritul lui plictisit, așa că, negăsind în Norfolk nimic care să echivaleze desfătările sociale de la Mansfield, se întoarse degrabă acolo la momentul stabilit, fiind întâmpinat cu aceeași încântare de cei la care venise să-și petreacă, în continuare, timpul cu nimicuri.

Maria nu mai rămăsese decât cu domnul Rushworth care să-și manifeste atențiile față de ea și era osândită la relatări repetate despre exercițiile fizice pe care le făcea acesta în fiecare zi, dacă acestea decurseseră bine sau rău, despre câinii lui de care era mândru, despre invidia lui față de vecini, despre îndoielile lui în legătură cu calitățile acestora și despre ardoarea cu care urmărea braconierii, subiecte care nu aveau cum să-și croiască drum spre inima unei femei decât dacă ar fi existat oarecare talent de povestitor dintr-o parte sau ceva afecțiune din partea cealaltă; Maria îi dusesese cumplit dorul domnului Crawford. Julia, nelogodită și neangajată în nici o activitate, s-a considerat îndreptățită să-i fie dor de el încă și mai mult. Fiecare dintre surori se considera favorita lui. Julia ar fi putut crede că avea un oarecare temei să se socotească astfel, ca urmare a aluziilor doamnei Grant, înclinată să creadă în existența a ceea ce dorea ea să se întâmple, iar Maria datorită aluziilor făcute de Henry Crawford însuși. Toate au revenit în același făgaș în care fuseseră înainte de plecarea acestuia, conduita lui fiind la fel de însuflețită și plăcută, de parcă ar fi dorit să nu piardă teren în nici unul din cazuri și nedându-se înapoi de la consecvența, statornicia, solitudinea și afecțiunea care ar fi putut atrage atenția tuturor.

Fanny era singura care găsisese ceva care să nu-i placă la el; din ziua vizitei la Sotherton, nu a mai putut niciodată să se uite la Henry, aflat în prezența vreuneia dintre fetele Bertram, fără să-l studieze și rareori se întâmpla să facă acest lucru fără surprindere sau dezaprobare; dacă încrederea ei în propria judecată ar fi fost egală cu cea pe care o folosea în orice altă privință, dacă ar fi fost convinsă că vedea lucrurile clar și le judeca deschis, i-ar fi făcut unele comunicări importante

confidentului ei obișnuit. Așa însă, a riscat cel mult să lanseze o aluzie și nici aceasta nu a căzut pe un teren fertil.

— Sunt oarecum surprinsă, afirmă ea, că domnul Crawford s-a întors atât de repede, după ce a stat aici atât de mult timp, șapte săptămâni întregi, deoarece înțelesesem că îi plăcea atât de mult schimbarea și mișcarea dintr-un loc într-altul, încât am crezut că va interveni cu certitudine ceva pentru ca, o dată plecat, să fie ademenit în altă parte. Este obișnuit cu locuri mult mai vesele decât Mansfield.

— Este spre meritul lui, veni răspunsul lui Edmund, și aș îndrăzni să afirm că îi face, astfel, plăcere și surorii lui. Ei nu-i plac apucăturile lui inconsecvente.

— Domnul Crawford este un mare favorit al verișoarelor mele!

— Da, surorilor mele le place comportamentul lui. Am impresia că doamna Grant îl suspectează că ar avea o preferință față de Julia; eu însămi nu am remarcat la el manifestări de această natură, dar mi-aș dori să fie așa. Nu are defecte pe care o relație serioasă să nu le poată înlătura.

— Dacă Maria n-ar fi logodită, îndrăzni Fanny prudentă, aproape că aș putea crede, uneori, că o admiră mai mult decât pe Julia.

— Ceea ce ar putea fi un motiv în plus ca Julia să-i placă mai mult decât îți poți da, tu, Fanny, seama; cred că se întâmplă deseori ca un bărbat, înainte să ia o decizie definitivă, să dea mai multă atenție surorii sau celei mai bune prietene a femeii la care se gândește cu adevărat, decât obiectului simpatiei. Henry are prea multă minte ca să rămână aici, dacă ar considera că Maria reprezintă un pericol prea mare pentru el, iar eu nu sunt deloc îngrijorat în ceea ce o privește pe aceasta din urmă, după o asemenea dovadă că sentimentele ei față de el nu sunt puternice, cum a fost cea pe care i-a oferit-o.

Fanny a admis că ea era cea care se înșelase și și-a propus să gândească diferit în viitor, însă, cu toată ascultarea pe care i-o dădea lui Edmund și cu întreaga complicitate a privirilor accidentale și a aluziilor pe care le-a observat ocazional din partea unora și a altora, care păreau să indice că Julia era preferata domnului Crawford, nu știa întotdeauna ce să creadă.

Fusese martoră, într-o seară, la mărturisirea speranțelor mătușii ei Norris în legătură cu acest subiect, a propriilor ei sentimente, precum și a celor ale doamnei Rushworth, constatând o anumită asemănare între acestea și nu se putu împiedica să nu se mire de cele auzite; ar fi fost mai bucuroasă să nu fi trebuit să

audă, pentru că acest lucru se întâmpla în timp ce toți ceilalți tineri dansau, iar ea stătea, fără să aibă nici cel mai mic chef, printre doamnele de companie, lângă foc, tânjind după revenirea vărului ei mai mare, de care depindeau singurele ei speranțe de a avea un partener de dans. Era primul bal al lui Fanny, cu toate că fusese lipsit de preparativele și splendoarea primului bal al multor alte tinere, fiindcă fusese gândit să aibă loc doar în timpul după-amiezii, în baza găsirii târzii a unui cântăreț din vioară din salonul servitorilor și a posibilității de a putea alcătui cinci perechi, cu ajutorul doamnei Grant și a unui nou prieten de-al domnului Bertram, care tocmai venise să-l viziteze. Cu toate acestea, lui Fanny totul i s-a părut minunat timp de patru dansuri și era îndurerată să piardă fie și un sfert de oră din petrecerea aceea. În timp ce aștepta și tânjea, uitându-se când la perechile care dansau, când la ușă, dialogul care se purta între cele două doamne deja menționate i-a atras atenția:

— Eu sunt de părere, doamnă, afirma doamna Norris, cu privirea îndreptată spre domnul Rushworth și Maria, care făcuseră pereche pentru a doua oară, că vom vedea în curând câteva chipuri fericite.

— Da, doamnă, într-adevăr, răspunse cealaltă cu un minunat surâs afectat, este o adevărată plăcere să-i urmărești în acest moment și cred că este păcat că au fost obligați să stea despărțiți un timp. Tinerii aflați în situația lor ar trebui să fie scutiți să se supună uzanțelor obișnuite. Mă surprinde că fiul meu nu a propus încă acest lucru.

— Aș îndrăzni să afirm că a și făcut-o, doamnă. Domnul Rushworth nu dă niciodată dovadă de neglijență, dar scumpa de Maria are un simț atât de intransigent despre ceea ce se cuvine și ce nu, atât de mult din acea delicatețe autentică, ce se întâlnește din ce în ce mai rar în zilele noastre, doamnă Rushworth, din acea dorință de a evita orice intimitate fără măsură! Draga mea doamnă, uitați-vă numai la chipul ei, în clipa aceasta: cât de mult diferă de cel de acum două dansuri!

Maria arăta, într-adevăr, fericită; ochii îi străluceau de plăcere și vorbea cu multă însuflețire, pentru că Julia și partenerul acesteia, Henry, se aflau în apropierea ei; alcătuiau, împreună, un mic grup. Fanny nu-și mai aducea aminte cum arătase înainte, pentru că ea însăși dansa atunci cu Edmund și nu se gândise la Maria în acest răstimp.

Doamna Norris continuă:

— Este o adevărată încântare, doamnă, să vezi tineri atât de fericiți, care se potrivesc atât de bine unul cu celălalt și așa mai departe! Când mă gândesc ce încântat ar fi sir Thomas! Și ce ați spune, doamnă, de șansa de a contura o nouă partidă? Domnul Rushworth a dat un bun exemplu și astfel de lucruri sunt foarte molipsitoare.

Doamna Rushworth, care nu avea ochi decât pentru fiul ei, era pusă în încurcătură.

— Perechea de acolo, doamnă. Nu observați nici un simptom în ceea ce o privește?

— Oh, doamne! Domnișoara Julia și domnul Crawford. Da, desigur, ar fi o partidă destul de reușită. De ce venituri dispune el?

— Patru mii de lire pe an.

— Este foarte bine. Cei care nu au mare lucru, trebuie să se mulțumească cu ceea ce au. Patru mii de lire pe an este o avere bunicică, iar el pare un tânăr politicos și așezat, așa că sper că Julia va fi foarte fericită.

— Nu este nimic stabilit, încă, doamnă. Discutăm și noi, așa, ca între prietene, nu am prea mari îndoieli că așa va fi: atențiile lui devin foarte insistente.

Fanny nu a putut să asculte mai departe. Trasul cu urechea și mirarea ei încetară pentru un timp, pentru că domnul Bertram intrase din nou în încăpere și, cu toate că simțea că ar fi fost o prea mare onoare să fie invitată la dans de el, se aștepta, totuși, ca acest lucru să se întâmple. El se îndreptă spre micul lor cerc, dar, în loc s-o invite la dans, trase un scaun lângă ele și le relată detaliat care era în prezent starea de sănătate a unui cal bolnav și care era părerea rânđașului, de care tocmai se despărțise. Fanny și-a dat seama că speranța ei nu era să fie și, modestă din fire, a considerat că nici nu se cuvenea să năzuiască la acest lucru. După ce Tom a terminat de povestit despre calul lui, luă un ziar de pe măsută și, uitându-se peste el, spuse cu voce domoală:

— Fanny, dacă dorești să dansezi, îți stau la dispoziție.

Oferta lui a fost refuzată cu o politețe cel puțin egală: ea nu dorea să danseze.

— Îmi pare bine, mărturisi el pe un ton mult mai vioi, lăsând să cadă ziarul înapoi pe măsută, pentru că sunt obosit de moarte. Chiar mă întreb cum de rezistă oamenii ăștia atât de mult. Ar trebui să fie îndrăgostiți cu toții, ca să

găsească ceva amuzant în toată nebunia asta; de fapt, cred că și sunt. Dacă îi observi, vei remarca multe cupluri de îndrăgostiți, toți, cu excepția lui Yates și a doamnei Grant; între noi fie vorba, biata femeie probabil că și-ar dori să aibă un curtezan, la fel de mult ca oricare alta. Ce viață cumplit de plictisitoare trebuie să ducă alături de preotul ei, comentă el, făcând, în timp ce vorbea, o grimasă amuzată în direcția scaunului pe care ședea pomenita doamnă: locul acesteia dovedindu-se a fi chiar în apropierea cotului lui, doamna Grant și-a modificat expresia feței atât de rapid și a schimbat atât de brusc subiectul conversației pe care o purta, încât Fanny, în ciuda oricăror considerente, de-abia s-a putut abține să nu izbucnească în râs.

— Dragul meu Tom, strigă mătușa lui curând după aceea, din moment ce nu dansezi, cred că nu ai avea nici o obiecție să ni te alături la un joc de cărți, nu-i așa?

Apoi, părăsindu-și locul și venind spre el ca să-și întărească invitația, adăugă, în șoaptă:

— Dorim să aranjăm o masă de joc pentru doamna Rushworth, știi. Mama ta așteaptă cu destul de multă nerăbdare, dar nu-și poate permite să stea prea mult pe scaun din cauza volanelor rochiei. Dar tu și cu domnul doctor Grant veți fi de ajuns; deși nu jucăm decât pe jumătăți de coroană, puteți, totuși, să mizați, împreună, o jumătate de guinee.

— Voi fi foarte onorat, răspunse el cu voce tare, sărind în sus cu vioiciune. Îmi va face cea mai mare plăcere, numai că acum am de gând să dansez. Haide, Fanny, zise luându-i mâna, nu mai zăbovi atât, pentru că se va termina dansul.

Fanny, foarte dornică, s-a lăsat condusă la dans, deși îi era imposibil să simtă prea multă recunoștință față de vărul ei, ori să facă deosebirea dintre egoismul altei persoane și cel al lui însuși, așa cum reușea el.

— Ce pretenție, pe cuvântul meu, exclamă el cu indignare, în timp ce se îndepărtau. Să vrea să mă țintuiască în fața unei mese de joc în următoarele două ore, doar împreună cu ea și cu doctorul Grant, care se ceartă tot timpul unul cu celălalt, și cu bătrâna aceea băgăreață, care nu știe mai mult despre whist decât despre algebră. Tare aș dori ca mătușa noastră să-și găsească ceva mai puține preocupări! Și să mă mai și invite în felul acela! Fără nici o ceremonie și de față cu toată lumea, ca să nu-mi lase nici o posibilitate să refuz. Asta îmi displace cel mai mult. M-a scos din papuci mai mult decât orice altceva: să pară că te invită,

că ți se oferă să alegi și, totodată, să ți se adreseze astfel încât să te oblighe să faci lucrul acela, oricare ar fi el! Dacă nu mi-ar fi venit ideea fericită de a te invita la dans, nu aș fi reușit să scap de ea. Este tare păcat. Când, însă, mătușa își pune în cap să facă ceva, nimic n-o mai poate împiedica.

Capitolul XIII

Onorabilul John Yates, acest nou prieten, nu avea prea multe calități care să-l recomande, în afară de obiceiul de a se îmbrăca în pas cu moda, acela de a cheltui mult și cel de a fi fiul mezin al unui lord, beneficiind de o rezonabilă autonomie. Probabil că sir Thomas n-ar fi considerat deloc venirea lui la Mansfield ca fiind dezirabilă. Domnul Bertram îl cunoscuse la Weymouth, unde petrecuseră zece zile în același cerc de cunoștințe, iar relația lor de prietenie, dacă se putea numi astfel, fusese demonstrată și definitivată prin invitația adresată domnului Yates de a trece pe la Mansfield în drumul lui, indiferent când s-ar putea întâmpla acest lucru și prin promisiunea acestuia de a-i face o vizită. Și venise, ceva mai repede decât era așteptat, ca urmare a destrămării subite a unui grup de distracție mai mare, reunit la reședința unui alt prieten, pentru că părăsise, de fapt, Weymouth din dorința de a i se alătura acestuia. Plecase și de acolo, plin de dezamăgire și cu mintea plină de replicile unei piese de teatru, pentru că fusese vorba de o desfătare artistică. Mai rămăseseră numai trei zile până când ar fi jucat în piesa respectivă, când decesul neașteptat al uneia dintre rudele cele mai apropiate ale familiei la care se afla în vizită le stricase toate planurile și îi împrăștiase pe actori. Să se fi aflat atât de aproape de fericire, atât de aproape de celebritate, atât de aproape de laudele la adresa reprezentației dramatice de la Ecclesford, reședința onorabilului lord Ravenshaw, din Cornwall, care, desigur, ar fi immortalizat, în spusele sale, întreaga reprezentație pentru cel puțin douăsprezece luni! Ajuns atât de aproape și să piardă totul, era o durere pe care o resimțea foarte intens și John Yates nu era în stare să vorbească despre nimic altceva. Ecclesford și scena lui de teatru, cu toate pregătirile și costumele, repetițiile și glumele, constituia subiectul lui invariabil de conversație, iar famintirea aceluia trecut măreț era singura sa consolare. Din

fericire pentru el, dragostea față de teatru este atât de larg răspândită, impulsul de a juca, atât de puternic printre cei tineri, încât era foarte dificil să poată epuiza interesul ascultătorilor săi. Începând cu prima distribuție a rolurilor și până la epilog, totul a fost încântător, fiind puțini cei care nu au dorit să participe în mod activ sau care au ezitat să-și încerce îndemânarea. Piesa aleasă era "*Jurăminte de iubire*"⁸, iar domnul Yates ar fi trebuit să-l interpreteze pe Conte Cassel.

— O nimica toată de rol, spuse el, și deloc pe gustul meu; oricum, unul pe care nu-l voi mai accepta niciodată. A trebuit însă să nu fac pe dificilul. Lordul Ravenshaw și ducele își destinaseră singurele două personaje care meritau interpretate, încă înainte de a ajunge eu la Ecclesford și, cu toate că lordul Ravenshaw s-a oferit să-mi cedeze mie rolul lui, îmi era imposibil să accept. Îmi părea rău pentru el, că își supraapreciasse într-atât talentul, pentru că nu era cu mult mai bun decât baronul, un bărbat mititel cu o voce leșinată care răgușea întotdeauna după primele zece minute. Cred că ar fi deteriorat piesa aceea la propriu; eram hotărât să nu fac pe dificilul. Sir Henry a considerat că ducele nu era potrivit în rolul lui Frederick, dar aceasta se întâmpla pentru că ar fi dorit rolul acela pentru el însuși, când, de fapt, rolul se afla, deja, în mâinile celui mai bun dintre cei doi. Am fost surprins să constat că sir Henry era atât de bătos. Din fericire, succesul piesei nu depindea de el. Agatha noastră era inimitabilă, iar ducele a fost considerat, de mulți, ca fiind foarte bun. În concluzie, totul s-ar fi desfășurat admirabil.

"A fost un adevărat ghinion, zău așa." și "Cred că sunteți, într-adevăr, de compătimit." au fost comentariile amabile ale ascultătorilor plini de înțelegere.

— Nu merită să mă plâng, cu siguranță că sărmana aceea doamnă în vârstă n-ar fi putut alege un moment mai prost pentru a se stinge din viață și este imposibil să te abții să nu fi dorit ca vestea despre acest trist eveniment să fi fost amânată, măcar pentru cele trei zile care ne mai lipseau. Nu ne mai trebuiau decât trei zile; fiindcă nu era vorba decât de o bunică și pentru că totul se petrecuse la două sute de mile distanță, cred că n-ar fi fost un inconvenient atât de mare, de fapt, acest lucru a și fost sugerat, din câte știu, dar lordul Ravenshaw care, sunt sigur, se numără printre oamenii cei mai corecți din Anglia, nici nu a vrut să audă de așa ceva.

— O tragedie, în loc de o comedie, comentă Tom.

— "*Jurămintele de iubire*" au luat sfârșit, iar lordul și lady Ravenshaw au

plecat să joace în piesa "*Bunica mea*". Ei bine, legătura dintre cele două trebuie să-l fi consolatat și, poate, vorbind ca între prieteni, începuse să se teamă pentru reputația și plămânii lui, în interpretarea rolului baronului și nu i-a părut prea rău să se retragă. Și ca să compensăm, Yates, cred că ar trebui să înființăm o mică scenă de teatru la Mansfield și să te rog să fii îndrumătorul nostru.

Aceste ultime vorbe, deși rodul unui singur minut de gândire, nu au luat sfârșit odată cu acesta, pentru că tentația de a juca fusese trezită în el care era acum stăpânul casei, mai mult decât în oricine altcineva și, având la dispoziție atât de mult răgaz, încât să găsească ceva bun în orice idee nouă, avea, de asemenea, talentul necesar și gustul pentru teatru, care se armonizau perfect cu proiectul inedit de a interpreta un rol. Ideea aceea a fost întoarsă și răsîntoarsă pe toate fețele.

— Oh, să încercăm ceva, de dragul teatrului de la Ecclesford.

Fiecare din cele două surori ar fi susțineau acest proiect, chiar și Henry Crawford, pentru care, cu tot noianul lui de experiențe plăcute, aceasta rămăsese o plăcere încă negustată, era destul de entuziasmat de idee.

— Cred cu adevărat, afirmă el, că aș fi în stare, în clipa de față, să interpretez orice personaj a fost creat vreodată, de la Shylock sau Richard al III-lea, până la eroul trubadur dintr-o farsă, îmbrăcat în haina sa purpurie și pălăria lui țuguiată. Simt că aș putea fi orice sau totul deodată: aș fi capabil să declam zgomotos și exploziv, ori să suspin și să fac giumbușlucuri, în orice tragedie sau comedie scrisă în limba engleză. Haideți să facem ceva! Fie și numai o jumătate de piesă, de act, de scenă; ce ne-ar putea împiedica? În nici un caz dezamăgirile altora, sunt convins, spuse el uitându-se spre domnișoarele Bertram. Cât despre sala de teatru... dar ce înseamnă o sală de teatru? Vom fi doar noi între noi. Orice încăpere din această reședință ar fi suficient de bună.

— Avem nevoie de o cortină, spuse Tom Bertram; câțiva metrii de postav verde pe post de cortină sunt tot ce ne trebuie.

— Oh, mai mult decât suficient, exclamă John Yates, cu două aripi, care să poată fi trase, câteva uși false și trei sau patru pânze pictate care să poată fi coborâte, nu va fi nevoie de nimic altceva pentru acest proiect. Pentru simpla noastră distracție este tot ce ne trebuie.

— Cred că ne putem mulțumi și cu mai puțin, zise Maria. Altfel nu ne-ar rămâne suficient timp și ar interveni alte dificultăți. Trebuie să ne aliniem la

vederile domnului Crawford și să ne concentrăm asupra interpretării și nu a scenei propriu-zise. Multe pasaje din piesele noastre de teatru cele mai bune nu depind în nici un fel de decor.

— Nu este chiar așa, ripostă Edmund, care începuse să-i asculte oarecum alarmat. Să nu umblăm cu jumătăți de măsură. Dacă tot urmează să jucăm, atunci să facem acest lucru într-un teatru complet dotat cu stal, lojă și galerie, haideți să interpretăm o piesă de la început până la sfârșit, astfel încât să semene cu o piesă germană, indiferent care, cu o morală bună, cu un dans simbolic și un corn englezesc, câte un cântec între acte. Dacă nu vom depăși ce s-ar fi putut realiza la Ecclesford, nu vom face nimic!

— Ei, Edmund, nu fi pretențios, răspunse Julia. Nimănui nu-i place o piesă de teatru mai mult decât ție și nimeni n-ar parcurge distanțe mai mari pentru a vedea una.

— Așa este, ca să văd o reprezentație reală, una la care s-a lucrat din greu; cu toate acestea, nu cred că m-aș mișca din încăperea aceasta în cealaltă, pentru a asista la eforturile penibile ale celor care nu au fost învățați cu meseria aceasta: un grup de domni și doamne care au toate dezavantajele pe care le poate da, în acest caz, educația și eticheta pe care trebuie să le depășească.

După o pauză scurtă, subiectul fu reluat și discutat cu un viu și neabătut interes, dorința fiecăruia fiind intensificată de aceste discuții, ca și de conștienta faptului că și ceilalți manifestau același interes. Deși nu s-a stabilit nimic concret cu această ocazie, cu excepția faptului că Tom Bertram ar fi preferat o comedie, iar surorile lui și Henry Crawford o tragedie și că nimic pe lume n-ar fi putut fi mai ușor decât să găsească o piesă care să fie pe placul tuturor. Hotărârea fiecăruia de a juca ceva sau altceva, era atât de categorică, încât l-a făcut pe Edmund să se simtă destul de neliniștit. El era hotărât să împiedice acest proiect, dacă se putea, deși mama lui, care auzise și ea conversația purtată în timpul mesei, nu a avut nici cea mai mică reacție de dezaprobare.

Aceeași seară i-a oferit ocazia de a-și pune la încercare tăria acestei convingeri. Maria, Julia, Henry Crawford și John Yates se aflau în sala de biliard, Tom se dusesse în salon, unde se afla și Edmund stând îngândurat, lângă foc, lady Bertram era așezată pe sofa, la mică distanță, iar Fanny foarte aproape de ea, aranjându-i lucrul de mână. Îndată ce intră, Tom le spuse:

— O masă de biliard mai cumplit de proastă decât a noastră nu cred că se

mai găsește pe toată fața pământului, cred că pot să afirm că nimic nu mă va mai tenta să mă apropiu de ea. Totuși, mi-am dat seama și de ceva bun: aceea este încăperea cea mai potrivită pentru spectacolul de teatru, având exact forma și dimensiunea potrivite. Ușile se află la capătul cel mai îndepărtat pot fi aranjate în cinci minute, prin simpla mutare a dulapului pentru cărți în camera tatălui meu; este exact încăperea pe care ne-am fi putut-o dori, dacă am fi stat să cugetăm. Camera tatălui nostru va fi un excelent foaier al artiștilor. Parcă este intenționat alipită de sala de biliard.

— Nu vorbești serios, Tom, atunci când spui că vrei să jucăm o piesă! i se adresează Edmund cu voce joasă, pe când fratele lui se apropia de foc.

— Nu vorbesc serios? Nu am fost niciodată mai serios, te asigur. De ce ești surprins?

— Cred că ar fi o mare greșeală. În general, reprezentațiile private de teatru sunt supuse, oricum, anumitor obiecții, dar în cazul nostru cred că ar fi extrem de necumpătat și chiar mai mult decât necugetat să încercăm ceva de genul acesta. Ar însemna să dai dovadă de o mare lipsă de considerație la adresa tatălui nostru care este, de altfel, și absent aflându-se, poate, în pericol. Ar fi imprudent și numai dacă te-ai gândi la Maria care se află într-o situație destul de delicată, ba chiar, ținând cont de toate aspectele, foarte delicată.

— Iei lucrurile atât de în serios, de parcă ar urma să interpretăm piesa de trei ori pe săptămână și să invităm tot comitatul! Nu va fi o expunere publică de acest gen. Nu vrem altceva decât să ne distrăm puțin, noi între noi, să aducem puțină diversitate și să ne încercăm puterile cu ceva nou. Nu dorim să avem spectatori străini, nici să ne facem publicitate. Sper că se poate avea încredere în noi în privința alegerii unei piese, nicidecum excepționale - și nu-mi pot imagina că ne putem afla în vreun pericol sau că ni se poate întâmpla ceva rău vreunui dintre noi, numai pentru că ne-am conversa în elegantul limbaj scris de un autor respectabil, în loc să pălăvrăgim cu propriile noastre cuvinte. Nu am nici temeri, nici scrupule. Cât despre faptul că tatăl nostru este absent, departe de a constitui o obiecție în desăvârșirea acestui plan, eu îl consider chiar un motiv, fiindcă așteptarea lui trebuie să fie deosebit de dificil de suportat pentru mama; dacă noi am putea fi mijlocul prin care ea s-ar putea amuza și uita de neliniște în următoarele câteva săptămâni, voi considera că ne-am petrecut timpul într-un mod foarte util și sunt convins că așa se va și întâmpla. Este un interval de timp

foarte apăsător pentru ea.

Când termină de vorbit, toți se uitară la lady Bertram, cufundată într-un colț al sofalei, imaginea însăși a sănătății, bunăstării, traiului ușor și tihnei, tocmai ațipise puțin, în timp ce Fanny isprăvea, în locul mătușii ei, anumite părți mai dificile ale lucrului de mână al acesteia.

Edmund zâmbi și scutură din cap.

— Pentru Dumnezeu, așa nu merge! exclamă Tom, râzând din toată inima, lăsându-se să cadă pe un scaun. Zău, mamă dragă, nu am nimerit-o deloc cu neliniștea ta.

— Ce s-a întâmplat? întrebă domnia-sa cu glasul confuz al cuiva trezit doar pe jumătate. Nu dormeam.

— Oh, doamne, nu, nimeni nu te-a suspectat de acest lucru! Ei bine, Edmund, continuă el, revenind la discuția, postura și intensitatea vocii dinainte, de îndată ce lady Bertram a început din nou să moțăie, voi continua, totuși, să susțin că nu vom face nici un rău cu asta.

— Nu pot fi de acord cu tine; sunt convins că tata ar dezaproba în întregime acest proiect.

— Iar eu sunt convins de contrariul. Nimănui nu-i place mai mult exersarea talentului tinerilor sau încurajarea acestuia, decât tatălui nostru și în tot ceea ce privește interpretarea, declamarea sau recitarea, cred că a avut dintotdeauna o anumită aplecare spre acestea. Oricum, el este cel care le-a încurajat la noi, băieții. De câte ori nu am jelit deasupra cadavrului lui Iulius Cezar și nu am declamat ”a fi sau a nu fi” chiar în această încăpere, pentru propriul lui amuzament? Și bineînțeles că numele meu era Norval⁹ în fiecare seară, pe toată durata sărbătorii Crăciunului.

— Era cu totul altceva; chiar și tu îți poți da seama de diferență. Tata voia ca noi, elevi fiind, să învățăm să vorbim cu dicție, în nici un caz, însă, nu și-ar dori ca fiicele lui, acum domnișoare în toată firea, să interpreteze diverse roluri în cine știe ce piese. Are un simț al etichetei foarte riguros.

— Cunoscut toate acestea, îl asigură Tom, nemulțumit. Îl cunosc pe tata la fel de bine ca și tine și voi avea grijă ca fiicele lui să nu facă nimic care să-l indispuină. Descurcă-te cu propriile tale neliniști, Edmund, iar eu voi mă voi ocupa de restul familiei.

— Dacă ești atât de hotărât să pui la cale o piesă de teatru, răspunse

perseverentul Edmund, sper, cel puțin, că va fi ceva de mici proporții și că o vei face în modul cel mai discret cu putință; mai cred și că n-ar trebui încercată realizarea unei săli de spectacol. Ar însemna să-ți iei anumite libertăți care nu s-ar putea justifica.

— Sunt pregătit să-mi asum răspunderea pentru orice de acest gen, răspunse Tom pe un ton hotărât. Locuința tatălui nostru nu va avea de suferit. Sunt la fel de interesat să am grijă de această casă, cum ești, probabil, și tu; cât despre modificări precum cele pe care le-am sugerat mai înainte, cum ar fi mutarea unui dulap cu cărți sau deschiderea unei uși, sau chiar ideea de a folosi sala de biliard pe durata unei săptămâni, fără să jucăm biliard în ea, ai putea la fel de bine presupune că tata ar putea emite o obiecție dacă, de exemplu, am petrece ceva mai mult timp în această încăpere și ceva mai puțin în salonul în care luăm micul dejun, decât era cazul înainte de plecarea lui, sau la ideea că pianul să fie mutat dintr-o parte a încăperii în cealaltă. Ce prostie!

— Inovația ta, chiar dacă nu cumva va fi una nepotrivită, atunci nu va fi binevenită sub raportul cheltuielilor ocazionate.

— Ai dreptate, cheltuiala necesară pentru a întreprinde o asemenea acțiune ar fi covârșitoare! Va ajunge, poate, la fabuloasa sumă de douăzeci de lire. Avem nevoie de ceva care să arate ca o sală de spectacole de teatru, fără nici o îndoială, dar ne vom rezuma la ceva cât mai simplu: o cortină verde și puțină tâmplărie, asta este tot. Din moment ce activitatea de tâmplărie se poate face aici, chiar de Christopher Jackson, ar fi absurd să vorbim de cheltuieli; din moment ce Jackson este angajatul nostru, totul va fi corect în ceea ce îl privește pe sir Thomas. Să nu-ți închipui că nimeni, în afară de tine, nu poate să gândească sau să judece lucrurile. Nu ai decât să nu joci în piesă, dacă nu-ți face plăcere, dar nu te aștepta să-i dirijezi și pe toți ceilalți.

— Nu, cât despre a juca eu însumi, protestă Edmund, refuz categoric acest lucru.

Tom ieși din încăpere după ultima sa replică, iar Edmund rămase așezat, ațâțând focul din șemineu, cufundat într-o îngândurare îmbufnată.

Fanny, care auzise tot și îl aprobase tacit pe Edmund în privința fiecărui argument sau sentiment, se aventură acum să spună, în dorința de a-i aduce puțin alinare:

— Poate că nu vor reuși să găsească o piesă pe placul tuturor. Gusturile

fratelui și surorilor dumneavoastră par să difere foarte mult.

— Nu cred, Fanny. Dacă insistă să realizeze acest proiect, vor sfârși prin a găsi ceva. Voi vorbi cu surorile mele și voi încerca să le determin să se răzgândească, este tot ce mai pot face.

— Presupun că și doamna Norris va fi de partea ta.

— Așa cred și eu, numai că nu-i poate influența nici pe Tom, nici pe surorile mele, într-un mod care să poată fi de vreun folos; dacă nu voi putea să-i conving eu însumi, voi lăsa lucrurile să-și urmeze cursul, fără să mai încerc să apelez la ea. Certurile în familie sunt cel mai mare rău dintre toate și este mai bine să facem orice, dar să nu ne ciorovăim unii cu alții.

Cu surorile lui i s-a oferit ocazia să vorbească a doua zi dimineață, dar acestea au fost la fel de îndărătnice să-i accepte sfatul, la fel de puțin dornice să se supună rugăminții lui și la fel de hotărâte susținătoare ale ideii de a se distra, ca și Tom. Mama lor nu a avut, nici ea, vreo obiecție în privința acestui proiect și nimeni nu s-a mai temut câtuși de puțin de dezaprobarea tatălui. Nu putea fi nimic rău în ceva care se făcuse în atât de multe familii respectabile și de către atât de multe doamne onorabile; trebuie să fi fost de o scrupulozitate dusă până la absurd, acela care ar fi putut considera că trebuia cenzurat ceva într-un proiect ca al lor, care nu-i includea decât pe frați, surori și câțiva prieteni apropiați și de care nimeni altcineva n-ar fi urmat să afle. Julia părea înclinată să recunoască faptul că situația Mariei ar necesita multă atenție și finețe, dar aceasta nu i se putea impune și ei, care avea toată libertatea. Bineînțeles că Maria, la rândul ei, considera că logodna ei nu făcea decât s-o elibereze și mai mult de orice constrângeri, lăsându-i și mai puține motive pentru ași consulta tatăl sau mama în privința comportării sale. Edmund nu-și punea prea mari speranțe, dar continua să insiste asupra acestui subiect, când își făcu apariția în încăperea Henry Crawford, proaspăt întors de la Parohie, anunțând:

— Nu ne lipsesc amatorii de a juca în piesa noastră, domnișoară Bertram. Nu ducem lipsă de oferte pentru personajele secundare: sora mea vă transmite cele mai bune gânduri și își exprimă speranța de a face, și ea, parte din distribuție. Va fi fericită să joace orice rol de doică sau de confidentă supusă pe care nu l-ați dori pentru dumneavoastră înșivă.

Maria îi aruncă lui Edmund o privire care însemna: ”Ei, acum ce mai ai de spus? Greșim, noi, oare, dacă și Mary Crawford ne împărtășește părerea?”, iar

Edmund, redus la tăcere, a fost obligat să admită că plăcerea de a juca într-o piesă putea foarte bine să sucească și mințile cele mai strălucite, cu fascinația lui și, cu acea candoare specifică iubirii, să stăruiască doar asupra conținutului mesajului și nimic altceva.

Proiectul avansa și orice opoziție era zadarnică. Cât despre doamna Norris, Edmund se înșela dacă își închipuia că aceasta avea de gând să protesteze. Nu specificase nici o dificultate care să nu fi fost demontată în următoarele cinci minute de nepotul și nepoata sa mai mari, care aveau puteri depline asupra ei, iar din moment ce întreaga activitate urma să necesite doar foarte puține cheltuieli, și nici una în ceea ce o privea, cum anticipa deja toată distracția conferită de agitația, forfota și importanța dată celor care se implicau în mod activ în realizarea piesei, a dedus avantajul imediat de a simula că era obligată să-și părăsească propria locuință, unde locuia de o lună pe cheltuiala ei, ca să se aciuiască în reședința lor, astfel încât să se poată afla în fiecare moment la dispoziția lor. Doamna Norris era, în realitate, cum nu se poate mai încântată de proiectul lor.

⁸ Lover's Vows (în orig.), adaptarea și traducerea piesei lui Kotzebue - "*Das Kind der Liebe*" - publicată în Anglia, în 1798, de Elisabeth Inchbald. (n. trad.)

⁹ Norval = personaj din piesa "*Othello*", de William Shakespeare (n. trad.).

Capitolul XIV

Fanny părea să se afle mai aproape de adevăr decât presupusese Edmund. Problema alegerii unei piese care să le convină tuturor nu s-a dovedit a fi o simplă bagatelă: tâmplarul primise deja ordinele, făcuse măsurătorile necesare, sugerase existența anumitor dificultăți și îndepărtase, deja, în cel puțin două rânduri unele inconveniente; după ce subliniasse evidența necesității unui decor mai generos și a creșterii volumului de cheltuieli în acest scop, se apucase din nou de lucru, iar piesa care urma să fie interpretată, tot nu fusese aleasă. Restul preparativelor erau și ele gata. Un cupon imens de postav verde fusese comandat și sosisse de la Northampton; doamna Norris îl croise deja (după ce economisise, datorită bunei ei gospodăririi, vreo trei sferturi de metru de material) și era transformat în cortină de către fetele în casă, dar piesa tot nu fusese aleasă. Pentru că se scurseseră, în acest mod, încă două sau trei zile, Edmund aproape că începuse să spere că, până la urmă, nu se vor putea decide asupra nici unei piese.

Existau, de fapt, atât de multe detalii de pus la punct, atât de multe persoane de mulțumit, atât de multe personaje pozitive de găsit și, mai presus de orice, era atât de necesar ca piesa aleasă să fie, în același timp, și tragedie și comedie, încât păreau să fie puțin șanse să se poată lua vreo hotărâre corespunzătoare de către acei tineri zeloși.

Cei care doreau o piesă tragică erau domnișoarele Bertram, Henry Crawford și John Yates, în timp ce Tom Bertram opta pentru una comică. Nu era chiar singurul, pentru că era clar că dorința lui Mary Crawford, deși neexprimată, înclina în aceeași direcție, dar hotărârea și energia lui păreau să-și găsească aliați chiar fără să-i ceară; independent de aceste opțiuni, toți erau de acord că piesa urma să aibă foarte puține personaje în distribuție, dar că fiecăruia trebuia să-i revină un rol de primă mână și era absolut obligatorie existența a trei roluri

principale feminine. Toate piesele cele mai bune erau revăzute, fără nici un rezultat. Nici *"Hamlet"*, nici *"Macbeth"*, nici *"Othello"*, nici *"Douglas"*, nici *"The Gamester"*¹⁰, nu puteau satisface măcar pretențiile taberei tragedienilor; *"The Rivals"*¹¹, *"The School for Scandal"*¹², *"Wheel of Fortune"*, *"Heir and Law"*¹³ și un foarte lung "și altele" au fost eliminate, pe rând, cu obiecții și mai aprinse. Nici o piesă din cele propuse nu s-a întâmplat să nu pună pe unul sau altul dintre interpreți în dificultate; și dintr-o parte și dintr-alta izbucnea mai mereu câte un: "Oh, nu, asta nu va merge! Fără tragedii bombastice", "Au prea multe personaje. Și nici un rol convenabil pentru o femeie", "Orice în afară de asta, dragă Tom. Ar fi imposibil de adaptat", "Nu se poate nimeni aștepta ca cineva să dorească să interpreteze un asemenea rol. Nimic altceva decât mășcareli, de la început până la sfârșit", "Cealaltă poate ar fi acceptabilă, cu excepția pasajelor mai ordinare", "Dacă chiar trebuie să-mi fac cunoscută părerea, am considerat-o întotdeauna drept piesa cea mai insipidă care s-a scris vreodată în limba engleză", "Nu doresc să fac nici o obiecție; aș fi fericit(ă) să fiu de vreun folos, dar nu cred că am fi putut alege ceva mai nepotrivit."

Fanny privea și asculta, deloc bucuroasă să observe egoismul care, mai mult sau mai puțin deghizat, părea să le conducă acțiunile și întrebându-se cum se vor sfârși toate acestea. Pentru propria ei satisfacție, și-ar fi dorit să se joace ceva, pentru că nu asistase până atunci nici măcar la reprezentarea unei jumătăți de piesă, dacă acestei dorințe nu i s-ar fi opus considerente de o mai mare importanță.

— Toate acestea nu mai pot să dureze, declară Tom Bertram, în final. Pierdem timp în modul cel mai jalnic. Trebuie să ne stabilim asupra unei piese, într-un fel sau altul. Indiferent ce, dar să alegem ceva. Nu este nevoie să avem, toți, roluri atât de pozitive. Câteva personaje în plus n-ar trebui să ne sperie. Ar trebui să dublăm numărul lor. Trebuie să coborâm puțin ștacheta. Dacă un rol nu este chiar semnificativ, meritul nostru va fi cu atât mai mare dacă vom reuși să realizăm ceva bun din el. Începând din acest moment, eu nu mai ridic nici o obiecție. Voi accepta orice rol, atât timp cât acesta va fi unul comic. Să fie comic, nu pun nici o altă condiție.

Propuse, apoi, pentru a cincea oară piesa *"Heir and Law"*, nehotărât numai dacă să prefere să-l interpreteze pe lordul Duberley sau pe doctorul Pangloss, după care a încercat să-i convingă pe ceilalți, dar fără succes, că existau și câteva

scene dramatice reușite pentru restul personajelor din piesă. Același Tom a fost și cel care a pus capăt disputelor alegând unul din mulțimea de volume de piese de teatru înșirate pe masă și întorcându-l cu fața spre el, exclamă, deodată:

— ”*Jurăminte de iubire*”! De ce nu am putea și noi să alegem ”*Jurăminte de iubire*”, cum au făcut-o și cei din familia Ravenshaw? Cum se face că nu ne-am gândit până acum la această piesă? Acum îmi vine ideea că este exact ce ne trebuie. Ei bine, ce spuneți? Există și două roluri principale tragice, pentru Yates și Crawford, iată și un Valet care declamă poezii, e pentru mine, dacă nu-l reclamă nimeni altcineva. Eu sunt hotărât să accept orice rol și să mă descurc cum pot mai bine. Cât despre restul personajelor din piesă, acestea pot fi interpretate de oricine: au mai rămas doar Cassel și Anhalt.

Propunerea a fost bine primită de toată lumea. Toți se săturaseră de atâta nehotărâre și prima lor reacție a fost că nimic din ce se propusese până atunci nu fusese atât de potrivit pentru toată lumea, precum era această piesă. Domnul Yates era cel mai plăcut surprins dintre toți: atâta oftase și tânjise să-l interpreteze pe Baron la Ecclesford, atâtea critici exprimase la adresa fiecărei declamații a lordului Ravenshaw, fiind nevoit, după toate acestea, să declame rolul de unul singur în camera lui. Dezlănțuirea Baronului Wildenheim constituia culmea ambiției lui teatrale, iar acum, având avantajul de a cunoaște deja jumătate din scene pe dinafară, își oferă cu cea mai mare iuțeală serviciile pentru interpretarea acestui rol. Ca să fim dreپți cu el, nu era foarte hotărât pentru că, amintindu-și că existau la fel de multe pasaje declamatorii în rolul lui Frederick, a manifestat o disponibilitate egală și pentru acesta din urmă. Henry Crawford era de acord să-l preia pe oricare dintre acestea două. Pe oricare dintre ele nu-l va alege pentru el însuși domnul Yates, urma să fie perfect pentru el, astfel încât, după această din urmă declarație, urmă un schimb de complimente între cei doi. Mary, simțind același gen de interes ca și personajul Agatha din respectiva piesă, a luat asupra ei această alegere, remarcând, la adresa domnului Yates, că acesta era un rol în care ar fi trebuit luate în considerare înălțimea și fizionomia candidatului, iar faptul că el era cel mai înalt părea să-l califice cel mai bine pentru rolul Baronului. Toți au recunoscut că Maria Bertram avea dreptate și, cele două roluri fiind distribuite după cum se cuvenea, aceasta a fost convinsă că găsise Frederick-ul potrivit. Trei personaje ale piesei erau acum stabilite, în afară de domnul Rushworth, despre care Maria afirma întotdeauna că

era gata să interpreteze orice rol, când Julia, care dorea la fel de mult ca sora ei să fie Agatha, a început să-și facă griji în ceea ce o privea pe domnișoara Crawford.

— Aceasta nu este o comportare frumoasă la adresa celor absenți, remarcă ea. În piesa aceasta nu există suficiente roluri feminine. Amelia și Agatha sunt destul de bune pentru Maria și pentru mine însămi, dar surorii dumneavoastră, domnule Crawford nu i-a mai rămas nimic.

Domnul Crawford le-a rugat să nu se mai gândească la acel lucru: era foarte sigur că sora lui nu dorea neapărat să joace în piesă, ci mai mult să se facă utilă, iar în cazul de față nici n-ar fi dorit să fie luată în considerare ca participantă activă. Tom Bertram a intervenit de îndată, auzind acestea, susținând că rolul Ameliei i se cuvenea domnișoarei Bertram din toate considerentele, dacă aceasta ar fi dorit să-l accepte.

— I se potrivește atât de bine și ar fi atât de firească în această postură, spuse el, precum este rolul Ameliei pentru una sau cealaltă dintre surorile mele. Nu poate fi vorba de un sacrificiu din partea lor, din moment ce este un rol în mare măsură comic.

Urmă o tăcere scurtă. Ambele surori păreau neliniștite, pentru că fiecare dintre ele se simțea cel mai atrasă de Agatha și spera ca rolul să-i fie impus de către ceilalți. Henry Crawford care, între timp, luase piesa și, cu prefăcută nepăsare, se uita peste primul act, puse curând lucrurile la punct:

— Mă văd nevoit să stăruiesc pe lângă domnișoara Bertram, spuse el, să nu se angajeze să preia rolul Agathe, pentru că ar însemna ca toată solemnitatea mea să fie compromisă.

Apoi continuă, întorcându-se spre ea:

— Vă rog să nu faceți asta, vă rog din suflet. Nu aș putea rezista să vă văd cuprinsă de jale și lividă la față. Mi-aș aduce inevitabil aminte de toate momentele vesele pe care l-am împărtășit împreună, iar Frederick, cu ranița lui, va fi obligat s-o ia la goană.

I se adresase într-un mod plăcut și curtenitor, însă tot acest avantaj a fost pierdut în ceea ce privea sentimentele Juliei. Aceasta remarcă o privire aruncată de domnul Crawford Mariei, care i-a confirmat nedreptatea căreia îi căzuse victimă ea însăși: era o intrigă, era o păcăleală. Ea era lipsită de importanță: Maria era preferata, iar zâmbetul de triumf pe care aceasta din urmă încerca să-l

atenueze, îi demonstra cât de bine înțeleșese ceea ce se petrecea de fapt; înainte ca Julia să-și fi revenit suficient ca să poată spune ceva, fratele ei votă și el împotriva ei, zicând:

— Oh, da! Maria trebuie s-o interpreteze pe Agatha. Maria va fi Agatha cea mai bună. Deși Julia susține că preferă tragiile, nu aş pune prea multă bază pe afirmația ei. Nu are nimic dramatic în ea, nici pe departe. Trăsăturile ei nu au nimic trist, mersul ei este prea rapid, vorbește mult prea repede și nu poate sta liniștită. Ar fi mai bine s-o interpreteze pe țărancă bătrână, Nevasta Țăranului. Zău, Julia. Nevasta Țăranului este un rol foarte drăguț, te asigur. Bătrânica aceea scoate în evidență faptele bune extravagante ale soțului ei cu multă agerime. Vei fi Nevasta Țăranului.

— Nevasta Țăranului! strigă domnul Yates. Ce tot spuneți acolo? Este rolul cel mai trivial, lipsit de valoare și nesemnificativ. Și cel mai banal: n-are nici măcar o replică mai acceptabilă în toată piesa. Sora dumneavoastră să interpreteze așa ceva! Este o insultă să-i propuneți asta. La Ecclesford ar fi trebuit să-l joace guvernanta. Toți căzuserăm de acord că nu putea fi oferit nimănui altcuiva. Ceva mai multă corectitudine, domnule regizor, dacă se poate. Nu meritați însărcinarea care v-a fost dată, dacă nu puteți aprecia ceva mai bine talentele echipei dumneavoastră.

— Cât despre asta, bunul meu prieten, până când eu însumi și colectivul meu de actori vom fi jucat, într-adevăr, trebuie să ni se permită și unele tatonări; cu toate acestea, nu am intenționat s-o jigsaw pe Julia. Nu putem avea două Agathe, dar avem nevoie, pentru Țăran, de o nevestă; în plus, sunt convins că am dat eu însumi exemplu de moderație, atunci când m-am mulțumit cu rolul bătrânului Valet. Dacă rolul care îi va reveni Juliei este lipsit de importanță, va fi meritul ei dacă va reuși să-l interpreteze bine, iar dacă se împotrivește cu atâta ardoare oricăror pasaje umoristice, oferiți-i replicile Țăranului, în locul celor ale Nevastei sale, schimbând, astfel, în întregime tonalitatea; cred că este un rol suficient de solemn și de patetic. Piesa n-ar avea cu nimic de suferit în urma acestei modificări iar, în ceea ce-l privește pe Țăran, când va veni rândul replicilor Nevastei lui, îl voi interpreta chiar eu cu dragă inimă.

— Cu toată părtinirea dumneavoastră în ceea ce o privește pe Nevasta Țăranului, îi răspunse Henry Crawford, ne va imposibil să găsim în personajul ei ceva potrivit pentru sora dumneavoastră și nu putem admite să se abuzeze de

buna ei voință. Nu trebuie să-i îngăduim să accepte acest rol. Nu este cazul s-o lăsăm la cheremul propriei ei complezențe. Vom avea nevoie de talentul Juliei în rolul Ameliei. Amelia este un personaj chiar mai dificil de interpretat decât Agatha. Eu, personal, consider că Amelia este rolul cel mai dificil din toată piesa. Necesită multă vigoare, o deosebită amabilitate și szburdălnicie și simplitate, fără exagerare. Am văzut actrițe bune care au ratat această interpretare. Simplitatea este cea mai importantă. Pretinde o delicatețe a sentimentelor pe care acestea n-o posedă. Reclamă interpretarea unei domnișoare pline de noblețe: Julia Bertram. Sper că veți accepta acest rol, nu-i așa? Întrebă, întorcându-se spre cea menționată cu o privire plină de neliniște, care a mai îmbunătățit-o puțin.

În timp ce Julia ezita asupra răspunsului cel mai potrivit, fratele ei interveni din nou, oferind-o drept mai bună alternativă pe domnișoara Crawford.

— Nu, nu, nu, Julia trebuie s-o interpreteze pe Amelia. Nu este deloc un rol care să i se potrivească. Nici nu i-ar plăcea. Nu ar fi potrivită pentru acest rol. Este prea înaltă și robustă. Amelia trebuie să fie mititică, ușoară, copilăroasă și zglobie. Este un rol potrivit pentru domnișoara Crawford și numai pentru domnișoara Crawford. Ea citește deja rolul acesta și sunt convins că îl va interpreta admirabil.

Fără a-i răspunde, Henry Crawford își continuă rugămințile la adresa Juliei.

— Trebuie să ne faceți pe plac, spuse el, zău că trebuie. După ce veți fi studiat personajul, sunt convins că veți simți că vi se potrivește. Chiar dacă tragedia este preferata dumneavoastră, s-ar părea, în acest caz, că este comedia cea care vă alege. Va trebui să-mi faceți o vizită în închisoare, aducându-mi un coș cu provizii; doar nu veți refuza să mă vizitați în închisoare? Parcă vă și văd aducându-mi coșul.

Persuasiunea din vocea sa își făcu efectul. Julia oscila: nu cumva încerca doar s-o îmbuneze și s-o împace, pentru ca ea să treacă cu vederea afrontul anterior? Nu avea încredere în el. Ofensa pe care i-o adusesese fusese foarte limpede. Poate că el făcea numai un joc perfid. Își privi, bănuitoare, sora; înfățișarea Mariei urma să fie decisivă, părea, oare, jignită și îngrijorată? Maria era complet senină și mulțumită, iar Julia știa foarte bine că Maria nu putea fi fericită decât în detrimentul ei. Cu grabnică indignare și cu voce tremurătoare, Julia îi răspunse:

— Nu păreți să vă temeți că nu v-ați putea stăpâni atunci când aş veni la dumneavoastră cu un coş cu provizii, deşi cineva s-ar fi putut gândi la asta; numai în rolul Agatheii aş fi putut avea un efect atât de covârşitor asupra dumneavoastră!

Se opri: Henry Crawford arăta foarte încurcat şi părea să nu mai ştie ce să-i răspundă. Tom Bertram începu din nou:

— Domnişoara Crawford trebuie să joace rolul Ameliei. Va fi o excelentă Amelia.

— Să nu vă fie teamă că aş dori pentru mine acest rol, strigă îndată Julia, furioasă. Dacă nu pot fi Agatha, atunci cu siguranţă că nu doresc să fiu nimeni altcineva; cât despre Amelia, dintre toate rolurile din lume, acesta este cel care mă dezgustă cel mai mult. O detest pe Amelia. O fată îngrozitoare, scundă, lipsită de naturaleţe şi insolentă. Am protestat întotdeauna împotriva comediei, iar această piesă este una dintre comediile cele mai proaste.

Terminând de vorbit, părăsi grăbită încăperea, lăsând sentimente amestecate în inimile mai multora dintre cei de faţă, dar provocându-le tuturor prea puţină compasiune, cu excepţia lui Fanny, auditor tăcut la toate cele petrecute şi care nu s-a putut gândi că Julia era cuprinsă de gelozie, fără să resimtă o mare compătimire la adresa ei.

Plecarea Juliei fu urmată de o scurtă tăcere, dar fratele ei îşi reveni curând şi se întoarse la "*Jurămintele de iubire*", nerăbdător să citească piesa, cu ajutorul domnului Yates, ca să stabilească ce decor ar fi mai potrivit, în timp ce Maria şi Henry Crawford conversau cu voce scăzută. Afirmăţia ei: "Aş fi renunţat cu cea mai mare bunăvoinţă la rolul meu în favoarea Juliei, vă asigur, dacă eu l-aş interpreta, probabil, foarte prost, sunt convinsă că ea s-ar descurca şi mai rău", primi, fără îndoială, toate complimentele pe care le merita.

Toate acestea durând un oarecare timp, distribuţia rolurilor a fost finalizată de Tom Bertram şi domnul Yates, în încăperea care începuse să fie denumită "Teatrul". Domnişoara Bertram s-a dus personal la Parohie să-i ofere domnişoarei Crawford rolul Ameliei. Fanny rămase singură şi făcu primul lucru pe care îl întreprinse după aceea, a fost să ia volumul ce fusese lăsat pe masă şi să înceapă să-l răsfoiască. Curiozitatea îi fusese trezită şi îl parcurse cu o nerăbdare întreruptă doar de momente de uimire că acea piesă anume fusese aleasă chiar în momentul acela şi că putuse fi propusă şi acceptată să fie

interpretată într-un teatru particular! Agatha și Amelia i se păreau, deși fiecare diferea de cealaltă, atât de nepotrivite pentru o reprezentare în cercul restrâns al familiei, din cauza situației în care se afla una și al limbajului celeilalte, atât de puțin potrivite de a fi redată de o tânără cuviincioasă, încât nu putea decât cu mare dificultate presupune că verișoarele ei erau conștiente în ce se angajau. de-abia aștepta să supună aceste idei, cât de curând posibil, criticilor pe care le-ar fi ridicat, cu siguranță, Edmund.

[10](#) „Jucătorul“, dramă (1753) de Edward Moore (n. trad.)

[11](#) „Rivalii“, comedie de moravuri (1775) de Richard Brinsley Sheridan (n. trad.)

[12](#) „Școala de zvonuri“, comedie în cinci acte după un roman de Richard Brinsley Sheridan - interpretată pentru prima dată la Drury Lane Theatre, Londra, la 8 mai 1777 (n. trad.)

[13](#) „Roata norocului“, „Moștenitor și lege“, piese de teatru din perioada respectivă. (n.trad.)

Capitolul XV

Domnișoara Crawford a acceptat rolul propus cu multă bunăvoință; curând după întoarcerea domnișoarei Bertram de la Parohie, sosi și domnul Rushworth, iar un alt rol din piesă fu atribuit. I se oferise să aleagă între Contele Cassel și Anhalt și, la început, nu a știut pe care dintre cele două să-l prefere, cerând domnișoarei Maria Bertram să-l îndrume. După ce a fost făcut să înțeleagă caracterul diferit al personajelor și cine ce era, după ce își adusese aminte că văzuse cândva piesa la Londra și îl considerase pe Anhalt ca fiind un individ foarte îngrămădit, se decise pentru rolul Contelui. Domnișoara Bertram îi aprobă alegerea, deoarece cu cât domnul Rushworth ar fi avut mai puține replici de memorat, cu atât era mai bine; deși nu putea agreea dorința lui ca Agatha și Contele să joace împreună, nici să aștepte, foarte răbdătoare, în timp ce el întorcea încet paginile în speranța descoperirii unei asemenea scene, a fost destul de amabilă încât să ia rolul care îi revenea lui și să scurteze fiecare replică ce putea suporta o asemenea operațiune, în afară de faptul că i-a explicat că personajul se impunea să fie foarte îngrijit îmbrăcat și atent la alegerea culorilor. Domnului Rushworth îi plăcea ideea că trebuia să se dichisească, deși s-a prefăcut că o disprețuia și a devenit chiar prea preocupat de modul în care urma să arate.

S-au stabilit multe lucruri, înainte ca Edmund, care lipsise întreaga dimineață, să fi aflat ceva despre ele; când acesta intră în salon, discuțiile care se purtau între Tom, Maria și John Yates erau foarte animate și domnul Rushworth îl întâmpină cu mare vioiciune, ca să-i împărtășească noutățile.

— Am găsit piesa, îl anunță el. Va fi *”Jurămintele de iubire”*; eu am să fiu Contele Cassel și voi apărea, la început, într-un costum albastru și o pelerină de satin roz, iar după aceea într-un alt costum elegant, în genul celor de vânătoare.

Nu știu încă dacă îmi va plăcea.

Fanny îl urmărea cu privirea pe Edmund, iar inima îi tresări pentru el, la auzul acestei declarații: îi observă privirea și încercă aceleași senzații pe care, probabil, le simțea și el.

— ”*Jurăminte de iubire*”! a spus pe un ton de extremă uimire și au fost singurele vorbe, după care se întoarse spre fratele și surorile lui, ca și când s-ar fi așteptat ca ei să tăgăduiască acest lucru.

— Așa este, strigă domnul Yates. După toate dezbaterile și discuțiile noastre, am ajuns la concluzia că nimic altceva nu ne va conveni tuturor la fel de mult, nimic nu va fi mai potrivit decât ”*Jurăminte de iubire*”. Curios este că nu ne-am gândit mai înainte la această piesă. Am fost îngrozitor de nerod pentru că, în acest caz, avem avantajul a tot ceea ce cunosc deja de la Ecclesford, și este atât de util să poți lua ceva drept model! Am distribuit aproape toate rolurile.

— Dar cu rolurile feminine ce aveți de gând să faceți? întrebă, Edmund, uitându-se la Maria.

Maria se îmbujoră de emoție în timp ce răspundea:

— Mie mi-a revenit rolul pe care ar fi trebuit să-l joace lady Ravenshaw, iar..., mai prinse ea curaj, domnișoara Crawford urmează s-o interpreteze pe Amelia.

— Nu aș fi crezut că este genul de piesă care să fie atât de ușor acceptat, răspunse Edmund îndreptându-se spre șemineu, unde se aflau mama, mătușa și Fanny, așezându-se lângă ele cu o expresie de extremă dezaprobare zugrăvită pe chip.

Domnul Rushworth îl urmă ca să-i spună:

— Intru pe scenă de trei ori și am patruzeci și două de replici. Este ceva, nu-i așa? Nu îmi place că trebuie să fiu atât de colorat îmbrăcat. Nici n-o să mă mai recunosc, în costum albastru și pelerină de satin roz.

Edmund nu se simți în stare să-i răspundă. Peste câteva minute Tom fu chemat afară din încăpere, pentru a da câteva lămuriri tâmplarului; pentru că domnul Bertram plecase însoțit de domnul Yates, urmați de domnul Rushworth, Edmund a profitat imediat de această ocazie ca să spună:

— Nu pot să exprim ceea ce simt față de această piesă de față cu domnul Yates, fără ca vorbele mele să nu se răsfrângă asupra prietenilor săi de la Ecclesford, dar în acest moment trebuie să-ți mărturisesc, draga mea Maria, că o

consider mai mult decât nepotrivită pentru o reprezentație particulară și sper că vei renunța să joci în ea. Nu pot decât să presupun că așa vei face, după ce o vei fi citit cu atenție. Citește fie și numai primul act, cu voce tare, mamei sau mătușii și constată dacă ar putea fi de acord să fii interpreta. Sunt convins că nu va trebui să fac apel să te gândești la ceea ce ar crede tata despre aceasta.

— Vedem lucrurile în moduri foarte diferite, îl contrazise Maria. Te asigur că sunt bine familiarizată cu această piesă și cu foarte puține omisiuni, care vor fi operate asupra ei, nu văd nimic indecent în ea și nu sunt singura tânără care, vei constata, o consideră foarte potrivită pentru a fi reprezentată în cerc restrâns.

— Atunci îmi pare rău, veni răspunsul lui, dar în această privință tu ești cea care ar trebui să dai tonul. Tu trebuie să fii un exemplu pentru alții. Dacă ceilalți au luat o hotărâre greșită, este de datoria ta să le arăți ce este drept și ce înseamnă adevărata decență. În orice manifestare publică, comportamentul tău trebuie să fie lege pentru ceilalți.

Această evidențiere a influenței pe care ar avea-o a produs un oarecare efect, pentru că nimănui nu-i plăcea mai mult decât Mariei să-i conducă pe alții; așa încât aceasta îi răspunse, cu mai multă bunăvoință:

— Îți sunt foarte îndatorată, Edmund; intențiile tale sunt dintre cele mai bune, sunt convinsă de asta, dar cred că judeci lucrurile cu prea multă severitate și chiar nu pot să le țin celorlalți discursuri moralizatoare despre un subiect de genul acesta. Cred că ar fi culmea impoliteței.

— Crezi că asta am vrut eu să spun? Nicidecum: lasă comportarea ta să fie singura admonestare la adresa lor. Spune-le că, după ce ai studiat rolul care îți revine, nu te simți la nivelul exigențelor lui; că ai impresia că necesită mai multă străduință și încredere decât se poate presupune că ai avea tu. Afirmă aceste lucruri cu hotărâre și va fi suficient. Toți cei care au discernământ vor înțelege adevăratul motiv. Se va renunța la piesă, iar tactul tău va fi apreciat așa cum ar trebui.

— Nu interpreta ceva ce nu se cuvine, draga mea, interveni lady Bertram. Lui sir Thomas nu i-ar plăcea acest lucru.... Fanny, sună, te rog, clopoțelul: trebuie să luăm masa. Mai mult ca sigur că s-a îmbrăcat și Julia, între timp.

— Sunt convins, mamă, îi zise Edmund, oprind-o pe Fanny să facă ce i se spusese, că lui sir Thomas nu i-ar plăcea așa ceva.

— Auzi, draga mea, ce spune Edmund?

— Chiar dacă eu aş refuza acest rol, Julia l-ar accepta cu siguranţă.

— Cum! strigă Edmund, chiar dacă ar cunoaşte motivele refuzului tău?

— Oh, s-ar putea gândi la diferenţa dintre noi... la situaţia fiecăreia, că ea n-ar trebui să aibă la fel de multe scrupule cum aş socoti eu că ar fi necesar. Sunt convinsă că acesta va fi argumentul ei. Nu, trebuie să mă scuzaţi, dar nu-mi pot retrage consimţământul: s-a ajuns prea departe, toată lumea ar fi dezamăgită, Tom ar fi de-a dreptul supărat şi apoi, dacă suntem chiar atât de delicate, nu vom ajunge niciodată să jucăm vreun rol.

— Eram pe cale să afirm exact acelaşi lucru, interveni doamna Norris. Dacă vor exista obiecţii la fiecare pas, nu vei mai juca nimic, pregătirile de până acum nu vor fi decât o mulţime de bani aruncaţi şi sunt convinsă că aşa ceva ne-ar discreta pe toţi. Eu nu cunosc piesa aceasta, dar, cum spune şi Maria, dacă există vreun pasaj ceva mai îndrăzneţ, cum este cazul în majoritatea pieselor, acesta poate fi cu uşurinţă omis. Nu este nevoie să fim extrem de riguroşi, Edmund. Din moment ce urmează să joace şi domnul Rushworth, nu poate fi nimic rău în asta. Aş fi dorit doar ca Tom să fi ştiut mai exact ce dorea să facă atunci când au început tâmplarii să lucreze, pentru că s-a pierdut o jumătate de zi cu uşile acelea laterale. Cortina va fi totuşi reuşită. Servitoarele lucrează foarte bine la ea şi cred că vom trimite înapoi câteva duzini de inele de prindere. Nu este cazul să le punem atât de aproape unul de altul. Sper că sunt şi eu de un oarecare folos: previn risipa şi valorific lucrurile cât mai bine. Ar trebui să existe întotdeauna cineva chibzuit care să supravegheze atât de mulţi tineri. Am uitat să-i spun lui Tom ceva ce mi s-a întâmplat chiar astăzi. Mă uitasem prin curtea de păsări şi tocmai ieşeam de acolo, când, pe cine mi-a fost dat să văd? Pe Dick Jackson, croindu-şi drum spre sala servitorilor, cu două bucăţi de scânduri de brad în mână pe care i le ducea, mai mult ca sigur, tatălui său: mama lui îl trimisese, probabil, cu vreun mesaj la tatăl lui, iar acesta din urmă îi poruncise să-i aducă cele două bucăţi de scândură, fără de care, chipurile, nu s-ar fi descurcat. Ştiam eu ce însemnau toate acestea, deoarece, chiar în acel moment, suna clopoţelul care anunţa masa servitorilor. Fiindcă nu pot să-i sufăr pe cei care încearcă să te înşele, iar alde Jackson sunt foarte pricepuţi la treburile astea, am susţinut-o întotdeauna, exact acel soi de indivizi care prind tot ce apucă, i-am spus băiatului de la obraz, un băiat mare şi greoi de vreo zece ani, ştiţi, căruia ar trebui să-i fie ruşine de el: ”Lasă că îi duc eu scândurile acestea tatălui tău, Dick, tu du-te acasă

cât poți de iute.” Băiatul, cu o expresie prostească, mi-a întors spatele fără să scoată un cuvânt, fiindcă altfel, probabil, i-aș fi spus câteva vorbe aspre care cred că l-ar fi vindecat pentru o bună perioadă timp să mai vină și altădată să șterpească ce găsește pe lângă casă. Detest o asemenea lăcomie, având în vedere cât de bun este tatăl vostru cu familia lor, când îl ține angajat pe omul acela tot timpul anului!

Nimeni nu și-a dat osteneala să-i răspundă. Restul grupului s-a întors, iar Edmund și-a dat seama că singura lui consolare rămânea încercarea de a-i aduce pe calea cea dreaptă.

La cină, atmosfera a fost foarte încărcată. Doamna Norris a povestit din nou triumful înregistrat asupra lui Dick Jackson, dar nu s-au adus prea mult în discuție nici piesa, nici preparativele în vederea montării acesteia, deoarece dezaprobarea lui Edmund era resimțită până și de fratele lui, deși acesta din urmă n-ar fi recunoscut-o niciodată. Maria căreia îi lipsea susținerea însuflețită a lui Henry Crawford, a considerat că ar fi mai bine să evite acest subiect. Domnul Yates care se străduia să intre în grațiile Juliei, și-a dat curând seama că posomoreala ei era mai ușor de risipit dacă aborda oricare alt subiect, cu excepția regretului lui că aceasta nu le mai prefera compania; domnul Rushworth cu mintea plină de rolul pe care urma să-l interpreteze și de obsesia propriei garderobe a împiedicat vorbind fără întrerupere pe oricine ar mai fi avut ceva de spus.

Preocuparea în legătură cu piesa de teatru a rămas suspendată, numai pentru o oră sau două căci mai erau o mulțime de detalii de pus la punct. Lichiorul servit la cină dând tuturor un nou impuls, Tom, Maria și domnul Yates, după reunirea lor în salon, au alcătuit un consiliu, la o masă separată, cu scenariul deschis în fața lor și, exact când începuseră să aprofundeze subiectul, a intervenit o întrerupere mai mult decât binevenită sub forma apariției domnului și domnișoarei Crawford care, oricât de târziu, de întuneric și cu toată vremea urâtă, nu se putuseră opri să le facă o vizită, fiind întâmpinați cu cea mai bucuroasă recunoștință.

”Ei bine, ce progrese ați mai făcut?”, ”Ce ați stabilit până acum?” și ”Oh! dar nu am putea face nimic fără voi.” au fost primele cuvinte, iar Henry Crawford s-a așezat cu ceilalți trei la masă, în timp ce sora lui se îndreptase spre lady Bertram și cu politețe îi adresa câteva complimente.

— Trebuie s-o felicit pe domnia-voastră, spunea ea, în privința alegerii piesei; deși ați suportat totul cu o răbdare exemplară, sunt sigură că trebuie să vă fi săturat de toată zarva și problemele noastre. Actorii se pot simți satisfăcuți, însă cei care asistă de pe margine trebuie să fie, cu siguranță, mult mai recunoscători atunci când, în sfârșit, se ia o decizie; mă bucur sincer pentru dumneavoastră, doamnă, pentru doamna Norris și pentru oricine altcineva se află în aceeași situație, încheie ea, cu o privire furișată, jumătate temătoare, jumătate șireată, destinată lui Edmund care se afla în spatele lui Fanny.

Lady Bertram îi răspunse foarte amabil, dar Edmund nu zise nimic. Supoziția ei, precum că era doar un spectator pasiv nu întâmpină nici un protest. După ce a mai schimbat câteva vorbe cu cei strânși în jurul șemineului, domnișoara Crawford s-a întors la grupul de la masă; stând lângă ei, părea interesată de proiectele lor până când, ca și cum exact în acel moment și-ar fi amintit ceva important, exclamă:

— Dragii mei, vă văd adânciți cu multă seriozitate în îndeletnicirea legată de reprezentarea bordeielor și berăriilor din piesă, dar vă rog ca, între timp, să-mi dezvăluiți ce soartă mă așteaptă. Cine urmează să-l joace pe Anhalt? Căruia dintre domnii de față voi avea plăcerea să-i declar iubirea?

Timp de un moment, nimeni nu zise nimic, apoi mai mulți vorbiră deodată, exprimând același adevăr regretabil, și anume că nu-l găsiseră încă pe Anhalt.

— Domnul Rushworth urmează să fie Contele Cassel, dar pe Anhalt nu l-a reclamat încă nimeni.

— Eu am avut de ales între aceste roluri, interveni domnul Rushworth, dar m-am gândit că mi-ar plăcea mai mult Contele, deși nu sunt foarte încântat de toată dichiseala aceea la care mă obligă rolul.

— Ați făcut o alegere foarte înțeleaptă, sunt sigură, răspunse Mary Crawford, înviorându-se. Anhalt este un rol dificil.

— Contele are patruzeci și două de replici, insistă domnul Crawford, ceea ce nu este o bagatelă.

— Nu mă surprinde câtuși de puțin lipsa lui Anhalt, reluă Mary Crawford după o scurtă pauză, Amelia nu merită ceva mai bun. O tânără atât de îndrăzneată poate foarte bine să alunge bărbații.

— Aș fi mai mult decât fericit să preiau acel rol, dacă mi-ar sta în putință, exclamă Tom. Din nefericire, însă, Valetul și Anhalt apar în același timp. Nu voi

renunța, însă, în întregime la această idee; voi încerca să fac tot ce îmi stă în putință, voi revedea aceste roluri.

— Ar trebui să-l interpreteze fratele dumneavoastră, remarcă John Yates cu voce scăzută. Nu credeți?

— Nu am de gând să-l rog, răspunse Tom, pe un ton hotărât.

Domnișoara Crawford schimbă subiectul și, curând după aceea, reveni la grupul din jurul șemineului.

— Nu mă vor cu nici un chip, spuse ea, așezându-se. Nu fac decât să-i încurc cerându-le să alcătuiască niște replici civilizate. Domnule Edmund Bertram, din moment ce dumneavoastră înșivă nu jucați în această piesă, înseamnă că sunteți un sfătuitor dezinteresat; prin urmare, fac apel la dumneavoastră. Cum putem să rezolvăm problema cu Anhalt? Este posibil ca unul dintre ceilalți să joace și rolul lui? Care este părerea dumneavoastră?

— Sfatul meu, zise el calm, este să alegeți altă piesă.

— Nu aş avea nici o obiecție în privința aceasta, răspunse ea, fiindcă, deși nu-mi displace rolul Ameliei, cu condiția ca acesta să fie bine interpretat... adică dacă totul urmează să meargă bine, mi-ar părea rău totuși să devin un obstacol în calea organizării piesei; dar din moment ce cei de la masa de acolo au luat hotărârea să nu vă asculte sfatul, și domnișoara Crawford se uită în jur, se pare că acest lucru nu se va întâmpla.

Edmund nu mai spuse nimic.

— Dacă ar exista vreun rol pe care să fiți tentat să-l jucați, presupun că acesta ar fi cel al lui Anhalt, observă tânăra cu șiretenie și după o scurtă pauză, pentru că este preot, știți?

— Acest amănunt nu m-ar ispiti în nici un caz, răspunse el, pentru că mi-ar părea rău ca interpretarea mea stângace să facă acel personaj să pară ridicol. Trebuie să fie foarte dificil să-l împiedici pe Anhalt să nu pară un moralizator formal și solemn, iar cel care a optat chiar pentru profesia respectivă se numără, probabil, printre ultimii care și-ar dori să-i dea viață pe o scenă.

Mary Crawford fiind redusă la tăcere, animată de oarecare sentimente de ranchiună și profund umilită, își apropie ostentativ scaunul de măsuta de ceai și îi oferi toată atenția doamnei Norris care o prezida.

— Fanny, strigă Tom Bertram de la masa cealaltă, unde consiliul continua cu spor, iar conversația nu înceta nici o clipă, avem nevoie de serviciile

dumitale.

Fanny se ridică îndată, așteptându-se să i se ceară să îndeplinească vreun comision, pentru că, în pofida a tot ceea ce putuse Edmund să facă, se mai obișnuia încă să fie utilizată în acest scop.

— Oh, nu dorim să te deranjăm de la locul tău. Nu apelăm la serviciile dumitale în clipa de față. Spuneam, doar, că avem nevoie de dumneata în piesa noastră. Trebuie să fii Nevasta Țăranului.

— Eu? exclamă Fanny, așezându-se din nou, cu expresia cea mai înspăimântată. Trebuie neapărat să mă scuzați. Nu aș putea să interpretez nimic, nici dacă mi-ați promite luna de pe cer. Nu, nu vreau să joc nici un rol.

— Dar trebuie s-o faci, pentru că nu avem de gând să te scuzăm. Nu trebuie să te sperie acest lucru; este un rol mititel, un fleac, n-are nici măcar o jumătate de duzină de replici în total și nu va avea prea mare importanță nici dacă nu va auzi nimeni ce spui; poți să fii tăcută ca un șoricel, dacă vrei, dar trebuie măcar să apari pe scenă.

— Dacă vă temeți de o jumătate de duzină de replici, strigă domnul Rushworth, ce v-ați face dacă ați avea un rol cum este al meu? Eu am patruzeci și două de învățat.

— Adevăratul motiv nu este acela că mi-ar fi teamă să învăț ceva pe dinafară, explică Fanny, tulburată de faptul că toți ochii erau ațintiți asupra ei, dar chiar nu mă simt în stare să joc.

— Ba da, ba da, poți să joci suficient de bine pentru noi. Reține-ți rolul, iar noi te vom învăța restul. Nu apari decât în două scene și, din moment ce eu îl voi interpreta pe Țăran, te voi așeza în locul în care trebuie să stai, te voi îndruma cum să te miști și te vei descurca foarte bine, îmi asum eu această răspundere.

— Nu, vă rog, domnule Bertram, trebuie să mă scuzați. Nu vă puteți da seama ce se petrece. Îmi cereți un lucru absolut imposibil. Dacă ar trebui să mă angajez în acest rol, nu v-aș provoca decât dezamăgire.

— Aiurea! Aiurea! Nu fii așa de sfioasă. Te vei descurca de minune. Ți se va acorda toată indulgența. Nu ne așteptăm la perfecțiune din partea dumitale. Îți trebuie o rochie maronie, un șorț alb și o bonetă simplă, noi îți vom adăuga câteva riduri, puțină talpa găștei în colțul ochilor și vei fi o bătrânică foarte convenabilă.

— Trebuie să mă scuzați, vă rog foarte mult să mă scuzați, strigă Fanny,

înroșindu-se din ce în ce mai mult în urma marii agitații de care fusese cuprinsă și uitându-se cu disperare la Edmund, care o urmărea cu bunăvoință, dar care, nedorind să-și exaspereze fratele cu o nouă intervenție, se mulțumi să-i zâmbească încurajator.

Pledoaria ei nu avu nici un efect asupra lui Tom, care repetă, doar, argumentele dinainte. Dar Tom nu era singur: solicitarea lui era acum susținută de Maria și de domnii Crawford și Yates cu o insistență care diferea de a lui prin faptul că era mai blândă și mai ceremonioasă. Împreună, toate acestea erau mult prea mult pentru Fanny; înainte să fi avut răgazul necesar să-și tragă sufletul, doamna Norris interveni adresându-i-se lui Fanny, într-o șoaptă în egală măsură mândră și audibilă:

— Ce mare tăraș pentru un fleac! Sunt dezamăgită de tine, Fanny, că faci atâtea mofturi în loc să le faci pe plac verilor tăi cu această bagatelă, și ei, care sunt atât de buni cu tine! Acceptă, te rog, rolul acela cu toată bunăvoință și să nu mai auzim nimic despre asta, te rog foarte frumos.

— Nu o constrângeți, doamnă, interveni Edmund. Nu este corect s-o influențați în felul acesta. Vedeți bine că nu-i place să joace. Lăsați-o să facă propria ei alegere, la fel ca și pe noi ceilalți. Raționamentul ei poate fi la fel de bun ca al altora. Nu o mai obligați să facă ceva ce nu dorește.

— Nu am de gând s-o oblig, răspunse tăios doamna Norris, dar voi considera că este o tânără foarte încăpățânată și nerecunoscătoare, dacă nu va asculta ceea ce mătușa și verii ei doresc de la ea, foarte îndărătnică având în vedere cine și ce este.

Edmund era prea furios ca să mai spună ceva, însă Mary, uitându-se, pentru o clipă, cu ochi uimiți, mai întâi la doamna Norris, apoi la Fanny, ale cărei lacrimi începeau să se întrevadă, interveni imediat, cu oarecare ironie:

— nu-mi mai place locul în care mă aflu: a devenit prea încins pentru mine.

Apoi își mută scaunul în partea opusă a masei, în apropierea lui Fanny, adresându-i-se blând, în șoaptă:

— Nu luați nimic în seamă, dragă domnișoară Price, seara aceasta este una agitată: toată lumea este indispusă și toți se tachinează unul pe celălalt, dar nu-i luați în seamă.

Domnișoara Crawford continuă, cu multă bunăvoință, să-i vorbească, încercând s-o bine dispună, cu toate că era, ea însăși, descurajată. Privirea

adresată fratelui ei, preveni orice nouă intervenție a consiliului dramatic și bunele sentimente de care era animată reușiseră rapid să restabilească, în ochii lui Edmund, puținul pe care îl pierduse până atunci.

Lui Fanny nu-i plăcea domnișoara Crawford, dar i-a rămas îndatorată pentru bunătatea de care a dat dovadă în acel moment. Apoi aceasta din urmă a acordat atenție lucrului ei manual, exprimându-și dorința să fi putut lucra și ea la fel de frumos și cerându-i să-i dea și ei modelul acela, după care, a presupus că Fanny se pregătea să-și facă ieșirea în societate, cum, desigur, ar fi trebuit să procedeze după ce verișoara ei mai mare s-ar fi căsătorit; apoi domnișoara Crawford a întrebat-o dacă avea vești proaspete despre fratele ei, plecat pe mare, afirmând că era destul de curioasă să-l cunoască, ea presupunând că trebuie să fie un tânăr foarte arătos și a sfătuit-o pe Fanny să-i comande un portret după revenirea lui, înainte de a pleca din nou pe mare. Fanny nu s-a putut împiedica să admită că i-au fost aduse, cu această ocazie, complimente foarte agreabile și o ascultă și îi răspunde cu mai multă însuflețire decât intenționase inițial.

Consultațiile în legătură cu piesa continuau să se desfășoare, iar atenția domnișoarei Crawford a fost abătută de la Fanny când i s-a adresat Tom Bertram care a informat-o, cu infinit regret, că îi era absolut imposibil să preia și rolul lui Anhalt, pe lângă cel al Valetului: încercase din răputeri să înfăptuiască acest lucru, dar nu se putea, trebuia să renunțe.

— Cu toate acestea, nu aș avea nici cea mai mică dificultate să găsesc pe cineva care să-l interpreteze, adăugă el. Nu trebuie decât să ne hotărâm; putem alege și răsalege... Aș putea să numesc, chiar în acest moment, șase tineri, aflați la cel mult șase mile distanță de noi, care de-abia așteaptă să fie primiți în compania noastră și, printre aceștia, există vreo doi sau trei care nu ne-ar face de rușine. Nu aș ezita să mă încred în oricare dintre frații Oliver sau în Charles Maddox. Tom Oliver este un tânăr foarte isteț, iar Charles Maddox este la fel de bun ca oricare altul, așa că o să-mi iau calul, mâine dimineață devreme, și o să mă duc până la Stoke, pentru a ajunge la o înțelegere cu unul dintre aceștia.

În timp ce Tom vorbea, Maria se uita cu teamă la Edmund, fiind aproape convinsă că acesta urma să se opună, dar Edmund nu spunea nimic.

După un moment de gândire, domnișoara Crawford interveni calm:

— În ceea ce mă privește, nu pot avea nici o obiecție în legătură cu un lucru pe care toți ceilalți îl consideră dezirabil. Mă veți întreba dacă i-am întâlnit

vreodată pe oricare dintre domnii menționați? Da, domnul Charles Maddox a fost invitat într-o zi la masă, la sora mea, nu-i așa, Henry? Un tânăr liniștit. Mi-l aduc aminte. Să apelăm la el, dacă nu aveți nimic împotrivă, pentru că mă voi simți mai în largul meu decât dacă vom introduce o persoană complet necunoscută.

Charles Maddox urma să fie alesul. Tom repetă intenția de a-i face o vizită a doua zi dimineață și, cu toate că Julia care până atunci de-abia deschisese gura, observă sarcastic privindu-i, întâi pe Maria, apoi pe Edmund, că ”reprezentările dramatice de la Mansfield urmau să însuflețească peste poate întregul ținut”, Edmund continuă să-și păstreze calmul, dezvăluindu-și sentimentele doar prin prisma neclintitei lui gravități.

— Nu sunt foarte optimistă în privința piesei noastre, i se adresă domnișoara Crawford lui Fanny, cu jumătate de gură, după o clipă de reflecție, și am de gând să-l anunț pe domnul Maddox că voi scurta câteva dintre replicile lui și o mare parte din ale mele, înainte de a începe să repetăm împreună. Va fi un moment foarte dezagreabil și în nici un caz ceea ce mă așteptasem să se întâmple.

Capitolul XVI

Nu stătea în puterile domnișoarei Crawford s-o determine pe Fanny să uite cu adevărat ce se petrecuse. O dată cu încheierea serii, aceasta din urmă se duse la culcare cu mintea plină de gânduri și cu nervii încă întinși în urma rugăminților vărului Tom și intervenției răutăcioase a mătușii ei. Să fi fost admonestată în felul acela, să i se pretindă că era obligată să facă ceva ce i se părea a fi cu mult peste puterile ei, să interpreteze un rol pe scenă, să fie învinuită de încăpățănare și ingratitudine, accentuate de aluzia la situația ei dependentă, toate acestea o tulburaseră prea mult pentru ca amintirea lor, acum, când era singură, să doară mai puțin, cu atât mai mult cu cât li se adăugase și spaima a ceea ce dimineața următoare mai putea aduce nou în privința extinderii proiectului. Domnișoara Crawford nu fusese decât o pavază de moment; dacă ea, Fanny, ar fi fost din nou solicitată de toți, cu întreaga stăruință de care erau capabili Tom și Maria, poate chiar în lipsa lui Edmund, ce s-ar fi făcut? Adormi înainte de a-și fi putut răspunde la întrebare și aceasta i se păru la fel de complicată la trezire, a doua zi dimineață.

Mica mansardă albă, care continuase să fie dormitorul ei din momentul în care intrase în această familie, dovedindu-se incapabilă să-i ofere vreun răspuns, recurse de îndată ce se îmbracă la o altă încăpere, mult mai spațioasă și mai adecvată străbaterii cu pasul și meditației, în care se simțea, de mult timp, aproape stăpână. Era fosta lor sală de clasă, denumită în acest fel până când domnișoarele Bertram hotărâseră să nu i se mai spună așa, și întrebuințată ca atare până târziu. Acolo locuise domnișoara Lee, acolo citiseră și scriseseră, vorbiseră și râseseră până în ultimii trei ani, când guvernanta plecase. Încăperea rămăsese, apoi, neîntrebuințată și, un timp, chiar părăsită, cu excepția lui Fanny, care trecea să-și vadă plantele, sau când avea nevoie de vreo carte, din cele pe

care era bucuroasă să le păstreze în acel loc din cauza lipsei de spațiu de depozitare în cămăruța ei micuță de deasupra. Treptat, pe măsură ce prețuirea ei față de confort crescuse, inclusesse și această încăpere printre bunurile ei, petrecând mult timp în acel loc; pentru că nu avusese de întâmpinat nici o opoziție, reușise să și-o însușească într-o manieră atât de firească și lipsită de orice urmă ipocrizie, încât acum era un fapt general admis, că acea cameră era a ei de drept. Încăperea de la răsărit, cum fusese denumită încă de când Maria Bertram împlinise șaisprezece ani, era acum considerată ca fiind a lui Fanny, într-un mod aproape la fel de irevocabil ca și încăperea cea albă de la mansardă: dimensiunile reduse ale uneia făceau atât de evidentă necesitatea celeilalte, încât domnișoarele Bertram, cu tot avantajul oferit de propriile lor apartamente, au aprobat în întregime acest lucru. Doamna Norris, după ce specificase să nu se aprindă niciodată focul în încăperea respectivă numai pentru Fanny, se resemnase, în oarecare măsură, ca aceasta să facă uz de ceva ce nu-i trebuia nimănui altcuiva, cu toate că termenii în care se referea, uneori, la această îngăduință, păreau să indice faptul că era vorba despre cea mai bună încăpere din toată reședința.

Situarea ei era atât de favorabilă, încât, chiar și în lipsa focului din șemineu, se preta la petrecerea timpului în diminețile de început de primăvară sau de toamnă târzie, atât timp cât se întrevedea încă o rază de soare. Confortul pe care îl simțea acolo în momentele ei de răgaz era imens. Se putea refugia în încăperea aceea după orice neplăcere resimțită la etajul inferior, găsind o consolare în vreo ocupație oarecare, ori în orice curs al gândurilor care se întâmpla să-i dea ghes. Plantele ei, cărțile ei pe care începuse să le colecționeze din primul moment în care devenise proprietara unui șiling, secreterul ei și lucrul manual, toate acestea se aflau la îndemână; dacă nu avea dispoziția necesară pentru astfel de îndeletniciri, dacă nu dorea decât să reflecteze, aproape fiecare obiect din camera aceea era legat de o amintire interesantă. Tot ce se afla acolo era prietenos sau o ducea cu gândul la un prieten și, cu toate că, uneori, avusese mult de suferit, cu toate că motivele ei fuseseră de multe ori prost înțelese, sentimentele ei ignorate, iar judecata ei subestimată, deși cunoscuse chinurile tiraniei, ale batjocurii și ale neglijării, cu toate acestea, aproape orice revenire asupra fiecăreia dintre aceste evenimente îi aducea o anumită consolare: mătușa Bertram îi ținuse partea, sau domnișoara Lee îi adresase o încurajare, sau, ceea ce se întâmpla mai des și îi era

mai drag, Edmund fusese eroul și prietenul ei, îi pledase cauza sau îi explicase care era menirea ei, o rugase să nu plângă sau îi dăduse vreo dovadă de afecțiune care făcuseră lacrimile să pară dulci. Totul era, acum, atât de strâns îmbinat, atât de plin de armonie prin trecerea timpului, încât orice mâhnire trecută căpătase farmecul ei. Încăperea aceea îi devenise atât de dragă, încât n-ar fi înlocuit mobila de acolo nici cu cea mai frumoasă din toată reședința, cu toate că ceea ce fusese, inițial, o mobilă simplă, suferise între timp toate stricăciunile provocate de copii, iar cele mai frumoase și elegante nu mai erau decât un taburet decolorat cu o husă lucrată de Julia prea stângaci pentru a-și găsi locul în salon, trei transperante, așezate în ramele lor, pentru cele trei ochiuri de geam inferioare ale unei ferestre, în care versurile din "*Tintern Abbey*"¹⁴ erau brodate între reprezentarea unei grote din Italia și cea a unui un lac în lumina lunii din Cumberland; pe policioara căminului era o colecție de portrete de familie, nevrednice de a-și arăta fața în altă parte și, alături de acestea, prins în perete, crochiul în miniatură al unei corăbii, trimis cu patru ani în urmă de William, din Marea Mediterană, sub care era trecut: "*H.M.S. Antwerp*"¹⁵, cu litere de aceeași dimensiune cu arborele mare.

Spre acest cuib plăcut se îndrepta acum, încet, Fanny, încercând să-i simtă influența benefică asupra gândurilor ei agitate și pline de nesiguranță, să vadă dacă nu cumva, privind portretul lui Edmund, nu va reuși să primească vreun sfat pe care originalul i l-ar fi dat, sau să-și aerisească mușcatele, în speranța că ar putea inspira și ea o urmă de tărie a spiritului. Trebuia să facă mai mult decât să-și îndepărteze temerile proprii perseverențe: începuse să fie nehotărâtă în privința a ceea ce avea de făcut în continuare și, pe măsură ce se plimba prin încăpere, îndoielile ei se înmulțeau. Avea, oare, dreptate să refuze ceva ce fusese atât de călduros rugată să accepte, ceva pentru care ceilalți aveau atât de multă nevoie de ea, ce putea fi atât de vital într-un proiect în care câțiva dintre cei cărora le era atât de îndatorată își pusese tot sufletul? Nu da oare dovadă de rea voință, egoism și teamă de a se expune? Raționamentul lui Edmund, convingerea lui că sir Thomas ar fi dezaprobat toate acestea, să fi fost motive suficiente pentru a justifica un refuz hotărât din partea ei, în ciuda tuturor celorlalte? Să fi fost, oare, atât de îngrozitor pentru ea să joace un rol, încât era gata, din această cauză, să pună sub semnul întrebării adevărul și puritatea propriilor ei preferințe? Când se uita în jur, pretențiile verilor ei că ar fi trebuit să le facă pe plac în acest

caz erau întărite de vederea multor daruri pe care le primise, în timp, din partea lor. Masa dintre cele două ferestre era plină de andrele de cusut și de coșulețe de împletit care îi fuseseră dăruite în diverse ocazii, în special de către Tom; fu uimită să constate amploarea datoriei pe care o sugerau toate aceste amabile atenții. Un ciocănit în ușă o întrerupse din această încercare de a găsi calea datoriei, iar la amabilul ei: "Intră" îi răspunse apariția cuiva în fața căruia urmau să fie descrise toate îndoielile pe care le avea. Ochii îi străluciră la vederea lui Edmund.

— Pot să-ți vorbesc câteva minute, Fanny? întrebă el.

— Da, desigur.

— Doresc să mă consult cu tine. Am nevoie de părerea ta.

— Părerea mea! exclamă ea, apărându-se în fața acestui compliment, oricât de mult ar fi măgulit-o.

— Da, sfatul și părerea ta. Nu știu ce să fac. Proiectul acesta de interpretare a unei piese devine din ce în ce mai complicat, după cum vezi. Au ales, probabil, piesa cea mai proastă cu putință și acum, ca s-o ducă până capăt, au de gând să solicite ajutorul unui tânăr pe care nici unul din noi nu-l cunoaște prea bine. Acesta ar însemna sfârșitul oricărei discreții și decențe, despre care a fost vorba de la bun început. Nu am auzit nimic rău despre Charles Maddox, dar excesiva intimitate care va rezulta din faptul că va fi admis printre noi în acest mod este nepotrivită în cel mai înalt grad. Nu mă pot gândi la acest aspect cu pasivitate și consider că un rău atât de mare trebuie prevenit. Tu nu privești această situație în același mod?

— Ba da, dar ce ar fi de făcut? Fratele dumneavoastră este atât de categoric.

— Nu mai rămâne decât un singur lucru de făcut, Fanny. Trebuie să accept să-l joc pe Anhalt eu însumi. Sunt foarte sigur că nimic altceva nu-l va potoli pe Tom.

Fanny nu putu să-i răspundă.

— Nu este nicidecum ceva care să-mi facă plăcere, continuă el. Nici unui bărbat n-ar putea agreea să fie nevoit să pară atât de inconstant. După ce m-am opus acestui proiect de la bun început, ar fi o absurditate să mă alătur lor în acest moment, în care ei duc mult mai departe ideea inițială, din toate punctele de vedere; cu toate acestea, nu văd să existe o altă alternativă. Dar tu, Fanny?

— Nici eu, spuse Fanny săvâind, însă...

— Însă ce? Văd că raționamentul tău nu-mi urmărește argumentația. Mai gândește-te puțin. Poate că nu-ți dai atât de bine seama ca mine de răul care poate izbucni, în urma acceptării prezenței unui străin printre noi; în urma ospitalității noastre, a acordării permisiunii ca acesta să poată veni aici la orice oră și a plasării lui într-o situație care impune inexistența oricăror constrângeri. Gândește-te numai la libertinajul pe care fiecare repetiție va tinde să-l stabilească. Este ceva foarte rău! Pune-te în locul domnișoarei Crawford, Fanny. Închipuie-ți ce ar însemna s-o joci pe Amelia cu un partener necunoscut. Are tot dreptul să fie compătimită și, în mod evident, se compătimește singură. Am auzit destul din ceea ce ți-a spus seara trecută, ca să-i înțeleg reticența de a interpreta acel rol cu cineva pe care nu-l cunoaște; ea s-a angajat, probabil, având anumite speranțe, poate chiar fără să aprofundeze subiectul atât de mult încât să-și dea seama ce ar fi presupus, de fapt, acesta; ar fi lipsit de generozitate, ar fi nedemn să fie expusă la așa ceva, tocmai acum. Sentimentele ei ar trebui respectate. Nu ți se pare evident, Fanny? Observ că eziți.

— Îmi pare rău de domnișoara Crawford, dar regret și mai mult să vă văd pe dumneavoastră constrâns să faceți ceva cu care nu sunteți de acord, un lucru care, se știe, considerați că ar fi dezagreabil pentru unchiul meu. Ceilalți apreciază această decizie drept un adevărat triumf!

— Nu ar mai avea de să se simtă triumfători când își vor da seama cât de perfid procedez. Totuși, o anumită victorie tot vor reuși să obțină, iar eu trebuie s-o sfidez. Dacă pot fi mijlocul prin care se poate reduce publicitatea întregii afaceri, limita expunerea, minimaliza nesocotința noastră, atunci voi fi recompensat. În situația actuală nu am nici o influență, nu pot să acționez în nici un fel: i-am jignit și nu vor dori să mă asculte, dar după ce îi voi fi bine dispus prin această concesie, rămân încrezător că voi reuși să-i conving să restrângă reprezentarea la un cerc de participanți mult mai redus decât cel pe care se grăbesc atât de tare, în prezent, să-l alcătuiască. Acesta ar fi un câștig spiritual. Nu ar merita aceasta tot efortul?

— Ba da, ar fi un atu important.

— Dar, totuși, nu am încă aprobarea ta. Ai putea să-mi precizezi orice altă modalitate prin care aş avea sorți de izbândă să obțin un avantaj la fel de mare?

— Nu, nu găsesc nimic altceva.

— Atunci dă-mi acordul tău, Fanny. Nu mă simt mulțumit în absența lui.

— Oh, vere!

— Dacă ești împotriva mea, ar trebui să nu am încredere în planul meu și totuși... Dar este absolut imposibil să-l las pe Tom să înainteze în această direcție, să parcurgă regiunea călare în căutarea oricărei persoane care ar putea fi convinsă să joace în această piesă... indiferent cine ar fi persoana aceea; ar fi suficient doar să arate decent. Credeam că tu ai înțeles mai bine sentimentele domnișoarei Crawford.

— Nu mă îndoiesc că decizia dumneavoastră o va face foarte fericită. Va însemna o mare ușurare pentru ea, zise Fanny încercând să pună mai multă căldură în exprimarea ei.

— Nu mi s-a părut niciodată mai amabilă, decât în comportarea pe care a avut-o față de tine seara trecută. i-am oferit o dovadă foarte clară a bunăvoinței mele.

— A fost foarte binevoitoare, într-adevăr, și îmi pare bine că va putea fi cruțată...

Fanny nu și-a putut duce până la sfârșit efuziunea generoasă. Conștiința a determinat-o să se oprească în mijlocul frazei, însă Edmund era mulțumit.

— Voi coborî îndată după micul dejun, hotărî el, și sunt convins că voi face, cuiva, foarte multă plăcere. Și acum, draga mea Fanny, nu te mai rețin. Doreai, poate, să citești. Nu aș fi putut să mă liniștesc până nu vorbeam cu tine și nu ajungeam la o hotărâre. În somn sau treaz, toată noaptea m-am gândit la aceste aspecte. Este o soluție nepotrivită, dar sunt convins că răul acesta este mai mic decât cel care ar fi putut să rezulte altfel. Dacă Tom s-a trezit, mă voi duce direct la el și voi termina cu chestiunea aceasta, iar când ne vom întâlni la micul dejun, vom fi toți plini de bună dispoziție la perspectiva de a face pe nebunii în unanimitate. Tu, între timp, presupun că vei face o călătorie până în China. Ce mai face lordul Macartney? întrebă Edmund, deschizând o carte aflată pe masă și uitându-se, apoi, prin alte câteva. Iată că ai și *"Povestirile lui Crabbe"* și *"Trândavul"* la îndemână, să te distreze dacă te va obosi cartea cea grozavă pe care tocmai o citești. Admir enorm micul tău apartament; îndată ce voi fi plecat, îți vei goli mintea de toată ineptia aceasta de piesă și te vei așeza, comod, la măsuța ta. Ai, însă, grijă, să nu răcești dacă rămâi aici prea mult.

Edmund plecă, dar Fanny nu avu parte nici de lectură, nici de China, nici de calm. Primise noutățile cele mai uimitoare, cel mai greu de înțeles, cele mai

neplăcute și nu se mai putea gândi la nimic altceva. Edmund să joace în piesă! După toate obiecțiile aduse, atât de îndreptățite și declarate în public! După tot ceea ce îl auzise spunând, după cum îl văzuse arătând și după tot ce știa că simte. Era, oare, posibil? Edmund, atât de inconsecvent? Nu se amăgea singur, oare? Oare nu greșea? Vai! Totul era din cauza domnișoarei Crawford. Simțise influența ei în fiecare replică de-a lui și era nefericită. Îndoielile și îngrijorarea privind propria ei comportare care o preocupaseră anterior și care amortiseră, în timp ce îl asculta pe el, păreau, acum lipsite de importanță. Această frământare mai profundă le mistuise în întregime. Lucrurile trebuiau să-și urmeze cursul; nu-i păsa cum se vor sfârși. Verii ei puteau s-o aprobe sau nu, dar nu aveau cum să-i mai caute pricină. Se situa, în prezent, în afara sferei lor de influență și dacă totuși în final, ar fi fost nevoită să cedeze, nu mai avea nici o importanță, pentru ea totul nu mai era decât suferință.

[14](#) Prescurtare de la “*Lines Composed a Few Miles Above Tintern Abbey*” - poem (1798) de Wordsworth.
(n. trad.)

[15](#) Her Majesty’s Ship, nava Maiestății-Sale. (n. trad.)

Capitolul XVII

Pentru Tom și Maria Bertram era, într-adevăr, o zi triumfătoare. O astfel de victorie asupra reticențelor lui Edmund era departe de orice putuseră ei spera și era absolut minunată. Nu mai exista nimic care să împiedice îndeplinirea proiectului lor drag și se felicitaseră, în taină, asupra slăbiciunii date de gelozie, căreia ei îi atribuiau această schimbare, cu toată paleta de sentimente de mulțumire. Edmund putea să pară în continuare grav și să spună că nu-i plăcea ideea, în general, și că se vedea nevoit să dezaprobe piesa aceea în particular, planul lor fusese încununat de succes: Edmund urma să joace în ea și fusese îndemnat să ia această decizie numai din cauza înclinațiilor lui egoiste. Coborâse de la înălțimea elevării morale pe care și-o menținuse până atunci, iar Tom și Maria erau satisfăcuți de acest declin. Cu toate acestea, se purtasera foarte bine cu el, netrădând nici urmă de bucurie care să treacă de colțurile gurii și au părut s-o considere ca pe o salvare de intruziunea lui Charles Maddox, de parcă ar fi fost obligați să-l accepte pe acesta din urmă, împotriva dorinței lor.

Să se petreacă totul în cercul lor era exact ceea ce își doreau. Un străin printre ei ar fi însemnat șubrezirea întregului lor confort.

Când Edmund, în continuarea raționamentului lor, a făcut aluzie la dorința lui de restrângere a participanților, ei erau pregătiți, de dragul reușitei, să-i promită orice. Peste tot domnea buna dispoziție și entuziasmul. Doamna Norris s-a oferit să se ocupe de costumul lui, domnul Yates l-a asigurat că ultima scenă în care apăreau Anhalt și Baronul presupunea multă acțiune și expresivitate, iar domnul Rushworth și-a manifestat disponibilitatea de a număra replicile care îi reveneau.

— Poate că acum, spuse Tom, Fanny va fi mai dispusă să ne facă pe plac. Ai putea încerca s-o convingi.

— Nu, este destul de hotărâtă. Cu siguranță nu va juca.

— Oh, foarte bine, atunci.

Și nici un cuvânt nu a mai fost rostit în legătură cu acest subiect, dar Fanny a simțit din nou că se află marginalizată și indiferența ei față de acest pericol a început iar să pălească.

Schimbarea de opinie a lui Edmund nu a adus după sine mai puține surâsuri la Parohie, decât la Mansfield Park; domnișoarei Crawford îi stătea foarte bine cu surâsul pe buze și a abordat din nou proiectul cu o asemenea izbucnire de veselie, încât aceasta nu putea avea decât un singur efect asupra tânărului: Avea, desigur, dreptate să ia în considerare astfel de sentimente; era bucuros că luase această decizie.

Și dimineața se scurse într-o dulce mulțumire generală, dacă nu și foarte rezonabilă. În ceea ce o privea pe Fanny, a venit și salvarea căci la rugămintea plină de însuflețire a domnișoarei Crawford, doamna Grant, cu obișnuita ei bună dispoziție, acceptase să preia rolul pentru care fusese solicitată Fanny, a fost tot ce s-a întâmplat în ziua aceea care să-i înveselească inima, dar chiar și acest eveniment, când i-a fost anunțat de către Edmund, a adus cu sine o împunsătură de durere, fiindcă domnișoara Crawford rezolvase acest lucru; străduințelor amabile ale domnișoarei Crawford trebuia să le datoreze recunoștință și meritul domnișoarei Crawford era pus în evidență cu o admirație fățișă. Fanny era acum la adăpost, dar tihna și siguranța îi lipseau. Gândurile ei nu fuseseră niciodată mai departe de a-și găsi liniștea. Nu simțea că ar fi greșit în vreun fel ea însăși, dar era tulburată în orice altă privință. Și inima, și rațiunea ei se opuneau, deopotrivă, hotărârii lui Edmund: nu putea să-i scuze lipsa de consecvență, iar fericirea pe care o resimțea acesta în urma deciziei luate, o făcea să fie nenorocită. Era cuprinsă de gelozie și neliniște. Mary Crawford sosise arborând o expresie veselă care semăna a insultă, cu manifestări de prietenie la adresa ei cărora cu greu le putea răspunde păstrându-și decența. Toți cei din jurul ei erau voioși și ocupați, înfloritori și importanți; fiecare avea domeniul său de interes, rolul său, costumul său, scena sa favorită, prietenii și complicitățile săi. Toți erau preocupați de consultări și comparații și de ideile aiurite pe care le sugerau. Doar ea era tristă și neînsemnată: nu participa la nimic, putea să plece sau să rămână acolo, se putea afla în mijlocul zarvei pe care o făceau ceilalți sau să stea retrasă în solitudinea încăperii de la răsărit, fără să fie remarcată sau să i se simtă lipsa.

Aproape că era înclinată să creadă că orice altceva era de preferat acestei situații. Doamnei Grant i se simțea influența: bunăvoința ei era menționată cu respect, bunul ei gust și timpul de care dispunea erau luate în considerare, prezența ei era dorită; era căutată și așteptată, era lăudată, iar Fanny se aflase, la început, în oarecare pericol de a fi invidioasă pe doamna Grant, din cauza personajului pe care aceasta acceptase să-l interpreteze. Reflecția asupra subiectului a adus după sine gânduri mai bune și i-a demonstrat că doamna Grant era îndreptățită să fie privită cu un respect pe care ea nu l-ar fi inspirat niciodată și chiar dacă i s-ar fi propus ei rolul cel mai bun din piesă, n-ar fi putut, în nici un caz, să se alăture unui proiect pe care, dacă îl lua în considerare numai pe unchiul ei și tot ar fi trebuit să-l condamne în totalitate.

Inima lui Fanny nu era chiar singura întristată printre toți ceilalți, cum a putut curând să-și dea seama ea însăși. Julia se afla, și ea, în suferință, deși nu chiar din lipsa oricărei vini. Henry Crawford se jucase cu sentimentele ei, iar ea permisesese timp îndelungat și chiar căutase atențiile lui, din cauza unei gelozii atât de îndreptățite față de sora ei, încât ar fi trebuit să le vindece pe amândouă; acum, când convingerea că preferința lui se îndrepta spre Maria era deja înrădăcinată, se resemnase în fața acesteia fără să se alarmeze în legătură cu situația în care se afla sora ei și fără nici o încercare de a-și găsi liniștea prin propria rațiune. Julia păstra o tăcere posomorâtă, învăluită de o gravitate pe care nimic n-o putea atenua, nici o curiozitate nu putea ajunge până la ea, nici o vorbă de duh n-o putea amuza; uneori îngăduia atențiile domnului Yates, care vorbea cu o veselie forțată și ridiculiza jocul celorlalți.

La o zi sau două, Henry Crawford și-a încercat din nou obișnuitul asalt al galanteriei și al complimentelor, dar fără să persevereze, apoi a devenit prea ocupat cu piesa ca să-i rămână timp mai mult decât pentru un flirt și l-a lăsat indiferent sau, mai degrabă, a considerat o împrejurare fericită, din moment ce punea, discret, capăt la ceea ce ar fi putut trezi peste scurt timp anumite speranțe și altora, în afară de doamna Grant. Aceasta nu a fost bucuroasă s-o vadă pe Julia exclusă din piesă și rămânând pe margine, neluată în seamă dar, din moment ce nu era un fapt care s-o afecteze în mod direct, fiindcă Henry trebuia să știe ce era cel mai bine pentru el și, după cum o asigurase acesta, cu un surâs, nici el, nici Julia nu se gândiseră măcar pentru o clipă că s-ar putea înfiripa ceva serios între ei, doamnei Grant nu-i mai rămăsese decât să reînnoiască avertismentul privitor

la cea mai mare dintre surori, implorându-l să nu-și riște liniștea sufletească prin prea multă admirație investită în această prietenie și să ia apoi fericită, parte la tot ce îi înveselea pe tineri și le făcea multă plăcere celor doi, care îi erau atât de dragi ei.

— Mă întreb, într-un fel, dacă nu cumva Julia nu este îndrăgostită de Henry, remarcă ea către Mary.

— M-aș încumeta să afirm că este, răspunse rece Mary. Am impresia că ambele surori sunt.

— Ambele! Nu, nu, așa ceva este imposibil. Să nu faci nici măcar aluzie la așa ceva față de Henry. Gândește-te numai la domnul Rushworth!

— Ai face mai bine să-i spui domnișoarei Bertram să se gândească la domnul Rushworth. Ar putea să-i prindă bine. Eu mă gândesc deseori la proprietățile și independența financiară a domnului Rushworth și mi-aș dori ca ele să încapă pe alte mâini, însă nu mă opresc niciodată asupra propriei sale persoane. Cu o avere ca a lui, un bărbat ar putea reprezenta comitatul; un astfel de bărbat ar putea evita exercitarea unei profesii și să se ocupe de politică.

— Aș îndrăzni să afirm că va intra curând în Parlament. Până la întoarcerea lui sir Thomas, s-ar putea să-și depună deja candidatura pentru vreun orașel, dar probabil că nimeni nu l-a îndemnat până acum să urmeze serios această cale.

— Sir Thomas se va ocupa de multe lucruri importante după sosirea lui acasă, reluă Mary după o pauză. Vă mai amintiți de "*Omagiul adus tutunului*" al lui Hawkins Browne, în interpretarea lui Pope?

*Binecuvântată frunză, a cărei adiere aromată le aduce
Templierilor modestie, iar preoților înțelepciune.*

— Eu l-aș parodia astfel:

*Binecuvântat cavaler, ale cărui apucături dictatoriale le aduce
Copiilor belșug, iar lui Rushworth înțelepciune.*

— Nu este așa că s-ar potrivi? Totul pare să depindă de întoarcerea lui sir Thomas.

— Vei constata, te asigur, că exercită o influență foarte bună și rezonabilă, atunci când vei avea ocazia să-l observi în mijlocul familiei lui. Nu cred că lucrurile merg atât de bine în absența lui. Are maniere foarte frumoase și pline de demnitate, care se potrivesc cu funcția de stăpân al acestei reședințe și îi țin

pe toți la locurile lor. Lady Bertram pare să aibă o influență mult mai mică acum, decât atunci când sir Thomas se afla acasă și nimeni altcineva n-ar putea-o tempera pe doamna Norris. Dar Mary, să nu-ți închipui că Maria Bertram ține la Henry. Sunt convinsă că nici Julia, pentru că, altfel, n-ar fi flirtat așa cum a făcut aseară cu domnul Yates; cu toate că Henry și Maria sunt foarte buni prieteni, cred că ei îi place prea mult Sotherton ca să-l piardă.

— Nu i-aș acorda domnului Rushworth șanse prea mari, dacă Henry ar interveni înainte de stabilirea căsătoriei lor.

— Dacă ai o asemenea bănuială, atunci trebuie făcut ceva; îndată ce se va termina tot ce are legătură cu piesa aceasta, vom vorbi foarte serios cu el și îl vom determina să se hotărască. Dacă el nu va ține seama, îi vom cere să plece de aici, chiar dacă este vorba de Henry.

Julia suferea, deși doamna Grant nu-și dădea seama și cu toate că acest lucru scăpase atenției multora dintre rudele ei. Se îndrăgostise: iubea și trecea prin toate chinurile pe care o natură pasională și entuziastă putea să le îndure în urma dezamăgirii produse de o dulce, nesăbuită speranță, la care se adăuga sentimentul, foarte acut că e nedreptățită. Inima ei era îndurerată și plină de mânie, dar nu era în stare decât de gânduri răutăcioase. Sora cu care se aflase în relații strânse, devenise acum cel mai mare dușman al ei: se înstrăinaseră una de cealaltă, iar Julia nu era departe de a nutri speranța unui sfârșit tragic al atențiilor care continuau să se succedă din partea lui Henry Crawford, a vreunei pedepse la adresa Mariei din cauza comportării ei atât de nerușinate față de ea însăși și față de domnul Rushworth. În lipsa oricărei diferențe sensibile de fire sau de opinie, care să le împiedice să fie cele mai bune prietene atât timp cât interesele lor erau aceleași, cele două surori, supuse unei încercări precum aceasta, nu aveau suficientă afecțiune una pentru cealaltă, nici principii care să le facă să fie bune sau oneste, să le confere simțul onoarei sau al compasiunii. Maria era conștientă de victoria obținută și își urmărea în continuare scopul, fără să-i pese de Julia, iar aceasta din urmă nu putea să nu observe atenția pe care i-o acorda Henry Mariei, fără să spere că aceasta va da naștere geloziei și va aduce după sine un oprobriu public.

Fanny observa toate acestea și o compătimea pe Julia, dar nu exista nici o amiciție între ele: Julia nu-i făcea nici o confidență, iar Fanny nu-și lua libertatea de a deschide acest subiect. Erau două ființe care sufereau în tăcere și singurătate

sau, poate, păreau se afla într-o astfel de legătură numai în imaginația lui Fanny.

Lipsa de atenție a celor doi frați și a mătușii față de tulburarea resimțită de Julia și ignoranța lor față de adevăratul ei motiv trebuia imputată numai și numai firilor lor nepăsătoare. Erau complet preocupați. Tom era monopolizat de problemele piesei sale de teatru și nu observa nimic care nu se afla în directă legătură cu aceasta. Edmund, împărțit între rolul lui din piesă și cel pe care îl juca în realitate, între pretențiile domnișoarei Crawford și propriul lui comportament, între iubire și prietenie era, de asemenea, neatent, iar doamna Norris era prea ocupată să facă față la și să rezolve micile probleme colective ale ansamblului teatral, să supravegheze alcătuirea diverselor lor costume utilizând mijloacele economice cele mai potrivite, efort pentru care nu a primit mulțumirile nimănui, reușind să economisească, în beneficiul absentului sir Thomas, cu o încântătoare probitate, o jumătate de coroană ici, o jumătate de coroană colo, ca să mai aibă răgazul necesar să urmărească purtarea sau să se îngrijească de fericirea fiicelor acestuia.

Capitolul XVIII

Totul intrase acum în ritm: piesa, actorii și actrițele, costumele, toate progresau. Fanny și-a dat seama, nu după mult timp, că pentru cei direct implicați, toate acestea nu însemnau o satisfacție neîntreruptă. Fiecare începea să aibă propriile nemulțumiri, Edmund avea o mulțime. Cu totul împotriva celor susținute de el, fusese adus un pictor din oraș, care acum se afla la lucru, ceea ce contribuia mult la creșterea cheltuielilor și, ceea ce era încă și mai rău, la răspândirea zvonurilor în legătură cu îndeletnicirile lor; fratele lui, Tom, în loc să-i asculte îndrumările cu privire la discreția în care trebuia învăluită reprezentarea aceea, invita fiecare familie care se întâmpla să-i iasă în cale. Tom însuși începuse să se plictisească de progresul lent al pictorului de decoruri și să simtă toate neplăcerile așteptării. Își învățase rolul, de fapt, rolurile pentru că le preluase și pe cele care puteau fi îmbinate cu cel al Valetului și devenise nerăbdător să înceapă să joace; fiecare zi care trecea fără să se întâmple acest lucru tindea să sporească sentimentul lipsei de importanță și să-l aducă un pas mai aproape de regretul de a nu fi ales o altă piesă.

Fanny, întotdeauna o ascultătoare foarte politicoasă și, deseori, singura aflată la îndemână, cunoștea plângerile și necazurile majorității dintre ei. Știa că, după părerea generală, domnul Yates declama cel mai îngrozitor dintre toți și că îl dezamăgise pe Henry Crawford, că Tom Bertram vorbea atât de repede, încât nu se înțelegea nimic din ce spune, că doamna Grant strica totul din cauză că izbucnea mereu în râs, că Edmund se afla în urmă cu învățarea rolului lui și că era o nenorocire să ai de-a face cu domnul Rushworth care avea nevoie de un sufleur la fiecare replică. Mai știa și că bietul domn Rushworth găsea rareori pe cineva dispus să repete cu el, iar nemulțumirea aceasta îi fu împărtășită atât ei, cât și tuturor celorlalți; lui Fanny îi părea atât de evidentă evitarea domnului

Rushworth de către verișoara ei, Maria, și atât de inutil de frecventă repetarea primei scene între aceasta din urmă și domnul Crawford, încât avu curând parte de confirmarea dezvăluirii și altora dintre temerile lui.

Departa de a fi toată lumea încântată de piesa care se pregătea, Fanny a constatat că toți doreau ceva ce nu puteau avea și le dădeau celorlalți motive de critică. Rolul fiecăruia dintre ei era fie prea scurt, fie prea lung, nimeni nu se prezenta așa cum trebuie, nimeni nu-și aducea aminte prin ce parte trebuia să-și facă apariția pe scenă și nimeni în afară de cel care emitea vreo o obiecție, nu respecta vreo indicație regizorală.

Fanny considera că piesa îi prilejuia la fel de multă distracție nevinovată ca oricăruia dintre actori; Henry Crawford interpreta bine și ei îi făcea o mare plăcere să se strecoare în sală și să asiste la repetițiile primului act, în pofida sentimentelor pe care i le trezeau Mariei câteva din replici. Maria, credea Fanny, juca bine, chiar prea bine și, aproximativ după primele două repetiții, aceasta din urmă a început să fie singura lor spectatoare; servindu-le, uneori, drept sufleor, alteori drept spectator, le era de multe ori foarte utilă. Din câte își putea ea da seama, domnul Crawford era, cu certitudine, cel mai bun actor dintre toți; avea mai multă încredere în capacitățile lui decât Edmund, mai multă judecată decât Tom, mai mult talent și simț artistic decât domnul Yates. Nu îl plăcea ca bărbat, dar trebuia să recunoască: era actorul cel mai bun și asupra acestui subiect nu erau mulți cei care aveau o părere diferită de a ei. Domnul Yates mai cârtea, uneori, la adresa înflăcăării și insipidității lui, dar sosi și ziua în care domnul Rushworth i s-a adresat lui Fanny, cu o privire inexpressivă, întrebând-o:

— Vi se pare că ar exista ceva atât de minunat în persoana lui? Pe viața și sufletul meu că nu pot să-l admir; între noi fie vorba, să vezi un bărbat atât de scund, slab și șters, trecând drept un bun actor este, după părerea mea, absolut ridicol.

Din acel moment, vechea lui gelozie și-a făcut reapariția iar Maria, în urma speranțelor din ce în ce mai mari pe care și le făcea în legătură cu Henry, nu-și dădea prea multă osteneală să i-o înlăture; astfel, șansele domnului Rushworth de a ajunge vreodată să știe pe dinafară cele patruzeci și două de replici ale sale, se împutinaseră și mai tare. Cât despre faptul dacă va reuși, până la urmă să scoată ceva suportabil din acestea, nimeni, cu excepția mamei sale, nu avea nici cea mai vagă idee; aceasta din urmă regreta că rolul lui nu era unul mai

consistent și își amâna venirea la Mansfield până când s-ar fi înaintat suficient de mult la repetiții, ca să înțeleagă toate scenele în care juca fiul ei. Toți ceilalți nu aspirau la nimic mai mult decât ca domnul Rushworth să ajungă să țină minte replica după care urma el, primul rând din replica pe care o avea de rostit și să fie în stare să urmărească indicațiile sufleurului până la final. Fanny, în compasiunea și mărinimia ei, se chinuia foarte tare să-l învețe cum să memoreze replicile, acordându-i tot ajutorul și indicațiile care îi stăteau în putere, încercând să să-i stimuleze, însușindu-și chiar ea, pe dinafară, rolul lui, fără însă ca aceasta să-l facă să avanseze mult mai mult.

Multe sentimente neplăcute, neliniștitoare și pline de teamă o răscoleau pe Fanny, dar, cu toate acestea, împreună cu solicitarea în alte direcții ale timpului și atenției ei, era tot atât de departe de a fi lipsită de ocupație sau utilitate printre ceilalți, cât și de a avea vreun tovarăș căruia să-i împărtășească frământările; la fel de departe de a i se lăsa o clipă de răgaz, cât și de a se apela la compasiunea ei. Era utilă, ocazional, tuturor și beneficia de tot atâta tihnă ca și ceilalți. Mai mult decât atât, erau numeroase lucrurile care trebuiau cusute, activitate în care era necesar și sprijinul ei. Faptul că doamna Norris o considera la fel de ca pe ceilalți era evident, din modul în care o solicita:

— Haide, Fanny, striga ea, ai parte de multă distracție în prezent, dar asta nu înseamnă că trebuie să tot treci dintr-o încăpere într-alta și să fii spectator după pofta inimii, în felul acesta; am nevoie de tine aici. Am muncit ca o sclavă, de-abia mă mai țin pe picioare; am reușit să croiesc pelerina domnului Rushworth fără să mai trimit să se cumpere niște satin în plus și acum cred că poți să-mi dai și tu o mână de ajutor cosând bucățile de material împreună. Nu sunt decât trei cusături; le poți termina într-o clipită. Ce bine ar fi dacă nu aş avea altceva de făcut în afară de partea de execuție. Tu ești mult mai avantajată, crede-mă: dacă nimeni n-ar face mai mult decât tine, nu am avansa prea repede.

Fanny își luă lucrul în primire foarte liniștită, fără să încerce să protesteze, însă mătușa Bertram, mai generoasă, constată în locul ei:

— Nimeni nu s-ar putea mira, soră, că Fanny observă totul cu atâta încântare, ceea ce se petrece este foarte nou pentru ea, știi bine. Și nouă ne plăcea foarte mult teatrul, în ceea ce mă privește încă îmi mai place și, cât de curând voi avea răgazul necesar, intenționez să asist la repetițiile lor. Despre ce este vorba în piesă, Fanny? Nu mi-ai spus niciodată.

— Oh, soră, te rog n-o întreba chiar în acest moment, pentru că Fanny nu se numără printre cei care pot să vorbească și să muncească în același timp. Este vorba de *”Jurăminte de iubire”*.

— Cred, i se adresă Fanny mătușii Bertram, că se vor repeta trei acte mâine seară, ceea ce vă va oferi ocazia să-i vedeți pe toți actorii în același timp.

— Ai face mai bine să aștepti până când se va instala și cortina, interveni doamna Norris, ceea ce se va întâmpla într-o zi sau două; o piesă jucată fără cortină n-are prea mult sens și mă înșel foarte tare dacă nu vei fi și dumneata de părere că i s-au făcut acesteia niște festoane foarte frumoase.

Lady Bertram păru resemnată să mai aștepte. Fanny nu împărtășea părerea mătușii ei: se gândea mult la a doua zi deoarece, dacă urmau să fie repetate cele trei acte, Edmund și domnișoara Crawford urmau să joace împreună pentru prima oară; actul al treilea ar fi adus o scenă între cei doi care pe Fanny o interesa în mod deosebit și pe care tânjise și se îngrozise la ideea de a vedea cum o vor interpreta. Subiectul acestei scene era iubirea: o căsătorie din dragoste urma să fie descrisă de către bărbat, iar femeia trebuia să facă o foarte scurtă declarație de dragoste.

Citise și recitise scena respectivă cu multă durere și multă uimire și privea, în perspectivă, interpretarea ei ca un prilej mai mult decât interesant. Nu credea că cei doi avuseseră încă ocazia s-o repete, nici măcar în particular.

Sosi și a doua zi; planul pentru seara aceea a rămas același, iar îngrijorarea lui Fanny în legătură cu acesta a rămas neschimbată. Lucra cu multă hărnicie, respectând indicațiile mătușii, dar zelul și tăcerea ei disimulau o minte absentă și plină de neliniște; în jurul prânzului s-a refugiat, cu lucru cu tot, în încăperea de la răsărit, ca să nu mai aibă nici o preocupare legată de, ceea ce socotea ea a fi, o foarte inutilă repetiție a primului act, pe care tocmai o propusese Henry Crawford, dornică să petreacă ceva timp singură și de a evita să întâlnească pe cineva. O aruncătură de ochi, pe când străbătea holul, asupra celor două doamne care se întorceau de la Parohie nu a adus nici o schimbare în dorința ei de a se retrage, astfel că a lucrat și a reflectat în încăperea de la răsărit, netulburată, vreun sfert de oră, după care o bătaie ușoară în ușă a fost urmată de apariția domnișoarei Crawford.

— Nu mă înșel, oare? Nu, aceasta este încăperea de la răsărit. Draga mea domnișoară Price, vă rog să mă scuzați, însă mi-am făcut drum până la

dumneavoastră în scopul de a vă cere ajutorul.

Fanny, destul de surprinsă, se strădui să se poarte ca o adevărată gazdă, prin manifestările ei de politețe și privi barele strălucitoare ale șemineului ei gol cu îngrijorare.

— Mulțumesc, îmi este suficient de cald, îmi este chiar foarte cald. Permiteți-mi să stau puțin aici și aveți, vă rog, bunătatea să mă ascultați repetând actul al treilea. Am adus scenariul cu mine și dacă ați dori să repetați cu mine, v-aș rămâne foarte îndatorată! Am venit astăzi, aici, intenționând să-l repet împreună cu Edmund pentru diseară, dar acesta nu este de găsit; și chiar dacă ar fi, nu cred că l-aș putea parcurge cu el, până când nu aș mai exersa puțin. Veți fi atât de bună, nu-i așa?

Fanny a fost foarte politicoasă în asigurările pe care i le-a dat, deși nu le-a putut pronunța cu voce foarte fermă.

— S-a întâmplat să vă uitați, cumva, peste partea la care m-am referit? continuă Mary Crawford, deschizând cartea. Iat-o aici. Nu i-am dat prea mare atenție la început, dar zău așa. Iată această replică, și aceasta, și aceasta. Cum voi ajunge oare să mă uit la el și să spun așa ceva? Dumneavoastră ați putea să faceți asta? Este vărul dumneavoastră, ceea ce schimbă cu totul situația. Trebuie să repetați cu mine, ca să-mi pot imagina că sunteți Edmund și să mă obișnuiesc treptat. Uneori aveți aceeași privire ca și el.

— Adevărat? Voi face cum pot mai bine, cu cea mai mare bunăvoință, însă trebuie să citesc piesa, pentru că nu știu decât foarte puține despre ea.

— Mai nimic, presupun. Veți avea și cartea, desigur. Să începem, acum. Trebuie să avem două scaune la îndemână, pentru că dumneavoastră le aduceți în partea din față a scenei. Iată, sunt niște scaune de școală foarte bune, chiar dacă nu sunt făcute pentru reprezentații teatrale; ar fi mult mai potrivite pentru niște fete care să se așeze pe ele și să dea din picioare în timp ce-și învață lecția. Ce ar spune guvernanta și unchiul dumneavoastră, dacă ar vedea în ce scop sunt folosite? Dacă sir Thomas s-ar uita chiar în acest moment la noi, ar blestema fiindcă am ajuns să repetăm prin toată casa. Yates se dezlănțuie în sufragerie. L-am auzit când urcam scările, iar sala de teatru este ocupată, firește, de acei neobosiți, Agatha și Frederick. Aș fi surprinsă dacă nu vor avea o prestație perfectă. Apropo, m-am uitat la ei cu cinci minute în urmă, când s-a întâmplat să exerseze una dintre acele scene în care încercau să se îmbrățișeze,

iar domnul Rushworth era cu mine. Mi s-a părut că începea să arate puțin cam bizar, așa că am întors-o cât de bine am putut, șoptindu-i: ”Vom avea o excelentă Agatha; are ceva atât de matern în felul ei de a fi, ceva atât de desăvârșit de matern în voce și ținută.” Nu este așa că am fost inspirată? S-a luminat îndată la față. Și acum, să trecem la monologul meu.

Domnișoara Crawford începu, iar Fanny i se alătură, cu toată modestia pe care ideea de a-l reprezenta pe Edmund era atât de mult menită să i-o inspire, dar prin mijlocirea unei înfățișări și voci atât de feminine, încât n-ar fi putut cu nici un chip evoca imaginea unui bărbat. Cu un astfel de Anhalt totuși Mary Crawford avu destul curaj și parcurseseră deja jumătate din scenă, când o bătaie în ușă prilejui o pauză, iar intrarea lui Edmund, în clipa următoare, suspendă repetiția cu totul.

Surpriza și plăcerea au fost resimțite de fiecare dintre cei trei cu ocazia acestei întâlniri neașteptate și, fiindcă Edmund venise cu exact aceeași problemă care o adusese acolo și pe Mary Crawford, era foarte posibil ca plăcerea să dureze ceva mai mult, în ceea ce-l privea. Și Edmund avea cartea la el și era în căutarea lui Fanny, s-o roage să repete împreună cu el și să-l ajute să se pregătească pentru seară, fără să fi știut că domnișoara Crawford se afla acolo; mare le-a fost bucuria și entuziasmul de a fi fost strânși, astfel împreună, să-și compare stilurile de interpretare și să se alieze în laudele la adresa bunelor oficii ale lui Fanny. Dar ea nu le-a putut împărtăși entuziasmul. Moralul ei se scufunda sub strălucirea bunei lor dispoziții și se simțea devenind un nimic prea lipsit de importanță pentru amândoi, pentru a găsi vreo consolare în faptul că fusese căutată de fiecare dintre ei. Trebuiau, acum, să repete împreună. Edmund propuse, impuse, imploră, până când domnișoara Crawford, nu chiar lipsită de bunăvoință de la bun început, nu a mai putut continua să-l refuze, iar Fanny a fost solicitată doar ca să le sufle replicile și să observe cum jucau. I-au dat sarcina de judecător și critic, pe care au dorit să și-o exercite cu mult zel, dezvoltându-le toate deficiențele. Procedând în acest fel, inima i s-ar fi strâns: chiar dacă ar fi fost înclinată spre critică, conștiința ei ar fi împiedicat-o să cuteze să-și manifeste dezaprobarea. Credea, chiar, că avea excesiv de mult discernământ în urmărirea onestității și oricărui detaliu. Să le servească drept sufleur trebuia să fie suficient pentru ea și era chiar mai mult decât suficient, pentru că nu se putea concentra întotdeauna asupra textului. Privindu-i pe ei, uită

de ea însăși; neliniștită de entuziasmul crescând al lui Edmund, dăduse pagina și pierduse pasajul exact într-un moment în care el avea nevoie de ajutor. S-a pus acest lucru în seama unei foarte justificate oboseli din partea ei, motiv pentru care a primit mulțumiri și a fost compătimită; Fanny merita compasiunea lor mai mult decât ar fi putut vreodată bănuși. Scena se termină, în sfârșit, iar Fanny se străduie să alăture laudele ei la complimentele pe care ceilalți doi și le făceau reciproc; când rămase din nou singură și fu în stare să-și amintească totul pe îndelete, a fost înclinată să considere că interpretarea lor va fi de o asemenea factură și va avea o asemenea încărcătură emoțională, încât urma să le asigure succesul și să constituie un spectacol foarte dureros din punctul ei de vedere. Cu toate acestea, oricare i-ar fi fost efectul, era nevoită să-i suporte asaltul din nou, chiar în aceeași zi.

Cea dintâi repetiție generală a primelor trei acte urma să se desfășoare în seara aceea: doamna Grant și cei doi Crawford promiseseră să revină după masa de seară, cât de repede era posibil și toți cei implicați așteptau acest eveniment cu nerăbdare. În aer părea să plutească o veselie generală: Tom era încântat de acest progres care aducea finalul pregătirilor mai aproape, Edmund era bine dispus în urma repetiției din aceeași dimineață, iar restul micilor neplăceri păreau să se fi atenuat peste tot. Toți erau vioi și nerăbdători; doamnele s-au dus curând, domnii le-au urmat la scurt timp și, cu excepția lui lady Bertram, a doamnei Norris și a Juliei, toată lumea s-a strâns în sala de teatru destul de devreme și, luminând-o atât cât permitea stadiul neterminat în care se afla, nu mai așteptau decât sosirea doamnei Grant și a celor doi Crawford ca să înceapă. Nu i-au așteptat prea mult pe ultimii, dar nici urmă de doamna Grant. Aceasta nu putuse să vină. Doctorul Grant manifestând o oarecare indispoziție, destul de nejustificată din punctul de vedere al frumoasei sale cumnate, nu se putuse lipsi de soția lui.

— Domnul doctor Grant este suferind, anunță aceasta cu prefăcută solemnitate. Nu se simte bine din momentul în care nu a mâncat deloc din porția lui de fazan de astăzi. I s-a părut că ar fi tare, a trimis farfuria înapoi la bucătărie și, de atunci, se află în suferință.

Ce dezamăgire! Absența doamnei Grant era, într-adevăr, o întâmplare nefericită. Felul plăcut de a fi și complezența ei plină de voioșie făceau din ea o prezență întotdeauna dorită printre ei; acum participarea ei era absolut necesară.

Nu puteau să joace, nu puteau să repete în lipsa ei. Plăcerea întregii seri urma să fie ruinată. Ce era de făcut? Tom, în rolul lui de Țăran, era disperat. După un moment de gândire, unele priviri s-au întors spre Fanny și o voce sau două au sugerat:

— Dacă domnișoara Price ar fi atât de bună să citească rolul doamnei Grant...

Imediat a fost asaltată de rugăminți; toată lumea îi cerea acest lucru. Până și Edmund a spus:

— Da, Fanny, dacă nu-ți este extrem de dezagreabil.

Fanny ezita încă. Nu putea suferi această idee. De ce nu i se solicita același lucru domnișoarei Crawford? Sau de ce nu preferase să se ducă în camera ei, cum simțise că ar fi fost cel mai sigur, în loc să aleagă să fie prezentă la această repetiție? Știa bine că o va enerva și o va face că se simtă nefericită; știa că ar fi fost de datoria ei să stea deoparte. Și și-a primit îndată pedeapsa cuvenită.

— Nu trebuie decât să citiți replicile, insistă Henry Crawford, reînnoindu-și rugămințile.

— Ba cred, chiar, că a memorat rolul pe dinafară, pentru că a putut s-o corecteze pe doamna Grant, deunăzi, în vreo douăzeci de locuri. Fanny, sunt sigură că știi rolul.

Fanny nu a putut să nege și, fiindcă toți insistau, pentru că Edmund i-a repetat îndemnul, făcând o referire la plăcuta sa dependență de buna ei voință, trebui să cedeze. Consimți să facă așa cum se pricepea mai bine. Toată lumea a fost mulțumită, iar Fanny a fost lăsată pradă șovăielii unei inimi foarte tulburate, în timp ce restul se pregăteau să înceapă. Și începură; fiind mult prea absorbiți de propria lor gălăgie ca să sesizeze orice alt zgomot neobișnuit în partea cealaltă a reședinței, avansaseră întrucâtva, când ușa sălii de teatru se dădu în lături și Julia, apărând în cadrul ei cu o expresie înspăimântată, exclamă:

— A sosit tata! Se află chiar acum în hol.

Capitolul XIX

Cum ar putea fi mai bine descrisă înfrigurarea care îi cuprinse pe toți? Pentru cei mai mulți a urmat o clipă de adevărată teroare. Sir Thomas sosit acasă! Toți au fost absolut convinși de acest adevăr. Nici o urmă de speranță că n-ar fi fost adevărat sau că ar fi putut înțelege greșit nu se putea citi pe chipul nimănui. Înfățișarea Juliei constituia dovada că era vorba de un fapt incontestabil astfel că, după primele exclamații, nimeni nu a mai rostit nici un cuvânt timp de vreo jumătate de minut. Schimbați la față, toți se uitau unul la altul și aproape fiecare simțea un șoc, unul dintre cele mai nedorite, inoportune și înspăimântătoare! Domnul Yates îl putea considera doar ca o întrerupere neplăcută a serii în curs, domnul Rushworth și-l putea închipui ca pe o adevărată binecuvântare, dar restul conștiințelor erau împovărate de un oarecare grad de vinovăție sau de pericol nedefinit, fiecare bătaie de inimă spunea: ”Ce se va alege de noi? Ce ne rămâne de făcut?”. A urmat o pauză îngrozitoare; la fel de îngrozitoare, pentru auzul fiecăruia, era punerea în corespondență a sunetelor, cu deschiderea ușilor și înaintarea pașilor.

Julia a fost prima în stare să se miște și să vorbească din nou. Gelozia și amărăciunea dispăruseră, pentru moment, egoismul se dizolvase în cauza comună; în clipa în care intrase, Frederick tocmai asculta, cu o atitudine plină de devotament, relatarea Agathe și îi apăsa mână pe inima lui; îndată ce a observat această scenă și a constatat că, în ciuda șocului provocat de vestea adusă, el își păstrase atitudinea și reținea încă mâna surorii ei, inima ei rănită a sângerat din nou. Cu fața la fel de roșie pe cât fusese de albă mai devreme, ieși spunând:

— Eu nu am de ce mă teme să apar dinaintea lui.

Plecarea Juliei îi impulsionează pe ceilalți și cei doi frați înaintară în același timp, simțind nevoia să facă ceva. Câteva cuvinte schimbate între ei fură de

ajuns. Împrejurarea de față nu permitea diferențe de opinie: trebuiau să meargă direct în salon. Maria li s-a alăturat, animată de aceeași intenție și fiind, pe moment, cea mai curajoasă dintre ei trei, pentru că exact împrejurarea care o alungase pe Julia constituia, pentru ea, sprijinul cel mai dulce. Faptul că Henry Crawford îi reținuse mâna într-un astfel de moment, un moment de o asemenea grea încercare și însemnătate, merita secole întregi de bucurie. Îl luă drept o dovadă a celei mai serioase emoții și se simțea în stare chiar să-și întâmpine tatăl. Se îndreptară spre ieșire, complet neatenți la întrebarea repetată a domnului Rushworth:

— Să vin și eu? Nu ar fi mai bine să vin și eu? Nu s-ar cuveni să vin și eu?

Nu ieșiseră încă bine pe ușă, când Henry Crawford decise să răspundă nehotărârii lui înfrigurate încurajându-l, bineînțeles, să-i acorde fără întârziere respectul cuvenit lui sir Thomas, ceea ce îl trimise după ceilalți cu o nerăbdare plină de încântare.

Fanny rămase numai în compania celor doi Crawford și a domnului Yates. Fusesse omisă de verișoarele și de verii ei și propria ei părere despre la revendicările față de afecțiunea care i se cuvenea din partea lui sir Thomas era mult prea umilă, ca să-i dea ideea de a considera că locul ei se afla printre copiii acestuia; a fost, deci, bucuroasă să poată rămâne deoparte și să câștige puțin timp pentru a se reculege. Tulburarea de care era cuprinsă depășeau tot ceea ce simțeau ceilalți, ca urmare a unei firi pe care nici măcar inocența n-o putea salva de la suferință. Se afla în pragul leșinului: toată teama din trecut pe care o resimțise față de unchiul ei revenise și, împreună cu aceasta, compasiunea față de el și pentru aproape toți ceilalți din grup, din cauza situației căreia trebuia să-i facă față, precum și o indescriptibilă admirație la adresa lui Edmund. Își alesese un scaun pe care, tremurând din toată ființa, depăna toate gândurile acestea care o înspăimântau, iar ceilalți trei, care nu mai manifestau în prezent nici o stinghereală, dădeau curs dezamăgirii lor, deplângând această neașteptată și prematură sosire ca pe o întâmplare foarte nefericită și exprimându-și nemiloasa dorință ca bietul sir Thomas să fi parcurs drumul de întoarcere în de două ori timpul necesar sau chiar să se fi aflat încă în Antigua.

Cei doi Crawford erau mai afectați în legătură cu acest subiect decât domnul Yates, deoarece cunoșteau mai bine acea familie și aveau o imagine mai clară despre neplăcerile care urmau să apară. Căderea piesei constituia, pentru ei, o

certitudine: prevedeau nimicirea completă a proiectului lor ca fiind inevitabil de aproape, în timp ce John Yates o considera numai o întrerupere temporară, un dezastru de o seară și sugera chiar posibilitatea ca repetiția să fie reluată după ceai, când agitația întâmpinării lui sir Thomas se va fi încheiat și când acesta din urmă ar fi fost suficient de odihnit ca să fie distrat de aceasta. Cei doi Crawford au izbucnit în râs la această idee; apoi au căzut curând de acord că cel mai potrivit era să plece în liniște, spre casă și să lase familia gazdă singură; i-au propus domnului Yates să-i însoțească și să-și petreacă restul serii la Parohie.

Domnul Yates însă, pentru că nu se aflase niciodată în compania celor care puneau mare preț pe cerințele părintești sau pe încrederea care se presupunea că trebuia să existe între membrii familiei, nu-și putea da seama de necesitatea unui astfel de gest și, mulțumindu-le pentru invitație, le aduse la cunoștință că: ”prefera să rămână acolo unde se afla, ca să-și poată aduce cum se cuvenea omagiile bătrânului lord, din moment ce acesta se întorsese acasă; în afară de asta, nu credea că ar fi fost cinstit față de ceilalți ca toată lumea să dea bir cu fugiții.”

Fanny tocmai începea să-și mai vină în fire și să-și dea seama că, dacă mai întârzia mult în urma celorlalți, ar fi putut părea o manifestare a lipsei de respect, astfel încât, fiind purtătoarea scuzelor fratelui și surorii, îi văzu pe aceștia pregătindu-se să plece, în timp ce ea însăși ieșea din încăpere ca să-și îndeplinească datoria de a se înfățișa unchiului ei. Prea curând se văzu ajunsă în fața ușii salonului și, după ce se opri pentru o clipă să aștepte ceva ce știa că nu se va întâmpla să apară: curajul pe care niciodată exteriorul unei uși nu i-l oferise vreodată, deschise ușa și se trezi în salonul luminat și a întregii familii reunite. Când intră, auzi rostindu-se propriul ei nume. Sir Thomas privea, în momentul acela împrejurul său și tocmai întreba:

— Dar Fanny unde este? De ce n-o văd și pe mica mea Fanny?

Observând-o, se îndreptă spre ea cu o expresie de bunătate care o uimi și o mișcă profund, numind-o ”draga lui Fanny”, sărutând-o cu afecțiune și constatând, cu mărturisită plăcere, cât de mult crescuse între timp! Fanny nu știa nici ce să simtă, nici unde să se uite. Se simțea copleșită. Sir Thomas nu fusese niciodată atât de bun, atât de cald cu ea niciodată până atunci. Atitudinea lui părea schimbată, vocea îi era însuflețită de bucurie și tot ceea ce fusese înfricoșător în purtarea lui distantă, părea acum să se fi topit în tandrețe. O

conduse mai aproape de lumină și o privi din nou, ceru detalii în special despre starea ei de sănătate, după care se corectă, remarcând că nici nu era nevoie s-o întrebe, pentru că înfățișarea ei era suficient de grăitoare din acest punct de vedere. Paloarea dinainte a lui Fanny dispărând sub un val de roșeață, sir Thomas s-a simțit îndreptățit în convingerea lui privind progresul pe care-l înregistrase, atât ca sănătate, cât și ca frumusețe. Se interesă, apoi, de familia ei și mai ales de William și, manifestă atât de multă amabilitate, încât Fanny a ajuns să-și reproșeze faptul că îl iubea atât de puțin și considerase întoarcerea lui drept o adevărată catastrofă. După ce-și făcuse suficient curaj și își ridicase ochii spre chipul lui, observă că slăbise și căpătase aspectul ars de soare, trudit și istovit de oboseală specific climatului cald, iar tandrețea pe care i-o trezise spori în intensitate, dar, în același timp, se simți nefericită gândindu-se cât de multă supărare, pe care nici n-o bănuia, urma să se reverse, în curând, asupra lui.

Sir Thomas era, pe bună dreptate, centrul atenției familiei sale care, la sugestia lui, luase loc în jurul focului. El era cel mai îndreptățit să fie vorbitorul grupului, iar încântarea lui de a se afla din nou în propria casă, în mijlocul familiei, după o despărțire atât de lungă, l-a făcut să fie neobișnuit de vorbăreț; era dispus să ofere toate detaliile în privința călătoriei sale și să răspundă oricărei întrebări puse de cei doi fii ai săi, chiar înainte ca aceștia s-o formuleze. Afacerile din Antigua prosperaseră foarte rapid în ultimul timp și sir Thomas venise direct de la Liverpool, oferindu-i-se posibilitatea să continue de acolo călătoria spre casă la bordul unui vas particular, în loc să fi trebuit să aștepte pachebotul; toate micile detalii despre modul în care procedase și evenimentele prin care trecuse, despre sosirile și plecările sale au fost apoi rapid descrise, în timp ce stătea alături de lady Bertram și privea, cu o sinceră satisfacție chipurile strânse în jurul lui, întrerupându-se, mai mult decât o dată, ca să remarce șansa deosebită de a-i fi găsit pe toți acasă, deși sosirea lui fusese atât de neașteptată, toți strânși împreună, exact așa cum și-ar fi dorit, dar nu îndrăznise nici măcar să spere că ar fi fost posibil. Nici domnul Rushworth nu a fost uitat: avusese parte de cea mai prietenoasă primire și de cea mai calduroasă strângere de mână și fusese inclus printre persoanele cel mai intim legate de Mansfield. Înfățișarea domnului Rushworth nu avea nimic dezagreabil, iar sir Thomas începuse deja să-l placă.

Nici o persoană dintre cele din jurul său nu-l asculta cu o încântare mai

consecventă și mai neprefăcută decât soția lui, care era foarte fericită să-l vadă și atât de entuziasmată de neprevăzuta lui sosire, cum nu mai fusese niciodată în ultimii douăzeci de ani. Fusese aproape copleșită pentru câteva minute și rămăsese la fel de vizibil animată, încât să-și lase lucrul deoparte, să-l îndepărteze pe Pug și să-i ofere întreaga atenție și tot restul sofalei soțului ei. Nici o umbră de îngrijorare față de altcineva nu afecta satisfacția pe care o resimțea: își petrecuse timpul în mod ireproșabil în lipsa lui, lucrase mult la carpetă și făcuse mulți iarzi de franjuri, și ar fi răspuns cu inima la fel de ușoară în privința bunelor purtări și a ocupațiilor respectabile ale fiecăruia dintre tinerii din jur, ca și în privința ei însăși. Se bucura atât de mult să-l revadă, să-l asculte din nou vorbind, să-și delecteze din nou auzul și înțelegerea cu povestirile lui, încât începu să-și dea seama cât de îngrozitor de mult trebuie să-i fi lipsit soțul ei și cât de absolut imposibil i-ar fi fost să îndure o absență încă și mai îndelungată.

Fericirea doamnei Norris nu se putea compara nicidecum cu cea resimțită de sora ei. Nu pentru că ar fi fost incomodată de prea multe temeri în legătură cu dezaprobarea lui sir Thomas, când acesta ar fi aflat care era starea prezentă a reședinței sale, deoarece judecata ei fusese atât de orbită încât, cu excepția precauțiunii instinctive de a piti pelerina de satin roz a domnului Rushworth la intrarea cumnatului ei, cu greu s-ar fi putut afirma că manifesta vreun semn de alarmare, în afară de faptul că era ofensată de modul în care acesta se întorsese. Ei nu-i mai lăsase nimic de făcut. În loc să fi fost chemată afară din încăpere, să-l fi văzut ea prima și să fi răspândit vestea cea bună în restul casei, sir Thomas, cu o foarte rezonabilă încredere, poate, în stăpânirea de sine a soției și copiilor săi, nu căutase alt complice în afara valetului și îl urmăse pe acesta aproape instantaneu, în salon. Doamna Norris se simțea văduvită de o misiune care sperase mereu să-i revină, indiferent dacă ar fi fost vorba despre sosirea lui sau despre anunțarea morții sale, iar acum încerca să pară preocupată, deși nu exista nimic care s-o facă să se agite și se străduia să-și dea importanță, când nu i se cerea nimic altceva decât să stea liniștită și să păstreze tăcerea. Dacă sir Thomas ar fi dorit să ia masa, doamna Norris s-ar fi putut duce la îmenajeră s-o copleșească cu indicații și i-ar fi săcâit pe valeți cu intervențiile ei despre modul în care trebuiau să servească bucatele. Sir Thomas refuză categoric orice invitație la masă: nu dorea să mănânce nimic, absolut nimic, până la servirea ceaiului, prefera să aștepte ora ceaiului. Cu toate acestea, doamna Norris nu

înceta să-i ofere, din timp în timp, altceva; când sir Thomas se afla la apogeul descrierii călătoriei sale spre Anglia, când pericolul apariției unei corăbii în armate franceze, era considerat cel mai ridicat, ea interveni brusc în relatarea lui cu propunerea de a i se servi o supă.

— Mai mult ca sigur, dragul meu sir Thomas, că o farfurie cu supă ar fi mult mai binevenită pentru dumneavoastră decât un ceai. Vă rog, nu doriți o farfurie cu supă?

Sir Thomas însă nu acceptă provocarea.

— Mereu aceeași preocupare pentru confortul tuturor, draga mea doamnă Norris, veni răspunsul lui. Prefer, totuși, să nu iau decât un ceai.

— Ei bine, atunci, lady Bertram, ce ar fi dacă ați comanda direct ceaiul și dacă l-ați zori puțin pe Baddeley, pare să fi rămas cam în urmă în seara aceasta. După ce își impuse ea punctul de vedere, sir Thomas își continuă narațiunea.

Urmă, în sfârșit, o pauză. Informațiile lui de ultimă oră fuseseră epuizate și îi era de ajuns să se uite vesel în jurul lui, când la unul, când la altul din cei adunați în jurul lui, pe care îi iubea. Răgazul acesta, însă, nu dură mult: în dispoziția ei plină de exaltare, lady Bertram deveni foarte vorbăreață și închipuiți-vă ce au simțit copiii ei auzind-o pe aceasta spunându-i soțului ei:

— Cum crezi că s-au mai distrat tinerii în ultimul timp, sir Thomas? Au pus la cale o piesă de teatru. Toți am fost entuziasmați de interpretarea ei.

— Chiar așa? Și ce piesă ați ales?

— Oh, îți vor povesti ei totul.

— ”Totul” va fi istorisit în curând, exclamă Tom în mare grabă și cu prefăcută nepăsare, dar n-are rost să-l plictisim acum pe tata cu acest lucru detaliile mâine. Nu am făcut decât să încercăm, abia săptămâna trecută, ca să ne ocupăm timpul cu ceva și s-o distrăm puțin pe mama, să punem la punct câteva acte dintr-o piesă, o nimica toată. A plouat încontinuu cam de la începutul lunii octombrie, astfel încât am fost aproape imobilizați în casă zile întregi, împreună. de-abia dacă am mai ieșit la vânătoare, din data de trei octombrie. A fost o activitate sportivă acceptabilă în primele trei zile, dar de atunci nu a mai existat nici o încercare în acest sens. În prima zi am fost în pădurea Mansfield, iar Edmund în crângul de dincolo de Easton și am adus acasă, împreună, șase perechi de fazani; am fi putut vâna, fiecare, de șase ori mai mulți, însă am avut grijă de fazanii aceștia, te asigur, tată, așa cum ai fi dorit și dumneata să facem.

Nu cred, în nici un caz, că vei găsi pădurile mai puțin bogate decât erau înainte. Nu am văzut niciodată în viața mea pădurea Mansfield mai plină de fazani ca anul acesta. Sper că vei merge și dumneata măcar o zi la vânătoare, în acel loc.

Pentru moment, pericolul fusese înlăturat, iar senzația de teamă a lui Fanny se mai topi; numai că la scurt timp fu adus ceaiul, iar când sir Thomas, ridicându-se în picioare, le împărtăși faptul că nu mai avea răbdare să se afle în reședința sa fără să arunce o privire în încăperea lui, care îi era atât de dragă, neliniștile tuturor au revenit. Plecase în direcția aceea înainte ca cineva să fi avut timpul necesar să-l pregătească pentru modificările pe care urma le găsească acolo și o liniște panicată se lăsă după ieșirea lui. Edmund vorbi primul:

— Trebuie să facem ceva, spuse el.

— Este timpul să ne gândim la oaspeții noștri, zise Maria, simțind încă apăsarea mâinii ei pe inima lui Henry Crawford și pășându-i prea puțin de orice altceva. Unde ai lăsat-o pe domnișoara Crawford, Fanny?

Fanny i-a anunțat despre plecarea lor și le transmise mesajul celor doi.

— Înseamnă că bietul Yates este singur, strigă Tom. Plec să-l aduc. Va fi un sprijin de nădejde când lucrurile vor ieși la iveală.

Merse spre sala de teatru, ajungând exact la timp ca să fie martorul primei întâlniri dintre tatăl și prietenul lui. Sir Thomas fusese destul de surprins să vadă lumânări aprinse în biroul lui și, aruncând o privire în jur, să observe și alte dovezi ale recente sale întrebuințări, precum și o dezordine generală în așezarea mobilelor. Îl frapă mai ales mutarea dulapului lui cu cărți din fața ușii care dădea înspre sala de biliard, dar de-abia avu răgazul necesar să fie uimit de această modificare, când, din sala respectivă răzbătură niște sunete care îl uluiră și mai mult. Cineva vorbea cu voce tare în încăperea aceea; nu era o voce cunoscută și făcea mai mult decât să declame, chiar striga de-a dreptul. Păși spre ușă, bucurându-se pe moment că acum avea un acces direct și, deschizând-o, se trezi pe ceea ce părea a fi scena unui teatru, în fața unui tânăr care declama din răspuțeri și părea gata să-l răstoarne. Exact în momentul în care Yates îl observă pe sir Thomas, tânărul făcu un salt care nu-i reușise niciodată mai bine nici în timpul repetițiilor, iar Tom Bertram intră prin celălalt capăt al încăperii; niciodată nu i se păruse mai greu să-și păstreze stăpânirea de sine. Înfățișarea uluită a tatălui său cu ocazia apariției lui pentru prima dată pe o scenă și metamorfozarea treptată a pasionalului Baron Wildenheim în binecrescutul și

degajatul John Yates, care se înclina și își cerea scuze față de sir Thomas Bertram, constituia un asemenea spectacol, un asemenea exemplu de teatru adevărat, încât n-ar fi dorit să-l rateze pentru nimic în lume. După toate probabilitățile, urma să fie ultima scenă din acea stagiune, însă Tom era convins că nici o alta n-ar fi fost mai bună. Cortina urma să cadă cu cel mai mare răsunet.

Nu era, însă, prea mult timp pentru savurarea scenelor amuzante. Era și el obligat să-nainteze și să asiste la prezentări, ceea ce și făcu, deși animat de o sumedenie de sentimente contradictorii. Sir Thomas îl întâmpină pe John Yates cu toată manifestarea exterioară a cordialității care îi stătea în fire, deși, în realitate, era departe de a fi încântat atât de necesitatea acestei cunoștințe, cât și de modul în care aceasta începuse. Familia și legăturile din societate ale domnului Yates îi erau suficient de bine cunoscute ca să facă introducerea sa drept "un prieten aparte", adăugată la sutele de prieteni aparte pe care îi avea fiul său cel mai mare, deosebit de inoportună și să fie nevoie de toată satisfacția de a se afla din nou acasă, și de toată indulgența pe care o presupunea aceasta, ca să-l pună pe sir Thomas la adăpost de mânia de a se găsi astfel surprins în propria sa reședință, implicat într-o reprezentație ridicolă în mijlocul unui nonsens cu pretenții de teatru și silit, într-un moment atât de nepotrivit, să facă cunoștință cu tânăr de care era convins că nu-i va plăcea și a cărui nepăsare și volubilitate manifestate în decursul primelor cinci minute, păreau să-l desemneze ca fiind cel care se simțea cel mai acasă dintre ei doi.

Tom înțelese ce gândea tatăl său și urându-i acestuia din tot sufletul să fie întotdeauna la fel de bine dispus cum părea în momentul acela, începu să-și dea seama, mai limpede decât niciodată până atunci, că ar putea exista anumite temeuri ca tatăl lui să se simtă ofensat, că ar putea exista vreun motiv pentru care tatăl lui aruncase o privire în sus, la tavanul și stucatura acelei încăperi și că, atunci când se interesase cu moderată gravitate de soarta mesei de biliard, acest lucru se datorase unei foarte legitime curiozități. Câteva clipe au fost suficiente pentru ca fiecare dintre părți să resimtă toate acele sentimente de insatisfacție. După ce sir Thomas se străduise din răputeri să rostească fie și câteva vorbe de politicoasă aprobare, ca răspuns la solicitarea stăruitoare a domnului Yates în legătură cu părerea sa despre fericita inspirație de care dăduseră dovadă în realizarea amenajării sălii de teatru, cei trei domni se întoarseră împreună în salon, sir Thomas având o expresie mai gravă decât înainte.

— Vin de la teatrul vostru, spuse el cumpătat, în timp ce se așeza. M-am trezit direct pe scenă, în modul cel mai neașteptat. Apropierea ei de biroul meu m-a luat, într-adevăr, prin surprindere, pentru că nu aveam nici cea mai mică bănuială că joaca voastră căpătase un caracter atât de serios. Scena pare să fie un lucru bine făcut din câte mi-am putut da seama la lumina lumânărilor și îi face cinste amicului meu, Cristopher Jackson.

După aceasta, ar fi dorit să schimbe subiectul și să-și soarbă liniștit ceaiul, vorbind despre preocupări domestice mult mai pașnice, însă domnul Yates, lipsit atât de perspicacitatea necesară înțelegerii intențiilor lui sir Thomas, cât și de delicatețea și discreția trebuincioase pentru a-l lăsa să conducă firul discuției, în timp ce el însuși se amesteca printre ceilalți în modul cel mai inoportun, insista asupra subiectului piesei lor de teatru, îl tortura cu întrebări și remarci în legătură cu aceasta și, în final, îi povesti întreaga istorie cu dezamăgirea resimțită de el la Ecclesford. Sir Thomas l-a ascultat cu cea mai desăvârșită politețe, însă avu multe prilejuri de a se simți ofensat de purtarea sa, care îi confirmă părerea nefavorabilă despre modul de gândire al domnului Yates, de la începutul până la sfârșitul poveștii sale; când aceasta luă sfârșit, nu putu să-i ofere nici o altă dovadă de înțelegere față de dezamăgirea celuiilalt, în afară de cea exprimată printr-o ușoară plecăciune.

— Aceasta a constituit, de fapt, motivul montării piesei noastre, afirmă Tom după un moment de gândire. Prietenul nostru Yates ne-a molipsit, venind de la Ecclesford, iar infecția s-a răspândit, așa cum au acestea obiceiul, cu atât mai repede, probabil, ca urmare a faptului că ne-ai încurajat atât de des, înainte, spre acest gen de activitate. Era ca și când am fi revenit pe tărâmurile cunoscute.

John Yates preluă subiectul de la prietenul său și i-a relatat de îndată lui sir Thomas ce realizaseră până atunci și ce făceau în prezent: i-a povestit despre treptata lărgire a orizontului lor, fericita rezolvare a primelor dificultăți întâmpinate și starea promițătoare de lucruri din momentul actual, cu atâta fervoare, încât nu devenise numai cu desăvârșire neatent la mișcările neliniștite ale multora dintre prietenii lui care stăteau jos, la schimbarea chipurilor lor, la frământarea care-i cuprinsese și la "hm!"-urile lor îngrijorate, ci fusese împiedicat să observe până și expresia feței asupra căreia era fixată propria lui privire și anume sprâncenele închise la culoare ale lui sir Thomas încruntându-se în timp ce proprietarul lor se uita la fiicele și fiii lui poposind în special asupra

lui Edmund și care traduceau dezamăgirea pe care o simțea în sufletul lui. Fanny care își împinsese scaunul în spate până la capătul sofalei pe care era așezată mătușa ei și, ferită de a fi observată ea însăși, putea vedea tot ce se petrecea în fața ei. Nu s-ar fi așteptat niciodată să fie martora unei asemenea priviri pline de reproș a lui sir Thomas adresată lui Edmund, agravată de faptul că pe undeva aceasta avea o justificare. Privirea tatălui spunea: "M-am bazat pe discernământul tău, Edmund, iar tu ce ai făcut?"

În sinea ei, Fanny îngenunchease în fața unchiului ei și în piept îi vibra un strigăt: "Oh, nu pe el! Priviți-i în acest fel pe ceilalți, dar nu pe el!"

Domnul Yates continua să vorbească.

— Ca să vă spun adevărul, sir Thomas, astă seară tocmai ne aflam în mijlocul unei repetiții când ați sosit dumneavoastră. Începuserăm să repetăm primele trei acte cu destul succes. Trupa noastră este atât de descompletată, ca urmare a plecării acasă a celor doi Crawford, încât nu se mai poate face nimic în seara aceasta, dar dacă ne veți onora cu prezența dumneavoastră mâine seară, nu cred că mi-ar fi jenă de rezultatul repetiției. Facem apel la indulgența dumneavoastră, înțelegeți, în calitatea de actori lipsiți de experiență, facem apel la indulgența dumneavoastră.

— Indulgența mea vă va fi oferită, domnule, răspunse grav sir Thomas, dar în lipsa oricărei alte repetiții.

Apoi adăugă, îndulcindu-și spusele cu un zâmbet:

— M-am întors acasă la mine ca să fiu fericit și indulgent.

Apoi, întorcându-se înspre fiecare și toți ceilalți, adăugă liniștit:

— În ultimele scrisori pe care le-am primit de la Mansfield erau menționați domnul și domnișoara Crawford. Găsiți că sunt cunoștințe demne de voi?

Tom a fost singurul care a avut un răspuns pregătit și, fiind în întregime neutru în privința unuia sau a celuilalt, fără să resimtă gelozie nici din dragoste, nici din cauza distribuției rolurilor din piesă, a putut să se refere foarte frumos la amândoi.

— Henry Crawford este persoana cea mai plăcută și are manierele unui domn, iar sora lui este o tânără dulce, drăguță, elegantă și plină de viață.

Domnul Rushworth nu mai reuși să păstreze tăcerea.

— Nu pot să afirm că nu este un domn, dacă luăm toate aspectele în considerare, dar ar trebui să-l informați pe tatăl dumneavoastră că n-are mai mult

de 1,75m; altfel s-ar putea aștepta să vadă un bărbat bine făcut.

Sir Thomas nu prea înțelese această ultimă replică, așa că îl privi oarecum surprins pe interlocutor.

— Dacă chiar trebuie să spun ce gândesc, continuă domnul Rushworth, după părerea mea este foarte neplăcut faptul că trebuie să facem tot timpul repetiții. Este ca și cum ai avea parte de ceva bun până la saturație. Nici nu-mi mai place să joc la fel de mult ca la început. Cred că ar fi mai bine dacă am sta așa, confortabil, noi între noi, fără să facem ceva anume.

Sir Thomas îl privi din nou și apoi îi răspunse, cu un zâmbet aprobator:

— Mă bucur să constat că părerile noastre în legătură cu acest subiect sunt asemănătoare. Acest lucru îmi produce o mare satisfacție. Ca eu să fiu grijuliu și să am mai multe scrupule decât copiii mei, este foarte firesc; este la fel de natural ca prețuirea mea față de tihna domestică, față de o locuință care să țină la depărtare distracțiile zgomotoase, să se situeze mult deasupra celor resimțite de ei. Ținând cont de vârsta dumneavoastră tânără, faptul că aveți asemenea preferințe constituie o circumstanță foarte favorabilă în ceea ce vă privește și pentru cei care intră în legătură cu dumneavoastră; la rândul meu, sunt mișcat de importanța de a avea, în dumneavoastră, un aliat de o asemenea însemnătate.

Sir Thomas încercase să-i facă cunoscută părerea sa domnului Rushworth în cuvinte potrivite. Era conștient că nu se putea aștepta să găsească un geniu în domnul Rushworth, dar intenția lui era să-l prețuiască în calitate de tânăr așezat, cu o judecată de bun-simț și cu principii mai solide decât ar fi lăsat să se creadă elocutiunea de care nu prea da dovadă. Mulți din ceilalți nu s-au putut abține să nu zâmbească. Domnul Rushworth nu prea știa ce atitudine să ia în fața atât de multor înțelesuri, dar arăta foarte satisfăcut de buna părere a lui sir Thomas și, nespunând mai nimic, încerca să mențină acea bună impresie despre el.

Capitolul XX

Primul gând al lui Edmund, a doua zi dimineață, a fost să-l găsească singur pe tatăl lui și să-i relateze, cât se poate de sincer, toată povestea cu piesa aceea de teatru, susținându-și propriul punct de vedere, după care să-i împărtășească motivele pentru care merita să fie apreciat și să-i arate că încuviințarea lui fusese dată cu multă reticență. Era preocupat ca, în timp ce se disculpa pe el însuși, să nu spună nimic neplăcut despre ceilalți: cu toate acestea, nu a fost decât o singură persoană pe care a putut s-o menționeze fără să fie nevoit s-o dezvinovățească sau să recurgă la îndulcirea adevărului.

— Toți suntem, mai mult sau mai puțin, de condamnat, spuse el, fiecare dintre noi, cu excepția lui Fanny. Fanny este singura care a judecat corect tot timpul, singura care a fost consecventă. S-a împotrivit, invariabil, de la început până la sfârșit. Nu a încetat nici un moment să se gândească la respectul care vi se cuvenea. Veți putea constata că Fanny este tot ceea ce v-ați fi dorit.

Sir Thomas observă nepotrivirea unui astfel de comportament cu toată severitatea la care se aștepta fiul lui; o resimțea prea acut pentru a se exprima în multe cuvinte, astfel încât, după ce dădu mâna cu Edmund, spuse că va încerca să scape de acea impresie dezagreabilă și să uite cât de mult își pierduse stăpânirea de sine după ce reședința va fi readusă la starea inițială și golită de orice i-ar fi putut aminti întâmplarea aceea. Celorlalți copii ai săi nu le mai făcu nici o observație: era mult mai dornic să creadă că aceștia își recunoșteau greșeala, decât să-și asume riscul de a cerceta cât de adevărat era acest lucru. Atenționarea lor că totul trebuia să ia imediat sfârșit și dispariția tuturor preparativelor i se păreau suficiente.

Se afla în casă o persoană căreia nu i-a putut face cunoscute sentimentele care îl animau numai prin simpla sa atitudine. Sir Thomas nu s-a putut opri să

nu-i facă o aluzie doamnei Norris, dându-i de înțeles că sperase ca bunele ei povețe să dea roade, ca să preîntâmpine ceea ce rațiunea ei ar fi dezaprobat cu siguranță. Tinerii au fost extrem de nesăbuiți să pună la cale un asemenea proiect; ar fi trebuit să fi fost capabili să ia singuri o decizie mai bună, dar erau prea necopți și prea nesocotiți. Prin urmare, constituia pentru el o surpriză faptul că ea încuviințase acțiunile lor greșite și încurajase distracțiile lor dubioase. Doamna Norris s-a simțit ușor umilită și atât de aproape de a fi redusă la tăcere, cum nu i se mai întâmplase niciodată în viață, deoarece îi era jenă să recunoască că nu remarcase nici un moment indecența care lui sir Thomas i se părea atât de evidentă și n-ar fi dorit să admită că puterea ei de influență fusese insuficientă și că ar fi vorbit în van. Singura ei scăpare era să abandoneze cât putea de repede subiectul discuției și să abată cursul ideilor lui sir Thomas într-o direcție mai fericită. În acest sens, putea da mult de înțeles despre meritele ei personale privitor la atenția nestrămutată pe care o acordase intereselor și confortului familiei acestuia, putea dezvălui străduința și numeroasele sacrificii întreprinse care luaseră forma drumurilor grăbite și a plecărilor neașteptate de lângă vatra propriului foc, ca și a multor sugestii propuse spre examinare lui lady Bertram și lui Edmund prin aplicarea cărora se realizase deja o economisire destul de semnificativă și fusese descoperit mai mult decât un singur servitor neloial. Punctul ei tare îl constituia Sotherton. Avantajul și onoarea îi reveneau datorită faptului că reușise să stabilească o legătură cu cei din familia Rushworth. Din acel punct de vedere era inatacabilă. Luă asupra ei tot meritul de a fi îndreptat admirația domnului Rushworth asupra Mariei, obținând efectul scontat.

— Dacă nu aș fi dat dovadă de inițiativă, spuse ea, insistând să-i fiu prezentată mamei lui și nu aș fi stăruit pe lângă sora mea să-i facă prima vizită, sunt la fel de sigură, precum sunt de convinsă că mă aflu acum, aici, că n-ar fi ieșit nimic din asta, pentru că domnul Rushworth este genul de tânăr modest și amabil care are nevoie de multă încurajare și erau suficiente domnișoare interesate de partida pe care o reprezenta, dacă noi am fi fost delăsătoare. Dar m-am făcut luntre și punte. Eram gata să răstorn cerul și pământul ca s-o conving pe sora mea și, în final, am reușit. Știți ce distanță este până la Sotherton; ne aflăm în mijlocul iernii și drumurile erau aproape de nestrăbătut, dar, totuși, am izbutit s-o lămuiesc.

— Cunoscut exact cât de mare este influența pe care o aveți față de soția mea

și copiii noștri, m-ar fi surprins foarte tare să nu fi reușit.

— Dragul meu sir Thomas, dacă ați fi putut vedea numai starea drumurilor din ziua aceea! Credeam că nu le vom birui niciodată, cu toate că ne aflam, desigur, în trăsura cu patru cai; bietul și bătrânul vizitiu ar fi dorit să ne servească, deși de-abia era în stare să stea pe capră din cauza reumatismului pentru care îl doftoricesc încă de la Sf. Mihail¹⁶. Am reușit să-l însănătoșesc, dar toată iarna i-a fost foarte rău, iar aceea era una din zilele lui proaste și nu m-am putut împiedica să nu mă duc în camera lui, înainte de a porni la drum, să-l rog să nu se aventureze în așa ceva. El tocmai își punea peruca, așa că i-am zis:

— Ai face mai bine să nu mergi; stăpâna ta și cu mine vom fi pe mâini foarte bune. Știi ce bine conduce caii Stephen, iar Charles a ținut hățurile de atâtea ori până acum, încât sunt convinsă că nu avem motive să ne temem. În orice caz, mi-am dat curând seama că nu voia să mă asculte; era hotărât să meargă și, pentru că nu-mi place să dau ordine, l-am lăsat în pace. În sufletul meu, însă, tremuram pentru el la fiecare hurducătură, iar când am ajuns la potecile acelea pietroase de pe la Stoke unde, cu toată gheața și zăpada adunate peste pietre, era mai rău decât orice v-ați putea imagina, eram cumplit de îndurerată când mă gândeam la el. Cât despre bieții cai! Să-i fi văzut cum se încordau! Știți cât de mult țin eu la cai. Dar când am ajuns la poalele dealului Sandcroft, ce credeți că am făcut? Veți râde de mine, dar am coborât și am pornit pe jos. Exact așa am făcut! Poate că nu a ușurat bieteile animale prea mult, însă tot a fost ceva, iar eu nu puteam să sufăr să stau acolo, comod și să fiu transportată cu sfortărea acelor nobile animale. M-am ales cu o răceală zdravănă, dar nu am luat în seamă acest lucru. Țelul meu a fost atins.

— Sper că vom considera mereu această cunoștință demnă de efortul depus pentru stabilirea ei. Atitudinea domnului Rushworth n-are nimic remarcabil în ea, însă am fost plăcut impresionat seara trecută cu ceea ce părerea să creadă despre un subiect anume: preferința lui categorică pentru petrecerea liniștită a timpului în familie, în comparație cu toată agitația și deruta montării unei piese de teatru. Părea să simtă exact ceea ce s-ar fi dorit de la el.

— Da, într-adevăr, și cu cât îl veți cunoaște mai bine, cu atât îl veți plăcea mai mult. Nu este o persoană sclipitoare, dar are, în schimb, o mie de alte calități și este atât de dispus să vă arate cea mai înaltă considerație, încât mulți au ajuns să râdă de mine, pentru că toată lumea consideră că acesta este meritul meu.

”Zău așa, doamnă Norris”, îmi spunea doamna Grant într-una din zile, ”nici dacă domnul Rushworth ar fi fiul dumneavoastră, nu i-ar putea purta mai mult respect lui sir Thomas”.

Sir Thomas abandona subiectul, înfrânt de trănăneala ei, dezarmat de linguşeala ei şi fu nevoit să se mulţumească cu convingerea că, în cazul în care satisfacţia de moment a celor pe care îi iubea era în cauză, bunătatea ei îi copleşea, uneori, puterea de judecată.

Avea o dimineaţă ocupată în ceea ce îl privea. Conversaţia cu unul sau altul dintre ei nu inclusesese decât o mică parte a ei. Trebuia să se familiarizeze din nou cu toate problemele obişnuite ale vieţii de la Mansfield: să vorbească cu intendentul şi cu administratorul lui, să cerceteze şi să estimeze iar, în răgazul rămas, să treacă pe la grajduri, prin grădini şi pe la livadă. Activ şi metodic, nu numai că terminase de făcut toate acestea înainte de a-şi relua locul la masă, în calitate de stăpân al casei, dar îl însărcinase şi pe tâmplar să desfacă ceea ce fusese recent construit în sala de biliard şi îl concediase pe pictor cu atâtea menajamente, încât îi dăduse acestuia plăcuta impresie că se afla cel puţin la Northampton. Pictorul plecă, după ce nu produsese stricăciuni decât pardoselii unei singure camere şi îi gratulase pe cinci servitori ca fiind leneşi şi incapabili. Sir Thomas spera ca o zi, două să fie suficiente pentru a şterge definitiv orice urmă a ceea ce se întâmplase, mergând până la distrugerea fiecărei copii nelegate a piesei ”*Jurăminte de iubire*” existentă în casă, pentru că dăduse foc la tot ce întâlnise de acest gen în cale.

John Yates începea să priceapă, acum, care erau intenţiile lui sir Thomas, deşi era la fel de departe ca întotdeauna de a le pătrunde sensul. Prietenul lui şi cu el ieşiseră la vânătoare în prima parte a dimineţii, iar Tom folosisese acest prilej pentru a-l lămuri, cu scuzele de rigoare faţă de asprimea tatălui său, care era situaţia în acel moment. Domnul Yates resimţi această schimbare de situaţie la fel de acut cum se poate imagina. Să fie dezamăgit pentru a doua oară, în acelaşi mod era o dovadă de imensă fatalitate, iar indignarea lui era de o asemenea amploare încât, dacă n-ar fi fost preţuirea pe care o nutrea faţă de prietenul lui şi dacă n-ar fi fost sora mai mică, l-ar fi luat la întrebări, cu siguranţă, pe baronet asupra absurdităţii măsurilor pe care le lua şi ar fi încercat să-l aducă pe o cale mai raţională. A fost foarte convins că aşa ar proceda, cât timp s-au aflat în pădurea Mansfield şi pe toată durata drumului de întoarcere; exista însă ceva la

sir Thomas, când s-au aflat așezați în jurul aceleiași mese, care l-a făcut pe domnul Yates să considere că era mai înțelept să-l lase să-și vadă de treburile lui, observând nesăbuința faptelor acestuia fără să manifeste nici o opoziție. Cunoscuse mulți tați dezagreabili și mai înainte, lovindu-se adesea de neajunsurile pe care le provocau aceștia, dar niciodată în toată viața lui, nu întâlnise unul atât de neînțelegător, atât de scandalos de tiranic precum sir Thomas. Era o persoană insuportabilă; dacă n-ar fi existat copiii săi, și îi putea fi recunoscător frumoasei lui fiice, Julia, John Yates n-ar fi intenționat să mai zăbovească alte câteva zile sub acoperișul lui.

Petrecură seara într-o aparentă pace, deși gândurile aproape tuturor celor prezenți erau agitate, iar muzica pe care sir Thomas a dorit s-o asculte, interpretată de fiicele lui, a contribuit la disimularea faptului că nu exista o reală armonie între ei. Maria era destul de tulburată. I se părea absolut evident că Crawford nu va întârzia să-și declare intențiile în ceea ce o privea și se frământa numai la ideea de a pierde fie și o singură zi, fără să se înregistreze vreun progres în direcția pe care ea o spera. Se așteptase să-l vadă dintr-o clipă în alta întreaga dimineață și îl mai așteptase încă, toată seara. Domnul Rushworth plecase dimineață, devreme, să ducă minunatele vești despre sosirea lui sir Thomas la Sotherton, iar Maria sperase din toată inima ca o grabnică lămurire a situației să-l scutească de oboseala unui drum în sens invers, o dată pentru totdeauna. Nu apăruse nimeni de la Parohie, absolut nimeni și nu aflase nici o veste de acolo, în afara unui bilet de prietenoasă felicitare și de urări adresat lui lady Bertram din partea doamnei Grant. Era prima zi, după multe săptămâni împreună, în care cele două familii erau complet despărțite. De la începutul lui august nu trecuseră niciodată douăzeci și patru de ore întregi fără să se întâlnească, într-un fel sau altul. Era o zi tristă și plină de nerăbdare, iar a doua zi, deși purtătoare a unor neplăceri de natură diferită, nu a adus, totuși mai puține. Câteva clipe de bucurie febrilă erau urmate de ore întregi de intensă suferință. Henry Grant se afla din nou în vizită, la reședință; venise cu doctorul Grant, nerăbdător să-și prezinte omagiile lui sir Thomas și, pentru că era o oră destul de matinală, au fost introduși în salonul în care se lua micul dejun, unde se afla marea majoritate a familiei. Sir Thomas și-a apariția, iar Maria a putut să asiste cu încântare și emoție la prezentarea bărbatului pe care îl iubea, tatălui ei. Sentimentele ei erau greu de definit și au rămas la fel și peste câteva minute,

după ce l-a auzit pe Henry Crawford, care ocupase un loc situat între ea și Tom, întrebându-l pe cel din urmă, în șoaptă, dacă exista vreo perspectivă pentru reluarea piesei, după întreruperea ce tocmai avusese loc, aici aruncă o privire curtenitoare spre sir Thomas, pentru că, în cazul unui răspuns afirmativ, va avea grijă să se întoarcă la Mansfield în orice moment ar fi fost solicitat de cei din grup, dar acum era obligat să plece de îndată, fiindcă trebuia să-l întâlnească pe unchiul lui la Bath, fără întârziere. Dacă se întrevedea vreo șansă de a relua *”Jurămintele de iubire”*, urma să se considere pe el însuși ferm angajat, să nesocotească orice altă solicitare și să li se alăture oricând vor avea aceștia nevoie de prezența sa. Piesa nu va avea de suferit din cauza absenței lui.

— Din Bath, Norfolk, Londra sau York, de oriunde m-aș afla, declară el, voi pleca spre dumneavoastră din orice colț al Angliei la o oră după ce mi-ați dat de veste.

În acel moment, a fost bine că Tom era cel care trebuia să-i răspundă și nu sora lui. Acesta a putut să spună îndată:

— Îmi pare rău că plecați; cât despre piesa noastră, aceasta s-a terminat, a ajuns la un final definitiv, și se uită cu subînțeles la tatăl său. Pictorul a fost concediat ieri, iar mâine nu va mai fi rămas decât foarte puțin din ceea ce a fost teatrul nostru. Am știut că așa se va întâmpla de la bun început... Dar este prea devreme pentru Bath. Nu veți găsi pe nimeni acolo.

— Este perioada obișnuită în care se duce unchiul meu acolo.

— Când vă gândiți să plecați?

— S-ar putea să ajung chiar astăzi până la Banbury.

— Ale cui grajduri le folosiți la Bath? veni următoarea întrebare și, în timp ce se dezbătea acest subiect, Maria care nu era lipsită nici de rațiune, nici de rezoluție, se pregătea să facă față părții ei de conversație cu calm.

Henry Crawford se întoarse spre ea, repetând multe din cele deja spuse, dar cu un aer mai blând și folosind expresii mai accentuate de regret. Ce valoare aveau expresiile lui sau aerul pe care îl arboră? Pleca, și, dacă n-o făcea de bună voie, atunci intenționa în mod clar să stea departe de ei întrucât, abstracție făcând de obligațiile pe care le avea față de unchiul lui, angajamentele lui erau, în totalitate, impuse de el însuși. Mâna care îi apăsase în felul acela mâna ei pe inima lui! Și mâna aceea și inima erau, acum, la fel de nemișcate și de impasibile! Moralul o susținea, însă chinurile care îi torturau sufletul erau

sfâșietoare. Nu a trebuit să îndure prea mult ceea ce simțea, în timp ce asculta un limbaj aflat în contradicție cu acțiunile lui, și nici să să-și înăbușe sentimentele sub constrângerea relațiilor sociale, pentru că politețea a făcut necesar ca el să-și îndrepte atenția înspre altcineva, iar vizita de rămas bun, cum a fost apoi recunoscută în mod deschis, s-a dovedit a fi una foarte scurtă. Plecase, îi atinsese mâna pentru ultima oară, își făcuse plecăciunea de adio și Maria putea deja să vadă foarte clar ce urma să însemne singurătatea pentru ea. Henry Crawford plecase din casă și, la două ore după aceea, din parohie; astfel luară sfârșit toate speranțele pe care vanitatea lui egoistă le insuflase Mariei și Juliei Bertram. Julia putea să se bucure de plecarea lui Henry. Prezența sa începuse s-o calce pe nervi și, dacă Maria nu reușise să-l câștige, sora ei era acum suficient de stăpână pe ea ca să renunțe la orice altă răzbunare. Nu dorea ca dezvăluirea să se adauge dezertării. Henry Crawford odată plecat, ea putea chiar să-și compătimească sora.

Pe Fanny, care avea gânduri mai pure, o bucura această veste auzită în timpul cinei și o considera o adevărată binecuvântare. Toți ceilalți o menționau cu regret, iar calitățile lui erau amintite cu o gradăție a sentimentelor, mergând de la sinceritatea părintitoare a lui Edmund, până la nepăsarea mamei lui, care se exprima de parcă ar fi învățat un text pe dinafară. Doamna Norris începu să se uite în jur și se mira că din pasiunea lui pentru Julia nu se alesese nimic; aproape se temea că se înșelase în încurajarea acestor sentimente, dar cu atâtea lucruri de care trebuia să aibă grijă, cum ar fi fost posibil, cu o activitate atât de febrilă ca a ei, să țină pasul cu propriile dorințe?

Peste încă o zi sau două, îi părăsi și John Yates. Sir Thomas era animat de cel mai viu interes în privința plecării acestuia din urmă: în dorința lui de a rămâne singur cu familia, prezența unei persoane mai străine decât îi era domnul Yates, ar fi fost de-a dreptul neplăcută. Acesta, ușuratic și plin de el, indolent și cheltuitor, era agasant din toate punctele de vedere: ca individ, era obositor; ca prieten al lui Tom și admirator al Juliei devenea chiar supărător. Lui sir Thomas îi fusese destul de indiferentă plecarea sau rămânerea domnului Crawford, însă urările sincere de a face o călătorie plăcută adresate domnului Yates, pe când îl conducea pe acesta din urmă spre ieșire, au fost exprimate cu cea mai autentică satisfacție. Domnul Yates zăbovise să asiste la distrugerea oricărei urme de amenajare a sălii de teatru de la Mansfield și la îndepărtarea a tot ce ținea de

piesă: părăsi reședința cu tot calmul care îl caracteriza, iar sir Thomas speră, ca odată cu plecarea lui, să fi scăpat de elementul cel mai nociv aflat în legătură cu proiectul acela și ultimul care îi aducea, inevitabil, aminte de existența acestuia.

Doamna Norris și-a adus contribuția la îndepărtarea unui obiect a cărui vedere ar fi putut să-l indispuină pe sir Thomas. Cortina, asupra căreia veghease cu atât talent și rezultate pozitive a însoțit-o la căsuța ei, unde tocmai se întâmpla să aibă mare nevoie de postav verde.

Capitolul XXI

Întoarcerea lui sir Thomas a adus o schimbare marcantă în viața de fiecare zi a familiei sale, fără a se lua în considerare ”*Jurămintele de iubire*”. Mansfield se schimba, sub oblăduirea sa. Unii dintre cei care îl frecventau fuseseră alungați, mulți alții fuseseră întristați, nu domnea decât monotonia și melancolia în comparație cu trecutul, o tristă reuniune de familie, doar arareori însuflețită. Mai existau puține relații cu Parohia. Sir Thomas, care nu se dădea în vânt după intimități, era foarte puțin înclinat, mai ales în această perioadă, să-și asume obligații mai mult decât într-o singură direcție. Familia Rushworth constituia singurul adaos la propriul său cerc domestic pe care și l-ar fi putut dori.

Edmund nu a fost surprins de sentimentele pe care le nutrea tatăl său și nu avea alt regret în afară de cel cauzat de excluderea familiei Grant.

— Dar ei, constată el de față cu Fanny, sunt îndreptățiți. Par să ne aparțină, par să fie o parte din noi înșine. Aș fi dorit ca tatăl meu să manifeste mai multă sensibilitate față de marea lor atenție față de mama și surorile mele, cât timp a fost plecat. Mă tem să nu se simtă neglijați. Adevărul este că tata abia dacă îi cunoaște. Nu veniseră nici de un an, când tata a părăsit Anglia. Dacă i-ar fi cunoscut mai bine, le-ar fi prețuit compania la justa ei valoare, fiindcă sunt, de fapt, exact genul de oameni de care i-ar plăcea și lui. Uneori, simțim nevoia de puțin mai multă animație când ne aflăm doar noi între noi; surorile mele nu par să fie în apele lor, iar Tom nu este, în mod sigur, în largul lui. Doctorul și doamna Grant ne-ar mai însufleți puțin și ar face ca serile noastre să treacă în mod mult mai plăcut, chiar și pentru tatăl meu.

— Așa credeți? întrebă Fanny. Eu sunt de părere că unchiului nu i-ar face plăcere nici un alt adaos familial. Cred că prețuiește chiar liniștea la care v-ați referit și că nu dorește decât să se odihnească în sânul propriei familii. Iar eu nu

am impresia că suntem mai serioși decât de obicei, adică înainte de plecarea în străinătate a unchiului. Din câte îmi pot aduce aminte era, și pe atunci, cam la fel. Nu râdeam prea mult în prezența lui; dacă există, totuși, vreo schimbare, cred că nu este vorba decât de cea pe care o astfel de absență tinde s-o producă la început. Se face, parcă, simțită un fel de stânjeneală, însă nu-mi amintesc ca serile noastre să fi fost vreodată mai vesele, decât atunci când unchiul se afla în oraș. Tinerii nu pot fi veseli, presupun, atunci când cei pe care îi stimează se află acasă, împreună cu ei.

— Cred că ai dreptate, Fanny, veni răspunsul lui după un scurt răgaz de gândire. Cred, mai degrabă, că serile noastre revin la ceea ce erau, decât că au devenit altfel. Noutatea o constituia faptul că începuseră să fie mai animate. Și totuși, cât este de intensă impresia pe care o pot lăsa fie și numai câteva săptămâni! Simțeam că parcă nu am mai trăit niciodată înainte cu atâta însuflețire.

— Presupun că sunt mai sobră decât alții, observă Fanny. Mie serile nu mi se par lungi. Îmi place să-l aud pe unchiul vorbind despre Indiile de Vest. Aș putea să-l ascult chiar și o oră întreagă! Mă distrează mai mult decât ar fi putut-o face multe alte activități; pe de altă parte, m-aș încumeta să recunosc că nu sunt la fel ca ceilalți.

— De ce ai afirma ceva de genul acesta? întrebă el, zâmbind. Dorești, oare, să ți se spună că ești deosebită de ceilalți pentru că ești mai înțeleaptă și mai discretă? Când, oare, Fanny, tu sau altcineva, ai primit vreodată un compliment din partea mea? Mergi la tatăl meu, dacă vrei asemenea laude. El te va răsplăti. Întreabă-ți unchiul care este părerea lui și vei auzi suficiente aprecieri din partea lui; cu toate că acestea vor viza, în bună parte, propria ta persoană, va trebui să te împaci cu acest lucru și să ai încredere că va observa, în timp și frumusețea sufletului tău.

Acest gen de discuție era atât de nou pentru Fanny, încât o stânjenea.

— Ca să nu mai lungim vorba, dragă Fanny, tata consideră că ai devenit foarte drăguță. Oricine în afară de mine ar fi remarcat de mult acest lucru și oricine în afară de tine ar fi fost jignită că nu ai fost considerată și înainte ca fiind foarte drăguță; adevărul este că tata nu te-a mai admirat niciodată până în prezent, dar acum o face. Chipul tău s-a schimbat atât de mult! Ai căpătat o înfățișare atât de plăcută! Și fața ta, nu, Fanny, nu te jena când îți spun aceste

lucruri, cel care face aceste afirmații nu este decât unchiul tău. Dacă nu poți îndura nici măcar admirația exprimată de un unchi, ce se va alege de tine? Trebuie, într-adevăr, să începi să te obișnuiești cu ideea că meriți să fii admirată. Încearcă să nu te deranjeze faptul că începi să devii o domnișoară drăgălașă.

— Oh, nu vorbiți așa, nu vorbiți așa, strigă Fanny, pradă mai multor sentimente decât era el conștient.

Observând că se întristase, încheie acest subiect, adăugând pe un ton mai serios:

— Unchiul tău este dispus să te placă din toate punctele de vedere și nu aș dori decât să stai mai mult cu el de vorbă. Te numeri printre cei care sunt prea tăcuți în cercul nostru de seară.

— Dar vorbesc cu el mai mult decât obișnuiam înainte. Sunt sigură de acest lucru. Nu m-ați auzit întrebându-l, seara trecută, despre comerțul cu sclavi?

— Ba da și am sperat ca întrebarea aceea să fie urmată de altele. Unchiului tău i-ar fi plăcut să povestească mai departe în legătură cu acest subiect.

— Și eu doream acest lucru, dar a urmat o tăcere atât de grea! În timp ce verișoarele mele stăteau lângă mine, fără să scoată un cuvânt sau să manifeste vreo urmă de interes... m-am gândit că ar putea să pară că doresc să le eclipsiez, dând dovadă de curiozitate și de plăcerea de a afla mai multe noutăți de la el, sentimente pe care, probabil, și-ar fi dorit să le arate propriile lui fiice.

— Mary Crawford avea multă dreptate în ceea ce afirma despre tine, zilele trecute: că părai să te temi la fel de mult de atenția primită și de laudele care ți se aduceau, tot așa cum unele femei se tem să fie neglijate. Discutam despre tine la Parohie și acestea au fost chiar cuvintele ei. Are mult discernământ. Nu cunosc pe nimeni altcineva care să judece mai bine persoanele întâlnite. Pentru o tânără de vârsta ei este absolut remarcabil. Te înțelege, cu siguranță, mai bine decât o face marea majoritate a celor care te cunosc de atât de mult timp; cât despre alți câțiva, mi-am putut da seama, din câteva aluzii pline de însuflețire, că i-ar fi putut descrie foarte exact, dacă n-ar fi oprit-o propria ei sfială. Mă întreb ce crede despre tatăl meu! Trebuie să-l admire ca pe un bărbat arătos, având o atitudine demnă și maniere elegante; poate că, văzându-l atât de rar, rezerva pe care o manifestă îi poate fi puțin dezagreabilă. Dacă ar putea petrece mai mult timp unul în compania celuilalt, sunt convins că ar ajunge să se placă. Lui i-ar plăcea vioiciunea ei, iar ea are capacitatea necesară să-i aprecieze calitățile. Aș

dori să se întâlnească mai des! Sper să nu creadă că tatăl meu manifestă o antipatie la adresa ei.

— Ea este mult prea sigură de considerația pe care i-o manifestă toți ceilalți, răspunse Fanny, cu un început de suspin, ca să aibă astfel de temeri. Iar faptul că dorința lui sir Thomas este ca, imediat după întoarcerea lui, să fie singur împreună cu familia, este atât de firească, încât ea nu poate emite nici o pretenție. Cred că, în scurt timp, ne vom întâlni din nou în același mod, singura diferență constând în schimbarea anotimpului.

— Este primul octombrie pe care l-a petrecut la țară, de când era mică, și când spun ”la țară” nu mă refer la Tunbridge sau Cheltenham. Noiembrie este o lună încă și mai aspră și îmi dau seama că doamna Grant este foarte preocupată ca surorii ei să nu i se pară Mansfield plictisitor, pe măsură ce se apropie iarna.

Fanny ar fi putut spune multe, dar era mai prudent să tacă, lăsând neatinse toate calitățile domnișoarei Crawford: educația, buna ei dispoziție, importanța ei, prietenii ei, de teamă să nu se angajeze în observații lipsite de amabilitate. Buna părere a domnișoarei Crawford despre ea însăși merita să fie tratată, cel puțin, cu indulgență recunoscătoare, așa că începu să vorbească despre altceva.

— Am impresia că unchiul urmează să ia masa la Sotherton, la fel ca și dumneavoastră și Tom Bertram. Vom rămâne destul de puțini acasă. Sper ca unchiului meu să continue să-i placă de domnul Rushworth.

— Acest lucru este imposibil, Fanny. Îl va plăcea mai puțin după vizita de mâine, pentru că va trebui să petreacă cinci ore în compania lui. M-aș teme de absurditatea acestei zile, dacă n-ar fi precursora unui rău și mai mare, impresia pe care o va lăsa asupra lui sir Thomas. Nu se mai poate amăgi mult timp singur în această privință. Îmi pare rău pentru ei toți și aș da orice ca Rushworth și Maria să nu se fi întâlnit niciodată.

Într-adevăr, în această privință îl pândeau o dezamăgire pe sir Thomas. Nici toată buna lui voință în ceea ce privea persoana domnului Rushworth, nici toată deferența manifestată de domnul Rushworth față de el nu l-au putut împiedica să descopere, curând, o parte de adevăr, și anume că domnul Rushworth era un tânăr inferior, la fel de ignorant în afaceri și în materie de cultură generală, cu păreri, în general schimbătoare și nepărând să-și dea nici el seama de toate acestea.

Sir Thomas sperase la un ginere cu totul diferit și, începând să se gândească

cu seriozitate la ceea ce ar fi așteptat-o pe Maria, încercă să înțeleagă sentimentele care o animau pe aceasta din urmă. i-a trebuit puțin timp să constate că starea de indiferență era raportul cel mai favorabil în care se puteau afla cei doi. Comportarea ei față de domnul Rushworth era neglijentă și rece. Nu putea să-l placă și, de altfel, nici nu-l plăcea. Sir Thomas luă hotărârea să vorbească serios cu fiica lui. Oricât de avantajoasă ar fi fost o astfel de alianță, oricât de îndelungată și publică ar fi fost logodna, fericirea fiicei lui nu trebuia sacrificată din aceste considerente. Domnul Rushworth fusese, probabil, acceptat, în baza unei cunoștințe de prea scurtă durată și, după ce îl cunoscuse mai bine, acum ajunsese să regrete acest lucru.

Sir Thomas se adresă fiicei lui cu multă blândețe: îi împărtăși temerile lui, se interesă care erau dorințele ei, o invită să fie deschisă și sinceră cu el, o asigură că orice inconvenient trebuie și poate fi învins, iar legătura întreruptă definitiv, dacă ea se simțea nefericită gândindu-se la ce o aștepta. El ar acționa în numele ei și ar elibera-o de această obligație. Maria avu un moment de ezitare în timp ce îl asculta, un singur moment: când tatăl ei se opri, ea era deja în stare să-i dea un răspuns imediat, categoric și, aparent, fără nici o tulburare. Îi mulțumi pentru marea grijă pe care o manifesta și pentru bunătatea lui părintească, însă se înșela dacă presupunea că avea fie și cea mai mică rezervă de a nu-și respecta angajamentul asumat sau că făcuse obiectul vreunei schimbări de opinie sau de atitudine din momentul acceptării acestuia. Avea cea mai mare considerație față de caracterul și firea domnului Rushworth și nu avea nici o îndoială în privința viitoarei fericiri care o aștepta alături de acesta.

Sir Thomas era mulțumit, prea bucuros chiar, de această declarație pentru a dezvolta chestiunea atât cât l-ar fi îndemnat propria lui rațiune s-o facă. Era vorba de o alianță la care n-ar fi renunțat cu ușurință, astfel încât se mai gândi o dată. El era destul de tânăr ca să mai poată progresa. Domnul Rushworth trebuie și urmează să se dezvolte în anturajul potrivit, iar dacă Maria putea acum să se refere cu atâta siguranță la fericirea sa alături de el, vorbind în lipsa oricărei patimi, cum ar fi fost dragostea oarbă, atunci probabil că spusele ei trebuiau crezute.

Poate că sentimentele ei nu erau atât de intense, el nu le considerase niciodată astfel, dar nu însemna că, din acest motiv, satisfacția ei trebuia să fie mai mică; dacă se putea dispensa în a vedea în soțul ei o persoană puternică și

sclipitoare, atunci tot restul era, într-adevăr, în avantajul ei. O tânără plină de bună dispoziție care nu se căsătorea din dragoste era, în general, și mai atașată de propria ei familie, fiind firesc ca apropierea Sotherton-ului de Mansfield să fie considerată ca foarte dorită și să constituie, după toate probabilitățile, sursa continuă a celor mai amicale și inocente bucurii. Acestea și altele asemenea erau gândurile lui sir Thomas, fericit să scape de neplăcuta sarcină de a anunța o ruptură, de surprinderea, dezaprobarea și reproșurile care ar fi urmat; mulțumit să asigure încheierea unei căsătorii care ar fi contribuit atât de mult la respectabilitatea și influența sa, și foarte convins să creadă despre decizia fiicei lui altceva decât că era favorabilă ei.

Pentru Maria discuția s-a încheiat cu un rezultat la fel de satisfăcător ca și pentru tatăl ei. Se gândea, bucuroasă, că își asigurase viitorul într-un mod convenabil, își reînnoise promisiunea către Sotherton și nu se afla în pericol de a-i oferi lui Crawford posibilitatea de a triumfa, distrugându-i perspectivele; stabilită pe pozițiile unei decizii de neclintit, dictate de mândrie, se hotărî doar să se comporte cu mai multă prudență, în viitor, cu domnul Rushworth, pentru a nu-i trezi din nou bănuielile.

Dacă sir Thomas i s-ar fi adresat fiicei lui în primele trei sau patru zile care au urmat după plecarea lui Henry Crawford de la Mansfield, înainte ca zbuciumul ei să se fi liniștit, înainte ca ea să fie renunțat la orice speranță în legătură cu acesta ori să fi luat decizia de a-l accepta totuși pe rivalul lui, probabil că răspunsul ei ar fi fost diferit; după alte trei sau patru zile, când nu a avut loc nici o reîntoarcere, nu a primit nici o scrisoare, nici un mesaj, nici o dovadă că inima lui se înduioșase, când nu mai spera nimic, mintea ei s-a limpezit suficient ca să găsească toată alinarea pe care orgoliul și răzbunarea i le puteau oferi.

Henry Crawford îi distrusese fericirea, dar el nu trebuia să afle acest lucru; nu-i va nimici reputația și, imaginea în ochii altora. Nu trebuia să creadă că ea suferea după el în solitudinea Mansfield-ului, renunțând la Sotherton și Londra, la independență și strălucire de dragul lui. Independența era mai necesară decât oricând; lipsa acesteia la Mansfield era și mai intens resimțită. Era din ce în ce mai puțin capabilă să suporte constrângerile impuse de tatăl ei. Libertatea pe care absența acestuia din urmă o adusesse cu sine devenise, în prezent, o necesitate absolută. Trebuia să se elibereze de el și de Mansfield cât mai curând posibil și

să afle consolare, pentru inima ei rănită, în bogăție și influență socială, forfotă și oameni noi. Era destul de hotărâtă în această privință și decizia ei era de nestrămutat. Nutrind asemenea sentimente, orice întârziere, chiar și cea datorată numeroaselor preparative, ar fi constituit un inconvenient, iar domnul Rushworth ar fi putut anevoie fi mai nerăbdător decât ea însăși, la perspectiva nunții. În ceea ce o privea, rațiunea ei o pregătise deja pentru acest pas; o pregătiseră de căsătorie aversiunea față de casa în care locuia, constrângerile și prea multa liniște, nefericirea unei iubiri neîmpărtășite și disprețul față de bărbatul pe care urma să-l ia de soț. Tot restul putea să aștepte. Achiziționarea de trăsură și de mobilă nouă putea fi amânată pentru Londra și primăvară, când propriile ei preferințe ar fi avut o șansă mai bună de afirmare. Căzându-se de acord, în acest fel, asupra lucrurilor mai importante, s-a constatat curând că doar câteva săptămâni vor fi suficiente pentru aranjamentele ce trebuiau să preceadă nunta.

Doamna Rushworth era dispusă să se retragă, ca să facă loc tinerei norocoase pe care fiul ei drag o alesese, astfel încât la începutul lunii noiembrie a plecat la Bath, împreună cu fata în casă, valetul și trăsură proprie, cu adevărata demnitate a unei doamne în vârstă; acolo putea să se laude cu minunăția Sotherton-ului când dădea petreceri seara; petreceri a căror descriere o gusta, probabil, la fel de mult în însuflețirea creată în jurul unui joc de cărți. Înainte, chiar, de jumătatea aceleiași luni, se desfășurase și ceremonia în urma căreia Sotherton căpăta o nouă stăpână.

A fost o nuntă așa cum se cădea. Mireasa a avut o rochie elegantă, cele două domnișoare de onoare n-o eclipsau, a fost condusă la altar de tatăl ei, mama ei își ținea sărurile la îndemână așteptându-se să fie tulburată de acest eveniment, mătușa ei s-a străduit să plângă, iar slujba religioasă a fost citită, într-un mod foarte impresionant, de preotul Grant. Nu s-a emis nici o critică atunci când subiectul a fost comentat de cei din jur, cu excepția faptului că trăsură care i-a dus pe mireasă și pe mire de la poarta bisericii până la Sotherton era exact aceeași pe care domnul Rushworth o folosea de un an de zile. În orice altă privință, eticheta acelei zile ar fi putut rezista până și cercetării celei mai exigente.

Totul se încheiase și tinerii plecaseră. Sir Thomas simțea ce ar fi simțit orice tată preocupat de fericirea fiicei sale și era pradă acelei puternice emoții de care soția lui se temuse pentru ea însăși, dar care în cazul ei, din fericire, nu-și făcuse

apariția. Doamna Norris, mult prea bucuroasă să participe la obligațiile acelei zile, petrecuse la Mansfield Park încurajându-și sora și bând în sănătatea domnului și doamnei Rushworth unul sau două pahare în plus, era toată plină de o veselă încântare; doar ea aranjase partida aceea, ea făcuse totul și nimeni n-ar fi putut crede din triumful ei că auzise vreodată, în viața ei, de nefericire conjugală sau că ar fi avut cea mai mică bănuială în privința sentimentelor nepoatei sale care crescuse sub ochii ei.

Tânărul cuplu plănuise ca, după câteva zile, să plece la Brighton, unde urmau să închirieze o casă pentru o perioadă de câteva săptămâni. Orice stațiune mai frecventată constituia o noutate pentru Maria, iar Brighton este o localitate aproape la fel de veselă iarna ca și în timpul verii. Când ineditul distracțiilor de acolo se va fi stins, s-ar fi dat semnalul unei călătorii mai depărtate, până la Londra.

Julia urma să-i însoțească la Brighton. De când rivalitatea dintre surori încetase, acestea reveniseră, treptat, la buna lor înțelegere și deveniseră suficient de bune prietene pentru ca fiecare dintre ele să fie foarte bucuroasă de tovărășia celeilalte într-un astfel de moment. Să aibă un alt însoțitor în afară de domnul Rushworth constituia una dintre prioritățile soției acestuia din urmă, iar Julia era aproape la fel de dornică de noutăți și distracții ca Maria deși, probabil, nu s-ar fi străduit atât de mult să le obțină și ar fi putut suporta mai bine o relație de subordonare.

Plecarea lor a condus la o altă schimbare palpabilă la Mansfield: un gol care necesita un oarecare timp pentru a fi umplut. Cercul familial a devenit mai restrâns și, cu toate că domnișoarele Bertram contribuiseră într-o măsură destul de mică, în ultima perioadă, la veselia generală, era imposibil să nu li se simtă lipsa. Până și mamei lor le era dor de ele; încă și mai mult tânjea după ele verișoara lor cea bună la inimă, care rățăcea prin casă, cu gândul la ele și simțea un regret plin de afecțiune, pe care cele două surori nu făcuseră niciodată prea multe să-l merite!

Capitolul XXII

Importanța lui Fanny spori o dată cu plecarea verișoarelor ei. Devenind, cu această ocazie, singura tânără din casă, singura ocupantă a acelei diviziuni a familiei în care, până atunci, deținuse un atât de umil loc; era imposibil să nu i se acorde mai multă atenție, să nu se îndrepte mai multe gânduri spre ea și prezența ei să nu fie mai solicitată decât oricând înainte. ”Unde este Fanny?” a devenit o întrebare deloc neobișnuită, chiar și atunci când nimeni nu-i pretindea serviciile.

Valoarea ei crescuse nu numai acasă, ci și la Parohie. În casa aceea în care abia dacă intrase de două ori, se transformase într-un oaspete binevenit și chiar dorit, iar în tristețea și umezeala unei zile de noiembrie, Mary Crawford o considera o companie foarte acceptabilă. Vizitele lui Fanny în acel loc, deși începute din întâmplare, continuaseră pentru că îi erau solicitate. Doamna Grant dorind sincer să-i ofere o schimbare, de orice natură, surorii sale să se convingă că îi făcea, de fapt, un mare bine lui Fanny, oferindu-i acesteia cele mai bune ocazii de a se emancipa, prin invitațiile ei frecvente și insistente.

Fanny care fusese trimisă în oraș de mătușa Norris să ducă la îndeplinire un comision, fusese surprinsă de o ploaie puternică în apropierea Parohiei; fiind observată, de la una din ferestrele acesteia, în timp ce se străduia să găsească adăpost sub ramurile aplecate și încă înfrunzite ale unui stejar din imediata vecinătate a reședinței, a fost poftită, deși nu fără un moderat refuz din partea ei, să intre înăuntru. Refuzase invitația unui servitor politicos însă, atunci când însuși doctorul Grant a venit până la ea cu o umbrelă, nu mai rămăsese nimic altceva de făcut decât, foarte jenată, să intre în casă cât putea de repede; pentru biata Mary Crawford care tocmai contempla ploaia, tristă, foarte abătută, deplângând eșecul planurilor ei de a face puțină mișcare în dimineața aceea, ca și al oricărei șanse de a vedea măcar o singură altă persoană în afara rudelor, în

următoarele douăzeci și patru de ore, zgomotul unei mici agitații la ușa din față și apariția domnișoarei Price, udă learcă, în vestibul, a constituit o adevărată încântare. Cu această ocazie se învioră dintr-o dată, numărându-se printre cei care se străduiau cel mai tare să-i fie de folos lui Fanny, descoperind că aceasta se udase mai tare decât recunoscuse la început și procurându-i haine uscate; Fanny, după ce fusese obligată să accepte întreaga atenție care i se acorda, după ce fusese servită și așteptată de stăpâne și servitoare, după ce coborâse la parter, rămăsese pironită în salonul lor vreo oră, în timp ce continua să plouă; domnișoara Crawford a resimțit binecuvântarea de a putea vedea și de a se putea gândi la ceva nou, care s-o preocupe pe toată durata îmbrăcatului și a cinei.

Cele două surori au fost atât de drăguțe cu ea, atât de plăcute, încât Fanny ar fi fost încântată de această vizită, dacă n-ar fi avut convingerea că îi stânjenea și dacă ar fi putut să prevadă că ploaia urma să se oprească într-o oră, ca să fie cruțată de stinghereala de a fi dusă acasă cu trăsura și caii doctorului Grant, lucru de care se rușina foarte tare. Cât despre neliniștea la gândul grijii pe care absența ei pe o asemenea vreme ar fi putut-o genera acasă, aceasta nu-și avea rostul, deoarece, faptul că era plecată nefiind cunoscut decât de cele două mătuși ale ei, știa foarte bine că nici una n-ar fi intrat în panică și că, oricare ar fi fost locuința la care s-ar fi gândit mătușa Norris că o va alege pentru a se proteja de ploaie, certitudinea că ea, Fanny, se afla cu adevărat în acel loc, ar fi fost indubitabilă pentru mătușa Bertram.

Părea să se mai însenineze afară când Fanny, observând harpa, puse câteva întrebări legate de aceasta, care au dus la exprimarea dorinței ei foarte fierbinți de a auzi cum suna acest instrument, ca și la mărturisirea, care a fost crezută cu multă dificultate, că nu-l ascultase niciodată de când fusese adus la Mansfield. Fanny însăși considera această împrejurare drept foarte simplă și firească. Abia dacă trecuse ea însăși pe la Parohie de la sosirea instrumentului, nu avusese nici un motiv s-o facă; Mary Crawford, aducându-și aminte o dorință de-a lui Fanny, exprimată mai demult în legătură cu acest subiect, era preocupată de propria ei neglijență. ”Doriți să cânt chiar în acest moment?” și ”Ce ați dori să ascultați?” au fost întrebările care s-au succedat imediat, puse cu cea mai mare bunăvoință. Mary cântă, fericită să aibă un nou ascultător care părea atât de recunoscător, atât de plin de încântare la auzul interpretării și care nu se dovedea deloc lipsit de gust. A cântat până când privirea lui Fanny, rătăcind spre fereastră la vremea

care se îmbunătățise, a exprimat ceea ce simțea că trebuia făcut în continuare.

— Încă un sfert de oră, spuse domnișoara Crawford și ne vom da seama cum va fi vremea. Nu alergați afară în primul moment după ce s-a oprit ploaia. Norii aceia încă sunt amenințători.

— Dar au trecut deja, răspunse Fanny. i-am urmărit. Cei de acum vin din sud.

— Sud sau nord, recunosc un nor negru atunci când îl văd, iar dumneavoastră nu trebuie să purcedeți la drum când vremea este schimbătoare. În afară de asta, vreau să vă mai cânt ceva, o bucată foarte frumoasă care este preferata vărului dumneavoastră Edmund. Trebuie să rămâneți să ascultați piesa favorită a lui.

Așa a simțit și Fanny; cu toate că nu așteptase fraza aceea ca să se gândească la Edmund, un astfel de memento a sensibilizat-o în mod deosebit la această idee, și l-a închipuit stând în încăperea aceea, o dată și încă o dată, poate chiar în locul în care era ea așezată în acel moment, delectându-se cu bucata lui muzicală favorită, interpretată, cum avea ea impresia, cu o armonie și o expresivitate superioare. Cu toate că piesa o impresiona, bucuroasă fiind că îi plăcea ceea ce îndrăgea și el, era mult mai sincer nerăbdătoare să plece după încheierea acesteia decât fusese înainte; când acest lucru deveni evident pentru toată lumea, i-au cerut insistent să mai revină, să le ia și pe ele la plimbare, ori de câte ori era posibil, să vină să mai asculte muzică interpretată la harpă; Fanny a acceptat cu plăcere, dacă nu se emitea nici o obiecție din partea celor de acasă.

Aceasta a fost originea acelui gen de apropiere care s-a creat între ele, în decursul primelor două săptămâni care au urmat plecării verișoarelor, o familiaritate care a rezultat din dorința de noutate a domnișoarei Crawford, dar care avea un slab corespondent în sentimentele lui Fanny. Ea o vizita la fiecare două sau trei zile. Părea să existe un fel de fascinație: nu se simțea în largul ei dacă nu se ducea, cu toate că nu ținea la Mary Crawford, cu toate că nu gândea niciodată ca domnișoara Crawford. Știa că persoana ei era dorită tocmai acum, când nimeni altcineva nu mai era la îndemână și neresimțind nici o mare plăcere din conversația cu Mary Crawford, în afară de un amuzament de moment, chiar și acesta, deseori, trăit în detrimentul propriei ei judecăți când era provocat de glumele despre oameni sau subiecte pe care ea ar fi dorit să le respecte. Fanny se ducea oricum, și petrecură împreună multe jumătăți de oră, hoinărind prin

grădina doamnei Grant; vremea fiind neobișnuit de blândă pentru acea perioadă a anului, încumetându-se uneori chiar să se așeze pe vreuna din băncile destul de puțin ferite de intemperii și rămânând acolo până când, în mijlocul emoționantelor exclamații ale lui Fanny despre dulceața unei toamne atât de târzii, erau forțate de vreo bruscă răbufnire a unei rafale de aer mai rece, care scutura ultimele câteva frunze îngălbenite care mai rămăseseră în copaci, să sară în sus și să-și reia plimbarea, pentru a se încălzi.

— Este frumos, chiar foarte frumos, spuse Fanny privind în jur în timp ce se ședea astfel împreună într-una din zile. De fiecare dată când vin în această grădină sunt și mai plăcut impresionată de frumusețea ei. Cu trei ani în urmă, aici nu era decât un gard grosolan, de-a lungul câmpului care nu era considerat a fi cine știe ce și nici apt de a se transforma în ceva bun, iar acum a devenit o alee și ar fi dificil de spus dacă este mai valoros ca utilitate sau ca ornament; poate că, peste alți trei ani, s-ar putea chiar să uităm cum era înainte. Cât de minunate, absolut minunate sunt lucrările timpului și schimbările produse de mintea omului!

Apoi, urmând cursul acestor gânduri, adăugă, curând după aceea:

— Dacă vreuna din facultățile naturii umane ar putea fi considerată mai excepțională decât celelalte, cred că aceasta ar fi memoria. Pare să existe ceva mult mai extraordinar în capacitățile, eșecurile și dezechilibrele memoriei decât în oricare altă capacitate. Memoria este, uneori, atât de credincioasă, de serviabilă, de ascultătoare, alteori e atât de împrăștiată și epuizată, și alteori atât de tiranică și în afara oricărui control! Noi, oamenii, suntem, cu siguranță, un miracol în toate privințele, dar facultățile noastre de a ne aminti și de a uita par să fie, în special, anevoie de lămurit.

Domnișoara Crawford, neimpresionată și neatentă, nu avu nimic de spus, iar Fanny, dându-și seama de acest lucru, își aduse propriile gânduri la ceea ce credea că ar fi putut-o interesa mai mult.

— Poate că ar putea părea îndrăzneț din partea mea, dar trebuie să admir bunul gust pe care doamna Grant l-a demonstrat în tot ce a făcut aici. Se face simțită o simplitate atât de liniștită, în parcursul acestei alee! Și nici efortul nu a fost atât de mare pentru a obține acest efect!

— Da, răspunse neglijent domnișoara Crawford, arată foarte bine într-un loc ca acesta. Nimeni nu se gândește să se extindă în direcția aceasta și, între noi fie

vorba, până am venit la Mansfield, nici nu mi-am închipuit că o parohie de țară ar putea aspira la o astfel de grădină sau orice altceva de același gen.

— Cât mă bucur să văd că brebeneilor le merge bine! exclamă Fanny în loc de răspuns. Grădinarul unchiului spune mereu că aici solul este mai bun decât al lui și așa pare să fie, dacă e să te iei după felul în care se dezvoltă laurii și brebeneii. Plantele acestea veșnic verzi! Cât de frumoase, cât de binevenite, cât de minunate sunt ele! Când stai o clipă să te gândești, cât de uimitoare este varietatea naturii! În unele țări, știm că varietatea este dată de copacii care își pierd toamna frunzele, dar nu înseamnă că este mai puțin uimitor că același pământ și același soare dau naștere și unor plante care nu respectă această primă regulă și lege a existenței lor. Veți considera, poate, că preaslăvesc natura, însă atunci când mă aflu în aer liber sunt foarte ușor dispusă să dau curs unei astfel de dispoziții, totul mă minunează! Nimeni nu-și poate fixa privirile, fie și asupra celei mai obișnuite dintre creațiile naturii, fără să găsească motive spre a-și lăsa fantezia să rătăcească.

— Ca să-ți spun adevărul, răspunse Mary Crawford, eu semăn destul de mult cu faimosul Doge de la curtea regelui Ludovic al XIV-lea și pot să mărturisesc că nu văd nici o minune în grădina aceasta, care s-o egaleze pe aceea de a mă vedea pe mine însămi în ea. Dacă mi-ar fi spus cineva, cu un an în urmă, că voi numi acest loc acasă, că va trebui să rămân o lună după alta aici, așa cum am făcut-o, nu l-aș fi crezut cu nici un chip. Și iată că mă aflu aici de cinci luni; mai mult decât atât, au fost cele mai plăcute cinci luni pe care le-am trăit vreodată.

— Prea liniștite, pentru dumneavoastră, presupun.

— Așa aș fi crezut și eu, teoretic vorbind, dar, și aici ochii i se luminau în timp ce vorbea, luând totul în considerare, nu am petrecut niciodată o vară mai fericită. Este însă adevărat, adăugă ea cu un aer gânditor și o voce mai joasă, că nu se știe ce mă mai așteaptă.

Inima lui Fanny bătu mai repede și se simți incapabilă să încerce să ghicească sau să întrebe mai mult. Cu toate acestea, domnișoara Crawford continuă cu o însuflețire reînnoită:

— Recunosc că m-am împăcat mult mai bine cu șederea la țară decât m-aș fi așteptat vreodată. Pot chiar să afirm că este plăcut să petreci aici o jumătate de an, ba chiar, în anumite împrejurări, chiar foarte plăcut. O locuință elegantă, de

mărime medie, situată în apropierea altor rude, relațiile continue care se desfășoară între membrii acesteia, o familie care face parte din crema societății din regiune, respectată în calitate de conducători ai acesteia, mai mult, chiar, decât alte familii mai înstărite și, din toată această veselă companie, rezultând nimic mai mult decât un agreabil tête-à-tête cu o persoană pe care oricine ar putea-o considera drept cea mai agreabilă din lume. Nu este nimic de temut în această descriere, nu este așa, domnișoară Price? Nimeni nu trebuie s-o invidieze pe noua doamnă Rushworth, cu o reședință ca aceea.

— Să o invidieze pe doamna Rushworth! fu tot ce reuși Fanny să spună.

— Haide, haide, ar fi foarte urât din partea noastră s-o judecăm sever pe doamna Rushworth, pentru că de-abia aștept să-i rămân îndatorată pentru multe viitoare momente vesele, pline de strălucire și fericire. Peste vreun an cred că vom petrece, cu toții la Sotherton. O astfel de partidă ca cea pe care a reușit s-o încheie Maria este o adevărată binecuvântare colectivă, deoarece primele dorințe ale soției domnului Rushworth trebuie să fie acelea de a-și umple reședința și de a organiza cele mai frumoase baluri din regiune.

Fanny rămase tăcută, iar Mary Crawford recăzu în reveria ei până când, ridicând capul, după câteva minute, exclamă:

— Ah! Iată-l!

Nu era domnul Rushworth, cum s-ar fi putut crede, ci Edmund, care se îndrepta înspre ele, împreună cu doamna Grant.

— Sora mea și domnul Bertram. Mă bucur atât de mult că vărul dumneavoastră cel mai mare a plecat, astfel încât să-l pot din nou denumi "domnul Bertram". În expresia "domnul Edmund Bertram" există ceva atât de formal, de demn de compătimire, aduce atât de tare a frate-mai-mic, încât o detest.

— Cât de diferit privim lucrurile! exclamă Fanny. Pentru mine "domnul Bertram" sună atât de rece și lipsit de semnificație, atât de complet lipsit de căldură și prestanță! Este doar indiciul că este vorba despre un bărbat, atâta tot. În numele de "Edmund" se simte noblețea. Este un nume eroic și renumit; a fost purtat de regi, prinți și luptători și pare să emane spirit cavaleresc și atașament călduros.

— Vă dau dreptate că, în sine, este un nume bun, iar lord Edmund sau sir Edmund sună încântător; însă "domnul Edmund" nu va semnifica mai mult decât

ar exprima ”domnul John” ori ”domnul Thomas”... Ei bine, ce-ar fi să ne alăturăm celor doi și să-i lipsim de plăcerea unui început de mustrare, în legătură cu faptul că stăm afară?

Edmund le-a întâmpinat cu deosebită plăcere. Era prima dată când le vedea împreună, de la începutul acelei cunoștințe mai aprofundate de care aflase, cu multă satisfacție. Înfiriparea unei prietenii între două ființe atât de dragi lui era exact ce și-ar fi putut dori și, pentru a recunoaște meritul înțelegerii de care dădea dovadă tânărul îndrăgostit n-o considera, în nici un caz, pe Fanny ca fiind singura și nici măcar cea care ar fi avut cel mai mult de câștigat dintr-o asemenea prietenie.

— Ei bine, spuse Mary Crawford, nu ne certați pentru imprudența noastră? De ce credeți că ne-am așezat, dacă nu pentru a ni se ține un discurs despre acest lucru, și pentru a fi rugate, implorate, să nu mai facem așa ceva niciodată?

— Poate că așa fi făcut o asemenea observație, răspunse Edmund, dacă oricare dintre dumneavoastră ați fi stat jos de una singură; atât timp, însă, cât greșiți amândouă, pot să trec multe cu vederea.

— Nu pot să se fi așezat acolo de mult timp, strigă doamna Grant, pentru că atunci când m-am dus să-mi iau șalul, le-am văzut de pe fereastra de la sala scărilor și se plimbau.

— Mai mult decât atât, adăugă Edmund, este o zi atât de blândă, încât faptul că ați stat jos câteva minute cu greu poate fi considerat o imprudență. Timpul de afară nu poate fi judecat în funcție de data din calendar. Putem, uneori, să ne îngăduim mai multe libertăți în noiembrie decât în mai.

— Pe cuvânt că sunteți doi dintre cei mai insensibili prieteni pe care i-am întâlnit vreodată! exclamă domnișoara Crawford. Este imposibil să vă facem să vă neliniștiți, fie și pentru o clipă. Nu știți ce suferințe am îndurat, nici ce fiori ne-au trecut! Dar de mult consider că domnul Bertram este unul dintre cei mai nepotriviți subiecți asupra căroră s-ar putea acționa, în sensul oricărei mici manevre îndreptate împotriva bunului simț, pe care l-ar putea întâlni o femeie. mi-am pus de la bun început foarte puține speranțe în el; pe dumneata, care ești sora mea, propria mea soră, cred că am dreptul să te neliniștesc măcar un pic.

— Nu te amăgi singură, draga mea Mary. Nu ai nici cea mai mică șansă să-mi dai emoții. Am neliniștile mele, dar sunt legate de cu totul altceva și dacă mi-ar fi stat în putere să înrăutățesc starea vremii, ar fi bătut tot timpul un vânt rece

venind din est, pentru că, iată, aici sunt câteva din plantele mele pe care Robert le lasă afară din cauză că nopțile sunt atât de blânde și știu că, până la urmă, va veni o schimbare bruscă a vremii, un îngheț puternic care se va lăsa dintr-o dată, luând pe toată lumea, pe Robert, cel puțin, prin surprindere și le voi pierde; ceea ce este încă și mai rău, bucătăreasa tocmai m-a anunțat că acel curcan, care doream în mod deosebit să nu fie gătit până duminică, deoarece știu cât de mult l-ar aprecia atunci soțul meu, după eforturile acelei zile, nu va mai rezista decât până mâine. Acestea sunt câteva motive de nemulțumire pentru mine care mă fac să cred că anotimpul se sfârșește în modul cel mai nepotrivit.

— Deliciile treburilor domestice într-o localitate de provincie! comentă strengărește Mary Crawford. Încredințează-mi-i mie pe cei care se ocupă de pepinieră și de păsările de curte.

— Copila mea dragă, încredințează-l pe doctorul Grant vicariatului din Westminster sau Sf. Paul și eu voi fi tot atât de mulțumită de angajații mei, cât ai putea fi și tu. Numai că la Mansfield nu avem astfel de oameni. Ce pot să fac?

— Oh! Nu poți face altceva decât faci deja; accepti să fii cicălită foarte des și nu-ți ieși niciodată din fire.

— Mulțumesc, dar nu există nici un mijloc de scăpare de acest gen de mici supărări, Mary, oriunde ai trăi; când te vei fi stabilit în oraș și voi veni să te vizitez, îndrăznesc să afirm că te voi găsi având aceleași preocupări ca și mine, în ciuda servitorului care are grijă de pepinieră și a celui care se ocupă de păsările de curte; ba poate chiar din cauza lor. Indiferența și lipsa de punctualitate sau prețurile și înșelăciunile vor continua să stârnească veșnice neplăceri.

— Intenționez să fiu suficient de avută pentru a nu mă plânde de probleme de această natură. Un venit considerabil este cea mai bună rețetă a fericirii de care am auzit eu. Sunt convinsă că poate asigura toate mirosurile necesare curcanului.

— Doriți să fiți foarte bogată? o întreabă Edmund cu o privire care lui Fanny i se păru plină de semnificați.

— Bineînțeles. Dumneavoastră nu? Nu este ceea ce își dorește toată lumea?

— Nu am cum să-mi exprim o intenție care depășește atât de mult posibilitatea mea de a o controla. Domnișoara Crawford își poate singură alege nivelul de bogăție spre care tinde. Nu trebuie decât să stabilească miile de lire pe

care le dorește lunar și nu există nici o îndoială că acestea se vor și ivi. Singura mea dorință este aceea de a nu fi sărac.

— Prin moderație, economisire, limitându-vă nevoile la venitul de care dispuneți și tot restul? Vă înțeleg și este un plan foarte nimerit pentru cineva de vârsta dumneavoastră, care are mijloace atât de limitate și relații neutre. La ce altceva ați putea aspira, în afara unor mijloace decente de trai? Nu mai aveți prea mult timp înaintea dumneavoastră, iar cunoștii dumneavoastră nu se află în situația de a vă ajuta în nici un fel și nici să vă umilească prin contrastul oferit de propria lor avere și situație socială. Fiți cinstit și sărac, dar eu nu vă voi invidia; nici nu prea cred că vă voi respecta. Am un respect prea mare pentru cei care sunt cinstiți și bogați.

— Considerația dumneavoastră față de cinste, fie că se referă la bogați, fie la săraci, este exact cea care nu mă îngrijorează câtuși de puțin. Nu am de gând să fiu sărac. Sărăcia este chiar starea căreia mă împotrivesc. Onestitatea, menținută într-o condiție socială medie, în clasa socială de mijloc a situației materiale reprezintă tot ceea ce năzuiesc să obțin, pentru a evita să mă disprețuiesc.

— Dar o să vă disprețuiesc, dacă respectiva situație materială ar fi putut fi mai însemnată. Trebuie să desconsider pe oricine se mulțumește cu o condiție obscură, atunci când s-ar fi putut ridica până la una remarcabilă.

— Cum ar fi posibil acest lucru? Cum ar putea onestitatea mea să aspire, măcar, la o oarecare distincție?

Nu era foarte simplu de răspuns la această întrebare, care a prilejuit un "Oh!" destul de lung frumoasei Mary, înainte ca aceasta să poată adăuga:

— Ar fi trebuit să vă fi aflat acum în parlament sau să fi îmbrățișat o carieră militară cu zece ani în urmă.

— Aceste sfaturi nu-și prea mai au rostul în acest moment; cât despre intrarea în parlament, cred că trebuie să aștept până se va organiza o întrunire specială pentru reprezentarea fiilor mezini care nu prea au din ce trăi. Nu, domnișoară Crawford, adăugă el pe un ton ceva mai serios, există aspirații la care m-aș simți nefericit dacă m-aș gândi că nu am nici o șansă, nici o posibilitate de a le obține, numai că acestea sunt de natură diferită.

O privire cu înțeles din partea lui în timp ce vorbea și ceva ce semăna cu o atitudine de aprobare din partea domnișoarei Crawford, când dădea vreun

răspuns amuzant, au constituit o hrană amară pentru spiritul de observație al lui Fanny. Simțindu-se incapabilă s-o mai întovărășească așa cum trebuia pe doamna Grant, alături de care îi urma acum pe ceilalți doi, aproape că se hotărâse să plece imediat acasă și nu mai aștepta decât să capete suficient curaj pentru a declara acest lucru, când dangătul marelui orologiu de la Mansfield Park, sunând ora trei, a făcut-o să-și dea seama că lipsise mai mult timp decât de obicei și a făcut ca întrebarea anterioară pe care și-o pusese, dacă era sau nu cazul să plece chiar în acel moment, să necesite o rezolvare foarte rapidă. Cu o hotărâre neclintită, a început direct prin a-și lua rămas bun; Edmund și-a adus aminte, în același timp, că mama lui întrebase de Fanny și că venise, de fapt, până la Parohie, cu scopul de a o aduce înapoi.

Graba lui Fanny spori și, fără să se aștepte câtuși de puțin ca Edmund s-o însoțească, ar fi plecat de una singură; tot grupul mări pasul, acompaniind-o până în casă, pe unde era necesar să treacă pentru a-și urma drumul. Doctorul Grant se afla în vestibul și, în timp ce s-au oprit să schimbe câteva cuvinte cu acesta, Fanny și-a dat seama, din atitudinea lui Edmund, că intenționa să vină cu ea. Și el își lua rămas bun. Fanny nu putea decât să se simtă foarte mulțumită. În momentul despărțirii, Edmund a fost invitat de doctorul Grant să ia masa împreună a doua zi, iar Fanny de-abia avu timpul necesar pentru a resimți o senzație neplăcută în legătură cu acest eveniment, când doamna Grant, reculegându-se dintr-o dată, se întoarse spre ea, rugând-o să le facă plăcerea de a le ține companie cu aceeași ocazie. Acesta era un gest atât de atent, o împrejurare atât de inedită printre evenimentele care presăraseră viața lui Fanny, încât aceasta era cu desăvârșire surprinsă și stânjenită; în timp ce se bâlbâia, încercând să exprime cât de îndatorată se simțea primind această invitație, ”însă nu credea că va fi în măsură să-i dea curs”, îl privea pe Edmund, solicitându-i astfel, în tăcere, părerea și sprijinul. Edmund încântat că i se oferise o ocazie atât de fericită, confirmă, cu o uitătură fugară și o jumătate de propoziție, că Fanny nu putea avea altă obiecție decât cea referitoare la mătușa ei, iar el nu-și putea închipui că mamei lui i-ar fi foarte greu să se lipsească de serviciile ei; prin urmare, opină că invitația trebuia acceptată. Cu toate că Fanny nu s-ar fi aventurat, nici măcar la îndemnul lui, la o asemenea dovadă de temerară independență, a fost curând stabilit ca, în lipsa unei vești care să confirme opusul, doamna Grant s-o aștepte și pe Fanny la masă.

— Și știi și ce se va servi, adăugă doamna Grant zâmbind, curcanul, care te pot asigura că este unul grozav, pentru că, dragul meu, spuse ea întorcându-se spre soțul ei, bucătăreasa insistă să fie gătit mâine.

— Prea bine, prea bine, exclamă doctorul Grant, cu atât mai bine; mă bucur să aflu că se va pregăti ceva atât de bun, însă aş spune domnișoara Price și domnul Edmund Bertram, își vor asuma un risc, așteptându-se la prea mult. Nici unul dintre noi nu dorim să cunoaștem lista de bucate. O întâlnire amicală, n-o masă cu pretenții, este tot ce avem în vedere: curcan, găscă, pulpă de oaie sau orice altceva, dumneata și bucătăreasa dumitale veți alege ce să mâncăm.

Cei doi veri pleacă împreună spre casă și, cu excepția unui schimb imediat de păreri în legătură cu această invitație, la care Edmund se referea cu cea mai caldă satisfacție, ca fiind atât de dezirabilă pentru Fanny, prin familiaritatea care începea să se instaureze, drumul a fost parcurs în tăcere; subiectul acesta fiind încheiat, Edmund a devenit îngândurat și puțin dispus să abordeze un altul.

Capitolul XXIII

— Dar de ce ar invita-o doamna Grant pe Fanny? întrebă lady Bertram. Cum de s-a gândit s-o invite pe Fanny? Fanny nu ia niciodată masa acolo. Nu mă pot lipsi de ea și sunt convinsă că nici ea nu dorește să se ducă. Fanny, nu dorești să mergi, nu-i așa?

— Dacă o întrebi în felul acesta, exclamă Edmund nelăsându-și verișoara să răspundă, Fanny va răspunde imediat ”Nu”, dar sunt sigur, dragă mamă, că i-ar face plăcere să dea curs invitației și nu văd nici un motiv pentru care n-ar face-o.

— Nu pot să-mi dau seama de ce doamna Grant s-a gândit s-o invite. Nu a mai făcut acest lucru niciodată înainte. Obişnuia să le invite pe surorile tale, din când în când, însă pe Fanny niciodată.

— Dacă nu vă puteți lipsi de mine, doamnă... încep Fanny, pe un ton plin de abnegație.

— Mama îl va avea alături pe tatăl meu întreaga seară.

— Așa este, mai mult ca sigur.

— Poate că ar fi bine să ceri și părerea lui, mamă.

— Este o idee bună. Așa voi face, Edmund. Îl voi întreba îndată ce se va întoarce, dacă mă pot lipsi de Fanny sau nu.

— Procedezi cum vrei, mamă, în această privință, însă eu m-am referit la părerea tatălui meu dacă Fanny să primească sau nu această invitație; cred că va considera corect, atât din partea doamnei Grant, cât și din a lui Fanny, ca, fiind vorba de prima invitație, aceasta ar trebui acceptată.

— Eu știu? Îl voi întreba în orice caz; va fi foarte surprins că doamna Grant a invitat-o pe Fanny.

Nu mai era nimic de comentat sau care să fi putut fi spus în această privință, până când s-ar fi aflat de față și sir Thomas; subiectul propriului ei confort din

seara următoare, era atât de amplificat în mintea lui lady Bertram, încât, după o jumătate de oră, când sir Thomas intrase pentru o clipă, venind din livadă și se îndrepta spre biroul lui, l-a chemat înapoi, în momentul în care acesta închisese, aproape, ușa în urma sa, adresându-i-se:

— Dragă, oprește-te, opriți-vă un moment, am ceva să-ți spun.

Tonul ei molatec și calm, pentru că nu-și dădea niciodată osteneala să ridice vocea, era întotdeauna auzit și luat în seamă, astfel încât sir Thomas se întoarse. Lady Bertram începu să-i povestească, iar Fanny se strecură imediat afară din încăpere; să asiste la o conversație purtată de unchiul ei, al cărei subiect îl constituia ea însăși era mai mult decât puteau îndura sensibilitatea ei. Era neliniștită, știa, mai neliniștită, poate, decât ar fi trebuit să fie, pentru că la urma-urmei ce importanță putea avea dacă se ducea sau nu? Dacă unchiul ei urma să chibzuiască și să decidă, cu o atitudine gravă, iar privirea aceea serioasă să fie îndreptată spre ea, pentru ca, în final, să ia hotărârea că nu trebuia să dea curs acelei invitații, ea n-ar fi fost în stare să mai pară atât de supusă și de indiferentă cum s-ar fi convenit.

Între timp, cauza ei continua să fie dezbătută. Lady Bertram începu cu:

— Am să-ți spun ceva care te va surprinde: doamna Grant a invitat-o pe Fanny la cină.

— Ei bine..., răspunse sir Thomas, ca și cum ar fi așteptat și altceva care să finalizeze surpriza anunțată.

— Edmund dorește ca ea să se ducă. Dar cum m-aș putea lipsi de ea?

— Dar în ce constă nemulțumirea ta?

Edmund se văzu obligat să intervină, ca să umple lipsurile existente în istorisirea mamei sale. Povesti, deci, totul, lady Bertram nemaitrebuind să adauge decât:

— Ce bizar! Doamna Grant nu obișnuia niciodată s-o invite la masă pe Fanny.

— Dar nu este, oare, foarte firesc, observă Edmund, ca doamna Grant să dorească să găsească pentru sora ei o musafiră atât de agreabilă?

— Nimic nu poate fi mai firesc, acceptă sir Thomas după un scurt moment de gândire. Nici dacă n-ar fi fost implicată vreo soră, după părerea mea, nimic n-ar fi fost mai natural. Faptul că doamna Grant manifestă politețe față de domnișoara Price, nepoata ta, n-ar trebui să necesite nici o explicație. Singurul

lucru care mă surprinde este numai că, aceasta este primul prilej cu care și-o manifestă. Fanny a avut perfectă dreptate să ofere doar un răspuns evaziv. Pare să considere că ar trebui să se ducă. Cum eu trag concluzia că ar trebui să răspundă invitației, din moment ce tuturor tinerilor le place să-și petreacă timpul împreună, nu văd nici un motiv pentru care ei i s-ar refuza această îngăduință.

— Dar mă pot, oare, lipsi de ea?

— Eu consider că da.

— Fanny pregătește întotdeauna ceaiul în lipsa surorii mele.

— Poate că sora ta ar putea fi convinsă să-și petreacă ziua cu noi, iar eu voi fi, cu siguranță, acasă.

— Foarte bine, Edmund, Fanny poate să se ducă.

Vestea cea bună ajunsese curând la destinație. Edmund ciocăni la ușa încăperii ei, în drum spre a sa.

— Ei bine, Fanny, totul a fost stabilit în modul cel mai favorabil și fără cea mai mică ezitare din partea unchiului tău. Opinia lui a fost una singură: aceea că trebuie să mergi.

— Mulțumesc, mă bucur foarte mult, a fost răspunsul pe care i l-a dat Fanny, deși, când s-a întors după ce închisese ușa în urma lui, nu s-a putut abține să se întrebe: ”De ce ar trebui, oare, să mă bucur? Nu sunt convinsă că mi se va oferi prilejul să văd sau să aud, cu acest prilej, ceva care să mă îndurereze?”

În pofida acestei convingeri, Fanny era mulțumită. Oricât de simplu ar fi putut părea pentru alții o asemenea invitație, în ochii ei aceasta căpătase importanță și constituia un eveniment inedit, deoarece, cu excepția zilei petrecute la Sotherton, cinase extrem de rar în altă parte, înainte; cu toate că acum nu se ducea decât la o jumătate de milă de casă, iar la cină nu întâlnea decât trei persoane, se putea considera o masă luată în societate și toate micile preocupări legate de pregătirile necesare alcătuiau o plăcere în sine. Nu beneficia nici de simpatie, nici de asistență din partea celor care ar fi trebuit să-i înțeleagă sentimentele și să-i îndrume gustul, pentru că lady Bertram nu se gândise niciodată să fie cuiva utilă, iar doamna Norris, când a sosit a doua zi, ca urmare a unei invitații matinale din partea lui sir Thomas, se afla într-o dispoziție foarte proastă și părea hotărâtă să diminueze bucuria nepoatei sale.

— Zău Fanny, ai mare noroc să întâlnești asemenea amabilitate și îngăduință! Ar trebui să-i fii foarte recunoscătoare doamnei Grant, pentru că s-a

gândit la tine, și mătușii tale fiindcă ți-a permis să te duci; ar trebui să consideri acest fapt ca fiind ieșit din comun, deoarece sper că îți dai seama că aceasta nu reprezintă o ocazie adevărată ca tu să ieși în lume în felul acesta, sau chiar să cizezi între străini. Nu trebuie să te bazezi pe faptul că se va mai repeta vreodată și nici să-ți închipui că poți să consideri invitația drept vreun compliment deosebit la adresa ta; complimentul ne are în vedere pe unchiul tău, mătușa ta și pe mine. Doamna Grant crede că este o amabilitate pe care ne-o datorează, să-ți acorde și ție puțină atenție; altfel nu i-ar fi trecut niciodată așa ceva prin cap și mai poți fi sigură că, dacă verișoara ta Julia ar fi fost acasă, nu ai fi fost invitată deloc.

Doamna Norris reușise într-un mod atât de ingenios să spulbere orice contribuție a doamnei Grant la favoarea pe care i-o făcuse, încât Fanny, care s-a găsit pusă în situația de a răspunde ceva, nu a mai putut spune decât că îi era foarte recunoscătoare mătușii Bertram, pentru că se dispensase de ea și că se străduia să-i pregătească lucrul manul, astfel încât aceasta să nu-i simtă lipsa.

— Oh! dacă ar fi numai asta, mătușa ta s-ar putea foarte bine descurca și fără tine; altfel nu te-ar fi lăsat să te duci. Voi fi eu aici, așa că poți fi liniștită în privința mătușii tale; sper că vei petrece o zi foarte agreabilă și că totul ți se va părea minunat. Trebuie să remarc că cinci este numărul cel mai nepotrivit de persoane, care să stea la masă și nu pot să nu fiu surprinsă că o doamnă atât de rafinată ca doamna Grant nu a reușit să se descurce mai bine! Să așeze pe toată lumea în jurul mesei lor nemăsurat de mare și lată, care ocupă sufrageria într-un mod îngrozitor de lipsit de gust! Dacă doctorul Grant s-ar fi mulțumit să ia masa mea, când m-am mutat aici, așa cum ar fi făcut orice persoană de bun simț, în loc să-și cumpere masa aceea nouă, care este mai lată, mult mai lată chiar și decât masa de la Mansfield, cât de nespus de bine ar fi fost! Cei care se plasează în afara sferei lor sociale nu sunt niciodată bine văzuți. Ține minte asta, Fanny. Cu toate acestea, aș putea să afirm că pe masa aceea se va servi o cină care ar îndestula și zece persoane.

Doamna Norris își recăpătă suflul și continuă:

— Necugetarea și prostia oamenilor care doresc să-și depășească starea, încercând să pară mai presus decât sunt, mă fac să cred că se cuvine să-ți dau un sfat, Fanny, acum, când ieși în lume neînsoțită de nici una dintre noi; te rog stăruitor și te implor să nu te consideri mai mult decât ești, să nu vorbești și să-ți

exprimi părerea de parcă ai fi una din verișoarele tale, ca și când ai fi iubita doamnă Rushworth ori Julia. Așa ceva nu se cuvine, crede-mă. Aduți aminte că, oriunde te-ai afla, tu trebuie să fii modestă; cu toate că domnișoara Crawford se poate considera că este, într-un fel, acasă, la Parohie, nu trebuie să crezi că te afli în aceeași situație cu ea. Iar în privința întoarcerii, seara, înapoi, va trebui să rămâi acolo atât cât hotărăște Edmund. Lasă-l pe el să decidă acest lucru.

— Da, doamnă, nici nu mă gândeam să fac altfel.

— Și dacă va începe să plouă, ceea ce cred că este foarte posibil să se întâmple într-o seară umedă ca aceasta, trebuie să te descurci cum poți mai bine și să nu aștepti să fie trimisă trăsura după tine. Eu nu plec sigur în seara asta acasă, așa că trăsura nu va fi scoasă pentru mine; deci tu va trebui să chibzuiești singură ce s-ar putea întâmpla și să-ți iei toate lucrurile trebuincioase.

Nepoata ei consideră că era perfect rezonabil. Își evalua propriile necesități de confort chiar mai prejos decât ar fi făcut-o doamna Norris, iar când sir Thomas, la scurt timp după aceasta, deschise ușa încăperii ei și o întrebă: ”Fanny, la ce oră ai dori să vină trăsura?”, se simți atât de uimită, încât nu mai fu capabilă să rostească nici un cuvânt.

— Dragul meu sir Thomas, exclamă doamna Norris, roșie de indignare, dar Fanny poate să meargă și pe jos.

— Să meargă pe jos! repetă el, intrând și mai mult înăuntru, pe un ton atât de sever încât nu admitea nici o replică. Nepoata mea să meargă pe jos la o invitație la cină, pe o asemenea vreme! Ora patru și douăzeci va fi convenabilă pentru tine?

— Da, domnule, veni umil răspunsul lui Fanny, care se simțea aproape ca o răufăcătoare în ochii doamnei Norris. Apoi, nemaifiind în stare să rămână cu aceasta din urmă, în ceea ce mătușa ei ar fi putut considera a fi o stare de triumf, își urmă unchiul afară din cameră, după ce stătuse în spatele lui atât cât să audă acest schimb de cuvinte, pronunțat cu o grabă supărată.

— Nu este absolut, deloc, necesar! Sunteți mult prea amabil! Însă merge și Edmund; așa este, trebuie să vă gândiți la Edmund. Am observat că era răgușit joi seara.

Aceasta n-o impresionează nicidecum pe Fanny. Simțea că trăsura îi era destinată ei și numai ei, iar bunăvoința unchiului față de propria sa persoană, venind imediat după muștrările pe care i le făcuse mătușa, i-au stârnit câteva

lacrimi de recunoștință când a rămas din nou singură.

Vizitiul a adus trăsura la ora stabilită; după un minut coborî și tânărul domn. Cum tânăra domnișoară, de teamă ca nu cumva să întârzie, aștepta deja de minute bune în salon, sir Thomas i-a putut vedea plecând la timp.

— Acum trebuie să te privesc, Fanny, i se adresă Edmund cu zâmbetul amabil al unui frate afectuos, și să-ți spun cum îmi placi; din cât pot judeca în lumina aceasta, ești, într-adevăr, foarte drăguță.?

— Asta e rochia cea nouă pe care unchiul meu a fost atât de bun să mi-o dăruiască la căsătoria verișoarei mele. Sper că nu este prea elegantă pentru această ocazie, dar am considerat că este bine s-o port cât mai curând, s-ar putea să nu mai am o asemenea ocazie toată iarna. Sper că nu credeți că sunt îmbrăcată prea dichisit.

— O femeie nu poate niciodată să pară exagerat de cochetă, atunci când este îmbrăcată în întregime în alb. Nu, nu cred că ești prea gătită; nimic în afară de ceea ce este absolut cuviincios. Rochia ta este foarte drăguță. Îmi plac punctele acestea lucioase de pe ea. Nu are și domnișoara Crawford o rochie asemănătoare?

În drumul lor spre Parohie trecură prin apropierea grajdurilor și a locuinței vizitiului.

— Hei! exclamă Edmund, vom avea companie, văd o trăsură! Cine a venit, oare, să ne întâmpine? Întrebă coborând fereastra laterală ca să vadă mai bine. Este trăsura lui Henry! Iată-i și pe cei doi oameni ai lui împingând-o spre adăpostul ei. S-a întors, mai mult ca sigur. Asta chiar că este o surpriză, Fanny. Voi fi foarte bucuros să-l revăd.

Nu era momentul și nici nu era suficient timp ca Fanny să explice cât de diferită era părerea ei, însă ideea de a avea un alt ochi critic atins asupra ei însemna o creștere însemnată a emoției care o cuprinsese, în momentul în care a trebuit să facă față intrării în salon.

Acolo se afla, bineînțeles, și Henry Crawford care ajunsese de suficient mult timp ca să se fi putut pregăti de cină, iar surâsurile și chipurile satisfăcute ale celorlalți trei strânși în jurul lui, demonstau cât de binevenită era hotărârea lui de a trece să-i vadă pentru câteva zile, la plecarea din Bath. O foarte cordială întâlnire avu loc între acesta și Edmund; cu excepția lui Fanny, satisfacția era generală. Chiar și aceasta din urmă ar fi putut găsi un avantaj în prezența lui, din

moment ce orice nou venit trebuia mai degrabă să faciliteze dorința ei cea mai fierbinte, și anume aceea de a i se îngădui să rămână tăcută și neobservată. și-a dat și ea seama, curând, de acest lucru deoarece, chiar dacă trebuia să se resemneze, așa cum propria ei judecată chibzuită i-o dicta, să fie domnișoara cea mai importantă din grup și să accepte toate micile atenții care decurgeau din acest fapt, a fost întâmpinată, când s-au așezat la masă, de un asemenea vesel avânt al conversației, la care nu era solicitată să ia în nici un fel parte, erau atât de multe de spus între frate și soră despre Bath, între cei doi tineri bărbați despre vânătoare, între domnul Crawford și doctorul Grant despre politică, iar între domnișoara Crawford și doamna Grant despre totul și nimic, încât îi rămânea cea mai promițătoare perspectivă de a trebui doar să-i asculte în tăcere și să petreacă o zi foarte agreabilă. Nu putu, totuși, să-l flateze pe noul venit, nici măcar cu umbra manifestării vreunui interes cu privire la proiectul lui de a-și prelungi șederea la Mansfield și la trimiterea după câinii lui de vânătoare, aflați în prezent la Norfolk, idee care, sugerată de doctorul Grant, stimulată de Edmund și susținută călduros de cele două surori, l-a luat curând în stăpânire pe el și în privința căreia părea să dorească să fie încurajat și de Fanny, ca să ajungă să ia o decizie. i-a fost cerută părerea despre posibila continuare a vremii aceleia blânde, însă răspunsurile ei au fost pe cât de scurte și indiferente îi permiteau bunele maniere. Nu ar fi dorit ca Henry Crawford să-și prelungească sejurul și ar fi preferat să nu i se mai adreseze.

Cele două verișoare absente și, în special, Maria, erau des prezente în gândurile ei la vederea lui Henry, dar lui nici o amintire stânjenitoare nu-i afecta dispoziția. Se afla din nou pe același teren pe care se petrecuseră înainte toate acele întâmplări, aparent la fel de dornic să rămână și să se simtă bine și fără surorile Bertram, de parcă n-ar fi cunoscut Mansfield și în împrejurări diferite. Îl auzi vorbind despre ele numai la modul general, până când reveniră din nou în salon unde, Edmund fiind acaparat de o discuție cu doctorul Grant în legătură cu niște afaceri, care părea să-i absoarbă în întregime, doamna Grant fiind ocupată cu servitul ceaiului, Henry începu să discute despre acestea în mod mai amănunțit cu cealaltă soră a sa. Cu un zâmbet plin de subînțeles, care a făcut-o pe Fanny aproape să-l urască, domnul Crawford observă:

— Așa! Rushworth și frumoasa lui mireasă se află la Brighton, fericitul!

— Da, se află acolo de vreo două săptămâni, nu-i așa, domnișoară Price?

Julia se află și ea împreună cu ei.

— Iar domnul Yates, presupun, nu este nici el departe.

— Domnul Yates! Oh! Nu am aflat nimic despre domnul Yates. Îmi închipui că nu apare prea des în scrisorile către Mansfield Park, am dreptate, domnișoară Price? Cred că prietena mea, Julia, are alte preocupări, în afara celei de a-l informa pe tatăl ei cu amănunte legate de domnul Yates.

— Bietul Rushworth și cele patruzeci și două de replici ale sale! continuă Henry. Nimeni nu le va putea uita vreodată! Bietul băiat! Parcă îl văd și acum: toată osteneala pe care și-o dădea și disperarea lui. Ei bine, mă înșel foarte tare cerzând că iubita lui Maria va dori vreodată ca el să-i recite cele patruzeci și două de replici ale lui.

Adăugă apoi, într-un moment de seriozitate:

— Ea este prea bună pentru el, mult prea bună.

Schimbând, apoi, din nou tonul și adoptând unul de curtenie blândă, îi spuse lui Fanny:

— Ați fost persoana cea mai bună cu domnul Rushworth. Bunătatea și răbdarea dumneavoastră nu vor putea fi uitate niciodată, răbdarea dumneavoastră neobosită în încercarea de a a-l face să-și țină minte rolul, de a vă strădui să-i dați mai multă minte decât a făcut-o natura însăși, să alcătuiți, pentru el, un înțeles din prisosul minții dumneavoastră! Se poate ca el să nu fi avut destulă minte să vă prețuiască generozitatea, dar îndrăznesc să afirm că aceasta a fost apreciată de tot restul grupului.

Fanny se îmbujoră și nu răspunse nimic.

— Este un vis, un vis frumos! exclamă el, rupând din nou tăcerea după câteva minute de reflecție. Îmi voi aminti întotdeauna, cu deosebită plăcere, de pregătirile noastre în vederea acelei piese. Pluteau în aer atâta dăruire, atâta însuflețire, atâta voie bună. Toată lumea le-a simțit. Toți eram plini de entuziasm. Speranță, solitudine, forfotă; în fiecare clipă era ceva de făcut. Întotdeauna apăreau fie o mică obiecție, fie o mică șovăială, vreo mică piedică de depășit. Nu am fost niciodată mai fericit.

Fanny repetă, cu indignare tăcută, în sinea ei: "Niciodată mai fericit!... Niciodată mai fericit decât atunci când procedai într-un mod în care știai că nu ai nici o scuză!... Niciodată mai fericit decât atunci când te purtai atât de lipsit de onorabilitate și de considerație! Oh! Ce minte depravată!"

— Nu am avut noroc, domnișoară Price, continuă el, pe un ton mai coborât să nu-l audă Edmund și ignorând cu desăvârșire sentimentele ei, nu am avut absolut deloc noroc. Încă o săptămână, o singură săptămână ne-ar fi fost de ajuns. Cred că dacă am fi fost stăpâni pe evenimente, dacă Mansfield Park ar fi putut face vântul să bată în direcția dorită vreo săptămână sau două, cam pe la echinocțiu, s-ar fi simțit o mare diferență. Nu afirm că i-am fi pus în primejdie siguranța, comandând o vreme cumplită, nu ne trebuia decât un vânt constant din direcția opusă sau un calm plat. Cred, domnișoară Price, că ne-ar fi prins foarte bine o săptămână lipsită de orice adiere de vânt în Atlantic, în perioada aceea.

Părea hotărât să aștepte un răspuns, așa că Fanny, întorcându-și privirea, îi zise, pe un ton mai hotărât decât de obicei:

— În ceea ce mă privește, domnule, nu aș fi întârziat revenirea lui sir Thomas nici măcar cu o zi. Unchiul meu a dezaprobat întreaga tevatură atât de categoric la întoarcerea sa, încât, după mine, totul ajunsese deja prea departe.

Niciodată până atunci Fanny nu-i vorbise atât de mult, dintr-o dată, și nu se adresase nimănui, nicicând, pe un ton atât de hotărât; când termină ce avea de spus, se înfioră și se îmbujoră la față de propria ei îndrăzneală. El era surprins, însă după câteva clipe petrecute studiind-o pe Fanny, îi răspunse pe un ton mai calm și mai grav, ca și când s-ar fi aflat sub impresia unei sincere convingeri:

— Cred că aveți dreptate. A fost mai mult plăcut, decât prudent. Începuserăm să devenim prea gălăgioși.

După care, schimbând subiectul, ar fi dorit s-o atragă într-o altă conversație, dar răspunsurile ei erau atât de timide și date în silă, încât domnul Crawford nu a reușit să facă discuția să progreseze.

Mary Crawford, care se uitase de multe ori pe furiș la doctorul Grant și la Edmund, interveni:

— Domnii aceia trebuie să aibă ceva foarte interesant de vorbit.

— Lucrul cel mai interesant din lume, răspunse fratele ei, e cum se pot face bani: cum să transformi un venit bun, într-unul și mai bun. Doctorul Grant îi oferă lui Bertram câteva sfaturi despre existența în pragul căreia se află. Înțeleg că urmează să se hirotonisească peste câteva săptămâni. Au discutat despre acest lucru și în sufragerie. Mă bucur să aflu că Edmund urmează s-o ducă atât de bine. Va avea un venit frumușel pe care să-l poată cheltui cum dorește și, pe deasupra, câștigat fără prea multă trudă. Am înțeles că nu va dispune de mai

puțin de șapte sute de lire pe an. Șapte sute de lire pe an nu este deloc rău pentru un frate mezin și, din moment ce, desigur, va continua să locuiască acasă, toți acești bani vor fi destinați pentru plăcerile lui mărunte; presupun că o predică de Crăciun și de Paști va fi, în schimb, singurul sacrificiu.

Sora lui încercă să dea o notă hazlie sentimentelor pe care le încerca în acel moment, zicând:

— Nimic nu mă amuză mai mult decât modul ușuratic în care toată lumea calculează averea celor care posedă mult mai puține bunuri decât ei înșiși. Ai fi destul de îngrijorat, Henry, dacă resursele pentru plăcerile tale mărunte ar trebui să se limiteze la numai șapte sute de lire pe an.

— Poate că așa fi, dar tot ce cunoști este doar prin comparație. Dreptul obținut prin naștere și uzanțele trebuie să precizeze această situație. Bertram este, cu siguranță, bine chivernisit pentru mezinul unei familii de baronet. Până va ajunge la douăzeci și patru, douăzeci și cinci de ani, va beneficia de șapte sute de lire anual fără să aibă nimic de făcut pentru asta.

Domnișoara Crawford ar fi dorit să afirme că ar fi fost ceva de făcut pentru acești bani și ar fi existat un prilej de suferință, la care nu se putea gândi chiar cu inima ușoară, dar s-a stăpânit și a lăsat să treacă de la ea, străduindu-se să pară calmă și nepăsătoare când, curând după aceea, cei doi domni li se alăturară.

— Bertram, i se adresează Henry Crawford, o să fac în așa fel încât să mă aflu la Mansfield la timp ca să ascult prima ta predică. Voi veni în scopul încurajării unui tânăr începător. Când urmează să se întâmple acest lucru? Domnișoară Price, nu doriți să vă alăturați străduinței mele de a-l încuraja pe vărul dumneavoastră? Nu veți încerca să nu pierdeți nici un cuvânt, cu privirea ațintită asupra lui tot timpul, așa cum voi proceda eu însumi? Sau pierzându-l din ochi doar pentru a nota o frază, extraordinar de frumoasă, pe care o va rosti? Ne vom înarma cu hârtie de scris și tocure. Când va avea loc? Trebuie să ții predica la Mansfield, astfel încât să poată să asiste și sir Thomas și lady Bertram.

— Mă voi feri cât pot de tine, Crawford, spuse Edmund, pentru că este foarte probabil să mă tulburi și mi-ar părea mai rău să reușești tu acest lucru, decât oricine altcineva.

”Nu îl va deranja, oare, acest lucru?” se gândi Fanny. ”Nu, nu-l poate deranja nimic, așa cum ar fi trebuit.”

Toți fiind, acum, reuniți, iar oratorii cei mai importanți preocupați unul de

celălalt, Fanny rămase liniștită; cum, după servirea ceaiului, se instală o masă de whist, mai mult pentru distracția doctorului Grant, în urma preocupării atentei sale soții, iar domnișoara Crawford își luă harpa, nu i-a mai rămas altceva de făcut decât să asculte; liniștea i-a rămas netulburată tot restul serii, exceptând ocaziile în care domnul Crawford îi adresa, în răstimpuri, vreo întrebare sau îi împărtășea vreun comentariu la care nu putea să evite să dea un răspuns. Domnișoara Crawford era prea afectată de cele aflate, pentru a fi dispusă să facă și altceva decât să cânte la harpă. Astfel reușea să găsească o oarecare consolare și să-și desfete prietenul. Certitudinea că Edmund urma să se hirotonisească atât de curând se abătuse asupra ei ca o lovitură pe care o considerase amânată, o sperase încă incertă și îndepărtată și de care, acum, se simțea apăsată și ofensată. Mary Crawford era foarte supărată pe Edmund. Crezuse că influența ei asupra lui era mai mare. Începuse să se gândească la el; simțea că începuse să-i acorde atenție, cu multă considerație și aproape cu intenții serioase, dar se confrunța, în acest moment, cu răceala sentimentelor lui. Era limpede că el nu putea avea nici intenții serioase, nici un atașament sincer, din moment ce se stabilise asupra unei situații pe care trebuia să fi fost convins că ea n-ar fi luat-o niciodată în considerare. Va învăța și ea să-l egaleze în indiferență. De acum încolo îi va primi și ea atențiile, fără să urmărească altceva decât un divertisment de moment. Dacă el era capabil să-și stăpânească atât de bine propriile emoții, nici cele resimțite de ea n-o vor afecta în nici un fel.

Capitolul XXIV

Henry Crawford se hotărâse, până a doua zi dimineată, să mai zăbovească vreo două săptămâni la Mansfield și, după ce trimisese după câinii săi de vânătoare și îi scrisese câteva rânduri Amiralului, își căutase sora din priviri, în timp ce sigila scrisoarea și o puneă deoparte; observând că nimeni altcineva din familie nu se mai afla prin jur, îi spuse acesteia, cu un surâs:

— Și cum crezi că voi încerca să mă distrez, Mary, în zilele în care nu mă voi duce la vânătoare? Sunt prea în vârstă ca să vânez mai mult de trei ori pe săptămână, însă am deja un plan pentru zilele intermediare; care crezi că este acesta?

— Să te plimbi cu mine și să călărim împreună, mai mult ca sigur.

— Nu chiar, deși le voi face cu plăcere pe ambele; numai că ar însemna să-mi exersezi doar trupul, iar eu trebuie să am grijă și de minte. În afară de asta, ar însemna să am parte doar divertisment în ceea ce mă privește, fără truda sănătoasă a muncii depuse, iar mie nu-mi place să mănânc pâinea ușor obținută, prin trândăvie. Nu, planul meu este acela de a o face pe Fanny Price să se îndrăgostească de mine.

— Fanny Price! Prostii! Nu, nu! Ar trebui să te mulțumești cu cele două verișoare ale ei.

— Dar nu pot fi mulțumit fără Fanny Price, fără să fac puțin să sângereze inima lui Fanny Price. Nu pari să-ți dai seama de atenția pe care o merită. Când am vorbit despre ea, seara trecută, nimeni dintre voi nu părea să observe minunata transformare care s-a săvârșit în înfățișarea ei, în decursul ultimelor șase săptămâni. Tu o vezi în fiecare zi, prin urmare nu ai cum să-ți dai seama, dar te asigur că este cu totul diferită de cea care era în toamnă. Pe atunci nu era decât o fată tăcută, modestă, cu un aer banal, dar acum este chiar drăguță.

Credeam că nu este fermecătoare nici la chip, nici la înfățișare, dar tenul acela mătăsos, atât de des nuanțat de îmbujorarea care îl cuprindea până mai ieri, ascunde o adevărată frumusețe și, din câte observ privindu-i ochii și gura, nu-mi fac griji că nu pot fi suficient de expresive, atunci când are ceva de spus. Și apoi, aerul ei, comportarea, toată ființa ei sunt atât de îmbunătățite! Trebuie să fi crescut cel puțin doi inci¹⁷ din octombrie.

— Rușine! Rușine! Spui asta numai pentru că nu existau și domnișoare mai înalte, care să-ți folosească drept comparație, pentru că avea o rochie nouă și pentru că n-o văzuseși îmbrăcată atât de elegant înainte. Este exact la fel cum era și în octombrie, crede-mă. Era singura domnișoară căreia îi puteai acorda atenție în grupul nostru, iar tu trebuie întotdeauna să ai pe cineva. Mie mi s-a părut întotdeauna drăguță, nu izbitor de frumoasă, dar ”destul de drăguță”, cum se spune; un fel de frumusețe care te cucerește treptat. Ochii ei ar trebui să fie mai închiși la culoare, însă are un zâmbet plăcut; cât despre această miraculoasă transformare, sunt convinsă că poate fi pusă numai pe seama unei mai mare griji în alegerea toaletei și a faptului că nu aveai pe nimeni altcineva la care să te uiți. Dacă te hotărăști să flirtezi cu ea, nu mă vei putea niciodată convinge că este rezultatul admirației sau că izvorăște din altceva în afară de propria ta plictiseală.

Fratele ei nu făcu decât să surâdă în fața acestei acuzații, dar continuă:

— Nu prea știu cum s-o iau pe domnișoara Fanny. Nu o prea înțeleg. Nu aş putea spune ce fel de persoană a fost până acum. Ce fire are? Este sobră? Este stranie? Face pe pudica? De ce s-a retras și se uita atât de sever la mine? de-abia am putut s-o fac să vorbească. Nu m-am aflat niciodată până acum în compania unei tinere domnișoare pe care să mă străduiesc atât de tare s-o amuz și să obțin rezultate atât de slabe! Nu am întâlnit niciodată o fată care să mă privească cu atâta gravitate! Trebuie să scot tot ce se poate din această situație. Privirea ei îmi spune: ”Nu îmi place de tine, sunt hotărâtă să nu-mi placă niciodată de tine”, iar eu spun că o va face.

— Tânăr nesăbuit! La fel cum este și atracția pe care o exercită asupra ta! Adică faptul că nu-i pasă de tine, ceea ce îi conferă un ten atât de plăcut la atingere, o face să fie mult mai înaltă și îi conferă atâta farmec și frumusețe! Sper din tot sufletul că n-o vei face să fie foarte nefericită; puțină iubire, poate, ar putea-o însufleți și i-ar face bine, dar nu doresc s-o implici foarte tare, pentru că este ființa cea mai bună care a existat vreodată și este foarte simțitoare.

— Totul nu poate dura decât două săptămâni, spuse Henry; dacă două săptămâni sunt suficiente s-o cuceresc, înseamnă că are o structură foarte puțin rezistentă. Nu, nu-i voi face nici un rău, draga de ea! Tot ce vreau este să se uite frumos la mine, să-mi surâdă și să roșească la vederea mea, să-mi păstreze un scaun liber lângă ea oriunde ne-am afla și să fie plină de însuflețire atunci când îi vorbesc; să gândească așa cum gândesc și eu, s-o intereseze toate ideile și bucuriile mele, să încerce să mă rețină mai mult timp la Mansfield și, atunci când voi pleca, să simtă că nu va mai putea fi niciodată fericită. Nu doresc nimic mai mult.

— Ești modestia întruchipată! spuse Mary. Acum nu mai pot avea nici un scrupul. Ei bine, vei avea suficiente ocazii să încerci să te faci bine văzut, pentru că eu și Fanny petrecem mult timp împreună.

Apoi, fără să încerce să mai protesteze în vreun fel, o lăsă pe Fanny pradă propriei soarte, o soartă care, dacă inima lui Fanny n-ar fi fost protejată într-un fel pe care domnișoara Crawford nu l-ar fi putut nici măcar bănuși, ar fi fost mai vitregă decât ar fi meritat-o; cu toate că există, fără nici o îndoială, și domnișoare de optsprezece ani, imposibil de cucerit, căci altfel nu s-ar mai citi despre ele, care nu pot fi făcute să se îndrăgostească împotriva propriei lor judecăți, cu tot ce talentul, atitudinea, atențiile și amabilitățile ar putea face în acest sens. Fanny n-ar fi putut scăpa cu inima nevătămată de curtarea unui bărbat precum Crawford, cu toată dispoziția ei spre tandrețe, dacă sentimentele ei n-ar fi fost deja investite în altă parte. Cu toată siguranța pe care iubirea unei alte persoane și lipsa de stimă în ceea ce îl privea pe Crawford, care contribuiau la pacea minții celei pe care o asalta, atențiile lui continue, dar nu și inoportune, și care se adaptau din ce în ce mai bine la blândețea și delicatețea firii lui Fanny, au determinat-o foarte curând pe aceasta să-l displice mai puțin decât înainte. Fanny nu uitase, în nici un caz, evenimentele din trecut și gândea despre el la fel de urât ca și până atunci, dar fascinația lui se făcea simțită: era amuzant, iar manierele lui erau atât de îmbunătățite, atât de profund și ireproșabil de politicoase, încât era imposibil să nu-i răspunzi cu aceeași amabilitate.

Doar câteva zile au fost suficiente pentru a înlăptui toate acestea, iar la sfârșitul acestor câteva zile, au intervenit împrejurări care aveau mai degrabă tendința să îndreptățească motivele lui de a o place pe ea, tot atât cât îi ofereau și ei o ocazie de a fi fericită, care trebuia s-o predisună să fie mulțumită de toată

lumea. William, fratele ei, atât de demult plecatul și mult iubitul ei frate, se afla din nou în Anglia. Promise chiar ea o scrisoare din partea lui, câteva rânduri grăbite din care răzbătea nerăbdarea, scrise pe când vasul său străbătea Canalul Mânecii și trimise la Portsmouth cu prima corabie care plecase după ce o lăsase ancorată pe "Antwerp" la Spithead. Când Crawford a intrat, cu ziarul în mână, ziar care, sperase el, îi va fi adus veștile cele mai proaspete, o găsi pe Fanny fremătând de bucurie ca urmare a acelei misive și ascultând cu un chip strălucitor și o înfățișare plină de recunoștință, amabila invitație pe care unchiul ei o dicta, cu multă stăpânire de sine, drept răspuns.

Acestea se petreceau cu numai o zi înainte ca Crawford să fi aflat ceva despre acest subiect sau să fi devenit conștient că ea avea un astfel de frate, ori că acesta se afla imbarcat pe o astfel de corabie, însă interesul stârnit cu acest prilej fusese foarte viu, făcându-l ca, la întoarcerea în oraș, să se informeze cu privire la momentul cel mai probabil al revenirii vasului "Antwerp" din Marea Mediterană, iar șansa care i-a însoțit cercetările în legătură cu noutățile despre corăbii, a doua zi dimineață, părea să-i recompenseze ingeniozitatea de a fi găsit un astfel de mijloc de a-i deveni agreabil lui Fanny, ca și amabilitatea conștiincioasă manifestată față de Amiral, în virtutea căreia îi adusese mulți ani de zile ziarul care publica veștile cele mai proaspete despre corăbiile aflate pe mare. S-a dovedit totuși că ajunsese prea târziu. Toate acele efuziuni sentimentale pe care sperase să le stârnească, erau deja epuizate, însă intenția sa binevoitoare a fost acceptată cu recunoștință; chiar cu multă recunoștință și căldură, pentru că iubirea pe care i-o purta lui William o înălțase deasupra timidității ei obișnuite.

Acest drag William urma să se afle curând în mijlocul lor. Nu exista nici o îndoială că va obține de îndată o permisie, din moment ce nu era decât un aspirant de marină și că părinții lui avuseseră deja ocazia să-l vadă, pentru că locuiau chiar la fața locului, ba mai mult decât atât, îl puteau vedea aproape zilnic, astfel încât permisia sa putea fi, pe bună dreptate, dedicată în întregime surorii sale, care fusese cel mai bun corespondent al lui timp de șapte ani de zile și unchiului lui, care contribuise cel mai mult la susținerea și avansarea sa.

Prin urmare, răspunsul lui William la scrisoarea ei a sosit cât de curând a fost posibil, stabilind astfel o dată foarte apropiată pentru venirea lui; abia se scurseseră zece zile de când Fanny trecuse prin agitația primei ei invitații la cină,

când fu cuprinsă de un alt gen de emoție, mai intensă, pândind în salon, pe hol, pe scări, primul zgomot al trăsurii care urma să-l aducă pe fratele ei. Momentul fericit a sosit curând, în timp ce ea aștepta nerăbdătoare; nefiind cazul nici pentru un anumit ceremonial, nici să existe vreo reținere din partea ei pentru amânarea acelei întâlniri. Se află lângă William în clipa în care acesta intră în casă, iar primele minute ale bucuriei revederii lor nu au fost întrerupte de nimeni și nici nu au avut vreun martor, doar dacă servitorii însărcinați cu deschiderea ușilor diverselor încăperi și care l-au condus, ar fi putut fi considerați ca atare. Era exact cum complotaseră, în taină, sir Thomas și Edmund să se întâlnească, după cum au sfătuit-o, amândoi, pe doamna Norris, să continue să-și vadă de treabă acolo unde se afla, în loc să dea buzna în salon îndată ce ajunseră până la ei zgomotele ce îl anunțau pe noul sosit.

William și Fanny au apărut, iar sir Thomas a avut plăcerea să întâlnească, în protejatul său, o persoană într-adevăr diferită de cea pe care o înzestraseră cu șapte ani în urmă: William era acum un tânăr cu o înfățișare distinsă și plăcută, sincer și lipsit de orice afectare, cu maniere respectuoase, care l-au recomandat ca fiind demn să-i fie prieten.

A trecut ceva timp până când Fanny a reușit să-și revină din emoția acestei prime ore, alcătuite din ultimele treizeci de minute de așteptare și prima jumătate de oră de după împlinirea dorinței; a mai trecut timp și înainte ca surpriza ce decurgea din schimbarea fizică a persoanei pe care o așteptase, să se fi risipit, să vadă în el același William dintotdeauna și să-i vorbească, așa cum inima ei tânjise să facă de atâtea ori, în decursul anului trecut. Acest moment se apropiase, treptat, până când, în sfârșit, sosise, precedat, din partea lui, de o afecțiune la fel de caldă precum ai ei. Fanny era primul obiect al iubirii lui, era un atașament pe care natura lui hotărâtă și firea sa curajoasă îl făceau la fel de firesc să-l exprime și să-l resimtă. A doua zi, frate și soră se plimbau împreună și fiecare zi care a urmat a reînnoit această apropiere, pe care sir Thomas nu a putut să n-o observe, cu mulțumire de sine, chiar înainte ca Edmund să i-l fi dezvăluit.

Cu excepția momentelor de deosebită încântare prilejuite, în ultimele câteva luni, de orice dovadă sau ocazie neforțată a manifestării atenției lui Edmund față de ea, Fanny nu simțise niciodată în viață atât de multă fericire, ca aceea produsă de această întrevedere nesupravegheată, de la egal la egal și lipsită de orice temere, cu fratele și prietenul care își deschidea inima către ea, expunându-i

toate dorințele și temerile, proiectele și aspirațiile, ca urmare a acelei îndelung sperate, scump câștigate și mult prețuite binecuvântări ale avansării sale, care îi aducea vești proaspete și de prima mână despre tată și mamă, frați și surori, despre care ea auzea numai foarte rar, care își manifesta interesul față de tot confortul și toate micile neajunsuri ocazionate de șederea ei la Mansfield; dispus să creadă despre fiecare membru al acelei familii că era așa cum i-l zugrăvea ea sau că singura diferență de opinie provenea doar dintr-o examinare mai puțin judicioasă și o intervenție mai zgomotoasă a mătușii Norris. A putut astfel să-și reamintească tot răul și tot binele de care avuseseră parte pe parcursul vârstei lor fragede, fiecare durere ori plăcere comună din trecut fiind reluată cu cea mai tandră aducere aminte. Toate acestea constituiau un avantaj, un fortifiant al afecțiunii fraterne pe care și-o purtau unul altuia, în fața căreia pălea până și iubirea conjugală. Copii provenind din aceeași familie, de același sânge, având aceleași amintiri și obișnuințe, beneficiau de posibilitatea de a se simți bine, care se afla la discreția lor exclusivă și care nu putuse fi înlocuită de nici o legătură apărută ulterior; doar o înstrăinare neobișnuit de îndelungată ar fi putut justifica faptul că asemenea prețioase amintiri ale unui atașament timpuriu putuseră să supraviețuiască, intacte. Dragostea fraternă care este uneori singura legătură rămasă, reprezintă, pentru alții, o nimica toată. Pentru William și Fanny Price era un sentiment care își păstra însemnătatea și prospețimea neîntinate, nevătămat de nici un conflict de interese, nerăcit de nici o altă apropiere față de alte persoane și resimțind influența trecerii timpului și a absenței, doar în beneficiul sporirii sale în intensitate.

O astfel de afecțiune frățească îi lega unul de celălalt, în opinia tuturor celor care aveau capacitatea necesară pentru a aprecia ceva de o asemenea calitate. Henry Crawford a fost la fel de impresionat de aceasta, ca oricine altcineva. Prețuia și el duioșia sinceră a tânărului marinar, care l-a făcut să afirme, cu mâinile întinse spre Fanny, într-un gest de îmbrățișare mimată:

— Știți, a început deja să-mi placă obiceiul acesta ciudat, deși, atunci când am auzit pentru prima oară că asemenea gesturi se petreceau și în Anglia, n-am știut ce să cred; când doamna Brown și alte câteva doamne de la comisia guvernamentală din Gibraltar au procedat în același mod, le-am considerat caraghioase, dar Fanny m-ar putea face să mă împac cu orice.

Urmări, apoi, cu vie admirație, îmbujorarea obrazilor lui Fanny, strălucirea

ochilor ei, profundul interes și atenția nestrămutată, în timp ce fratele ei descria vreunul dintre pericolele iminente sau întâmplare cumplită pe care o perioadă atât de îndelungată petrecută pe mare nu se putea să nu le prilejuiască.

Era un tablou pe care Henry Crawford avea suficient bun simț să-l prețuiască. Farmecul lui Fanny crescuse, se dublă, pentru că sensibilitatea care îi înfrumuseța înfățișarea și îi lumina chipul constituia o atracție în sine. Nu se mai îndoia de gingășia inimii ei. Era sensibilă, avea o autentică delicatețe. Ar fi însemnat mult să fii iubit de o asemenea fată, să stârnești primii fiori ale sufletului ei tânăr și curat. Îl interesa mai mult decât ar fi putut să prevadă. Două săptămâni n-ar fi fost de ajuns. Luă hotărârea să rămână un timp nedeterminat.

William era deseori invitat de unchiul său să povestească. Istorisirile lui îl amuzau pe sir Thomas, dar motivul principal pentru solicitarea acestora îl constituia mai buna înțelegere a povestitorului, cunoașterea lui prin intermediul expunerilor acestuia; astfel că îi asculta descrierile clare, simple și pline de inteligență cu deplină satisfacție, văzând în acestea dovada unor principii sănătoase, a unor bune cunoștințe profesionale, a energiei, curajului și bunei dispoziții, pe scurt, a tot ce putea binemerita sau promite. Deși foarte tânăr, William văzuse deja multe. Navigase prin Marea Mediterană, Indiile de Vest și din nou Marea Mediterană; i se permisesse de multe ori să coboare la țărm, prin bunăvoința căpitanului său și, în decursul a șapte ani, cunoscuse toată gama de primejdii pe care, împreună, marea și războiul, le puteau oferi. Cu astfel de recomandări, merita privilegiul de a fi ascultat și, cu toate că doamna Norris nu înceta să se agite prin încăpere și să deranjeze pe toată lumea, în căutarea a două mosoare de ață de cusut sau a unui nasture uzat de cămașă, chiar în mijlocul descrierii de către nepotul ei a unui naufragiu sau a angajării unei lupte, când toți ceilalți ascultau cu atenție. Nici chiar lady Bertram nu putea să audă aceste povești de groază fără emoție sau fără să ridice, în răstimpuri, privirea de la lucrul ei de mână, ca să exclame:

— Vai de mine! Ce neplăcut! Mă mir că mai pleacă cineva pe mare.

Henry Crawford era animat de alt gen de sentimente. Tânjea să fi fost și el pe mare, să fi văzut, să fi fost implicat în acțiune și să fi depășit atâtea suferințe. Inima îi era îmboldită, închipuirea înflăcărată și simțea cel mai adânc respect față de un tânăr care, înainte să fi împlinit douăzeci de ani, trecuse prin atâtea încercări trupești și dăduse dovadă de atâta inteligență. Aura de eroism a lui

William, utilitatea lui, eforturile depuse, capacitatea de a îndura, făceau ca obișnuințele sale de indulgență egoistă față de propria lui persoană să apară într-un contrast rușinos; în acel moment dori să fi fost și el un William Price, distingându-se prin calitățile personale și croindu-și drumul spre bogăție materială și bunăstare socială, cu atât de mult respect de sine și fericit entuziasm, în loc să fi fost cel care era! Dorința aceasta era mai degrabă nerăbdătoare, decât de lungă durată. Fu trezit din reveria sa plină de regrete de întrebarea lui Edmund care dorea să știe amănunte în legătură cu vânătoarea de a doua zi; își dădu, astfel, seama, că nu era rău deloc nici să fii un bărbat bogat, având cai și rânđași la dispoziție. Era bine, dintr-un anumit punct de vedere, din moment ce îi stătea în putere să fie amabil, ori de câte ori dorea să îndatoreze pe cineva. Animat de bună dispoziție, curaj și curiozitate, William își exprimă dorința de a de a participa și el la vânătoare, iar Crawford îi oferă un cal fără să stea pe gânduri. Sir Thomas își dădea mai bine seama decât nepotul său de adevărata valoare a acestui împrumut; Fanny, ca de obicei, era îngrijorată, se temea pentru William, deloc convinsă de tot ce îi relatase el în legătură cu experiența de călăreț acumulată în diverse țări, de traseele anevoioase cărora le făcuse față, de caii nărăvași și asinii pe care îi încălecaser și de descrierea modului în care reușise să scape, ca prin urechile acului, de căzături periculoase de pe cal sau de asigurările lui că se situa la nivelul pregătirii unui vânător antrenat care participă la o vânătoare de vulpi englezească; doar văzându-l revenind întreg și nevătămat, fără să se fi accidentat sau vătămat în vreun fel, s-ar fi putut consola la gândul riscului asumat de fratele ei sau ar fi simțit o oarecare obligație față de Henry Crawford, pentru că i-ar fi împrumutat calul respectiv, ceea ce tânărul intenționase cu bună știință s-o facă să simtă de la bun început. Când s-a dovedit că, într-adevăr, William nu pățise nimic rău, Fanny și-a permis să fie amabilă și chiar să-l răsplătească pe proprietarul calului cu un surâs, atunci când utilizarea animalul a fost angajată pentru următoarea vânătoare, iar altă dată, cu cea mai mare cordialitate și într-un fel căruia cu greu îi puteai rezista, atunci când i s-a îngăduit lui William să călărească oricând dorea, cât timp mai rămânea în Northamptonshire.

Capitolul XXV

Relațiile dintre cele două familii erau, în această perioadă, mai apropiate de cele care fuseseră în toamnă, ceea ce nici unul dintre membrii vechiului grup nu și-ar fi închipuit că s-ar putea întâmpla vreodată. Întoarcerea lui Henry Crawford și sosirea lui William Price aveau o mare legătură cu acest lucru, însă și mai mult se datora uriașei toleranțe manifestate de sir Thomas în legătură cu apropierea prietenoase inițiate de cei de la Parohie. Cugetul lui, eliberat acum de preocupările care îl apăsaseră la început, putea nestingherit să-i găsească pe cei din familia Grant și rudele lor mai tinere, într-adevăr demni de frecventat. Sir Thomas se situa mult deasupra urzelilor în beneficiul cuiva, a celei mai avantajoase baze matrimoniale care s-ar fi putut întrezări, printre eventualele variante ivite în calea oricărei ființe care îi era dragă; disprețuia chiar, considerând drept o meschinărie, faptul de a fi un bun observator al unor astfel de oportunități, dar nu se putea abține să nu remarce el însuși, în mare și într-un fel superficial, că domnul Crawford părea să-i acorde atenție nepoatei lui, nici să se înfrâneze să consimtă cu mai multă bunăvoință la invitațiile familiei Grant.

Zelul lui, totuși, de a primi să cineze la Parohie, atunci când, în sfârșit, a fost riscată lansarea unei invitații, în urma multor dezbateri și a multor șovăieli referitor la părerea dacă era sau nu un gest nimerit, ”fiindcă sir Thomas părea atât de puțin dispus să-i dea curs, iar lady Bertram atât de nepăsătoare!”, zel care și-a avut obârșia, bineînțeles, doar în buna creștere și bunăvoința gazdelor, neavând nimic de-a face cu domnul Crawford, în afară de faptul că se întâmpla ca și acesta să fie inclus în acel grup agreabil: chiar în cursul acestei vizite, s-a întâmplat ca sir Thomas să înceapă să bănuiască faptul că domnul Crawford era admiratorul lui Fanny Price.

Întâlnirea aceea a fost considerată, în linii mari, drept una plăcută,

constituită fiind, în cea mai bună parte, din cei care vorbeau și din ceilalți care preferau să-i asculte pe primii; cina a fost considerată ca fiind rafinată și copioasă, în stilul familiei Grant și prea îmbelșugată pentru a nu stârni vreun elogiu, după gustul tuturor celorlalți, cu excepția doamnei Norris, care nu putea să privească nici masa cea mare, nici numărul de feluri servite pe aceasta cu multă îngăduință, și care tindea mereu să simtă o oarecare neplăcere, din cauza servitorilor care treceau prin spatele locului pe care îl ocupa și să emită, în mod repetat, părerea că era imposibil ca, printre toate acele feluri de mâncare, unele să nu se fi răcit deja între timp.

Seara s-a descoperit, după cum căzuseră mai devreme de acord doamna Grant și sora ei că, după instalarea măsuței de whist, mai rămâneau suficienți participanți și pentru o levată; toată lumea acceptă fără nici o reținere, dar și lipsiți de orice altă alegere, cum se întâmplă în astfel de ocazii, astfel încât această propunere a primit încuviințarea aproape la fel de repede ca și jocul de whist. Lady Bertram s-a găsit, curând, în situația critică de a trebui să aleagă ce joc de cărți prefera dintre cele propuse. Ea ezita. Din fericire, sir Thomas se afla la îndemână.

— Ce să aleg, dragă? Whist sau levată: care dintre acestea m-ar putea amuza mai bine?

Sir Thomas, după un moment de cumpănire, îi recomandă levata. El însuși era un jucător de whist și, poate, a considerat că nu l-ar fi distrat prea tare s-o aibă drept parteneră.

— Prea bine, veni răspunsul domniei-sale; levată, vă rog, doamnă Grant. Nu știu deloc cum se joacă, însă îmi va arăta Fanny.

În acest moment Fanny interveni, protestând și afirmându-și propria ignoranță în această privință; nu jucase niciodată și nici nu văzuse pe altcineva jucându-l. Lady Bertram avu iarăși o clipă de ezitare, însă, în urma asigurărilor tuturor cum că nimic nu putea fi mai ușor, că era cel mai simplu joc de cărți posibil și a propunerii înaintate de Henry Crawford, care se oferise, cu cea mai mare vioiciune, să se așeze între domnia ei și domnișoara Price, ca să le poată învăța pe amândouă, lucrurile s-au aranjat. Sir Thomas, doamna Norris, preotul și doamna Grant au luat loc la masa de joc cea mai importantă ca statut intelectual și prestigiu, iar restul celor șase, sub îndrumarea domnișoarei Crawford, au fost așezați la măsuța cealaltă. Era un aranjament convenabil din

punctul de vedere al lui Henry Crawford, care se afla, astfel, în apropiere de Fanny și era ocupat până peste cap, având de supravegheat jocul altor două persoane, în afară de al lui; cu toate că era imposibil ca Fanny să nu învețe regulile jocului în trei minute, mai trebuia ca el s-o încurajeze, să-i stimuleze dorința de câștig și să-i întărească inima, ceea ce, mai ales că se afla în competiție cu William, nu era chiar atât de ușor de realizat; cât despre lady Bertram, Crawford trebuia să aibă grijă pe parcursul întregii serii de norocul ei la cărți; dacă era destul de rapid ca s-o împiedice să se uite la cărțile ei atunci când acestea erau împărțite, la începutul jocului, mai trebuia s-o și sfătuiască în acțiunile ce trebuiau întreprinse cu acestea, pe parcursul lui.

Henry Crawford era bine dispus, îndeplinindu-și obligațiile asumate cu cea mai binevoitoare ușurință și excelând în orice întorsătură ageră, expedient rapid și obrăznicie jucăușă care ar fi putut însufleți jocul. Masa lor rotundă constituia, în sine, un foarte sesizabil contrast cu sobrietatea reținută și liniștea concentrată care domneau la cealaltă.

De două ori se interesase sir Thomas despre cât de multă plăcere îi făcea și ce succes repurta soția lui, dar nici o pauză de joc nu era suficient de lungă pentru cât necesitau manierele lui politicoase, astfel că foarte puțin din situația ei i-a putut fi făcută cunoscută, până când doamna Grant a avut ocazia, la sfârșitul primei mâini, să treacă pe la ea să-i adreseze câteva complimente.

— Sper că domnia-voastră este satisfăcută de modul în care decurge jocul.

— Oh, doamne, da! Este, într-adevăr, foarte amuzant. Un joc foarte ciudat. Nu am reușit deloc să-l pricep. Nu trebuie să-mi văd niciodată cărțile, iar de rest se ocupă domnul Crawford.

— Edmund, spuse Crawford după câțva timp, profitând de o ușoară lăncezeală a jocului, nu am avut ocazia să-ți spun ce mi s-a întâmplat ieri, în timp ce mă întorceam călare spre casă.

Vânaseră împreună în ziua aceea și se aflau în toiul unui galop bun, la o oarecare distanță de Mansfield, când, dându-și seama că își pierduse o potcoavă calul său, Henry Crawford fusese nevoit să abandoneze cursa și să ajungă acasă cum putea mai bine.

— Ți-am spus că mă răătăcisem, după ce trecusem de ferma aceea veche cu tisă, pentru că nu sufăr să întreb pe cineva pe unde s-o iau, dar nu ți-am mai spus și că, datorită norocului meu obișnuit, fiindcă nu fac niciodată ceva ce nu

trebuie, fără să câștig ceva din asta, m-am aflat, la momentul convenit, exact în locul pe care eram curios, de câțva timp, să-l vizitez. Am ajuns dintr-o dată, după ce am ocolit o porțiune de teren prăpăstios și deluros, în mijlocul unui sătuc mic și retras, străjuit de câteva dealuri domoale; în fața mea curgea un râuleț prin vadul căruia se putea trece, la dreapta era o bisericuță construită pe un dâmb, biserică surprinzător de încăpătoare și frumoasă pentru un asemenea loc, dar nici urmă de reședința vreunui proprietar sau, măcar, a vreunei jumătăți de proprietar, cu excepția uneia singure, probabil casa parohială, situată la o aruncătură de băț de dâmbul menționat și de biserică de pe el. Pe scurt, ajunseseam în Thornton Lacey.

— Așa se pare, confirmă Edmund, dar în ce parte ai luat-o după ce ai trecut de ferma lui Sewell?

— Nu voi răspunde la întrebări atât de irelevante, acela era Thornton Lacey, pentru că sunt convins că era.

— Atunci, înseamnă că te-ai interesat?

— Nu, nu am întrebat pe nimeni; i-am spus unui bărbat care repara un gard că acela era Thornton Lacey și el a încuviințat.

— Ai o bună ținare de minte. Am și uitat că ți-am povestit fie și jumătate din ceea ce mi-ai descris tu despre locul acela.

Thornton Lacey era denumirea locului în care Edmund urma să se stabilească după hirotonisire, după cum prea bine știa domnișoara Crawford, așa încât interesul ei în ceea ce privea obținerea unui valet de la William Price crescuse simțitor.

— Ei bine, continuă Edmund, și cum ți-a plăcut ceea ce ai văzut?

— mi-a plăcut foarte mult, într-adevăr. Ești un om norocos! Va trebui să muncești timp de cel puțin cinci veri, înainte de a putea să locuiești acolo.

— Nu, nu este deloc chiar atât de rău cum spui. Recunosc că trebuie mutată curtea fermei, dar nu cred că mai necesită și alte modificări. Locuința nu este, în nici un caz, într-o stare proastă și, de îndată ce va fi mutată curtea aceea, se va crea o perspectivă foarte bună.

— Curtea fermei trebuie mutată astfel încât să închidă vederea spre fierărie. Fațada casei parohiale trebuie făcută să dea spre est în loc de nord, vreau să spun că intrarea și încăperile principale ar trebui să fie situate pe partea aceea, unde vederea este, într-adevăr, foarte frumoasă; sunt sigur că este posibil. Unde se

află, în prezent, grădina, trebuie să fie drumul de acces spre casă. Trebuie să faci o nouă grădină în ceea ce este, în prezent, spatele casei, ceea ce îi va conferi acesteia cel mai plăcut aspect din lume, întinzându-se, astfel, spre sud-est. Terenul pare numai bun pentru așa ceva. Am parcurs călare vreo cincizeci de iarzi pe drumul care trece printre biserică și casa parohială, ca să-mi dau seama unde mă aflu de fapt; cu această ocazie mi-am dat seama cum ar trebui modificată locuința. Nimic n-ar putea fi mai simplu. Pășunile care se întind după locul în care urmează să fie noua grădină, precum și ceea ce există în momentul de față de-a lungul de-a lungul potecii pe care mergeam și de acolo spre nord-est, adică spre drumul principal ce străbate satul, trebuie, bineînțeles, să fie reunite; sunt niște pășuni foarte frumoase și copaci cu lemn bun de construcție. Aparțin, presupun, celor care locuiesc în zonă; dacă nu, ar trebui să le cumperi. Mai este și pârâul, trebuie făcut ceva și cu acesta, numai că nu sunt foarte sigur ce anume. Am eu vreo două-trei idei.

— Și eu am câteva idei, remarcă Edmund; una dintre ele este aceea că foarte puțin din planul tău legat de Thornton Lacey va putea fi, vreodată, pus în practică. Aș putea fi satisfăcut chiar și cu mai puține decorațiuni și perspective frumoase. Consider că locuința și împrejurimile pot fi făcute să devină foarte confortabile și pot căpăta aerul unei reședințe de preot fără cheltuieli exorbitante; acest lucru pe mine mă satisface și sper fie suficient și pentru cei care țin la mine.

Domnișoara Crawford, puțin bănuitoare din cauza unei anumite intonații a vocii lui, ca și a unei jumătăți de privire care însoțise exprimarea ultimei sale dorințe, puse repede capăt mașinațiilor ei cu William Price; după ce se asigură de valetul acestuia la un cost exorbitant, exclamă:

— Iată, voi miza pe ultima carte, ca o femeie îndrăzneță. Nici vorbă de rece cumpătare, în ceea ce mă privește. Nu sunt făcută să aștept liniștită, fără să acționez în nici un fel. Dacă voi pierde acest joc, nu va fi din cauză că nu am luptat.

Câștigă jocul cu abia atât cât să-și poată acoperi cheltuiala făcută pentru a obține victoria. Începu următoarea mână, iar Crawford continuă să vorbească despre Thornton Lacey.

— Poate că proiectul meu nu este cel mai bun posibil: nu am avut prea mult timp la dispoziție ca să-l schițez, însă îți revin multe de făcut. Locul acela o

merită și te vei simți nemulțumit dacă vei întreprinde mai puțin decât ți-o permite acesta. Scuzați-mă, lady Bertram, nu trebuie să vă uitați la cărțile de joc. Așa, lăsați-le acolo, chiar în fața dumneavoastră. Locul acela merită, Bertram. Spui că ai dori să-i dai aerul unei reședințe de preot. Vei reuși acest lucru prin mutarea curții fermei în altă parte, fiindcă, abstracție făcând de defectul acela teribil, nu am avut niciodată ocazia să văd o casă care să aibă atât de mult aerul locuinței unui stăpân care să arate a ceva mult mai mult decât o simplă casă parohială, cu condiția investirii în ea a câteva sute de lire pe an. Nu este doar o simplă adunătură de încăperi joase, cu tot atâtea acoperișuri câte ferestre sunt; nu este înghesuită în vulgara formă compactă, pătrată, a unei case de fermă: este o locuință solidă, spațioasă, cu aspect de conac, în care se poate presupune că a locuit cândva o familie veche și respectabilă, retrasă la țară, de-a lungul mai multor generații, timp de cel puțin două veacuri, beneficiind de un venit care, în vremurile noastre, ar însemna vreo două-trei mii de lire pe an.

Domnișoara Crawford asculta, iar Edmund încuviință.

— I se poate da aspectul unei locuințe arătoase, fără îndoială, dar se poate face mult mai mult decât atât. Lasă-mă să mă gândesc, Mary; Lady Bertram mizează o duzină pe regină. Nu, nu, o duzină este mai mult decât merită cartea aceea. Lady Bertram nu mai mizează o duzină. Se abține. Continuați, continuați. Aplicând câteva dintre modificările pe care le-am sugerat, nu pretind să urmezi exact planul meu deși, în treacăt fie spus, mă îndoiesc că cineva va veni cu o propunere mai bună, i-ai putea da un aer mai distins. Ai putea s-o transformi într-o adevărată reședință. Dintr-o simplă casă de țară ar putea să devină, printr-o modificare chibzuită, reședința unei persoane bine educate, care manifestă bun gust, maniere moderne și posedă relațiile potrivite. Toate acestea ar putea fi exprimate de viitoarea ei înfățișare; casa aceasta ar putea căpăta o asemenea alură, încât stăpânul ei să fie recunoscut drept cel mai important proprietar de pământuri al respectivei parohii de către orice trecător, cu atât mai mult cu cât nu există nici o altă adevărată reședință de nobil cu care să concureze din acest punct de vedere, o împrejurare, fie vorba între noi, care nu face decât să sporească valoarea unei astfel de situații, din punct de vedere al privilegiului și al autonomiei, mai presus de orice estimare. Sper că sunteți de aceeași părere cu mine, se întoarce el spre Fanny, adresându-i-se cu o voce mult îndulcită. Ați văzut vreodată locul de care vorbesc?

Fanny negă repede, încercând să-și ascundă interesul pe care i-l trezea acel subiect printr-o atenție mai vie acordată fratelui ei, care negocia din răspuțuri la jocul de cărți, fixând pentru ea o sumă cât se putea de mare. Crawford contracara această acțiune, protestând:

— Nu, nu, nu trebuie să cedezi regina. Te-a costat prea scump, iar fratele tău nu-ți oferă nici măcar jumătate din valoarea ei. Nu, nu, domnule, jos mâinile! Sora dumneavoastră nu renunță la regină. Este foarte sigură de asta. Veți câștiga jocul acesta, se întoarce el din nou spre Fanny, îl veți câștiga sigur.

— Iar Fanny ar prefera să-l fi câștigat William, spuse Edmund, zâmbindu-i fetei. Biata Fanny! Nu i s-a permis să trișeze în defavoarea ei, așa cum și-ar fi dorit!

— Domnule Bertram, i se adresa domnișoara Crawford după câteva minute, știți că Henry este un transformator atât de radical, încât este imposibil să vă angajați în modificări de o asemenea amploare la Thornton Lacey fără să acceptați și ajutorul lui. Gândiți-vă, numai, cât de util a fost la Sotherton! Amintiți-vă doar ce lucruri mărețe s-au pus la cale acolo, datorită simplei noastre prezențe, alături de el, în ziua aceea fierbinte de august, în care a străbătut locurile și i s-a înflăcărat imaginația. Și ne-am dus, și ne-am întors acasă, iar ce s-a înfăptuit atunci nu se va spune nimănui!

Ochii lui Fanny s-au întors spre Crawford pentru o clipă, cu o expresie mai mult decât gravă, aproape plină de reproș, însă când fu surprinsă de acesta, își feri de îndată privirea. Cu ceva ce semăna a muștrare de conștiință, el scutură din cap spre sora lui și răspunse, râzând:

— Nu aș putea să afirm că s-au întâmplat chiar atât de multe la Sotherton; era, însă, o zi toridă, noi ne căutam unii pe ceilalți și ne rătăciserăm.

Îndată ce zgomotul discuției generale îi oferă o oarecare protecție, Henry Crawford adăugă, cu voce joasă, adresându-i-se în exclusivitate lui Fanny:

— Aș fi mâhnit dacă talentul meu de proiectant s-ar măsura numai după ce s-a înfăptuit în ziua aceea petrecută la Sotherton. Acum văd lucrurile cu ochi diferiți. Nu vă gândiți la mine așa cum am fost atunci.

Sotherton era un cuvânt care o atrase și pe doamna Norris care, fiind chiar în acel moment, plină de o plăcută satisfacție, datorită măiestrei stratageme a jocului excelent al lui sir Thomas și al ei însăși, împotriva cărților foarte bune ale domnului și doamnei Grant, exclamă, bine dispusă:

— Sotherton! Da, așa proprietate mai zic și eu; am petrecut o zi încântătoare în acel loc. William, acum nu prea ai noroc, dar data viitoare când vei mai veni, sper că dragii noștri, domnul și doamna Rushworth, vor fi acasă și cred că pot să afirm cu certitudine că vei fi primit cu plăcere de către amândoi. Verii tăi nu sunt genul de persoane care să-și uite rudele, iar domnul Rushworth este un om foarte amabil. Acum sunt amândoi la Brighton, știi, într-una din cele mai frumoase reședințe de acolo, așa cum resursele domnului Rushworth îl îndreptățesc să procedeze. Nu știi exact la ce distanță se află Brighton, dar când te vei întoarce la Portsmouth, dacă nu este foarte departe, ar trebui să treci pe acolo și să le prezinți omagiile; cu această ocazie aș putea să trimit și eu, prin intermediul tău, un pachetel care doresc să ajungă la verii tăi.

— Aș fi foarte fericit să fac cum spuneiți, mătușă, dar Brighton se află aproape lângă Beachey Head și, chiar dacă aș putea să ajung la o asemenea distanță, nu m-aș putea aștepta să fiu bine primit într-o localitate atât de elegantă ca aceea, eu, un biet și mărunț aspirant de marină.

Doamna Norris începuse tocmai să-l asigure, cu însuflețire, de amabilitatea pe care putea conta în acele împrejurări, când a fost oprită de sir Thomas care i se adresă, autoritar, tânărului:

— Nu te sfătuiesc să te duci până la Brighton, William, deoarece sunt convins că vei avea curând prilejuri mai convenabile de întâlnire; fiicele mele, însă, ar fi fericite să-și revadă verii oricând și oriunde, iar în domnul Rushworth vei întâlni persoana cea mai sincer dispusă să întâmpine toate rudele familiei noastre ca pe ale lui însuși.

— Mi s-ar părea mai potrivit pe post de secretar particular al Primului Lord, decât ca orice altceva, fu singurul răspuns al lui William, dat cu voce joasă, care nu intenționa să răzbată prea departe, iar subiectul fu abandonat.

Până atunci, sir Thomas nu observase nimic care să-i atragă atenția la comportamentul domnului Crawford, însă când masa de whist se destrămă, la sfârșitul celui de-al doilea tur, lăsându-i pe doctorul Grant și pe doamna Norris certându-se în legătură cu ultimul joc, deveni un spectator al jocului de la masa cealaltă, prilej cu care observă că nepoata lui constituia obiectul atenției, ba chiar și al mărturisirilor destul de insistente ale acestui tânăr.

Henry Crawford se afla în mijlocul unui alt discurs referitor la Thornton Lacey și, nefiind în măsură să stârnească atenția lui Edmund, i-l descria

frumoasei lui vecine de joc, părând considerabil de însuflețit. Planul lui era acela de a închiria casa pentru el însuși iarna viitoare, pentru a putea avea o locuință numai a lui în vecinătatea respectivă; dorea aceasta nu numai pentru a o utiliza în cursul sezonului de vânătoare, cum îi spunea lui Fanny în acel moment, cu toate că și acel considerent avea o oarecare greutate, simțind că, în ciuda nemăsuratei amabilități a doctorului Grant, era imposibil ca Henry însuși și caii de care dispunea să fie găzduiți acolo unde se aflau în acel moment, fără a provoca anumite inconveniente de natură materială. Atașamentul lui față de acele împrejurimi nu era legat doar de un singur gen de distracție sau de un singur sezon dintr-un an; dorea din tot sufletul să aibă un loc al lui, unde să poată veni oricând, o mică gospodărie la îndemână, unde ar putea petrece toate sărbătorile sau răgazurile de peste an și de unde ar avea posibilitatea să perpetueze, să amelioreze și să perfecționeze acea relație de prietenie și intimitate cu familia care locuia la Mansfield Park, care, în ceea ce îl privea, sporea în valoare cu fiecare zi ce trecea. Sir Thomas auzi toate acestea și nu se simți ofensat. Nu se simțea nici o lipsă de respect în spusele tânărului, iar Fanny primise aceste declarații atât de cuviincios și cu atât de multă modestie, atât de calmă și fără să-l încurajeze în nici un fel, încât nu avea ce să-i reproșeze. Ea vorbea puțin, aproba doar când și când și nu manifesta nici o înclinație de a-și atribui, în vreo oarecare măsură, o parte a complimentului primit și nici de a-i corecta punctul de vedere, în favoarea comitatului Northamptonshire. Observând cine îl urmărea, Henry Crawford i se adresa, legat de aceeași problemă și lui sir Thomas, pe un ton mult mai prozaic, dar din care răzbăteau aceleași sentimente.

— Doresc să devin vecinul dumneavoastră, sir Thomas, așa cum, probabil, m-ați auzit spunându-i domnișoarei Price. Aș putea oare să sper că veți aproba această intenție și că nu-l veți influența pe fiul dumneavoastră împotriva unui astfel de chiriaș?

Sir Thomas, făcând o plecăciune politicoasă, îi răspunse:

— Este singurul mod, domnule, în care nu aș putea dori să vă instalați în calitate de vecin permanent; sper și cred că Edmund își va ocupa propria lui locuință la Thornton Lacey. Edmund, afirm, oare, mai mult decât ar trebui?

La acest apel, Edmund trebui mai întâi să audă ce discuție se purta; apoi, înțelegând întrebarea, nu rămase dator nici cu răspunsul:

— Dar, tată, nu am altă intenție decât aceea de a mă stabili acolo. Crawford,

deși te refuz în calitate de chiriaș, poți să mă vizitezi în calitate de prieten. Poți să consideri jumătate din casa aceea ca fiind a ta în fiecare iarnă; vom construi niște grajduri suplimentare după propriul tău plan de îmbunătățiri și vom aplica toate modificările din proiectul tău care îți vor mai veni în minte în această primăvară.

— Noi vom fi cei care vom pierde, adăugă sir Thomas. Plecarea lui, fie și la o distanță de opt mile, va constitui o restrângere, deloc binevenită, a cercului familiei noastre; cu toate acestea, aș fi fost adânc mâhnit dacă vreun fiu deal meu s-ar fi resemnat să facă mai puțin. Este foarte firesc să nu vă fi gândit prea mult la acest subiect, domnule Crawford. O parohie are nevoi și solicitări care nu pot fi cunoscute decât de un preot care locuiește permanent în acel loc și pe care nici o proximitate n-o poate satisface în aceeași măsură. Edmund ar putea, în mod excepțional, să-și îndeplinească datoria la Thornton, adică ar putea să citească predici și să predice, fără să renunțe la Mansfield Park, ar putea să se deplaseze călare, în fiecare duminică, până la o reședință așa-zis nelocuită, unde să țină serviciul religios. Ar putea fi preotul din Thornton Lacey în fiecare a șaptea zi a săptămânii, timp de trei sau patru ore, dacă acest lucru l-ar satisface. Dar nu se va întâmpla așa. El știe că natura umană are nevoie de mai multe îndrumări decât poate oferi o predică săptămânală și că, dacă nu locuiește printre membrii parohiei sale și nu se dovedește, printr-o participare constantă, cel care le vrea binele și este bunul lor prieten, va contribui foarte puțin, atât la propășirea lor, cât și la a sa, personală.

Domnul Crawford se înclină, în semn de încuviințare.

— Repet, adăugă sir Thomas, că Thornton Lacey e singura locuință din vecinătate care nu aș fi fericit să se afle la dispoziția domnului Crawford, în calitate de acestuia de chiriaș.

Domnul Crawford făcu o nouă plecăciune, în semn de mulțumire.

— Tata, continuă Edmund, înțelege, fără îndoială, datoria unui preot parohial. Și sper că și eu o cunosc.

Oricare ar fi fost efectul pe care micul discurs impetuos al lui sir Thomas l-a produs, cu adevărat, asupra domnului Crawford, acesta a trezit câteva sentimente ciudate în alte două persoane, două dintre cele mai atente ascultătoare ale sale: Mary Crawford și Fanny. Una dintre ele, pentru că nu înțelesese niciodată, înainte, că Thornton urma să devină atât de curând noul cămin al lui Edmund,

reflecta, cu ochii plecați, ce ar fi însemnat pentru ea să nu-l mai vadă în fiecare zi; cealaltă, trezită din închipuirile agreabile în care fusese adâncită până atunci, sub impresia puternică a descrierilor fratelui ei, nemaiputându-și imagina, în tabloul pe care și-l făcuse despre viitorul Thornton, că închidea biserica, făcea să dispară omul bisericii și rămânea doar cu reședința impunătoare, elegantă, modernizată și folosită ocazional, a unui bărbat independent din punct de vedere financiar, îl considera pe sir Thomas, cu hotărâtă reavoință, drept uzurpatorul tuturor acestora și suferea, încă și mai mult, din pricina acestei consimțiri involuntare pe care firea și atitudinea acestuia o impuneau, și din cauză că îi lipsea îndrăzneala să se liniștească, fie și printr-o singură încercare de a arunca puțin ridicol asupra acestei cauze. Toată partea agreabilă a reflecțiilor ei se încheiase, începând din acel moment. Era timpul ca jocul de cărți să ia sfârșit, dacă predicile începeau să predominie și era chiar bucuroasă că sosise momentul să i se pună capăt și să poată să-și învioreze gândurile printr-o schimbare a locului și a vecinilor.

Majoritatea grupului era acum adunată, în mod dezordonat, în jurul focului, așteptând despărțirea din seara aceea. William și Fanny erau cei mai detașați. Rămăseseră împreună, la abandonata masă de joc, stând, degajați, de vorbă, fără să se gândească la ceilalți, până când cineva din grup începu să se gândească la ei. Henry Crawford fu primul care își îndreptă scaunul în direcția lor; rămase tăcut observându-i, timp de câteva minute fiind, la rându-i, urmărit de sir Thomas, care era angajat într-o discuție cu doctorul Grant.

— Aceasta este seara întrunirii, spunea William. Dacă m-aș afla, acum, la Portsmouth, probabil că aș participa și eu.

— Doar nu dorești să fii acolo, William, nu-i așa?

— Nu, Fanny, nicidecum. M-aș plictisi și de Portsmouth și de dans, dacă nu aș putea să te am alături. Nici nu știu dacă merita să mă duc, pentru că, probabil, nu aș fi avut nici o parteneră. Fetele din Portsmouth își întorc, cu dispreț, privirile de la oricine n-are brevet de ofițer. Ca simplu aspirant de marină, nici nu exiști pentru ele. Ești un nimic. Îți amintești de fetele Gregory; au crescut și au devenit niște domnișoare uimitor de frumoase, dar de-abia îmi adresează câteva cuvinte, pentru că acum Lucy este curtată de un ofițer.

— Oh, ce rușine! Dar să nu pui la suflet acest lucru, William, proprii ei obraji se aprinseseră de indignare, în timp ce vorbea. Nu merită să te superi din

această cauză. Nu are nici o legătură cu tine, personal; același lucru li s-a întâmplat, mai mult sau mai puțin, și celor mai mari amirali, la vremea lor. Trebuie să ții minte asta, să te gândești că este una din încercările de care are parte orice marinar, la fel ca de vreme proastă sau de truda pentru a-și câștiga traiul, cu singurul avantaj că toate acestea vor avea un sfârșit, că va veni un timp când nu va mai trebui să treci prin așa ceva, când vei ajunge, la rândul tău, ofițer! Gândește-te, numai, William, cât de puțin îți va păsa de asemenea fleacuri când vei fi ofițer.

— Încep să cred că acest lucru nu se va întâmpla niciodată, Fanny. Toți ajung ofițeri, în afară de mine.

— Oh! Dragul meu William, nu vorbi așa, nu fii atât de descurajat. Unchiul meu nu spune nimic, dar sunt convinsă că face tot ce îi stă în putință să fii numit ofițer. Știe, la fel de bine ca și tine, cât de important este acest lucru.

Unchiul îi cerceta de la o distanță mult mai mică decât dorea ea și amândoi găsiră de cuviință să vorbească despre altceva.

— Îți place să dansezi, Fanny?

— Da, foarte mult, numai că obosesc repede.

— mi-ar face plăcere să mergem la un bal împreună, ca să văd cum dansezi. Nu se organizează niciodată baluri la Northampton? Aș dansa cu tine, dacă ai dori acest lucru, pentru că acolo n-ar ști nimeni cine sunt, iar eu ți-aș servi drept partener. Am ținut împreună de multe ori, nu-i așa, când se întâmpla să cânte cineva la flașnetă pe stradă? Sunt un dansator destul de bun, dar aș îndrăzni să afirm că tu ești încă și mai iscusită decât mine.

Întorcându-se apoi spre unchiul lui, care se afla acum foarte aproape de ei, îl întreabă:

— Nu este adevărat, domnule, că Fanny este o dansatoare foarte grațioasă?

Fanny, neliniștită de o întrebare atât de lipsită de precedent, nu mai știa pe unde să se uite sau cum să se pregătească mai bine să audă răspunsul. Vreo muștrare foarte severă sau expresia celei mai reci indiferențe urma, mai mult ca sigur, să-i indispună fratele, iar pe ea s-o facă să dorească să intre în pământ de rușine. Dimpotrivă însă replica pe care o primiră se rezumă doar la:

— Îmi pare rău să spun că nu sunt în măsură să-ți răspund la întrebare. Nu am mai văzut-o pe Fanny dansând de când era mică, dar sunt convins că vom cădea amândoi de acord că va face față acestei provocări ca o adevărată

domnișoară când vom avea ocazia s-o observăm, ceea ce, poate, vom și avea prilejul să facem, în scurt timp.

— Eu am avut ocazia s-o văd pe sora dumitale dansând, domnule Price, interveni Henry Crawford, aplecân du-se în față, și m-aș încumeta să răspund oricărei întrebări pe care ai avea-o de pus în legătură cu acest subiect, până la deplina dumitale lămurire. Cred însă, observând cât arăta Fanny de necăjită, că va trebui s-o lăsăm pe altă dată. Unei anumite persoane care se află aici, de față, nu-i face plăcere să se vorbească despre domnișoara Price.

Afirmația lui era adevărată: o văzuse, o dată, pe Fanny dansând și era la fel de adevărat că, în împrejurarea de față, ar fi apreciat la modul laudativ alunecarea ei de o calmă și vaporosă eleganță, ca și minunatul ei ritm; de fapt, însă, nu putea pentru nimic în lume să-și amintească felul în care dansase și mai mult presupunea că fusese prezentă cu acea ocazie, decât își amintea ceva concret despre ea.

Trecu drept un admirator al felului ei de a dansa, iar sir Thomas, deloc nemulțumit, prelungi discuția despre dans cu alte generalități; era atât de prins în descrierea balurilor la care asistase în Antigua și în ascultarea relatărilor nepotului său despre diferitele feluri de a dansa pe care avusese ocazia să le observe, încât nu auzi că trăsura fusese anunțată, fiind avertizat de acest lucru de agitația doamnei Norris.

— Haide, Fanny! Fanny, ce tot faci? Plecăm. Nu vezi că suntem gata? Repede, repede! Nu sufăr să-l fac să aștepte pe bunul și bătrânul Wilcox. Trebuie să te gândești întotdeauna la vizitiu și cai. Dragul meu sir Thomas, am stabilit ca trăsura să se întoarcă după dumneavoastră, Edmund și William.

Sir Thomas nu avea motive să se împotrivească, din moment ce acesta fusese chiar ordinul dat de el și comunicat, în prealabil, soției și cumnatei; doamna Norris, care trebuia neapărat să-și închipuie că ea era cea care aranjase lucrurile în acest mod, părea să fi uitat acest detaliu.

Ultima impresie lăsată lui Fanny de această vizită a fost una de dezamăgire, fiindcă șalul ei, pe care Edmund îl luase, tăcut, din mâinile servitoarei, ca să-l aducă și să-l înfășoare în jurul umerilor ei, a fost interceptat de mâna mai rapidă a domnului Crawford, fiind obligată să-i primească această atenție evidentă.

Capitolul XXVI

Dorința exprimată de William, de a o vedea dansând pe Fanny, îi produsese unchiului acestuia mai mult decât o impresie de moment. Speranța, exprimată de acesta din urmă, că era posibil să se ivească o astfel de ocazie, nu fusese spusă în treacăt. Rămăsese hotărât să satisfacă o dorință atât de agreabilă; să răsplătească, astfel, pe oricine altcineva ar mai fi dorit s-o vadă pe Fanny dansând și să le facă plăcere, tinerilor, în general. După ce chibzuisese bine asupra acestei situații și luase hotărârea de unul singur, roadele se făcură simțite a doua zi dimineață, la micul dejun, când, după ce aminti și laudă spusele nepotului său, adăugă:

— Nu aş dori, William, să pleci din Northamptonshire, fără să-ți fi făcut această favoare. mi-ar face plăcere să vă văd pe amândoi dansând. Vorbeai despre balurile de la Northampton. Verișoarele tale au avut ocazia să participe la unele dintre acestea, dar în momentul de față n-ar fi cele mai potrivite. Oboseala prilejuită de ele ar fi prea mare pentru mătușa ta și cred că nu este momentul să ne gândim la un bal la Northampton. Un dans organizat chiar aici, acasă, ar fi de preferat și, dacă...

— Ah, dragul meu, îl întrerupse doamna Norris, am simțit eu că se pune ceva la cale. Știam ce urma să spuneți. Dacă draga de Julia ar fi, acum, aici, sau draga doamnă Rushworth, la Sotherton, pentru a prilejui un motiv, o ocazie pentru așa ceva, v-ați simți tentat să organizați un dans pentru tineret chiar la Mansfield. Știu sigur că da. Dacă ei ar fi acasă și ar putea participa la bal, un bal pe care l-ați organiza chiar de Crăciunul acesta! Mulțumește-i unchiului tău, William, mulțumește-i unchiului tău!

— Fiicele mele, răspunse sir Thomas, au partea lor de distracții la Brighton și sper că sunt foarte fericite; balul pe care mă gândesc să-l organizez la Mansfield va fi numai pentru verii lor. Dacă am putea fi toți, împreună,

satisfacția noastră ar fi, neîndoielnic, deplină, dar absența unora nu trebuie să-i priveze pe ceilalți de orice divertisment.

Doamnei Norris nu-i mai rămase nimic de spus. Putea vedea hotărârea în privirea lui, iar surprinderea și afrontul resimțite necesitau câteva minute de tăcere, pentru a fi analizate cu mai mult calm. Un bal în acest moment! Cu fiicele sale absente și fără să fie ea însăși consultată în această privință! Alinarea, totuși, se afla la îndemână. Ea era cea care trebuia să supravegheze totul; lady Bertram urma să fie, desigur, cruțată, de toată oboseala pretinse de această activitate, toate acestea îi vor reveni ei. Ea urma să facă onorurile acelei seri și acest gând restabili într-o asemenea măsură buna ei dispoziție, încât îi permise să li se alăture din nou celorlalți, înainte chiar ca aceștia să fi apucat să-și exprime întreaga mulțumire și bucuria.

Edmund, William și Fanny manifestau, fiecare în felul lui, prin înfățișare și vorbe, la fel de multă recunoștință la perspectiva balului promis, cât ar fi dorit și sir Thomas ca ei să simtă. Edmund se bucura pentru ceilalți doi. Tatăl lui nu acordase niciodată o favoare, nici nu dovedise o amabilitate care să-l mulțumească mai tare pe fiul său.

Lady Bertram consimțea cu desăvârșire și era perfect mulțumită, neavând de făcut nici o obiecție. Sir Thomas se însărcinase să n-o tulbure decât în foarte mică măsură, iar ea l-a asigurat că nu credea cătuși de puțin că va fi deranjată; nu-și putea deloc închipui că va exista vreun deranj.

Doamna Norris își pregătise deja propunerile în legătură cu cele mai potrivite încăperi pe care sir Thomas le-ar fi putut considera utile în acel scop, însă descoperi că totul fusese stabilit dinainte; când a încercat să propună sau să facă o aluzie referitor la ziua cea mai potrivită, constată, din nou, că și aceasta fusese stabilită. Sir Thomas se amuzase să schițeze în linii detaliate întregul proiect, astfel încât, îndată ce doamna Norris ar fi fost pregătită să asculte în tăcere, el, sir Thomas, ar fi putut da citire listei familiilor care urmau să fie invitate și din care se gândise, cu toată prudența necesară, în urma invitației lansate în ultimul moment, că va reuși să strângă destui tineri pentru a forma vreo douăsprezece sau paisprezece perechi, de asemenea, ar fi avut posibilitatea să detalieze considerentele care îl determinaseră să aleagă data de douăzeci și doi decembrie, drept cea mai potrivită. William trebuia să fie la Portsmouth în douăzeci și patru, prin urmare douăzeci și doi urma să fie ultima sa zi de vizită;

pentru că mai rămăsese, oricum, foarte puțin timp până atunci, ar fi fost necugetat să se stabilească o dată mai devreme. Doamna Norris era obligată să se mulțumească să gândească în același mod și să afirme că și ea se aflase pe punctul de a fi propus ziua de douăzeci și doi ca fiind cea mai potrivită.

Balul era de acum fixat și, înainte de căderea serii, devenise un fapt adus la cunoștința tuturor celor interesați. Invitațiile fuseseră trimise degrabă și multe tinere domnișoare au adormit în noaptea aceea, cu mintea plină de preocupări plăcute, asemenea lui Fanny. Numai că preocupările ei erau, uneori, departe de a fi fericite, pentru că, tânără și lipsită de experiență cum era, având o posibilitate de alegere destul de limitată și fiind lipsită de încredere în propriul ei gust, ”ce ar trebui să poarte” devenea o dureroasă problemă, iar aproape singura podoabă de care dispunea, o foarte frumoasă cruciuliță de chihlimbar, pe care William i-o cumpărase din Sicilia, reprezenta și cel mai mare necaz al ei, pentru că nu dispunea decât de o panglică să și-o lege la gât; cu toate că o purtase, o dată, în acest fel, s-ar fi convenit, oare, să procedeze în același mod și acum, când presupunea că toate tinerele domnișoare urmau să apară în toată splendoarea bijuteriilor pe care le aveau? Să n-o poarte deloc! William dorise să-i ofere și un lanț de aur pentru cruciuliță, însă prețul acestuia se situase mult peste ceea ce își putea el permite să cheltuiască, dar faptul de a nu purta cadoul lui, l-ar fi mâhnit peste poate. Acestea erau gândurile pline de neliniște, suficiente s-o indispună, chiar cunoscând faptul că balul era organizat, în principal, pentru propria ei satisfacție.

Preparativele urmau, iar lady Bertram continua să-și petreacă timpul așezată pe sofa, fără să fie deranjată de ele. Menajera casei îi ceruse părerea, de mai multe ori decât de obicei, propria ei cameristă în casă era destul de presată de timp, pentru că îi făcea o rochie nouă, sir Thomas împărțea ordine, iar doamna Norris alerga să le vadă puse în aplicare, însă toate acestea n-o deranjau pe lady Bertram cu nimic și, după cum prevăzuse ea însăși, ”nu-și putea deloc închipui că va exista vreun deranj”.

Edmund era, în această perioadă, extrem de preocupat: gândurile sale erau adâncite în considerarea a două evenimente importante care se prezentau în fața lui și care urmau să-i statornicească drumul în viață: intrarea în rândul clerului și căsătoria, evenimente a căror însemnătate era de făceau ca balul, care va fi curând urmat de unul dintre acestea două, să apară mai puțin însemnat în ochii

săi, decât în ai oricărui locatar al acelei reședințe. Pe douăzeci și trei ale lunii pleca la un prieten, în apropiere de Peterborough, urmând să fie, amândoi, hirotonisiți în cursul săptămânii Crăciunului. Jumătate din destinul lui ar fi fost, astfel, pecetluită, însă cealaltă jumătate ar fi putut să nu fie chiar atât de ușor de realizat. Îndatoririle sale ar fi fost stabilite, dar soția alături de care ar fi trebuit să împartă, să însuflețească și să recompenseze aceste obligații, ar fi putut rămâne, încă, greu de dobândit. El știa exact ce voia, dar nu era convins că știa și ce voia domnișoara Crawford. Erau subiecte asupra cărora nu prea cădeau de acord; existau momente în care ea nu părea prea înțelegătoare și cu toate că, în mare, avea încredere în afecțiunea pe care ea i-o purta, atât de multă, chiar, încât să fie hotărât, să ajungă la o concluzie lipsită de echivoc în foarte scurt timp, îndată ce mulțimea de probleme care îl așteptau își va fi găsit rezolvarea și ar fi știut exact ce anume îi putea oferi ei, continua să fie neliniștit și să petreacă ore în șir îndoindu-se de rezultat. Convingerea lui despre simpatia pe care ea i-o purta era, uneori, foarte puternică; își putea aduce aminte de o lungă perioadă de încurajare din partea ei, iar domnișoara Crawford era la fel de perfectă, în acest atașament dezinteresat, ca și în oricare altă privință. Alteori, speranțele lui erau amestecate cu îndoială și semnale de alarmă; când se gândea la lipsa ei mărturisită de înclinație față de viața retrasă, categorica ei preferință față de modul de viață londonez, la ce altceva se putea aștepta, dacă nu la o respingere sigură? Doar dacă n-ar fi primit o încuviințare care ar fi fost și mai nedorită, impunând asemenea sacrificii ale situației sociale și ale profesiei din partea sa, încât conștiința lui ar fi fost nevoită s-o interzică. Întregul deznodământ depindea de o singură întrebare. Îl iubea ea, oare, suficient de mult ca să poată trece cu vederea ceea ce fuseseră, odată, considerate drept impedimente majore? La această întrebare, pe care și-o puneă sieși în mod repetat și continuu deși de cele mai multe ori răspundea cu "da", mai apărea și câte un "nu".

Mary Crawford urma să părăsească Mansfield curând, ocazie care îi prilejuise lui Edmund o foarte recentă alternanță de "nu" și de "da". Observase strălucirea din ochii ei, când se referise la scrisoarea unei bune prietene ce reclama din partea ei o lungă vizită la Londra și când menționase amabilitatea lui Henry, care se angajase să rămână unde se afla până în ianuarie, astfel încât s-o poată însoți până acolo; o auzise vorbind despre plăcerea pe care i-o va prilejui această călătorie cu o însuflețire care spunea "nu", pe cele mai diverse tonuri.

Aceasta se întâmplase în prima zi după ce vizita respectivă fusese stabilită, în chiar primul moment al izbucnirii acelei bucurii, când ea nu se mai gândea la nimic în afara prietenei la care urma să se ducă. De atunci, o auzise exprimându-se altfel, divulgând și alte sentimente, sentimente mai schimbătoare: o ascultase declarându-i doamnei Grant că se despărțea cu regret de ea, că începuse să creadă că nici prietena, nici distracția care o aștepta, nu se situau la nivelul celor pe care avea să le lase în urmă și că, deși considera că trebuia să răspundă invitației și era sigură că urma să se distreze, odată ajunsă la fața locului, deja aștepta cu nerăbdare clipa reîntoarcerii la Mansfield. Nu se întrezărea, oare, un ”da” în toate acestea?

Cu toate aceste aspecte la care trebuia să reflecteze, să le potrivească și să le analizeze, Edmund nu a putut să se gândească prea mult la seara pe care restul membrilor familiei sale de-abia o aștepta. În afară de satisfacția resimțită de cei doi veri ai săi cu acest prilej, seara balului nu i se părea mai deosebită decât orice altă întâlnire dintre cele două familii. Fiecare astfel de reuniune aducea cu sine speranța de a primi o nouă confirmare a afecțiunii domnișoarei Crawford față de el; vârtejul unei săli de bal, nu era, poate, deosebit de favorabil emoției exprimării unor sentimente serioase. Rezervarea, din timp, a primelor ei două dansuri a fost tot ce s-a simțit în stare să facă, în materie de fericire personală și singura pregătire în vederea balului în care s-a putut implica, în pofida a tot ceea ce se petrecea în jurul lui, în legătură cu acest subiect, de dimineață până seara.

Joi era ziua balului, iar miercuri dimineața Fanny, încă nehotărâtă în privința toaletei pe care urma s-o poarte, se hotărî să ceară sfatul cuiva mai luminat și apelă la doamna Grant și la sora acesteia, în al căror bun gust, unanim recunoscut, ar fi găsit îngăduință și lipsă de reproșuri. Pentru că Edmund și William erau plecați la Northampton, avea motive să creadă că lipsea și Henry Crawford, așa încât se duse la Parohie fără să se teamă prea tare că îi va lipsi ocazia de a purta o discuție în particular; cadrul discret al acestei întâlniri era extrem de important pentru Fanny care era mai mult decât pe jumătate rușinată de propria ei îndrăzneală.

O întâlnește pe Mary Crawford, care tocmai îi ieșise în întâmpinare, la câțiva iarzi distanță de Parohie și, cum i s-a părut că prietenei ei, deși nevoită să insiste să se întoarcă în casă, nu-i făcea plăcere să-și rateze plimbarea, îi explică pe loc impasul în care se afla și observă că, dacă domnișoara Crawford ar fi fost atât de

amabilă încât să-i împărtășească propria ei părere, ar putea discuta pe marginea ei la fel de bine în exterior, cât și în interior. Mary Crawford păru mulțumită de solicitarea primită și, după un răgaz de gândire, o grăbi pe Fanny să se întoarcă împreună, în casă, într-un mod mult mai cordial decât înainte și îi propuse să urce la ea în cameră, unde ar fi putut purta confortabil o discuție prietenească, fără să-i deranjeze pe doctorul Grant și pe soția sa care se aflau în acel moment în salon. Era exact planul care îi convenea lui Fanny de minune; cu multă recunoștință din partea ei pentru o asemenea promptă și amabilă atenție, se îndreptară spre ușa de la intrare, urcară scările și se adânciră curând în acel subiect interesant. Domnișoara Crawford, plăcut impresionată de rugămintea lui Fanny, își puse la contribuție întreaga ei limpede judecată și bun gust, făcu totul să pară mai ușor, datorită sugestiilor date și se strădui să facă totul să pară agreabil, prin încurajările ei. Toaleta fiind, acum, stabilită în mare parte, Mary întrebă:

— Dar ce ai de gând să faci în privința colierului? Nu vei purta cruciulița dăruită de fratele tău?

Și, în timp ce i se adresa lui Fanny, desfăcea pachetul pe care aceasta îl observase în mîna ei, când se întâlniseră. Fanny îi împărtăși speranțele și îndoielile în legătură cu acest aspect: nu știa dacă era cazul s-o poarte sau era mai bine să se abțină de a o purta în felul acela. Răspunsul sosi sub forma unei cutiute de bijuterii așezată în fața ei și a invitației de a alege, dintre câteva lanțuri de aur și coliere. Acesta era pachetul pe care îl luase la ea domnișoara Crawford și acela era obiectul vizitei pe care intenționase să i-o facă: acum o îndemna pe Fanny, în modul cel mai amabil, să aleagă unul din aceste obiecte de preț, pentru a putea purta cruciulița și ca să-l păstreze în viitor pentru ea însăși, spunând tot ce îi venea în minte ca să înlăture scrupulele care o determinaseră, la început, pe Fanny să se dea înapoi, cu o expresie îngrozită, la auzul acestei propuneri.

— Vedeți și singură de ce colecție dispun, argumentă ea; mai mult de jumătate dintre acestea nu le folosesc niciodată și nici nu am de gând s-o fac. Nu le ofer ca fiind noi. Nu vă dăruiesc nimic mai mult decât un colier vechi. Trebuie să-mi iertați îndrăzneala și să-mi faceți plăcerea de a-l accepta.

Fanny încă se opunea, cu toată sinceritatea; cadoul era prea prețios. Mary Crawford continuă să insiste și își susținu părerea cu atâta însuflețire plină de

afecțiune, apelând la toate argumentele: William și cruciulița dăruită de el, balul și ea însăși, încât sfârși prin a avea succes. Fanny se văzu nevoită să cedeze, ca să nu fie acuzată de mândrie, indiferență sau de orice altceva, la fel de meschin; după ce își dădu consimțământul, cu modestă reținere, începu să-și aleagă un lăntșor. Se uită și se uită, dorind nespus să știe care era cel mai puțin valoros; se decise, până la urmă, să-l aleagă pe cel care i se părea mai potrivit decât celelalte. Era un colier de aur, frumos lucrat și, cu toate că ar fi preferat un lăntșor mai lung și mai simplu, a sperat că, oprindu-se asupra aceluia, să-l aleagă exact pe cel pe care domnișoara Crawford ar fi dorit cel mai puțin să-l păstreze pentru ea. Mary zâmbi la alegerea ei impecabilă și se grăbi să desăvârșească darul, punându-i colierul în jurul gâtului și lăudând-o cât de bine îi stătea. Fanny nu avu nici un cuvânt de spus împotriva faptului că podoaba i se potrivea și, cu excepția câtorva rețineri care, încă, existau, fu extrem de încântată de o achiziție atât de oportună. Poate că ar fi preferat, totuși, să-i fie îndatorată oricărei alte persoane, deși acesta era un sentiment nedemn de ea. Mary Crawford îi anticipase dorința cu o înțelegere care dovedea că era o prietenă adevărată.

— Când voi purta acest colier mă voi gândi întotdeauna la dumneavoastră, afirmă ea, și îmi voi aminti cât de drăguță ați fost cu mine.

— Va trebui să vă gândiți și la altcineva când îl veți purta. Va trebui să vă gândiți și la Henry, pentru că el l-a ales primul. Mi l-a oferit mie, iar eu, o dată cu acest colier, vă transmit și obligația de a vă aminti de cel care mi l-a dăruit. Va fi ca o amintire de familie. Nu vă veți putea aminti de soră, fără să-l evocați și pe frate.

Fanny, în marea ei uimire și încurcătură, ar fi dorit să returneze darul imediat. Să accepte ceva ce fusese oferit de o altă persoană, cu atât mai mult de un frate, era de neconceput! Nu era posibil! Așa încât, cu o grabă și o confuzie care tovarășei sale i se păreau amuzante, puse din nou colierul pe bucățița de vată de pe care fusese luat, părând hotărâtă să aleagă un altul sau să nu mai accepte nici unul. Mary se gândi că nu mai întâlnise niciodată pe cineva care să manifeste o astfel de sensibilitate.

— Copilă dragă, spuse ea râzând, de ce anume vă temeți? Credeți că Henry va susține că este colierul meu și își va închipui că nu l-ați dobândit pe căi onorabile? Sau vă imaginați că se va simți mult prea flatat să vadă la gâtul

dumneavoastră frumos, o podoabă pe care a cumpărat-o, din banii lui, cu trei ani în urmă, înainte chiar de a ști că un astfel de decolteu frumos există pe lume? Sau, poate, o privi ea șiret pe Fanny, bănuți că am pus la cale, între noi, o conspirație și că ceea ce fac eu acum, se întâmplă cu știința și la dorința lui Henry?

Cu îmbujorarea cea mai intensă, Fanny protestă împotriva unei asemenea idei.

— Ei bine, atunci, răspunse Mary Crawford cu un aer mai serios, dar fără s-o creadă câtuși de puțin, ca să mă convingeți că nu bănuți că ar putea fi vorba despre un vicleșug și sunteți la fel de nebănuitoare în privința existenței vreunei lingușiri, cum știu că ați fost întotdeauna, acceptați acest colier și să nu mai vorbim despre asta. Faptul că este un cadou de la fratele meu n-are nici cea mai mică importanță în acceptarea sa de către dumneavoastră și vă încredințez că este la fel și în ceea ce privește bunăvoința mea de a mă despărți de el. Henry îmi oferă tot timpul un lucru sau altul. Am atât de multe daruri de la el, încât îmi este imposibil să le enumăr, iar lui să țină minte fie și jumătate dintre ele. Cât despre acest colier, nu cred că l-am purtat de mai mult de șase ori: este foarte drăguț, dar nu mă gândesc niciodată la asta. Deși ați fi la fel de binevenită să alegeți orice altceva din cutia mea cu bijuterii, s-a întâmplat să vă fixați chiar asupra aceluia de care, dacă aș fi avut de ales, m-aș fi despărțit cu cea mai mare mulțumire și pe care aș prefera să-l văd aflat în posesia dumneavoastră, decât în a oricui altcuiva. Nu vă mai împotriviți, vă implor. Un asemenea flecușteț nu merită nici măcar jumătate din cât am discutat despre el.

Fanny nu a mai îndrăznit să protesteze și, cu mulțumiri repetate, deși mai puțin entuziaste, acceptă din nou același colier, pentru că ochii domnișoarei Mary aveau o expresie care nu-i plăcea.

Lui Fanny îi era imposibil să nu remarce schimbarea de atitudine a domnului Crawford. O observase de mult. Încerca, în mod evident, s-o facă să-l placă: era curtenitor, era atent, era cam la fel cum se purtase și cu verișoarele ei. Intenția lui era, presupunea Fanny, să-i alunge liniștea, așa cum se întâmplase și în cazul lor și, chiar dacă era posibil să nu aibă nici un amestec în chestiunea colierului, nu putea fi absolut convinsă de acest lucru, deoarece Mary Crawford, iubitoare ca soră, era nepăsătoare ca femeie și prietenă.

Reflectând și fiind cuprinsă de îndoieli, simțind în același timp că, odată

aflată în posesia a ceea își dorise atât de mult, acel lucru nu-i oferea prea multă satisfacție, se îndrepta, acum, din nou spre casă, cu o schimbare, mai degrabă decât cu o diminuare a preocupărilor pe care le avusese deunăzi, când străbătuse același drum.

Capitolul XXVII

Ajungând acasă, Fanny urcă imediat scările spre apartamentul ei, pentru a pune bine această neașteptată achiziție, colierul, într-una din cutiile ei preferate din camera de la răsărit, unde își ținea toate micile comori. Deschizând ușa, însă, nu mică i-a fost surpriza când l-a găsit pe vărul ei Edmund înăuntru, scriind la măsuță! O asemenea scenă nemaivând loc niciodată înainte, aceasta a fost pe cât de surprinzătoare, pe atât de întâmpinată cu bucurie.

— Fanny, îi spuse el direct, părăsindu-și locul și pana de scris și venind în întâmpinarea ei, ținând ceva în mână. Te rog să mă scuzi că mă aflu aici. Te căutam pe tine și, după ce am așteptat puțin, în speranța venirii tale, am făcut uz de garnitura ta de birou ca să explic ce vreau. Vei găsi începutul unui bilet către tine, dar acum pot să-ți spun personal despre ce este vorba, și anume să te rog să accepți în dar acest mic lănișor pentru cruciulița pe care o ai de la William. Ar fi trebuit să-ți parvină acum o săptămână, dar totul s-a amânat din cauză că fratele meu nu s-a dus în oraș cu câteva zile mai devreme, cum mă așteptam, așa că deabia acum l-am primit de la Northampton. Sper să-ți placă, Fanny. M-am străduit să-l aleg astfel încât să corespundă simplității gustului tău; în orice caz, știu că vei manifesta îngăduință față de bunele mele intenții și te rog să-l consideri, așa cum și este, un simbol al afecțiunii din partea unuia dintre cei mai vechi prieteni ai tăi.

După ce termină de spus toate acestea, ieși repede afară, înainte ca Fanny, copleșită de mii de senzații de emoție și fericire, să fi încercat, la rândul ei să vorbească. Îndemnată, însă, de o dorință suverană, îi strigă:

— Oh! Vere, opriți-vă o clipă, vă rog, stați puțin!

Edmund se întoarce.

— Nu pot nici măcar să încerc să vă mulțumesc, continuă ea, foarte

tulburată. Mulțumirile ies din discuție. Sentimentele mele sunt imposibil de exprimat. Bunătatea dumneavoastră de a vă gândi în acest mod la mine este mult peste...

— Dacă asta este tot ce ai să-mi spui, Fanny, încheie el, zâmbind și pregătindu-se din nou să plece.

— Nu, nu este tot. Doresc să vă cer părerea.

Desfăcuse, aproape fără să-și dea seama ce face, pachetul pe care i-l înmânase el și îi apărură în fața ochilor, în toată delicatețea execuției unui bijutier, un lăntișor modest de aur, extrem de simplu și de frumos; nu se putu abține să nu izbucnească din nou:

— Oh, este, într-adevăr, frumos! Este chiar ceea ce îmi doream, exact ceea ce îmi doream! Este singura podoabă pe care am dorit vreodată s-o am. Se va potrivi perfect cu cruciulița mea. Trebuie să fie purtate împreună. Și a sosit într-un moment atât de potrivit. Oh, vere, nici nu știți cât de binevenit este.

— Draga mea Fanny, pui prea mult lucrurile acestea la inimă. Sunt foarte fericit că lăntișorul îți place și că a ajuns la timp pentru a-l putea purta mâine, însă mulțumirile tale sunt mult exagerate, în comparație cu darul la care se referă. Crede-mă, nimic nu-mi face mai multă plăcere decât să contribui la propria ta bucurie. Nu, pot chiar să afirm, cu toată convingerea, că nici o plăcere nu este, pentru mine, mai desăvârșită, mai pură. Este fără de cusur.

După asemenea dovezi de afecțiune, Fanny ar fi putut petrece o oră întreagă fără să simtă nevoia să mai spună un alt cuvânt, însă Edmund, după ce așteptase un moment, îi ceru să revină, din fericirea ei nepământească, cu picioarele pe pământ, întrebând-o:

— Dar în legătură cu ce spuneai că dorești să mă consulți?

În legătură cu celălalt colier, pe care acum, Fanny, dorea cu cea mai mare nerăbdare să-l înapoieze, sperând să obțină și aprobarea lui în vederea acestui lucru. Îi povesti cum decursese recenta sa vizită, după care toată încântarea ei ajunsese să se stingă, pentru că Edmund a fost atât de răscolit de această întâmplare, atât de încântat de gestul domnișoarei Crawford, atât de fericit de similitudinea conduitelor lor, încât Fanny de-abia după un oarecare timp, a putut să-i atragă din nou atenția asupra planului ei și să obțină vreun răspuns la solicitarea ei în legătură cu propria lui părere: Edmund fusese cuprins de o reverie plină de afectuoase considerațiuni, formulând, în răstimpuri, câteva

jumătăți de propoziție de adâncă prețuire. Când se trezi, însă, și înțelese dorința ei, se opuse ferm ca Fanny să-i dea curs acesteia.

— Să înapoiezi colierul! Nu, draga mea Fanny, în nici un caz. Ar însemna s-o jignești foarte tare. Nu poate exista sentiment mai neplăcut decât acela de a ți se returna un obiect pe care l-ai dăruit, în speranța de a contribui la desfătarea unui prieten. De ce să fie domnișoara Crawford lipsită de o plăcere pe care s-a dovedit că o merita atât de mult?

— Dacă mi-ar fi fost dăruit mie prima, argumentă Fanny, nu m-aș fi gândit să-l dau înapoi, dar fiind un cadou de la fratele ei, nu este mai corect să presupun că ar prefera să nu se despartă de el, dacă nu este neapărat nevoie?

— Nu trebuie ca domnișoara Crawford să creadă că acest colier dăruit de ea nu este dorit; faptul că, inițial, i-a fost făcut cadou de fratele ei, n-are nici o importanță, deoarece, dacă acest lucru nu a împiedicat-o să-l ofere și nici pe tine să-l primești, atunci n-ar trebui să te oprească nici să-l păstrezi. Fără îndoială că este mai frumos decât lăncișorul de la mine și mai potrivit pentru o sală de bal.

— Nu, nu este mai frumos, nu este nicidecum mai frumos și, în ceea ce privește scopul pentru care mi l-am dorit, nu este nici pe departe mai nimerit decât cel de la dumneavoastră. Lăncișorul dumneavoastră se va potrivi incomparabil mai bine cu cruciulița de la William, decât colierul de la domnișoara Crawford.

— Pentru o noapte, Fanny, pentru o singură noapte, dacă ar însemna un sacrificiu atât de mare pentru tine; sunt sigur că, după ce te vei mai gândi la aceste considerente, vei alege să faci acest sacrificiu, decât să îndurerezi o persoană care a fost atât de grijulie cu propria ta satisfacție. Considerația domnișoarei Crawford față de tine nu a fost mai mare decât cea pe care erai îndreptățită s-o primești, sunt ultima persoană care ar nega acest lucru. Să îi răspunzi cu ceva care ar putea aduce a ingratitudine, deși sunt sigur că nu te definește, sunt convins că nu este, în nici un caz, ceea ce simți. Poartă colierul de la ea mâine seară, așa cum te-ai angajat s-o faci, și păstrează lăncișorul pentru ocazii mai puțin deosebite. Acesta este sfatul pe care ți-l dau. Nu aș dori să observ umbra răcelii coborând între două ființe a căror apropiere am constatat-o cu cea mai mare plăcere și ale căror firi se aseamănă atât de mult, în privința generozității autentice și a delicateții naturale. Nu aș dori să constat că apare umbra unei răceli, repetă el, cu vocea coborându-i puțin, între cele două ființe

care îmi sunt cel mai de preț pe această lume.

Părăsi încăperea cu aceste cuvinte, iar Fanny rămase, încercând să se liniștească așa cum putea. Ea era una dintre cele două ființe cele mai dragi lui, aceasta trebuia să-i servească drept sprijin. Dar cealaltă, prima! Nu îl auzise nicicând până atunci vorbind atât de deschis și, cu toate că nu-i spusese nimic altceva în afară de ceea ce sesizase și ea, de mult, era, totuși, o lovitură, pentru că își exprimase propriile convingeri și propriul mod de a privi lucrurile. Era un fapt stabilit. Edmund se va căsători cu domnișoara Crawford. Era un șoc, în ciuda așteptării ei îndelungate și nu-i rămânea decât să repete, iar și iar, că ea era una din cele două ființe care îi erau cele mai dragi. Dacă s-ar fi putut convinge că Mary Crawford îl merita, situația ar fi fost, oh, cât de diferită, cât de infinit mai ușor de suportat! Dar Edmund se înșela asupra ei, îi atribuia calități pe care nu le avea; defectele ei erau aceleași din totdeauna, numai că el nu le mai vedea. Până nu vărsă lacrimi multe în urma acestei decepții, Fanny nu reuși să-și regăsească liniștea, iar descurajarea care a urmat nu a putut fi alinată decât de rugăciunile fierbinți pentru fericirea lui.

Intenția ei era, așa cum considera că este de datoria ei să procedeze, să încerce să depășească tot ce era exagerat, tot ce purta amprenta egoismului, în afecțiunea pe care o resimțea față de Edmund. Să o numească astfel sau să-și închipuie că ar fi suferit o pierdere, o dezamăgire, ar fi însemnat o înfumurare față de care nu avea cuvinte suficient de tari pentru a se condamna la umilință. Să se gândească la Edmund în același mod în care ar fi fost îndreptățită să se gândească domnișoara Crawford, ar fi însemnat curată nebunie din partea ei. Pentru ea, Edmund n-ar fi putut însemna nimic asemănător, indiferent de împrejurări; nu trebuia să-i devină mai drag decât un prieten. De unde, oare, îi venise o asemenea idee, fie și numai pentru a fi considerată condamnabilă și interzisă? Nu ar fi trebuit să-și facă drum nici măcar până la hotarele închipuirii ei. Își va da silința să fie mai rațională, ca să merite dreptul de a cumpăni firea domnișoarei Crawford și privilegiul unei autentice înțelegeri în ceea ce îl privea pe Edmund, printr-o judecată dreaptă și o inimă sinceră.

În principiu, avea toate aspirațiile eroice și era hotărâtă să-și facă datoria, dar fiind, de asemenea, animată de multe din imboldurile tinereții și ale firii, să nu ne mire că, după ce a luat toate aceste decizii foarte bune în privința stăpânirii de sine, a căutat bucăți de hârtie pe care Edmund începuse să-i scrie, ca pe o

comoară nesperată și, după ce a parcurs aceste cuvinte: *"Foarte draga mea Fanny, trebuie să-mi faci favoarea de a accepta"*, o închise într-o cutie, împreună cu lăntșorul, ca pe cea mai de preț parte a cadoului. Era singurul lucru care aducea cel mai mult a scrisoare pe care îl primise, vreodată, din partea lui; era posibil să nu mai primească niciodată o alta. Era cu neputință să mai capete o alta, la fel de aproape de perfecțiune. Două rânduri atât de neprețuite nu apăruseră nicicând de sub penița celui mai distins autor și nici nu binecuvântaseră mai deplin cercetările celui mai devotat biograf. Avântul iubirii unei femei îndrăgostite este chiar mai presus de cel al unui biograf. Pentru aceasta, însuși scrisul de mână al iubitului, indiferent de ceea ce i-ar putea comunica, este o binecuvântare în sine. Niciodată vreo ființă omenească nu zugrăvisese litere atât de frumoase ca acelea, atât de obișnuite, scrise de mâna lui Edmund! Acest petic de hârtie, chiar scris în grabă, cum era, nu avea nici un cusur; iar înșiruirea primelor patru cuvinte, care alcătuiau *"Foarte draga mea Fanny"* o umplea de atâta fericire, încât ar fi putut să le contemple la infinit.

Punându-și ordine în gânduri și liniștindu-și sentimentele, prin acest amestec fericit de înțelepciune și slăbiciune, a fost capabilă ca, la timpul convenit, să coboare ca să-și continue îndeletnicirile obișnuite pe lângă mătușa Bertram și să-și îndeplinească obligațiile zilnice fără nici o aparentă lipsă de entuziasm.

Sosi și joi, ziua predestinată pentru speranță care începu cu o noutate, deoarece, curând după micul dejun, i-a fost adus lui William un bilețel foarte prietenos, din partea domnului Crawford, în care acesta îl anunța că, întrucât se vedea obligat să plece a doua zi la Londra, pentru câteva zile, căuta un tovarăș de drum; își exprima, prin urmare, speranța că, dacă William s-ar putea hotărî să părăsească Mansfield cu o jumătate de zi mai devreme decât își propusese, ar dori să primească un loc în trăsură sa. Domnul Crawford intenționa să ajungă la Londra înainte de ora obișnuită a cinei unchiului său, iar William era invitat să ia masa cu el, la Amiral. Propunerea îi făcu multă plăcere lui William, căruia îi surâdea ideea de a călători împreună cu un prieten atât de vesel și de agreabil; William acceptă repede această ocazie. Fanny era, și ea, deși dintr-un motiv diferit, foarte mulțumită; planul inițial fusese ca William să plece prin Northampton, în noaptea următoare, ceea ce nu i-ar fi îngăduit nici măcar o oră de odihnă, înainte de a trebui să schimbe poștalionul pentru Portsmouth. Cu toate că această ofertă a domnului Crawford ar fi lipsit-o de multe clipe în care s-ar fi

putut bucura de compania fratelui ei, era mult prea fericită că William era cruțat de oboseala unei astfel de călătorii, ca să se mai gândească la altceva. Sir Thomas își dădu încuviințarea, la rândul lui, însă din altă cauză. Prezentarea nepotului său Amiralului Crawford s-ar fi putut dovedi utilă. Amiralul, după cum bănuia sir Thomas, avea anumite relații. În concluzie, toată lumea era foarte bine dispusă. Fanny își păstră veselie în prima jumătate a dimineții, plăcere la care se adăuga faptul că autorul biletului către fratele ei urma să fie, el însuși, absent.

Cât despre bal, aflat atât de aproape, avea prea multe neliniști și temeri în privința lui, încât să fie cuprinsă măcar de jumătate din anticiparea bucuroasă pe care ar fi trebuit s-o simtă sau pe care se presupunea că trebuia s-o fi simțit, de către multe tinere domnișoare care de-abia așteptau acest eveniment, aflate în situații sociale mai convenabile, dar, în același timp, în împrejurări mai puțin inedite, mai puțin interesante și aducătoare de mai puțină satisfacție, decât cele care i se atribuiau ei. Domnișoara Price, cunoscută după nume doar de jumătate dintre invitați, urma să-și facă prima ei apariție în societate și trebuia privită drept regina serii. Cine ar fi putut fi mai fericită decât domnișoara Price? Dar Fanny nu fusese obișnuită cu meșteșugul ieșirii în societate și dacă ar fi știut în ce măsură urma balul acesta s-o scoată în evidență, acest lucru i-ar fi micșorat simțitor pacea interioară, sporindu-i temerile, pe care deja le avea, de a nu greși cu ceva și de a ști că atâtea priviri erau ațintite asupra ei. Să danseze fără să atragă prea mult atenția, fără să se obosească excesiv, să aibă suficientă putere și destui parteneri pentru jumătate din seara aceea, să danseze puțin cu Edmund și nu prea mult cu Henry Crawford, să-l vadă pe William distrându-se și să se țină departe de mătușa Norris era culmea ambiției ei și părea să promită cea mai semnificativă șansă a ei de a fi fericită. În cursul unei lungi dimineți petrecute, în cea mai mare parte, cu cele două mătuși s-a aflat deseori sub influența unor puncte de vedere mult mai puțin optimiste. William hotărât să facă din această ultimă zi una plină de distracții, ieșise să vâneze becaține; Edmund, avea Fanny motive să creadă acest lucru, se afla la Parohie; lăsată de una singură să suporte îngrijorarea doamnei Norris care era supărată că menajera era hotărâtă să se ocupe de cină așa cum înțelegea ea, Fanny devenise suficient de plictisită, încât să ajungă să considere totul drept încă o neplăcere legată de bal, iar când a fost trimisă să se pregătească pentru bal, s-a îndreptat atât de domol spre dormitorul

ei și se simțea atât de incapabilă să fie fericită, de parcă i se interzisese cu totul să participe la acest eveniment.

În timp ce urca încet scările, se gândea la ziua de ieri; era cam aceeași oră la care se întorsese de la Parohie și îl găsisese pe Edmund în camera de la răsărit.

”Ce ar fi să-l gălesc din nou, acolo, și astăzi!” își spuse ea, cu o afectuoasă închipuire.

— Fanny, se auzi în acel moment o voce chiar lângă ea.

Tresărind și uitându-se în sus, îl văzu, la capătul vestibulului în care tocmai ajunsese, pe Edmund stând în capul scării. Edmund se îndreptă spre ea.

— Pari obosită și palidă, Fanny. Te-ai plimbat până departe?

— Nu, nu am ieșit deloc din casă.

— Atunci ești palidă de prea mult stat în casă, ceea ce este și mai rău. Mai bine ieșeai puțin.

Lui Fanny, căreia nu-i plăcea să se plângă, i se păru mai simplu să nu răspundă și, cu toate că el o privea cu obișnuita lui amabilitate, i se păru că încetase prea curând să-l mai preocupe înfățișarea ei. Nu părea să fie în apele lui: ceva nu era în regulă. Urcară treptele împreună, încăperile lor aflându-se, amândouă, la etajul superior.

— Vin de la doctorul Grant, spuse Edmund numaidecât. Cred că ghicești de ce m-am dus acolo, Fanny.

Arăta atât de preocupat, încât Fanny nu se putu gândi decât la o singură problemă care o făcu să se simtă prea jenată ca să mai poată spune ceva.

— Doream să rezerv primele două dansuri ale domnișoarei Crawford, veni explicația care i-a permis, constatând că Edmund se aștepta să vorbească, să bâlbâie ceva care semăna cu o întrebare în legătură cu rezultatul solicitării lui.

— Da, răspunse el, mi le-a acordat, dar cu un zâmbet care nu-i stătea bine, mi-a declarat că era ultima dată când urma să danseze cu mine. Nu poate vorbi serios. Cred, sper, sunt convins, că nu vorbea serios, dar aș fi preferat să n-o aud afirmând acest lucru. ”Nu a dansat niciodată, până acum, cu un om al bisericii și nici n-o va mai face vreodată”, a spus. În ceea ce mă privește, aș fi dorit să nu fi avut loc nici un bal, vreau să spun, nu chiar săptămâna asta, nu exact în seara asta; mâine, oricum, plec de acasă.

Fanny luptă să-și recapete graiul și zise:

— Îmi pare foarte rău că s-a întâmplat ceva care să vă supere. Aceasta ar

trebui să fie o zi fericită. Unchiul meu așa intenționa.

— Oh, da, da! Va fi o zi plăcută. Se va termina cu bine. Nu sunt supărat decât pentru scurt timp. De fapt, nu consider că balul are loc într-un moment nepotrivit; ce înseamnă un bal? Dar, Fanny, o opri el să vorbească, luându-i mâna și adresându-i-se cu o voce gravă și serioasă, tu știi ce înseamnă toate acestea. Îți dai seama cum stau lucrurile și mi-ai putea spune, poate mai bine decât ți-aș putea eu descrie, cum și de ce mă simt jignit. Lasă-mă să-ți vorbesc o clipă. Ești o ascultătoare tare, tare bună. Am fost îndurerat de comportarea ei în dimineața aceasta și nu pot s-o înțeleg. Știu că firea ei este la fel de dulce și nevinovată ca a ta, dar influența tovarășiei în care s-a aflat o face să spună uneori... dă conversației ei, părerilor pe care le exprimă, o nuanță greșită. Nu gândește nimic rău, însă vorbește de rău, vorbește în joacă și, cu toate că știu că o face în glumă, mă rănește foarte adânc.

— Este efectul educației, spuse Fanny amabilă.

Edmund nu putu decât să fie de acord cu ea.

— Da, unchiul acela și mătușa ei! Au vătămat cugetul cel mai pur; uneori, Fanny, acest lucru pare să se simtă mai mult în comportamentul ei... este ca și cum sufletul însuși i-ar fi fost mânjit.

Fanny își închipui că acesta era un apel la raționamentul ei; prin urmare, după un moment de gândire, zise:

— Dacă nu doriți să aveți în mine decât un ascultător, vere, voi încerca să fiu cât pot de utilă, dar nu sunt un sfătuitor calificat. nu-mi cereți să vă dau sfaturi. Nu sunt competentă.

— Ai dreptate, Fanny, să protestezi împotriva unei astfel de solicitări, dar nu trebuie să-ți fie teamă. Există un subiect în legătură cu care nu-ți voi cere niciodată sfatul, este genul de subiect despre care este mai bine să nu întrebi nimic, niciodată; îmi închipui că sunt puțini cei care pun această întrebare, doar dacă nu doresc, cumva, să fie influențați împotriva a ceea ce gândesc cu adevărat. Nu doresc decât să stăm de vorbă.

— Încă ceva. Vă rog să-mi scuzați îndrăzneala, dar aveți, vă rog, grijă, ce îmi spuneți. Nu îmi spuneți nimic, acum, din ceea ce s-ar putea să regretați mai târziu. Ar putea sosi momentul când...

Obrajii i se îmbujorară, în timp ce vorbea.

— Draga mea Fanny! exclamă Edmund, apăsându-și buzele pe mâna ei, cu

aproape la fel de multă căldură ca și când i-ar fi aparținut domnișoarei Crawford, ești atât de grijulie! În acest caz, nu este necesar, momentul la care te referi nu va veni niciodată. Nici un astfel de moment nu va sosi vreodată. Încep să cred că acest lucru este foarte puțin probabil: șansele sunt din ce în ce mai mici și, chiar dacă ar fi să vină, nu va exista nimic de care să ne aducem aminte cu regret, tu sau eu, pentru că nu mă voi rușina niciodată de propriile mele îndoieli. Iar dacă acestea din urmă ar putea fi îndepărtate, se poate întâmpla doar datorită unor schimbări care nu vor avea alt merit în afara celui de a-i conferi ei și mai multe calități, cu atât mai mult cu cât va exista amintirea defectelor pe care le-a manifestat odată. Ești singura ființă de pe lume, căreia îi pot destăinui toate aceste gânduri; ai cunoscut întotdeauna părerea mea despre Mary Crawford și poți să depui mărturie, Fanny, că nu m-am lăsat niciodată orbit de ea. De câte ori nu ne-am referit la micile ei defecte! Nu trebuie să-ți fie teamă, în ceea ce mă privește, aproape am renunțat la orice intenție în legătură cu ea; ar trebui să fiu, într-adevăr, nătâng, dacă m-aș putea gândi la bunătatea și compasiunea pe care mi le porți, fără cea mai sinceră recunoștință.

Spusese îndeajuns ca să zdruncine experiența de viață a unei tinere de optsprezece ani. Spusese îndeajuns ca s-o facă pe Fanny mai fericită decât fusese, nu cu mult timp în urmă; cu o privire luminoasă, aceasta îi răspunse:

— Da, vere, sunt convinsă că nu ați fi capabil să procedați altfel, poate alții ar putea. nu-mi poate fi teamă să ascult, indiferent ce-mi veți spune. Nu trebuie să șovăiți, puteți să-mi spuneți orice doriți.

Se aflau, acum, la etajul al doilea, iar apariția caméristei împiedică orice continuare a conversației. Pentru liniștea de moment a lui Fanny, aceasta a luat sfârșit, în cel mai potrivit moment, dacă el ar fi avut ocazia să mai vorbească încă cinci minute, nu se poate ști dacă n-ar fi repetat, fără întrerupere, toate defectele domnișoarei Crawford și propria lui descurajare. Așa însă, se despărțiră cu o privire de recunoscătoare afecțiune din partea lui și cu sentimente foarte calde la adresa lui din partea ei. Nu mai simțise ceva asemănător de ore întregi.

De când se stinsese bucuria ocazionată de biletul domnului Crawford adresat lui William, Fanny se aflase în tr-o dispoziție cu totul opusă; nu găsisese nici un pic de alinare în jur, nici o urmă de speranță în ea însăși. Acum, însă, totul parcă zâmbea din nou. Șansa de care avea parte William îi reveni în minte, părând să capete o valoare și mai mare decât înainte. Și balul, o seară atât de

plăcută care se afla înaintea ei! Se simțea plină de însuflețire și începu să se îmbrace cu febrilitatea fericită pe care numai un bal o poate produce. Totul decurse bine: îi plăcea cum arăta, iar când a sosit momentul în care trebuia să-și pună colierul, observă că lăntișorul de la domnișoara Crawford nu încăpea, în nici un fel, prin urechiușa cruciuliței. Se hotărâse să-l poarte doar ca să-i facă plăcere lui Edmund, numai că se dovedea a fi prea lat pentru scopul destinat. Lăntișorul primit în dar de la el se potrivea; după ce, plină de încântare, reunise lăntișorul și cruciulița, aceste amintiri de la cei doi pe care îi iubea cel mai mult, aceste două dragi cadouri, atât de nimerite unul cu celălalt, prin tot ce era real și tot ce exista doar în imaginația ei, punându-le în jurul gâtului și observând cât de întipărită era, în ele, personalitatea lui William și cea a lui Edmund, se simți în stare, fără prea mult efort, să se hotărască să poarte și colierul de la domnișoara Crawford. Așa i s-a părut că era corect. Domnișoara Crawford era îndreptățită la acest gest din partea ei și acum, când nu mai exista nici un risc, putea să-i facă pe plac și chiar ei însăși să-i facă plăcere acest lucru. Colierul era, într-adevăr, foarte frumos, iar Fanny își părăsi camera, destul de mulțumită de modul în care arăta.

Mătușa Bertram își adusese aminte de ea cu această ocazie, cu o grijă neașteptată. Se gândise, singură, fără să-i atragă nimeni atenția, că Fanny, pregătindu-se pentru bal, ar putea să aprecieze o mână de ajutor mai pricepută decât cea a servitoarei și, în timp ce se îmbrăca ea însăși, o trimisese pe propria ei cameristă s-o asiste; prea târziu, desigur, pentru a mai fi de vreun folos. Chapman tocmai ajunsese la mansardă, când domnișoara Price ieșise complet îmbrăcată, astfel încât nu mai urmă decât un schimb de amabilități. Fanny, însă, fu la fel de mișcată de atenția mătușii ei, cum ar fi fost, poate și lady Bertram.

Capitolul XXVIII

Unchiul și ambele mătuși se aflau în salon când coborî Fanny. Pentru primul, tânăra constituia o apariție interesantă și admiră cu plăcere eleganța ținutei ei, ca și faptul că arăta remarcabil de bine. Rochia îngrijită și potrivită pentru această ocazie a fost tot ce și-a permis să observe în prezența ei, dar după ce Fanny părăsi salonul, la scurt timp după aceea, îi lăudă cu multă convingere și frumusețea.

— Da, încuviință lady Bertram, arată foarte bine. i-am trimis-o pe Chapman în ajutor.

— Să arate bine! Bineînțeles! strigă doamna Norris, are toate motivele să arate bine, cu toate avantajele de care dispune: crescută în familia aceasta, cum a fost și cu bunul exemplu dat de manierele verișoarelor ei. Gândiți-vă, numai, dragul meu sir Thomas, ce beneficii extraordinare am fost în măsură, dumneavoastră și cu mine, să-i oferim. Însăși rochia în care ați văzut-o, reprezintă cadoul dumneavoastră generos, făcut cu ocazia celebrării căsătoriei scumpei doamne Rushworth. Ce s-ar fi ales de fata aceasta, dacă nu am fi luat-o în grija noastră?

Sir Thomas nu mai spuse nimic, însă când se așezară la masă, privirile celor doi tineri îl asigurară că acel subiect ar mai putea fi atins din nou, cu mai mult succes, după retragerea doamnelor. Fanny observă aprobarea din jur și conștiința faptului că arăta bine o făcu să arate încă și mai bine. Era fericită dintr-o sumedenie de motive și, curând, bucuria ei deveni și mai intensă, deoarece, urmându-și mătușile la ieșirea din salon, Edmund, care ținea ușa deschisă, îi spuse, când trecea pe lângă el:

— Trebuie să dansezi cu mine, Fanny, trebuie să-mi rezervi două dansuri, oricare două pe care le dorești, cu excepția primului.

Fanny nu putea să dorească nimic mai mult decât atât. În toată existența ei, nu i se mai întâmplase să se afle într-o stare atât de apropiată de deplina fericire, ca în acest moment. Veselia pe care o manifestau înainte verii ei, la perspectiva balului, n-o mai mira; acum i se părea și ei totul încântător și încerca, atât timp cât era ferită de privirile mătușii Norris, cu totul absorbită la etajul întâi, cu pregătiri de ultim moment și criticând focul impozant din șemineu pregătit de valet, câțiva pași de dans prin salon. Urmă o jumătate de oră care ar fi trecut destul de greu în orice alte împrejurări, dar fericirea lui Fanny încă persista. Nu avea decât să se gândească la discuția avută cu Edmund și ce mai însemna agitația doamnei Norris? Ce importanță mai avea căscatul lui lady Bertram?

Domnii li se alăturară și, curând după aceea, începu plăcuta așteptare a musafirilor, când domnește peste tot o atmosferă de degajare și veselie, când toți stau împreună vorbind și râzând și fiecare clipă e încărcată de bucurie și speranță. Fanny simțea că însuflețirea lui Edmund era ușor forțată, dar era plăcut să constate că efortul lui era încununat de succes.

Când trăsurile se auziră, când musafirii începură să se strângă, propria ei voioșie se atenuă destul de tare: vederea atât de multor chipuri străine o făcu să se retragă în sine. În afară de gravitatea și formalismul primului grup mare care se formase, pe care nici manierele lui sir Thomas, nici cele ale lui lady Bertram nu erau de natură să le risipească, se văzu, în răstimpuri, nevoită să îndure ceva și mai neplăcut. Era prezentată, ici și colo, de către unchiul ei, trebuind ca ceilalți să i se adreseze și să-i facă complimente. Era o sarcină dificilă și nu se întâmpla niciodată să fie solicitată să-i facă față, fără să nu-l caute din priviri pe William, care se simțea în largul lui în împrejurările date, și fără să tânjească să fie asemenea lui.

Sosirea familiei Grant și a celor doi Crawford a fost un eveniment favorabil. Rigiditatea manierelor celorlalți cedă curând sub influența purtării lor mai prietenoase și a atitudinii mai degajate: se formară grupuri mici și toată lumea se simțea bine. Fanny savura această atmosferă și, retrăgându-se din fața obligațiilor unei comportări ceremonioase, ar fi fost din nou, cât se poate de fericită, dacă ar fi putut să-și oprească privirile să rățăcească de la Edmund la Mary Crawford. Aceasta era frumusețea întruchipată, și de ce n-ar fi fost? Prezența domnului Crawford în fața ei puse capăt îngândurării lui Fanny, reflecțiile ei fiind aduse pe alt făgaș de rezervarea de către el a primelor ei două

dansuri. Bucuria resimțită cu acest prilej a fost foarte îndoielnică și destul de schimbătoare. Să fii sigură că ai un partener, era un lucru de cea mai mare importanță, pentru că momentul începerii dansului se apropia repede, dar Fanny cunoștea atât de puțin din drepturile care i se cuveneau cu ocazia primului ei bal, încât considera că, dacă n-ar fi invitat-o domnul Crawford, ar fi fost ultima persoană căreia să i se prezinte un partener să danseze și că i-ar fi revenit unul, numai după o serie întreagă de întrebări, agitație și intervenții, ceea ce ar fi fost îngrozitor. În același timp, exista la el un anume subînțeles în felul în care o invitase, iar lui Fanny nu i-a plăcut; observă, apoi, privirea lui zăbovind o clipă asupra colierului ei, i se păru că vede un zâmbet pe chipul lui, ceea ce o făcu să roșească și să se simtă stânjenită. Cu toate că nu a mai existat o a doua privire de acest fel care s-o tulbure, cu toate că intenția lui era să fie doar considerat agreabil, nu-și putu înfrânge stînghereala, accentuată de ideea că el o observase; nu-și redobîndi calmul decât când domnul Crawford se întoarse să adreseze câteva cuvinte unei alte persoane. Apoi reuși să-și recapete, treptat, satisfacția inițială de a avea un partener, ba chiar unul care se oferise benevol, înainte de începerea dansului.

Când toată lumea se îndrepta spre sala de dans, se găsi pentru prima oară, în seara aceea, în apropierea domnișoarei Crawford, ale cărei privire și surâs s-au îndreptat de îndată și mult mai lipsit de echivoc, spre același obiect pe care îl remarcase și fratele ei; începu să discute despre acest subiect, când Fanny, nerăbdătoare să pună capăt acelei povești, se grăbi să ofere o explicație pentru cel de-al doilea lănțșor. Domnișoara Crawford o ascultă și toate complimentele pe care intenționa să i le adreseze fură uitate; nu mai simțea decât un singur lucru, iar ochii ei, oricât de strălucitori fuseseră înainte, demonstau că puteau fi încă și mai strălucitori, apoi exclamă, cu o satisfacție plină de nerăbdare:

— Este adevărat? Așa a procedat Edmund? Îi este atât de caracteristic. Nici un alt bărbat nu s-ar fi gândit să facă un asemenea gest. Îl stimez mai mult decât pot spune.

Apoi se uită în jur, ca și cum ar fi dorit foarte mult să-i împărtășească și lui acest lucru. Dar Edmund nu se afla prin apropiere, însoțea un grup de doamne afară din încăpere; doamna Grant, apropiindu-se de cele două tinere, o luă pe fiecare de câte un braț și le urmară, împreună, pe celelalte.

Inima lui Fanny se făcu mică de tot, dar nu era timp suficient pentru a

cugeta prea mult, nici măcar asupra sentimentelor domnișoarei Crawford. Se aflau deja în sala de bal, viorile cântau, iar gândurile ei erau atât de învălmășite, încât nu se puteau fixa asupra unui subiect prea serios. Trebuia să observe pregătirile care aveau loc pentru începerea dansului și să vadă cum trebuia să procedeze mai departe.

Peste câteva minute sir Thomas veni la ea și o întreabă dacă avea un partener, iar: "Da, domnule, domnul Crawford" părea să fi fost exact ceea ce dorea unchiul ei să audă. Domnul Crawford nu era prea departe; sir Thomas îl aduse lângă ea, spunând ceva care îi dezvălui lui Fanny faptul că era cea care trebuia să meargă în frunte și să deschidă balul, un lucru la care nu se gândise niciodată înainte. Ori de câte ori se gândise la detaliile serii, i se părea de la sine înțeles ca Edmund să deschidă balul împreună cu domnișoara Crawford, iar convingerea aceasta îi era atât de înrădăcinată, încât, deși unchiul ei afirmase contrariul, nu și-a putut reține o exclamație de surpriză, o aluzie la faptul că nu era persoana cea mai potrivită, până și rugămintea de a fi scuzată. Străduința să-și impună propria opinie, potrivnică celei a lui sir Thomas, constituia un indiciu asupra gravității acelei împrejurări; atât de puternică a fost senzația ei de groază, auzind pentru prima oară această sugestie, încât reuși chiar să-l privească în față, exprimându-și speranța că lucrurile putea fi aranjate și în alt mod. Fără nici un succes, însă. Sir Thomas surâse, încercă s-o îmbărbăteze, după care luă o înfățișare prea serioasă și afirmă pe un ton categoric: "Așa se cuvine, draga mea", ca să mai îndrăznească să mai scoată vreun cuvânt. În următorul moment se trezi condusă de domnul Crawford în capătul sălii de bal, așteptând acolo să li se alăture și ceilalți dansatori, pereche după pereche, după cum se formaseră.

Nu îi venea să creadă. Să fie așezată în fruntea atât de multor tinere domnișoare elegante! Onoarea care i se făcea era prea mare. Era tratată la fel ca verișoarele ei! Gândurile ei zburară spre acele verișoare absente, cu cel mai neprefăcut și sincer regret că nu se aflau, în acel moment, acasă, ca să-și ocupe locul convenit în sala de bal și să se bucure de partea lor de plăceri, ceea ce le-ar fi încântat nespus. Le auzise atât de des suspinând după un bal organizat acasă la ele, ca după fericirea cea mai mare dintre toate! Să fie plecate exact când trebuia și nimeni altcineva decât ea să deschidă balul, și încă împreună cu domnul Crawford! Spera că n-o vor invidia pentru onoarea care i se făcea în acest moment; când își amintea starea de lucruri din toamnă, ce însemnaseră unii

pentru alții când mai dansaseră în sala aceea, situația prezentă i se părea aproape de neînțeles.

Balul începu. Pentru Fanny reprezenta mai degrabă o onoare, decât o ocazie fericită, măcar în privința primului dans: partenerul ei era extrem de bine dispus și încerca s-o molipsească și pe ea. Fanny se temea mult prea tare ca să se poată bucura în tihnă, până când a putut presupune că nu se mai afla în centrul atenției. Tânără, drăguță și liniștită, nu manifestă, totuși, nici o stângăcie care să nu fi putut trece drept grație și foarte puține din persoanele prezente nu au fost dispuse să-i aducă laude. Era atrăgătoare, era modestă, era nepoata lui sir Thomas și se zvonea că, de curând, era curtată de domnul Crawford. Era de ajuns ca să câștige admirația majorității. Sir Thomas însuși îi urmărea evoluția în timpul dansului cu multă satisfacție; era mândru de nepoata lui și, fără să-i atribuie toată frumusețea de care era înzestrată, așa cum părea să procedeze doamna Norris, creșterii ei la Mansfield, era mulțumit de sine însuși că îi oferise tot restul, educația și manierele i le datora lui.

Domnișoara Crawford, care ghicise multe din reflecțiile pe care le făcea sir Thomas în legătură cu nepoata lui și care avea o dorință foarte puternică, în ciuda tuturor nedreptăților lui la adresa ei, de a i se prezenta, folosi prilejul de a sta un moment deoparte de dans, pentru a-i spune ceva agreabil la adresa lui Fanny. Complimentul era făcut cu multă căldură, iar el îl primi așa cum sperase Mary Crawford, dezvoltându-l atât cât discreția și politețea i-o permiteau și părând mult mai pătinitor în legătură cu acest subiect decât s-a întâmplat în cazul soției lui, când Mary, observând-o așezată pe o sofa din apropiere, se întoarse un moment spre ea înainte de începerea unui nou dans, pentru a o complimenta asupra felului în care arăta domnișoara Price.

— Da, arată foarte bine, sosi răspunsul placid al lui lady Bertram. Chapman a ajutat-o să se îmbrace, i-am trimis-o pe Chapman.

Nu a răspuns în acest fel pentru că nu-i făcea, într-adevăr, plăcere ca Fanny să fie admirată; era, însă, atât de impresionată de propria ei amabilitate, aceea de a i-o fi trimis pe Chapman, încât nu se mai putea gândi la altceva.

Domnișoara Crawford o cunoștea pe doamna Norris prea bine, ca să creadă că îi va face plăcere dacă o va lăuda pe Fanny; cu ea, trebuia procedat în funcție de împrejurări:

— Ah, doamnă, cât de mult ne lipsesc doamna Rushworth și Julia în seara

aceasta!

Și doamna Norris o răsplăti cu atât de multe surâsuri și vorbe curtenitoare, cât îi îngădui timpul avut la dispoziție, printre miile de lucruri pe care și le găsisese de făcut: scrierea cartonașelor cu nume care trebuiau așezate pe masă, dându-i diverse sugestii lui sir Thomas și încercând să le mute pe doamnele de companie într-o parte mai bună a încăperii.

Domnișoara Crawford comitea o gafă în ceea ce o privea pe Fanny, în străduința ei de a-i fi pe plac. Intenționase să facă modesta ei inimă să freamăte de fericire și s-o umple de sentimentul delicios al propriei importanțe; interpretând greșit îmbujorările lui Fanny, se duse la ea, după primele două dansuri și i se adresă, cu o privire plină de subînțele:

— Îmi puteți spune, poate, de ce pleacă fratele meu mâine în oraș? Afirmă că are niște treabă acolo, dar nu vrea să-mi dezvăluie ce anume. Este pentru prima dată când n-are încredere în mine! Dar aici ajungem cu toții. Toți vom fi înlocuiți, mai devreme sau mai târziu. Și acum, trebuie să apelez la dumneavoastră pentru informații. Lămuriți-mă, vă rog, de ce pleacă Henry la Londra?

Fanny își susținu ignoranța în această privință, cât de convingător îi permitea stânjeneala de care fusese cuprinsă.

— Ei bine, răspunse Mary Crawford, trebuie să presupun, atunci, că o face doar pentru plăcerea de a-l însoți pe fratele dumneavoastră și de a discuta despre dumneavoastră în timpul călătoriei.

Fanny era încurcată, însă tulburarea ei era cauzată de nemulțumire, în timp ce domnișoara Crawford se întreba de ce, oare, Fanny nu zâmbea, considerând-o excesiv de timidă, poate, cam bizară sau orice altceva în afară de insensibilă la atențiile lui Henry.

Fanny se distră destul de bine în cursul acelei seri, însă atențiile lui Henry au avut foarte puțin de-a face cu acest fapt. Ar fi preferat să nu mai fie solicitată de el atât de curând și ar fi dorit să nu trebuiască să se gândească dacă nu cumva, informațiile cerute mai înainte doamnei Norris, în legătură cu ora dineului, nu aveau drept substrat intenția de a o monopoliza pe întreaga durată a acestuia. Nu era un lucru care să poată fi evitat: el îi dădu de înțelese că ea constituia obiectul acelor cercetări. Cu toate acestea, Fanny n-ar fi putut să afirme că modul în care procedase el era într-un totu neplăcut ori că în manierele sale se simțea ostentație

sau lipsă de delicatețe; uneori, când Henry vorbea despre William, nu era deloc dezagreabil, demonstrând o căldură a sentimentelor care îl onora. Totuși, atențiile pe care i le acorda, nu aveau nici un rol în delectarea pe care i-o producea seara aceea. Era fericită ori de câte ori îl privea pe William și observa cât de bine se simțea acesta, era fericită în fiecare din răgazurile de cinci minute în care avea ocazia să se plimbe cu el prin sala de bal, iar el îi povestea despre partenerile lui de dans.

Era bucuroasă pentru că se știa admirată și era fericită pentru că o așteptau cele două dansuri promise lui Edmund, la care se va gândi cu plăcere în cea mai mare parte a restului serii, făcându-i-se atât de des onoarea de a fi invitată la dans de către unul sau altul dintre invitați, încât angajamentul ei cu Edmund se afla într-o veșnică perspectivă. A fost fericită chiar și atunci când, în sfârșit, s-a întâmplat, însă nu datorită vreunei efuziuni sentimentale din partea lui sau a exprimării unor tandre galanterii, ca acelea care îi binecuvântaseră dimineața. Cugetul lui era extenuat, iar fericirea ei izvora din faptul că era prietena în preajma căreia Edmund își putea regăsi liniștea.

— Sunt plictisit de atâta politețuri, îi mărturisi el. Am vorbit fără încetare toată noaptea, fără să am nimic de spus. Cu tine, Fanny, mă pot odihni. Tu nu dorești neapărat să-ți fac conversație. Hai să ne permitem luxul de a tăcea.

Lui Fanny nu-i venea nici măcar să-i facă cunoscută încuviințarea ei. O asemenea stare cauzată, probabil, de aceleași sentimente pe care i le dezvăluise de dimineață, trebuia respectată în mod deosebit, astfel că dansară împreună cele două dansuri într-o tăcere atât de sobră, încât ar fi putut satisface pe oricine ar fi dorit să observe dacă nu cumva sir Thomas se gândea la o soție pentru mezinul său.

Seara îi prilejuise lui Edmund prea puțină satisfacție. Mary Crawford fusese foarte bine dispusă cu ocazia primului lor dans, dar veselia ei nu avea de ce să-l reconforteze: îl întristă, mai degrabă, decât să-i sporească liniștea iar mai târziu, când se simți îndemnat să-i caute din nou prezența, îl îndurerase profund prin felul în care se referise la calitatea pe care era pe punctul de a și-o asuma. Vorbiseră și tăcuseră; el argumentase, ea îl ridiculizase. Apoi se despărțiseră la fel de jigniți și unul și celălalt. Fanny, care nu se putuse abține să nu-i urmărească din priviri, măcar puțin, văzuse suficient ca să fie mulțumită. Era inuman să fie fericită, când Edmund suferea.

La încheierea celor două dansuri promise lui Edmund, dispoziția și capacitatea ei de a continua se apropiaseră de final; sir Thomas, observând că mai degrabă mergea, decât dansa, fără suflu, cu mâna lăsată pe lângă trup, îi porunci să se așeze, ca să se odihnească. În acel moment se așeză lângă ea și Henry Crawford.

— Biata Fanny! exclamă William, venind la ea pentru o clipă, să vadă cum se simțea și agitând evantaiul partenerei sale, ca pentru a o face pe sora sa să-și vină în fire. Cât de curând a obosit! Păi distracția este doar la început. Sper să fim la fel de vioi și în următoarele două ore. Cum de te poți istovi atât de curând?

— Atât de curând! Dragul meu prieten, interveni sir Thomas consultându-și ceasul. Este ora trei dimineața și sora dumitale nu este obișnuită cu ore atât de târzii.

— Atunci, Fanny, să nu te trezești mâine înainte de plecarea mea. Dormi atât cât simți nevoia și nu-ți face griji în privința mea.

— Oh! William...

— Cum! Avea de gând să se trezească înainte de plecarea ta?

— Oh, da, domnule, strigă Fanny, ridicându-se repede de la locul ei ca să vină mai aproape de unchiul său. Trebuie să mă trezesc și să iau micul dejun cu el. Va fi pentru ultima oară, știți; ultima lui dimineață petrecută cu mine.

— Ai face mai bine să te abții. El urmează să dejuneze și să plece la nouă și jumătate. Domnule Crawford, parcă la ora aceea l-ați invitat?

Fanny era, însă, prea stăruitoare și avea ochii în lacrimi, pentru a putea fi refuzată, astfel încât, sir Thomas sfârși prin a spune un grațios: "Bine, bine!" care însemna că n-are nimic împotrivă.

— Da, la nouă și jumătate, îi confirmă Henry lui William, în timp ce ultimul deja îi părăsea, iar eu voi fi punctual, pentru că nici o soră plină de bunătate nu se va trezi mâine mai devreme, ca să stea după mine.

Apoi continuă, adresându-i-se lui Fanny pe un ton mai scăzut:

— Nu va exista decât o casă plină de tristețe de care să fug. Fratele dumitale va găsi ideile mele în privința trecerii timpului foarte diferite de ale sale, mâine dimineață.

După un scurt moment de gândire, sir Thomas îl invită pe Crawford să li se alăture a doua zi pentru un mic dejun matinal, în loc să-l servească de unul

singur acasă: urma să participe și el. Repeziciunea cu care invitația lui fu acceptată, îl convinse că bănuielile stârnite, în mare măsură, după cum trebuia să recunoască el însuși, chiar de acest bal, erau bine fondate. Domnul Crawford era îndrăgostit de Fanny. Putea să anticipeze cu multă plăcere ce avea să urmeze. Nepoata lui nu-și exprimă mulțumirea față de gestul pe care tocmai îl făcuse. Sperase să-l aibă pe William numai pentru ea în ultima dimineață petrecută împreună. Ar fi însemnat, pentru ea, o favoare. Dar cu toate că speranțele îi fuseseră risipite, nu se gândise nici un moment să protesteze. Dimpotrivă, era atât de neobișnuită să se țină cont de dorințele ei sau ca un lucru anume să se desfășoare conform așteptărilor ei, încât era mult mai dispusă să fie surprinsă și bucuroasă că năzuința ei ajunsese atât de departe, decât să se plângă de obstacolele care îi apăreau apoi în cale.

La scurt timp după aceea, sir Thomas se amesteca din nou puțin în propriile ei intenții, sfătuind-o să se ducă de îndată la culcare. "A o sfătui" era expresia pe care o întrebuințase, fiind, în realitate, o recomandare destul de severă, astfel încât lui Fanny nu-i mai rămăsese decât să se ridice și, însoțită de cuvintele foarte cordiale de despărțire adresate de domnul Crawford, să părăsească liniștită sala de bal; oprindu-se la ușă, asemenea Doamnei din Branhholm Hall, "o clipă, doar, nimic mai mult", pentru a cuprinde tabloul vesel care i se înfățișa și pentru a arunca o ultimă privire la cele cinci sau șase perechi pline de voieșie care erau încă bine puse pe treabă; apoi, furișându-se încet pe scara principală, urmărită de neîntreruptul dans popular, cuprinsă de speranțe și temeri febrile, îndestulată de supă și vin fiert¹⁸, obosită și cu picioarele tremurându-i, neliniștită și agitată, dar simțind, cu toate acestea și în pofida a orice altceva, că balul acela fusese, într-adevăr, unul încântător.

Îndepărtând-o în felul acela, poate că sir Thomas nu luase în considerare numai starea ei de sănătate. Era posibil să i se fi părut că domnul Crawford stătuse în preajma ei suficient de mult, doar dacă nu dorea, cumva, să sugereze că ar fi fost o soție bună, punându-i în valoare supușenia.

¹⁸ Negus (în orig.), vin fiert, cu apă, zeamă de lămâie, mirodenii (n. trad.)

Capitolul XXIX

Balul luase sfârșit, iar micul dejun urma să se termine și el, curând; ultimul sărut de rămas bun fusese dat, iar William plecase. Domnul Crawford sosise foarte punctual, așa cum anunțase dinainte, iar masa fusese scurtă și plăcută.

După ce îl petrecuse pe William până în ultimul moment, Fanny se întoarse, cu inima plină de tristețe, în sufragerie, pentru a deplânge melancolica schimbare; unchiul ei, înțeleghător, o lăsă acolo să plângă în liniște, închipuindu-și, probabil, că scaunele acum neocupate ale fiecăruia dintre cei doi tineri domni ar fi putut să-i taie elanul afecțiunii și că resturile de carne rece de porc și muștar din farfuria lui William nu puteau decât să-i reducă la jumătate intensitatea sentimentelor, care trebuiau împărțite și la cojile sparte de ou din cea a domnului Crawford. Fanny rămase și plânse ”*con amore*”, cum presupunea unchiul ei, însă *con amore* fratern și nu de alt gen. William plecase, iar acum Fanny simțea că irosise jumătate din durata vizitei lui cu griji inutile și preocupări egoiste, care nu aveau nici o legătură cu el.

Starea de spirit a lui Fanny era de așa natură, încât nu se putea nicidecum gândi la mătușa Norris, singură în căsuța ei mică, fără să-și reproșeze o oarecare lipsă de atenție față de aceasta; mult mai puțin liniștită îi era conștiința în legătură cu întrebarea dacă făptuise, spusese și gândise tot ce ar fi trebuit față de William, în timpul șederii sale de două săptămâni.

Era o zi tristă și melancolică. La scurt timp după prânzișor, Edmund își luă rămas bun de la ei pentru o săptămână, încălecă pe cal și plecă la Peterborough. Din noaptea trecută nu mai rămaseră decât amintirile, dar nimeni căruia să i le poată împărtăși. Îi vorbi mătușii Bertram, trebuia să discute cu cineva despre bal, dar ea observase atât de puțin din ceea ce se petrecuse și era atât de puțin curioasă să afle mai multe, încât era prea mare truda. Lady Bertram nu era foarte

sigură de toaleta nimănui, nici de locul pe care îl ocupase la masă unul sau altul dintre invitați, doar de ale sale.

Nu-și mai putea aduce aminte ce auzise în legătură cu una dintre domnișoarele Maddox, nici de remarca lui lady Prescott în legătură cu Fanny; nu era sigură dacă, oare, Colonelul Harrison se referea la domnul Crawford, ori la William, când afirmase că era tânărul cel mai chipeș din sala de dans tocmai atunci cineva îi șoptea ceva, iar ea uitase să-l întrebe pe sir William despre cine fusese vorba.

Acestea au fost intervențiile ei cele mai lungi și cel mai limpede de înțeles, restul constau doar din molatece: ”Da, da, prea bine, așa ai procedat? Asta a făcut? Nu am observat. Nu îi pot deosebi unul de altul.” Era foarte neplăcut, dar, poate, ceva mai bine decât ar fi fost răspunsurile tăioase ale mătușii Norris; aceasta, aflându-se acasă împreună cu tot surplusul de jeleuri, ca să aibă grijă de o servitoare bolnavă, în micul lor grup domnea liniștea și mulțumirea, deși nici acestea nu se manifestau în exces.

Seara se scurse la fel de încet ca ziua.

— nu-mi pot închipui ce se petrece cu mine, se plânse lady Bertram, când serviciul de ceai fu dat la o parte. Nu sunt în apele mele. Trebuie să fie din cauză că am stat până târziu noaptea trecută. Fanny, trebuie să faci ceva să mă ții trează. Nu pot nici să lucrez. Adu cărțile de joc; nu mă simt deloc în apele mele.

Fanny aduse cărțile și jucă cribbage¹⁹ cu mătușa ei până la culcare; pentru că sir Thomas citea ceva în gând, nu se mai auzi nici un sunet în încăpere în următoarele două ore, în afară de socotelile necesare jocului:

— Și cu asta fac treizeci și unu... patru în mână și opt în casă... Dumneavoastră trebuie să faceți cărțile, doamnă; doriți să le fac în locul dumneavoastră?

Fanny se gândea și iar se gândea la diferența pe care douăzeci și patru de ore o însemnase în privința camerei în care se aflau acum și în toată partea aceea a casei. Noaptea trecută era plină de veselie și surâsuri, agitație și mișcare, zgomot și strălucire, în salon și în afara salonului, peste tot. Acum domnea doar lăncezeala și pustiul.

Odihna unei nopți bune îi îmbunătăți starea de spirit. A doua zi se gândi la William cu mai multă voioșie și, pentru că dimineața i se oferă ocazia să vorbească despre noaptea de joi cu doamna Grant și sora ei într-un mod foarte

plăcut, cu toate exagerările unor imaginații bogate și toate râsetele jucăușe care au atât de multă importanță, când se referă la umbra unui bal ce a trecut, reuși, după aceea, fără prea mult efort, să-și aducă gândurile la starea lor calmă.

Acum formau un grup mult mai mic decât cunoscuse Fanny vreodată, în decursul unei întregi zile petrecute împreună, iar cel de care depindeau în mare măsură mângâierea și veselia fiecărei reuniuni familiale, era acum plecat. În curând urma să fie tot timpul absent și Fanny era recunoscătoare că reușea, în momentul acela, să se afle în aceeași încăpere cu unchiul ei, să-i audă glasul, să-i asculte întrebările și să le răspundă, fără să se simtă atât de nefericită pe cât fusese deunăzi.

— Simțim lipa celor doi tineri ai noștri, constată sir Thomas și în prima și în a doua zi, după cină, în cercul lor foarte restrâns.

Din respect față de ochii lui Fanny, care înotau în lacrimi, nu se mai vorbea nimic despre acest subiect, în afară de îndemnul de a bea un pahar în sănătatea lor. A doua zi, lucrurile fură duse ceva mai departe. William era amintit cu multă amabilitate și era pomenită speranța promovării sale.

— Nu avem nici un motiv să nu credem, adăugă sir Thomas, că vizitele pe care ni le va face de acum încolo vor fi semnificativ mai frecvente. Cât despre Edmund, va trebui să ne obișnuim fără el. Aceasta va fi ultima iarnă în care ne va mai aparține, așa cum s-a stabilit.

— Așa este, încuviință lady Bertram, dar mi-aș dori să nu trebuiască să plece. Prea au început toți să plece. Aș vrea să rămână acasă.

Această dorință se referea mai ales la Julia, care ceruse de curând permisiunea să plece în oraș cu Maria și sir Thomas considerase că era mai bine să i se dea acesteia încuviințarea; lady Bertram, care, dată fiind bunătatea ei, nu i-ar fi interzis acest lucru, deplângea în prezent, în perspectiva întoarcerii Juliei, schimbarea pe care plecarea acesteia o produsese, întoarcere care, în alte condiții, ar fi trebuit să fi avut deja loc până acum. În ceea ce îl privea, sir Thomas se strădui, cu ajutorul argumentelor de bun simț, s-o facă pe soția sa să se împace cu acest aranjament. Îi zugrăvi tot ceea ce ar trebui să simtă un tată grijuliu și o mamă afectuoasă la desfătarea propriilor copii. Lady Bertram încuviință toate acestea cu un "Da" liniștit, iar la capătul unui sfert de oră de meditare, în tăcere se auzi:

— Dragul meu, mă gândeam... mă bucur foarte tare că am luat-o pe Fanny

s-o creștem, pentru că acum, când toți ceilalți sunt plecați, ne dăm seama cât de bine am procedat.

Sir Thomas relua de îndată această mărturisire, adăugând:

— Este foarte adevărat. Îi demonstrăm astfel lui Fanny ce fată bună considerăm noi că este, lăudând-o cu ea de față, se dovedește a fi o tovarășă foarte prețuită. Am fost atât de buni cu ea și acum ne-a devenit de-a dreptul necesară.

— Da, spuse repede lady Bertram, și este o adevărată alinare să ne gândim că va rămâne mereu cu noi.

Sir Thomas, zâmbind pe jumătate, îi aruncă o privire nepoatei sale, după care răspunse grav:

— Sper că nu ne va părăsi, măcar până când se va stabili într-o altă casă, care i-ar putea asigura o fericire mai mare decât cea pe care a cunoscut-o aici.

— Iar acest lucru este foarte puțin probabil să se întâmple, sir Thomas. Cine ar putea s-o invite? Maria ar putea fi foarte bucuroasă s-o primească la Sotherton, din când în când, dar nu s-ar gândi, în nici un caz, să-i ceară să locuiască acolo; sunt convinsă că o duce mult mai bine la noi și, în afară de asta, eu nu mă pot descurca fără ea.

Săptămâna care se scurse atât de liniștit și pașnic în reședința de la Mansfield, avu un aspect cu totul diferit la Parohie. Tinerelor din cele două familii, cel puțin, le aduse sentimente foarte felurite. Ceea ce pentru Fanny însemna tihnă, pentru Mary era plictiseală. Era ceva ce decurgea din deosebirea de fire și de obișnuințe: una atât de ușor de mulțumit, cealaltă atât de puțin dispusă să îndure. Din unele puncte de vedere, erau exact una opusul celeilalte. Pentru firea lui Fanny, absența lui Edmund constituia, prin cauza care o provocase, o adevărată alinare. Pentru Mary, era neplăcută din toate considerentele. Simțea lipsa companiei lui în fiecare zi, aproape în fiecare oră și avea prea multă nevoie de prezența sa ca să nu resimtă altceva în afară de iritare, când se gândea la motivul care îl determinase să plece. Edmund n-ar fi putut născoci nimic mai plauzibil să-i sporească însemnătatea, decât această săptămână de absență, care se întâmplase să coincidă cu plecarea fratelui ei împreună cu William Price și să desăvârșească genul acesta de despărțire a unui grup care fusese atât de însuflețit. Resimțea acest lucru foarte intens. Nu mai rămăsese acum decât un trio tăcut, sechestrat în casă de ploi și ninsori, neavând

nimic de făcut și nesperând să apară nici o schimbare. Supărată, cum era, pe Edmund, care se conforma propriilor lui idei și acționa în virtutea acestora, în ciuda ei, și aceasta o mâniase atât de tare, încât abia se putuseră despărți ca doi prieteni la sfârșitul balului, nu se putea abține să se gândească la el neîncetat, în lipsa lui, stăruind asupra calităților și duioșiei lui și tânjind din nou după întâlnirile lor aproape zilnice din ultimul timp. Absența lui se prelungea inutil de mult. Nu ar fi trebuit să plănuiască o absență atât de îndelungată, n-ar fi trebuit să plece de acasă pentru o săptămână, când propria ei plecare de la Mansfield era atât de apropiată. Apoi începu să se învinovățească pe ea însăși. Ar fi dorit să nu i fi vorbit cu atâta patimă ultima oară. Se temea că îi scăpaseră câteva cuvinte mai tari, precum și alte câteva mai disprețuitoare, la adresa oamenilor bisericii și acest lucru n-ar fi trebuit să se întâmple. Era o dovadă de proastă creștere; nu se cădea. Ar fi dorit din toată inima să nu fi rostit acele cuvinte. Supărarea ei nu se sfârși o dată cu încheierea săptămânii. Toate cele de până acum erau suficient de neplăcute, dar mai avea de trecut prin multe când ziua de vineri sosi, fără ca Edmund să-și fi făcut încă apariția; sosi și sâmbăta, dar nu și Edmund. Cu ocazia unei vizite scurte la cealaltă familie, pe care o prilejui ziua de duminică, află că, de fapt, Edmund scrisese acasă, anunțând că își amâna venirea pentru că îi promisese unui prieten să rămână câteva zile în plus. Dacă înainte resimțise nerăbdare și regrete, dacă îi păruse rău din cauza afirmațiilor făcute, temându-se că acestea ar fi putut avea un efect prea puternic asupra lui, acum se temea de același lucru, numai că de zece ori mai intens. Mai mult decât atât, trebuia să se confrunte cu un sentiment dezagreabil, întru totul nou pentru ea: gelozia. Prietenul lui Edmund, domnul Owen, avea, la rândul lui, surori; le-ar putea găsi atrăgătoare. În orice caz, însă, faptul că el prefera să rămână departe într-un moment în care, după toate planurile făcute din timp, ea trebuia să plece la Londra, semnifica ceva ce ea nu putea să suporte. Dacă Henry s-ar fi întors deja, așa cum spusese că o va face, după trei sau patru zile, acum ar fi trebuit deja să fi părăsit Mansfield. Deveni, deci, imperios necesar să intre în legătură cu Fanny și să încerce să afle ceva mai mult. Nu mai putea suporta să trăiască așa, într-o nefericită singurătate, astfel încât își croi drum prin Mansfield Park, prin troienele unui drum pe care le socotise neînvinș cu o săptămână în urmă, în speranța de a afla măcar și un singur amănunt în plus, din dorința de a-i auzi rostit măcar numele. Prima jumătate de oră se pierdu în zadar, deoarece Fanny și

lady Bertram se aflau împreună și, dacă n-o putea vedea pe Fanny singură, nu avea nici o speranță s-o descoasă. Când lady Bertram părăsi, în sfârșit, salonul, domnișoara Crawford începu, aproape imediat, cu o voce cât se putea mai inexpressivă:

— Și ce părere aveți despre șederea atât de îndelungată departe de casă a vărului Edmund? Fiind acum singura tânără de aici, cred că trebuie să aveți cel mai mult de suferit din această cauză. Trebuie că îi duceți dorul. Faptul că absența lui se prelungește vă surprinde?

— Nu știu ce să spun..., rosti Fanny cu ezitare. Da, cred că nu mă așteptam la aceasta în mod deosebit.

— Poate că de fiecare dată va lipsi mai mult decât a afirmat că se va întâmpla. Așa procedează, în general, toți tinerii domni.

— Nu este și cazul lui Edmund, nici atunci când l-a vizitat prima dată pe domnul Owen, nu s-a întâmplat acest lucru.

— Casa trebuie să i se pară mai primitoare de această dată. Este un tânăr foarte, foarte plăcut și nu mă pot împiedica să fiu preocupată de faptul că s-ar putea să nu-l revăd înainte de plecarea mea la Londra, cum se pare că se va fi și întâmpla. Îl aștept pe Henry de pe o zi pe alta și, de îndată ce se va înapoia, nu mă va mai reține nimic la Mansfield. mi-ar fi făcut plăcere să-l mai fi văzut o dată pe Edmund, recunosc. Va trebui să-i transmiteți complimentele mele... Da, cred că asta este ce îi voi transmite: complimente. Oare nu lipsește ceva din limba engleză, domnișoară Price, ceva intermediar între complimente și... și iubire, care să se potrivească genului de relație de amicitie care s-a instalat între noi? Atâtea luni! Amicitie? Complimentele, totuși, ar putea fi considerate suficiente în cazul de față... Scrisoarea lui a fost mai lungă? Măcar descrie pe larg cu ce își ocupă timpul? Dorește să rămână și pentru sărbătorile de iarnă?

— Nu am auzit decât o parte din scrisoare, care era adresată unchiului meu, dar am impresia că era una foarte scurtă; sunt sigură că nu erau decât câteva rânduri. Tot ce am înțeles a fost că prietenul său a insistat să stea mai mult și că el a fost de acord cu acest lucru. Câteva zile în plus sau o săptămână... nu sunt sigură.

— Oh! dacă i-a scris tatălui său... Am crezut că era posibil ca scrisoarea să-i fi fost adresată mamei lui sau dumneavoastră. Dacă, însă, i-a scris tatălui său, nu este de mirare că a fost concis. Cine i-ar putea scrie nimicuri lui sir Thomas?

Dacă v-ar fi scris dumneavoastră, ar fi fost, desigur, mai detaliată. Ați fi aflat despre baluri și petreceri. V-ar fi făcut o descriere despre tot și despre toată lumea. Câte domnișoare Owen sunt?

— Trei mai mari.

— Au aptitudini muzicale?

— Nu știu. Nu am auzit nimic în acest sens.

— Acesta este prima întrebare, știți, spuse domnișoara Crawford, încercând să pară veselă și indiferentă, pe care orice doamnă care cântă ea însăși, o pune despre altcineva. Este, însă, o nesăbuiță să pui întrebări despre oricare tinere domnișoare, despre oricare trei surori care au crescut mari, pentru că toată lumea știe, fără să i se fi spus, exact cum pot fi: foarte bine educate, plăcute și, desigur, printre ele, una foarte frumoasă. Există câte o persoană frumoasă-n orice familie; este o regulă. Două dintre ele cântă la pian și una la harpă; și toate trei au voce și cântă, ori ar cânta dacă li s-ar fi predat acest lucru, ori cântă cu atât mai frumos cu cât nu le-a învățat nimeni, cam așa ceva.

— Nu știu nimic despre domnișoarele Owen, repetă calm Fanny.

— ”Nu știți și nici nu vă pasă”, cum se spune. Niciodată o vorbă din popor nu a exprimat mai bine o atitudine de indiferență. Și, într-adevăr, cum ar putea cuiva să-i pese de cei pe care nu i-a văzut niciodată? Ei bine, când vărul dumneavoastră se va întoarce acasă, va găsi un Mansfield foarte liniștit; toți gălăgioșii vor fi plecat: fratele dumneavoastră, fratele meu și eu însămi, dar nu-mi place ideea de a o părăsi pe sora mea, acum, că momentul se apropie. Nici ea nu dorește plecarea mea.

Fanny se simți obligată să spună ceva.

— Nu vă puteți îndoi de faptul că mulți vă vor simți lipsa, zise ea.

Mary Crawford își luă privirea de la ea, ca și când ar fi dorit să asculte sau să vadă ceva anume, după care spuse, râzând:

— Oh, da! Le va fi dor ca de orice pacoste gălăgioasă, atunci când aceasta este îndepărtată; adică se va simți o mare deosebire. Dar nu încerc să storc complimente; nu trebuie să mă măguliți. Dacă mi se va simți lipsa, mă voi întoarce. Pot fi găsită, de către cei care doresc să mă revadă. Nu mă voi afla în nici un ținut sălbatic, îndepărtat sau inaccesibil.

Fanny nu se mai simți capabilă să intervină, iar domnișoara Crawford fu dezamăgită, pentru că nădăjduse să audă câteva asigurări agreabile despre

propria ei persoană, venind din partea cuiva care, considera ea, ar fi trebuit să spună ceva, astfel încât se posomorî din nou.

— În legătură cu surorile Owen, reveni ea la scurt timp după aceea, presupunând că una dintre ele s-ar stabili la Thornton Lacey, ce părere ați avea despre aceasta? S-au întâmplat și lucruri mai ciudate. Aș îndrăzni să afirm că ar putea să încerce. Și pe bună dreptate, deoarece ar fi un aranjament foarte convenabil pentru ele. Nu m-ar surprinde și nu le-aș putea învinui. Este de datoria fiecăreia să se aranjeze cum poate mai bine. Fiul lui sir Thomas este cineva și acum se află pe teritoriul lor. Tatăl lor este preot, fratele lor este preot, așa că sunt toți, împreună, oameni ai bisericii. El este proprietatea lor de drept; le aparține în mod cât se poate de legitim... Nu spuneți nimic, domnișoară Price, nici o vorbă? Sincer vorbind, acum, nu vă așteptați mai degrabă la asta, decât la altceva?

— Nu, răspunse Fanny hotărâtă, nu mă aștept deloc la așa ceva.

— Deloc! exclamă domnișoara Crawford cu vioiciune. Mă surprinde acest lucru. Dar m-aș încumeta să afirm că știți cel mai bine, întotdeauna mi-am închipuit acest lucru, nu sunteți de părere că Edmund se va căsători vreodată, sau, poate, chiar imediat?

— Nu, nu cred, afirmă Fanny încet, nevoind să confirme vreuna din acele păreri.

Mary o privi cu atenție și, căpătând mai mult curaj din îmbujorarea care urmă curând unei astfel de examinări, mai spuse doar:

— Vărul dumneavoastră ar face mai bine dacă ar rămâne așa cum este.
Apoi trecu la alt subiect.

Capitolul XXX

Neliniștea domnișoarei Crawford fu mult alinată de această conversație și plecă, spre casă, într-o dispoziție care ar fi putut sfida, aproape, încă o săptămână petrecută într-un cerc atât de restrâns, pe o vreme la fel de urâtă, dacă ar fi fost pusă la încercare. Aceeași seară îl aduse înapoi pe fratele ei de la Londra, cu aceeași, dacă nu mai mult decât obișnuita sa voioșie, nu mai avea de ce să se străduiască s-o pună la încercare pe a ei însăși. Refuzul lui statornic de a-i dezvălui de ce plecase, nu era decât prelungirea unei glume care, cu o zi în urmă ar fi fost considerată enervantă, dar acum părea o ghidușie nostimă, bănuită a nu ascunde decât ceva care promitea să fie o surpriză plăcută.

Ziua următoare îi aduse o nouă surpriză domnișoarei Crawford. Henry spusese că va trece doar să se intereseze ce mai făcea familia Bertram și că se va întoarce în zece minute; era, însă, deja plecat de vreo oră. Când sora lui, care îl așteptase să se plimbe împreună prin grădină, îl întâmpină plină de nerăbdare, la o cotitură a drumului și exclamă: ”Dragul meu Henry, unde ai stat atâta timp?”, el recunoscuse faptul că petrecuse tot acest răstimp în compania lui lady Bertram și a lui Fanny.

— Dar chiar o oră și jumătate! îl muștră Mary.

Acesta era, însă, numai începutul surprizelor.

— Da, Mary, răspunse el, luându-i brațul sub al lui și plimbându-se pe cărarea șerpuită, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit:

— Nu am putut să plec de acolo mai repede; Fanny arăta ncântător! Sunt destul de hotărât, Mary. Am luat definitiv această hotărâre. Te va uimi, oare? Trebuie să știi că sunt foarte decis s-o cer în căsătorie pe Fanny Price.

Surpriza era, acum desăvârșită, deoarece, în ciuda a ceea ce comportarea lui ar fi putut să sugereze, bănuiala că fratele ei ar putea avea o astfel de idee nu-i

trecuse nici o clipă prin minte surorii sale; chipul ei arăta atât de limpede uimirea de care era cuprinsă, încât el fu obligat să repete ceea ce spusese, cu și mai multă convingere și solemnitate. Certitudinea alegerii lui o dată recunoscută, ideea nu a fost rău primită. Se amesteca chiar și puțină plăcere, în surpriza resimțită. Mary se afla într-o stare de spirit în care s-ar fi bucurat foarte tare de o legătură de rudenie cu familia Bertram și n-ar fi deranjat-o ca fratele ei să realizeze o căsătorie chiar puțin sub nivelul lui social.

— Da, Mary, sosi asigurarea finală a lui Henry, sunt, pur și simplu, captivat. Cunoști intențiile mele superficiale de la început; asta reprezintă sfârșitul lor. Îmi place să mă laud că am înregistrat progrese considerabile în ceea ce privește afecțiunea ei; a mea este definitiv statornicită.

— Ferice de ea! exclamă Mary când îi reveni graiul. Ce partidă bună pentru fata asta! Dragul meu Henry, aceasta este prima mea impresie; cea de-a doua, pe care ți-o voi împărtăși cu la fel de multă sinceritate, este aceea că îți încuviințez alegerea din tot sufletul și că îmi exprim speranța să fii fericit, la fel de călduros pe cât îți urez și îți doresc acest lucru. Vei avea o soție tare dulce și drăguță; plină de recunoștință și devotament. Exact ceea ce meriți. Ce partidă uimitoare pentru ea! Doamna Norris se referea adeseori la norocul pe care îl are Fanny; ce va mai avea, oare, de spus acum? Cererea aceasta în căsătorie va încânta toată familia! Și are câțiva prieteni adevărați printre membrii ei! Cât se vor bucura aceștia! Dar spune-mi tot despre asta! Vorbește-mi la nesfârșit. Când ai început să te gândești serios la ea?

Nimic n-ar fi fost mai imposibil decât răspunsul la o astfel de întrebare, cu toate că nimic n-ar fi fost mai agreabil decât ca aceasta să fie pusă.

Cum reușise hotărârea aceasta plăcută să se furișeze în sufletul lui, n-ar fi putut spune. După ce repetase aceeași frază, cu o foarte mică variație în alegerea cuvintelor, pentru a descrie acel sentiment de trei ori la rând, sora lui îl întrerupse nerăbdătoare, zicând:

— Ah, dragul meu Henry, acesta este, deci, motivul pentru care te-ai dus la Londra! Aceasta era treaba pe care afirmai că o ai! Ai dorit să te consulți cu Amiralul înainte de a face pasul hotărât?

El negă foarte hotărât. Își cunoștea unchiul prea bine pentru a-l consulta în legătură cu un proiect matrimonial. Amiralul detesta căsătoria și o considera un păcat de neiertat pentru un tânăr ce beneficia de o bună avere personală.

— Când o va cunoaște pe Fanny, continuă Henry, o s-o placă la nebunie. Este exact genul de femeie care să risipească orice prejudecată a unui om precum Amiralul, pentru că ar descri-o ca fiind femeia ideală, dacă ar deține delicatețea necesară în exprimare pentru a zugrăvi în cuvinte propriile sale idei. Până când totul va fi stabilit în afara oricărei îndoieli, el nu va afla nimic despre această chestiune. ...Dar nu ai descoperit încă motivul plecării mele la Londra.

— Bine, bine, îmi este de ajuns. Știu acum cui i se datorează acest lucru și nu mă mai grăbesc atât de tare să aflu și restul. Fanny Price! Minunat, chiar minunat! E grozav că Mansfield a făcut atât de mult pentru tine, că tu ți-ai întâlnit destinul la Mansfield! Ai dreptate; nu ai fi putut face o alegere mai bună. Nu poate exista o fată mai bună în întreaga lume, iar tu nu duci lipsa averii; cât despre legăturile ei de rudenie, acestea sunt cum nu se poate mai bune. Bertram este, fără îndoială, una dintre familiile cele mai vechi din acest ținut. Ea este nepoata lui sir Thomas Bertram; asta va fi de ajuns pentru restul lumii. Dar continuă, continuă. Spune-mi mai mult. Ce planuri ai? Ea știe ce noroc are?

— De fapt... nu.

— Ce mai aștepți, atunci?

— Nimic mai mult decât o ocazie potrivită... Mary, ea nu este ca verișoarele ei, dar sper să n-o pețesc în zadar.

— Oh, nu! Este imposibil. Chiar dacă ai fi fost mai puțin agreabil, presupunând că încă nu este îndrăgostită de tine, deși mă îndoiesc de acest lucru, și tot ai putea sta fără nici o grijă în această privință. Drăgălășenia și gratitudinea cu care este înzestrată din fire o vor face să primească de îndată propunerea ta. Sunt convinsă, în adâncul sufletului, că nu se va căsători cu tine fără să te iubească, deoarece, dacă există vreo tânără pe lume care să nu poată fi influențată de ambiție, cred că ea este aceea. Cere-i să te iubească și nu te va refuza niciodată!

De îndată ce nerăbdarea ei fu potrivită, Henry deveni la fel de fericit să povestească, precum era sora lui să asculte, astfel încât urmă o conversație la fel de plină de interes pentru ea, cât era și pentru el însuși, cu toate că, de fapt, nu avea nimic de relatat în afara sentimentelor lui și nimic asupra căruia să stăruie, în afara calităților lui Fanny. Frumusețea chipului și a ținutei lui Fanny, manierele grațioase ale lui Fanny și bunătatea inimii lui Fanny au constituit un subiect inepuizabil. Gingășia, modestia și drăgălășenia firii ei au fost călduros

detaliate; delicatețea aceea care este atât de importantă în ochii unui bărbat când evaluează o femeie, și pe care, mai degrabă, o apreciază acolo unde nu se află, decât să creadă că nu există. Avea motive întemeiate să aibă încredere și să-i laude caracterul. Îl observase deseori pus la încercare. Exista, oare, vreun membru al familiei, cu excepția lui Edmund, care nu-i pusese tot timpul la încercare, într-un fel sau altul, răbdarea și capacitatea de a îndura? Sentimentele ei erau, fără îndoială, intense. Să o fi văzut cu fratele ei! Ce putea dovedi mai convingător sensibilitatea inimii ei care îi egala bunătatea? Ce putea fi mai încurajator pentru un bărbat care aspira la iubirea ei? Perspicacitatea ei se situa în afară oricărei suspiciuni, fiind rapidă și limpede, iar manierele îi oglindeau modestia și claritatea gândirii. Și asta nu era totul! Henry Crawford avea prea mult bun simț ca să nu aprecieze valoarea existenței unor bune principii, la cea pe care și-o alesese drept soție, deși era prea puțin obișnuit să reflecteze la modul serios, pentru a cunoaște și denumirea acestora; când se referi la Fanny, ca având un comportament decent și consecvent, un respect atât de înalt pentru onoare și o aplicare atât de riguroasă a etichetei, care, toate, ar fi putut sta cheazășie pentru orice bărbat despre deplina lui încredere în credința și puritatea ei, el exprimă, de fapt, ceea ce îi fusese inspirat de conștiința faptului că Fanny își însușise reguli de viață foarte bune și că era o persoană religioasă.

— M-aș putea încrede în eacomplet și absolut, afirmă el. Asta și doresc, de fapt.

Sora lui putea foarte bine, considerând, așa cum se și întâmpla, că părerea lui despre Fanny Price era cu doar foarte puțin mai presus de meritele acesteia, să se bucure de perspectiva propriilor ei proiecte de viitor.

— Cu cât mă gândesc mai mult la acest lucru, exclamă ea, cu atât sunt mai convinsă că procedezi așa cum trebuie și, cu toate că nu aș fi crezut niciodată că Fanny Price era genul de fată care să te atragă, acum sunt sigură că ea este cea care te va face fericit. Planul viclean pe care îl aveai în ceea ce o privea, s-a dovedit a fi, în final, o idee isteată. Amândoi veți beneficia de pe urma ei.

— Nu a fost bine, nu a fost bine deloc să acționez în felul acela față de o ființă ca ea, dar pe atunci n-o cunoșteam; dar ea nu va avea nici un motiv să deplângă ziua în care am avut, pentru prima dată, o astfel de idee. O voi face foarte fericită, Mary, mai fericită decât a fost vreodată, mai fericită decât a văzut pe altcineva fiind. Voi părăsi Everingham și voi închiria o locuință în vecinătate,

poate Stanwix Lodge. Voi închiria Everingham pe o perioadă de șapte ani. Sunt sigur că pot găsi un chiriaș foarte convenabil chiar în momentul în care voi deschide gura. Aș putea numi, chiar acum, trei persoane care ar fi de acord cu toate condițiile mele și chiar mi-ar mulțumi.

— Ha! exclamă Mary. Să te stabilești la Northampton-shire! Chiar că ar fi plăcut! Atunci am putea fi toți împreună.

Chiar în clipa în care afirmă acest lucru se reculese, dorind să fi rămas nespus; nu era cazul să fie tulburată, pentru că fratele ei n-o vedea în calitate de presupus locatar al parohiei din Mansfield și îi adresează o invitație amabilă la viitoarea lui locuință, afirmând că era cea mai îndreptățită s-o onoreze.

— Va trebui să petreci împreună cu noi mai mult de jumătate din timp, spuse el. Nu pot fi de acord ca sora noastră să beneficieze de prezența ta aceeași perioadă de timp ca aceea petrecută la Fanny și la mine, pentru că atunci vom avea drepturi egale asupra ta. Fanny va fi și ea ca o soră pentru tine!

Lui Mary nu-i mai rămase decât să-și manifeste recunoștința și să-i dea asigurări, la modul foarte general. Acum devenise foarte hotărâtă să nu fie mult timp nici oaspetele fratelui, nici al surorii ei.

— Îți vei împărți timpul între Londra și Northampton-shire?

— Da.

— Ai dreptate. În Londra vei avea, desigur, o locuință a ta, personală; nu vei mai locui la Amiral. Dragul meu Henry, cât de bine va fi să te îndepărtezi de Amiral, înainte ca purtarea ta să aibă de suferit din contactul cu manierele lui, înainte să te molipsit de unele dintre părerile lui nesăbuite sau să te fi obișnuit să aștepti servirea mesei de parcă ar fi suprema binecuvântare de pe lume! Probabil că nu-ți dai seama de beneficii, pentru că respectul pe care i-l porți te face să nu le vezi, dar, după părerea mea, faptul că te căsătorești de tânăr ar putea constitui salvarea ta. Să te fi urmărit cum începeai să semeni cu Amiralul, în exprimare sau fapte, înfățișare sau gesturi, mi-ar fi frânt inima.

— Haide, haide, nu gândim chiar la fel în cazul acesta. Amiralul are defectele lui, însă este un om foarte bun care s-a purtat mai bine decât un tată cu mine. Puțini părinți m-ar fi lăsat să fac fie și jumătate din ce mi-a oferit el libertatea de a face. Nu trebuie s-o întărâți pe Fanny împotriva lui. Eu doresc să-i fac să se placă unul pe celălalt.

Mary se abținu să spună ce credea, și anume că nu puteau exista două

persoane în viață a căror fire și comportare să fie mai diferite: timpul îi va demonstra și lui acest lucru. Nu își putu împiedica următoarea opinie în legătură cu Amiralul:

— Henry, o prețuiesc atât de mult pe Fanny Price încât, dacă aş putea presupune că următoarea doamnă Crawford ar avea măcar jumătate din bunul simț pe care biata și nefericita mea mătușă îl avea, aş împiedica această căsătorie, dacă mi-ar sta în putință. Însă te cunosc: știu că soția pe care ai iubi-o ar fi cea mai fericită dintre femei și chiar dacă ai înceta s-o mai iubești, aceasta va afla în tine toată generozitatea și buna creștere a unui aristocrat.

Neputința de a nu face tot ce era, omeneste, posibil pentru a o face fericită pe Fanny Price sau de a înceta s-o iubească a constituit, desigur, fondul răspunsului lui elocvent.

— Dacă ai fi văzut-o în dimineața aceasta, Mary, continuă el, răspunzând cu atâta drăgălășenie și răbdare tuturor solicitărilor neroade ale mătușii ei, lucrând cu aceasta și pentru aceasta, cu tenul îmbujorat în timp ce se apleca asupra lucrului, revenind, apoi, la locul ei, pentru a termina de scris un bilet, pentru a-i face un serviciu femeii aceleia stupide, și toate acestea cu o delicatețe atât de neprefăcută, de parcă era ceva de la sine înțeles să nu aibă nici un moment de răgaz pentru ea însăși, cu părul pieptănat la fel de îngrijit ca întotdeauna și cu o buclă mititică ce îi tot cădea pe frunte, în timp ce scria, și pe care ea o dădea în spate. În mijlocul tuturor acestora, continua să mi se adreseze din când în când, sau să asculte cu plăcere ce aveam de spus. Dacă ai fi văzut-o astfel, Mary, nu ai fi menționat posibilitatea ca fascinația pe care o exercită asupra inimii mele să înceteze vreodată.

— Dragul meu Henry, strigă Mary, oprindu-se brusc și zâmbindu-i, cât mă bucur să constat că ești atât de îndrăgostit! Acest lucru mă încântă... Ce vor spune, însă, doamna Rushworth și Julia?

— Nu îmi pasă nici ce vor spune, nici ce vor simți. Vor avea ocazia să observe ce fel de femeie este aceea de care mă pot atașa, de care se poate atașa oricare bărbat cu judecată. Sper ca această dezvăluire să le folosească la ceva. Vor avea și ele ocazia s-o vadă pe verișoara lor tratată așa cum se cuvine și aş dori să se poată rușina din toată inima de propria lor neglijență și lipsă de înțelegere... Se vor înfuria, adăugă el, după un moment de tăcere și pe un ton mai puțin pătimăș. Doamna Rushworth va fi foarte pornită. Va fi un hap amar pentru

ea, va simți, pentru scurt timp, un gust neplăcut, după care o va înghiți și va uita; nu sunt atât de îngâmfat încât să presupun că sentimentele ei sunt mai trainice decât ale altor femei, cu toate că am constituit obiectul atenției ei. Da, Mary, Fanny a mea va simți o mare diferență: zi de zi, ceas de ceas, în atitudinea oricărei persoane care va intra în legătură cu ea și va fi o încununare a fericirii mele, să știu că faptul acesta mi se datorează mie, că eu sunt cel care îi ofer importanța care i se cuvine. Acum Fanny se află într-o situație de dependență, de neajutorare, este lipsită de prieteni, neglijată și omisă.

— Nu, Henry, nu de toată lumea; nu este uitată de toată lumea, nu este lipsită de prieteni, nici uitată. Vărul ei, Edmund, n-o uită nici o clipă.

— Edmund! Adevărat, cred că este, în general, bun cu ea; la fel și sir Thomas, în felul lui, numai că procedează ca un unchi bogat, vorbă lungă, aflat pe o poziție superioară și care procedează după bunul lui plac. Ce pot face sir Thomas și Edmund, împreună, pentru fericirea, confortul, onorabilitatea și demnitatea ei în ochii lumii, mai mult decât mine?

Capitolul XXXI

Henry Crawford reveni la Mansfield Park și a doua zi dimineață, ba chiar la o oră mai matinală decât o cerea o vizită obișnuită. Cele două doamne se aflau în sufrageria unde luau micul dejun și, din fericire pentru el, la intrarea lui, lady Bertram se afla tocmai pe punctul de a părăsi camera. Ajunsese aproape de ușă și, nedorind pentru nimic în lume să-și fi dat acea osteneală degeaba, ieși după o primire politicoasă a musafirului, o scurtă propoziție din care se deducea că era binevenit și un ”Dă-i de știre lui sir Thomas” adresat servitorului.

Henry, nespus de bucuros de plecarea ei, se înclină și o urmări plecând, după care, fără să mai piardă nici o clipă, se întoarse imediat spre Fanny și, scoțând la iveală câteva scrisori, i se adresă, cu cea mai vie însuflețire:

— Trebuie să recunosc că mă simt infinit obligat oricărei ființe care îmi oferă un asemenea prilej de a vă vedea singură: îmi doream acest lucru mai mult decât vă puteți închipui. Cunoscând, așa cum cunosc, sentimentele de soră pe care le nutriți, nu aș fi putut îndura ca oricine altcineva din această casă să fi împărtășit, alături de dumneavoastră, această primă destăinuire a noutăților pe care le aduc. A fost numit. Fratele dumneavoastră este ofițer. Îmi revine nețărmurita satisfacție de a vă felicita cu ocazia promovării fratelui dumneavoastră. Iată aici și scrisorile care anunță acest fapt și care tocmai mi-au parvenit. Veți dori, poate, să le citiți.

Fanny nu putea să vorbească, dar el nici dorea ca ea să spună ceva.

Să observe expresia ochilor ei, modificarea culorii obrazilor, succesiunea sentimentelor, trecând de la neîncredere, încurcătură și ajungând la fericire, îi era de ajuns. Fanny luă scrisorile de îndată. Prima era de la Amiral care îl informa pe nepotul său, în câteva cuvinte, că avusese succes în acțiunea pe care o întreprinsese, și anume în promovarea tânărului Price; această misivă mai

includea alte două, una din partea Secretarului Primului Lord către un prieten, pe care amiralul îl ajutase în carieră, cealaltă de la prietenul amintit către el, din care reieșea că domnia-sa era foarte fericit să ia în considerare recomandarea lui sir Charles, faptul că sir Charles era extrem de încântat de ocazia care i se oferea să-și demonstreze profunda considerație față de amiralul Crawford și că vestea numirii domnului William Price în funcția de ofițer secund al cutterului Maiestății Sale "Thrush", stârnise multă satisfacție într-un cerc larg de persoane.

Mâna lui Fanny tremura, în timp ce citea aceste scrisori, privirea i se plimba de la una la alta, iar inima îi palpita de emoție; Crawford continuă cu neprefăcută însuflețire, să-și exprime propriul interes în cele petrecute.

— Nu mă voi referi la propria mea mulțumire, spuse el, oricât ar fi aceasta de mare, pentru că n-o am în vedere decât pe a dumneavoastră. În comparație cu dumneavoastră, cine ar avea mai mult dreptul la o asemenea fericire? Aproape că mi-a părut rău, fiindcă eram primul care aflasem ceea ce dumneavoastră ar fi trebuit să fi știut înaintea oricui altcuiva. Cu toata acestea, nu am pierdut nici măcar o clipă. Poșta a întârziat în această dimineață, dar de îndată ce a sosit, nu a mai existat nici o secundă de zăbavă. Cât de nerăbdător, cât de agitat, cât de nestăpânit am fost din acel moment, nici nu voi încerca măcar să vă descriu; cât de mult m-a chinuit, cât de crud m-a dezamăgit să nu fi reușit să obțin acest rezultat în timp ce mă aflam la Londra! Am rămas acolo zi după zi, în speranța aceasta, pentru că nimic altceva, mai puțin drag inimii mele, nu m-ar fi putut reține nici jumătate din timpul petrecut acolo, în așteptare, în loc să mă fi întors la Mansfield. Dar cu toate că unchiul meu a răspuns rugăminții mele cu toată căldura pe care aș fi putut s-o sper și s-a pus imediat pe lucru, piedici rezultând din absența unuia dintre prieteni și angajamentele asumate de cel de-al doilea, pe care nu am mai putut îndura să aștept să se termine, cunoscând, de asemenea, pe ce mâini bune lăsam toată afacerea, luni am plecat de acolo, în speranța că poșta nu va trece de prea multe ori înainte de a-mi parveni, în sfârșit, misive ca acestea pe care le țineți acum în mână. Unchiul meu, care este cel mai bun om din lume, și-a dat toată silința, cum eram convins că va face, după ce l-a cunoscut pe fratele dumneavoastră. A fost încântat de el. Până mai ieri nu mi-am îngăduit să spun în ce măsură a fost impresionat, nici să repet măcar jumătate din ceea ce amiralul a rostit drept laude la adresa fratelui dumneavoastră. Am amânat toate acestea până când aprecierile lui ar fi putut fi considerate drept cuvintele unui

prieten, așa cum o poate dovedi ziua de astăzi. Aș mai putea să afirm că nici eu însumi nu aș fi putut dori ca William Price să trezească un interes mai mare, sau să fi primit urări mai călduroase și recomandări mai bune decât cele pe care i le-a acordat unchiul meu, după seara pe care au petrecut-o împreună.

— Înseamnă, atunci, că toate acestea vi se datorează dumneavoastră? strigă Fanny. Doamne sfinte! Cât de bun, cât de infinit de bun ați fost! Dumneavoastră, într-adevăr, ați... a fost dorința dumneavoastră? Vă rog să mă scuzați, dar sunt uluită. Amiralul Crawford este cel care a intervenit? Cum s-a întâmplat? Sunt foarte tulburată.

Henry a fost fericit s-o lămurească, începând cu etapele preliminare și explicându-i, foarte amănunțit, care fusese contribuția lui. Ultima lui călătorie la Londra nu avusese alt scop decât cel de a-l introduce pe fratele ei în Hill Street și de a-l convinge pe Amiral să facă uz de cunoștințele sale, pentru a determina avansarea acestuia. Aceasta fusese intenția lui, pe care n-o dezvăluise nimănui: nu-i spusese vreun cuvânt nici măcar lui Mary. Cât timp rezultatul nu era sigur, n-ar fi acceptat să se implice cu tot sufletul, dar aceasta era misiunea pe care și-o asumase. Și vorbea cu un asemenea entuziasm despre propria lui intervenție, folosea expresii atât de frumoase, era atât de expansiv în relatarea interesului lui profund în descrierea unor perspective și aspirații care erau mai mult decât putea el spune, încât Fanny n-ar fi putut rămâne insensibilă la elanul lui, dacă ar fi fost în stare să-l urmărească; numai că inima ei, sentimentele ei, erau încă atât de răscolite, încât nu putea să audă decât fragmente din ce îi spunea, chiar și despre William, și să exclame, atunci când el mai făcea o pauză:

— Câtă amabilitate, cât de multă amabilitate. Oh, domnule Crawford, vă suntem infinit de îndatorați! Dragul, dragul de William!

Fanny sări cât colo și se îndreptă grăbită către ușă, strigând:

— Mă voi duce la unchiul meu. Unchiul trebuie să afle cât mai repede tot ce mi-ați spus.

Era, însă, un lucru de neacceptat. Ocazia era mult prea favorabilă, iar Henry prea nerăbdător. Se duse imediat după ea. "Nu trebuia să plece, trebuia să-i mai îngăduie încă cinci minute" și îi luă mâna, conducând-o la locul ei; se afla deja pe la mijlocul pledoariei lui, înainte ca Fanny să ajungă să bănuiască motivul pentru care fusese reținută. Când îl înțelese, văzându-se în situația de a se aștepta din partea ei să creadă că dăduse naștere unor sentimente pe care inima lui nu le

mai simțise niciodată până atunci și că tot ceea ce întreprinsese în favoarea lui William trebuia pus pe seama atașamentului lui excepțional față de ea, a devenit nespus de stingherită și, timp de câteva momente, incapabilă să spună ceva. Nu putea să creadă altceva decât că era o nesăbuiță, o simplă glumă și o galanterie din partea lui, menită s-o înșele pe moment; nu putea decât să simtă că era tratată incorect și nedemn, într-un mod pe care nu-l meritase nicidecum. Era însă atitudinea care îl caracteriza, bucată ruptă din ceea ce observase și altcândva; nu-și va permite ei însăși să arate nici jumătate din neplăcerea pe care o simțea, pentru că el îi crease o obligație pe care nici o lipsă de delicatețe din partea lui n-o putea determina s-o desconsidere. Pe când inima ei tresălta încă, de bucurie și recunoștință, în numele lui William, nu era în stare să se supere foarte tare pe ceva care n-o afecta decât pe ea însăși; după ce își retrăsese de două ori mâna din mâna lui și încercase de două ori, fără rezultat, să se depărteze de el, se ridică de pe scaun și îi zise, cuprinsă de agitație:

— Nu, domnule Crawford, vă rog, nu! Vă implor să nu faceți asta... Acest gen de conversație este foarte neplăcut pentru mine. Trebuie să plec. Nu pot să vă mai ascult.

Dar el continua să vorbească, descriind iubirea pe care o simțea pentru ea, rugând-o să se întoarcă și, în sfârșit, folosind cuvinte atât de simple încât să fie purtătoarele unui singur înțeles pentru ea, să se ofere pe el însuși, ființa sa, averea sa, tot ce îi aparținea, bunăvoinței ei de a-l accepta. Așa stăteau lucrurile; o mărturisise, în sfârșit! Uimirea și confuzia ei sporiră și, încă nesigură dacă era cazul să-l ia în serios, Fanny de-abia îi mai făcea față. El insistă să capete un răspuns.

— Nu, nu, nu! strigă ea ferindu-și fața. Toate acestea nu sunt decât o prostie. Nu mă necăjiți... Nu mai pot să vă ascult. Bunătatea manifestată față de William mă face să mă simt mai îndatorată față de dumneavoastră decât ar putea cuvintele s-o descrie, dar nu doresc, nu pot să îndur, nu trebuie să ascult astfel de... Nu, nu vă mai gândiți la mine în felul acesta. Dar sunt sigură că nu vă gândiți la mine... Știu că toate acestea nu înseamnă nimic.

Fugise de lângă el și, în același moment, se auzi vocea lui sir Thomas, care vorbea cu un servitor în drumul lui spre încăperea în care se aflau. Nu mai era timp pentru alte asigurări sau rugăminți, deși, să trebuiască să se despartă de ea într-un moment în care doar propria ei modestie, cum considera mintea lui

aprinsă, stătea în calea fericirii pe care și-o dorea, era o crudă necesitate. Fanny ieși în grabă pe ușa opusă celei de care se apropia unchiul ei și porni să străbată în toate sensurile camera de la răsărit, pradă celei mai mari tulburări născute din lupta sentimentelor ei contrare, înainte ca scuzele sau curtoazia lui sir Thomas să ia sfârșit, ori ca acesta din urmă să înceapă să înțeleagă vestea cea veselă pe care vizitatorul său venise să i-o comunice.

Fanny era emoționată, se gândea, tremura în legătură cu tot ce se întâmplase; era agitată, fericită, nefericită, infinit recunoscătoare, îngrozitor de jignită. Era cu neputință de crezut! Atitudinea lui era de neiertat, de neînțeles! În toate acțiunile lui, era imposibil să nu amestece și ceva rău. Cu puțin timp înainte, o făcuse cea mai fericită dintre ființele de pe pământ, iar acum o insultase: nu știa ce să spună, ce să creadă sau cum să privească lucrurile. Nu putea să admită că vorbise serios, dar ce ar fi putut scuza folosirea, de către el, a unor astfel de vorbe și de propuneri, dacă nu însemnau nimic?

William era ofițer. Acesta era un fapt de netăgăduit și în afara oricărei îndoieli. Se va gândi tot timpul la acest lucru și va trece cu vederea tot restul. Domnul Crawford, mai mult ca sigur, nu-i va mai vorbi în felul acela niciodată: trebuie să fi observat cât de inoportun fuseseră primite vorbele lui; altminteri, cu cât de multă recunoștință s-ar fi putut gândi la el, pentru prietenia pe care i-o purtase lui William!

Nu se va îndepărta de camera de răsărit mai mult decât până la capătul scărilor principale, până când se va fi asigurat că Henry Crawford părăsise reședința; când s-a convins de plecarea lui, a fost nerăbdătoare să coboare, să se afle în compania unchiului ei, să împărtășească încântarea ei cu el și să beneficieze de pe urma informațiilor cunoscute de el, sau de presupunerea lui în legătură cu ce îl aștepta mai departe pe William. Sir Thomas era la fel de bucuros cât și-ar fi putut ea dori să fie, foarte amabil și comunicativ; au purtat împreună o discuție atât de plăcută despre William, încât Fanny ar fi putut considera că nu se întâmplase nimic supărător, de fapt, până când află, spre sfârșitul conversației, că domnul Crawford era așteptat să se întoarcă și să ia masa acolo, în aceeași zi. Aceasta a fost o veste cât se poate de neplăcută deoarece, chiar dacă era posibil ca el să nu mai dea nici un moment atenție celor petrecute, pentru ea ar fi fost destul de stânjenitor să-l revadă atât de curând.

Fanny a încercat să se împace cum putea mai bine cu această idee; s-a

străduit din răspuțeri, în timp ce ora mesei se apropia, să se liniștească și să pară ca de obicei, însă i-a fost imposibil să nu se simtă foarte rușinată și stingherită când musafirul lor a intrat în salon. Nu ar fi putut să-și închipuie că era posibil, oricare ar fi fost împrejurările, să se simtă atât de îndurerată în prima zi în care aflase despre promovarea lui William.

Henry Crawford nu numai că s-a aflat în salon, dar foarte curând s-a aflat și aproape de ea. Avea de transmis un bilețel din partea surorii lui. Fanny nu-l putea privi în față, dar în vocea lui nu se simțea nici o urmă a rătăcirii de mai înainte. Despături imediat biletul, bucuroasă să aibă ceva de făcut și fericită, în timp ce îl citea, că neastâmpărul mătușii Norris, care era, de asemenea, invitată la masă în ziua aceea, o ascundea puțin vederii.

”Draga mea Fanny,

Pentru că astfel te voi putea numi de acum încolo, spre nemărginita ușurare a limbii care s-a poticnit la apelativul de «domnișoara Price» în ultimele, cel puțin, șase săptămâni, nu-l pot lăsa pe fratele meu să plece fără să-ți adresez câteva rânduri de felicitare și fără să-mi dau, foarte bucuroasă, asentimentul și aprobarea. Tot înainte, draga mea Fanny, fără nici o teamă; nu există nici un obstacol demn de menționat. Îmi place să cred că încuviințarea mea va însemna ceva, așa că poți să-i adresezi cele mai dulci surâsuri în această după-amiază și să mi-l trimiți înapoi chiar mai fericit decât era când a plecat.

Cu multă afecțiune, M.C.”

Aceasta nu era deloc o exprimare care să-i facă vreun bine lui Fanny, pentru că, deși citise rândurile de mai sus cu prea multă grabă și zăpăceală ca să-și formeze cea mai limpede idee despre ce dorea, de fapt, să spună domnișoara Crawford, reieșea, totuși, clar, că voia s-o complimenteze în legătură cu afecțiunea pe care o resimțea fratele ei față de ea și chiar părea să creadă că aceasta era luată în serios. Fanny nu mai știa ce să facă. Ideea că era vorba de ceva serios o făcea să se simtă nefericită; în orice caz, era descumpănită și neliniștită. Era nefericită ori de câte ori i se adresa domnul Crawford, iar acesta îi vorbea mult prea des. Fanny se temea că sesiza ceva anume în vocea și atitudinea lui când vorbea cu ea, care era foarte diferit de modul în care li se adresa celorlalți. Tihna ei în ceea ce privea masa aceea se destrămase, de-abia putea înghiți câte ceva, iar atunci când sir Thomas observă, bine dispus, că

bucuria îi tăiase pofta de mâncare, era gata să intre în pământ de rușine, de groaza a ceea ar fi putut crede domnul Crawford din afirmația aceea deoarece, cu toate că nimic n-ar fi putut s-o facă să-și întoarcă privirea spre dreapta, unde ședea acesta, simțea că ochii lui se îndreptaseră, de îndată, direct spre ea. Fanny era mai tăcută decât de obicei. Nu ar fi intervenit nici atunci când subiectul discuției era William, pentru că numirea lui se datora tot cuiva din partea dreaptă și legătura dintre cele două era dureroasă. Se gândi, apoi, că lady Bertram stătuse la masă mai mult decât oricând și începu să se teamă că nu va mai scăpa niciodată de acolo, dar sosi, în sfârșit, momentul în care trecură în salon și i se oferă ocazia de a crede ce dorea, în timp ce mătușile ei întorceau subiectul promovării lui William pe toate părțile. Doamna Norris părea mai încântată de economia pe care acest lucru i-o va prilejui lui sir William, decât de orice altceva.

— Acum William va fi în stare să se întrețină singur, ceea ce va însemna foarte mult pentru unchiul lui, chiar dacă nu știa exact cât cheltuise unchiul lui în această privință; mai mult decât atât, urma să simtă o diferență și în cadourile pe care ar fi urmat să le primească ea însăși.

Era foarte bucuroasă de ceea ce îi dăruise lui William la despărțire, nespun de bucuroasă că îi stătuse în putință ca, fără inconveniente materiale, să-i ofere, chiar atunci, ceva destul de semnificativ ca valoare, adică în ceea ce privea mijloacele ei limitate, pentru că acum toate acelea îi vor fi utile pentru amenajarea noii sale cabine. Știusese că William trebuia să facă anumite cheltuieli, că va avea multe de cumpărat, cu toate că, mai mult ca sigur, tatăl și mama lui îl vor putea îndruma astfel încât să poată achiziționa toate cele trebuincioase la prețul cel mai mic. Oricum, doamna Norris se bucura că reușise să-și dea și ea obolul în această privință.

— Îmi pare bine că i-ai oferit ceva mai mult, zise lady Bertram, cu seninătatea cea mai încrezătoare, pentru că eu nu i-am dat decât zece lire.

— Adevărat? exclamă doamna Norris, înroșindu-se. Pe cuvântul meu, trebuie să fi plecat, atunci, de aici, cu buzunarele bine garnisite și, în plus, fără nici o cheltuială pentru călătoria lui la Londra.

— Sir Thomas a fost de părere că zece lire vor fi suficiente.

Doamna Norris, nefiind deloc dornică să pună sub semnul întrebării suficiența acelei sume, începu să abordeze problema din altă perspectivă.

— Este uimitor, zise ea, cât de mult le costă tinerii pe rudele pe care le au, cu creșterea lor ca să le facă un rost pe lume! Cei în cauză se gândesc atât de puțin la cât se ridică aceste cheltuieli, sau la cât îi costă pe părinții, unchii și mătușile lor în decursul unui an. Să-i luăm, de exemplu, pe copiii surorii noastre Price; luați toți, împreună, aș putea să afirm că nimănui nu i-ar veni să creadă cât cheltuiește sir Thomas în fiecare an, ca să nu menționez și ceea ce fac eu pentru ei.

— Ai mare dreptate, soră, este așa cum zici. Dar, bieții de ei! Ei nu au de ales, iar tu știi că pentru sir Thomas nu înseamnă mare lucru. Fanny, William să nu uite de șalul meu, dacă se duce în Indiile de Est, iar eu o să-i plătesc pentru orice altceva merită să-mi ia de acolo. Aș dori să ajungă în Indiile de Est, ca să pot să am și eu un șal din partea aceea... Cred că voi dori două șaluri, Fanny.

Între timp, Fanny, vorbind doar atunci când era obligată s-o facă, se străduia să înțeleagă ce puseseră la cale domnul și domnișoara Crawford. Toate argumentele din lume se împotriveau seriozității lor, cu excepția spuselor și atitudinii lui Henry. Tot ce era firesc, posibil și rezonabil se opunea; toate obișnuințele lor și felul lor de a gândi, precum și toate defectele lor.

Cum ar fi putut ea să aibe un sentiment drăgăstos față de un bărbat care cunoscuse atâtea domnișoare, fusese admirat de atâtea dintre ele și flirtase cu atât de multe, infinit superioare ei însăși, care părea atât de puțin deschis unor intenții serioase, chiar atunci când cineva își dădea toată silința să i se facă plăcut, care gândea cu atâta superficialitate, neglijență, insensibilitate despre toate aceste lucruri, un om care însemna atât de mult pentru toată lumea, dar părea să nu găsească pe nimeni care însemne ceva pentru el însuși? Mai mult decât atât, cum s-ar fi putut presupune că sora lui, cu toate părerile ei îndrăznețe și mondene despre căsătorie, ar fi încurajat ceva în această direcție? Iarăși, nimic nu putea fi mai nefiresc. Fanny se rușina de propriile ei îndoieli. Orice explicație era mai plauzibilă decât un atașament real din partea domnului Crawford sau o încuviințare de netăgăduit din partea domnișoarei Crawford. Ajunsese să fie destul de convinsă de aceste adevăruri, înainte ca sir Thomas și Henry Crawford să li se alăture din nou. Dificultatea consta în a reuși să-și mențină rezerva la fel de ferm și după apariția domnului Crawford în încăpere, pentru că acesta o privise într-un fel pe care ea nu știuse cum să-l interpreteze printre înțeleșurile obișnuite; dacă ar fi fost vorba despre oricare alt bărbat, ar fi considerat că

însemna ceva foarte serios. Dar Fanny încă încerca să creadă că nu era altceva decât ceea ce domnul Crawford manifestase atât de des față de verișoarele ei și față de alte cincizeci de domnișoare. A crezut că dorea să-i vorbească fără ca ceilalți să audă ce avea să-i spună. și-a închipuit că încercase să facă acest lucru, în răstimpuri, întreaga seară, ori de câte ori sir Thomas nu se afla în încăpere sau când nu era monopolizat de doamna Norris, dar avu grijă să prevină apariția oricărei astfel de ocazii. În sfârșit, foarte târziu, el începu să facă aluzii la plecarea sa acasă, dar în momentul următor se întoarse spre ea, spunându-i:

— Nu aveți nimic de transmis lui Mary? Nici un răspuns la biletul ei? Va fi dezamăgită dacă nu va primi nici un semn din partea dumneavoastră... Vă rog, scrieți-i, fie și un singur rând.

— Oh, da! Bineînțeles, exclamă Fanny ridicându-se grăbită, cu repeziciunea dată de zăpăceală și de dorința de a scăpa cât mai repede. Îi voi scrie imediat.

Se duse la măsuța de scris la care obișnuia să scrie misivele mătușii sale și pregăti cele necesare, fără să aibă nici cea mai vagă idee despre ce ar fi putut să-i transmită domnișoarei Crawford. Citise biletul acesteia o singură dată; cum să răspundă la ceva atât de nepotrivit era o problemă extrem de neplăcută. Destul de lipsită de experiență în genul acesta de mesaje scurte, așternu următoarele rânduri, cu mâna și cu sufletul, tremurându-i:

”Vă sunt foarte îndatorată, dragă domnișoară Crawford, pentru amabilele dumneavoastră felicitări, în măsura în care acestea se referă la dragul meu William. Știu că restul celor scrise de dumneavoastră nu înseamnă nimic; sunt atât de nedemnă de cele sugerate de dumneavoastră, încât sper că veți scuza rugămintea mea de a nu le mai da nici un fel de importanță de acum înainte. Am ajuns să-l cunosc prea bine pe domnul Crawford pentru a nu înțelege atitudinea manifestată; dacă și el m-ar înțelege la fel de bine, mă încumet să afirm că s-ar comporta într-un mod diferit. Nu știu prea bine ce să scriu, dar ar însemna să-mi faceți o mare favoare, dacă nu ați mai menționa niciodată acest subiect. Cu mulțumiri pentru că mi-ați făcut onoarea de a-mi scrie, rămân, dragă domnișoară Crawford, a dumneavoastră, Fanny.”

Încheierea era scrisă cu o caligrafie de-abia inteligibilă din cauza unei temeri sporite, pentru că descoperise că domnul Crawford se îndrepta spre ea, sub pretextul de a lua biletul.

— Să nu credeți că doresc să vă zoresc, zise el cu voce înceată, observând graba uimitoare cu care compusese ea biletul. Nu puteți să vă imaginați că aş putea avea un astfel de interes. Vă implor, nu vă grăbiți.

— Oh! Vă mulțumesc. Aproape am terminat; va fi gata într-o clipă. Vă sunt foarte îndatorată; dacă veți fi atât de bun să i-l dați domnișoarei Crawford...

Biletul era acum întins spre el și trebuia să-l ia; cum Fanny își întoarse privirea de la el și se îndreptă, imediat după aceea, spre șemineu, unde se aflau strânși ceilalți, lui nu i-a mai rămas nimic altceva de făcut decât să plece imediat.

Fanny se gândi că nu mai cunoscuse niciodată o zi mai agitată decât aceea, plină atât de întristare, cât și de bucurie; din fericire bucuria nu era de genul celei care se stingea o dată cu trecerea zilei care a adus-o cu sine, pentru că fiecare nouă zi înțărirea convingerea avansării lui William, în timp ce întristarea, spera ea, urma să nu se mai întoarcă. Nu se îndoia că biletul ei urma să pară foarte urât caligrafiat și că exprimarea folosită ar fi făcut să se rușineze până și un copil, pentru că impasul în care se aflase nu-i permisesese să facă nici o stilizare, dar, cel puțin, acesta îi va convinge pe amândoi că atențiile pe care i le acorda domnul Crawford nu-i lăsau nici o impresie puternică și nu erau, în nici un fel, apreciate.

Capitolul XXXII

Fanny nu reușise nicidecum să-l uite pe domnul Crawford când se trezi, a doua zi dimineață, ba își reaminti și de biletul surorii lui și nu fu mai puțin enervată, decât fusese cu o seară în urmă. Dacă domnul Crawford ar binevoi să plece! Asta își dorea cel mai mult: să plece și s-o ia și pe sora lui cu el, așa cum stabilise și cum se întorsese la Mansfield să facă. De ce nu se întâmplase încă acest lucru, nu reușea să-și dea seama, pentru că domnișoara Crawford nu dorea să-și amâne plecarea. Fanny sperase ca, în cursul vizitei lui de ieri, să afle ziua hotărâtă pentru plecarea lor, însă el nu se referise la călătoria lor, ce trebuia să aibă loc în scurt timp.

Fanny nu a putut decât să fie uimită observându-l pe domnul Crawford îndreptându-se din nou spre reședința lor, ba chiar la o oră și mai matinală decât ieri. Venirea sa putea să nu aibă nimic de-a face cu ea, dar dorea, dacă era posibil, să evite întâlnirea cu el; aflându-se, în acel moment, pe scara spre etaj, decise să rămână acolo pe toată durata vizitei acestuia, cu excepția cazului în care ar fi fost chemată să coboare. Cum însă doamna Norris se afla încă la ei, pericolul de a fi solicitată părea destul de mic. Petrecu ceva timp cuprinsă de neliniște, ascultând, tremurând și temându-se ca va fi chemată dintr-un moment în altul. Nu se apropie nici un zgomot de pași de încăperea de la răsărit; se liniști treptat și reuși să rămână așezată găsindu-și ceva de făcut, reuși să creadă că domnul Crawford sosise și urma să plece, fără să aibe legătură cu ea. Se scursese aproape o jumătate de oră și Fanny reușise să se liniștească, când, dintr-o dată, se auzi zgomotul unor pași măsurați care se apropiau; erau niște pași grei, pași neobișnuiți pentru partea aceea a casei. Erau pașii unchiului ei, pe care îi recunoștea la fel de bine cum îi recunoștea și vocea: tremurase atât de des auzindu-i! Acum începu să tremure din nou, la ideea că venea să-i vorbească,

indiferent de subiectul discuției.

Într-adevăr, sir Thomas era cel care deschise ușa, întrebând dacă i se permitea să intre. Toată spaima resimțită în cursul vizitelor sale anterioare părea să fi reînviat în acel moment și Fanny se simți din nou ca atunci când urma să fie examinată la franceză. Era plină de atenții la adresa lui aducându-i un scaun și încercând să pară foarte onorată de vizita lui Sir Thomas, oprindu-se scurt după ce intrase, o întrebă, foarte surprins:

— De ce nu ai focul făcut astăzi?

Afară se depusese zăpadă pe jos și ea se înfășurase doar cu un șal.

— Nu îmi este frig, domnule: nu petrec niciodată mult timp aici în această perioadă a anului.

— Dar, în general, se face focul aici?

— Nu, domnule.

— Cum se poate așa ceva? Trebuie să fie vreo greșeală. Înțelesesem că ți se permisesse să folosești această încăpere, ca să ți se asigure mai mult confort. În dormitorul tău știi că nu se poate face focul, dar aici? Trebuie să fie o mare neînțelegere care trebuie îndreptată. Este cât se poate de neprielnic pentru tine să stai, fie și numai o jumătate de oră pe zi într-o încăpere neîncălzită. Nu ești o persoană rezistentă. Ești friguroasă. Mătușa ta, probabil, nu și-a dat seama de acest lucru.

Fanny ar fi preferat să rămână tăcută, dar, obligată să vorbească, nu s-a putut reține să sără în apărarea mătușii pe care o iubea cel mai mult, să spună ceva în care s-au putut distinge cuvintele: ”mătușa Norris”.

— Acum înțeleg, strigă unchiul ei, aducându-și aminte de ceva și refuzând să asculte mai departe. Înțeleg! Cumnată-mea ușa Norris a fost întotdeauna susținătoarea ideii, în modul cel mai înțelept, ca tinerii să fie crescuți fără să li se facă favoruri excesive; numai că în orice este nevoie de moderație. Este, desigur, foarte aspră și cu ea însăși ceea ce, bineînțeles, îi influențează părerea pe care o are despre trebuințele celorlalți. O înțeleg foarte bine și din alt punct de vedere. Știi care i-au fost, dintotdeauna, sentimentele. Principiul ei era bun în sine, dar este posibil să fi fost, și chiar cred că a fost, dus prea departe în cazul tău. Sunt conștient că uneori, în anumite privințe, s-a făcut în ceea ce te privește, o anumită deosebire care nu-și avea locul; te cunosc prea bine, Fanny, ca să pot presupune că vei avea vreodată resentimente din această cauză. Ai un mod de a

înțelege lucrurile care te va împiedica să le privești doar dintr-un singur punct de vedere și să le judeci numai prin prisma unui singure întâmplări. Vei lua în considerare tot ce s-a petrecut în trecut, te vei gândi la momente, persoane, împrejurări și îți vei da seama că acestea nu au fost deloc în mai mică măsură prietenii tăi, pentru că te-au educat și te-au pregătit pentru această modestie a condiției tale care pare să fie menirea ta. Cu toate că aplicarea tuturor acestora s-ar putea dovedi inutilă, a fost gândită totuși cu bune intenții; poți fi sigură de acest lucru, că orice avantaj dat de bunăstare va fi însoțit de privațiuni sau restricții prilejuite de dobândirea sa. Sunt convins că nu-mi vei înșela părerea pe care mi-am format-o despre tine și o vei trata, în orice ocazie, pe mătușa ta Norris, cu respectul și atenția care i se cuvin. Ajunge acum câte am vorbit despre asta. Ia loc, draga mea. Trebuie să-ți vorbesc câteva momente, nu te voi reține mult timp.

Fanny se supuse cu ochii plecați și începând să se îmbujoreze. După un scurt răgaz, sir Thomas, încercând să-și rețină un surâs, continuă.

— Poate nu știi că am avut un vizitator în dimineața aceasta. După micul dejun, mi-a fost anunțat domnul Crawford. Probabil că poți să ghicești ce îl adusesese la mine.

Fanny se înroșea din ce în ce mai tare, iar unchiul ei, dându-și seama că se simțea atât de stingherită încât nu putea nici să vorbească, nici să se uite la el, începu să-i descrie cum decursese vizita domnului Crawford.

Scopul acesteia fusese ca domnul Crawford să se declare drept pretendent la mâna lui Fanny, să facă o cerere lipsită de echivoc în acest sens și să pledeze pentru acordarea consimțământului de către unchiul ei care ținea locul părinților; se achitase de toate acestea atât de bine, într-un mod atât de deschis, atât de elocvent și de cuviincios, încât sir Thomas, convins că propriile lui răspunsuri și propriile lui observații fuseseră mai mult decât adecvate momentului, fiind extrem de fericit să poată oferi detalii despre conversația purtată și foarte puțin conștient de ce se petrecea în mintea nepoatei lui, își închipui că astfel de amănunte îi făceau mai multă plăcere ei decât lui însuși. Vorbi câteva minute bune, fără ca Fanny să îndrăznească să-l întrerupă. Era chiar foarte departe de gândul de a o face. Mintea ei se afla într-o stare de prea mare tulburare. Își modificase poziția și acum, cu ochii ațintiți asupra uneia din ferestre, își asculta unchiul, cuprinsă de cea mai mare descurajare. El se opri un moment, însă Fanny

de-abia observă acest lucru, până când sir Thomas, ridicându-se de pe scaun, îi zise:

— Și acum, Fanny, după ce m-am achitat de o parte din misiunea care îmi revenea și ți-am arătat că totul se află așezat pe baze din cele mai sigure și mai satisfăcătoare, pot să trec și la ultima parte a acesteia, rugându-te să mă însoțești până jos. Domnul Crawford, așa cum ți-ai dat, probabil, seama, se află încă aici. Este la mine în birou și speră să te întâlnească acolo.

La auzul acestei ultime propoziții, ce privire, ce tresărire, ce exclamație, îl uimără pe sir Thomas care o auzi izbucnind:

— Oh, nu, domnule, nu pot... nu pot să cobor să-l văd! Domnul Crawford ar trebui să știe, trebuie să știe deja acest lucru: i-am spus suficient de multe ieri, ca să se fi convins... mi-a vorbit și mie în legătură cu acest subiect și i-am spus, fără nici un ascunziș, că e unul foarte dezagregabil în ceea ce mă privește și că îmi e peste putință să împărtășesc buna lui intenție.

— Nu cred că înțeleg, spuse sir Thomas, așezându-se din nou. Îți era peste putință să împărtășești buna lui intenție? Ce înseamnă asta? Știu că ți-a vorbit ieri și, din câte am înțeles, a primit încurajarea de a merge mai departe, cât și-ar fi permis să-i arate o tânără cumpătată. Am fost foarte mulțumit de ce am dedus că fusese atitudinea ta în situația aceea; a dezvăluit o purtare demnă de toată lauda. Acum, însă, când și-a înaintat propunerea atât de cuviincios și onorabil, ce oprești îți mai stau în cale?

— Vă înșelați, domnule, strigă Fanny silită de tulburare să-i spună unchiului ei că greșea. Vă înșelați! Cum a putut domnul Crawford să facă o asemenea afirmație? Ieri nu l-am încurajat în nici un fel. Dimpotrivă, i-am răspuns, nu-mi pot aminti cuvintele exacte, dar sunt sigură că i-am zis că nu pot să ascult ce dorea să-mi spună, că, pentru mine, aceste aluzii îmi erau neplăcute din toate punctele de vedere și că îl imploram să nu-mi mai vorbească niciodată în felul acela. Sunt convinsă că i-am zis măcar atât, dacă nu și mai mult, și aș fi spus încă și ceva în plus, dacă aș fi fost convinsă că vorbea serios; nu-mi place... nu pot suporta să mi se atribuie mai mult decât... Am crezut că totul va trece nebagat în seamă... dar el... el...

Nu mai putea vorbi; aproape i se tăia se răsuflarea.

— Trebuie, oare, să înțeleg, întrebă sir Thomas după câteva clipe de tăcere, că intenționezi să-l refuzi pe domnul Crawford?

— Da, domnule!

— Chiar... îl refuzi?

— Da, domnule!

— Să îl refuzi pe domnul Crawford! De ce? Din ce motiv?

— Eu... eu nu pot să-l plac suficient de mult ca să mă căsătoresc cu el, domnule.

— Este foarte ciudat! răspunse sir Thomas pe un ton de calmă nemulțumire. Este ceva ce nu reușesc să înțeleg. Avem un tânăr care dorește să-ți ceară mâna și pe care totul îl recomandă: nu numai situația lui socială, averea și caracterul, ci având un mod plăcut de a fi ieșit din comun, precum și o iscusință și o artă a conversației apreciate de toată lumea. Și nici nu este o cunoștință recentă; îl cunoști de ceva timp. Mai mult decât atât, sora lui este prietena ta cea mai bună, iar faptul că el a făcut ce a făcut pentru fratele tău credeam că reprezintă aproape toată recomandarea de care aveai nevoie, chiar și în lipsa oricăror altora. Este foarte nesigur dacă aş fi putut, prin intermediul relațiilor mele, să obțin rapid avansarea lui William. Domnul Crawford a reușit deja acest lucru.

— Da, răspunse Fanny cu voce scăzută, coborând din nou privirea, cu reînnoită jenă.

Se simțea aproape rușinată de ea însăși, după tabloul pe care i-l zugrăvisese unchiul ei, că nu-l plăcea pe domnul Crawford.

— Trebuie să-ți fi dat seama, continuă repede sir Thomas, să fi înțeles de câtva timp, de schimbarea atitudinii domnului Crawford față de tine... Nu se poate să fi fost luată prin surprindere. Trebuie să fi observat că era mai atent față de tine și, cu toate că erai, întotdeauna, foarte retrasă, nu pot să-ți adresez nici o acuzație în această privință, nu am remarcat nici un moment că-l găseai respingător. Înclin să cred, Fanny, că nu-ți cunoști foarte bine sentimentele.

— Oh, ba da, domnule! Ba da. Atențiile lui au fost întotdeauna... ceea ce nu-mi plăcea la el.

Sir Thomas o privi și mai surprins.

— Așa ceva mă depășește, mărturisi el. Această afirmație necesită o explicație. Tânără cum ești, de-abia dacă ai avut ocazia să cunoști pe cineva, așa încât este aproape imposibil ca manifestarea afecțiunii lui...

Aici se opri și se uită fix la ea. Observă buzele ei alcătuiind un "nu", deși sunetul nu fusese încă articulat și fața era roșie ca purpura. Toate acestea la o

fată atât de modestă... puteau fi luate foarte bine drept o expresie a inocenței.

— Nu, nu știu nici măcar ce să zic... este imposibil. Ei bine, nu mai este nimic de spus.

Și, pentru câteva momente, chiar nu mai spuse nimic. Era adâncit în gânduri. La fel era și nepoata lui care încerca să se îmbărbăteze și să se pregătească pentru următorul val de întrebări. Ar fi preferat mai degrabă să moară, decât să mărturisească adevărul și spera ca, luând un scurt răgaz de gândire, să devină suficient de tare ca să nu se trădeze.

— Indiferent de interesul pe care alegerea domnului Crawford pare să-l justifice, continuă foarte stăpân pe el sir Thomas începând din nou să vorbească, dorința lui de a se căsători la o vârstă atât de tânără, mi se pare onorabilă. Sunt un susținător al căsătoriilor încheiate devreme, atunci când există și mijloacele necesare acestui lucru și aş îndemna orice tânăr care beneficiază de un venit îndestulător, să se așeze la casa lui cât de curând posibil după împlinirea vârstei de douăzeci și patru de ani. Sunt atât de convins de această necesitate, încât îmi pare rău când mă gândesc cât este de puțin probabil ca propriul meu fiu mai mare, vărul dumitale, TomBertram, să se căsătorească devreme; în prezent, din cât îmi pot da seama, căsătoria nu se numără printre proiectele sau gândurile sale. Aș dori să fie mai statornic.

Aici îi aruncă o privire lui Fanny, după care continuă:

— Pe Edmund în consider mult mai apt, prin modul lui de a fi și din deprinderi, să se căsătorească mai devreme decât fratele său. M-am gândit în ultimul timp că Edmund, într-adevăr, a întâlnit deja femeia pe care ar putea s-o iubească și pe care sunt convins că fiul meu cel mare încă nu a găsit-o. Am dreptate? Ești de acord cu mine, draga mea?

— Da, domnule.

Sir Thomas o spusese cu blândețe și mult calm, manifestând îngăduință în legătură cu fiii lui. Stingerea neliniștei lui nu-i servi la nimic nepoatei sale, deoarece comportarea ei absurdă fiind confirmată, neplăcerea lui crescuse; ridicându-se și începând să străbată încruntat încăperea, ceea ce Fanny își închipui că i se datora ei, cu toate că nu îndrăznea să ridice privirea, i se adresă, la scurt timp după aceea, cu voce autoritară:

— Ai vreun motiv oarecare, copilă, să crezi ceva rău despre firea domnului Crawford?

— Nu, domnule.

Ar fi dorit nespun de mult să adauge: ”în legătură cu normele lui de conduită, da”, dar curajul îi pieri la perspectiva îngrozitoare a unor astfel de discuții, explicații și, probabil, a eșecului de a-l convinge. Proasta părere a lui Fanny despre el se baza, în principal, pe observații pe care, de dragul verișoarelor ei, nu îndrăznea să le menționeze în fața tatălui acestora. Maria și Julia, dar în special Maria, erau atât de strâns implicate în purtarea ușuratică a domnului Crawford, încât nu putea să dezvăluie caracterul acestuia, fără să le trădeze și pe ele. Nădăjduise ca, pentru un om ca unchiul ei, atât de perspicace, cu un înalt simț al onoarei, atât de bun, simpla afirmare a existenței unei antipatii din partea ei să fi fost de ajuns. Spre imensul ei regret, constata că nu era.

Sir Thomas veni spre măsuța la care era ea așezată, tremurând nefericită și îi zise, cu o severitate rece:

— Se pare că nu folosește la nimic, orice ți-aș spune. Ar fi mai bine să punem capăt acestei discuții chinuitoare. Domnul Crawford nu mai poate fi lăsat să aștepte. Voi mai adăuga, așa cum consider că îmi dictează datoria de a-mi spune părerea în legătură cu propriul tău comportament, că mi-ai dezamăgit profund așteptările în ceea ce te privea și că te-ai dovedit a fi opusul a ceea ce credeam despre tine. Îmi formasem, Fanny, așa cum cred că ți-am dovedit-o și prin atitudinea mea, o părere foarte bună despre tine, de la întoarcerea mea în Anglia. Te considerasem complet lipsită de îndărătnicie, înfumurare și de orice tendință spre acea independență de spirit care predomină în zilele noastre la tinerele femei, fiind, în acest caz, neplăcută și dezgustătoare, mai presus de orice altă jignire. mi-ai demonstrat, cu această ocazie, că poți fi încăpățânată și capricioasă, că poți și vei lua hotărâri în nume propriu, fără nici o considerație față de cei care au, cu certitudine, un oarecare drept să te îndrume, și chiar fără să le ceri sfatul. Te-ai dovedit a fi foarte, foarte, diferită de tot ce mi-am închipuit. Avantajul sau dezavantajul prilejuite, cu această ocazie, familiei ta, părinților tăi, fraților și surorilor tale nu par să fi fost luate nici un moment în seamă, în gândurile tale. În ce fel ar fi putut ei beneficia, cât s-ar fi bucurat pentru tine, pentru o asemenea partidă, nu înseamnă nimic pentru tine. Nu te gândești decât la tine și, pentru că nu simți pentru domnul Crawford exact ceea ce închipuirea înfierbântată a unei tinere își imaginează că ar fi necesar să simtă pentru a fi fericită, ai luat hotărârea să-l refuzi pe loc, fără să dorești nici măcar

un mic răgaz de gândire, ceva mai mult timp pentru a judeca lucrurile la rece și pentru a-ți cerceta propriile sentimente, îndepărtând, într-un acces sălbatec de voință, un asemenea prilej de a-ți face o situație în viață, o situație atât de decentă și de nobilă cum, probabil, nu vei mai avea ocazia să-ți iasă vreodată în cale. Ai aici un tânăr de bun simț, plin de caracter, de pasiune, manierat și bogat, foarte atașat de tine, care îți cere mâna în modul cel mai onorabil; dă-mi voie să-ți spun, Fanny, că poți să mai petreci încă optsprezece ani pe lume, fără să mai fii curtată de un bărbat care să nu aibă nici jumătate din averea domnului Crawford și nici a zecea parte din calitățile lui. i-aș fi acordat bucuros mâna oricăreia dintre fiicele mele. Maria a făcut o căsătorie bună, însă dacă domnul Crawford ar fi cerut-o în căsătorie pe Julia, aș fi acceptat cu o satisfacție superioară și mult mai sinceră decât atunci când am încuviințat căsătoria Mariei cu domnul Rushworth.

După o secundă de tăcere, reluă:

— Și aș fi fost foarte surprins dacă oricare dintre fiicele mele, la primirea, în orice moment, a unei cereri în căsătorie, fie și pe jumătate atât de onorabilă precum este aceasta, de îndată și foarte hotărât, fără să-mi facă măcar plăcerea de a-mi cerere părerea sau sfatul, ar fi decis s-o refuze pe dată. Aș fi fost și foarte jignit de un asemenea mod de a proceda. Aș fi considerat-o drept o violare grosolană a îndatoririlor și a respectului. Dumneata... nu urmează să fii judecată după aceleași criterii. Nu îmi datorezi respectul unei fiice, dar, Fanny, dacă inima ta te poate absolve de ingratitudine...

Se opri. Fanny plângea în acest moment atât de amarnic, încât, oricât de supărat ar fi fost, nu dorea să mai insiste asupra aceluși subiect. Inima ei era aproape zdrobită sub apăsarea descrierii felului în care îi apărea ea lui sir Thomas, de acele acuzații atât de grave, atât de numeroase, crescând treptat în intensitate! Voluntară, îndărătnică, egoistă și nerecunoscătoare. Așa credea sir Thomas că era ea. Îi dezamăgise așteptările; îi pierduse stima. Ce avea să se aleagă de ea?

— Îmi pare foarte rău..., spuse ea nedeslușit printre lacrimi, îmi pare, într-adevăr, foarte rău...

— Îți pare rău! Da, sper că îți pare rău și vei avea, probabil, motive să-ți pară mult timp rău din cauza deciziei tale de astăzi.

— Dacă mi-ar fi posibil să acționez în alt fel..., adăugă ea cu un alt mare

efort, dar sunt absolut convinsă că nu aş putea să-l fac niciodată fericit şi că voi fi, eu însămi, nenorocită.

O nouă izbucnire în lacrimi; în pofida acesteia şi în pofida aceluia cuvânt de rău augur, "nenorocită", care i-a servit drept povaţă, sir Thomas a început să spere că puţină blândeţe, o uşoară schimbare de atitudine, ar putea să încline balanţa în favoarea acceptării cererii în căsătorie, prin rugămintea tânărului în persoană. Ştia că Fanny era foarte sfioasă şi excesiv de temătoare, astfel încât se gândi că nu era chiar imposibil ca, de fapt, cugetul ei se afle într-o asemenea stare, în care puţină insistenţă, puţină răbdare, dar şi puţină nerăbdare, un amestec judicios al tuturor acestora din partea pretendentului îndrăgostit, ar putea avea efectul dorit asupra ei. Dacă tânărul ar fi dorit să persevereze, dacă sentimentele lui ar fi fost suficient de intense încât să nu renunţe, sir Thomas ar fi început să spere din nou. Trecându-i toate aceste gânduri prin minte şi înveselindu-l, i se adresă din nou lui Fanny, pe un ton în care se simţea gravitatea cuvenită, dar mai puţin supărare:

— Ei bine, copilă, şterge-ţi lacrimile. Lacrimile nu-ţi folosesc la nimic, nu-şi au rostul. Trebuie, acum, să coborâm împreună. Domnul Crawford a fost deja lăsat să aştepte prea mult. Trebuie să-i dai, tu însăşi, răspunsul: nu ne putem aştepta ca el să fie mulţumit, dar eşti singura care poţi să-l lămureşti asupra temeiului înţelegerii greşite a propriilor tale sentimente, pe care, din nefericire pentru el însuşi, a inspirat-o. Eu nu sunt în măsură să fac acest lucru.

Fanny dovedi o asemenea aversiune, o asemenea neplăcere la ideea de a coborî să-l întâlnească, încât sir Thomas, după încă un moment de gândire, consideră că era mai bine să fie îngăduitor cu ea. Speranţele lui, atât în privinţa domnului, cât şi a domnişoarei în cauză, părură să sufere o uşoară scădere, ca o consecinţă a acestui fapt; când o privi, însă, pe nepoata lui şi observă starea chipului şi a întregii înfăţişări în care o adusesese plânsul de până atunci, se gândi că ar fi fost mai mult de pierdut, decât de câştigat, dintr-o întrevvedere imediată. Prin urmare, se retrase, după câteva cuvinte neutre, lăsându-şi biata nepoată să plângă în continuare din cauza celor petrecute şi să se simtă foarte abătută.

Mintea ei era cuprinsă de agitaţie. Trecut, prezent, viitor, toate erau cumplite. Supărarea unchiului ei, însă, o durea cel mai mult dintre toate. Egoistă şi nerecunoscătoare! Să îi apară într-o asemenea ipostază! Se simţea nefericită pentru totdeauna. Nu avea pe nimeni care să-i ţină partea, s-o sfătuiască, ori să

pledeze în numele ei. Singurul prieten pe care îl avea era absent. El și-ar fi putut îmblânzi tatăl, însă probabil că toată lumea, va crede despre ea că este egoistă și nerecunoscătoare. Va trebui să îndure acest reproș din nou, și din nou; îl va auzi, îl va constata, îi va tulbura existența mereu, de acum încolo, în orice referire la ea. Nu se putea împiedica să simtă un oarecare resentiment în ceea ce îl privea pe domnul Crawford; și, totuși, dacă ar iubi-o cu adevărat și ar fi, și el, nefericit! În jur nu părea să existe decât nenorocire.

Unchiul ei se întoarse peste aproximativ un sfert de ceas, iar Fanny era aproape să leșine la vederea lui. Totuși, el îi vorbi calm, fără asprime, fără reproșuri, astfel încât își mai reveni puțin. Vorbele, ca și atitudinea lui, o linișteau întrucâtva; sir Thomas începu prin a spune:

— Domnul Crawford a plecat: tocmai s-a despărțit de mine. Nu este nevoie să-ți repet ce s-a petrecut. Nu doresc să adaug o supărare în plus la ceea ce simți deja, prin relatarea celor resimțite de el. Este suficient să spun că s-a comportat în modul cel mai elegant și generos, fapt ce mi-a confirmat opinia foarte favorabilă pe care o aveam despre înțelegerea, sentimentele și firea lui. După ce i-am făcut o descriere a stării prin care treceai, a încetat imediat și cu cea mai mare delicatețe să insiste să te vadă, pentru moment.

În acest moment Fanny, care îl privise până atunci, lăsă din nou ochii în jos.

— Desigur, continuă unchiul ei, nu se putea presupune altceva decât că-mi va adresa rugămintea să-ți vorbească între patru ochi, fie și doar pentru cinci minute; o cerere prea firească, o solicitare prea îndreptățită pentru a fi refuzată. Nu a fost stabilit, însă, un moment anume; poate mâine sau oricând te vei fi calmat suficient. Uită-te la lacrimile acestea, nu fac decât să te istovească. Dacă, așa cum sunt dispus să presupun, dorești să manifesti considerație față de mine, nu te vei mai lăsa copleșită de aceste emoții, ci vei încerca să fii mai stăpână pe tine. Te sfătuiesc să ieși puțin pe afară: aerul curat îți va face bine. Du-te să te plimbi vreo oră pe alee; nu te va deranja nimeni în grădină, îți va prii și ca exercițiu fizic. Și, Fanny (se întoarse el, pentru un moment), nu voi menționa nimic celor de jos despre cele petrecute, nici chiar soției mele. Nu este cazul să răspândim în jur dezamăgire; nu spune, te rog, nici tu nimic despre asta.

Era o rugămintă căreia i se putea da ascultare cu cea mai mare bucurie; era un gest de bunăvoință pe care Fanny îl simți până în adâncul inimii ei. Să fie cruțată de interminabilele reproșuri ale mătușii Norris! Sir Thomas o părăsi în

acest elan de recunoștință. Orice era mai ușor de îndurat decât asemenea reproșuri. Până și vederea domnului Crawford ar fi fost mai puțin neplăcută.

Fanny ieși să se plimbe, cum îi recomandase unchiul ei și îi urmă sfatul cât de mult posibil: își controlă lacrimile, încercă, din toate puterile să-și regăsească liniștea și să-și fortifice cugetul. Dorea să-i dovedească faptul că se gândea la liniștea lui și aspira să-i recâștige bunăvoința. Sir Thomas îi mai oferise un motiv puternic să-și multiplice strădaniile, prin împiedicarea acestei probleme să ajungă la cunoștința mătușilor ei. Să nu trezească suspiciuni prin înfățișarea sau atitudinea ei era, acum, un obiectiv important de atins; în plus, se simțea capabilă de aproape orice ar fi putut s-o izbăvească de mătușa Norris.

A fost zguduită, absolut zguduită când, la întoarcerea de la plimbare, intrând în încăperea de la răsărit, primul lucru pe care l-a observat a fost focul aprins în șemineu, care dogorea. Un foc! Părea deja prea mult; să i se facă o asemenea favoare chiar în momentul acesta, o făcea să simtă o recunoștință și mai dureroasă. A fost surprinsă că sir Thomas găsisese dispoziția necesară să-și aducă aminte de acest lucru lipsit de importanță; află din informația oferită de bunăvoie de fata în casă, care venise să aibă grijă de foc, că așa urma să fie în fiecare zi de atunci încolo. Sir Thomas dăduse ordine în acest sens.

— Trebuie să fiu, într-adevăr, un monstru, dacă aș putea să fiu vreodată nerecunoscătoare, își zise ei însăși. Să mă ferească sfântul să fiu așa!

Nu și-a mai întâlnit nici unchiul, nici pe mătușile. Atitudinea unchiului ei față de ea a fost, cu acea ocazie, cât se putea de apropiată de cea care fusese înainte; Fanny era sigură că acest lucru nu însemna că se petrecuse, între timp, vreo schimbare și că numai propria ei conștiință își putea imagina existența vreuneia. Mătușa Norris începu, curând, s-o certe și, când Fanny își dădu seama cât de mult și în ce mod neplăcut se putea stăruia asupra simplului fapt că se plimbase puțin pe afară fără știrea ei, simți din nou cât de multă dreptate avea să binecuvânteze bunătatea lui sir Thomas, care o cruțase de același spirit critic, pus în slujba unui subiect mult mai important.

— Dacă aș fi știut că doreai să ieși să te plimbi, te-aș fi trimis până acasă la mine, cu niște instrucțiuni pentru Nanny; așa, am fost obligată să merg să i le transmit eu însămi, spre marele meu deranj, spuse ea. Nu îmi puteam permite să-mi pierd timpul, iar tu m-ai fi putut scuti de acest lucru, dacă ai fi binevoit să ne anunți că doreai să ieși afară. Cred că, pentru tine, n-ar fi contat prea mult dacă

te-ai fi plimbat prin grădină sau te-ai fi dus până la mine acasă.

— Eu am fost cel care i-am recomandat lui Fanny să se plimbe prin grădină, pentru că am considerat că era locul cel mai potrivit, interveni sir Thomas.

— Oh! exclamă doamna Norris după un moment de ezitare, a fost foarte drăguț din partea dumneavoastră, sir Thomas, dar nu cunoașteți cât de uscată este cărarea care duce spre locuința mea. Fanny ar fi avut parte de o plimbare la fel de plăcută și pe acolo, vă asigur; în plus, ar fi existat avantajul să se fi făcut utilă și să-i facă un serviciu bieteii sale mătuși, este numai vina ei. Dacă ne-ar fi anunțat, măcar, că pleacă, dar are Fanny ceva care îi este caracteristic, ceva ce am observat de multe ori, înainte: îi place să acționeze cum o taie capul, nu-i convine să i se spună ce să facă, se plimbă de una singură ori de câte ori poate. Există, în ea, o oarecare tendință spre a ține ascunse anumite lucruri, o anume independență și ușurătate, pe care aș sfătui-o să le trateze cu mai multă atenție.

Ca o constatare generală la adresa lui Fanny, sir Thomas consideră că nimic nu putea fi mai nedrept, deși își exprimase el însuși, de curând, aceleași sentimente în legătură cu ea. Încercă, prin urmare, să schimbe subiectul conversației; încercă în repetate rânduri, până reuși, în sfârșit, pentru că doamna Norris nu avea suficient discernământ să-și dea seama, nici acum, nici cu alte ocazii, ce părere bună avea sir Thomas despre Fanny, ori cât de departe era de intenția de a scoate în evidență meritele propriilor lui copii, prin deprecierea calităților ei. Doamna Norris o cicăli pe Fanny, condamnând plimbarea aceea a ei, de una singură, jumătate din timpul pe care l-au petrecut la masă.

Luă sfârșit și aceasta, până la urmă, iar seara se încheie aducându-i mai multă liniște lui Fanny și mai multă voioșie decât ar fi putut să spere, în urma unei dimineți atât de furtunoase; tânăra era convinsă, în primul rând, că procedase așa cum trebuia și că judecata ei n-o indusese în eroare. Putea să garanteze pentru puritatea intențiilor de care era animată și, în al doilea rând, dorea să spere că nemulțumirea unchiului ei începuse să slăbească în intensitate și că urma să se diminueze și mai mult, pe măsură ce acesta ar fi judecat lucrurile cu mai multă înțelegere și și-ar fi dat seama, așa cum era capabil să facă un om atât de bun ca el, cât de nefericită, de neiertat, de abilă și perversă ar fi fost o căsătorie lipsită de afecțiune.

Când întâlnirea care o amenința a doua zi va fi trecut, n-ar fi avut decât să se felicite că subiectul acela se va fi încheiat pentru totdeauna și că, domnul

Crawford o dată plecat de la Mansfield, totul va reveni la starea de lucruri dinaintea apariției acestei probleme. Nu dorea, nu putea să creadă că afecțiunea pe care i-o purta domnul Crawford putea să-l indispună mult timp, nu era genul acela de om. Londra îl va vindeca, de altfel, curând. La Londra va învăța repede să fie mirat de pasiunea de care se lăsase cuprins și va fi, atunci, recunoscător pentru bunul ei simț, care îl va fi salvat de la consecințele neplăcute ale acestei rătăcirii.

Pe când mintea lui Fanny era preocupată de speranțe de această natură, la scurt timp după servirea ceaiului, unchiul ei a fost chemat afară din salon, un fapt mult prea obișnuit pentru ca tânăra să-i acorde vreo atenție; și, într-adevăr, acesta trecu neobservat, până când valetul reapăru, zece minute mai târziu și, îndreptându-se hotărât spre ea, îi comunică:

— Sir Thomas dorește să vă vorbească, domnișoară, în biroul domniei-sale.

Abia atunci începu să-și dea seama ce se petrecea; o bănuială îi străfulgera mintea și îi spulberă culoarea din obraji. Se ridică pe dată și se pregăti să dea ascultare poruncii unchiului ei, când o interpelă doamna Norris:

— Stai, Fanny, stai așa! Ce ai de gând să faci? Unde te duci? Nu te grăbi așa. Poți să fii sigură că nu prezența ta este dorită; poți să fii sigură că eu am fost solicitată.

Îl privi pe valet și continuă, adresându-i-se tot lui Fanny:

— Dar tu ești atât de nerăbdătoare să te pui în evidență. De ce ar avea sir Thomas nevoie de tine? Baddeley, la mine te-ai referit, nu-i așa? Vin imediat. Sunt sigură că de mine este vorba, Baddeley; sir Thomas de mine are nevoie, nu de domnișoara Price.

Baddeley era foarte sigur pe el.

— Nu, doamnă, de domnișoara Price; sunt sigur că pe domnișoara Price a solicitat-o.

Și însoți aceste vorbe cu o jumătate de surâs care însemna: ”Nu cred că ați corespunde deloc scopului acestei invitații.”

Doamna Norris, foarte nemulțumită, fu obligată să-și reia calmul necesar continuării lucrului, iar Fanny, ieșind din salon pradă unui cuget tulburat, se găsi, peste o clipă, așa cum anticipase, singură cu domnul Crawford.

Capitolul XXXIII

Convorbirea nu se dovedi a fi nici atât de scurtă, nici atât de decisivă pe cât și-o imaginase domnișoara. Henry nu era atât de ușor de mulțumit. Avea acea neclintită dorință de a persevera, pe care sir Thomas sperase s-o aibă. Era vanitos, ceea ce îl predispunea, în primul rând, să creadă că ea îl iubea, deși, poate, nu știa încă acest lucru și, în al doilea rând, când a fost constrâns, într-un final, să admită că ea își cunoștea, totuși, sentimentele, se convinge că va reuși, în timp, să facă acele sentimente să devină ceea ce nădăjduia el să devină. Era îndrăgostit, foarte îndrăgostit și era genul de iubire care, acționând asupra unei firi active și încrezătoare, mai mult pasionate decât pline de delicatețe, făcea ca afecțiunea ei să pară și mai importantă pentru că era înfrânată, obligându-l să aibă cinstea și satisfacția de a o constrânge să-l iubească. Nu va deznădăjdui; nu va renunța. Avea motivele cele mai întemeiate pentru a resimți un atașament durabil; știa că ea avea toate meritele care puteau îndreptăți speranțele cele mai fierbinți ale unei fericiri îndelungate alături de Fanny. Comportarea ei din acel moment, constituind dovada însăși a dezinteresului și a delicateții caracterului ei, calități pe care el le considera, într-adevăr, rare, era de natură să-i intensifice dorințele și să-i confirme convingerile. Nu știa că avea de luptat împotriva unei inimi deja angajate. Nu avea nici o bănuială în acest sens. Credea, mai degrabă, că ea nu zăbovise niciodată suficient asupra acestui subiect pentru a se afla în primejdia de a se îndrăgosti; avea o inimă care fusese străjuită de tinerețe, a cărei modestie o împiedicase să înțeleagă sensul atențiilor pe care i le acordase, o inimă copleșită de omagiile aduse, într-un mod atât de neașteptat și de ineditul unei situații pe care imaginația ei n-o luase niciodată în considerare. Nu urma, oare, ca, atunci când ea îl va fi înțeles, să-l aștepte reușita? Era absolut încredințat de acest lucru. O iubirea ca a lui, ce își făcuse sălaș într-un om ca el,

trebuia prin perseverență să se asigure de reciprocitate și asta nu peste mult timp. Era atât de încântat la ideea de a o face, în foarte scurt timp, să-l iubească, încât regreta foarte puțin faptul că nu-l iubea în acel moment. Un mic obstacol de învins nu constituia nici un neajuns pentru Henry Crawford. Era mai degrabă entuziasmat de acesta. Reușise să câștige inimile altora mult prea ușor; ipostaza în care se afla acum era nouă și însuflețitoare.

Pentru Fanny care se lovise toată viața de prea multă opoziție ca să mai găsească vreun farmec în acest lucru, toate acestea i se păreau lipsite de înțeles. Descoperi că el intenționa să persevereze, dar cum era posibil așa ceva, după cuvintele pe care ea se văzuse obligată să i le adreseze, nu putea pricepe. Îi spusese că nu-l iubea, nu putea să-l iubească și că era sigură că nu-l va putea iubi vreodată; că o modificare a sentimentelor ei, ca aceea pe care o avea el în vedere, era imposibilă; că subiectul în sine era unul foarte dureros pentru ea; că se vedea nevoită să-l roage să nu-l mai menționeze niciodată, să-i permită să plece imediat de acolo și să-l considere încheiat pentru totdeauna. Și, după ce presiunile din partea lui continuaseră, adăugase că, după părerea ei, înclinațiile lor erau atât de desăvârșit de diferite, încât făceau imposibilă o afecțiune mutuală și că erau nepotrivii unul pentru celălalt prin fire, educație și obișnuințe. Fanny îi spusese toate acestea cu elanul sincerității; totuși, nu fuseseră de ajuns, pentru că el negă imediat existența vreunei nepotriviri de caracter, ca și a vreunei incompatibilități a situațiilor lor sociale, declarând, cu fermă convingere, că el va continua s-o iubească și să spere!

Fanny își cunoștea foarte bine intențiile, dar nu era stăpână pe propria ei atitudine. Manierele ei erau pline de amabilitate și nu-și dădea seama cât de mult atenua aceasta inflexibilitatea convingerii ei. Sfiala, recunoștința și blândețea ei făceau ca orice încercare de exprimare a indiferenței să semene, aproape, cu o tentativă de sacrificiu de sine; să pară, cel puțin, că o îndurera la fel de mult pe ea, ca și pe el. Domnul Crawford nu mai era același domn Crawford care, în rolul admiratorului clandestin, insidios, perfid, al Mariei Bertram, îi inspirase oroare, pe care detesta să-l vadă sau să-i vorbească, despre care nu credea că ar fi putut avea vreo calitate și ale cărei aptitudini, fie și cea de a se face agreabil, de-abia le recunoscuse ca existând. Era acum Henry Crawford care i se adresa cu o iubire pătimășă și dezinteresată; ale cărui sentimente se transformaseră, aparent, în tot ce putea fi mai onorabil și cinstit, ale cărei perspective de fericire se fixau

asupra unei căsătorii din dragoste, care îi ridica în slăvi calitățile, care își declara iar și iar afecțiunea pe care o simțea față de ea, exprimând, atât cât erau cuvintele în stare s-o facă, folosind limbajul, tonul și vioiciunea de spirit a unui om de talent, că o cerea în căsătorie pentru drăgălășenia și bunătatea ei. Și, ca să pună capac la toate, era acel domn Crawford care aranjase promovarea lui William!

Era o schimbare și erau revendicări care nu puteau decât să-și facă efectul! Fanny ar fi putut să-l disprețuiască cu toată demnitatea unei virtuți ofensate, în baza celor petrecute la Sotherton sau a tentativei de reprezentatie teatrală de la Mansfield Park; numai că acum se apropia de ea arogându-și drepturi care presupuneau un alt gen de tratament. Trebuia să fie politicoasă și înțelegătoare, să dea impresia că apreciază faptul că este stimată și, indiferent dacă se gândea la ea însăși, ori la fratele ei, trebuia să manifeste un sentiment puternic de recunoștință. Efectul întregului a fost o atitudine atât de compătimitoare și neliniștită, iar cuvintele care s-au amestecat în refuzul ei au exprimat atât de multă recunoștință și amabilitate, încât, pentru o fire orgolioasă și plină de speranțe ca aceea a lui Crawford, adevărul, sau, cel puțin, intensitatea indiferenței ei, puteau fi, foarte bine, puse sub semnul întrebării; el nu a fost atât de necugetat pe cât îl considera Fanny, în manifestarea perseverenței, asiduității și a unei afecțiuni nestrămutate, la sfârșitul întrevederii. Cu multă neplăcere a încuviințat el plecarea lui Fanny, dar nu a existat nici o privire plină de disperare care să-i dezmințască spusele sau s-o facă să spere că, poate, el era mai puțin înțelegător decât afirmase.

Fanny era acum supărată. Un resentiment fusese stârnit de această perseverență a lui, atât de egoistă și lipsită de generozitate. Se făcea din nou simțită lipsa de delicatețe și respectul față de alții, care îi atrăseseră atenția și o dezgustaseră înainte. Își făcea din nou apariția o latură a aceluiași domn Crawford pe care o dezaprobase atât de mult înainte. Cât de evidentă era lipsa aceea imensă de generozitate și omenie, când ambiția lui era pusă în balanță; și, vai! cât de bine cunoscută îi era absența acelui principiu de a face o datorie din ceea ce inima lui nu era capabilă să simtă! Chiar dacă propriile ei sentimente ar fi fost la fel de neangajate cum, probabil, ar fi trebuit să fie, el n-ar fi putut niciodată să constituie obiectul afecțiunii ei.

Astfel gândea Fanny, cu toată sinceritatea și cu blajină mahnire, în timp ce stătea, reflectând în apropierea acelei prea mari îngăduințe și lux, care era focul

arzând în șemineul din camera ei: medita la trecut și la prezent, întrebându-se ce mai urma să se petreacă, într-o stare de neliniște nervoasă care nu-i limpezea în nici un fel lucrurile, cu excepția faptului că n-ar fi fost niciodată și în nici o împrejurare capabilă să-l iubească pe domnul Crawford și a mulțumirii de a avea acum un foc aprins, lângă care să poată să stea să se gândească la toate acestea.

Sir Thomas a preferat să-și impună singur, să aștepte până a doua zi, pentru a afla ce se petrecuse între cei doi tineri. Atunci se întâlni cu domnul Crawford și ascultă relatarea sa. Primul sentiment a fost cel de dezamăgire: se așteptase la ceva mai bun. Crezuse că o oră de rugăminți din partea unui tânăr precum Crawford nu s-ar fi putu solda cu un rezultat atât de nesatisfăcător din partea unei fete atât de binevoitoare ca Fanny. A fost, însă, repede consolată de perspectiva decisă și perseverența încrezătoare a pretendentului; constatând atâta convingere în obținerea succesului la actorul principal, sir Thomas fu curând apt să se bazeze el însuși pe ea.

Nimic nu a fost omis, în ceea ce îl privea, politețe, complimente, amabilitate, care ar fi putut contribui la reușita planului lor. Statornicia domnului Crawford a fost apreciată, Fanny, lăudată, iar legătura dintre ei a continuat să fie considerată drept cea mai potrivită. Domnul Crawford avea să fie oricând binevenit la Mansfield Park; nu trebuia decât să facă apel la propria sa apreciere și propriile sale sentimente în privința frecvenței vizitelor, în prezent sau în viitor. Printre toți membrii familiei și prietenii nepoatei sale, nu trebuia să prevaleze decât o singură părere, o singură dorință, referitor la acest subiect: înrâurirea tuturor celor care o iubeau trebuia să urmeze o singură direcție. S-a spus tot ce putea să încurajeze, fiecare susținere a fost primită cu o bucurie recunoscătoare și domnii s-au despărțit ca cei mai buni prieteni.

Mulțumit de faptul că, acum, cauza se afla pe calea cea mai plină de speranțe, sir Thomas luă din nou hotărârea de a se abține de la orice alte insistențe la adresa nepoatei sale, să nu pară în nici un fel că se amestecă în mod deschis. Dată fiind firea ei, consideră că amabilitatea ar fi cea mai bună metodă de lucru. Rugămințile ar urma să curgă dintr-o singură parte. Indulgența familiei asupra unui anume aspect pe care, respectându-l, Fanny n-ar fi putut să nu aibă nici o îndoială în privința așteptărilor acesteia, ar putea fi mijlocul cel mai sigur de a contribui la promovarea aspectului respectiv. Urmărind, prin urmare, acest principiu, sir Thomas profită de primul prilej pentru a-i spune, cu o gravitate

blândă, ce intenționa să fie și convingătoare:

— Ei bine, Fanny, l-am revăzut pe domnul Crawford și am aflat de la el exact cum stau lucrurile între voi doi. Este un tânăr, într-adevăr, excepțional și, orice s-ar întâmpla, trebuie să știi că ai dat naștere unei afecțiuni neobișnuite; cu toate acestea, tânără cum ești și nefamiliarizată cu trecătorul, schimbătorul și nestatornicul caracter al iubirii, cum se întâmplă în general, nu poți fi la fel de surprinsă ca mine de tot ce este minunat într-o perseverență de acest gen, care nu ține cont de descurajări. În cazul lui, totul se referă la sentimente: nu-și asumă nici un merit în asta, poate că nici nu i se cuvine. Totuși, după ce a făcut o alegere atât de bună, consecvența lui are o marcă de respectabilitate. Dacă preferința lui ar fi fost mai puțin ieșită din comun, i-aș fi condamnat stăruința.

— Și totuși, domnule, răspunse Fanny, îmi pare foarte rău că domnul Crawford continuă să creadă că îmi face un foarte mare compliment, iar eu mă simt onorată în mod cu totul nemeritat, dar sunt atât de categoric convinsă, și i-am spus și lui acest lucru, că nu-mi va sta niciodată în putință să...

— Draga mea, o întrerupse sir Thomas, nu este cazul să-mi spui asta. Sentimentele tale îmi sunt la fel de bine cunoscute, cum îți sunt și ție dorințele și regretele mele. Nu mai este nimic de adăugat sau de făcut. Începând din acest moment, subiectul pe care îl cunoști nu va mai fi discutat între noi doi. Nu va mai trebui să-ți fie teamă din acest motiv, sau să te neliniștești. Nu mă poți crede capabil să încerc să te conving să te măriți împotriva înclinațiilor tale. Fericirea și binele tău sunt tot ce am în vedere și nu ți se cere nimic mai mult decât să accepți încercările domnului Crawford de a te convinge că aceste înclinații ar putea să nu fie chiar incompatibile cu ale sale. Face aceste demersuri pe propriul lui risc. Tu te afli pe un teren stabil. Am poruncit să te poată vedea aici oricând dorește, așa cum s-ar fi întâmplat oricum, chiar dacă n-ar fi intervenit nimic din ce s-a întâmplat. Îl vei vedea la fel ca și noi, în același mod și oricât de des poți, alungând amintirea oricărui fapt neplăcut. Urmează să plece din Northamptonshire atât de curând, încât nici acest neînsemnat sacrificiu nu-ți va putea fi solicitat foarte des. Viitorul poate fi foarte nesigur. Și acum, draga mea Fanny, vom închide acest subiect.

Promisiunea plecării lui era singurul lucru la care se putea gândi Fanny cu mare satisfacție. Expresia atenției unchiului ei și manierele lui prevenitoare au fost, de asemenea primite cu plăcere; când se gândi cât de mult din adevărul

celor petrecute îi rămăsese necunoscut, consideră că nu avea dreptul să fie surprinsă de genul de atitudine pe care o adoptase. El, care își căsătorise una dintre fiice cu domnul Rushworth, în nici un caz nu era de așteptat să aibă o sensibilitate romantică. Ea trebuia să-și facă datoria și să aibă încredere că timpul îi va ușura această sarcină mai mult decât era cazul în prezent. Deși nu avea decât optsprezece ani, Fanny nu putea presupune că afecțiunea domnului Crawford va dura o veșnicie; nu putea să-și închipuie decât că o constantă și neîncetată descurajare din partea ei îi va pune capăt, în timp. Cât timp își închipuia ea că se va afla domnul Crawford sub imperiul dominației acesteia, este o cu totul altă chestiune. Nu ar fi frumos să fim indiscreți în legătură cu estimarea exactă a unei tinere în privința propriilor ei calități.

În ciuda intenționatei sale tăceri, sir Thomas s-a văzut obligat, o dată în plus, să menționeze subiectul în cauză nepoatei sale, ca s-o pregătească, grabnic, pentru momentul în care acesta urma să le fie împărtășit mătușilor ei, o măsură pe care ar fi evitat-o, dacă i-ar fi stat în putință, dar care s-a dovedit necesară, în urma părerii cu totul opuse a domnului Crawford în legătură cu păstrarea secretului asupra modalității lui de acțiune. Nu avea deloc de gând să se ascundă. La Parohie se știa deja totul, fiindcă îi făcea plăcere să vorbească despre viitor cu ambele surori și ar fi fost mai degrabă plăcut, pentru el, să aibă și martori mai experimentați, care să urmărească progresul tentativelor lui. Când sir Thomas înțelese exact acest lucru, consideră necesar să aducă neîntârziat evenimentul la cunoștința soției și a cumnatei lui, cu toate că, de dragul lui Fanny, aproape că se temea de efectul pe care îl va avea această noutate asupra doamnei Norris, la fel de mult ca și Fanny însăși. Dezaproba sânguința ei deplasată, deși bine intenționată. Sir Thomas nu era, într-adevăr, foarte departe de a o categorisi pe doamna Norris printre persoanele acelea binevoitoare care ajung să facă, mai tot timpul, lucruri greșite și foarte dezagreabile. Cu toate acestea, doamna Norris îi ridică această piatră de pe suflet. Sir Thomas insistă asupra celei mai stricte tăceri și nețărmuritei răbdări în privința nepoatei lor și ea nu numai că făgădui să le respecte, dar chiar se ținu de cuvânt. Nu arată decât o rea voință crescândă. Era mânioasă, cuprinsă de revoltă: numai că era mai supărată pe Fanny pentru că primise o asemenea cerere, decât că o refuzase. Era o jignire și un afront aduse Juliei care ar fi trebuit să fi fost aleasa domnului Crawford; în afară de acest lucru, n-o suferea pe Fanny pentru că aceasta o neglijase și i-ar fi purtat pică

pentru o asemenea ascensiune, ei, pe care încercase întotdeauna s-o descurajeze.

Sir Thomas îi acorda un credit mai mare pentru discreția ei decât merita, iar Fanny ar fi binecuvântat-o fie și numai pentru că o lăsa doar să-i observe nemulțumirea, în loc s-o silească s-o și asculte.

Lady Bertram luă lucrurile cu totul altfel. Ea fusese toată viața o frumusețe, și încă una remarcabilă, iar frumusețea fizică și bogăția erau singurele care îi trezeau respectul. Să afle, prin urmare, că Fanny era cerută în căsătorie de un bărbat avut, o făcu pe aceasta să crească foarte mult în ochii ei. Convingerea că Fanny era foarte drăguță, ceea ce bănuise și mai înainte și că va încheia o căsătorie avantajoasă, a început s-o facă să simtă un fel de prețuire la adresa tinerei, datorită faptului că era nepoata ei.

Imediat ce s-au aflat împreună, singure, după aceea, și chiar simțea ceva ca o ușoară nerăbdare să se afle între patru ochi, lady Bertram, cu o înfățișare extrem de însuflețită în timp ce i se adresa, îi zise:

— Ei bine, Fanny, mi s-a făcut o surpriză foarte plăcută în dimineața aceasta. Trebuie să vorbesc cu tine despre ea măcar o dată, i-am spus și lui sir Thomas, așa că asta este ceea ce fac acum. Mă bucur pentru tine, nepoata mea dragă.

După care, privind-o cu mulțumire de sine, adăugă:

— Hm, suntem, fără doar și poate, o familie arătoasă!

Fanny se înroși la față și, la început, ezită, neștiind ce să spună; apoi, sperând să-i atingă coarda sensibilă, răspunse repede:

— Scumpa mea mătușa, sunt sigură că nu ați putea dori să procedez altfel decât am făcut-o. Nu puteți dori să mă căsătoresc pentru că, atunci, v-aș lipsi, nu-i așa? Da, sunt convinsă că mi-ați simți prea tare lipsa în acest caz.

— Nu, draga mea, nici nu m-aș gândi că îmi lipsești, atunci când ți-a ieșit în cale o asemenea ofertă. M-aș descurca foarte bine și fără tine, dacă ar fi cazul să te căsătorești cu un bărbat cu o avere atât de importantă cum este cea a domnului Crawford. Și trebuie să știi, Fanny, că este de datoria oricărei tinere să accepte o cerere atât de extraordinară precum aceasta.

Era aproape unica regulă de conduită, singurul sfat, pe care Fanny îl primise vreodată de la mătușa ei, în decursul a opt ani și jumătate. Aceasta a redus-o la tăcere. Își dădea seama cât de sterilă ar fi fost o controversă pe această temă. Dacă sentimentele mătușii Bertram erau împotriva ei, nu se putea spera nimic

din criticarea înțelegerii acesteia. Lady Bertram se afla într-o dispoziție destul de comunicativă.

— să-ți spun ceva, Fanny, zise ea, sunt convinsă că s-a îndrăgostit de tine la bal; sunt sigură că incidentul s-a petrecut în seara aceea. Arătai remarcabil de bine, toată lumea a observat asta. Sir Thomas a spus același lucru. Și știi că ai avut-o și pe Chapman, care te-a ajutat să te îmbraci. Îmi pare foarte bine că am trimis-o pe Chapman la tine. Îi voi spune și lui sir Thomas că sunt convinsă că s-a întâmplat în seara aceea.

Continuând șirul gândurilor acelor pline de veselie, adăugă:

— Și să-ți mai spun ceva, Fanny, ceva ce este mult mai mult decât am făcut chiar și pentru Maria: data viitoare când Pug o să fete, o să-ți dau un pui.

Capitolul XXXIV

Edmund a avut multe noutăți de aflat la întoarcerea lui. Îl așteptau multe surprize. Prima de care a avut parte nu a fost și cea mai nesemnificativă dintre ele: întâlnirea cu Henry Crawford și cu sora acestuia, care se plimbau împreună prin sat, în timp ce el tocmai venea, călare, pe același drum pe care mergeau și ei. Ajunsese la concluzia, sperase, ca ei să fie acum departe. Își prelungise absența mai mult de două săptămâni în intenția de a o evita pe domnișoara Crawford. Se îndrepta la Mansfield cufundat în aduceri aminte pline de melancolie și duioase asocieri, când se trezi față în față chiar cu ea însăși, sprijinindu-se de brațul fratelui ei și fu întâmpinat de un salut de bun-venit prietenos, din partea femeii pe care, în urmă cu doar câteva minute, o credea aflată la vreo șaptezeci de mile depărtare și la o distanță la fel de mare de el, poate chiar mult mai mare, ca aspirații, decât ar fi putut exprima orice distanță. Întâmpinarea de care a avut parte a fost una la care n-ar fi îndrăznit să spere nici dacă s-ar fi așteptat s-o vadă. Întorcându-se, după îndeplinirea misiunii care îl determinase să plece, s-ar fi așteptat la orice altceva, în afara unei atitudini pline de amabilitate, însoțită de cuvinte simple și agreabile. Acestea au fost suficiente să-i aprindă inima și să-l aducă acasă în dispoziția cea mai potrivită pentru a savura, la adevărata lor valoare și restul surprizelor care îl așteptau.

Află curând despre avansarea lui William, însoțită de toate detaliile și, cu acea rezervă tainică de satisfacție în sinea lui, care să-i întărească bucuria, găsi în aceasta izvorul celei mai mari mulțumiri și veselii în timpul mesei. După servirea mesei, când tatăl său și cu el rămaseră singuri, auzi și povestea lui Fanny; toate evenimentele însemnate din ultimele două săptămâni și starea prezentă a lucrurilor la Mansfield îi deveniră, și ele, cunoscute.

Fanny bănuia ce se petrece. Au petrecut mult mai mult timp decât de obicei

în sufragerie, astfel încât a fost convinsă că trebuia să fi vorbit despre ea; când, în cele din urmă, servirea ceaiului i-a determinat să iasă de acolo, urmând să apară din nou în fața lui Edmund, Fanny se simți îngrozitor de jenată. El se apropie, se așează lângă ea, îi luă mâna și i-o strânse ușor; în acel moment Fanny crezu că, dacă n-ar fi fost preocuparea din acel moment și micile gesturi pe care le prilejuia servirea ceaiului, probabil că și-ar fi trădat emoția într-un fel de neiertat.

Edmund nu intenționase să-i transmită în mod categoric aprobarea și încurajarea pe care speranțele ei o așteptaseră. Acele gesturi doar exprimau participarea lui la tot ce o interesa pe ea și îi spuneau că cele auzite îi sporiseră și mai mult afecțiunea pe care i-o purta. Era, de fapt, în întregime de partea tatălui său în acea chestiune. Surpriza lui, auzind că îl refuzase pe Crawford, nu fusese chiar atât de mare ca a părintelui lui pentru că, departe de a presupune că ea resimțea ceva care să aducă, fie și de departe, cu o preferință pentru Henry, considerase întotdeauna că lucrurile stăteau exact pe dos și își putea imagina cât de tare fusese luată prin surprindere; totuși, nici sir Thomas nu putea să considere această uniune mai dorită decât o considera el însuși. Avea tot sprijinul lui și, în timp ce o complimentă în termeni mult mai clari decât ar fi putut sir Thomas să întrebuințeze, a fost extrem de sincer în exprimarea speranței și optimist în a crede că această uniune se va realiza și că, uniți prin reciprocă afecțiune, i se părea că firile lor, a ei și a lui Crawford, se completau desăvârșit ca să-i facă să-și găsească fericirea unul lângă celălalt, pe cât considera el, la modul cel mai serios, că era cazul. Crawford acționase cu prea multă nerăbdare. Nu îi acordase suficient timp să se atașeze de el. Începuse cu sfârșitul. Date fiind calitățile lui și firea ei, Edmund era încrezător că totul urma să aibă un final fericit. Între timp, observă stinghereala lui Fanny ceea ce-l făcu să aibă mare grijă să n-o stârnească din nou, prin vreun cuvânt, o privire sau un gest.

Crawford veni în vizită a doua zi și, sub pretextul întoarcerii lui Edmund, sir Thomas se consideră mai mult decât îndreptățit să-l invite să rămână la masă; era un gest de politețe care se impunea. Primi, bineînțeles, iar Edmund avu ocazii din belșug să observe cât de mult o presa domnul Crawford pe Fanny și ce nivel redus de încurajare din partea ei putea fi dedusă din atitudinea tinerei; aceasta era atât de slabă, încât orice șansă, orice posibilitate de reușită se baza numai pe

stinghereala ei. Dacă nu mai exista o speranță nici în confuzia de care era cuprinsă, atunci nu mai rămânea nici o speranță în nimic altceva și Edmund era aproape gata să fie surprins de perseverența prietenului său. Fanny merita, ce-i drept, totul; vărul ei considera că merita orice efort a răbdării, orice efort al minții, însă nu credea că ar fi continuat, el însuși, să curteze o femeie care să inspire ceva care să-i dea mai mult curaj decât putea privirea lui să distingă în ochii ei. Era foarte dispus să considere că Crawford vedea situația mai limpede decât el însuși și aceasta a fost concluzia cea mai liniștitoare, în favoarea prietenului lui, la care a putut să ajungă din tot ce constatare că se petrecuse înainte, în timpul și după servirea mesei.

Seara a dat naștere câtorva împrejurări pe care Edmund le-a considerat promițătoare. Când el, împreună cu Crawford și-au făcut apariția în salon, mama lui și Fanny erau atât de absorbite de lucrul lor și lucrau atât de liniștite, de parcă nu mai exista nimic altceva care să le preocupe. Edmund nu se putu împiedica să observe aparenta lor liniște netulburată.

— Nu am stat atât de tăcute tot timpul, răspunse mama lui. Fanny îmi citea și a lăsat cartea deoparte doar la auzul venirii tale.

Și, într-adevăr, pe masă se afla o carte, un volum de Shakespeare.

— Îmi citește deseori din cărțile acelea și se afla exact în mijlocul unui monolog foarte frumos al bărbatului aceluia... cum îl cheamă, Fanny? când am auzit zgomotul pașilor voștri.

Crawford luă volumul.

— Îngăduiți-mi plăcerea de a termina replica aceea pentru domnia-voastră, o rugă el. O voi găsi îndată.

Apoi, urmărind cu grijă îndoitura paginilor, găsi ceea ce căuta, oricum, destul de aproape de locul în care rămăseseră; lady Bertram se declară satisfăcută, pentru că se grăbi să-l asigure, îndată ce el menționează numele de Cardinalului Wolsey, că era exact pasajul la care se opriseră. Nici o privire, nici o ofertă de ajutor nu veni din partea lui Fanny; nu rosti nici o silabă, pentru sau împotriva. Toată atenția ei era concentrată asupra lucrului. Părea hotărâtă să n-o intereseze nimic altceva. Plăcerea lecturii o domină: a fost forțată să asculte. De altfel, recitarea lui era desăvârșită, iar încântarea ei de a asculta o lectură reușită era foarte mare. Cu lectura de bună calitate era demult obișnuită: unchiul ei citea frumos, verișoarele ei la fel, Edmund foarte bine, dar în cazul domnului

Crawford se simțea o excelență pe care Fanny n-o mai întâlnise niciodată. Regele, Regina, Buckingham, Wolsey, Cromwell, toți fură interpretați, pe rând, cu îndemânare, cu ușurința de a trece de la un personaj la altul și de a le reda caracterul; el putea, de fiecare dată, să însuflețească după propriul plac cea mai bună scenă sau replica cea mai interesantă a fiecărui personaj; fie că era vorba de demnitate, mândrie, duioșie, remușcări, sau orice altceva trebuia exprimat, reușea să facă acest lucru cu egală pricepere. Avea, într-adevăr, talent dramatic. Interpretarea lui îi demonstrase lui Fanny câtă plăcere îți poate oferi un rol, iar recitarea lui îi adusese din nou în memorie vechea poveste, nu cu încântare, dar nici cu repulsia pe care obișnuia s-o resimtă, când repeta pe scenă cu domnișoara Bertram.

Edmund pândeă cu atenție și mulțumire, observând cum, treptat, își încetinea cusutul la lucrul de mână care, la început, părea s-o absoarbă în totalitate, cum acesta îi căzu din mână, în timp ce ea rămăsese nemișcată și, în sfârșit, cum privirea ei, care îl evitase cu atâta grijă în timpul acelei zile, se oprise acum asupra lui Crawford și rămăsese fixată timp de câteva minute bune, până când fascinația îl atrăsese pe Crawford lângă ea, cartea fusese închisă, iar farmecul spulberat. Apoi Fanny se strânse din nou în ea însăși, roșind și reluându-și broderia la fel de atentă ca întotdeauna. Atât fusese de ajuns ca să-i dea speranțe lui Edmund în ceea ce îl privea pe prietenul lui și, pe când îi mulțumea acestuia din urmă cu multă cordialitate, speră să exprime, în același timp, și sentimentele tănuite ale lui Fanny.

— Piesa aceasta trebuie să fie una dintre preferatele tale, îi spuse el, o reciți de parcă ai cunoaște-o bine.

— Va fi una dintre preferatele mele, cred, de acum înainte, răspunse Crawford, deși nu cred că am mai ținut un volum de Shakespeare în mână de când aveam cincisprezece ani. Am văzut, odată, jucându-se Henric al VIII-lea, sau am auzit despre asta de la cineva care văzuse piesa, nu sunt sigur care dintre ele. Dar ajungi să-l cunoști pe Shakespeare chiar și fără să știi cum. Face parte din modul în care este alcătuit englezul. Reflecțiile și frumusețea operelor shakespeareiene sunt atât de răspândite în străinătate, încât poți intra în contact cu acestea oriunde te-ai duce; îți este cunoscut aproape din instinct. Nici o persoană cu ceva inteligență nu poate răsfoi o bună parte din piesele lui, fără să fie îndată cuprinsă de cursivitatea semnificației lor.

— Nici urmă de îndoială că toată lumea este, într-o anumită măsură, familiarizată cu scrierile lui Shakespeare de la vârsta cea mai fragedă, acceptă Edmund. Replicile lui cele mai celebre sunt citate de oricine; le găsim în jumătate din operele lui și toți ajungem să vorbim shakespearian, să folosim comparațiile lui și să descriem utilizând descrierile lui, dar este ceva cu totul diferit să dăm acestor fraze și sensul pe care li l-a dat autorul lor, așa cum ai afirmat tu. Să îl cunoști pe bucățele și fragmente este un fapt destul de obișnuit; să-l cunoști în profunzime, este, poate, ceva mai rar întâlnit, dar să-l reciți bine cu glas tare este un talent artistic.

— Domnule, îmi faceți o cinste prea mare, veni răspunsul lui Crawford, însoțit de o plecăciune de prefăcută gravitate.

Ambii domni îi aruncară o privire lui Fanny, să vadă dacă nu cumva se putea smulge de la ea vreun cuvânt de laudă adecvat situației, deși amândoi simțeau că acest lucru nu se va întâmpla. Prețuirea se exprimase prin atenția acordată; trebuiau să se mulțumească numai cu atât.

Și lady Bertram își exprimă admirația, într-un mod chiar foarte accentuat.

— Ați recitat rolurile din piesă de parcă ați fi actor cu adevărat, spuse ea. Aș fi dorit să fi asistat și sir Thomas.

Crawford era foarte mulțumit. Dacă lady Bertram, cu toată nepriceperea și toropeala ei, avusese această impresie, atunci ce trebuie să fi resimțit nepoata ei, cu sensibilitatea și agerimea care o caracterizau, era înălțător.

— Cred că aveți un mare talent actoricesc, domnule Crawford, adăugă lady Bertram curând după aceea, și să vă mai spun ceva; sunt sigură că, într-o bună zi, veți avea și un teatru la reședința dumneavoastră din Norfolk... Adică, atunci când vă veți stabili acolo. Da, sunt convinsă. Cred că veți organiza o mică sală de teatru la dumneavoastră, în Norfolk.

— Chiar credeți acest lucru, doamnă? exclamă el repede. Nu, nu, așa ceva nu se va întâmpla niciodată. Domnia Voastră se înșală. Nu va fi nici un teatru la Everingham! Oh nu!

Se uită apoi la Fanny cu un zâmbet plin de subînțeles, care dorea, în mod evident, să însemne: "Domnișoara Price nu va fi niciodată de acord cu existența unui teatru la Everingham."

Edmund observă toate acestea și constată că Fanny era atât de hotărâtă să nu înțeleagă ce se petrecea, ca și când ar fi dorit să lase foarte clar să se înțeleagă că

vocea singură era suficientă, să transmită întreg sensul acelei declarații solemne; o asemenea rapidă înțelegere a complimentului, o astfel de sesizare promptă a aluziei, se gândi el, era mai degrabă un aspect favorabil, decât nefavorabil.

Se dezbătu mai departe pe tema dicției. Cei doi tineri erau singurii interlocutori și, stând lângă foc, se referiră la mult prea frecventa neglijare a unei bune calificări în acest domeniu, lipsa totală de importanță care se dădea acestui aspect în sistemul școlar public pentru băieți, prin urmare, despre existența unui nivel firesc aproape nefiresc de ignoranță și de lipsă de cultivare, de sensibilitate și de informare a bărbaților atunci când sunt puși, brusc, în situația de a trebui să citească ceva cu voce tare, cazuri care le atrăseseră atenția; au dat exemple de gafe și eșecuri, au examinat cauzele ce au dus la acestea, omisiunea educării vocii, lipsa de atenție dată modulării și expresivității glasului, toate, provenind din aceeași cauză primară: lipsa acordării de atenție lecturii de la o vârstă fragedă și a exersării. Fanny îi asculta, din nou, cu multă atenție.

— Până și în profesiunea mea, spuse Edmund cu un surâs, cât de puțin a fost aprofundată arta lecturii! Cât de puțină atenție s-a acordat realizării unei citiri clare și ușor de recepționat de către alții! Mă refer, totuși, mai mult la trecut, decât la prezent. Începe să se manifeste o tendință de îmbunătățire a acestor aspecte în străinătate, dar printre cei care au intrat în rândul clerului în urmă cu douăzeci, treizeci, patruzeci de ani, cei mai mulți trebuie să se fi gândit că lectura era una, iar predica alta. Acum lucrurile stau altfel. Chestiunea este privită cu mai multă atenție. Se consideră că claritatea dicției poate avea o oarecare influență asupra recomandării celor mai însemnate adevăruri; în afară acestui lucru, se face simțită răspândirea a mai mult bun gust, spirit de observație și cunoaștere elementară decât înainte. În fiecare congregație există un număr mai mare de persoane care știu câte ceva despre asta, care pot aprecia și critica diverse aspecte ale problemei.

Edmund slujise deja o dată, de la hirotonisirea sa; după ce Crawford a aflat acest lucru, i-a pus o mulțime de întrebări despre ce simțise cu această ocazie și dacă slujba lui fusese bine primită. Întrebări cărora, fiind puse cu un real interes prietenesc și cu bun simț, fără nici cea mai mică urmă de aer zeflemitor sau lipsă de seriozitate, care, era sigur Edmund, ar fi supărat-o pe Fanny, îi făcu o mare plăcere să le răspundă; când Crawford i-a cerut părerea, dezvăluind-o, în același timp și pe a sa, asupra modului cel mai potrivit în care trebuiau rostite anumite

pasaje în timpul predicii, demonstrând în acest fel că era un subiect asupra căruia mai meditate și înainte, judecând chiar foarte rațional, Edmund a fost din ce în ce mai plăcut surprins. Aceasta avea să fie calea care urma să ducă la inima lui Fanny. Ea nu putea fi câștigată prin tot ce galanteria, agerimea și amabilitatea reunite puteau face, sau, cel puțin, nu putea fi câștigată prea curând, fără ajutorul sentimentelor și sensibilității, atunci când era vorba de subiecte serioase.

— Liturghia noastră, constată Crawford, are o frumusețe anume, pe care nici măcar un stil neglijent și dezordonat de lectură n-ar putea s-o afecteze, dar, totodată, are și pasaje de prisos, și repetiții care necesită o lectură iscusită pentru a nu fi plictisitoare. Eu, cel puțin, trebuie să recunosc că nu sunt întotdeauna atât de atent cum ar trebui, aici îi aruncă o privire lui Fanny, și că, în nouăsprezece cazuri din douăzeci, mă întreb cum ar trebui citit pasajul respectiv, ca să mă impresioneze. Ați spus ceva? întrebă el cu o voce îndulcită, întorcându-se repede spre Fanny.

După ce aceasta îi răspunse "Nu", adăugă:

— Sunteți sigură că nu ați spus nimic? Am observat că buzele vi se mișcau. mi-am închipuit că urmați să-mi recomandați să fiu mai atent și să nu las gândurile să-mi rățăcească în timpul predicii. Nu asta aveți de gând să-mi spuneți?

— Nu, deloc, vă cunoașteți îndatoririle prea bine pentru ca eu să... chiar și presupunând...

Se opri, simțind că era atrasă într-o capcană și nu mai putu fi convinsă să adauge vreun cuvânt nici în urma câtorva minute de rugăminți și așteptări. Crawford reveni la locul pe care îl ocupase înainte și continuă, ca și când nu avusese niciodată loc o astfel de întrerupere.

— O predică reușită se întâlnește destul de rar, chiar atunci când rugăciunile sunt frumos citite. O predică, într-adevăr bună nu este chiar atât de neobișnuită. Este mai dificil să vorbești bine, decât să scrii bine; vreau să spun că regulile și arta compoziției constituie, deseori, un obiect de studiu în sine. O predică desăvârșită și bine susținută este un motiv de mulțumire deplină. Nu pot niciodată să ascult o astfel de predică fără cea mai mare admirație, cel mai profund respect și fără să mă gândesc, pe jumătate, să devin preot și să predic eu însumi. Există ceva deosebit în elocvența celor din amvon, care merită laudă; predicatorul care deține talentul de a influența o masă atât de eterogenă de

ascultători, referindu-se la un număr limitat de subiecte și la argumente atât de cunoscute oamenilor de rând, poate spune ceva nou sau impresionant, orice poate să trezească atenția celor care îl ascultă, devine o persoană pe care nimeni nu poate s-o prețuiască atât cât ar merita. mi-ar plăcea să fiu un astfel de om.

Edmund râse.

— Și eu! Nu am ascultat niciodată până acum un predicator talentat, fără să mă cuprindă o urmă de invidie. Nu aș putea să predic decât celor cu o anumită educație, celor care ar fi capabili să aprecieze conținutul predicii mele.

În acest moment Fanny, care nu se putuse împiedica să asculte, scutură involuntar din cap, iar Crawford veni din nou imediat lângă ea, s-o întrebe ce dorise să spună cu acel gest și, după cum își dădea Edmund seama, din felul în care Crawford își trăsese scaunul și se așezase mai aproape de ea, trebuia să urmeze un atac foarte temeinic, așa încât se așează liniștit într-un colț, le întoarse spatele și luă un ziar, sperând foarte sincer că draga și mica Fanny va putea fi convinsă să explice acea scuturare a capului spre satisfacția pătimășului ei curtezan și se strădui să ignore orice sunet venind dinspre ei, având de ales între anunțuri și articole variate, precum: ”O proprietate foarte atrăgătoare în sudul Țării Galilor”, ”Către părinți și tutori” și ”Fundamentele vânătorului experimentat”.

Fanny, între timp, supărată pe ea însăși că nu reușise să stea la fel de nemișcată pe cât fusese de tăcută și mâhnită până în adâncul sufletului să constate manevrele lui Edmund, se străduia din toate puterile firii ei modeste și binevoitoare, să-l respingă pe domnul Crawford și să-i evite atât privirea, cât și întrebările, deosebit de insistente.

— Ce semnificație a avut scuturarea aceea din cap? Ce trebuia să exprime? Dezaprobare, mă tem. Dar în ce privință? Ce anume din ce am spus v-a displăcut? Vi s-a părut că vorbeam necuviincios, cu ușurătate sau în zeflema despre subiectul acela? Este suficient să-mi spuneți, dacă asta ați crezut. Spuneți-mi, vă rog, unde am greșit. Doresc să îndrept lucrurile. Nu, nu, vă rog; opriți-vă din lucru un moment. Ce a însemnat scuturarea aceea din cap?

În van a repetat ea, de două ori la rând:

— Vă rog, domnule, nu; vă rog, domnule Crawford.

Și degeaba a încercat să se așeze mai departe de el. Folosind aceeași voce joasă și plină de nerăbdare, păstrând aceeași apropiere, el continua să pună

aceleași întrebări ca și mai înainte. Fanny deveni iritată și nemulțumită.

— Cum puteți, domnule? Mă uimiți; mă întreb cum puteți...

— Vă uimesc? repetă el. Există ceva, orice, în întrebarea mea pe care nu-l înțelegeți? Vă voi explica de îndată tot ce mă face să insist în felul acesta, tot ce mă face să fiu interesat de modul în care vă manifestați și de ceea ce faceți și îmi trezește în prezent curiozitatea. Nu vă voi lăsa să vă mirați mult timp.

În ciuda ei însăși, Fanny nu-și putu reține un început de zâmbet, însă nu spuse nimic.

— Ați scuturat din cap atunci când am afirmat că nu mi-ar plăcea să-mi asum îndatoririle unui preot în mod constant. Da, acesta era cuvântul. Constant: nu-mi este teamă de el. Îl pot silabisi, îl pot citi și îl pot scrie oricui. Nu văd nimic alarmant în acest cuvânt. Asta este ceea ce ați crezut?

— Poate, domnule, răspunse Fanny, plictisită, până la urmă, și convinsă, astfel, să vorbească, poate, domnule, că m-am gândit că era păcat că nu vă cunoșteam întotdeauna la fel de bine pe dumneavoastră înșivă ca în acel moment.

Crawford, încântat să reușească s-o determine, cu orice preț, să vorbească, era hotărât să persevereze, iar biata Fanny, care sperase să-l reducă la tăcere cu o replică atât de severă, constată că făcuse o eroare și că nu reușise decât să mute obiectul curiozității lui de la un subiect la altul și să înlocuiască un set de replici cu un altul. Domnul Crawford avea mereu de solicitat explicații în legătură cu ceva. Ocazia care i se oferise era mult prea bună. Nimic asemănător nu i se mai ivise în cale, de când purtase discuția aceea cu unchiul ei, în camera acestuia și era posibil nici să nu mai apară vreo altă ocazie până la plecarea lui de la Mansfield. Faptul că lady Bertram se afla chiar vizavi de ei, la masă, nu însemna mare lucru, pentru că putea fi oricând considerată ca fiind numai pe jumătate trează, iar anunțurile pe care le parcurgea Edmund păreau atât de interesante.

— Ei bine, îi spuse Crawford, după o succesiune de întrebări rapide și de răspunsuri date în silă de ea, sunt mai fericit decât eram înainte, deoarece acum înțeleg mai limpede părerea dumneavoastră despre mine. Credeți că sunt inconstant, ușor de abătut de orice toană subită, ușor de atras și de înlăturat. Având o asemenea opinie, nu mă mai mir. Dar rămâne de văzut. Nu prin proteste voi încerca să vă conving că sunt nedreptățit; nici prin afirmația că afecțiunea mea este statornică. Atitudinea mea va vorbi despre mine; absența, distanța și timpul vă vor vorbi despre mine. Toate acestea vă vor dovedi că, dacă cineva vă

poate merita, atunci eu sunt acela. Îmi sunteți infinit superioară, dacă ne referim la calități, la oricare dintre cele pe care le cunosc. Aveți calități care, înainte, nici nu mă gândeam că pot fi prezente în asemenea măsură într-o ființă umană. Aveți calități de înger în dumneavoastră, nu doar dincolo de cele care se pot observa, pentru că nimeni n-are ocazia să observe ceva asemănător, ci dincolo chiar de ce și-ar putea cineva închipui că ar putea să existe. Cu toate acestea, nu mă tem. Nu prin calități asemănătoare celor pe care le aveți și dumneavoastră v-ar putea cineva câștiga afecțiunea. Așa ceva iese din discuție. Numai cel care observă și prețuiește calitățile dumneavoastră cel mai tare, cel care vă iubește cu cel mai mult devotament, are cele mai mari șanse ca afecțiunea să-i fie împărtășită. Aici sălășuiește speranța mea. Prin intermediul acestui privilegiu vă merit și vă voi merita... Când vă veți convinge că atașamentul meu este așa cum îl declar a fi, vă cunosc prea bine ca să nu nutresc speranțele cele mai fierbinți. Da, dragă, scumpă Fanny. Nu, observând cum ea se retrăgea, speriată, iertați-mă. Poate că nu am, deocamdată, dreptul acesta, dar cum altcumva v-aș putea spune? Credeți, oare, că mă gândesc vreodată la dumneavoastră despărțindu-le pe una de alta? La "Fanny" mă gândesc toată ziua și la ea visez toată noaptea. Ați dat acestui nume o asemenea substanțială dulceață, încât nici un alt nume nu v-ar putea descrie mai bine.

Fanny n-ar mai fi reușit să rămână așezată mult timp acolo, dacă n-ar fi simțit apropiindu-se alinarea sub forma valetului pe care îl așteptase de multă vreme și care considerase că întârziase neobișnuit de mult să apară. Procesiunea solemnă condusă de Baddeley, constând în tava pentru ceai, ceainicul și platourile cu prăjituri își făcu apariția, eliberând-o de dureroasa capcană. Domnul Crawford a fost nevoit să se mute din locul acela. Fanny era liberă, se simțea protejată.

Lui Edmund nu i-a părut rău să se alăture celor pe care îi auzea din nou. Cu toate că discuția purtată între cei doi i se păruse foarte îndelungată și cu toate că, privind-o pe Fanny, observă mai degrabă îmbujorarea unei enervări, înclină să spere că nu era posibil să se fi spus și ascultat atât de mult, fără să aducă un oarecare profit pentru vorbitor.

Capitolul XXXV

Edmund hotărâse că îi revenea în întregime lui Fanny decizia de a discuta sau nu cu el situația dintre ea și Crawford și că, dacă ea nu va deschide această discuție, el n-o va aborda în nici un fel. După o zi sau două de tăcere din ambele părți, tatăl lui l-a convins să se răzgândească și să încerce să-și folosească influența pe care o avea asupra lui Fanny în favoarea prietenului său.

Se stabilise deja o zi foarte apropiată, pentru plecarea lui Crawford, iar sir Thomas a considerat că era bine să mai facă încă un efort pentru el, înainte ca acesta să părăsească Mansfield, pentru ca toate promisiunile și jurămintele lui de afecțiune nezdruncinată să poată avea cât se putea de multă speranță pentru a se menține. Sir Thomas era destul de neliniștit în privința caracterului domnului Crawford din acel punct de vedere. Ar fi dorit ca acesta să fie un model de consecvență și și-a dat seama că mijlocul cel mai potrivit de a obține acest efect era acela de a nu-l pune prea mult timp la încercare.

Edmund nu era lipsit de dorința de a fi convins să intervină în chestiunea aceea; dorea să știe care erau sentimentele lui Fanny. Ea se obișnuise să-l consulte în orice problemă, iar el ținea prea mult la ea ca să-i înșele încrederea tocmai acum; spera să-i fie util, pe cine altcineva mai avea ea, căruia să i se poată destăinui? Dacă nu avea nevoie de un sfat, trebuia să dorească confortul oferit de comunicare. Fanny înstrăinată de el, iată o situație neobișnuită, o stare de lucruri pe care trebuia s-o lămurească și pe care îi venea ușor să creadă că și ea dorea ca el s-o limpezească.

— Îi voi vorbi, tată, voi profita de prima ocazie în care îi voi putea vorbi, când va fi singură, îl asigură pe sir Thomas

Acesta a fost rezultatul reflecțiilor de mai înainte și, în urma informațiilor date de sir Thomas, și anume că tânăra se plimba singură în grădină chiar în acel

moment, Edmund i se alătură de îndată.

— Am venit să mă plimb cu tine, Fanny, spuse el. Îmi permiți? întrebă, luându-i brațul sub al lui. A trecut mult timp de când nu am mai făcut o plimbare plăcută împreună.

Ea aprobă mai degrabă cu privirea, decât cu vorba, era destul de abătută.

— Dar, Fanny, adăugă el repede, ca să ne facă plăcere plimbarea, este nevoie de ceva mai mult decât să parcurgem această alee împreună: trebuie să-mi vorbești. Știu că te preocupă ceva. Știu la ce te gândești. Nu poți să crezi că nu știi tot ce se petrece. Să trebuiască, oare, să aflui totul de la oricine altcineva, numai de la tine, nu?

Fanny, agitată și descurajată, în același timp, răspunse:

— Dacă toată lumea vorbește despre asta, vere, mie nu mi-a mai rămas nimic să vă spun.

— Poate că nu despre faptele petrecute, Fanny, ci despre sentimente. Nimeni în afară de tine nu mi le poate descrie pe acestea. Totuși, nu am de gând să insist. Dacă tu singură nu dorești să-mi vorbești despre ele, eu voi încheia acest subiect. Crezusem că te-ar putea alina să poți discuta cu cineva despre acestea.

— Mă tem că gândim prea diferit ca să găesc vreo alinare în a vorbi cu dumneavoastră despre sentimente.

— Consideri că gândim diferit? nu-mi vine să cred... M-aș încumeta, chiar, să spun că dacă am compara părerile noastre, le vom găsi la fel de asemănătoare ca și până acum: ca să trecem la ceva mai concret, eu consider cererea în căsătorie a lui Crawford ca fiind foarte avantajoasă și serioasă, dacă tu ai reuși să ai aceeași afecțiune față de el. Consider că este foarte firesc ca și întreaga ta familie să dorească acest lucru; dar dacă nu poți să faci asta, atunci ai făcut exact ceea ce trebuia, refuzându-l. Există vreun dezacord între noi în această privință?

— Oh, nu! Dar credeam că mă condamnați. Credeam că sunteți împotriva mea. Ce ușurare să știu că nu este așa!

— Această ușurare ar fi putut apărea mai demult, Fanny, dacă te-ai fi gândit să vii s-o cauți. Dar cum ar fi posibil să crezi că aș putea să fiu împotriva ta? Cum ai putea să mă consideri un susținător al căsătoriilor care nu sunt încheiate din dragoste? Chiar dacă aș fi, în general, nepăsător, în privința acestei probleme, cum ți-ai putea închipui că aș rămâne la fel și în cazul în care propria

ta fericire se află în joc?

— Unchiul meu consideră că greșesc și știu că a vorbit și cu dumneavoastră.

— Până în punctul în care te afli acum, Fanny, eu consider că ai perfectă dreptate. Îmi poate părea rău, pot fi surprins, deși nu pot spune asta, din moment ce nici nu ai avut timpul necesar să începi să ții la el, dar cred că ai perfectă dreptate. Te îndoiești de afirmația mea? Ar fi rușinos, în ceea ce ne privește pe amândoi, dacă te-ai îndoii. Nu îl iubeai; nimic n-ar fi putut justifica acceptarea lui de către tine.

Fanny nu se mai simțise atât de bine de mult timp.

— Până acum, comportarea ta a fost ireproșabilă, iar cei care doreau să fi acționat în alt fel, au comis o eroare. Numai că lucrurile nu se termină aici. Afețiunea lui Crawford nu este una obișnuită; perseverează, în speranța de a reuși să dea naștere acelei considerații care nu a existat mai înainte. Asta, știm, necesită timp. Dar, îi zâmbi el cu afețiune, lasă-l să reușească, într-un final, Fanny, dă-i o șansă. Te-ai dovedit o persoană dezinteresată, dovedește acum că ești și recunoscătoare și bună la inimă; în acest fel vei fi femeia perfectă care am crezut întotdeauna că ești menită să devii.

— Oh! Niciodată, niciodată! Nu va reuși să mă cucerească niciodată, exclamă Fanny, cu o patimă care îl uimi pe Edmund.

Apoi tânăra roși, revenindu-și, observând privirea lui și auzindu-i răspunsul:

— Niciodată! Fanny! Să spui acest lucru cu atât de multă hotărâre și convingere! Parcă nu ai mai fi tu însăși, o ființă atât de chibzuită.

— Vreau să spun numai că, exclamă ea corectându-se, plină de regret, nu cred că se va întâmpla vreodată, atât cât poate cineva afirma ceva sigur despre viitor; cred că nu voi putea niciodată să-i întorc afețiunea.

— Vreau să sper lucruri mai bune. Sunt mult mai conștient decât poate fi Crawford, că pe bărbatul care speră să se facă iubit de tine, atunci când ți-a făcut cunoscute intențiile sale, îl așteaptă o trudă grea, din cauza tuturor atașamentelor și obișnuințelor tale, așezate în ordine de bătaie; înainte să-ți poată câștiga inima numai pentru el, trebuie s-o desprindă de toate legăturile de afețiune față de obiectele animate și neanimate, pe care toți acești ani în care ai crescut aici le-au confirmat și care sunt, în acest moment, încă și mai strânse, la ideea de a trebui să te separi de ele. Știu că teama de a părăsi Mansfield te va mai determina, un timp, să-l respingi pe Crawford. Aș fi preferat ca acesta să nu se fi simțit obligat

să-ți spună ce intenții avea în legătură cu tine. Aș fi dorit să te fi cunoscut la fel de bine ca mine, Fanny. Între noi fie vorba, cred că, împreună, te-am fi cucerit. Cunoștințele mele teoretice, împreună cu practica lui, n-ar fi avut cum să dea greș. El ar fi acționat după planurile mele. Trebuie să sper că te merită, prin constanta sa afecțiune și își va primi răsplata meritată. Nu pot să cred că nu dorești să-l iubești, că nu simți dorința firească de a-ți exprima recunoștința. Trebuie să ai un sentiment de acest gen. Trebuie să-ți pară rău de propria ta indiferență.

— Suntem atât de diferiți, zise Fanny, evitând un răspuns direct, suntem foarte, foarte diferiți, în tot ce privește înclinațiile și felul de a acționa, astfel încât consider că este imposibil să ajungem, vreodată, să fim rezonabil de fericiți împreună.

— Te înșeli, Fanny. Deosebirea la care te referi nu este atât de mare. Sunteți destul de asemănători. Aveți multe în comun. Aveți educația și gustul pentru literatură în comun. Sunteți, amândoi, buni la inimă și plini de bunăvoință. Mai mult decât atât, Fanny: cine l-a auzit pe el recitând din Shakespeare și pe tine ascultându-l, seara trecută, ar putea crede că ați fi niște tovarăși nepotriviți? Nu ții cont de tine însăși: există, recunosc, o diferență marcantă între firile voastre. El este aprins, tu ești serioasă, dar cu atât mai bine: însuflețirea lui te va cuprinde și pe tine. Este în firea ta să te descurajezi ușor și să-ți închipui că dificultățile sunt mai mari decât este cazul în realitate. Buna lui dispoziție va contrabalansa acest lucru. El nu vede nicăieri nici o dificultate, iar amabilitatea și voioșia lui îți vor fi un sprijin permanent. Faptul că ești atât de diferită de el sub aceste aspecte, Fanny, nu este în nici cea mai mică măsură un indiciu că nu veți putea fi fericiți împreună; să nu-ți imaginezi așa ceva. În ceea ce mă privește, eu sunt încredințat că este o împrejurare mai degrabă în favoarea acestui lucru. Sunt foarte convins că este bine ca firile să difere: adică să fie deosebite ca dispoziție, fel de a fi, în dorința de a se afla într-o companie mai numeroasă sau mai restrânsă, în înclinația de a vorbi mai mult sau de a fi mai tăcut, de a fi mai grav sau mai vesel. Oarecare contradicții din aceste puncte de vedere contribuie în mod benefic la fericirea matrimonială. Exclud extremele, bineînțeles, iar o asemănare foarte mare sub toate aspectele pare să fie calea cea mai sigură spre apariția unor extreme. O opoziție, blândă și continuă, este cea mai bună cheazășie a fericirii matrimoniale.

Mult prea ușor putea Fanny să ghicească la cine se gândea Edmund în acel moment: influența domnișoarei Crawford se făcea din nou, în întregime, simțită. Vorbise despre ea, plin de voioșie, de la întoarcerea lui acasă. Acum n-o mai evita. Luase masa la Parohie nu mai departe de ziua precedentă. După ce îl lăsă în seama gândurilor lui preț de câteva momente, Fanny, considerând că trebuia să facă acest lucru, reveni la subiectul Henry Crawford și spuse:

— Nu numai în ce privește firea, îl consider pe domnul Crawford complet nepotrivit pentru mine, cu toate că și din acest punct de vedere consider diferența dintre noi prea mare. Buna lui dispoziție mă irită, uneori; există însă, ceva, la el, la care mă opun încă și mai mult. Trebuie să mărturisesc, vere, că nu pot să-i aprob caracterul. Nu l-am considerat ca fiind de calitate încă din timpul pregătirii piesei aceleia. Cu acea ocazie l-am observat comportându-se, cum am considerat eu, într-o manieră foarte necuviincioasă, acum pot să vorbesc despre asta, pentru că totul a luat sfârșit, atât de rău față de bietul domn Rushworth, nepărând să-i pese cât de mult îl jigneau curtând-o pe verișoara mea Maria. Pe scurt, toate acestea, care s-au petrecut în timpul repetițiilor piesei, mi-au lăsat o impresie de neșters.

— Draga mea Fanny, răspunse Edmund, care abia dacă o ascultase până la sfârșit, haide să nu fim judecați, nici unul dintre noi, prin felul în care ne-am comportat în perioada aceea de nebunie generală. Momentele acelea reprezintă un lucru de care detest să-mi aduc aminte. Maria a greșit, Crawford a greșit, toți am greșit, dar nimeni nu a greșit mai mult decât mine. În comparație cu mine, toată lumea a fost nevinovată. Eu am făcut pe nebunul cu ochii deschiși.

— Ca spectator, răspunse Fanny, poate că am observat mai multe decât dumneavoastră și cred că domnul Rushworth a fost chiar foarte gelos.

— Este foarte posibil. Nici nu este de mirare. Nimic n-ar fi putut fi mai nepotrivită decât toate afacerea aceea. Sunt șocat ori de câte ori mă gândesc că Maria fost capabilă de așa ceva; dar, dacă a fost în stare să preia rolul acela, atunci nu mă mai miră deloc ce a urmat.

— Dar înainte de piesă, nu cred că mă înșel atunci când afirm că Julia credea că domnul Crawford îi făcea ei curte.

— Julia! Am mai auzit de la cineva că ar fi fost îndrăgostit de Julia, dar eu nu mi-am putut da seama de acest lucru. Fanny, deși cred că acord meritul care li se cuvine calităților surorilor mele, consider că este foarte posibil ca ele să fi fost

mai dornice să fie admirate de Crawford și să-și fi manifestat această dorință într-un fel mai nehibzuit decât ar fi reclamat-o prudența obișnuită. Îmi amintesc că erau foarte vizibil atrase de compania lui; cu o asemenea încurajare, un bărbat cum este Crawford, entuziast și, poate, puțin necugetat, ar fi putut fi îndemnat să procedeze în acel fel; totuși, nu a fost nimic foarte evident, fiindcă este limpede că el nu a făcut nici o revendicare: afecțiunea lui îți era rezervată ție. Și trebuie să adaug că preferința lui pentru tine l-a ridicat enorm în ochii mei. Îl onorează foarte tare; demonstrează prețuirea lui față de binecuvântarea fericirii domestice și a purei afecțiuni. Dovedește că nu a fost influențat de unchiul lui. Pe scurt, arată că este tot ce sperasem să fie.

— Sunt convinsă că părerile lui nu sunt ceea ce ar trebui să fie, atunci când este vorba despre subiecte serioase.

— Afirmă, mai degrabă, că nu a reflectat aproape deloc asupra unor subiecte serioase. Cum ar putea fi altfel, cu o asemenea educație și cu un astfel de sfătuitor? Cu toate dezavantajele pe care le-au avut de întâmpinat, el și domnișoara Crawford, nu este minunat că au ajuns să fie așa cum sunt? Sunt gata să recunosc că sentimentele lui Crawford i-au dirijat, până acum, prea mult comportamentul. Din fericire, aceste sentimente au fost, până acum, în general bune. Tu vei completa ce lipsește; cât despre el, este un bărbat foarte norocos, dacă s-a atașat de o ființă ca tine, de o femeie care, inflexibilă ca o stâncă atunci când este vorba de principiile ei de viață, are o blândețe a firii atât de potrivită pentru a le recomanda și altcuiva. El și-a ales tovarășa de viață făcând o selecție cum nu se poate mai fericită. Te va face fericită, Fanny, știu că te va face fericită; iar tu vei putea face orice dorești din el.

— Nu mi-aș asuma o asemenea sarcină, strigă Fanny cu voce gătuită, o misiune care cere o responsabilitate atât de mare!

— Ca de obicei, nu te crezi în stare de nimic, închipuindu-ți că totul este prea dificil pentru tine! Ei bine, deși este posibil să nu reușesc să te conving să-ți schimbi sentimentele, sper că te vei convinge singură. Mărturisesc că sunt destul de nerăbdător s-o faci. Nu am un interes deosebit în privința mulțumirii lui Crawford. Fericirea ta, Fanny, mă interesează cel mai mult. Știi că interesul meu față de Crawford nu este unul obișnuit.

Fanny știa mult prea bine acest lucru, ca să mai aibă ceva de spus, astfel încât se plimbară împreună vreo alți cincizeci de iarzi, în liniște și îngândurați.

Edmund rupse primul tăcerea:

— mi-a plăcut foarte mult felul în care Mary a vorbit ea despre asta ieri, mi-a plăcut în mod deosebit, pentru că nu mă așteptam să vadă totul atât de limpede. Știam că ține foarte mult la tine, dat mă temeam, totuși, că nu-ți aprecia valoarea pe care o aveai în ochii fratelui ei așa cum ai fi meritat și că regreta că alegerea acestuia nu s-a oprit asupra vreunei tinere bogate sau de viță nobilă. Îmi era teamă de prejudecățile sociale, pe care a fost atât de obișnuită să le asculte. Însă lucrurile au stat cu totul altfel. S-a referit la tine, Fanny, exact așa cum s-ar fi cuvenit. Dorește realizarea acestei uniuni cu la fel de mult entuziasm ca și unchiul tău sau eu însumi. Am vorbit îndelung despre acest lucru. Nu aș fi adus acest subiect în discuție, deși eram foarte nerăbdător să-i cunosc părerea, însă nu mă aflam acolo de mai mult de cinci minute, când ea s-a referit la Henry cu acea sinceritate și drăgălășenie specifice felului ei de a fi, cu acea istețime și voioșie care o caracterizează atât de bine. Doamna Grant a râs de graba ei.

— Înseamnă că se afla și doamna Grant acolo?

— Desigur, când am ajuns la reședința lor, le-am găsit pe cele două surori stând singure și, odată ce am început, nu am mai terminat de vorbit despre tine, Fanny, până la venirea lui Crawford și a doctorului Grant.

— Se apropie o săptămână de când nu am mai văzut-o pe domnișoara Crawford.

— Da, și ea se plângea de același lucru, deși intervalul acela de timp este posibil să fi fost mai bun pentru ea decât a fost pentru tine. Oricum, o vei vedea înainte să plece, Fanny, dar trebuie să fii pregătită pentru că declară că este foarte supărată pe tine, dar știi ce înseamnă supărarea pentru ea. Este regretul și dezamăgirea unei surori, care crede că fratele ei are dreptul la orice și-ar dori acesta, chiar în clipa în care și-o dorește. Este îndurerată, așa cum ai fi și tu pentru William, însă te iubește și te stimează din toată inima.

— Bănuiam că va fi foarte supărată pe mine.

— Draga mea Fanny, exclamă Edmund, strângându-i mâna, nu lăsa mânia ei să te tulbure. Este o mânie despre care, mai degrabă, se vorbește, decât se simte. Inima ei este făcută pentru iubire și bunătate, nu pentru a păstra resentimente. Aș dori să fi putut auzi cuvintele ei de laudă; aș dori să-i fi putut vedea înfățișarea, când a afirmat că ar trebui să devii soția lui Henry. Și am observat că vorbește despre tine numindu-te "Fanny", ceea ce nu făcuse

niciodată înainte; acum o făcea cu simpatia unei surori.

— Și doamna Grant, ce spunea, a zis ceva? A fost tot timpul prezentă?

— Da, era de acord cu sora ei. Enigma refuzului tău, Fanny, pare să nu fi fost încă dezlegată. Faptul că ai putut să refuzi un bărbat cum este Henry Crawford este mai mult decât pot ele înțelege. Te-am apărat, dar, sincer vorbind, pe măsură ce ele analizau situația... se așteaptă să dovedești că ți-ai revenit în simțiri cât poți de curând, printr-o atitudine diferită; nimic altceva nu le-ar putea satisface. Am încheiat subiectul. Nu pleca de lângă mine.

— Aș fi crezut, spuse Fanny după un moment de gândire, că orice femeie are dreptul să nu accepte un bărbat, chiar dacă ar fi, altfel, un bărbat apreciat, în general... Chiar dacă ar avea toate calitățile din lume, cred că n-ar trebui să se considere ca fiind de la sine înțeles faptul că un bărbat trebuie să fie acceptat de orice femeie pe care se întâmplă s-o placă el însuși. Dacă presupunem că așa se întâmplă, că domnul Crawford are toate pretențiile pe care surorile lui îl consideră îndreptățit să le aibă, cum aș fi putut eu fi pregătită să am aceleași sentimente pe care le are el față de mine? M-a luat cu totul prin surprindere... Nu am avut nici cea mai vagă idee că atitudinea lui dinainte avea vreo semnificație în ceea ce mă privea și, cu siguranță că n-ar fi trebuit să încep să-l plac numai pentru că el părea să-mi acorde o oarecare atenție. În situația mea, ar fi însemnat culmea vanității să încep să-mi fac anumite speranțe în legătură cu domnul Crawford. Sunt convinsă că surorile lui, prețuindu-l așa cum o fac, trebuie să fi crezut acest lucru, închipuindu-și că el nu avea intenții serioase. Cum aș fi putut, atunci, să fiu... să mă îndrăgostesc de el exact în momentul în care el spune că s-a îndrăgostit de mine? Cum aș fi putut să mă atașez de el la comandă, îndată ce acest lucru mi-a fost solicitat? Surorile lui ar trebui să se gândească la mine în același mod ca și el. Cu cât sunt mai deosebite meritele lui, cu atât mai nepotrivit ar fi fost ca eu să mă fi gândit vreodată la el. Și, în plus, vedem în moduri foarte diferite natura femeii, dacă își pot imagina că o femeie este capabilă să simtă afecțiune față de cel care o iubește, atât de repede cât pare el s-o presupună.

— Draga mea Fanny, acum cunosc adevărul și toate aceste sentimente îți fac cinste. Am considerat și înainte că le aveai. Am crezut că te pot înțelege. În acest moment mi-ai dat exact explicația pe care m-am aventurat să le-o ofer, în numele tău, prietenei tale și doamnei Grant, iar acestea au fost, amândouă, foarte

satisfăcute de ea, cu toate că prietena ta, mai pătimașă, tot s-a aprins puțin, din cauza atașamentului ei entuziast pentru Henry. le-am spus că tu ești, dintre toate ființele de pe pământ, cea asupra căreia obiceiurile statornice au cea mai mare influență, iar schimbarea cea mai puțină și că noutatea faptului că Crawford începuse să te curteze, se întorcea, de fapt, împotriva lui însuși. Un eveniment atât de nou și de recent survenit se dovedea a fi în defavoarea sa; că nu puteai suporta ceva cu care nu te obișnuiseși încă. le-am mai spus multe altele cu scopul de a le face să-ți înțeleagă mai bine firea. Domnișoara Crawford ne-a făcut să râdem cu proiectele de încurajare, la care se gândise în beneficiul fratelui ei. Dorea să-l îndemne să persevereze și de a face astfel încât curtea pe care ți-o face să fie primită cu amabilitate, la sfârșitul a aproximativ zece ani de căsătorie fericită.

Fanny de-abia reuși să zâmbească la această glumă. Era, însă, plină de revoltă. Se temea că greșise: spunând prea multe, exagerând prevederea pe care și-o imaginase necesară, ferindu-se de un rău și nimerind peste altul. Iar faptul că vorba de duh a domnișoarei Crawford îi fusese redată într-un asemenea moment și în legătură cu acel subiect anume, nu făcea decât să agraveze și mai tare lucrurile.

Edmund observă tristețea de pe chipul ei și luă imediat decizia să oprească discuția și să nu mai menționeze numele lui Crawford din nou, decât dacă acesta putea fi pus în legătură cu ceva agreabil. Apoi Edmund constată, curând după aceea:

— Luni pleacă amândoi. Prin urmare, poți fi sigură că îți vei revedea prietena fie mâine, fie duminică. Chiar pleacă luni și nu a lipsit mult să fiu convins să rămân la Lessingby exact până atunci! Aproape că promisesem acest lucru. Ce diferență uriașă ar fi însemnat! Acele cinci sau șase zile în plus petrecute la Lessingby, aș fi putut să le regret toată viața.

— Erați pe punctul de a mai rămâne?

— Da. Am fost rugat foarte stăruitor și aproape consimțisem. Dacă aș fi primit vreo scrisoare de la Mansfield din care să aflu ce mai făceați, cred că, mai mult ca sigur, aș mai fi rămas; nu știam nimic din ce se petrecuse aici în ultimele două săptămâni și simțeam că stătusem departe suficient de mult timp.

— Ați petrecut timpul în mod plăcut în acel loc?

— Nu chiar, adică a fost numai vina mea dacă nu s-a întâmplat așa. Toți cei

de acolo erau foarte plăcuți. Mă îndoiesc de faptul că și ei m-au găsit la fel de agreabil. Am dus neliniștea mea cu mine și nu a fost chip să scap de ea, până când nu m-am întors la Mansfield.

— V-au plăcut domnișoarele Owens, nu-i așa?

— Da, foarte mult. Niște fete amabile, bine dispuse și neafectate. Dar eu nu sunt făcut, Fanny, pentru compania doamnelor obișnuite. Fetele bine dispuse și neafectate nu au nici un efect asupra unui bărbat care a fost obișnuit cu prezența unor femei de mare sensibilitate. Sunt două moduri de a fi cu totul diferite. Tu și Mary Crawford m-ați făcut să devin prea pretențios.

Fanny era mâhnită și părea obosită; Edmund constată asta în înfățișarea ei și era ceva ce nu se putea șterge prin simpla vorbărie. Astfel că, încetând să încerce acest lucru, o conduse, cu autoritatea blândă a unui gardian privilegiat, direct în casă.

Capitolul XXXVI

Edmund se considera bine informat cu tot ce ar fi putut spune Fanny sau ar fi putut lăsa să se vadă din ceea ce simțea. Ar fi fost, cum presupusese și mai înainte, o acțiune mult prea pripită din partea lui Crawford; era nevoie de timp, pentru a o lăsa întâi să se obișnuiască cu ideea și, apoi, pentru ca aceasta să-i devină agreabilă. Trebuia să se deprindă cu faptul că el o iubea, după care n-ar fi fost exclus ca afecțiunea, în scurt timp, să devină reciprocă. Aceasta a fost părerea pe care și-a format-o, ca rezultat al discuției avute cu tatăl său și sugeră ca lui Fanny să nu i se mai spună nimic despre această chestiune: să nu se mai facă alte tentative de a o influența sau de a o convinge, ci să fie lăsat totul în seama perseverenței lui Crawford și a propriei ei gândiri.

Sir Thomas promise că așa se va întâmpla. Considera corectă aprecierea lui Edmund despre starea de spirit a lui Fanny; sir Thomas presupusese că acestea erau sentimentele tinerei, deși se vedea nevoit să considere o întâmplare nefericită faptul că acesta era modul ei de a simți, deoarece, mai puțin înclinat decât fiul său mezin să aibă încredere în viitor, nu putea să nu se teamă că, dacă acesteia îi era necesară o durată atât de mare de timp ca să se obișnuiască cu ideea, era posibil să nu reușească să se convingă să-i primească omagiile așa cum se cuvenea, înainte ca interesul tânărului de a i le adresa să înceapă să se ofilească. Cu toate acestea, nu rămânea altceva de făcut, decât să spere.

Promisa vizită din partea "prietenei ei", cum o numea Edmund pe domnișoara Crawford, reprezenta, pentru Fanny, o teribilă amenințare și tânăra trăia tot timpul cu această groază. În calitate de soră, atât de părtinitoare, atât de puțin grijulie în legătură cu ceea ce afirmase, pe de altă parte, atât de triumfătoare și sigură pe ea, constituia, din toate punctele de vedere, subiectul unei neplăcute întrevederi, iar faptul că se putea baza pe prezența altora la

această întâlnire, reprezenta singurul sprijin al lui Fanny. Se îndepărtă cât mai puțin posibil de lady Bertram, se ținu la distanță de încăperea de la răsărit și nu se mai plimbă singură prin grădină, în preocuparea ei de a evita orice atac subit. Și a reușit. Când și-a făcut apariția domnișoara Crawford, se afla în siguranța oferită de salon, împreună cu mătușa ei; după ce primul șoc a trecut, iar domnișoara Crawford arăta și vorbea utilizând mult mai puține aluzii decât anticipase Fanny, astfel încât aceasta din urmă a început să sperie că nu se va întâmpla nimic mai neplăcut, în afară de a trebui să îndure o jumătate de oră de tulburare suportabilă. Dar sperase prea mult; domnișoara Crawford nu era persoana care să se supună împrejurărilor date. Era hotărâtă să discute între patru ochi cu Fanny, astfel că îi spuse acesteia, cât permitea buna cuviință de repede, cu o voce joasă:

— Trebuie să-ți vorbesc, undeva, câteva momente.

Fanny simți cum năvăleau peste ea aceste cuvinte, cum îi străpungeau inima și toate fibrele ființei. Un refuz era nepolitic. Obişnuința ei de a se supune imediat, dimpotrivă, a făcut-o să se ridice aproape imediat și să-și conducă musafira afară din încăperea. Făcu acest lucru cu cea mai mare neplăcere, dar era inevitabil. de-abia ajunseseră în hol, când toată stăpânirea de sine a domnișoarei Crawford luă sfârșit. Imediat scutură șiret din cap la adresa lui Fanny, cu un reproș plin de afecțiune și, luând mâna acesteia, păru că de-abia se abținea să nu spună direct ce avea de comunicat. Cu toate acestea, nu zise decât:

— Ce fată rea ești! Nu știu când voi termina să te cert.

Apoi a avut suficientă discreție să păstreze restul până când vor fi fost sigure că nu mai sunt decât ele între cei patru pereți ai unei încăperi.

Fanny se îndreptă, cum era și firesc, în sus pe scări, conducându-și musafira în încăperea care era, acum, întotdeauna pregătită să ofere confortul necesar; cu toate acestea, deschise ușa cu neplăcere, simțind că o aștepta o scenă mai dureroasă decât oricând fusese vreodată martor locul acela. Numai că răul pregătit să se reverse asupra ei a fost amânat pentru moment de o schimbare survenită în cursul ideilor domnișoarei Crawford, în urma efectului puternic pe care l-a avut asupra amintirii ei faptul că se afla din nou în încăperea aceea de la răsărit.

— Ha! exclamă ea, cu bruscă însuflețire, am ajuns din nou aici? Încăperea de la răsărit! Am mai fost o singură dată în acest loc.

Se opri, apoi se uită în jur și, părând să-și aducă aminte tot ce se petrecuse cu ocazia acelei vizite, adăugă:

— Doar o singură dată. Îți aduci aminte? Venisem aici să repet rolul din piesă. Vărul dumitale venise și el, și apoi am început să repetăm. Dumneata erai spectatorul și sufleurul nostru. O repetiție încântătoare. Nu o voi uita niciodată. Și iată-ne din nou, chiar în aceeași parte a încăperii: acolo stătea vărul dumitale, dincolo eu, în partea cealaltă scaunele. Oh! De ce astfel de lucruri trebuie să aibă și un sfârșit?

Din fericire pentru însoțitoarea ei, nu aștepta un răspuns. Cugetul ei era monopolizat de propriile gânduri. Dulci amintiri i se perindau, acum, prin minte.

— Scena pe care o repetam era atât de interesantă! Subiectul era atât de... cum să spun? El trebuia să-mi facă o cerere în căsătorie. Parcă îl mai văd și acum, încercând să fie la fel de rezervat și de stăpân pe el cum se presupunea că ar fi trebuit să fie monologul lui Anhalt: *"Atunci când două inimi care se înțeleg se unesc printr-o legătură matrimonială, căsătoria s-ar putea numi o viață fericită."* Cred că trecerea timpului nu va face niciodată să pălească impresia pe care mi-a lăsat-o înfățișarea lui și vocea lui în timp ce rostea aceste vorbe. Ce curios, foarte curios, să trebuiască să interpretăm o asemenea scenă! Dacă mi-ar sta în putință să re trăiesc o săptămână oarecare din viața mea, aceasta ar fi cea pe care aș alege-o, săptămâna în care am repetat piesa. Poți să spui orice vrei, Fanny, nu am fost niciodată în viață mai fericită decât în acele zile. Firea lui inflexibilă să se moaie în felul acesta! Oh! A fost atât de frumos, încât nu s-ar putea exprima în cuvinte. Din păcate... seara care a urmat a distrus totul. Aceeași seară l-a adus înapoi pe nepoftitul dumitale unchi. Biet sir Thomas, cine a fost, oare, bucuros să te revadă? Cu toate acestea, Fanny, să nu-ți închipui că voi începe să vorbesc într-o manieră lipsită de respect despre sir Thomas, deși l-am detestat destul de mult timp după aceea. Acum îi dau dreptate... Este exact așa cum ar trebui să fie capul unei familii ca aceasta. Da, da, pot să afirm că acum vă iubesc pe toți.

După această ultimă declarație, spusă cu o notă de afecțiune pe care Fanny n-o observase niciodată înainte la ea, dar care consideră că acum i se potrivea foarte bine, se întoarce cu spatele pentru un moment, să se reculegă.

— Am avut o ușoară emoție când am intrat în această încăpere, după cum ai putut să constați, dar mi-a trecut acum, se scuză ea repede, cu un surâs poznaș,

așa că hai să luăm loc, să ne simțim confortabil; cât despre muștrările pe care eram foarte hotărâtă să ți le adresez, Fanny, nu mai am dispoziția necesară, când mă gândesc la asta.

Apoi continuă, după ce o îmbrățișă foarte afectuos:

— Bună, dulce Fanny! Când mă gândesc că aceasta este ultima oară când te văd, pentru cine știe cât timp de acum încolo, nu pot decât să te iubesc.

Fanny era impresionată. Nu prevăzuse nimic din toate acestea, iar sentimentele ei puteau rareori să rămână neatinse de melancolica influență pe care o avea asupra lor cuvântul ”ultima oară”. Plânse ca și cum ar fi iubit-o pe domnișoara Crawford mult mai mult decât era cazul în realitate, iar aceasta din urmă, înduioșată la vederea unei manifestări atât de profunde, o îmbrățișă pe Fanny cu afecțiune și îi spuse:

— Nu îmi place că trebuie să te părăsesc. Acolo unde mă duc nu voi întâlni pe nimeni nici măcar pe jumătate atât de amabil cum ești tu. Cine spune că nu vom putea fi ca două surori? Eu știu că așa va fi. Simt că suntem făcute să ne înțelegem, iar lacrimile acelea mă conving că și tu simți același lucru, dragă Fanny.

Fanny se ridică și îi răspunse doar în parte:

— Dar nu faceți decât să plecați de la un grup de prieteni către altul. Mergeți în vizită la o prietenă foarte bună.

— Da, este foarte adevărat. Doamna Fraser este prietena mea cea mai bună de ani de zile, dar nu am nici cea mai mică tragere de inimă să mă aflu lângă ea. Nu mă pot gândi decât la prietenii pe care îi las în urmă: draga mea soră, dumneata însăși și familia Bertram, în general. Voi toți aveți de oferit mult mai multă iubire cuiva, decât poate acea persoană găsi în toată lumea largă. Toți îmi dați impresia că pot să am încredere în voi și că mă pot destăinui vouă, ceea ce, în relațiile de fiecare zi, este atât de neobișnuit de găsit. Aș fi dorit să mă fi înțeles cu doamna Fraser să nu mă duc la ea decât după Paști, perioadă mult mai convenabilă pentru o vizită, dar acum n-o mai pot amâna. Iar după ce voi fi încheiat vizita aceea, mă așteaptă sora ei, lady Stornaway, care a fost întâi prietena mea cea mai bună dintre ele două, dar căreia nu i-am mai dat o prea mare atenție în ultimii trei ani.

După aceste explicații, cele două tinere au rămas tăcute minute în șir, fiecare gândindu-se la ale ei: Fanny la diferitele genuri de prietenie care se întâlnesc în

lume, Mary la un subiect cu tentă mai puțin filosofică. Aceasta din urmă rupse, prima, tăcerea:

— Cât de bine îmi amintesc hotărârea mea de a te căuta la etaj și cum am pornit să-mi găsesc drumul spre camera de răsărit, fără să am nici cea mai vagă idee unde se afla aceasta! Cât de bine îmi aduc aminte la ce mă gândeam când parcurgeam acest traseu și cum am intrat în această încăpere și te-am găsit lucrând chiar la această măsuță; și apoi, uimirea vărului dumitale, când a deschis ușa și m-a văzut aici!.. Apoi revenirea unchiului dumitale chiar în aceeași seară! Nimic nu se poate compara cu acest lucru!...

A urmat un scurt moment de reverie după care, scuturându-se de sub influența lui, domnișoara Crawford atacă din nou:

— Ei, Fanny, dar ești adâncită de-a binelea în gânduri. Vreau să sper că ți le ocupă cineva care se gândește tot timpul la tine. Oh! Dacă aș putea să te aduc pentru scurt timp în cercul nostru de cunoștințe din oraș, ca să-ți poți da seama cum este considerată acolo influența pe care o exerciți asupra lui Henry!... Oh! Invidia și gelozia a zeci de domnișoare; surprinderea, neîncrederea pe care o vor simți la aflarea modului în care ai procedat! Pentru că, în materie de discreție, Henry este aidoma eroului din romanele vechi de dragoste și se mândrește cu lanțurile lui de sclav. Ar trebui să vii la Londra ca să înveți să-ți apreciezi cucerirea! Dacă ai putea să vezi cât este de curtat și cât sunt și eu de curtată, numai de dragul lui! Ei bine, acum sunt foarte convinsă că nu voi mai fi considerată nici pe jumătate atât de bine venită la doamna Fraser, ca urmare a atașării lui de tine. Când va ajunge să cunoască adevărul, va dori, aproape sigur, să nu fi plecat din Northamptonshire, pentru că există o fiică de-a domnului Fraser, cu prima lui soție, pe care prietena mea este înnebunită s-o mărite, fapt pentru care a pus ochii pe Henry. Oh! Ce nu a făcut, ca să ajungă la el. Nevinovată și liniștită cum stai așezată acolo, nu-ți poți face o idee despre senzația pe care o vei produce, despre curiozitatea pe care o vei trezi, toți dorind să te vadă, despre întrebările cărora va trebui să le răspund eu la nesfârșit! Biata Margaret Fraser mă va chestiona despre ochii și dantura ta, despre cum te coafezi și cine îți lucrează pantofii. Aș dori din suflet ca Margaret să se fi căsătorit, de dragul prietenei mele... Și, totuși, în perioada aceea s-a considerat că era o partidă foarte dezirabilă pentru Janet. Toți eram încântați. Ea, la rândul ei, nu putea decât să-l accepte, pentru că el e bogat, iar ea nu are nimic; numai că el

s-a dovedit a fi pretențios și dorește ca o tânără frumoasă de douăzeci și cinci de ani, să fie la fel ca el... Iar prietena mea nu pare să știe ce să facă, să iasă totul bine. Plutește tot timpul o stare de nervozitate în atmosferă. În casa lor îmi voi aminti cu mult respect de comportamentul conjugal întâlnit la Parohia de la Mansfield. Doctorul Grant manifestă o încredere deplină în sora mea și are considerație față de judecata ei, oricine simte că există un atașament între cei doi; nu voi constata, însă, nimic asemănător la familia Fraser. Voi rămâne cu gândul la Mansfield pentru totdeauna, Fanny. Propria mea soră ca soție, sir Thomas ca soț, acestea sunt modelele mele de perfecțiune. Biata Janet a fost păcălită jalnic, deși nu exista nimic nepotrivit în atitudinea ei: nu a căzut cu ochii închiși în această partidă, nu a lipsit cunoașterea dinainte a celui care urma să-i devină soț. S-a gândit trei zile la cererea lui în căsătorie! În aceste trei zile, a cerut sfatul oricui o cunoștea și a cărui părere merita ascultată; a apelat în special la iubita mea mătușă, acum decedată, a cărei experiență de viață făcea ca opinia ei să fie unanim, și pe bună dreptate, foarte respectată de toți tinerii pe care îi cunoștea, iar ea a fost categoric în favoarea domnului Fraser. Aceasta pare să însemne că nimic nu oferă o garanție în privința unei vieți conjugale fericite. Nu am prea multe de spus nici despre prietena mea Flora, care a respins un tânăr foarte drăguț și melancolic pentru a-l accepta, în schimb pe acel îngrozitor lord Stornaway, care are la fel de multă minte ca domnul Rushworth, însă arată mult mai rău decât acesta din urmă și are o fire meschină. Am avut îndoielile mele, pe atunci, dacă prietena mea proceda așa cum ar fi trebuit, pentru că soțul ei n-are nici măcar o alură de lord... acum sunt convinsă că a făcut o greșală! Apropo, Flora Ross era topită după Henry în prima iarnă în care și-a făcut intrarea în societate. Dacă aș încerca să-ți povestesc despre toate femeile despre care știu că au fost îndrăgostite de el, nu aș mai termina niciodată. Numai tu, doar tu, insensibilă Fanny, poți să te gândești la el cu nepăsare. Să fii, oare, atât de indiferentă pe cât afirmi că ai fi? Nu, nu, îmi dau seama că nu ești.

Se putea observa, într-adevăr, o îmbujorare atât de accentuată pe fața lui Fanny în acel moment, încât ar fi putut confirma o bănuială într-o minte predispusă s-o caute cu orice preț.

— Ființă nemaipomenită! Nu te voi tachina. Toate lucrurile își vor urma cursul firesc, dar, draga mea Fanny, trebuie să recunoști că nu erai chiar atât de nepregătită să ți se pună întrebarea aceea, cum își închipuie vărul tău. Nu este

posibil să nu te fi gândit chiar deloc la această posibilitate, să nu fi avut nici măcar o bănuială despre ceea ce ar fi putut urma. Trebuie să fi observat că Henry se străduia să ți se facă agreabil cu fiecare atenție care îi era la îndemână. Nu ți-a fost, oare, atât de devotat în timpul balului? Și înainte de bal, colierul acela! Oh! L-ai primit exact așa cum s-a intenționat să-ți fie dăruit. Erai la fel de conștientă pe cât și-ar fi dorit cineva, din toată inima. Îmi aduc perfect de bine aminte.

— Atunci vrei să spunei că fratele dumneavoastră știa mai demult de colierul acela? Oh! Domnișoară Crawford, nu a fost deloc corect.

— Dacă știa de el? Totul a fost aranjat de el, a fost în întregime ideea lui. Îmi este jenă să afirm că mie nu mi-ar fi trecut niciodată așa ceva prin minte, însă am fost încântată să acționez, la propunerea lui, în beneficiul vostru, al amândurora.

— Nu voi spune, răspunse Fanny, că nu mi-a fost întotdeauna teamă, pe jumătate, că așa stăteau lucrurile, pentru că observasem ceva în privirea dumneavoastră care mă alarmase, dar nu chiar de la bun început; atunci nu bănuisem nimic, absolut nimic. Este la fel de adevărat ca faptul că mă aflui, acum, aici. Iar dacă aș fi avut o idee despre ce se petrecea, nimic pe lume nu m-ar fi făcut să accept colierul. Cât despre atitudinea fratelui dumneavoastră, bineînțeles, am simțit că intervenise o anumită schimbare, o sesizasem de puțin timp, poate de două sau de trei săptămâni, dar atunci am considerat că nu avea nici o semnificație anume. Am pus-o, pur și simplu, în seama felului lui de a fi și eram departe de a presupune și de a dori ca el să aibă vreo intenție serioasă în privința mea. Nu am fost, domnișoară Crawford, o observatoare neatentă a ceea ce se petrecea între el și anumiți membri ai acestei familii, în decursul verii și al toamnei. Am păstrat tăcerea, dar asta nu înseamnă că nu am remarcat nimic. Nu m-am putut împiedica să nu observ cum domnul Crawford răspândea în galanterii care nu însemnau nimic.

— Ah! Nu pot să neg acest lucru. Din când în când s-a mai angajat în câte un flirt neînsemnat, pășându-i prea puțin de efectele dezastruoase pe care le-ar fi putut produce în sufletul anumitor tinere. L-am muștrat deseori din această cauză, dar este singurul lui defect; mai trebuie spus și că foarte puține tinere domnișoare aveau sentimente de afecțiune la adresa lui demne de luat în seamă. Și apoi, Fanny, gândește-te la victoria de a fi nimerit pe cineva care a fost ochit de atâtea altele; la faptul că cineva poate avea, acum, ocazia de a răzbuna

întregul gen din care face parte! Oh! Sunt sigură că nu stă în firea femeii să refuze o asemenea izbândă.

Fanny clătină din cap.

— Nu pot gândi frumos despre un bărbat care obișnuiește să se joace cu sentimentele oricărei femei; pot fi, adesea, mult mai multe victime decât poate aprecia un simplu spectator.

— Nu îi iau apărarea. Îl las în întregime la discreția ta și, după ce te va duce la Everingham, nu-mi pasă cât de multe predici îi vei ține pe această temă. Voi spune, însă, că acest defect al lui, faptul că îi place să le facă pe tinerele domnișoare să se îndrăgostească puțin de el, nu este nici pe jumătate la fel de periculos, pentru fericirea unei soții, ca dorința de a se îndrăgosti el însuși, pe care el nu a manifestat-o niciodată. Și mai cred, cu toată seriozitatea și sinceritatea, că ține la tine într-un fel în care nu a fost atașat până acum de nici o altă femeie; te iubește din toată inima. Dacă un bărbat a iubit vreodată o femeie pentru totdeauna, atunci cred că Henry va face acest lucru în ceea ce te privește.

Fanny nu a putut să-și oprească un surâs trist, dar nu a mai avut nimic de spus.

— Nu cred că Henry a mai fost cândva atât de fericit, continuă repede Maria, ca atunci când a reușit să obțină avansarea fratelui dimitale.

Cu aceasta, reușise în mod sigur să dea un impuls sentimentelor lui Fanny.

— Oh, da! Cât de amabil, cât de extrem de amabil din partea lui.

— Sunt sigură că trebuie să se fi străduit foarte mult să obțină acest rezultat, pentru că știu persoanele la care a trebuit să apeleze. Amiralul detestă să fie deranjat și nu suportă să i se solicite favoruri; de altfel, sunt atât de numeroase cererile tinerilor aspiranți, încât o simplă relație de prietenie și un efort, care nu sunt foarte categorice, sunt ușor de descurajat. Cât de fericit trebuie să fie William acum! Aș dori să-l fi putut vedea.

Cugetul bieteii Fanny a fost aruncat în cea mai nefericită dintre dilemele lui. Amintirea a ceea ce se întreprinsese în favoarea lui William era, de fiecare dată, obstacolul cel mai puternic legat de luarea oricărei decizii împotriva domnului Crawford; rămase acolo, gândindu-se intens la acest lucru, până când Mary, care observase că la început fusese complezentă și apoi trecuse cu gândul la un alt subiect, îi atrase atenția, spunându-i:

— mi-ar face plăcere să stau de vorbă cu dumneata întreaga zi, dar nu

trebuie să le uităm pe doamnele de jos, așa că îmi iau rămas bun, draga, amabila, nemaipomenita mea Fanny, pentru că, deși ne vom despărți în mod oficial în salon, trebuie să-mi iau rămas bun de la tine aici. Și plec, tânjind după o revedere fericită și sperând că, atunci când ne vom revedea, acest lucru se va întâmpla în împrejurări în care ne vom putea deschide inimile una către cealaltă fără nici o umbră de reținere.

Urmă o îmbrățișare foarte afectuoasă și Mary continuă:

— Îl voi revedea curând pe vărul dumitale la Londra, spunea că va ajunge și el, acolo, destul de curând, iar sir Thomas, probabil, în cursul acestei primăveri; cât despre, familia Rushworth și Julia, sunt sigură că îi voi întâlni destul de des, pe toți. Am două rugăminți la tine, Fanny: una se referă la corespondență. Trebuie să-mi scrii. Cealaltă este s-o vizitezi pe sora mea, ca să compensezi lipsa mea.

Măcar în privința primei solicitări, Fanny ar fi preferat să nu i se fi cerut acest lucru; îi era, însă, imposibil să refuze să poarte acea corespondență, îi era imposibil chiar și să nu fie de acord cu acest lucru, cu mai multă bunăvoință decât i-ar fi dictat propriul ei raționament. Părea să nu i se poată rezista acestei, aparent, atât de sincere afecțiuni. Firea ei era astfel alcătuită încât să prețuiască mult un comportament prietenos și, deoarece până atunci reușise să-l cunoască într-o măsură atât de mică, era cu atât mai copleșită de cel manifestat la adresa ei de către domnișoara Crawford. În afară de asta, îi era recunoscătoare să fi făcut această discuție atât de puțin neplăcută, față de ceea ce-și imaginase.

Acesta luase acum sfârșit și scăpase fără i se fi adus reproșuri și fără să fi fost descoperită. Secretul ei era încă în siguranță și, atât timp cât se întâmpla acest lucru, credea că se putea împăca cu aproape orice altceva.

Seara a avut loc o altă despărțire. Henry Crawford a venit și a petrecut câțiva timp în compania lor; pentru că sentimentele lui Fanny nu fuseseră nici înainte în dispoziția cea mai inflexibilă, inima ei s-a înmuiat pentru scurt timp în ceea ce îl privea, pe tânărul ndrăgostit. de-abia spuse câteva cuvinte, ceea ce era foarte diferit de modul în care se comporta de obicei. Era clar subjugat de ea, iar lui Fanny îi păru rău de el, cu toate că spera că nu va mai fi nevoită să-l revadă până când el ar fi devenit soțul unei alte femei.

În momentul despărțirii, i-a luat mâna, gest pe care l-a făcut în tăcere, nu spuse nimic. După ce tânărul părăsi încăperea, Fanny s-a bucurat că acea dovadă

de prietenie se încheiase.

A doua zi, cei doi Crawford plecaseră.

Capitolul XXXVII

După ce domnul Crawford a plecat, obiectivul următor al lui sir Thomas era ca acestuia să i se simtă lipsa și nutrea mari speranțe că nepoata lui va simți pierderea acelor atenții pe care, în momentul manifestării lor, le considerase un mare neajuns. I se dăduse importanță în forma cea mai măgulitoare cu putință, iar unchiul ei spera că recăderea în obișnuita ei neînsemnătate, îi va trezi regrete. O observă pe Fanny cu această idee în minte, dar n-ar fi putut să spună și cu ce succes. Nu își putea da seama dacă se făcea simțită vreo diferență în dispoziția ei sau nu. Era întotdeauna atât de amabilă și de retrasă, încât emoțiile pe care le simțea se aflau în afara capacității lui de a le distinge. Nu o înțelegea deloc: simțea că n-o poate pricepe, astfel încât apelă la Edmund să-i spună în ce fel o afecta prezenta situație și dacă era mai mult sau mai puțin fericită decât înainte.

Edmund nu deosebi nici un simptom de regret și consideră că tatăl lui era puțin cam nerezonabil, dacă presupunea că primele trei patru zile ar fi putut produce vreunul. Ceea ce l-a întristat mai mult pe Edmund a fost faptul că sora lui Crawford, prietena și tovarășa care credea că însemnase atât de mult pentru Fanny, nu era mai vădit regretată. Se mira că Fanny vorbea atât de rar despre ea și avea atât de puține de spus despre această despărțire.

Vai! Chiar această soră, această prietenă și tovarășă era acum nimicitoarea cea mai importantă a liniștii lui Fanny. Dacă ar fi putut să creadă că soarta care o aștepta pe Mary era la fel de puțin legată de Mansfield, pe cât era să fie destinul fratelui acesteia, dacă ar fi putut să spere că întoarcerea ei de acolo era la fel de îndepărtată, pe cât era de înclinată s-o considere pe a lui Henry, atunci inima i-ar fi fost, într-advăr, ușoară; dar cu cât pune lucrurile cap la cap și observa mai multe, cu atât se convingea că totul mergea, mai mult decât oricând înainte, pe făgașul potrivit pentru ca domnișoara Crawford să se căsătorească cu Edmund.

În ceea ce îl privea pe el, înclinația era foarte puternică, iar din partea ei, mai puțin echivocă. Obiecțiile lui, scrupulele în legătura cu propria demnitate, toate păreau să fi dispărut, nimeni n-ar fi putut spune cum, iar îndoielile și ezităările ambiției ei pieriseră, de asemenea, dintr-un motiv la fel de inexplicabil. Toate acestea nu se puteau pune decât pe seama unei afecțiuni reciproce, crescânde. Bunele lui sentimente și relele ei porniri tânjeau după dragoste și un astfel de sentiment era menit să-i unească. Edmund urma să se ducă la Londra cât de curând după ce s-ar fi pus la punct unele probleme legate de Thornton Lacey, poate chiar mai repede de două săptămâni; el se referea des la plecarea sa, îi plăcea să vorbească despre asta și, odată ce s-ar fi aflat din nou împreună cu ea, Fanny nu se mai îndoia de ce avea să urmeze. Acceptarea ei trebuia să fie considerată la fel de sigură ca și cererea lui; cu toate acestea, îi mai rămăseseră sentimente neplăcute care făceau ca această perspectivă să fie foarte dureroasă pentru ea.

La ultima lor convorbire, domnișoara Crawford, în ciuda unor sentimente amicale și a unei mari amabilități personale, rămăsese aceeași domnișoară Crawford; dovedind din nou o gândire superficială, întunecată, dar închipuindu-și că era însăși întruchiparea luminii. Poate că îl iubea, însă nu-l merita pe Edmund din nici un alt motiv. Fanny se îndoia de existența vreunui alt sentiment în comun între cei doi, în afară de acesta, și poate fi iertată de către înțelepții mai în vârstă, dacă privea șansa unei viitoare îmbunătățiri a caracterului domnișoarei Crawford ca o cauză relativ pierdută, pentru că se gândea că, dacă influența lui Edmund, în această perioadă de înflorire a iubirii, contribuisese cu atât de puțin la limpezirea modului ei de a judeca și la ordonarea ideilor ei, meritele lui se vor risipi în van și în decursul unor ani de căsnicie, dacă se va strădui s-o schimbe.

Experiența ar fi putut aduce mai mult, pentru oricare doi tineri cu o situație materială atât de bună, iar domnișoarei Crawford includerea în natura generală a femeii, care ar fi determinat-o să adopte părerile bărbatului pe care îl iubește și îl respectă, ca și când ar fi fost ale ei însăși. Din moment ce acestea erau convingerile lui Fanny, aceasta suferea foarte mult din cauza lor și nu putea să vorbească despre domnișoara Crawford fără să resimtă durere.

Între timp, sir Thomas continua să spere și să facă propriile lui observații, simțindu-se încă îndreptățit, prin buna lui cunoaștere a naturii umane, să aștepte diminuarea influenței asupra dispoziției lui Fanny, iar amintirea atențiilor din

trecut ale pretendentului la mâna ei să aibă ca efect tânjirea după revenirea lor; la scurt timp după aceea, a fost obligat să recunoască faptul că nu remarcase nimic din toate acestea.

William obținuse un concediu de zece zile pentru a se duce în Norhamptonshire și se afla în drum spre ei, cel mai fericit dintre ofițeri, pentru că era și cel mai proaspăt numit în această funcție, ca să le împărtășească și lor bucuria lui și să le descrie uniforma. Sosi; ar fi fost încântat să le arate uniforma chiar atunci, dacă un ordin nemilos n-ar fi interzis purtarea acesteia altfel decât în exercițiul funcțiunii, astfel că uniforma rămase la Portsmouth. Edmund și tatăl lui puseseră la cale ceva: planul lor era ca Fanny să-l însoțească pe fratele ei la înapoierea acestuia la Portsmouth și să petreacă puțin timp cu propria ei familie. Lui sir Thomas îi venise această idee în cursul unuia din momentele lui de reflecție, părându-i-se a fi o măsură corectă și dezirabilă; înainte, însă, de a se fi decis în mod irevocabil, își consultase fiul mezin. Edmund examinase ideea sub toate aspectele și nu observă decât avantaje. Era un gest oportun, care n-ar fi putut nimeri într-o perioadă mai bună și nu se îndoia absolut deloc că Fanny urma să-l găsească foarte agreabil. Atât era suficient pentru ca sir Thomas să se decidă, astfel încât un hotărât: "Atunci așa va fi." puse capăt aceluia stadiu al problemei. Motivul principal pentru care sir Thomas o trimitea pe Fanny să-și viziteze familia avea foarte puține în comun cu faptul că era un lucru pe care se cuvenea să-l facă și absolut nimic cu ideea de a o face, astfel, fericită. Bineînțeles că dorea ca ea să se ducă de bunăvoie, dar nădăjduia, de asemenea, să i se facă dor de casa pe care o părăsea pentru această vizită și că lipsa luxului din Mansfield Park o va determina să devină mai dispusă să prețuiască, la adevărata valoare, bogăția și confortul.

Era un demers cu valoare terapeutică efectuat asupra aprecierii nepoatei sale, apreciere pe care, în prezent, trebuia s-o considere ca fiind deficitară. O ședere de opt sau nouă ani în mijlocul abundenței îi tulburase, în oarecare măsură, capacitatea de a compara și de a judeca. Locuința tatălui ei, după toate probabilitățile, o va învăța să prețuiască valoarea unui venit semnificativ și sir Thomas nutrea speranța că Fanny urma să devină o femeie mai înțeleaptă și mai fericită în urma acestui experiment pe care îl pusese la cale.

Dacă Fanny ar fi fost înclinată spre sentimente foarte intense, ar fi avut un adevărat șoc, înțelegând ce se intenționa la adresa ei, când unchiul ei i-a propus

pentru prima oară să-și viziteze părinții, frații și surorile, de care trăise despărțită aproape jumătate din viața ei de până acum, să se întoarcă, pentru vreo două luni, la primele imagini ale copilăriei avându-l pe William drept protector și însoțitor al călătoriei ei și certitudinea că va continua să rămână cu acesta până în ultima clipă a șederii sale pe uscat.

Dacă s-ar fi oferit vreodată ocazia să simtă o nemăsurată bucurie, ar fi fost atunci, pentru că era absolut încântată, numai că fericirea ei era una liniștită, adâncă, ce îi umplea inima nefiind niciodată prea vorbărească, mai ales, când sentimentele care o copleșeau erau puternice. Pe moment, nu a putut decât să mulțumească și să accepte. Ceva mai târziu, după ce se obișnuise cu perspectiva acelei propuneri apărute pe neașteptate, a fost în stare să vorbească mai pe larg cu William și Edmund despre ceea ce simțea; totuși mai existau sentimente mult prea tandre, ca să-și facă loc în exterior învelite în cuvinte. Amintirea tuturor evenimentelor plăcute din copilărie și a suferinței de a fi fost smulsă din mijlocul familiei, se năpustiră din nou asupra ei, cu reînnoită putere și avea impresia că, aflându-se din nou acasă, toată durerea care se strânsese în urma acelei separații avea să fie vindecată. Să se afle din nou în prejma lor, dorită și mai iubită decât fusese vreodată înainte; să simtă o afecțiune neumbrită de teamă sau reținere, să se simtă egala celor din jurul ei, să fie liniștită că nimeni nu-i va pomeni de față cu ea pe unul sau altul din cei doi Crawford, să fie la adăpost de orice privire care ar fi putut fi luată drept un reproș adresat ei, din cauza lor. Aceasta era o perspectivă asupra căreia putea acum zăbovi cu o plăcere care nu putea fi ghicită de alții decât pe jumătate. Cât despre Edmund, să fie despărțită două luni de el, și poate chiar trei, trebuia să-i facă bine. De la distanță, neasaltată de înfățișarea sau de amabilitatea lui, la adăpost de enervarea continuă de a ști către cine se îndrepta afecțiunea lui și străduindu-se să evite confidențele pe care i le făcea, urma să reușească să ajungă într-o stare de spirit mai potrivită, să se gândească că el aflându-se la Londra, aranjase ceea ce avea să urmeze, fără urmă de nefericire. Ceea ce ar fi fost, poate, greu de îndurat la Mansfield, se va transforma într-un rău mai mic la Portsmouth.

Singura ei îngrijorare era legată de îndoiala că mătușa Bertram se va simți bine în lipsa ei. Nu îi era de folos nimănui altcuiva, dar în această privință era posibil să i se simtă lipsa într-o măsură atât de mare, încât prefera să nu se gândească la asta; rezolvarea acestei probleme s-a dovedit a fi foarte dificilă

pentru sir Thomas, ba chiar o dificultate pe care doar el ar fi putut s-o depășească. Dar el era stăpân la Mansfield Park. Când hotăra să întreprindă o anumită măsură, găsea întotdeauna și mijloacele necesare de a o aduce la îndeplinire; în acest caz, prin intermediul unei lungi dezbateri asupra acelui subiect, explicând și insistând asupra datoriei care îi revenea lui Fanny de a-și vedea, din când în când, familia, reuși s-o convingă pe soția lui să fie de acord cu plecarea ei. Era o încuviințare obținută mai degrabă din supunere, decât din convingere, întrucât lady Bertram era sigură numai de faptul că sir Thomas considera că Fanny trebuia să se ducă, prin urmare, era obligatoriu să i se permită acest lucru. În liniștea budoarului ei, singură doar cu gândirea ei, netulburată de afirmațiile lui care o zăpăceau, nu reușise să recunoască în nici un fel necesitatea ca Fanny să se ducă să viziteze un tată și o mamă care se descurcaseră la fel de bine și fără ea un timp atât de îndelungat, pe când Fanny îi era ei atât de utilă. Cât despre faptul că nu i se va simți lipsa, în ciuda asigurărilor doamnei Norris, lady Bertram își menținu consecvent părerea contrară. Sir Thomas făcuse apel la rațiunea, bunătatea și demnitatea soției sale. Îi spusese "sacrificiu" și făcuse apel la îngăduința soției să-l accepte ca atare. Doamna Norris, însă, dorea s-o convingă că se putea foarte bine lipsi de Fanny, fiind gata ea însăși să-i dedice oricât din timpul ei i-ar fi solicitat, deci, pe scurt, prezența tinerei n-ar fi putut fi într-adevăr dorită și nici nu i s-ar fi simțit absența.

— Tot ce se poate, soră dragă, spuse lady Bertram neconvinsă. Probabil că ai mare dreptate, dar sunt sigură că mie o să-mi lipsească foarte mult.

Următorul pas era luarea legăturii cu cei de la Portsmouth. Fanny scrisese ca să-și anunțe sosirea, iar răspunsul mamei ei, deși scurt, a fost atât de afectuos, câteva rânduri simple care exprimau bucuria maternă, firească la perspectiva de a-și revedea copila, încât îi confirmă fiicei ei toate așteptările unei întâlniri fericite și o convinse că putea, acum, să găsească un prieten cald și afectuos în mama care nu manifestase deloc, înainte, o dragoste ieșită din comun față de ea; Fanny putea ușor presupune că aceasta se întâmplase din vina ei, fiind rodul propriei ei închipuiri. Poate că ea era cea care îndepărtase afecțiunea maternă, prin firea ei temătoare și rezervată sau, poate, procedase în mod necugetat, dorind să-i revină o parte mai mare din aceasta decât oricui altcuiva dintre mulțimea copiilor care ar fi meritat același lucru. Acum, când aflase mai bine cum să se facă utilă și cum să îndure, când mama ei nu mai era atât de ocupată

cu grijile continue ale unei case pline de copii mici, urmau să găsească răgazul și dispoziția necesară pentru toată alinarea dorită și să devină curând ceea ce mamă și fiică ar trebui să însemne una pentru cealaltă.

William era la fel de încântat de acest plan, ca și sora sa. Ar fi fost cea mai mare bucurie care i se putea face, s-o aibă alături de el până în ultimul moment, înainte de îmbarcarea sa și, poate, s-o găsească tot acolo la întoarcerea sa din prima croazieră. În afară de asta, dorea atât de mult ca ea să poată vedea vasul "Thrush", înainte ca aceasta să părăsească portul; "Thrush" era, cu siguranță, cuterul cel mai bun din forțele navale și se mai aduseseră și câteva îmbunătățiri șantierului naval, pe care dorea neapărat să i le arate. Nu ezitase să adauge nici faptul că venirea ei, pentru un timp, acasă, va constitui o bucurie pentru toată lumea.

— Nu știu cum se face, spuse el, dar parcă lipsesc întrucâtva sarcinile clare și disciplina, acasă la tatăl nostru. Locuința este mai tot timpul în dezordine. Sunt convins că vei reuși să mai pui ceva ordine în lucruri, pe acolo. Îi poți spune mamei cum s-ar cuveni să fie totul, îi vei fi foarte utilă Susanei, o vei învăța câte ceva pe Betsey și îi vei face pe băieți să te iubească și să te asculte. Cât va fi de bine și de plăcut!

Până sosi răspunsul doamnei Price, nu mai rămăseseră decât câteva zile de petrecut la Mansfield și cei doi tineri care urmau să plece în călătorie erau destul de neliniștiți în legătură cu aceasta, deoarece, când se discutase despre transport, doamna Norris își dădu seama că toată preocuparea ei de a economisi cumnatului ei o sumă oarecare de bani era în van, și că, în ciuda dorinței și aluziilor ei ca drumul să nu fie atât de costisitor, aceștia urmau, până la urmă, să călătorească cu trăsură. Când îl văzu pe sir Thomas dându-i indicații în acest sens lui William, i-a venit ideea că ar putea fi suficient loc în trăsură și pentru o a treia persoană și fu cuprinsă de o dorință puternică de a-i însoți, ca s-o viziteze pe "biata și scumpa soră Price". Își anunță intenția și afirmă că era hotărâtă să meargă și ea cu cei doi tineri; i s-ar fi făcut o asemenea favoare, pentru că nu-și văzuse "biata și scumpa soră" de mai bine de douăzeci de ani și le va fi de folos tinerilor, în această călătorie, ca mintea ei mai coaptă să se ocupe de toate detaliile acesteia. Nu se putea abține să nu creadă că "biata și scumpa ei soră Price" va considera ca fiind foarte lipsit de politețe din partea ei să n-o viziteze acum, când i se oferea o asemenea ocazie. William și Fanny au fost cuprinși de

spaimă la această idee. Toată plăcerea călătoriei lor liniștite s-ar fi destrămat pe dată. Cu nefericirea zugrăvită pe chipuri, se priviră unul pe celălalt. Suspansul în care se aflau dură vreo oră sau două, în care nu interveni nimeni să-i încurajeze sau să-i facă să-și schimbe părerea.

Doamna Norris a fost lăsată să se mai gândească singură la această chestiune; spre nemăsurata bucurie a nepotului și nepoatei ei, aducându-și aminte că, de fapt, era imposibil să poată pleca de la Mansfield Park în acel moment, deoarece le era mult prea necesară lui sir Thomas și lui lady Bertram pentru a-și îngădui să lipsească, părăsindu-i fie doar pentru o săptămână; prin urmare trebuia, desigur, să sacrifice orice altă plăcere personală în fața obligației de a li se face utilă acestora. În realitate, se gândise că, chiar dacă ar fi fost dusă până la Portsmouth gratuit, n-ar fi avut cum să evite să plătească cheltuielile de la venire. Astfel că ”biata și scumpa ei soră Price” a fost lăsată pradă dezamăgirii că o asemenea ocazie fusese pierdută, începând, în schimb, probabil o nouă perioadă de douăzeci de ani de înstrăinare.

Planurile lui Edmund erau afectate de această călătorie la Portsmouth. Și el trebuia să se sacrifice pentru Mansfield Park, asemenea mătușii lui. Intenționase să plece la Londra, cam în aceeași perioadă, însă nu mai putea să-și lase tatăl și mama singuri tocmai acum, când toți cei care erau mai importanți pentru confortul lor, trebuiau să plece de lângă ei; cu un efort pe care îl resimțea, dar de care nu se plângea, amână cu vreo săptămână sau două o călătorie pe care de-abia o aștepta, în speranța să-și hotărască soarta și fericirea pentru totdeauna.

Îi vorbise lui Fanny despre acest lucru. Aceasta știa deja atât de multe, încât acum trebuia să afle și restul. Vestea făcuse subiectul încă unei discuții confidentiale despre domnișoara Crawford, iar Fanny era cu atât mai afectată că numele acesteia era menționat între ei doi, fără reținere. Încă o dată făcea Edmund aluzie la domnișoara Crawford. Lady Bertram își rugase nepoata în seara precedentă să-i scrie acesteia curând și des, promițând, în același timp, să fie ea însăși o bună corespondentă; Edmund adăugase, în șoaptă, când prinsese momentul cel mai potrivit:

— Iar eu îți voi scrie ție, Fanny, când voi avea un motiv despre care să merite să scriu, când voi avea de spus ceva care cred că îți va plăcea să auzi și despre care nu cred că vei afla curând din altă parte.

Dacă Fanny s-ar fi îndoit, cumva, ascultându-l, de înțelesul spuselor lui,

roșeața chipului, pe care o observă când se uită la el, ar fi lămurit-o pe deplin. În perspectiva acestei scrisori, trebuia să încerce să se pregătească. O scrisoare din partea lui Edmund să devină un motiv de groază! Începu să creadă că nu trecuse încă prin toată gama convingerilor și sentimentelor pe care scurgerea timpului și modificarea împrejurărilor le ocaziona în această lume a schimbării. Biata Fanny! Cu toate că se ducea de bunăvoie și plină de nerăbdare, ultima ei seară la Mansfield Park se anunța una plină de nefericire. Inima ei era atât de grea din cauza plecării. Îi părea rău că trebuia să se despartă de fiecare încăpere în parte și cu atât mai mult de fiecare persoană dragă care o locuise. O îmbrățișă pe mătușa ei, pentru că urma să-i fie dor de aceasta, sărută mâna unchiului ei, înăbușindu-și suspinele, pentru că îl supărase; cât despre Edmund, nu se simți în stare nici să vorbească, nici să-l privească, nici să gândească, măcar, când sosi momentul despărțirii de el. de-abia când totul luă sfârșit, își dădu seama că el își luase rămas bun de la ea cu o afecțiune fraternă. Toate acestea se petrecură seara, deoarece călătoria trebuia să înceapă foarte devreme, a doua zi dimineață; când cei puțini, rămași acasă, se reuniră la micul dejun, considerară că William și Fanny trecuseră deja de prima haltă.

Capitolul XXXVIII

Noutatea unei călătorii și fericirea de a fi împreună cu William, avură curând efectul firesc asupra dispoziției lui Fanny, după ce Mansfield Park rămase mult în urmă; cam spre sfârșitul primei lor halte, când urmau să coboare din trăsură lui sir Thomas, Fanny a reușit să-și ia rămas bun de la bătrânul vizitativ și să le trimită celor de acasă urările de rigoare, cu un chip voios.

Convorbirea plăcută dintre frate și soră părea fără de sfârșit. Totul era un motiv de amuzament pentru William aflat în culmea fericirii, acesta fiind plin de veselie și de glume în pauzele dintre subiectele mai serioase; apoi începea cu laude la adresa vasului "Thrush", cu presupuneri asupra modului în care va fi întrebuințat, cu proiecte în legătură cu manevre care să-i permită să obțină o forță superioară și care (presupunând că primul ofițer nu-i va sta în cale, iar William nu era foarte îndurător cu acesta) urma să-i netezească drumul spre un grad ierarhic superior cât de curând posibil; mai erau amintite și ceva speculații despre banii obținuți din prime, care urmau să fie trimiși în mod generos acasă, păstrând din ei doar atât cât i-ar fi fost suficienți să-și construiască un conac mic și confortabil, în care el și Fanny ar fi trebuit să-și petreacă, împreună, mijlocul și ultima parte a vieții lor.

Preocupările imediate ale lui Fanny care îl implicau pe domnul Crawford nu au fost amintite în conversația lor. William știa ce se petrecuse și deplângea din toată inima faptul că sentimentele surorii lui erau atât de reci față de un bărbat pe care el îl considera cel mai uman dintre toți cei pe care îi cunoștea; era, însă, la o vârstă pentru care dragostea însemna totul, prin urmare nu era capabil să-o învinovățească. Știind ce părere avea sora lui în legătură cu subiectul respectiv, William n-o tulbură nici cu cea mai mică aluzie la acesta.

Fanny avea motive să presupună că domnul Crawford n-o uitase încă.

Avusese vești în mod repetat despre el de la sora lui, în cele trei săptămâni scurse de la plecarea lor de la Mansfield și în fiecare scrisoare existaseră și câteva rânduri din partea lui, la fel de calde și hotărâte cum îi era și modul de adresare. Era o corespondență pe care Fanny o găsisese la fel de neplăcută precum se temuse. Stilul epistolar al domnișoarei Crawford, însuflețit și înflorit, era un rău în sine, independent de ce mai era nevoie să asculte pe urmă, pentru că Edmund nu avea liniște până când nu-i citea partea principală a scrisorii; apoi mai trebuia să asculte aprecierile admirative ale modului ei de exprimare și despre căldura simpatiei pe care i-o purta. Existaseră, de fapt, atât de multe mesaje, aluzii, amintiri, atât de mult Mansfield în fiecare scrisoare, încât Fanny nu putea decât să presupună că acestea erau adresate lui Edmund, iar faptul că se vedea nevoie să folosească unui astfel de scop, constrânsă să poarte o corespondență care îi aducea omagii din partea unui bărbat pe care nu-l iubea și o obliga să admită la pasiunea pentru o altă persoană, pe care o simțea bărbatul pe care îl iubea, era cumplit de chinuitor. Și în această privință plecarea ei promitea să fie avantajoasă. Când nu se va mai fi aflat sub același acoperiș cu Edmund, nădăjduia că domnișoara Crawford nu va mai avea motive să-i scrie la fel de des și că, odată ajunsă la Portsmouth, corespondența lor se va reduce la o nimica toată. Cu gânduri asemănătoare acestora, printre alte mii, Fanny își începu călătoria în siguranță și voie bună, în acea mizerabilă lună februarie. Străbătură Oxfordul, dar reuși să arunce doar o privire grăbită colegiului unde învățase Edmund, pe când treceau pe lângă acesta și nu s-au mai oprit până la Newbury, unde o masă îmbelșugată ce reunea prânzul cu cina, șterse truda acelei zile.

A doua zi dimineață pleacă din nou la drum, la o oră matinală și, fără întâmplări neprevăzute, fără întârzieri, au ajuns în împrejurimile Portsmouth-ului încă pe lumină, astfel încât Fanny a putut să se uite în jur, minunându-se de noile clădiri apărute între timp. Au trecut peste podul mobil, intrând în oraș; de-abia începuse să pălească lumina zilei când trăsură a ajuns într-o stradă îngustă, ce pornea din High Street și s-a oprit în fața ușii căsuței în care locuia, în prezent, familia Price. Fanny era emoționată și plină de agitație, speranțe și temeri. În momentul în care s-au oprit la ușă, o servitoare șleampătă care părea să-i aștepte, ieși în întâmpinarea lor, mai dornică să le împărtășească ultimele noutăți, decât să-i ajute, și începu să turuie îndată ce îi văzu:

— ”Thrush” a părăsit portul, domnule, vă rog, și unul dintre ofițeri a fost aici ca să...

A fost întreruptă de un băiețel drăguț și înalt de vreo unsprezece ani care, năpustindu-se afară din casă, o împinse pe servitoare la o parte și, în timp ce William deschidea el însuși ușa trăsorii, îi strigă:

— Ai ajuns la timp. Ne uităm după tine de vreo jumătate de oră. ”Thrush” a ieșit din port azi dimineață. Am văzut-o eu. Era tare frumoasă. Se crede că o să primească și ordinele de drum peste vreo zi-două. Și domnul Campbell a fost pe aici la ora patru, să întrebe de tine: a luat una din bărcile de pe ”Thrush” și pleacă înapoi cu ea la șase și spera să ajungi la timp ca să te ia și pe tine cu el.

O privire sau două aruncate lui Fanny, în timp ce William o ajuta să coboare din poștalion a fost singura atenție pe care i-a acordat-o acest frate ale ei, care nu a avut, totuși, nici o obiecție atunci când Fanny a dorit să-l sărute, cu toate că, între timp, el continua să descrie amănunțit cum ieșise ”Thrush” din port, un subiect care îl interesa în cel mai înalt grad, din moment ce urma să-și înceapă cariera pe acel vas.

Peste încă un moment, Fanny s-a aflat în vestibulul îngust ce făcea legătura cu interiorul casei și apoi în brațele mamei ei, care o aștepta acolo cu o înfățișare nerăbdătoare și cu un chip ale cărui trăsături Fanny le iubea și mai mult, pentru că i-o aminteau pe mătușa Bertram. Tot acolo o așteptau și două dintre surori: Susan, o fetișcană frumușică de paisprezece ani, bine dezvoltată și Betsey, mezină familiei, de vreo cinci anișori, ambele bucuroase, în felul lor, s-o vadă pe Fanny, deși fără să dea dovadă că o recunosc. Dar pe Fanny nu manierele lor o interesau. Să o fi iubit, era tot ce își dorea.

A fost, apoi, introdusă într-un salon, atât de mic încât prima ei impresie a fost că intrase într-o cameră de trecere spre o încăpere mai spațioasă și așteptă acolo un moment, să fie invitată să meargă mai departe; constată că nu mai exista nici o altă ușă și observă că și această încăpere era locuită, astfel încât se dojeni pe ea însăși și se necăji de teamă că ei ar fi putut bănuși ce gândise. Mama ei nu avea timp de frământările lui Fanny, pornise deja spre ușa de la stradă ca să-l aducă pe William.

— Oh! Dragul meu William, cât sunt de bucuroasă să te revăd. Ai auzit despre ”Thrush”? A părăsit deja portul; trei zile mai devreme decât ne-am fi așteptat și nu știu ce să fac cu lucrurile lui Sam, care nu vor fi nicicum gata la

timp, pentru că este foarte posibil ca vasul tău să primească ordinul de drum chiar mâine. M-a luat prin surprindere. Și acum trebuie să pleci și tu la Spithead. Campbell a fost aici și era destul de îngrijorat în privința ta; și acum ce să facem? Speram să petrec o seară așa de plăcută cu tine și uite că acum toate pe se schimbă.

Fiul ei îi răspunse, bine dispus, că totul răul era, întotdeauna, spre bine, neluând în serios inconvenientul de a fi obligat să plece în grabă, atât de curând.

— Mai mult ca sigur că aș fi preferat ca "Thrush" să mai fi rămas în port, ca să fi petrecut câteva ore cu voi în liniște dar, din moment ce o barcă se află la țărm, ar fi mai bine să plec îndată; așa stau lucrurile și nu este nimic de făcut. Pe unde o ia "Thrush" ca să ajungă la Spithead? Pe lângă Canopus? Dar n-are importanță; uite-o pe Fanny în salon - noi de ce am rămâne aici, în vestibul? Haide mamă, de-abia ai apucat să-i arunci o privire dragei tale Fanny până acum.

Intrară amândoi, iar doamna Price, după ce își sărută din nou, cu drag, fiica și observă cât mai crescuse, începu, cu firească îngrijorare, să se preocupe de oboseala și trebuințele lor de călători de-abia sosiți de la drum.

— Bieții de voi! Cât de obosiți trebuie să fiți, amândoi! Și acum, ce-ați dori să faceți? Începusem să cred că nu veți mai ajunge niciodată. Betsey și cu mine ne-am tot uitat după voi în ultima jumătate de oră. Când ați mâncat ultima oară? Și acum ce ați vrea să serviți? Nu știam dacă vreți să mâncați ceva carne sau numai să beți o ceașcă de ceai după călătoria voastră, că altfel aș fi avut deja ceva pregătit. Și acum mă tem că o să ajungă și Campbell înainte să am timp să vă prepar o friptură și nici nu este un măcelar pe aproape. Este foarte incomod să nu ai nici o măcelărie pe strada pe care locuiești. Era mult mai bine acolo unde locuiam înainte. Poate că veți dori puțin ceai, imediat ce va fi gata.

Amândoi căzură de acord că preferau ceaiul.

— Atunci, Betsey, draga mea, dă o fugă până în bucătărie și vezi dacă Rebecca a pus apa la fiert; și spune-i să aducă serviciul de ceai cât mai repede. Aș vrea să reușim să reparăm clopoțelul; dar Betsey este un mic mesager foarte la îndemână.

Betsey părăsi încăperea cu multă vioiciune, mândră să arate ce înzestrată era, în fața surorii ei celei elegante.

— Oh, doamne! continuă neliniștita mamă, ce foc plăpând avem și aș zice că sunteți amândoi înghețați bocnă. Trage-ți scaunul mai aproape, draga mea. Nu

pot pricepe ce tot face Rebecca. Sunt sigură că i-am spus să mai aducă niște cărbuni, acum vreo jumătate de oră. Susan, ar fi trebuit să ai tu grijă de foc.

— Dar eu eram sus, mamă, mutându-mi lucrurile, răspunse Susan, apărându-se pe un ton lipsit de sfială care o înfioră pe Fanny. Știi bine că ai stabilit ca sora Fanny și cu mine să stăm în încăperea cealaltă și nu am reușit s-o fac pe Rebecca să-mi dea nici o mână de ajutor.

Orice alte discuții au fost împiedicate de diverse alte întreruperi: întâi, a venit vizitiul să-și primească plata, apoi a urmat o ciorovăială între Sam și Rebecca în legătură cu modul de a transporta cufărul surorii lor, pe care băiatul dorea să-l ducă singur și, în final, își făcu apariția însuși domnul Price, vocea sa pătrunzătoare premergându-i, lovind în trecere, cu ceva care semăna a înjurătură, geamantanul fiului lui și cutia de pălării a fiicei sale și cerând să-i fie adusă o lumânare; aceasta nu-i fu adusă, dar el intră în încăpere, totuși.

Fanny se ridicase să-l întâmpine, cu inima îndoită, dar se așează din nou când constată că el nici nu se gândise la ea. Cu o strângere de mână prietenoasă adresată fiului ei și cu o voce nerăbdătoare, domnul Price începu imediat:

— Ha! Bine te-ai întors, băiete. Mă bucur să te văd. Ai aflat noutățile? ”Thrush” a părăsit portul azi dimineață. Trebu-ie să-i dai zor, vezi bine! Pe Dumnezeuul meu, că ai ajuns taman la timp! Doctorul întreba de tine: a luat una dintre bărci și urmează să plece la Spithead pe la șase, așa că ai face mai bine să mergi și tu cu el... M-am dus până la Turner, în legătură cu încurcătura ta; totul e pe cale să se rezolve acum... Nu m-ar mira dacă mâine ai primi deja ordinele de drum, dar nu poți să pornești pe vântul acesta dacă va trebui să te îndrepti spre apus; căpitanul Walsh crede că va trebui, mai mult ca sigur, să pleci în croazieră spre apus, pe la Elefant. Pe Dumnezeuul meu, tare aș vrea să poți face asta! Dar bătrânul Scholey zicea, chiar acum, că el credea că vei fi trimis mai întâi la Texel. Ei, ei, noi suntem pregătiți, orice s-ar întâmpla. Dar pe Dumnezeuul meu, ai pierdut o priveliște tare frumoasă, că nu ai fost aici dimineață, s-o vezi pe ”Thrush” ieșind din port! Nu aș fi ratat așa ceva nici pentru o mie de lire. Bătrânul Scholey a dat o fugă aici, cam pe la ora micului dejun, să ne spună că tocmai ieșea din dană, așa că am sărit în sus și n-am apucat să fac decât doi pași pe dig. Dacă a existat vreodată o frumusețe de cuter care să plutească pe mare, atunci asta e! și uite cum așteaptă la Spithead, acum, și nimeni din Anglia n-ar crede că are o capacitate de douăzeci și opt. Am stat pe dig două ore în după-

amiaza asta, uitându-mă. Este ancorat aproape de Endymion, chiar la est de ponton.

— Ha! exclamă William, este exact unde aş fi aşezat-o şi eu. Este cel mai bun loc pentru ancorare din Spithead. Dar iat-o pe Fanny, îi atrase el atenţia, întorcându-se şi împingând-o pe tânără mai în faţă. Este atât de întuneric, încât nu ai observat-o.

Recunoscând că aproape o uitase, domnul Price îşi întâmpină acum fiica; o îmbrăţişă călduros, constată că devenise o adevărată femeie şi, după ce presupuse că urma să-şi dorească destul de curând un soţ, păru foarte interesat să uite de ea. Fanny se ghemui din nou pe scaun, întristată şi îndurerată de limbajul lui şi de faptul că mirosea a alcool. Domnul Price continuă să i se adreseze numai fiului său, vorbind doar despre vasul "Thrush", cu toate că William, deşi preocupat de acel subiect, încercă mai mult decât o dată să-i atragă atenţia asupra lui Fanny, a îndelungatei ei absenţe şi a lungii călătorii.

După câţva timp, reuşiră să facă rost de o lumânare, dar, pentru că ceaiul nu-şi făcuse încă apariţia şi, din relatările lui Betsey în legătură cu evenimentele din bucătărie, nici nu erau mari speranţe ca acesta să fie gata prea curând, William se hotărî să meargă să se schimbe şi să se pregătească să plece la corabie, ca să poată savura pe urmă ceaiul, în familie.

Când el ieşea din încăpere, năvăliră înăuntru doi băieţi rumeni în obraji, murdari şi zdrenţăroşi, de vreo opt, respectiv nouă ani, de-abia veniţi de la şcoală şi nerăbdători să-şi vadă sora şi să le spună tuturor că Thrush ieşise din port; erau Tom şi Charles. Charles să născuse după plecarea ei, dar pe Tom deseori îl înfăşase şi acum îi făcea o mare plăcere să-l revadă. Amândoi au fost îmbrăţişaţi cu multă dragoste, dar pe Tom a dorit să-l păstreze lângă ea, să încerce să regăsească trăsăturile bebeluşului pe care îl legănase, căruia îi vorbise şi care se ataşase de ea când era foarte mic. Tom nici nu se gândea să se supună unui astfel de tratament: el nu venise acasă să stea nemişcat şi să discute cineva cu el, ci să alege prin casă şi să facă gălăgie, astfel încât ambii băieţi o zbughiră curând de lângă ea şi trântiră uşa salonului până când pe Fanny începu s-o doară capul.

Îi văzuse, acum, pe toţi cei care se aflau acasă; nu mai rămăseseră decât doi fraţi, între ea însăşi şi Susan, dintre care unul era funcţionar într-un birou public din Londra, iar celălalt aspirant la bordul vasului "Indiaman". Cu toate că Fanny îi văzuse pe toţi membrii familiei, nu i se oferise ocazia să audă şi toată gălăgia

pe care o puteau face. Un sfert de oră în plus, îi aduse încă și mai multă. William le striga de la etajul al doilea, pe mama lui și pe Rebecca. Se părea că întâmpina o dificultate în legătură cu ceva ce fusese lăsat acolo și nu mai era acum de găsit. O cheie fusese răătăcită, Betsey fusese acuzată că umblase la pălăria lui cea nouă și câteva mici, dar importante, modificări ale tunicii uniformei sale, care i se promisese că vor fi făcute, constata că fuseseră neglijate în întregime.

Doamna Price, Rebecca și Betsey urcară, toate, sus, să se dezvinovățească, vorbind toate deodată, dar Rebecca cel mai tare dintre ele, iar modificarea cerută urma să fie făcută atât cât se putea de bine într-un zor așa de mare; William încerca, în van, s-o trimită pe Betsey din nou jos, sau măcar s-o împiedice să încurce pe toată lumea acolo unde se afla. Toate acestea puteau fi ușor auzite din salon, din moment ce toate ușile din casă erau larg deschise, mai puțin atunci când erau acoperite, din când în când, de gălăgia și mai mare pe care îl făceau Sam, Tom și Charles, care se alergau în sus și în jos pe scări, rostogolindu-se și țipând.

Fanny era aproape năucită. Dimensiunile mici ale locuinței și pereții subțiri aduceau totul atât de aproape de ea, încât adăugându-se la oboseala călătoriei și la toată recenta ei agitație, nu prea mai știa cum să le facă față. În încăperea în care se afla era destul de multă liniște pentru că, Susan dispărând o dată cu toți ceilalți, mai rămăseseră numai tatăl ei și cu ea; acesta, luând un ziar, care le era împrumutat, de obicei, de unul din vecini, începu să-l citească, fără să pară că își amintea de existența ei. Singura lumânare din încăperea era ținută între el însuși și ziarul pe care îl studia, fără nici o consultație prealabilă despre propriul ei confort; Fanny, însă, nu avea nici o preocupare în acel moment, fiind bucuroasă că durerea ei de cap nu avea de înfruntat și lumina lumânării, cum stătea, așa, într-o contemplație consternată neașteptată.

Se afla acasă. Dar, vai! Nu un astfel de cămin... nu avusese o astfel de primire cum... Se dojeni de una singură: nu era deloc rezonabilă. Ce drept avea ea să aibă vreo importanță pentru familia ei? Nu putea avea nici unul, după ce o pierduseră din vedere atâta timp! Preocupările lui William trebuiau să aibă întâietate, întotdeauna se întâmplase astfel și el avea acest drept. Și totuși, propriul ei tată să fi spus sau s-o fi întrebat ceva despre ea însăși, să fi fost puțin curios să afle noutăți de la Mansfield! O durea faptul că Mansfield fusese uitat; prietenii care făcuseră atât de mult pentru ei, dragii, dragii prieteni! Aici, însă, un

singur subiect le eclipsa pe toate celelalte. Poate că așa trebuia să fie. Destinația vasului "Thrush" trebuia, acum, să constituie interesul predominant. O zi sau două ar fi adus o diferență. Numai ea era de vină. Cu toate acestea, nu se putu împiedica să se gândească că la Mansfield lucrurile ar fi stat altfel. În casa unchiului ei s-ar fi ținut seama de moment și împrejurare, s-ar fi ales subiectul cel mai potrivit pentru conversație, s-ar fi ținut cont de oportunitatea lui, s-ar fi acordat atenție tuturor.

Singura întrerupere a unor gânduri de același gen a intervenit după aproape o jumătate de oră, ca urmare a unei izbucniri subite a tatălui ei, deloc menită s-o înveselească pe Fanny. La un asalt mai neobișnuit de lovituri surde și strigăte care veneau din coridor, acesta exclamă:

— Să-i ia dracu' pe cățelandrii ăia tineri! Cum mai urlă! Da, și vocea lui Sam se aude mai tare decât a tuturor! Băiatul ăla ar fi bun ca șef de echipaj. Hei, voi de acolo! Sam, mai taci din afurisita aia de gură, că vin la tine!

Amenințarea aceasta a fost atât de vizibil ignorată încât, cu toate că la cinci minute după aceea cei trei băieți au năvălit împreună în încăpere și s-au așezat, Fanny nu a putut să considere acest lucru decât ca o dovadă că erau, pentru moment, foarte obosiți, ceea ce chipurile lor înroșite și respirația găfăită păreau să confirme, mai ales că nu încetaseră să se lovească unul pe celălalt la fluierul piciorului și să urle la fiecare tresărire, chiar sub nasul tatălui lor.

Următoarea deschidere a ușii aduse ceva mai bun, și anume serviciul de ceai, pe care Fanny începuse să creadă că nu-l va mai vedea în seara aceea. Susan, împreună cu o slujnică a cărei înfățișare și mai neglijentă îi dădu de înțeles lui Fanny că prima pe care o văzuse era servitoarea principală, aduseră tot ce era necesar pentru această gustare; în timp ce puneau ibricul pe foc și îi arunca o privire surorii sale, Susan arăta de parcă ar fi fost împărțită între triumful de a arăta cât de preocupată și de utilă era și teama de a se considera înjosită făcând un astfel de serviciu. Fusesse în bucătărie, spunea ea, s-o zorească pe Sally și s-o ajute să prepare pâinea prăjită și să întindă untul pe pâine, fiindcă altfel nu știa când s-ar fi putut servi ceaiul și era sigură că sora ei trebuia neapărat să dorească să mănânce ceva, după o asemenea călătorie. Fanny îi era foarte recunoscătoare. Nu putea decât să recunoască că ar fi fost mai mult decât bucuroasă să bea puțin ceai, iar Susan începu imediat să-l toarne, ca și când i-ar fi făcut plăcere ca această îndatorire să-i revină numai ei; cu doar puțină agitație, deloc necesară și

câteva încercări nereușite de a-și struni frații, reuși să se achite foarte bine de această sarcină. Moralul lui Fanny a fost la fel de revigorat ca și trupu-i; atât mintea, cât și inima s-au simțit alinate. Susan avea o fire deschisă și sensibilă; semăna cu William, iar Fanny spera să fie asemenea acestuia, ca atitudine și bunăvoință față de ea.

William intră din nou în încăpere când atmosfera era mai potolită, urmat de mama lui și de Betsey. Echipat complet în uniforma lui de ofițer, părând mai înalt și mișcându-se mai hotărât și mai grațios datorită acesteia, având zugrăvit pe față surâsul cel mai fericit, se îndreptă direct spre Fanny care, ridicându-se de la locul ei, îl privi o clipă cu admirație mută, după care își aruncă brațele în jurul gâtului lui, cu toată emoția și fericirea de care era cuprinsă la vederea lui. Îngrijorată să nu pară tristă, se reculese și ștergându-și lacrimile reuși, în sfârșit, să observe și să admire toate detaliile uniformei lui, să asculte cu însuflețire speranțele lui optimiste de a se afla la țarm, o anumită perioadă de timp, în fiecare zi, până vor ridica ancora și chiar de a o duce și pe ea la Spithead să vadă cuterul.

Următoarea forfotă care s-a creat a semnalat sosirea domnului Campbell, doctorul de pe "Thrush", un tânăr foarte manierat care venise în căutarea prietenului lui și pentru care, cu oarecare iscusință, reușiră să găsească un scaun, iar după spălarea în grabă a acestora de către tânăra Susan, chiar și o ceașcă și o farfurioară. După încă un sfert de oră de conversație animată între domni, în zgomotul ce se succeda după zgomot și forfota ce urma după forfotă, bărbați și băieți punându-se împreună în mișcare, sosi și momentul despărțirii; cum totul era pregătit, William își luă rămas bun și plecară cu toții, pentru că cei trei băieți, în pofida rugămintelor mamei lor, au hotărât să-i conducă pe fratele lor și pe domnul Campbell până la ieșirea din port, iar doamna Price ieși o dată cu ei ca să-i dea înapoi vecinului ziarul.

Se putea spera, acum, să se instaleze ceva care să aducă a liniște; prin urmare, după ce Rebecca fusese înduplecată să ia de acolo serviciul de ceai, iar doamna Price căutase un timp prin încăpere mâneca unei cămăși bărbătești, pe care Betsey o pescuise, într-un final, dintr-unul din sertarele din bucătărie, micul grup de doamne se liniști în oarecare măsură, iar după ce mama se mai văită o dată în legătură cu neputința de a reuși să facă astfel încât Sam să fie gata la timp, avu răgazul necesar să se gândească la fiica ei cea mai mare și la rudele de

la care tocmai venea aceasta.

Începură să fie puse primele întrebări, de genul: ”Cum se descurca sora Bertram cu servitorii? Îi era la fel de greu ca și ei să găsească servitori cât de cât acceptabili?”... care îi îndepărtară curând gândurile de la Northamptonshire, aducându-le mai aproape de propriile probleme domestice, de caracterul revoltător al tuturor servitoarelor din Portsmouth, și despre convingerea ei că cele două pe care le avea erau cele mai proaste dintre lume; toate acestea o absorbiră în întregime. Familia Bertram fu uitată, împreună cu toți membrii acesteia, în favoarea detalierii defectelor lui Rebecca, împotriva căreia Susan avea multe de adăugat, iar mica Betsey încă și mai multe, și care păreau atât de numeroase, în lipsa fie și a unei singure calități, încât Fanny nu s-a putut abține să nu presupună, cu toată modestia, că mama ei avea de gând să se despartă de fata aceea după împlinirea unui an în slujba lor.

— Un an! strigă doamna Price. Sper, te asigur, că o să scap de ea înainte să fi stat un an întreg. Servitorii au început să defileze într-așa un ritm în Portsmouth, draga mea, încât este un adevărat miracol dacă cineva îi poate reține mai mult de șase luni. Nu trag nici o speranță să găsesc pe cineva, iar dacă mă despart de Rebecca, nu voi găsi decât ceva și mai rău. Și, totuși, nu cred că sunt o stăpână așa de greu de mulțumit și sunt convinsă că întreținerea locuinței este destul de ușoară, pentru că există întotdeauna o fată în subordine și de multe ori fac eu jumătate din treabă.

Fanny a rămas tăcută, dar nu din cauză că nu era convinsă că se putea găsi un remediu tuturor acestor neplăceri. Așa cum stătea acum, uitându-se la Betsey, amintirea o purta la o altă soră, o fetiță foarte drăguță pe care o lăsase acolo când nu era cu mult mai mare decât ea, când plecase la Northamptonshire și care murise câțiva ani mai târziu. Se simțise foarte apropiată de ea. În perioada aceea timpurie Fanny o preferase pe aceasta lui Susan, iar când vestea stingerii ei din viață ajunsese la Mansfield, fusese foarte afectată. Vederea lui Betsey îi aduse din nou în memorie imaginea micuței Mary, dar n-ar fi întristat-o pe mama ei pentru nimic în lume, aducând vorba despre ea. Pe când o observa, cu aceste gânduri în minte, Betsey, aflată la mică distanță, ținea ceva în mână care o interesa dar, în același, timp îl ferea să nu-l vadă Susan.

— Ce ai tu acolo, iubita mea? o întrebă Fanny. Vino să-mi arăți și mie.

Era un cuțitaș de argint. Susan sări imediat în sus, afirmând că este al ei și

încercând să-l ia de la sora ei, dar copila fugi să caute protecție la mama ei, iar Susan nu mai putu decât să-i facă reproșuri, cu multă înflăcărare, în speranța evidentă de a o atrage pe Fanny de partea ei.

— Era foarte neplăcut să nu aibă propriul ei cuțitaș de desfăcut scrisori; era cuțitul ei. Micuța lor surioară Mary i-l lăsase ei, pe patul de moarte și trebuia să-i fi revenit, ca să-l păstreze, cu mult timp în urmă. Dar mama îl ținea ea și o lăsa mereu pe Betsey să pună mâna pe el; până la urmă Betsey o să-l strice și o să pretindă că era al ei, deși mama îi promisese că Betsey n-o să-l mai atingă.

Fanny era zdruncinată. Tot ce implica simțul datoriei, onoarea și tandrețea fusese lezat de spusele surorii ei, ca și de răspunsul mamei sale.

— Păi Susan, exclamă doamna Price cu voce plângăreată, păi cum poți să te superi așa de tare? Mereu te cerți în legătură cu acest cuțit. Aș vrea să nu mai fii atât de certăreată. Biată, mică, Betsey, ce supărată este Susan pe tine! Nu ar fi trebuit să-l iei de acolo, draga mea, când te-am trimis să umbli la sertar. Ți-am spus să nu te atingi de el, fiindcă Susan se supără atât de tare. Data viitoare o să-l ascund, Betsey. Biata Mary nici nu s-a gândit că o să fie un asemenea motiv de ceartă, când mi l-a dat să-l păstrez, cu numai două ore înainte de a muri. Bietul suflețel! de-abia puteai să auzi ce spunea și a zis așa de frumos: ”Dă-i surorii mele Susan cuțitașul, te rog, mamă, după ce voi fi moartă și îngropată.” Sărăcuța de ea! Îi era atât de drag, Fanny, încât a vrut să-l păstreze lângă ea, pe pat, tot timpul cât a fost bolnavă. Îl primise cadou de la buna ei nașă, bătrâna doamnă Amiral Maxwell, cu numai șase săptămâni înainte de a muri. Biata și dulcea micuță! Ei bine, a fost luată la cer, ca să nu mai suporte răul. Dragă mea Betsey, spuse ea mângâind-o, tu nu ai avut noroc de o nașă la fel de bună. Mătușa Norris locuiește prea departe ca să se gândească la ființe mitite, așa cum ești tu.

Fanny nu avea nimic de adus din partea mătușii Norris, în afara unui mesaj în care își exprima speranța că fina ei era o fetiță cuminte, care învăța din cartea trimisă. Existase, la un moment dat, în salonul de la Mansfield Park, o vagă intenție în legătură cu trimiterea unei cărți de rugăciuni pentru Betsey, însă pe urmă nu s-a mai auzit nimic despre acest lucru. Totuși, doamna Norris se duse acasă și luase de acolo, în această idee, două cărți vechi de rugăciuni care aparținuseră soțului ei; după un oarecare răgaz de reflecție, entuziasmul generozității ei se stinsese. Constată că una dintre cărți era tipărită cu caractere prea mici pentru ochii unui copil, iar cealaltă era prea greoaie pentru vârsta ei.

Fanny, frântă de oboseală, a acceptat cu recunoștință prima invitație de a se duce la culcare și, înainte ca Betsey să înceteze să plângă pentru că dorea să i se permită să mai stea trează încă o oră, în onoarea surorii ei, plecase deja, lăsându-i pe cei din salon în aceeași confuzie și gălăgie, băieții cerând să mănânce pâine cu brânză, tatăl ei dorind romul și apa, iar Rebecca neaflându-se niciodată acolo unde era nevoie de ea.

Nu era nimic care să-i ridice moralul în cămăruța aceea strâmtă și sărăcăcios mobilată pe care trebuia s-o împartă cu Susan. Dimensiunile mici ale încăperilor de la etaj și de la parter, ca și îngustimea coridoarelor și a scărilor o impresionaseră pe Fanny mai mult decât și-ar fi putut imagina. Începu, curând, să se gândească cu melancolie la dormitorul ei din mansardă, de la Mansfield Park, care, acolo, era considerată ca fiind prea neîncăpătoare pentru a putea asigura confortul cuiva.

Capitolul XXXIX

Dacă sir Thomas ar fi putut afla care erau sentimentele nepoatei sale, atunci când i-a scris prima scrisoare mătușii ei, n-ar fi avut motive să dispere, deoarece, cu toate că odihna unei nopți bune de somn, o dimineață plăcută, speranța de a-l revedea curând pe William și liniștea relativă care domnea în casă, Tom și Charles fiind plecați la școală, Sam făcând ceva de capul lui, iar tatăl ei hoinărind, ca de obicei, i-au permis să se refere cu multă voioșie la subiectul "acasă", unde existau, știute numai de ea, o seamă de neajunsuri pe care le trecea sub tăcere. Dacă sir Thomas ar fi reușit să descopere numai jumătate din ceea ce simțea Fanny înainte de sfârșitul unei săptămâni, ar fi crezut că domnul Crawford putea fi sigur de ea și ar fi fost încântat de propria lui istețime.

Înainte de sfârșitul săptămânii, sentimentul dominant era cel de dezamăgire. În primul rând, pentru că William plecase. "Thrush" își primise ordinele, vântul se schimbase, iar el plecase pe mare la patru zile după ce ajunsese la Portsmouth; chiar în acele câteva zile, nu-l văzuse decât de două ori, întrevederi scurte și grăbite, atunci când datoria îi ceruse să coboare la țărm. Nu mai fuseseră nici conversații, nici plimbări pe dig, nici vizite la șantierul naval, nici vizita pe vasul "Thrush", nimic din ce plănuiseră și crezuseră că vor avea timp să facă. Totul, în această privință, o dezamăgi, mai puțin afecțiunea lui William. Ultimul lui gând la plecarea de acasă i-a fost destinat ei. Se întorsese de la ușă să spună:

— Să ai grijă de Fanny, mamă. Este fragilă, nu este obișnuită cu greul, ca noi ceilalți. Te rog să ai grijă de Fanny.

William plecase, iar casa în care o lăsase era, Fanny nu se putea amăgi singură în această privință, opusul a ceea ce și-ar fi putut dori. Era sălașul zgomotului, dezordinei și necurăteniei. Nimic nu se afla unde îi era locul, nimic nu era îndeplinit așa cum trebuia. Nu își putea respecta părinții așa cum sperase.

În ceea ce îl privea pe tatăl ei, nu fusese foarte optimistă, dar acesta era prea mai neglijent cu propria familie, obiceiurile îi erau mai urâte și manierele mai grosolane decât se așteptase. Nu îi lipseau aptitudinile, dar nu avea altă curiozitate sau alte cunoștințe în afară de cele cerute de propria profesie, nu citea decât ziarul și anuarul marinei, nu vorbea decât despre șantierul naval, port, Spithead și banca centrală înjura și bea, era murdar și vulgar. Nu reușise să-și amintească nimic care să aducă a tandrețe în atitudinea lui anterioară față de ea. Rămăsese numai cu o impresie generală de asprime și exprimare cu voce tare; chiar și acum, de-abia îi dădea, uneori, atenție și aceasta se întâmpla numai pentru a face din ea obiectul unei glume vulgare.

Dezamăgirea provocată de mama ei a fost, însă, și mai mare: își pusese mari speranțe și nu găsisese mai nimic din ce nădăjduse. Orice iluzie măgulitoare conform căreia ea ar fi avut o oarecare importanță în ochii mamei sale, se prăbuși. Doamna Price nu era lipsită de bunătate, însă în loc să câștige din ce în ce mai multă afecțiune și încredere din partea ei, devenindu-i din ce în ce mai dragă, fiica ei nu a avut parte decât de ceva amabilitate în prima zi a sosirii, apoi instinctul matern fiind satisfăcut, afecțiunea doamnei Price nu mai avu nici o altă sursă de alimentare. Inima și timpul ei erau deja foarte pline; nu avea nici răgaz, nici căldură de oferit lui Fanny. Fiicele ei nu însemnaseră niciodată mare lucru pentru ea. Își iubea foarte mult fiii, mai ales pe William, iar Betsey era singura dintre fetele ei căreia îi acordase mai multă atenție. Față de aceasta din urmă era necugetat de indulgentă. William era mândria ei; Betsey era favorita ei. John, Richard, Sam, Tom și Charles îi ocupau tot restul obligațiilor ei materne, alternându-i grijile cu bucuriile. Aceștia erau cei care îi împărțeau afecțiunea; timpul îi era dedicat casei și servitorilor. Zilele ei se scurgeau într-un fel de agitație lentă, căci pretutindeni exista preocupare, dar nicăieri avansare într-o anumită direcție, mereu rămânea cu ceva în urmă și deplângea acest lucru, fără a-și schimba obiceiurile, dorindu-și să fie mai econoamă, însă fără chibzuință sau perseverență, nemulțumită de servitoare, dar fără iscusința de a-i face să lucreze mai bine și, fie că îi ajuta, muștra, sau era îngăduitoare cu ei, nu le inspira respectul.

Dintre celelalte două surori, doamna Price semăna mai mult cu lady Bertram, decât cu doamna Norris. Era gospodină din necesitate, fără să aibă nici înclinația surorii Norris pentru așa ceva și nici vigoarea acesteia. Firea ei, în mod

natural superficială și nepăsătoare, ca a surorii Bertram și o situație materială la fel de abundentă, combinată cu o situație socială care să-i permită să nu facă absolut nimic, ar fi fost mult mai potrivite cu aptitudinile ei, decât eforturile și abnegația necesitate de situația în care o plasase căsătoria ei imprudentă. Ar fi putut deveni o doamnă având la fel de multă influență ca lady Bertram, tot așa cum doamna Norris ar fi fost o mamă mai respectabilă pentru cei nouă copii care trebuiau crescuți dintr-un venit modest.

Fanny nu putea să nu fie sensibilă la aceste diferențe. Ar fi ezitat să le exprime în cuvinte, însă trebuia să-și dea seama, și chiar simțea, că mama ei era un părinte pătitor, care judeca pripit, o persoană comodă, neglijentă, care nici nu-și educase, nici nu-și temperase proprii copii, a cărei locuință era imaginea însăși a proastei conduceri și a lipsei de confort, de la început până la sfârșit și care nu avea nici o preferință, nu știa să facă deloc conversație și n-arăta nici o afecțiune față de ea; nici o urmă de curiozitate de a o cunoaște mai bine, nici o umbră de dorință să-i câștige prietenia și nici o dorință de a se afla în compania ei nu se manifestau, ca să micșoreze distanța dintre sufletele lor.

Fanny era foarte nerăbdătoare să se facă utilă și să nu pară mai prejos de ceea ce reprezentase la Mansfield, ori să fie considerată în vreun fel incapabilă sau manifestând vreo lipsă de interes, datorită educației ei din afara familiei, de a-și aduce și ea contribuția la confortul general; prin urmare, se apucă îndată de lucru pentru cele necesare lui Sam. Începând devreme și continuând până seara, târziu, cu tenacitate și în mare grabă, reuși să facă atât de mult, încât băiatul a fost îmbarcat și pregătit cu mai mult de jumătate din lucrurile trebuincioase. Îi făcu multă plăcere faptul că se simțise utilă, însă nu-și putea imagina cum s-ar fi descurcat familia fără ajutorul ei.

Fanny regretă întrucâtva plecarea lui Sam, care, oricât de gălăgios și greu de suportat ar fi fost, era isteț și inteligent, bucuros să fie trimis în oraș cu vreun comision, indiferent de natura acestuia; cu toate că nu ținea cont de muștrările Susanei, oricât de rezonabile ar fi fost acestea, dar administrate în momente nepotrivite și cu multă nepricepere, începuse să fie influențat de micile servicii pe care i le făcea Fanny și de capacitatea ei blândă de convingere. O dată cu el, Fanny își dădu seama că plecase, de fapt, cel mai bun dintre băieții tineri, Tommy și Charles fiind cel puțin cu tot atâția ani mai imaturi decât el în ceea ce privea simțirea și gândirea, diferență în plus care le-ar fi putut sugera utilitatea

de a-și face prieteni și de a se strădui să fie mai puțin supărători. Sora lor renunță curând să încerce să facă vreo impresie asupra lor; erau imposibil de strunit, oricare ar fi fost mijloacele pe care ar fi avut dispoziția sau timpul necesare să le încerce. Fiecare după-amiază aducea cu sine o reluare, prin toată casa, a jocurilor lor gălăgioase și învăță foarte curând să ofteze la apropierea sfârșitului de săptămână.

Betsey era un copil la fel de răsfățat, obișnuită să considere alfabetul ca pe cel mai mare inamic personal, lăsată să-și petreacă, în voie, timpul cu servitoarele și încurajată, apoi, să relateze orice greșeală pe care o făceau, iar Fanny era aproape la fel de neputincioasă și în ceea ce o privea pe ea, de a fi capabilă s-o iubească și s-o ajute; cât despre firea lui Susan, avea multe îndoieli. Veșnicile neînțelegeri cu mama ei, ciorovăielile cu Tom și Charles, ca și bănuielile față de Betsey erau atât de neplăcute pentru Fanny, încât, deși recunoștea că acestea nu apăreau nicidecum în lipsa vreunei provocări, se temea că firea care putea să le dea o asemenea amploare era, probabil, departe de a fi prietenoasă sau de a se purta în alt fel cu ea însăși.

Aceasta era casa care ar fi trebuit să-i alunge Mansfield din minte și s-o învețe să se gândească la vărul ei Edmund cu mai multă moderație. Ei bine, dimpotrivă, nu se putea gândi la nimic altceva decât la Mansfield, la rudele ei, la existența fericită de acolo. Locul în care se afla acum era în total contrast cu celălalt. Eleganța, decența, armonia și poate, mai presus de orice, pacea și liniștea de la Mansfield îi erau aduse în minte în fiecare oră a fiecărei zile, de precumpănirea a tot ce putea fi mai contrar în casa în care se afla.

Traiul într-un zgomot neîncetat era, pentru constituția și firea delicată și simțitoare a lui Fanny, un neajuns cu care nu s-ar fi putut obișnui. Era pacostea cea mai mare dintre toate. La Mansfield nu se făcuseră niciodată auzite certuri, voci ridicate, izbucniri subite, dovezi de violență; acolo, existența se succeda în ritmul ordonat al unei discipline binefăcătoare și toată lumea avea locul și rolul ei ca importantă. Dacă, uneori, se manifesta o lipsă de tandrețe, bunul simț și buna creștere îi țineau locul; cât despre micile neplăceri provocate de doamna Norris, acestea erau de scurtă durată, erau neînsemnate, erau o picătură într-un ocean în comparație cu tumultul nesfârșit care domnea în prezent. Aici toți erau gălăgioși, toate vocile erau ridicate, excepție făcând, poate, glasul mamei ei, care aducea cu vocea monotonă a lui lady Bertram, doar că era mai mereu cuprinsă

de supărare. Orice dorință era făcută cunoscută servitorilor țipând cu voce tare, iar aceștia din urmă își strigau și ei, scuzele, tocmai din bucătărie. Se trânteau uși tot timpul, scările nu cunoșteau nici un moment de răgaz, nimic nu se făcea fără multă vorbărie, nimeni nu stătea potolit și nimeni nu putea impune liniște atunci când dorea să spună ceva.

Comparând cele două locuințe, așa cum îi apăreau, înainte de scurgerea unei săptămâni, Fanny era tentată să le aplice cunoscuta apreciere a doctorului Johnson despre căsătorie și celibat și să spună că, deși Mansfield Park putea avea ceva defecte, Portsmouth nu-i producea nici o plăcere.

Capitolul XL

Fanny avusese destulă dreptate când nu se așteptase să afle vești de la domnișoara Crawford într-un ritm la fel de accelerat ca la începutul corespondenței lor; următoarea scrisoare de la Mary sosi după un interval de timp sensibil mai lung decât precedenta, dar se înșelase presupunând că asemenea pauze îi vor prilejui o mare ușurare. Era o altă bizară întorsătură a minții umane! A fost de-a dreptul bucuroasă când a primit, în sfârșit, scrisoarea aceea. În prezentul ei exil față de înalta societate și aflată la distanță de tot ce o interesa, o misivă sosită din partea acelor care se aflau acolo unde era și inima ei, compusă cu afecțiune și eleganță, era considerată mai mult decât binevenită. Scuza obișnuită a unor obligații din ce în ce mai numeroase era invocată ca motiv de a nu-i fi scris mai devreme.

”Și acum, că am început, continua ea, scrisoarea mea nu va fi demnă de lectura ta, pentru că îi va lipsi mica ofrandă de iubire de la sfârșit, cele trei, patru rânduri pătimase de la omul cel mai devotat din lume, H.C., pentru că Henry se află la Norfolk; anumite afaceri au solicitat prezența sa la Everingham acum zece zile sau poate că s-a prefăcut, doar, că este chemat acolo, de dragul de a călători în același timp cu dumneata. Dar acum este acolo și absența lui constituie un motiv și pentru tăgădarea scrisorilor surorii lui, pentru că nu au mai existat îndemnuri de genul: ”Ei bine, Mary, când îi mai scrii lui Fanny?”, ”Nu este momentul să-i mai scrii lui Fanny?” care să-mi dea un impuls. În sfârșit, după multe tentative de a stabili o întâlnire, le-am văzut pe verișoarele tale, ”draga de Julia și iubita doamnă Rushworth”; m-au găsit ieri acasă și ne-am bucurat de revedere. Am avut foarte multe să ne spunem. să-ți descriu cum arăta doamna Rushworth, când a fost menționat numele dumitale? Nu am

considerat niciodată că îi lipsește stăpânirea de sine, dar probabil că nu a avut chiar suficientă. În concluzie, Julia arăta cel mai bine dintre ele două, cel puțin după ce am terminat de vorbit despre dumneata. Nu și-a mai revenit din momentul în care am menționat numele "Fanny" și m-am referit la dumneata în modul în care ar trebui să-l facă o soră. Va veni și ziua în care doamna Rushworth va arăta mai bine; am primit invitații pentru prima ei petrecere, din douăzeci și opt ale lunii. Atunci ni se va arăta în toată splendoarea, pentru că va inaugura una dintre cele mai frumoase reședințe din Wimpole Street. Am fost acolo cu doi ani în urmă, când aparținea lui lady Lascelle și îmi place, aproape, mai mult decât oricare alta din cele pe care le cunosc din Londra; atunci va simți, ca să folosesc o expresie comună, că a cules ce a semănat. Henry nu i-ar fi putut oferi o reședință ca aceea. Sper că își va aminti acest lucru și se va mulțumi, cum va putea mai bine, cu faptul că va domni ca o regină peste un palat, cu toate că regele ar putea să nu apară decât în planul al doilea; pentru că nu am nicidecum intenția de a o necăji, nu voi mai menționa niciodată de față cu ea numele dumitale. Treptat, își va reveni. Din câte am auzit și mi-am putut da seama, baronul Wildenheim continuă s-o curteze pe Julia, dar nu știu dacă primește și vreo încurajare. Ar putea s-o nimerească mai bine. Un biet "onorabil"²⁰ nu reprezintă o cine știe ce partidă și nu-mi închipui că sunt implicate sentimente în acest caz, pentru că, odată ce faci abstracție de exprimarea lui bombastică, bietului baron nu-i mai rămâne nimic. Ce mare diferență poate introduce o vocală! Dacă și rentele lui i-ar putea egala bogăția exprimării!²¹ Vărul dumitale Edmund se mișcă destul de încet; este reținut, din întâmplare, de îndatoriri parohiale. Poate trebuie să convertească vreo doamnă în vârstă de la Thornton Lacey? Nu sunt dispusă să-mi închipui că sunt neglijată în favoarea uneia mai tinere. Adieu! draga, dulcea mea Fanny, aceasta este o scrisoare lungă de la Londra: scrie-mi una drăguță de răspuns, care să-i umple lui Henry inima de bucurie la întoarcere și descrie-mi-i pe toți chipeșii căpitani pe care îi desconsideri de dragul lui."

Era mult de meditat pe marginea acestei scrisori și, în general, despre subiecte neplăcute; și, totuși, cu toată stânjenirea pe care o declanșa, era o punte de legătură între ea și cei absenți, îi vorbea despre ființe și lucruri față de care nu simțise niciodată mai multă curiozitate decât în momentul de față, dar s-ar fi bucurat dacă ar fi putut să conteze pe primirea unei astfel de scrisori în fiecare

săptămână. Corespondența cu mătușa Bertram era singura preocupare care îi stârnea, în mai mare măsură, interesul.

Cât despre societatea din Portsmouth, care ar fi putut aduce îmbunătățiri neplăcerilor întâlnite acasă, nu exista nimeni, în cercul de cunoștințe al tatălui sau mamei ei, a cărei companie să-i stârnească cea mai mică urmă de satisfacție: nu remarcase pe nimeni față de care să fi dorit să-și învingă propria ei rețineră. Tinerele care se apropiaseră de ea, la început, cu un oarecare respect, datorită faptului că venise din mijlocul unei familii de baronet, au fost curând deranjate de ceea ce au denumit ele "aere" deoarece, cu toate că nu cânta nici la pian și nici nu purta frumoase mantii îmblănite, la o observare mai atentă a lui Fanny, nu puteau admite că ar fi avut vreun drept să se simtă superioară lor.

Prima consolare pe care o avea Fanny și pe care judecata ei o putea aproba în întregime promițând să fie durabilă în timp, consta din mai buna cunoaștere a Susanei și din speranța de a-i fi de folos acesteia. Susan se purta frumos cu ea, însă caracterul hotărât al manierelor ei, în general, o uimise pe Fanny; se scurseseră aproape două săptămâni înainte să fi început să înțeleagă o fire atât de diferită de a ei. Susan observase că multe lucruri nu mergeau așa cum trebuie la ei acasă și dorise să le îndrepte. Ca o fată de paisprezece ani, acționând numai prin prisma propriei ei rațiuni, să caute diverse mijloace de reformă, nu era lucrul cel mai obișnuit, iar Fanny deveni curând mai dispusă să admire strălucirea unei minți capabile să distingă ce era corect atât de timpuriu, decât să cenzureze cu severitate erorile de conduită la care se ajungea din această cauză. Susan nu făcea decât să acționeze în baza acelorași adevăruri și să urmeze același model pe care îl recunoștea drept valabil și propria ei judecată, dar pe care firea ei, mai moale și îngăduitoare, ar fi ezitat s-o declare. Susan încerca să se facă utilă, în împrejurări în care ar fi putut doar să plece și să plângă, iar Fanny își dădea, într-adevăr, seama că Susan era de folos; că lucrurile, oricât de rău ar fi stat, ar fi fost încă și mai neplăcute fără o astfel de intervenție și că atât mama ei, cât și Betsey erau astfel înfrânate să ajungă până la excese foarte neplăcute de îngăduință și vulgaritate.

La fiecare ceartă cu mama ei, Susan deținea superioritatea în ceea ce privea adevărul și nici un fel de afecțiune maternă nu putea s-o abată de la acest punct de vedere. Mama lor nu-și dăduse niciodată seama cât rău putea face bunătatea ei nechibzuită. Nici un fel de recunoștință față de afecțiunea mamei ei, trecută

sau prezentă, n-o puteau face pe Susan să suporte mai bine manifestarea acesteia în exces față de alții.

Toate acestea au devenit, treptat, mai clare și au făcut-o, progresiv, pe Susan, după aprecierea surorii ei, un obiect totodată al compasiunii și al respectului. Fanny nu încetase să-și dea seama că modul Susanei de a acționa era greșit - uneori chiar foarte greșit, că măsurile luate erau deseori prost alese sau folosite în momente nepotrivite, iar atitudinea și limbajul ei erau foarte frecvent prea aspre, dar începu să spera că era posibil să fie corectate. Descoperi că Susan o privea cu respect și dorea să-i facă o bună impresie și, oricât de inedită ar fi fost pentru Fanny o astfel de poziție de autoritate, oricât de mare noutatea de a se imagina în stare să îndrume sau să instruiască pe cineva, se hotărâse să-i facă lui Susan, din când în când, anumite aluzii și să se străduiască să-i insuflă acesteia normele de conduită corecte despre ceea ce li se cuvenea altora și ceea ce ar fi fost cel mai înțelept pentru sine, tot ceea ce beneficiile unei educații severe sădiseră în ea însăși.

Influența lui Fanny și conștiinciozitatea acesteia au dat naștere unei manifestări de bunăvoință din partea Susanei. Îi venise de mult timp ideea că o mică sumă de bani ar fi reușit, poate, să restabilească pentru totdeauna pacea asupra durerosului subiect al cuțitașului de argint, continuu dezbătut, cum era în momentul de față. Averea pe care o poseda ea însăși, unchiul ei înmânându-i, la plecare, zece lire, o făcu să fie pe cât de capabilă, pe atât era de dornică să înfăptuiască un act de generozitate. Numai că era atât de puțin obișnuită să acorde astfel de favoruri și altora, în afara celor foarte nevoiași, atât de puțin exersată să înlăture nemulțumirile sau să reinstaureze bunăvoința între egali ei, atât de temătoare să nu pară că își aroga, aici, aere de mare doamnă, încât îi trebui ceva timp până să ajungă la convingerea că n-ar fi fost nepotrivit din partea ei să ofere un astfel de cadou. Acest lucru se înfăptui, într-un sfârșit: îi cumpără un cuțitaș de argint lui Betsey, care fu acceptat cu o mare încântare, faptul că era nou conferindu-i toate avantajele care s-ar fi putut spera, față de celălalt; Susan a fost din nou pusă în deplină posesie asupra propriului ei cuțitaș, iar Betsey a declarat, cu generozitate, că din moment ce avea, acum, unul mult mai frumos, nu-l va mai dori niciodată pe celălalt. Mai mult, nu se mai auzi nici un reproș din partea mamei, la fel de satisfăcută de rezultat, ceea ce lui Fanny i se păruse de-a dreptul extraordinar de înfăptuit. Fapta corespunse pe deplin

intenției: a dispărut definitiv o sursă de altercații domestice și a constituit mijlocul prin care inima Susanei s-a deschis în fața ei, oferindu-i ceva în plus care s-o intereseze și față de care să-și manifeste afecțiunea. Susan a demonstrat că putea fi sensibilă: mulțumită să fie unica proprietară a acelui obiect pe care se zbătea de cel puțin doi ani să-l obțină, se temea, totuși, că sora ei o va judeca aspru din cauză că toată această ceartă o determinase să considere acea achiziție drept foarte necesară pentru restabilirea liniștii în casă.

Susan avea o fire deschisă. Își recunoscuseră temerile și se învinovățeau pentru că discutase în contradictoriu cu atâta aprindere; din acel moment, Fanny, înțelegând adevărata valoare a firii ei și dându-și seama cât de dornică era sora ei să-i obțină aprobarea și să țină cont de judecata ei, începu să resimtă din nou binecuvântarea afecțiunii față de cineva anume și să nutrească speranța de a îi fi utilă unei minți care avea atâta nevoie de ajutor și care îl merita atât de mult. Fanny oferea sfaturi mult prea înțelepte ca să întâmpine opoziție din partea unei înțelegeri sănătoase și le dăruia cu atâta blândețe și considerație, încât să nu ajungă să irite o fire departe de a fi perfectă și, nu rareori, avea satisfacția să constate efectele favorabile ale acestei acțiuni. Nu se putea aștepta la mai mult cineva care, având întreaga experiență a datoriei și supunerii, observa cu o perspicacitate plină de compătimire tot ceea ce trebuia șlefuit, clipă de clipă, la o fată ca Susan. Surprinderea ei cea mai mare a devenit nu faptul că Susan fusese determinată să devină lipsită de respect și de răbdare, ci că mai avea atât de mult bun simț și atât de multe principii de valoare, deși crescuse înconjurată de neglijență; ea reușise să-și alcătuiască niște păreri atât de corecte despre modul în care ar fi trebuit să stea lucrurile, chiar fără un văr Edmund care s-o îndrume.

Relațiile astfel statornicite între cele două surori s-au dovedit a avea și un avantaj mai substanțial, pentru fiecare dintre ele. Rămânând împreună la etaj, au reușit să evite în mare măsură gălăgia din casă; Fanny avea liniște, iar Susan a fost învățată să nu considere ca fiind o nenorocire atât de mare faptul de a lucra în liniște. Stăteau într-o încăpere în care nu se făcea focul, dar aceasta era o privațiune familiară până și lui Fanny, pe care amintirea acelorași condiții din încăperea de la răsărit o făcea să sufere mai puțin. Era, de altfel, și singura asemănare. În privința spațiului, a luminozității, a mobilării și a perspectivei, nu mai exista nimic comun între cele două încăperi, iar Fanny scotea deseori câte un oftat, la amintirea tuturor cărților și cutiilor ei, sau a diferitelor alte facilități

prezente dincolo. Treptat, fetele au ajuns să-și petreacă cea mai mare parte a dimineții în dormitorul lor de sus, la început doar lucrând și stând de vorbă; după câteva zile, amintirea deja menționatei cărți a devenit atât de puternică și stimulatorie, încât lui Fanny i s-a părut necesar să încerce să umble din nou după cărți. În locuința tatălui ei nu exista nici una, însă bogăția este darnică și cutezătoare, așa că unele dintre cele pe care și le dorea au fost împrumutate de la o bibliotecă. S-a abonat la aceasta, uimită să reprezinte pe cineva prin ea însăși, uimită de propriile ei fapte: să fie cea care le putea închiria, să fie cea care putea alege cărțile! Și să aibă în vedere, prin această alegere, desăvârșirea unei alte persoane! Dar chiar așa era. Susan nu citise absolut nimic, iar Fanny tânjea să-i poată oferi o parte din lecturile ei de început, care o încântaseră și să-i insuflă gustul pentru biografiile și poezia pe care le prefera ea.

Mai mult decât atât, prin această ocupație spera să reducă la tăcere câteva dintre amintirile despre Mansfield, care erau atât de capabile să-i frământă mintea, dacă mâinile erau singurele care aveau ceva de făcut; în plus, exact în această perioadă, spera că s-ar dovedi mai folositor să-și abată gândurile de la ce anume făcea Edmund la Londra, unde, prin intermediul ultimei scrisori de la mătușa ei, știa că se dusesese. Nu avea nici o îndoială asupra celor ce aveau să urmeze. Vestea promisă îi atârna deasupra capului. Parcursul poștaşului pe la casele învecinate începea să aducă în fiecare zi noi neliniști și, dacă lectura putea să îndepărteze această idee, fie și numai pentru o jumătate de oră, era deja un câștig.

[20](#) În acest caz, titlu dat în Anglia copiilor nobililor de un anumit rang. (n. trad.)

[21](#) Joc de cuvinte: „rent“ = rentă; „rant“ = vorbire bombastică. (n. trad.)

Capitolul XLI

Trecuse o săptămână de când Edmund se afla în oraș, iar Fanny nu primise nici o știre din partea lui. Puteau fi trei motive diferite pentru tăcerea lui, fiecare dintre acestea părând, la un moment dat, ca fiind cel mai probabil. Fie plecarea lui fusese amânată din nou, fie nu i se oferise, încă, ocazia s-o vadă pe domnișoara Crawford singură, ori era prea fericit ca să mai scrie vreo scrisoare!

Într-o dimineață, când Fanny se afla, de acum, de aproape patru săptămâni departe de Mansfield, timp la care nu uita niciodată să se gândească și nici să-l calculeze în fiecare zi, în timp ce ea și Susan se pregăteau să urce la etaj, au fost oprite de bătaia în ușă a unui vizitator, pe care nu puteau să-l evite ca urmare a vitezei cu care alergase Rebecca spre ușa de la intrare, o îndatorire pe care o îndeplinea cu mai mult interes decât pe oricare alta. Era vocea unui gentleman, o voce la auzul căreia Fanny tocmai se albise la față, când domnul Crawford și intră în încăpere.

Bunul ei simț o ajută ca întotdeauna, astfel încât descoperi că era capabilă să-l prezinte mamei ei, drept "prietenul lui William", cu toate că înainte de această întâmplare nu s-ar fi crezut aptă să scoată nici măcar o silabă într-o asemenea împrejurare. Știind că era cunoscut, acum, doar în calitate de prieten al lui William, constituia un oarecare sprijin. După prezentarea lui, după ce se așezaseră cu toții, groaza la gândul a ceea ce ar fi putut aduce cu sine această întâlnire s-a dovedit copleșitoare, astfel că Fanny se afla pe punctul să leșine.

În timp ce încerca să-și țină firea, musafirul lor, care se apropiase, la început, de Fanny, având o atitudine la fel de însuflețită ca de obicei, se străduia, cu înțelepciune și amabilitate, să nu se uite direct la ea ca să-i dea timp să-și revină, și se concentra în întregime asupra mamei ei, făcându-i complimente cu cea mai deplină politețe și bunăcuviință prietenoasă. Și manierele doamnei Price

erau cele mai bune de care dispunea aceasta. Entuziasmată de vederea unui astfel de prieten al fiului său și mânată de dorința de a se pune într-o lumină cât mai bună de față cu el, era animată de o recunoștință, o neprefăcută, maternă, recunoștință, care nu avea cum să fie nepotrivită. Domnul Price era plecat, fapt pe care soția lui îl regreta foarte tare. Fanny își revenise numai atât cât să simtă că nu regreta deloc acest lucru, deoarece la toate numeroasele ei motive de neliniște li se mai adăuga și cel al rușinii față de locuința în care el o găsisese. Se putea mostra pe ea însăși pentru această slăbiciune, dar nu însemna că acest sentiment dispărea cu aceeași ocazie, iar de tatăl ei i-ar fi fost încă și mai rușine decât de tot restul.

Au discutat despre William, un subiect despre care doamna Price nu obosea niciodată să vorbească, iar domnul Crawford a fost atât de prietenos în laudele la adresa lui, cât și-ar fi dorit, din suflet, doamna Price. Aceasta din urmă simțea că nu mai întâlnise un om la fel de agreabil niciodată în viața ei, fiind doar uimită să constate că, oricât de important și de amabil era, nu venise până la Portsmouth nici să-l viziteze pe amiral, nici pe împluternicitul acestuia, nici chiar să facă o traversare pe insulă și nici să admire șantierul naval. Nimic din ceea ce ea considerase drept o dovadă a importanței unei persoane nu-l adusese pe acest domn la Portsmouth. Ajunsese târziu, cu o noapte înainte, urma să rămână o zi sau două, stătea la Hotelul Crown, se întâlnise întâmplător, de la venirea sa, cu doi ofițeri de marină pe care îi cunoștea, dar nu acesta era motivul venirii sale la Portsmouth. După ce oferise toate aceste informații, nu era greu de presupus că trecuse suficient timp pentru a o putea, în sfârșit, privi pe Fanny și a i se adresa; aceasta a fost destul de curajoasă să-i suporte privirea și să asculte cum petrecuse el o jumătate de oră împreună cu sora lui, în seara dinaintea plecării sale de la Londra, că aceasta îi transmitea cea mai sinceră și călduroasă afecțiune, dar nu avusese timp să-i scrie, că se considerase norocos s-o poată vedea pe Mary, fie și numai pentru o jumătate de oră, din moment ce nu petrecuse nici douăzeci și patru de ore la Londra după ce se întorsese de la Norfolk, înainte de a călători din nou, că vărul ei Edmund era în oraș, se afla, din câte înțelesese, în oraș de câteva zile, că el însuși nu-l întâlnise, dar știa că e bine, la fel ca toți cei de la Mansfield și că primise o invitație la masă, cu o zi în urmă, la familia Fraser.

Fanny ascultă cu atenție, totul, până la ultima împrejurare menționată; da, cugetul ei era ușurat să știe ceva sigur, iar gândul: ”așa că până în acest moment

totul trebuie să fi fost deja stabilit”, îi răsunară în minte, fără altă urmă de emoție în afara unei ușoare îmbujorări.

După ce mai vorbiră un timp despre Mansfield, un subiect care o interesa în mod evident, Crawford făcu aluzie la plăcerea unei plimbări matinale. ”Era o dimineață frumoasă și în această perioadă a anului vremea putea să se schimbe atât de repede, încât era cel mai înțelept pentru toată lumea să nu amâne un exercițiu atât de benefic”, ca și alte câteva aluzii, nu avură nici un rezultat, astfel încât trecu la recomandarea mai hotărâtă, către doamna Price și fiicele acesteia, să-și facă plimbarea fără să mai piardă nici un pic de timp. de-abia acum toată lumea înțelese pe toată lumea. Se părea că doamna Price ieșea rareori din casă, cu excepția duminicilor; aceasta recunoscuse faptul că, din cauza numeroasei ei familii, putea foarte rar să-și facă timp pentru o plimbare. ”Nu ar dori, atunci, să-și convingă fiicele să beneficieze de o astfel de vreme și să-i facă și lui plăcerea de a le putea însoți?” Doamna Price i-a rămas foarte îndatorată și foarte binevoitoare. ”Fiicele ei petreceau prea mult timp închise în casă... Portsmouth era un oraș trist... nu ieșeau prea des din casă... și ea știa că aveau ceva comisioane prin oraș, de care ar fi fost foarte bucuroase să se achite cu această ocazie.” Urmarea a fost că Fanny, oricât de ciudat ar fi fost, s-a pomenit, în următoarele zece minute, plimbându-se cu Susan spre strada principală, însoțite de domnul Crawford.

Curând a avut de îndurat emoții neplăcute, pentru că de-abia ajunseseră la strada principală, că se și întâlneau cu tatăl lor, la al cărui aspect nu contribuia foarte mult faptul că se aflau într-o zi de sâmbătă. Acesta se opri și, oricât de puțină alură de domn avea în acel moment, Fanny se văzu nevoită să i-l prezinte domnului Crawford. Nu avea nici o îndoială asupra șocului pe care i-l va provoca acestuia. Probabil că era jenat și dezgustat, totodată. Va renunța curând la ea, încetând să mai manifeste fie și cea mai mică înclinație pentru o asemenea partidă; cu toate acestea, deși dorise atât de mult ca avântul lui să se stingă, aceasta era un gen de vindecare ce putea fi la fel de regretabil ca și afecțiunea în sine; pesemne că nu exista nici o tânără în tot Regatul Unit care să nu prefere să se confrunte cu nefericirea de a fi cerută în căsătorie de un tânăr isteț și agreabil, mai degrabă decât ca acesta să fie pus pe fugă de vulgaritatea celei mai apropiate dintre rudele sale.

Se putea ca domnul Crawford să nu-și privească viitorul socru ca pe un

model demn de urmat în modul lui de a se îmbrăca, dar (cum și-a dat Fanny imediat seama, spre marea ei ușurare) tatăl ei era un om foarte deosebit, foarte diferit ca fel de a se purta față de acest străin extrem de respectat, în comparație cu ceea ce era acasă, în mijlocul propriei lui familii. Manierele lui din acel moment, deși nu prea șlefuite, erau mai mult decât acceptabile: erau pline de recunoștință, pline de însuflețire, umane, modul lui de exprimare era cel al unui părinte afectuos și al unui bărbat sensibil, vocea lui puternică era foarte potrivită în aer liber și nu i-a scăpat nici măcar o înjurătură. Aceasta a fost reacția instinctivă la bunele maniere ale domnului Crawford și, oricare ar fi fost consecințele, temerile lui Fanny au fost imediat domolite.

Încheierea schimburilor de amabilități dintre cei doi bărbați a avut drept urmare invitația domnului Price de a-l duce pe domnul Crawford să viziteze șantierul. Henry dornic să accepte acet gest de bunăvoință la adresa lui și în speranța de a prelungi timpul petrecut împreună cu Fanny, cu toate că văzuse șantierul de nenumărate ori, a fost foarte recunoscător să profite de ocazia care i se oferea, dacă domnișoarele Price nu se temeau de oboseala pe care o implica această activitate. Cum, într-un fel sau altul, acest lucru a fost stabilit, s-a acționat ca și cum acesta ar fi fost cazul, și anume că nu se temeau deloc; spre șantier urmau să plece cu toții și, dacă n-ar fi fost domnul Crawford, domnul Price ar fi pornit de îndată în direcția dorită, fără cea mai vagă considerare pentru comisioanele pentru care veniseră fiicele lui pe strada principală. Domnul Crawford avu grijă, mai întâi, ca acestea să poată merge la magazinele ce trebuiau să le vadă, lucru ce nu le luă prea mult timp, pentru că Fanny nu suferea să trezească nerăbdarea cuiva fiind așteptată; astfel, înainte ca domnii, care le stăteau la intrarea în magazin, să fi început doar să vorbească despre ultimele regulamente maritime sau să fi stabilit numărul corăbiilor cu trei rânduri de baterii pregătite pentru serviciul activ, însoțitoarele lor erau gata să pornească mai departe.

Se pregăteau să pornească spre șantier de îndată, iar plimbarea lor ar fi trebuit să se desfășoare, după părerea domnului Crawford, într-un mod foarte bizar, dacă i s-ar fi permis domnului Price să-și impună punctul de vedere: cele două tinere ar fi fost lăsate în urmă, să țină pasul cu ei sau nu, după cum puteau, în timp ce domnii ar fi mers împreună în ritmul pașilor lor mai grăbiți. A reușit să aducă planului inițial o oarecare îmbunătățire, deși în nici un caz la nivelul pe

care și-l dorise, refuză categoric să meargă la distanță de ele astfel încât, la fiecare intersecție sau ori de câte ori întâlneau o zonă mai aglomerată să se oprească, iar domnul Price să strige: "Haideți fetelor; haide Fan, haide Sue, aveți grijă de voi, uitați-vă pe unde mergeți!".

Odată ajunși la șantier, a început să caute o introducere amuzantă ca să înceapă o discuție cu Fanny, când au fost curând ajunși din urmă de un alt pierde-vară ca domnul Price, care venise să constate, ca în fiecare zi de altfel, care mai era starea lucrurilor și care s-a dovedit a fi un interlocutor mult mai valoros decât era el însuși; după un timp, cei doi foști marinari erau foarte satisfăcuți de faptul că se aflau împreună și că vorbeau despre subiecte de mutual și etern interes, în timp ce tinerii se așezaseră pe o stivă de lemne din șantier; mai târziu, găsiseră un loc de stat la bordul unui vas în depozitele căruia se duseseră toți să se uite. Fanny era cea care își dorea cel mai mult să se odihnească. Crawford nu și-ar fi putut dori să fie mai obosită sau mai dornică să stea jos, dar și-ar fi putut dori, totuși, ca sora ei să nu se fi aflat acolo. O fată perspicace de vârsta Susanei era cea mai nepotrivită prezență, atunci când cea mai potrivită tovărășie era cea în doi, toată numai ochi și urechi; nici gând să se poată ataca subiectul principal cu ea de față. Crawford trebuia să se mulțumească doar să fie agreabil la modul general și s-o lase pe Susan să aibă și ea parte de puțin amuzament, permițându-și, din când în când, o privire sau o aluzie către mai bine informată Fanny. Cel mai mult s-a referit la Norfolk, unde zăbovise un timp și tot ce se afla acolo căpăta mai multă importanță datorită descrierii sale. Un om ca domnul Crawford nu putea sosi din nici un loc fără să aducă de acolo ceva nostim de spus; călătoriile lui și cunoștințele pe care și le făcea îi erau întotdeauna de folos, iar Susan era distrată într-un mod cu totul nou pentru ea. Lui Fanny i se relatau ceva mai multe decât momentele plăcute care avuseseră loc la petrecerile la care participase el. Îi destăinui, cu intenția de a primi aprobarea ei, motivul principal pentru care plecase de la bun început la Norfolk. Era vorba de o problemă importantă, în legătură cu înnoirea unui contract de închiriere de care depindea bunăstarea unei familii numeroase și, considera el, harnice. Își bănuise agentul de anumite afaceri executate pe sub mână, de tentativa de a-l înșela în cele ce i se cuveneau, așa că se hotărâse să se ducă el însuși acolo, să cerceteze cazul în amănunțime. Și se dusesse, făcuse chiar mai mult bine decât se așteptase, reușise să fie util mai mult decât plănuise inițial, iar

acum se putea felicita pe el însuși în urma rezultatului obținut și să simtă că, în același timp în care își făcea datoria, reușise să acumuleze câteva amintiri frumoase cu aceeași ocazie. Cunoscuse câțiva chiriași pe care nu-i mai văzuse niciodată înainte și începuse să se familiarizeze cu niște locuințe de a căror existență, cu toate că se aflau pe propria lui proprietate, nu știuse nimic până în acel moment. Toate acestea erau menite, și încă foarte bine, să fie aduse la cunoștința lui Fanny. Era plăcut să-l auzi vorbind cuviincios despre cum acționase în acest caz. Să devină binefăcătorul celor săraci și oprimați! Nimic n-ar fi putut s-o miște mai mult și Fanny se afla tocmai pe punctul de a-i adresa o privire aprobatoare, când totul s-a năruit din cauză că el a adăugat ceva mult prea îndrăzneț, despre speranța de a avea în curând un asistent, un prieten, un sfătuitor în ceea ce privea fiecare proiect de utilitate sau de caritate îndeplinit la Everingham, o persoană care să transforme Everingham și tot ce îi aparținea în obiectul unei afecțiuni mult mai intense decât fusese cazul până atunci.

Ea își întoarse fața de la el, dorind să nu fi rostit acele cuvinte. Era dispusă să admită că domnul Crawford putea să fie deținătorul mai multor calități decât dorise ea să-i recunoască. Începuse să fie încredințată de posibilitatea ca el să se transforme într-un om mai bun, până la urmă, numai că era, și trebuia să rămână, pentru totdeauna complet nepotrivit pentru ea și nu trebuia să se mai gândească la ea în felul acela.

El observă că vorbise suficient despre Everingham și că ar fi bine dacă s-ar referi la altceva, așa că întoarse conversația înspre Mansfield. Nu ar fi putut face o alegere mai bună; acela era un subiect care să-i stimuleze din nou atenția și s-o reînsuflească aproape instantaneu. I se făcea o adevărată favoare, aceea de a asculta sau de a vorbi despre Mansfield. Despărțită de atâta timp de cineva care să fi cunoscut acel loc, simți că are în el un prieten; când el se referi la proprietatea aceea, ocazionând prilejul pentru câteva exclamații emoționate care aduceau omagiul frumuseții și confortului acelui loc, iar tributul lui onorabil adus locuitorilor din regiune i-a permis să satisfacă pornirea propriei ei inimi, aducând cele mai calde elogii atunci când s-a referit la unchiul ei ca la persoana cea mai inteligentă și plină de bunătate, iar la mătușa ei, ca având firea cea mai blândă.

Domnul Crawford era, și el, foarte atașat de Mansfield, afirmase acest lucru, și de-abia aștepta ocazia să poată petrece mult, foarte mult timp în acel loc;

pentru totdeauna acolo sau în vecinătate. Insistă în mod deosebit asupra verii și toamnei foarte fericite din acest an, la Mansfield; spera ca lucrurile să se petreacă în felul dorit de el, dorea acest lucru.

— Mansfield, Sotherton, Thornton Lacey, continuă el. Ce tovărășie vor alcătui toate aceste proprietăți! Iar până de Sf. Mihail, poate li se va putea adăuga și o a patra: poate vreun pavilion mic de vânătoare ridicat în vecinătatea lor. Cât despre vreo asociere la Thornton Lacey, cum propusese, la un moment dat, bine dispus, Edmund Bertram, cred că întrevăd două obiecțiuni: două frumoase, minunate, irezistibile obiecțiuni la înfăptuirea acestui plan.

Fanny a fost de două ori redusă la tăcere de acest discurs; cu toate că, o dată momentul depășit, a avut ocazia să regrete că nu se străduise să recunoască înțelesul a jumătate din spusele lui și să-l fi încurajat să vorbească mai mult despre sora lui și despre Edmund. Era un subiect despre care trebuia să învețe să vorbească, iar slăbiciunea care o făcea să se retragă din fața acestei sarcini urma să devină curând de neiertat.

După ce domnul Price împreună cu prietenul său văzuseră tot ceea ce doriseră, ori avuseseră timpul necesar s-o facă, ceilalți erau deja pregătiți să se întoarcă acasă și, în timp ce parcurgeau drumul în sens invers, domnul Crawford reuși să obțină un minut de intimitate, în care să-i poată spune lui Fanny că singurul lui obiectiv în Portsmouth era acela de a o vedea pe ea, că venise, pentru vreo două zile, numai și numai pentru ea, pentru că nu reușise să îndure o despărțire mai îndelungată. Lui Fanny îi părea rău, îi părea sincer rău și, totuși, în pofida acestui lucru și a celor două sau trei alte chestiuni pe care ar fi preferat ca el să nu le fi rostit, considera că, în linii mari, caracterul lui se îmbunătățise sensibil de la ultima lor întrevedere; era mult mai sensibil, mai îndatoritor și mai atent la sentimentele altora decât fusese vreodată la Mansfield. Nu îl văzuse niciodată comportându-se atât de agreabil, atât de foarte aproape de a fi considerat foarte agreabil; purtarea sa față de tatăl ei nu putea să ofenseze prin absolut nimic și se simțea o anumită amabilitate și decență în atenția pe care i-o acordase Susanei. Comportamentul lui se ameliorase, fără nici o îndoială! Fanny dori ca și a doua zi să fi luat sfârșit, dori ca el să nu fi venit decât pentru o zi, dar lucrurile nu stăteau chiar atât de rău cum se temea ea: plăcerea de a vorbi despre Mansfield era atât de mare!

Înainte de a se despărți, Fanny trebui să-i mulțumească pentru încă un lucru

agreedabil, și încă unul deloc banal. Tatăl ei îl rugase să le facă onoarea de a lua masa împreună cu ei, iar Fanny nu avu decât timpul necesar pentru a se înfiora de groază, până îl auzi pe domnul Crawford declarând că era împiedicat să răspundă invitației din cauza unei obligații asumate anterior. Urma să ia masa în altă parte, atât în ziua aceea, cât și în următoarea; întâlnise o cunoștință la Hotelul Crown, care nici nu dorise să audă de un refuz; se va simți, cu toate acestea, onorat să-i viziteze din nou a doua zi. Astfel se despărțiră, Fanny fiind fericită că scăpase numai cu atât. Ar fi fost înfiorător dacă el ar fi luat masa împreună cu toată familia ei și ar fi avut ocazia să le constate toate relele! Bucatele pregătite de Rebecca, modul în care servea la masă Rebecca și felul în care mânca Betsey, fără nici o urmă de reținere și trăgând tot ce dorea să servească spre ea, după bunul ei plac. Ea era sensibilă doar ca urmare a delicateții ei firești, el fusese învățat cu luxul și regulile epicurismului.

Capitolul XLII

Familia Price tocmai se îndrepta spre biserică a doua zi, când își făcu din nou apariția domnul Crawford. Nu venise să le facă o vizită, ci să li se alăture; a fost invitat să meargă cu ei la capela Garrison, lucru pe care avea și el de gând să-l facă, astfel încât au pornit împreună la drum.

Familia Price putea fi, acum, observată dintr-un unghi de vedere avantajos. Natura le oferise într-o mare măsură frumusețe fizică și fiecare duminică îi găsea curați și înveșmântați în hainele cele mai bune. Duminica îi aducea întotdeauna această alinare lui Fanny și, în această duminică mai mult decât în oricare alta, o resimțea mai mult decât oricând. Biata ei mamă n-arăta, cu această ocazie, atât de nedemnă de a fi numită sora lui lady Bertram, cum era cazul de obicei. De multe ori Fanny era îndurerată până în adâncul sufletului când se gândea la contrastul dintre cele două; să constate că, acolo unde natura însăși făcuse o diferență atât de mică, împrejurările contribuiseră atât de mult, și că mama ei, la fel de frumoasă ca lady Bertram și mai mică decât aceasta din urmă cu câțiva ani, părea mult mai obosită, mai ofilită, descurajată, neglijentă și îmbătrânită. Duminica, însă, o transforma într-o versiune foarte credibilă și acceptabil de veselă a doamnei Price, ieșind în lume cu familia sa numeroasă, luând un mic răgaz de la îndatoririle casnice săptămânale și neliniștită doar atunci când își vedea băieții pândiți de vreun pericol.

În capelă s-au așezat pe unde au găsit loc, dar domnul Crawford a avut grijă să nu fie despărțit de ramura feminină a familiei; după terminarea slujbei, a continuat să-i însoțească și se încadră în mijlocul ei în timpul plimbării lor pe dig. Doamna Price își făcea plimbarea săptămânală pe dig în fiecare duminică din an, atunci când era vreme frumoasă, ducându-se întotdeauna acolo direct după slujba de dimineață și rămânând până la ora mesei. Era locul în care ieșea

în lume, unde își întâlnea cunoștințele, auzea ultimele noutăți, vorbea despre proasta calitate a servitorilor din Portsmouth și își ridica moralul pentru următoarele șase zile care urmau. Domnul Crawford era foarte fericit să considere că avea sarcina să se ocupe de cele două domnișoare Price și, nu după mult timp, Fanny nu știa cum, el mergea între cele două surori, având câte un braț de-al fiecăreia sub brațul lui. Acest lucru a făcut-o să se simtă destul de jenată, dar cu toate acestea putea totuși să ia în seamă peisajul frumos care i se oferea.

Era o zi neobișnuit de frumoasă. Era martie, dar s-ar fi spus că sosise aprilie, după aerul cald, adierea proaspătă și blândă și strălucirea soarelui, umbrită în răstimpuri de câte un nor; totul arăta atât de frumos sub un asemenea cer, umbrele corăbiilor ce se îndreptau, una după cealaltă, spre Spithead și spre insula Wight, cu mereu schimbătoarele nuanțe ale mării, acum la flux, cu valurile dansând vesele și izbucnind, după ce atingeau digul, într-un imn măreț, toate acestea aveau un farmec care i se părea atât de aparte lui Fanny, încât, treptat, au făcut-o aproape să uite de împrejurările în care le admira. Dacă n-ar fi avut sprijinul brațului lui, ar fi constatat curând că avea nevoie de el, îi era necesar după vreo două ore de hoinăreală de acest gen, care survenea după o săptămână de stat în casă. Fanny începea să simtă efectul lipsei exercițiilor ei de echitație; de când se afla la Portsmouth, sănătatea ei începuse să se resimtă și, dacă n-ar fi fost Crawford și vremea frumoasă, ar fi cedat curând în fața oboselii.

Frumusețea acelei zile și a peisajului le simțea și el, la fel ca Fanny. Se opreau deseori, îndemnați de același sentiment și de același gust, aplecându-se câțva minute peste zid, ca să privească și să admire; ținând cont de faptul că el nu era Edmund, Fanny nu recunoștea că era suficient de deschis la farmecul naturii și foarte capabil să-și exprime încântarea în fața acesteia. În câteva momente de tandră reverie, Crawford avu ocazia s-o privească fără ca ea să-și dea seama, iar rezultatul acestor priviri furișe a fost constatarea că, deși era la fel de fermecătoare ca întotdeauna, chipul ei era mai puțin înfloritor decât ar fi trebuit să fie. Afirmase că se simțea foarte bine și nu-i făcea plăcerea să se presupună altceva, dar el era convins că locuința ei actuală nu putea fi confortabilă și, prin urmare, începea să devină nerăbdător ca ea să revină la Mansfield, unde propria ei fericire, ca și a lui de a o vedea, trebuiau să fie mult mai evidente.

— Vă aflați aici de o lună, am impresia? o întrebă el.

— Nu, nu chiar de o lună. Măine se împlinesc patru săptămâni de când am părăsit Mansfield.

— Sunteți cel mai exact și cinstit evaluator. Eu aş fi numit acest interval de timp o lună.

— Am ajuns aici de-abia marți seara.

— Și vizita va dura două luni, nu-i așa?

— Da. Unchiul meu vorbea de două luni, nu cred că va fi un interval de timp mai scurt.

— Cum veți ajunge înapoi? Cine va veni după dumneavoastră?

— Nu știu. Nu s-a spus nimic despre asta. Poate că voi rămâne aici mai mult timp decât cel prevăzut inițial. Este posibil să nu fie convenabil pentru mine să revin exact la încheierea celor două luni.

După un moment de reflecție, domnul Crawford răspunse:

— Cunosco Mansfield, îi cunosc mersul lucrurilor și îi cunosc erorile la adresa dumată. Știu care este pericolul de a uita să ții seama de propria persoană și de a renunța la confortul dumneavoastră în beneficiul imaginar al oricărei alte persoane din familie. Sunt conștient că ați putea fi lăsată aici săptămână după săptămână, dacă sir Thomas nu va veni el însuși sau n-o va trimite pe servitoarea mătușii după dumneavoastră. Două luni este mai mult decât suficient; eu aş considera chiar și șase săptămâni ca fiind de ajuns. Mă gândesc la starea de sănătate a surorii dumată, explică el, adresându-se Susanei, căreia cred că limitarea impusă de Portsmouth nu-i este favorabilă. Are constantă nevoie de aer curat și de exercițiu fizic. Când o veți cunoaște la fel de bine ca mine, sunt convins că îmi veți da dreptate că n-ar trebui să fie niciodată lipsită mult timp de aerul proaspăt și de libertatea de mișcare oferite de proprietatea de la țară... Dacă, se întoarce el din nou spre Fanny, veți constata că nu vă simțiți bine și se ivește vreo dificultate în legătură cu întoarcerea dumneavoastră la Mansfield, fără să așteptați încheierea celor două luni, termen care nu e bătut în cuie, dacă vă veți simți, la un moment dat, mai slăbită sau mai puțin vie decât de obicei și îi veți da de știre surorii mele, fie și prin cea mai mică aluzie, ea și cu mine vom sosi imediat aici și vă vom duce imediat înapoi la Mansfield. Știți cât de ușor și cu ce plăcere s-ar putea îndeplini acest lucru... Știți ce sentimente ar stârni această împlinire.

Fanny îi mulțumi, dar încercă să ironizeze o asemenea situație.

— Vorbesc foarte serios, răspuse el, așa cum bine știți și dumneavoastră și îmi exprim speranța că nu veți ascunde vreo eventuală indispoziție. Atât timp cât veți afirma, în fiecare scrisoare adresată lui Mary: ”*Mă simt bine*”, și știu că nu puteți spune sau scrie un neadevăr, doar atunci voi fi conmvins că vă simțiți, într-adevăr, bine.

Fanny îi mulțumi din nou, dar a fost afectată și întristată într-o asemenea măsură, încât i-a fost imposibil să spună mai mult sau chiar să fie sigură ce anume s-ar cuveni să răspundă. Acestea se întâmplau spre încheierea plimbării lor. Domnul Crawford le însoți până ajunseră, despărțindu-se de ele în fața ușii locuinței lor; știind că urmau să ia masa, el pretextă că era așteptat în altă parte.

— Aș fi dorit să nu fiți atât de obosită, afirmă el, reținând-o pe Fanny după ce toți intraseră în casă. Aș fi dorit să vă părăsesc într-o dispoziție mai bună. Pot să vă fiu de folos cu ceva, când mă voi afla în oraș?... Mă bate gândul să plec din nou, curând, înapoi la Norfolk. Nu sunt mulțumit în legătură cu Maddison. Sunt convins că încearcă să mă înșele, dacă are ocazia; că dorește să-l introducă pe un văr de-al lui într-o anumită moară, pentru care eu aveam în vedere pe altcineva. Trebuie să ajung la o înțelegere cu el. Trebuie să afle că nu voi accepta să mă las înșelat în partea de sud a proprietății Everingham, tot așa cum nu se întâmplă nici în partea de nord, în fond eu sunt stăpân pe propria mea moșie. Nu am fost suficient de explicit când am vorbit cu el, mai înainte. Daunele pe care le poate aduce un asemenea om unei proprietăți, atât în privința prestigiului celui care l-a angajat, cât și a bunăstării celor de acolo, sunt de neconceput. Mă bate foarte tare gândul să plec, de aici, direct la Norfolk și să aranjez astfel lucrurile încât să nu se mai poată abate nimeni de la ele după aceea. Maddison este un individ isteț; nu doresc să-l înlocuiesc, dacă nici el nu încearcă să mă înșele? Ce m-ați sfătui să fac?

— Să vă sfătuiesc? Dumneavoastră știți cel mai bine ce este de făcut.

— Când îmi împărtășiți părerea dumneavoastră, știu întotdeauna ce este bine. Judecata dumneavoastră este regula pe care o urmez în privința a ceea ce este corect.

— Oh, nu! Nu spuneți asta. Toți avem cel mai bun sfătuitor în noi înșine, dacă dorim să-i dăm ascultare, un sfătuitor mai bun decât ar putea fi oricare altă persoană. Vă doresc să aveți o călătorie plăcută mâine.

— Nu pot să fac nimic pentru dumneavoastră în oraș?
— Nimic; vă rămân foarte îndatorată.
— Nu aveți nici un mesaj de transmis cuiva?
— Transmiteți-i, vă rog, toată afecțiunea mea surorii dumneavoastră, iar când îl veți vedea pe vărul meu Edmund, fiți atât de bun încât să-i spuneți că sper să aflu curând vești din partea lui.
— Desigur, iar dacă el este delăsător sau neglijent, voi scrie chiar eu scuzele pentru dumneavoastră.

Nu avu ocazia să adauge și altceva, pentru că Fanny nu mai putea fi reținută. Îi strânse ușor mâna, îi privi chipul și plecă. Se duse să-și petreacă timpul, în următoarele trei ore, cum putea mai bine, până când cea mai bună masă, pregătită într-un han renumit, fu pregătită să fie savurată, iar Fanny reveni imediat la bucatele, mult mai simple, de acasă.

Masa pe care o serveau de obicei era foarte diferită, iar dacă domnul Crawford ar fi bănuțat câte privațiuni, în afară de cea a lipsei echitației, avea Fanny de îndurat în casa tatălui ei, ar fi fost surprins de faptul că nu se simțea mai rău decât constatase el. Se împăca atât de puțin cu budincile lui Rebecca, cu tocăturile lui Rebecca, pe care aceasta le servea pe farfurii jumătate curate, cuțite și furculițe jumătate murdare, încât era foarte des nevoită să renunțe chiar și la masa cea mai abundentă, până când putea să-și trimită, seara, frații să-i cumpere biscuiți și chifle. După ce fusese atât de bine hrănită la Mansfield, acum era prea târziu să fie călită la Portsmouth și, cu toate că, dacă sir Thomas ar fi știut toate acestea, ar fi apreciat că nepoata lui se afla pe drumul cel bun spre înfometare, atât a minții, cât și a trupului, gata să măsoare mult mai corect valoarea bunei companii a domnului Crawford și a însemnatei sale averi, ar fi ezitat, probabil să împingă acest experiment mai departe, de teamă ca pacienta să nu sucombe în urma tratamentului.

Fanny nu a mai fost în apele ei tot restul zilei. Deși destul de sigură că nu-l va mai revedea pe domnul Crawford, nu se putea împiedica să nu se simtă tristă. Simțea că se despărțise de cineva care i-ar fi putut fi prieten și, cu toate că, dintr-un anumit punct de vedere, se bucura că plecase, i se părea acum că fusese părăsită de toată lumea; era un fel de nouă despărțire de Mansfield și nu se putea gândi la întoarcerea domnului Crawford la Londra și la frecvența cu care urma să-i vadă pe Mary și Edmund, fără să simtă aproape invidie, încât se ura pe ea

însăși că era în stare de așa ceva.

Mâhnirea ei nu era diminuată de nimic din cele care se petreceau în jurul ei. Un prieten sau doi de-ai tatălui său își petreceau lungă, prea lungă seară la ei, așa cum se întâmpla când nu se ducea tatăl ei în vizită la aceștia, iar de la ora șase seara până nouă și jumătate, existau doar scurte întreruperi, când nu se mai făcea gălăgie și nu se mai bea grog. Fanny era foarte descurajată. Miraculoasa transformare în bine a domnului Crawford era singura care îi mai aducea o oarecare alinare a cursului gândurilor din acel moment. Fără să ia în considerare în ce împrejurări diferite avusese ocazia să-l observe, nici cât de mult din atitudinea lui se datora acestui contrast, era surprinsă că el devenise mult mai amabil și mai atent la cei din jur decât înainte. Și dacă acesta era cazul în lucruri nesemnificative, oare nu trebuia să se fi întâmplat la fel și în privința celor importante? Atât de preocupat de starea ei de sănătate și de confortul ei, atât de sensibil, cum o dovedeau manifestările sale, nu era oare de presupus că nu va mai insista mult timp cu această cerere în căsătorie, care pe ea o mâhnea atât de mult?

Capitolul XLIII

S-a presupus, a doua zi, că domnul Crawford plecase spre Londra, din moment ce n-a mai venit la familia Price; două zile mai târziu acesta a fost un fapt sigur când Fanny a primit o scrisoare din partea surorii lui: a deschis-o și a parcurs-o cu cea mai nerăbdătoare curiozitate, însă dintr-un alt motiv:

”Trebuie să-ți aduc la cunoștință, draga mea Fanny, că Henry a trecut pe la Portsmouth numai ca să te vadă pe dumneata; că sâmbăta trecută a făcut o plimbare încântătoare împreună cu tine prin șantierul naval și încă una pe dig, asupra căreia s-a zăbovit mai mult a doua zi, când, aerul îmbălsămat, marea scânteietoare, înfățișarea ta dulce și conversația cu tine s-au aflat, împreună, într-o delicioasă armonie și i-au prilejuit senzații care îi trezesc extazul chiar și la simpla aducere aminte. Aceasta este, din câte am înțeles eu, scopul principal al veștilor pe care le primești din partea mea. El mă pune să scriu, dar nu știu ce altceva ar mai putea fi transmis, cu excepția amintitei vizite la Portsmouth și a celor două menționate plimbări, ca și a prezentării sale familiei tale, în special uneia dintre frumoasele tale surori, o tânără de cincisprezece ani care v-a însoțit pe dig și și-a însușit, probabil, prima ei lecție despre iubire. Nu am prea mult timp la dispoziție să-ți scriu și ar fi chiar deplasat s-o fac, pentru că aceasta nu este decât o simplă scrisoare schițată în scopul transmiterii unor informații utile, care n-ar fi putut fi amânată fără riscul producerii unei nenorociri. Dragă, draga mea Fanny, dacă ai fi aici, cât de mult mi-ar plăcea să-ți vorbesc! M-ai asculta până ai cădea de oboseală și m-ai putea sfătui până la epuizare; numai că este imposibil să descriu fie și a mia parte din ideile mele pe hârtie, așa că mă voi abține cu totul de la a încerca, lăsându-te să presupui orice vei dori. Nu am alte noutăți pentru tine. Ar mai fi vizitele, desigur, dar ar fi

păcat să te pedepsesc cu numele persoanelor și descrierea petrecerilor care îmi umplu timpul. Ar fi trebuit să-ți trimit o descriere a primei petreceri organizate de verișoara ta, numai că am fost leneșă, iar acum a trecut prea mult timp de la acest eveniment. Este suficient să afirm că totul s-a petrecut așa cum trebuia să se petreacă, într-un mod la care oricare dintre cunoștințele ei ar fi fost mulțumite să-l constate și că toaleta și manierele ei, i-au făcut verișoarei tale cea mai mare cinste. Prietena mea, doamna Fraser, este înnebunită după o reședință ca aceea, și nici pe mine nu m-ar face nefericită. Mă voi duce la lady Stornaway, după Paști; pare să fie bine dispusă și foarte fericită. Îmi închipui că lordul S. este foarte vesel și plăcut în mijlocul propriei sale familii și nu-l mai consider atât de respingător ca înainte, adică poți întâlni și mai urâți decât el. Nici nu se compară cu vărul dumitale Edmund. Despre acesta din urmă, ce să spun? Dacă aș evita să-l menționez, ar fi suspect. Voi spune, atunci, că ni s-a oferit ocazia să-l vedem de vreo două, trei ori și că prietenii mei de aici sunt foarte impresionați de alura lui nobilă. Doamna Fraser care nu este unul dintre cei mai nepricepuți examinatori, afirmă că nu cunoaște decât trei persoane în toată Londra care să arate atât de bine ca statură și expresie și, trebuie să recunosc, când a luat masa aici, zilele trecute, nu se putea compara nimeni cu el, și eram vreo șaisprezece.

A dumitale, cu multă afecțiune.

P.S. Era să uit (din vina lui Edmund: este prezent în gândurile mele mai mult decât îmi face bine) ceva foarte important, din partea lui Henry și a mea însămi, mă refer la întoarcerea ta înapoi la Northamptonshire. Draga mea făptură mititică, nu rămâne la Portsmouth atât de mult timp încât să-ți pierzi frumoasa înfățișare. Acele perfide brize marine sunt o adevărată pacoste pentru frumsețe și sănătate. Biata mea mătușă se simțea întotdeauna rău, chiar și la zece mile depărtare de mare, ceea ce, firește, Amiralul nu a crezut niciodată, dar eu știu că acesta era adevărul. Mă aflu la dispoziția dumitale, Henry la fel, chiar la o oră după ce ne-ai dat de știre. Mie mi-ar face plăcere acest proiect și am face, împreună, un mic circuit; ți-am arăta Everingham și poate că nu te-ar deranja să trecem prin Londra și să vedem interiorul catedralei Sf. Gheorghe²², din Hanover Square. Ține-l, doar, departe de mine pe vărul dumitale Edmund, nu aș vrea să mă tenteze. Ce scrisoare lungă! Încă ceva, totuși. Am aflat că Henry are de gând să plece din nou la Norfolk, să rezolve o problemă care a

căpătat și aprobarea dumată, numai că acest lucru nu poate fi pornit înainte de mijlocul săptămânii viitoare; cu alte cuvinte, nu mă pot lipsi de el până după data de paisprezece, pentru că în seara aceea organizăm o petrecere. nu-ți poți da seama de valoarea unui om ca Henry, într-o ocazie ca aceea, așa că trebuie să mă crezi pe cuvânt când afirm că este inestimabilă. Va întâlni și familia Rushworth cu acest prilej, fapt de care mie nu pot să spun că-mi pare rău; eu sunt mai curioasă, curiozitate pe care cred că o resimte și el, deși nu recunoaște acest lucru.”

Era genul de scrisoare care se parcurge cu nerăbdare și apoi se recitește pe îndelete, pentru a oferi materialul necesar unei îndelungate reflecții și care lăsa totul într-o tensiune mai mare decât niciodată. Singura certitudine care se putea deduce era că nimic hotărâtor nu se întâmplase. Edmund nu scrisese, încă, nimic.

Ce simțea cu adevărat domnișoara Crawford, cum dorea sau cum ar fi putut să acționeze în conformitate cu sau împotriva a ceea ce dăduse de înțeles, dacă importanța pe care o avea Edmund pentru ea rămăsese la fel de mare ca înainte de despărțire? Dacă, în cazul în care aceasta din urmă se diminuase, era posibil să scadă și mai mult sau să revină la aceeași intensitate, erau presupuneri ce puteau fi dezbătute la infinit și asupra cărora gândul lui Fanny se putea opri în ziua aceea și în multe din cele care vor urma, fără să ajungă la vreo concluzie. Ideea la care se oprea cel mai des era aceea că domnișoara Crawford, după ce se liniștise și se entuziasmasse de această revenire la uzanțele londoneze, se va dovedi, în final, prea atașată de Edmund ca să renunțe la el. Va încerca să fie mai ambițioasă decât i-ar dicta propria inimă. Va ezita, va tâcui, va pune condiții, va avea nenumărate pretenții, dar, în final, va accepta.

Aceasta era supoziția la care se oprea Fanny cel mai des. O casă la Londra, credea ea, ar fi fost un lucru imposibil. Cu toate acestea, era greu de spus ce n-ar fi solicitat domnișoara Crawford. Perspectivele care îl așteptau pe vărul ei deveneau din ce în ce mai sumbre. Femeia asta putea să vorbească despre el referindu-se numai la înfățișarea lui! Ce atașament nedemn! Să te bazezi pe cuvintele de laudă ale doamnei Fraser! Ea, care îl cunoștea atât de bine de o jumătate de an! Lui Fanny îi era rușine de ea. Acele fragmente din scrisoare care se refereau numai la domnul Crawford și ea însăși au impresionat-o mult mai puțin. Dacă domnul Crawford pleca la Norfolk înainte sau după data de paisprezece, n-o privea câtuși de puțin, cu toate că, luând totul în considerație,

era de părere că ar fi trebuit să se ducă acolo fără întârziere. Ca domnișoara Crawford să încerce să aranjeze o întâlnire între el și doamna Rushworth se înscria în stilul ei, care lăsa de dorit, era un gest flagrant lipsit de gentilețe și prost gândit; spera, însă, ca domnul Crawford să nu fie animat de o curiozitate atât de deplasată. El nu recunoscuse să aibă nici un fel de tentație de acest gen, iar sora lui ar fi trebuit să aprecieze faptul că fratele ei nutrea sentimente mai nobile decât ea însăși.

Era, însă, mai nerăbdătoare decât înainte, să primească o altă scrisoare de la Londra, după ce îi parvenise aceasta; câteva zile a fost atât de neliniștită, atât de noutățile aflate, cât și de cele care trebuiau să sosească, încât lecturile și conversațiile pe care obișnuise să le poarte cu Susan au fost rărite. Nu putea să-și dirijeze atenția în direcția dorită. Dacă domnul Crawford nu uitase să-i transmită mesajul vărului ei, credea că era foarte probabil, destul de probabil ca el să-i scrie, s-ar potrivi foarte bine cu firea lui, întotdeauna amabilă; până renunță la această idee, până când aceasta se stinse treptat, deoarece, în cursul celor trei, patru zile care urmară, nu primi nici o scrisoare de la el, s-a aflat într-o stare de mare neliniște și agitație. Cu timpul, își făcu loc, în sufletul ei, ceva care semăna mai mult a stăpânire de sine. Trebuia să se împace cu așteptarea, căreia să nu-i permită s-o acapareze și s-o facă să se simtă prost. Timpul își aduse partea lui de contribuție, propriile ei eforturi, de asemenea, și începu să-i dea din nou atenție Susanei, cu activități care i-au readus acesteia același viu interes de mai înainte.

Susan începuse să se atașeze foarte mult de ea și, cu toate că nu resimțea deloc același gust timpuriu pentru lectură care fusese atât de dezvoltat la Fanny, având o fire mult mai puțin înclinată spre activități sedentare sau de a-și însuși noi cunoștințe de dragul informării, își dorea atât de mult să nu apară ignorantă în ochii surorii sale, încât, ajutată de o bună și limpede capacitate de înțelegere, deveni o elevă foarte atentă și recunoscătoare. Fanny era oracolul ei. Explicațiile și comentariile lui Fanny constituiau un adaos foarte important al fiecărui eseu sau al fiecărui capitol din istorie. Ceea ce îi spunea Fanny despre vremurile din trecut stăruia mai mult în mintea ei decât paginile lui Goldsmith²³ și îi făcea surorii ei complimentul de a-l prefera pe acesta oricărui alt autor ale cărui lucrări fuseseră tipărite. Se simțea, însă, lipsa obiceiului timpuriu de a citi.

Cu toate acestea, conversațiile lor nu se limitau întotdeauna la teme atât de serioase, cum ar fi istoria sau moravurile. Și altora le venea rândul și, dintre

subiectele de mai mică însemnătate, nici unul nu revenea atât de des și nu se dezbătea atât de mult între ele ca Mansfield Park: descrierea oamenilor, a obiceiurilor, a distrațiilor, a rânduielilor de la Mansfield Park. Susan, care avea o preferință înăscută pentru cei nobili și bine situați, era nerăbdătoare să afle mai multe, iar Fanny nu putea decât să-și îngăduie să zăbovească mai mult asupra unui subiect care îi era atât de drag. Spera că nu proceda greșit, cu toate că, după un timp, prețuirea imensă a Susanei față de tot ce se spunea sau se întâmpla în casa unchiului ei și dorința ei fierbinte de a ajunge în Northamptonshire, păreau aproape s-o condamne pentru că îi stârnea aspirații care nu puteau fi împlinite.

Biata Susan era la fel de puțin potrivită să locuiască în locuința ei actuală, pe cât era și sora ei mai mare și, pe când Fanny ajungea să înțeleagă din ce în ce mai limpede acest lucru, începu să simtă că, atunci când va sosi momentul în care va fi, ea însăși, eliberată din Portsmouth, bucuria ei va fi semnificativ umbrită de faptul că o va lăsa pe Susan în urma sa. Gândul că o fată atât de capabilă să evolueze urma să fie lăsată pe asemenea mâini o mânia din ce în ce mai tare. Dacă ar fi fost posibil să aibă un cămin al ei unde s-o poată invita să locuiască, ce minunat ar fi fost! Dacă i-ar fi fost posibil să poată răspunde afecțiunii domnului Crawford, probabilitatea ca el să fie departe de a emite vreo obiecție în fața unui astfel de gest, ar fi avut cea mai mare contribuție la propria ei mulțumire. Considera că el avea, într-adevăr, o fire foarte binevoitoare și își putea ușor imagina că ar fi consimțit cu multă bucurie să ia parte la înfăptuirea unui astfel de proiect.

[22](#) St. George (în orig.), martir creștin, decedat în anul 303 e.n., patron spiritual al Angliei (n. trad.)

[23](#) Oliver Goldsmith (1728-1774), poet, dramaturg și romancier englez (n. trad.)

Capitolul XLIV

Șapte săptămâni din cele două luni aproape că se scurseseră, când unica scrisoare, scrisoarea de la Edmund, atât de îndelung așteptată, fu depusă în mâinile lui Fanny. Când o deschise, constatându-i amploarea, se pregăti pentru o descriere minuțioasă a fericirii resimțite și o revărsare de iubire și laude la adresa fericitei creaturi care era, acum, stăpâna destinului lui. Iată și conținutul scrisorii:

”Draga mea Fanny,

Scuză-mă pentru că nu ți-am scris mai demult. Crawford mi-a transmis că doreai să afli vești despre mine, însă mi-a fost imposibil să-ți scriu de la Londra și m-am asigurat pe mine însumi că îmi vei înțelege tăcerea. Dacă aș fi reușit să-ți trimit câteva rânduri vesele, probabil că nu ai fi dus lipsa acestora, dar nu mi-a stat în putință să fac acest lucru. M-am întors la Mansfield într-o stare de mai mare nesiguranță decât atunci când l-am părăsit. Speranțele mele sunt mult mai slabe. Poate că bănuiești, deja, acest lucru. La cât de mult ține domnișoara Crawford la tine, este foarte firesc să-ți dezvăluie destul de mult din sentimentele ei, ca să-ți ofere o idee acceptabilă despre natura alor mele. Aceasta nu mă va împiedica, însă, să-ți fac cunoscute propriile mele concluzii. Încrederea noastră în tine n-are de ce să intre în conflict. Nu pun întrebări. Există o oarecare alinare în ideea de a avea un prieten comun și că, orice alte nefericite deosebiri de opinie ar putea să existe între noi, suntem, totuși, uniți, prin dragostea pe care ți-o purtăm ție. Va fi o adevărată ușurare pentru mine să-ți pot spune care este situația în momentul de față și care sunt în prezent planurile mele, dacă se pot numi astfel. Mă aflu acasă începând de sâmbătă. Am petrecut trei săptămâni la Londra și am văzut-o foarte des (ținând seama unde ne aflam). Familia Fraser mi-a acordat toată atenția la care mă puteam, în mod

rezonabil, aștepta. Trebuie să mărturisesc că n-ar fi trebuit să nutresc speranța unor întrevederi cum au fost cele de la Mansfield. Diferența a constat mai mult în atitudinea ei, decât în relativa raritate a ocaziilor de a ne vedea. Dacă ar fi fost diferită de cea pe care o știam atunci când am revăzut-o, nu aș fi avut de ce mă plânge, însă era cu totul schimbată: prima impresie a fost atât de diferită de ceea ce sperasem, încât eram aproape hotărât să părăsesc Londra de îndată. Nu este nevoie să intru în detalii. Îi cunoști slăbiciunile și îți poți închipui sentimentele și gândurile care mă chinuiau. Ea era foarte bine dispusă și înconjurată de toți cei care, cu toată veselia lor nechibzuită, acționau asupra inteligenței ei, atât de vii. Nu o agreez de doamna Fraser. Este o femeie rece și vanitoasă care s-a căsătorit numai și numai din interes și, deși este vădit nefericită în căsătorie, nu pune dezamăgirea ei pe seama raționamentului ei greșit, al firii sau al diferenței de vârstă, ci al faptului că este, până la urmă, mai puțin avută decât multe dintre cunoștințele ei și în special decât sora ei, lady Stornaway, fiind susținătoarea convinsă a tot ce este venal și ambițios, singura condiție fiind să fie suficient de venal și ambițios. Consider afecțiunea care o leagă de aceste două surori drept nefericirea cea mai mare, atât pentru ea, cât și pentru mine. Au reușit s-o influențeze greșit timp de ani de zile. Dacă ar putea fi desprinsă de ele! Uneori, nu mi se pare ceva imposibil pentru că afecțiunea care le leagă pare să provină mai mult dinspre ele. Ele țin foarte mult la ea, dar sunt convins că ea nu le iubește așa cum te iubește pe tine. Când mă gândesc la imensa afecțiune pe care o are față de tine, ca și la atitudinea ei de soră, atât de grijulie și de onestă, pare o ființă cu totul diferită, capabilă de tot ce este nobil și mă aflu pe punctul de a mă învinovăți pe mine însumi din cauza unei interpretări prea severe a unei conduite copilărești. Nu pot să renunț la ea, Fanny. Este singura femeie din lume la care mă pot gândi vreodată ca la viitoarea mea soție. Dacă nu aș crede că îmi dă și ea o anumită atenție... dar sunt convins de asta. Sigur are o înclinație aparte față de mine. Nu sunt gelos pe cineva anume, ci pe influența mondenității, în general. De obișnuințele unui trai îmbelșugat mă tem. Aspirațiile ei nu sunt mai presus de ceea ce propria ei avere o poate îndreptăți să dorească, dar se situează mult peste ceea ce veniturile noastre reunite ar putea să-i ofere. Chiar și în acest caz, poate, există o alinare. Aș suporta mai ușor s-o pierd pentru că nu sunt suficient de bogat, decât din cauza profesiei mele. Aceasta n-ar dovedi decât că afecțiunea ei nu rezistă în fața unor sacrificii

pe care, de fapt, nici nu sunt în drept să i le cer; dacă voi fi refuzat, acesta cred, va fi adevăratul motiv. Sper, totuși, ca prejudecățile ei să nu mai fie la fel de puternice ca înainte. Îți împărtășesc gândurile mele exact în ordinea în care îmi vin, draga mea Fanny; poate că sunt, uneori, contradictorii, dar asta nu înseamnă că vei avea o imagine mai puțin fidelă a lor din această cauză. Odată ce am început, este o adevărată plăcere pentru mine să-ți încredințez tot ceea ce simt. Nu vreau să renunț la ea. Atât de atașați cum suntem deja și, sper, vom continua să fim, a renunța la Mary Crawford ar însemna să renunț la apropierea unei persoane care îmi este foarte dragă. Aș înțelege, prin pierderea lui Mary, și pierderea lui Crawford și a lui Fanny. În cazul în care refuzul va deveni un fapt neîndoielnic, sper că voi ști să-l întâmpin și voi reuși s-o înduplec să mă păstreze, totuși, în inima ei, iar în decurs de câțiva ani... dar scriu prostii. Când voi fi refuzat, va trebui să îndur acest lucru, iar până atunci nu voi înceta nici un moment să încerc s-o cuceresc. Acesta este adevărul. Singura întrebare este: cum? Care ar putea fi mijloacele cele mai potrivite? De câteva ori m-am gândit să plec din nou la Londra după Paști, iar alteori am ajuns la concluzia că era mai bine să nu mai acționez în nici un fel, până la întoarcerea ei la Mansfield. Chiar și în momentul de față, vorbește cu plăcere despre venirea ei, în iunie la Mansfield, numai că până în iunie mai este mult; cred că îi voi scrie. Aproape că m-am decis să-i explic tot ce simt prin intermediul unei scrisori. A ști cât mai devreme cum stau lucrurile, nu este deloc de neglijat. Starea în care mă aflu acum este cumplit de supărătoare. Luând totul în considerare, cred că o scrisoare ar fi, indiscutabil, cea mai bună modalitate de a mă justifica. Voi putea să aștern pe hârtie mult din ceea ce nu îndrăznesc să-i spun între patru ochi, iar ea va avea la dispoziție un răgaz de gândire înainte de a se hotărî ce răspuns să-mi dea; și apoi, mă tem mai puțin de rezultatul unei chibzuiri, decât de răspunsul imediat sub imperiul unui impuls, cel puțin așa cred. Pericolul cel mai mare constă în consultarea ei cu doamna Fraser, eu aflându-mă la distanță și în imposibilitatea de a-mi apăra propria cauză. O scrisoare rămâne expusă tuturor neajunsurilor cauzate de o consultare cu alte persoane, iar în cazul în care mintea cuiva nu poate oferi îndrumarea cea mai potrivită, un sfătuitor ar putea, într-un moment nefericit, s-o conducă spre o decizie care ar putea fi mai târziu regretată. Trebuie să mă mai gândesc puțin la acest aspect. Această lungă scrisoare care nu conține decât propriile mele îngrijorări, va fi suficientă ca să

pună la grea încercare până și prietenia unei Fanny. Ultima oară când l-am văzut pe Crawford a fost la petrecerea dată de doamna Fraser. Sunt din ce în ce mai mulțumit de ceea ce văd și aud despre el. Nu se simte nici o umbră de șovăială. Știe foarte bine ce vrea și acționează în consecință: o calitate inestimabilă. Nu am putut să-i văd împreună în aceeași încăpere pe el și pe sora mea mai mare fără să-mi aduc aminte de ceea ce mi-ai spus tu odată și recunosc că nu am asistat la întâlnirea dintre doi prieteni. Se simțea o răceală marcată din partea ei. de-abia și-au vorbit. L-am observat pe el retrăgându-se, surprins și mi-a părut rău că doamna Rushworth mai putea resimți un afront adus, cândva, domnișoarei Bertram. Vei dori, poate să afli ce părere am despre cum se împacă Maria cu statutul ei de soție. Nu pare să fie nefericită. Sper că se înțeleg destul de bine unul cu celălalt. Am luat masa de două ori în Wimpole Street și așa fi putut merge mai des acolo, dacă n-ar fi atât de enervant să te afli în prezența lui Rushworth în calitate de cumnat. Julia pare să se simtă extrem de bine la Londra. Eu nu m-am distrat prea bine acolo, dar aici este și mai plictisitor. Nu alcătuim un grup prea însuflețit. Ți se simte foarte tare lipsa. Îmi lipsești mai mult decât pot spune. Mama mea îți adresează cele mai călduroase complimente și speră să afle curând vești despre tine. Vorbește aproape tot timpul despre tine și îmi pare rău să aflu cât de multe săptămâni pare să mai rămână lipsită de compania ta. Tata are intenția să vină se te aducă el însuși, dar acest lucru nu se va întâmpla decât după Paște, când are niște treburi de rezolvat în oraș. Sper că ești fericită la Portsmouth, dar nu este cazul ca aceasta să devină o vizită anuală. Am nevoie de tine aici, ca să-ți cer părerea în legătură cu Thornton Lacey. Nu mă prea îndeamnă inima să-i aduc modificări de amplasare până când nu voi ști exact dacă proprietatea va avea, vreodată, și o stăpână. Voi scrie cu siguranță. Este destul de sigur că familia Grant va merge la Bath; pleacă luni de la Mansfield. Mă bucură acest lucru. Nu sunt, deocamdată, o companie plăcută pentru nimeni. Mătușa ta pare să se considere ghinionistă că un asemenea raport despre noutățile de la Mansfield îmi revine mie să ți-l transmit și nu ei.

Al tău pentru totdeauna, draga mea Fanny.”

”Nu-mi voi mai dori, oh, nu, cu siguranță nu-mi voi mai dori niciodată să primesc vreo scrisoare, a fost mărturisirea tainică a lui Fanny după parcurgerea acestor rânduri. Ce altceva aduc ele, în afară de dezamăgire și întristare? de-abia

după Paști! Cum voi îndura acest lucru? Și biata mea mătușă, care vorbește tot timpul despre mine!” Fanny și-a reprimat cât a putut predispoziția spre astfel de gânduri, dar se afla foarte aproape de a considera că sir Thomas nu era deloc amabil, nici cu mătușa ei, nici cu ea însăși. Cât despre subiectul principal al scrisorii, nimic din acesta nu-i putea domoli iritarea. Era aproape torturată de nemulțumire și de mânie din cauza lui Edmund. ”Nu are nici un rost această amânare, își spunea ea. De ce nu-și dă o dată seama? Este orbit și nimic nu-i va putea deschide ochii; nimic nu va reuși asta, după ce a privit atâta timp adevărul în față degeaba. Se va căsători cu ea și va fi nefericit. Să dea Dumnezeu ca influența pe care o va avea ea asupra lui să nu-l facă să devină și nedemn de respect!”

Reciti fragmente din scrisoare:

”«... *atât de atașată de mine!*» Ce prostie mai este și asta! Domnișoara Crawford nu se iubește decât pe sine și pe fratele ei. *«Prietenii ei o îndrumă într-o direcție greșită de ani de zile!»* Este la fel de capabilă să le fi îndrumat ea greșit pe ele. Poate că s-au molipsit, toate, una de la cealaltă, dar dacă țin la ea mai mult decât ține ea la ele, este puțin probabil ca ea să fi avut cel mai mult de suferit, cu excepția, poate, a lingușirii lor. *«Este singura femeie din lume la care mă pot gândi vreodată ca la viitoarea mea soție.»* Sunt convinsă de acest lucru. Este genul de afecțiune care îi va marca întreaga viață. Acceptat sau respins, inima lui este, pe veci, legată de ea. *«Aș înțelege, prin pierderea lui Mary, și pierderea lui Crawford și a lui Fanny.»* Edmund, tu nu mă cunoști. Cele două familii nu s-ar fi atașat niciodată, dacă tu nu le-ai fi pus în legătură! Oh! Scrie-i, scrie-i. Termină o dată cu asta. Pune capăt acestei așteptări. Hotărăște-te, asumă-ți obligația, condamnă-te.”

Asemenea sentimente aduceau, totuși, prea mult a resentiment, pentru a domina un timp îndelungat solilocviile lui Fanny. Deveni curând mai îngăduitoare și mai tristă. Privirea lui caldă, exprimarea lui amabilă, încrederea pe care o avea în ea, o mișcau nespus. Era prea bun cu toată lumea. Pe scurt, era o scrisoare pe care nu și-ar fi dorit s-o fi ratat pentru nimic în lume și care nu putea fi prețuită îndeajuns la adevărata ei valoare. Și cu aceasta puse punct.

Oricine este dependent de scrierea de scrisori fără a avea mai nimic de spus, categorie care va include cel puțin o mare parte din genul feminin, va trebui să considere, alături de lady Bertram, că aceasta avusese un mare ghinion, când o

veste de o asemenea însemnătate plecarea familiei Grant la Bath, era foarte dureros pentru ea să vadă anunțarea ei căzând în sarcina fiului mezin, care s-o expună cât de concis posibil la sfârșitul unei lungi scrisori, în loc s-o fi putut înfățișa ea, pe cea mai mare suprafață a unei pagini scrise de ea însăși. Lady Bertram se exprima strălucit în stilul epistolar pentru că, la începutul căsătoriei, din lipsa altor preocupări și ca urmare a faptului că sir Thomas era membru în Parlament, se obișnuise să întrețină corespondența cu diverse persoane, formându-și, în acest fel, un stil foarte onorabil și bombastic. Un eveniment cât de mic îi era suficient, nu se putea descurca chiar fără nici unul, să scrie, fie și nepoatei ei, așa încât, fiind atât de aproape de a pierde tot beneficiul manifestărilor de bună ale doctorului Grant și al vizitelor matinale ale doamnei Grant, îi venea foarte greu să fie privată de ultimele avantaje epistolare pe care li le-ar fi oferit aceste întâmplări. I se pregătea, totuși, o compensație de mari proporții. Sosise și momentul norocos pentru lady Bertram. La câteva zile după sosirea scrisorii de la Edmund, Fanny mai primi una de la mătușa ei, care începea în acest fel:

”Draga mea Fanny,

Îți scriu ca să-ți comunic niște vești foarte alarmante, care, sunt convinsă, te vor îngrijora și pe tine destul de mult.”

Suna, oricum, mult mai interesant decât dacă i-ar fi scris să-i aducă la cunoștință toate detaliile proiectatei călătorii ale familiei Grant, pentru că informațiile anunțate erau de natură să-i țină trează atenția multe zile de acum încolo, fiind vorba, nici mai mult, nici mai puțin, decât despre maladia fiului ei cel mare, despre care fuseseră anunțați prin curier, câteva ore în urmă.

Tom plecase din Londra, cu un grup de tineri, spre Newmarket, unde o căzătură căreia nu i se acordase atenția cuvenită și un exces de licori spirtoase aduseseră după ele o fierbințeală; când petrecerea a luat sfârșit, nefiind capabil să se miște, fusese lăsat singur, la reședința unuia din acei tineri, în plata bolii și a singurătății și în unica îngrijire a servitorilor. În loc să-și fi revenit suficient de mult ca să-și poată urma prietenii, așa cum sperase că se va întâmpla, starea lui s-a agravat considerabil, astfel încât nu a trecut prea mult timp până când suferind de-a binelea a considerat că era cazul să-i trimită doctorului său o scrisoare la Mansfield.

”Această veste tristă, după cum poți presupune, continua domnia-sa, după ce îi descrisese, în mare, despre ce era vorba, ne-a neliniștit foarte tare și nu ne putem împiedica să fim foarte îngrijorați și înfricoșați în privința bietului Tom, despre a cărui stare de sănătate sir Thomas se teme că ar putea fi foarte gravă; Edmund a propus, cu amabilitate, să plece imediat la fratele lui, dar sunt fericită să adaug că sir Thomas n-are de gând să mă părăsească în această nefericită împrejurare, pentru că ar însemna o încercare prea mare pentru mine. Vom simți foarte tare lipsa lui Edmund, dar cred și sper că îl va găsi pe bietul suferind într-o stare mai puțin îngrijorătoare decât ne temem noi și că va putea să-l aducă în curând la Mansfield, ceea ce a propus și sir Thomas considerând că este cel mai bine din toate punctele de vedere, iar mie îmi place să cred că bietul meu fiu va fi curând apt să suporte drumul de întoarcere, fără nici un inconvenient semnificativ. Pentru că nu mă îndoiesc defel că ești, cu gândul, alături de noi, draga mea Fanny, în aceste împrejurări nefericite, îți voi scrie din nou foarte curând.”

Sentimentele lui Fanny stârnite de acest eveniment erau, într-adevăr, remarcabil mai afectuoase și sincere decât stilul scrisorii mătușii ei. Compătimea, din inimă, pe toată lumea: Tom bolnav, Edmund plecat să aibă grijă de el și cei, dezolant de puțin numeroși, rămași la Mansfield, unde preocuparea aceasta le eclipsa pe oricare altele. Reuși să-și facă loc, în inima ei, suficient egoism ca să se întrebe dacă Edmund îi scrisese domnișoarei Crawford înainte de primirea acestei sarcini urgente. Mătușa ei nu a neglijat-o: i-a scris, din nou și din nou. Primeau dese relatări de la Edmund, iar acestea erau comunicate și lui Fanny, în același stil împrăștiat și cu același amestec de dorințe, speranțe și temeri, toate succedându-se și decurgând una din cealaltă, la întâmplare. Era un fel de joc de-a ”hai să ne speriem”. Suferințele pe care lady Bertram nu le putea vedea cu proprii ochi aveau o prea mică influență asupra imaginației sale, astfel încât putu foarte comod să descrie neliniștea, îngrijorarea și să se refere la bieți invalizi până în momentul în care Tom a fost adus la Mansfield și a reușit să constate ea însăși schimbările survenite în înfățișarea lui. În acel moment, o scrisoare pe care o începuse pentru Fanny a fost încheiată într-un stil cu totul diferit, în termenii unei griji și spaime cu totul reale; apoi i-a scris lui Fanny așa cum i s-ar fi adresat dacă aceasta ar fi fost de față.

”De-abia a sosit, draga mea Fanny și a fost dus sus; sunt atât de tulburată de vederea lui, încât nici nu știu ce să mai fac. Sunt convinsă că a suferit foarte mult. Bietul Tom! Sunt necăjită și foarte speriată din cauza lui, la fel ca soțul meu; cât m-aș bucura dacă ai fi aici, să mă sprijini. Sir Thomas speră ca Tom să se simtă mai bine mâine și spune că trebuie să ținem cont și de faptul că a avut de suportat și călătoria de întoarcere.”

Îngrijorarea adevărată trezită în inima maternă nu a luat curând sfârșit. Extrema nerăbdare a lui Tom de a fi transportat la Mansfield, ca să aibă tot confortul pe care doar propria locuință și familie îl poate oferi, aspect asupra căruia zăbovise prea puțin când era în bună stare de sănătate, își spusese cuvântul, prin aceea că grăbise aducerea lui acasă mai devreme decât ar fi trebuit și a dus la revenirea febrei; timp de o săptămână starea lui a fost mai alarmantă decât oricând. Toți erau foarte speriați. Lady Bertram îi împărtășea spaima sa cotidiană nepoatei ei, care, se putea spune, trăia acum numai prin scrisori și își petrecea timpul între suferința adusă de veștile din ziua aceea și așteptarea celor de a doua zi. Fără să țină în mod special la vărul ei mai mare, sensibilitatea inimii ei o făcea să simtă că nu s-ar fi putut lipsi de el, iar puritatea principiilor după care se conducea adăugau un plus de intensă milă, când se gândea cât de puțin folositoare, cât de lipsită de rezultate fusese viața lui de până atunci.

Susan era singura ei confidentă în această problemă, la fel ca și în alte ocazii, mai obișnuite. Susan era oricând gata să asculte și să se arate plină de compasiune. Nimeni altcineva n-ar fi putut fi interesat de o neplăcere atât de îndepărtată ca o boală survenită într-o familie aflată la aproximativ o sută de mile distanță, nici măcar doamna Price care, în afara câtorva întrebări scurte, atunci când a văzut-o pe fiica ei cu scrisoarea în mână, observa calm, din când în când: ”Biata mea soră, cred că are mari necazuri.” După o despărțire atât de îndelungată și ca urmare a situației materiale atât de diferite, legăturile de rudenie erau reduse la aproape nimica toată. Afecțiunea dintre ele, de la început la fel de placidă ca și firile lor, nu mai era acum prezentă decât cu numele. Doamna Price făcea, în prezent, pentru lady Bertram, la fel de mult cât ar fi făcut și lady Bertram pentru doamna Price. Trei sau patru dintre membrii familiei Price puteau să dispară fără urmă, cu excepția lui Fanny și a lui William, fără ca lady Bertram să se fi gândit de două ori la ei; sau, poate, ar fi prins de pe buzele fățarnice ale doamnei Norris ideea că era cel mai fericit lucru și cea mai mare

binecuvântare pentru biata lor soră Price, să fi scăpat de grija lor.

Capitolul XLV

După aproape o săptămână de la revenirea la Mansfield, primejdia care îl amenința pe Tom părea să se fi îndepărtat și s-a declarat atât de categoric că era în afara oricărui pericol, încât mama lui s-a liniștit, deoarece, fiind de acum obișnuită să-l vadă în starea aceea de suferință și neajutorare, dar auzind numai vești bune, fără să se gândească nici un moment la ceva mai mult decât cele aflate, neavând nici o înclinație spre alarmare sau către sesizarea unei aluzii, lady Bertram era subiectul cel mai potrivit din lume pentru un mic complot medical. Febra fusese stăpânită; el nu se mai plânsese că avea febră, era clar că de acum încolo avea să se facă bine în curând. Lady Bertram nu putea concepe nimic altceva, iar Fanny împărtășea optimismul mătușii sale, până când primi câteva rânduri de la Edmund, trimise să-i ofere o imagine despre starea de sănătate a fratelui său și să-i aducă la cunoștință temerile pe care el și tatăl lui le preluaseră de la doctor, legate de anumite simptome evidente de tuberculoză, care începuseră să fie considerate ca atare o dată cu revenirea febrei. Socotiseră că era mai bine să n-o necăjească pe lady Bertram cu astfel de frământări, care, se nădăjduia, se vor dovedi nefondate; nu exista nici un motiv pentru ca Fanny să nu cunoască adevărul. Se temeau pentru plămânii lui.

Cele câteva cuvinte din partea lui Edmund îi zugrăviseră pacientul pe patul lui de suferință într-o lumină mai limpede și mai exactă decât o putuseră face toate foile de hârtie ale lui lady Bertram cu referire la același lucru. Aproape că oricine altcineva din casa aceea ar fi putut face o descriere a situației mai bună decât ea însăși, în urma observației directe și ar fi fost mai util fiului ei, decât ea. Mama lui nu putea face mai mult decât să se strecoare tăcută în încăpere și să se uite la el; când, însă, Tom a fost capabil să vorbească sau să înțeleagă ce i se spune, ori să i se citească, Edmund a fost tovarășul său preferat. Mătușa lui îl

tulbura cu atențiile ei, iar sir Thomas nu era capabil să-și coboare tonul conversației sau al vocii la nivelul unei persoane doborâte de suferință. Edmund era, una peste alta, totul. Cel puțin aceasta era impresia lui Fanny și trebuia să remarce că prețuirea ei, în ceea ce îl privea, era mai puternică decât niciodată, atunci când apărea în calitate de îngrijitor, susținător și consolator al fratelui bolnav. Nu trebuia avută în vedere doar slăbiciunea apărută în urma recente afecțiuni: mai erau și, cum a aflat acum Fanny, o stare de spirit foarte proastă, care trebuia liniștită și un moral de ridicat, iar propria ei imaginație adăuga faptul că trebuia să mai fie și un suflet ce trebuia călăuzit.

Familia nu era afectată de tuberculoză, așa încât Fanny era mai înclinată să fie optimistă decât să se teamă pentru vârul ei, în afară de momentele în care se gândea la domnișoara Crawford. Acesta îi dădea impresia că pentru egoismul și vanitatea ei, ar însemna un noroc neașteptat ca Edmund să devină fiu unic.

Nici în încăperea bolnavului, norocoasa Mary nu era uitată. Scrisoarea lui Edmund avea și un post-scriptum.

”În legătură cu ce ți-am spus ultima dată, când accidentul lui Tom m-a întrerupt: între timp, m-am răzgândit și mi-e teamă să am încredere în influența prietenilor. Când Tom se va simți mai bine, mă voi duce eu însumi la Londra.”

Aceasta era starea lucrurilor la Mansfield și s-a menținut aproape neschimbată până a sosit Paștele. Câte un rând adăugat, din când în când, la scrisorile scrise de mama lui era suficient pentru informarea lui Fanny. Însănătoșirea lui Tom se petrecea îngrijorător de încet. Paștele sosise deosebit de târziu anul acela, cum i se păruse, cu multă tristețe, lui Fanny, când aflase pentru prima oară că nu avea nici o șansă să plece din Portsmouth decât după această dată. Fanny nu primise încă nici o veste despre întoarcerea ei și nici despre plecarea lui Edmund la Londra, care ar fi trebuit să preceadă revenirea ei acasă. Mătușa ei își exprima deseori dorința de a o avea alături de ea, dar nu era însoțită de nici un mesaj din partea unchiului ei, de care depindea totul. Presupunea că sir Thomas nu-și putea încă părăsi fiul, însă pentru ea aceasta însemna o amânare extrem de nedorită. Se apropia sfârșitul lui aprilie; se împlineau aproape trei luni, în locul celor două stabilite inițial, de când era departe de toți cei de acolo, iar zilele ei se scurgeau într-o stare de penitență pe care cei de care era atașată atât de mult nu credea că ar fi putut-o înțelege pe deplin, cine putea spune când ar fi

avut aceștia răgazul necesar să se gândească la ea sau să întreprindă demersuri pentru aducerea ei înapoi?

Dorința ei vie, nerăbdarea, dorul de a fi din nou împreună cu ei erau atât de intense, încât îi aduceau mereu în minte versuri din *"Ucenicia"* lui Cowper²⁴. "Cu ce vie dorință dorește ea să fie iar acasă" erau cuvinte pe care le avea permanent în suflet, ca fiind cea mai adecvată descriere a unui dor mistuitor.

Când ajunsese la Portsmouth, îi plăcuse să-l denumească "acasă", savurase ideea de a spune că pleca acasă; acest cuvânt îi fusese foarte drag și încă îi era, numai că trebuia aplicat la Mansfield. Acela era, acum, căminul ei. Portsmouth era Portsmouth; Mansfield era "acasă". Erau stabilite de mult timp aceste jaloane și nimic nu i se părea mai alinător decât faptul că și mătușa ei folosea aceeași expresie:

"Nu pot să spun decât că regret foarte mult faptul că nu ești acasă în aceste momente de restriște, în care emoțiile mele sunt puse la o atât de grea încercare. Cred, sper și doresc cu toată sinceritatea să nu mai lipsești niciodată de acasă o perioadă atât de îndelungată", erau fraze care o încântau. Rămâneau, totuși, strict pentru uzul ei particular. Tratându-și părinții cu respectul cuvenit, era foarte atentă să nu trădeze o preferință prea evidentă pentru reședința unchiului ei. Spunea întotdeauna: "când mă voi întoarce în Northamptonshire sau când mă voi întoarce la Mansfield, voi face cutare sau cutare lucru". O bună bucată de timp s-a întâmplat așa, însă dorul de Mansfield devenind din ce în ce mai intens, a învins orice precauție și s-a surprins vorbind, fără să-și dea seama, despre ce ar trebui să facă atunci când va ajunge acasă. S-a dojenit singură, s-a îmbujorat și i-a privit cu teamă pe tatăl și pe mama ei. Nu avea motive să se simtă stânjenită. Aceștia nu manifestau nici un semn că le-ar fi displăcut spusele ei, păreau că nici măcar n-o auziseră. Nu resimțeau nici o umbră de gelozie față de Mansfield. Era la fel de binevenită să-și dorească să se fi aflat acolo, pe cât era să se fi și aflat în acest loc.

Fanny era tristă să piardă toate plăcerile prilejuite de venirea primăverii. Nu avusese încă ocazia să cunoască ce avea de pierdut din acest anotimp, petrecându-și lunile aprilie și mai într-un oraș. Nu își dăduse până atunci seama cât de mult o încântase izbucnirea vegetației și evoluția naturii în această perioadă. Câtă însuflețire, atât a minții, cât și a sufletului, rezultase din observarea dezvoltării acestui anotimp, care nu avea cum să nu fie plăcut, în

ciuda nestatornicei sale, să cerceteze splendoarea sa crescândă, de la apariția florilor timpurii, din porțiunile cele mai însorite ale grădinii mătușii sale, până la apariția frunzelor în livezile unchiului ei și la frumusețea pădurilor. Să piardă toate aceste mici plăceri nu era un lucru de nimic, dar să le rateze pentru că se întâmpla să se afle într-un spațiu închis și zgomotos, să aibă parte de un aer nesănătos și neplăcut mirositor în loc de libertate, prospețime, aer parfumat și verdeță, era mult mai rău, dar până și aceste motive de regret păleau, în comparație cu nostalgia că cei mai buni prieteni îi simțeau lipsa și cu dorința ei intensă de a le fi utilă celor care aveau nevoie de ea!

Dacă ar fi fost acasă în momentele acelea, le-ar fi fost folositoare tuturor celor de acolo. Simțea că trebuie să le fi putut fi de ajutor. Ar fi putut cruța pe oricine de vreo bătaie de cap sau de vreun lucru pe care l-ar fi putut face ea în locul altcuiva; chiar și numai prin ridicarea moralului lui lady Bertram, scutind-o de neplăcerea singurătății, ori de răul și mai mare al unei tovarășe veșnic agitate și mereu gata să dea ordine sau sfaturi, mult prea capabilă să exagereze primejdia pentru a scoate în evidență propria ei importanță. Prezența ei la Mansfield ar fi fost spre binele general. Îi plăcea să-și închipuie că ar fi putut să-i citească mătușii ei, că ar fi putut să stea de vorbă împreună și să încerce totodată s-o facă să aprecieze binecuvântarea prezentă și s-o pregătească pentru ceea ce ar fi putut urma, ca și de câte drumuri în susul și josul scărilor ar fi scutit-o și la numărul de mesaje pe care le-ar fi putut transmite din partea ei.

O uimise faptul că surorile lui Tom preferau să se afle la Londra într-un asemenea moment, în timpul unei boli care, cu grade diferite de periculozitate, dura deja de câteva săptămâni. Puteau reveni la Mansfield oricând ar fi dorit; călătoria de întoarcere nu le pune nici o problemă; Fanny nu-nțelegea cum se făcea că lipseau încă, amândouă. Dacă doamna Rushworth ar fi putut să născocască orice pretext care s-o împiedice să vină acasă, Julia era cu siguranță, aptă să părăsească Londra oricând ar fi dorit. Reieșea, dintr-o scrisoare primită de una din mătușile ei, că Julia se oferise să revină, în cazul în care era nevoie de ea, dar aceasta era tot. Era limpede că prefera să rămână acolo unde era.

Fanny era dispusă să considere influența Londrei foarte dăunătoare pentru orice atașament respectabil. Constatase acest adevăr atât la domnișoara Crawford, cât și la verii săi; afecțiunea lui Mary față de Edmund fusese cea mai demnă de stimă trăsătură de caracter a ei, cât despre prietenia manifestată față de

ea însăși, și aceasta fusese lipsită de cusur. Ce se întâmplase acum cu aceste două sentimente? Trecuse atât de mult timp de când primise Fanny o scrisoare din partea ei, încât începuse să se îndoiască de prietenia de care se făcuse atât de mult caz. De săptămâni întregi nu mai auzise nimic în mod direct despre domnișoara Crawford sau despre celelalte rude ale ei din oraș, ci doar prin intermediul scrisorilor de la Mansfield, astfel încât începea să presupună că nu va afla niciodată dacă domnul Crawford se dusese din nou la Norfolk sau nu, până la viitoarea lor întâlnire și că era posibil să nu mai audă nimic despre sora lui primăvara aceea, dar primi scrisoarea următoare care îi trezi unele sentimente deja încercate, dar și altele, noi:

”Iartă-mă, draga mea Fanny, cât de repede își va sta în putință, pentru îndelungata mea tăcere și poartă-te ca și când m-ai fi iertat deja. Aceasta este modesta mea rugămintă pentru că tu ești atât de bună, încât sunt încredințată că voi fi tratată mai bine decât merit; acum îți scriu ca să te rog să-mi dai un răspuns urgent. Doresc să aflu care este starea lucrurilor la Mansfield Park, iar tu, fără nici o îndoială, ești foarte capabilă să mi-l dai. Ar trebui ca cineva să fie nesimțitor ca să nu deplângă situația nefericită în care se află cei de acolo; din câte am aflat, bietul Tom Bertram are slabe șanse să se însănătoșească definitiv. La început nu m-am gândit prea mult la această maladie. Îl consideram genul de persoană de care se face mare caz și care face el însuși mare caz de orice mică indispoziție; acum, însă, se recunoaște în mod tacit că starea lui de sănătate se înrăutățește cu adevărat, că simptomele maladiei sunt, într-adevăr, foarte alarmante și că cel puțin o parte din membrii familiei este la curent cu această situație. Dacă așa stau lucrurile, atunci sunt convinsă că și dumneata te numeri printre aceștia din urmă care cunosc adevărul; prin urmare, te rog să-mi spui în ce măsură am fost corect informată. Nu este nevoie să adaug cât de bucuroasă voi fi să aud că s-a strecurat undeva o greșeală, dar relatarea primită de mine este atât de categorică, încât mărturisesc că nu mă pot împiedica să tremur când mă gândesc la ea. Ca un tânăr atât de robust să fie doborât astfel, în floarea vârstei, este ceva cumplit de trist. Bietul sir Thomas, cred că e îngrozitor de afectat de acest lucru. Sunt sincer neliniștită în această privință. Fanny, Fanny, parcă te văd cum zâmbești și iei o înfățișare neîncrezătoare! Bietul tânăr! Dacă îi este sortit să moară, vor exista doi tineri săraci mai puțin pe lume și aș fi gata să afirm în fața oricui, cu un chip neînfricat și o voce curajoasă, că bogăția și

bunăstarea n-ar putea cădea în mâini mai vrednice ca ale lor. S-a produs o grabă prostească Crăciunul trecut, dar răul acelor câteva zile poate fi șters, în mare parte. Lustrul și aurirea ascund multe pete. Edmund nu va avea de pierdut decât particula «Esquire», care urmează după numele lui. O afecțiune atât de autentică precum a mea, Fanny, ar putea trece cu vederea încă și mai multe. Răspunde-mi, te rog; ține cont de îngrijorarea mea și n-o lua în joacă. Spune-mi adevărul adevărat, așa cum îl deții de la sursă. Iar acum nu te obosi să te jenezi, nici de sentimentele mele, nici de ale dumatile. Crede-mă, nu numai că acestea sunt firești, dar mai sunt și pline de filantropie și virtute. Supun judecății dumatile faptul dacă «sir Edmund» n-ar fi mai potrivit, alături de toată proprietatea familiei Bertram, decât orice alt «sir». Dacă familia Grant s-ar afla acasă, nu te-aș mai fi deranjat, dar ai rămas, acum, singura la care pot să apelez în dorința de a afla adevărul, surorile lui nefiindu-mi la îndemână. Doamna R. a petrecut Paștele împreună cu familia Aylmer la Twickenham, așa cum sunt sigură că știi, și nu s-a întors încă, iar Julia se află la verii care locuiesc în apropiere de Bedford Square, le-am uitat numele și nu știu adresa. Chiar dacă aș putea să recurg la oricare dintre ele, tot pe dumneata te-aș prefera, pentru că tocmai mi-a venit în minte faptul că au fost, tot timpul, atât de puțin dispuse să li se întrerupă distracțiile de care se bucurau, încât nu au vrut să privească adevărul în față. Presupun că sărbătorile pascale ale doamnei R. nu vor mai dura prea mult; nici o îndoială că pentru ea sunt niște sărbători desăvârșite. Familia Aymler este agreabilă, soțul ei este plecat, așa că nu poate decât să se distreze.

Îi acord ei tot meritul de a-l fi convins să se ducă, îndatoritor, la Bath, să-și aducă mama, dar cum vor reuși să se înțeleagă, ea și doamna aceea în vârstă reunite sub același acoperiș? Henry nu este pe aproape, așa că nu am nimic de transmis din partea lui. Nu crezi că Edmund ar fi veni din nou, curând, în oraș, dacă n-ar fi intervenit maladia aceasta?

A dumatile pentru totdeauna, Mary.”

”Tocmai începusem să împăturesc scrisoarea aceasta, când a intrat Henry, însă el nu-mi aduce nici o informație de natură să mă împiedice s-o trimit. Doamna R. cunoaște faptul că toți se tem de o înrăutățire a situației, a văzut-o azi dimineață; se întoarce în Wimpole Street astăzi, pentru că i-a sosit soacra. Nu este cazul să te neliniștești, închipuindu-ți cine știe ce, el a petrecut câteva

zile la Richmond. Asta se întâmplă în fiecare primăvară. Te asigur că nu ține la nimeni altcineva în afară de tine. Chiar în această clipă este înnebunit să te vadă și îl preocupă doar mijloacele necesare pentru a reuși acest lucru, precum și de a face astfel încât propria lui plăcere să contribuie la propria ta plăcere. Drept dovadă, îmi repetă, ba chiar cu și mai mult însuflețire, ce a spus la Portsmouth în legătură cu aducerea dumatăle acasă, iar eu mă alătur lui din tot sufletul. Dragă Fanny, scrie-ne nouă direct și spune-ne să venim. Va fi mai bine pentru noi toți. El și cu mine ne putem duce la Parohie, după cum știi, așa că nu îi vom tulbura pe prietenii noștri de la Mansfield Park. Ar fi, într-adevăr, plăcut să-i revedem pe toți cei de acolo și, în ceea ce îi privește, un mic surplus la grupul lor obișnuit le-ar face un imens bine; cât despre dumneata însăși, trebuie să-ți fi dat seama că ți se simte atât de mult lipsa, încât nu poți, cu bună știință, conștiincioasă cum ești, să rămâi deoparte, atunci când ai posibilitatea să te întorci. Nu am nici timpul, nici răbdarea, să-ți redau fie și jumătate din mesajele de la Henry; mulțumește-te să afli doar că miezul fiecăruia și al tuturor este afecțiunea lui constantă pentru tine.”

Dezgustul pe care i-l provocase lui Fanny cea mai mare parte a acestei scrisori, împreună cu extrema ei neplăcere de a-i alătura pe cea care o compusese și pe vărul Edmund, ar fi făcut-o, după cum simțea ea în acel moment, incapabilă să judece cu imparțialitate dacă oferta din final trebuia acceptată sau nu. Numai că, pentru ea însăși, era cum nu se putea mai tentantă. Să se vadă dusă la Mansfield, poate chiar în numai trei zile, era o perspectivă care o umplea de fericire, dar ar fi constituit un impediment major să datoreze o asemenea bucurie unor persoane în ale căror sentimente și comportare observa atât de multe de condamnat: sentimentele surorii, comportarea fratelui, ambiția ei nemiloasă, orgoliul lui necugetat. Să o mai frecventeze încă, poate chiar să flirteze! pe doamna Rushworth! Era uluită. Avusese o părere mai favorabilă despre el. Din fericire, totuși, nu pierdu mult timp să cumpănească și să decidă între păreri opuse și nehotărâte asupra a ceea ce era drept și ce nu; nu i s-a mai oferit ocazia să stabilească dacă să-i judece pe Edmund și Mary separat sau împreună. Avea o regulă de referință care stabilea totul. Respectul și rușinea de a-și lua o libertate față de el au făcut să-i devină, pe loc, foarte limpede ce avea de făcut. Trebuia să refuze irevocabil propunerea lui Mary. Dacă ar fi dorit s-o facă, sir Thomas ar fi trimis după ea, iar ca să-i propună o revenire mai grabnică ar fi însemnat o

prezumție pe care nimic n-ar fi putut-o justifica. Îi mulțumi, prin urmare, domnișoarei Crawford și îi dădu un răspuns cert negativ. ”Unchiul ei, din câte înțelesese, intenționase să vină după ea; din moment ce boala vărului ei continuase atâtea săptămâni în șir, fără ca prezența ei să fi fost considerată necesară, trebuia să presupună că întoarcerea ei ar fi fost, în prezent, inoportună, iar ea însăși considerată o povară.”

Imaginea pe care și-o făcuse în acel moment despre starea de sănătate a vărului ei era exact așa cum credea și ea că era, și anume una care, presupunea Fanny, va trezi în mintea încrezătoare a corespondentei ei speranța împlinirii a tot ce își dorise. Edmund urma să fie scutit de preoție, după cât se părea, în anumite condiții date de noua sa stare materială, iar aceasta reprezenta triumful prejudecății de care era el, acum, atât de pregătit să se felicite. Domnișoara Crawford învățase, doar, să considere că nimic nu era mai important decât banii.

Capitolul XLVI

Cum Fanny nu se îndoia că răspunsul ei va aduce cu sine o reală dezamăgire, se aștepta, cunoscând firea domnișoarei Crawford, să fie interogată din nou și, cu toată că nu mai primi o a doua scrisoare în cursul săptămânii, avea încă același sentiment când sosi noua misivă.

La primirea acesteia, observă imediat că nu era deloc voluminoasă și fu convinsă că era o scrisoare formată și scrisă în grabă. Subiectul ei era clar; două secunde i-au fost suficiente să creadă că scrisoarea a fost trimisă doar s-o anunțe că urmau să ajungă în Portsmouth în aceeași zi și s-o arunce din nou în brațele îndoielilor în legătură cu ce avea ea de făcut în acest caz. Dacă două secunde pot să te înconjoare de probleme insolubile, cea de-a treia este capabilă să le disperseze; înainte chiar să fi deschis scrisoarea, o liniști posibilitatea ca domnul și domnișoara Crawford să fi apelat la unchiul ei și să-i fi obținut permisiunea în acel sens. Iată ce cuprindea scrisoarea:

”Zvonul cel mai scandalos și mai rău intenționat a ajuns până la mine și îți scriu, dragă Fanny, ca să te previn să nu îi dai nici cea mai mică crezare dacă s-ar răspândi până acolo. Te asigur că trebuie să fie vreo greșeală pe care încă o zi sau două o vor lămurii; în orice caz, Henry este nevinovat și, în ciuda unei rătăcirii de moment, nu se gândește la nimeni altcineva decât la tine. Nu discuta deloc despre acest lucru; nu asculta nimic, nu presupune nimic, nu spune nimic, nimănui până îți voi scrie din nou. Sunt convinsă că totul va fi trecut sub discreție și nimic nu va fi dovedit, în afară de nesăbuiința lui Rushworth. Dacă ar pleca odată, aș da tot ce am mai scump să plece la Mansfield Park și s-o ia și pe Julia cu ei. De ce nu ne permiți, însă, să venim să te luăm? Aș dori să nu-ți pară vreodată rău....

A ta, Mary”

Fanny se înspăimântă. Pentru că n-o ajunsese din urmă nici un zvon scandalos și rău intenționat, îi era imposibil să înțeleagă prea multe din scrisoarea aceasta bizară. Își putea doar da seama că era ceva în legătură cu Wimpole Street și domnul Crawford și să presupună că tocmai se întâmplase ceva foarte delicat în acea casă, ceva care atrăsese atenția lumii și, după părerea domnișoarei Crawford, i-ar fi putut stârni gelozia dacă l-ar fi aflat și ea. Domnișoara Crawford nu trebuia să fie îngrijorată pentru ea, lui Fanny îi părea rău că se expuseseră, dar spera ca părțile implicate să nu fi ajuns prea departe. Dacă familia Rushworth a plecat la Mansfield, cum a dedus din scrisoarea domnișoarei Crawford, era puțin probabil să fi fost precedați de vreo veste neplăcută sau, cel puțin, să fi făcut vreo impresie. Cât despre domnul Crawford, spera ca această întâmplare să-i fi făcut mai bine cunoscuta propria lui fire, să-l fi convins că nu era în stare să se atașeze în mod serios de nici o femeie din lume și să-l determine să renunțe la curtea pe care i-o făcea ei însăși.

Era foarte ciudat! Începuse să creadă că o iubea cu adevărat și să-și închipuie că afecțiunea lui pentru ea era destul de ieșită din comun; până și sora lui afirma că fratele ei nu ținea la nimeni altcineva. Și totuși, trebuie să fi existat manifestarea unor atenții fățișe față de verișoara ei, trebuie să se fi întâmplat ceva foarte lipsit de discreție, din moment ce corespondenta ei nu putea să treacă cu vederea, ca peste ceva ne semnificativ. Se simți foarte neliniștită și rămase în aceeași stare până la următoarea misivă de la domnișoara Crawford. Îi era cu neputință să alunge vestea primită din gândurile ei și nu avea cum să găsească alinare vorbind despre aceasta cu nimeni. Domnișoara Crawford n-ar fi trebuit să ceară discreție cu atât de multă insistență; putea să fi avut încredere în modul în care Fanny considera că se cuvenea să acționeze față de rudele ei.

A doua zi sosi fără să aducă o nouă scrisoare. Fanny era dezamăgită. Întreaga dimineață de-abia reuși să se mai gândească și la altceva. Când tatăl ei se întoarse, după amiază, cu ziarul din ziua respectivă, era atât de departe de a se aștepta la vreo elucidare prin intermediul unei asemenea surse, încât nu a dat nici o importanță.

Era, acum, adâncită în alte gânduri. Își aminti prima ei zile petrecută în acea încăpere, cu tatăl ei și ziarul pe care îl citea atunci. Acum nu mai era nevoie de o lumânare. Soarele apunea peste o oră și jumătate. Știa că se împliniseră, într-

adevăr, trei luni de zile de când se afla la Portsmouth, iar razele soarelui, care luminau puternic salonul, în loc s-o înveselească, o făceau și mai melancolică, deoarece lumina soarelui i se părea atât de diferită la oraș, față de cum era la țară. Aici, forța lui era doar o lumină orbitoare: o înăbușitoare și bolnăvicioasă lumină orbitoare, care nu servea decât la scoaterea în evidență a petelor și a mizeriei care, altfel, ar fi putut să doarmă netulburate. În casă, nu se simțea nici vitalitatea, nici veselie unei zile însorite. Stătea acolo, în îmbrățișarea unei călduri sufocante, într-un nor de praf mișcător, iar privirea ei nu putea să rătăcească decât pe pereți, unde se vedea umbra capului tatălui ei, la masa zgâriată și crestată de frații ei, unde se afla tava de servit ceai, niciodată perfect curată, ceștile și farfuriile pe care se observau dăre, laptele, un amestec de urme de praf plutind într-un lichid ce bătea spre albastru, pâinea și untul, care părea să devină, clipă de clipă, mai gras chiar decât ieșise din mâinile lui Rebecca. Tatăl lui Fanny își citea ziarul, iar mama ei se plângea, ca de obicei, de covorul zdrențuit, în timp ce turna ceaiul; Fanny a fost atenționată de tatăl ei, după ce își dresese glasul, în legătură cu un anumit paragraf:

— Care este numele acelor verilor importanți de-ai tăi din oraș, Fan?

După un moment de reculegere, Fanny rosti:

— Rushworth, tată.

— Și nu locuiesc, cumva, în Wimpole Street?

— Ba da.

— Atunci o s-o plătească cu vârf și îndesat, asta-i tot! Uite, îi înmână ziarul, mare bine o să-ți mai facă și rudele astea simandicoase. Nu știu ce ar putea crede sir Thomas despre asemenea chestiuni; poate că este prea politicos și prea delicat ca să nu-și scuture fiica puțin din această pricină. Dar, pe Dumnezeuul meu! Dacă ar fi fost copilul meu, i-aș trage o mamă de bătaie atât timp cât m-aș putea ține pe picioare... Câteva bice bune, atât pentru bărbați, cât și pentru femei, ar fi mijlocul cel mai bun pentru a preîntâmpina astfel de lucruri!

Fanny citi, în gând, următoarele: *"cu infinită preocupare, redacția ziarului se vede nevoită să anunțe public o ceartă conjugală survenită în familia domnului R, din Wimpole Street; frumoasa doamnă R, al cărei nume nu a apărut de mult timp pe listele lui Hymen²⁵ și care promitea să devină o persoană atât de însemnată pentru lumea bună, a părăsit căminul matrimonial în compania bine cunoscutului și captivantului domn C., bun prieten și asociat al domnului R.*

și nici măcar editorul ziarului n-a reușit să afle încotro.”

— Este o eroare, tată, spuse imediat Fanny. Trebuie să fie o greșeală la mijloc, nu poate fi adevărat... probabil că se referă la altcineva.

Vorbea din dorința instinctivă de a abate rușinea ce se arăta; vorbea cu o convingere care izvora din disperare, pentru că afirma ceea ce nu putea să creadă nici ea însăși. Chiar în timp ce citea, era convinsă de realitatea relatării. Adevărul se precipita asupra ei; cum a fost în stare să vorbească, cum a fost, chiar, în stare să respire, a surprins-o chiar și pe ea însăși, după aceea.

Domnului Price îi păsa prea puțin de acel articol ca să-i ceară mai multe lămuriri.

— Ar putea fi o minciună, admise el, numai că... atât de multe doamne de bună condiție se duc spre infern pe aceeași cale, în zilele noastre, încât nu se mai poate băga mâna în foc pentru nimeni.

— Și eu sper că nu este adevărat, spuse doamna Price pe un ton plângăreț. Ar fi atât de revoltător! ...I-am spus de cel puțin o duzină de ori lui Rebecca de covor și parcă nu i-aș fi zis niciodată, nu-i așa, Betsey? Și n-ar trebui să muncească la el mai mult de zece minute.

Fanny, cu sensibilitatea lui ei, se convingea de realitatea acelei culpe și își dădea seama că nenorocirea care urma, nu poate fi descrisă în cuvinte. La început, a fost un fel de mirare, dar cu fiecare clipă ce trecea, se apropia și momentul în care urma să înțeleagă tragedia. Nu se putea îndoi, nu îndrăznea să spered că relatarea din ziar era o minciună. Scrisoarea domnișoarei Crawford, pe care o citise atât de des încât i se imprimase în memorie fiecare literă, era o confirmare înfricoșătoare. Apărarea, cu atât de zel, a fratelui ei, nădejdea că totul urma să treacă neobservat, evidenta ei neliniște erau, toate, parte integrantă a ceva foarte grav. Dacă exista vreo femeie în viață care putea trata un asemenea păcat ca pe o nimica toată, care să încerce să-l răstălmăcească și să-și închipuie că va trece nepedepsit, numai domnișoara Crawford putea fi aceea! Acum își dădea seama și de propria ei greșeală, legată de cine cu cine plecase, sau se susținea că ar fi plecat. Nu erau domnul și doamna Rushworth, erau doamna Rushworth și domnul Crawford.

Lui Fanny i se părea că nu fusese niciodată până atunci atât de zguduită. Nu întrevedea nici o posibilitate de a avea puțină liniște. Seara se scurse într-o continuă stare de nefericire, noaptea nu închise un ochi. Trecea de la silă la fiori

de oroare. Întâmplarea era atât de șocantă, încât erau momente în care propria ei inimă se revolta, părându-i-se imposibilă, când credea că așa ceva nu se putea întâmpla. O femeie căsătorită cu doar șase luni în urmă! Un bărbat care dorea să treacă drept devotat alteia, chiar logodit, cea în cauză fiind chiar ruda ei apropiată! Întreaga familie, ambele familii, de fapt, aflate în legături atât de strânse, toți fiind prieteni unii cu alții, toți fiind implicați sentimental! Era un amestec prea flagrant de rău pentru ca firea umană, doar dacă nu se afla într-o stare de groaznică barbarie, să fie capabilă de așa ceva! Cu toate acestea, rațiunea îi spunea că acesta era situația. Sentimentele lui instabile în combinație cu vanitatea sa, afecțiunea incontestabilă a Mariei pentru el și inexistența unor principii morale suficient de solide de ambele părți, au făcut posibile cele întâmplate: scrisoarea domnișoarei Crawford confirma acest adevăr.

Care vor fi urmările? Cine nu va fi îndurerat? Ale cui opinii nu le va afecta? A cui liniște sufletească n-o va distruge pentru totdeauna? Domnișoara Crawford, ea însăși, Edmund; dar era, poate, periculos să se aventureze pe drumul acesta. Încercă să se limiteze la simpla, neîndoielnică nefericire familială care urma să-i învăluie pe toți, dacă era, într-adevăr, o vină dovedită cu expunere publică. Suferința mamei, a tatălui... Aici Fanny se opri. Suferința Juliei, a lui Tom, a lui Edmund... Urmă o pauză și mai lungă. Erau doi asupra cărora totul se va răsfărânge în mod nedrept. Solicitudinea părintească, înaltul simț etic și al lui sir Thomas, normele de conduită, firea încrezătoare și forța autentică a simțămintelor lui Edmund, o făceau să creadă că era foarte greu pentru ei să-și poată păstra judecata limpede în confruntarea cu acest necaz; avea impresia că, din punctul de vedere al acestui mic univers, cea mai mare binecuvântare pentru oricine se înrudea cu doamna Rushworth ar fi fost anihilarea instantanee.

Nimic din cele ce s-au întâmplat a doua zi și în următoarea, nu i-a diminuat temerile. De două ori sosi poșta, fără să aducă nici o retractare publică ori privată. Nu a mai primit o a doua scrisoare de la domnișoara Crawford, care să continue explicațiile, nu au existat alte informații de la Mansfield, deși era de acum timpul să-i fi scris din nou mătușa ei. Aceasta era de rău augur. de-abia se putea agăța de o umbră de speranță ca să-și liniștească gândurile și ajunsese atât de abătută, ștearsă și tulburată, încât nici o mamă binevoitoare, cu excepția doamnei Price, n-ar fi putut să nu remarce acest lucru. În cea de-a treia zi i se înmână o scrisoare. Purta ștampila poștei din Londra și venea din partea lui

Edmund.

”Dragă Fanny,

Cunoști nenorocirea cu care ne confruntăm în prezent. Fie ca bunul Dumnezeu să te ajute să suporti partea care îți revine ție! Ne aflăm aici de două zile, însă nu este nimic de făcut. Nu li se poate da de urmă. Poate că nu ai aflat de ultima lovitură de teatru: fuga Juliei în Scoția, cu Yates! A părăsit Londra cu câteva ore înainte de sosirea noastră. În orice altă împrejurare, acest lucru ar fi fost considerat îngrozitor. Acum pare aproape lipsit de importanță; cu toate acestea, reprezintă o agravare serioasă a situației. Tata nu este doborât de evenimente. E încă apt să gândească și să acționeze, iar eu îți scriu, la dorința lui, să-ți propun să te întorci acasă. Este nerăbdător să te aducă acolo de dragul mamei mele. Voi ajunge la Portsmouth în dimineata următoare de după primirea acestei scrisori și sper că te voi găsi pregătită să plecăm spre Mansfield. Tata te roagă s-o inviți și pe Susan să te însoțească, pentru câteva luni. Aranjează lucrurile cum crezi mai bine, spune ce crezi că trebuie spus, sunt convins că vei prețui această dovadă de bunăvoință din partea lui, într-un astfel de moment! Apreciază cum se cuvine gestul său, oricât de confuză ar fi exprimarea mea. Îți poți imagina ceva din felul în care mă simt eu. Nu se vede nici un sfârșit al furtunii care s-a abătut asupra noastră. Ne vom revedea curând, după cum ți-am scris în această scrisoare,

Al tău, Edmund”

Niciodată nu avusese Fanny mai multă nevoie de încurajare. Niciodată nu simțise mai multă decât după lectura acestei scrisori. Măine! Să plece mâine din Portsmouth! Era, așa se simțea ea, în primejdia de a fi extraordinar de fericită, în timp ce atâția alții erau nefericiți. Nenorocirea care ei îi aducea atâta fericire! Se temea ca nu cumva să devină insensibilă. Să plece atât de curând, să i se fi cerut acest lucru într-un mod atât de amabil, să fie solicitată în calitate de sprijin și primind invitația s-o ia și pe Susan, era o combinație atât de fericită de binecuvântări, încât inima îi palpita de bucurie și, pentru un timp, păru să țină la distanță orice durere, fiindu-i imposibil să împărtășească așa cum se cuvenea chiar și nenorocirea celor pe care îi considera cei mai afectați. Fuga Juliei împreună cu iubitul ei n-o mai impresiona decât foarte puțin; era surprinsă, dar n-o putea preocupa, nu putea zăbovi prea mult cu gândul asupra acestui fapt. Se

vedea nevoită să-și amintească să se gândească la el și să admită că era nedemn și întristător; altfel i-ar fi scăpat în vârtejul întregii agitații determinate de preocupările vesele și urgente care se impuneau în prezent atenției sale.

Nu era nimic mai bun decât activitatea, ocupația activă și indispensabilă, pentru alinarea durerii. Activitatea, chiar și survenită într-o stare melancolică, avea darul de a o risipi pe aceasta din urmă, iar ocupațiile ei erau promițătoare din acest punct de vedere. Avea atât de multe de făcut, încât nici măcar aventura indecentă a doamnei Rushworth, acum considerată absolut certă, nu mai reușea s-o afecteze în aceeași măsură ca mai înainte. Nu avea timp să fie nefericită. Spera să fie plecată în următoarele douăzeci și patru de ore; trebuia să le vorbească tatălui și mamei ei, Susan trebuia pregătită de drum, totul trebuia să fie gata. O treabă terminată era urmată de o alta, care aștepta la rând; de-abia îi ajungea ziua. Nerăbdarea și bucuria ei, prea puțin umbrite de ultima veste neplăcută, asentimentul voios al tatălui și mamei ei de a o lua și pe Susan cu ea, satisfacția generală cu care părea să fie privită plecarea amândurora și încântarea suro-rii, toate o ajutau să-și mențină moralul ridicat.

Durerea celorlalți era puțin resimțită, doamna Price vorbea despre biata ei soră pentru câteva minute, după care o preocupa mult mai mult cum să găsească ceva potrivit pentru a împacheta rochiile lui Susan, căci Rebecca luase toate cutiile disponibile și le deteriorase; cât despre Susan însăși, căreia i se îndeplinise acum, în modul cel mai neașteptat, dorința cea mai scumpă inimii ei și care nu cunoștea personal nimic nici despre cei care păcătuiseră, nici despre cei care aveau în prezent de suferit în urma acestei situații, faptul că nu se putea împiedica să se bucure, de la început până la sfârșit, era tot ce i se putea cere virtuții umane la vârsta de paisprezece ani.

Deoarece Fanny nu a lăsat, cu adevărat, nimic la voia doamnei Price sau la îndemânarea servitoarei, totul a fost dus la îndeplinire în modul cel mai chibzuit și terminat la momentul potrivit, iar fetele au fost gata pentru plecarea de a doua zi. Avantajul unui somn mai îndelung care să le pregătească pentru călătoria ce urma a fost imposibil de obținut. Vărul așteptat le-a vizitat mai mult decât des gândurile agitate: cele ale lui Susan vesele și fericite, iar cele ale lui Fanny confuze și tulburare.

Înainte de opt dimineața, Edmund și ajunsese. Fetele îl auziră sosind din încăperea de sus, iar Fanny coborî. Ideea de a-l putea vedea fără întârziere și

cunoscând prin ce suferințe trebuia să treacă în momentul acela, au readus în inima ei toate sentimentele inițiale față de el. Fanny era gata să leșine, când a intrat în salon. Era singur și i-a ieșit imediat în întâmpinare, astfel s-a trezit îmbrățișată strâns la pieptul lui, în timp ce îngăima următoarele cuvinte:

— Fanny a mea, singura mea soră; singura mea alinare în acest moment!

Ea nu reuși să spună nimic, iar el se întoarse cu spatele să se reculeagă; când vorbi din nou, deși vocea îi era încă șovăitoare, atitudinea lui demonstra dorința de autostăpânire și hotărârea de a evita orice alte viitoare explicații.

”Ai luat micul dejun? Când vei fi gata de plecare? Vine și Susan?” au fost întrebările care s-au succedat cu rapiditate. Dorința lui cea mai mare era să plece la drum cât mai repede. Când era vorba despre Mansfield, timpul era foarte prețios, iar propria lui stare de spirit îl făcea să-și găsească alinarea numai în deplasare. A rămas stabilit să tocmească trăsura să vină să-i ia peste o jumătate de oră. Fanny își asumă sarcina să ia micul dejun și să fie pregătite de drum în acest răstimp. El mâncase deja, astfel încât refuză invitația de a rămâne la masă. Prefera să se plimbe pe dig și să revină împreună cu trăsura. Plecă din nou, dornic să rămână singur. Arăta foarte rău, suferind, evident, în urma unor emoții pe care era hotărât să și le înăbușe. Fanny înțelegea că așa trebuia să fie, dar îi era și ei extrem de greu.

Trăsura sosi și el intră din nou în casă, numai timpul necesar să petreacă doar câteva minute în compania familiei și să fie martor, fără să observe, la felul reținut în care avea loc despărțirea de cele două fiice și chiar la timp pentru a le împiedica să se așeze la masă să ia micul dejun, care, din cauza numeroaselor evenimente neprevăzute, reușise să fie gata chiar în momentul în care trăsura pleca din fața casei. Ultima masă luată de Fanny în casa tatălui ei semănase izbitor de mult cu prima!

Cât de plină îi era inima de bucurie și recunoștință depășind barierele Portsmouth-ului și cât de larg era zâmbetul de pe fața lui Susan este ușor de închipuit. Șezând în față și având o parte din obraz acoperită de bonetă, aceste zâmbete rămaseră nevăzute de ceilalți. Călătoria părea foarte probabil să se petreacă în tăcere. Suspinele adânci ale lui Edmund ajungeau să fie des remarcate de Fanny. Dacă ar fi fost singur, numai cu ea, inima lui s-ar fi deschis, în ciuda oricărei hotărâri, dar în prezența lui Susan se închise în el, iar încercările de a aborda subiecte lipsite de importanță nu reușeau.

Fanny îl urmărea cu indignare și prinzându-i, din timp în timp, privirea, îi reînvia un surâs afectuos care reușea s-o reconforteze; prima zi de călătorie se scurse fără să fi auzit un singur cuvânt din partea lui despre subiectele care îl doborau sub greutatea lor. A doua zi dimineață aduse ceva mai mult. Chiar înainte de plecarea lor din Oxford, Susan stătea la o fereastră, urmărind curioasă părăsirea hanului de către o familie numeroasă, iar cei doi erau așezați lângă foc; iar Edmund, impresionat în mod deosebit de înfățișarea lui Fanny și necunoscând neplăcerile zilnice cu care se confruntase aceasta în locuința tatălui ei, îi luă mâna și îi spuse, pe un ton jos, dar plin de expresivitate:

— Nici nu este de mirare... suferi. Cum este posibil ca un bărbat care te-a iubit, să te poată părăsi în felul acesta! Dar sentimentele tale... erau mult mai recente în comparație cu... Fanny, gândește-te la mine!

Prima parte a călătoriei lor i-a adus aproape epuizați, la Oxford; cea de-a doua parte a luat sfârșit mult mai repede. Ajunseseră aproape de Mansfield cu mult înainte de ora obișnuită a cinei și, pe când se apropiau de locul acela îndrăgit, inimile ambelor surori se strânseseră puțin. Fanny începu să se teamă de întâlnirea cu mătușile ei și cu Tom sub apăsarea evenimentelor, iar Susan se gândea, cu o oarecare neliniște, că toată buna ei purtare, toate cunoștințele proaspăt câștigate asupra a ceea ce se obișnuia în acest loc erau pe punctul de a trebui să fie puse în practică. Exemple de bună și proastă purtare, de vechi maniere vulgare și noi obiceiuri aristocratice i se amestecau în imaginație cu furculițe de argint și boluri pentru spălarea mâinilor după desert.

Fanny observase peste tot schimbarea naturii față de februarie, când o remarcase ultima dată. Se împliniseră trei luni întregi de când părăsise Mansfield Park și totul trecuse de la iarnă la vară. Privirea îi era pretutindeni întâmpinată de peluze și arbuști de verdele cel mai proaspăt, iar pomii, deși nu erau încă complet înveșmântați, se aflau în stadiul acela cu totul special, în care splendoarea lor viitoare se află foarte aproape și în care, deși privirea este răsfățată cu o bună parte din frumusețea lor, încă și mai multă îi rămâne închipirii să-și imagineze. Era singura cuprinsă de încântare. Edmund stătea rezemat, aplecat spre spate, adâncit într-o posomoreală mai neagră decât oricând și ținea ochii închiși, ca și când vederea naturii în plin avânt îl îndurera, iar frumoasele peisaje de acasă trebuiau izolate de el. Deveni din nou melancolică; se gândea că simțămintele celor ce locuiau acolo imprimaseră un aer dezolant

frumoasei reședințe.

Erau așteptați cu mare nerăbdare. Fanny de-abia trecuse de prag, când lady Bertram ieși din salon ca s-o întâmpine; mergea cu alt pas decât cel leneș, obișnuit, și îmbrățișând-o, îi spuse:

— Dragă Fanny! Acum voi fi liniștită.

[25](#) Hymen sau Hymenaeus, zeul căsătoriei, reprezentat la greci de un tânăr frumos care ține o torță; identificat la romani cu Talassio (n. trad.)

Capitolul XLVII

Alcătuiau o adunare de persoane tare nefericite, fiecare considerându-se pe sine drept cel mai afectat. Doamna Norris, fiind cea mai atașată de Maria suferea, într-adevăr și cel mai tare. Maria era favorita ei, cea mai dragă dinte toate; ea pusese partida aceea la cale, așa cum avusese obiceiul să spună și să simtă, cu inima plină de mândrie, iar acest sfârșit neprevăzut aproape că o copleșea.

Se schimbase, devenind o persoană tăcută, uluită și manifestând indiferență la tot ceea ce se petrecea în jur. Faptul că fusese lăsată numai în compania surorii și a nepotului ei, având toată casa la dispoziția bunului ei plac, fusese o ocazie în întregime irosită; fusese incapabilă să dirijeze sau să comande, ori chiar să-și închipuie că le era de folos, cuprinsă de mâhnire, toată capacitatea ei de a fi activă înghețase și nici lady Bertram, nici Tom, nu primiseră din partea ei nici cel mai mic sprijin. Nu făcuse mai mult pentru ei decât fuseseră ei în stare să facă unul pentru celălalt. Fuseseră, cu toții, la fel de însingurați, neputincioși și deznădăjduiți, iar acum, sosirea celorlalți nu reuși decât să demonstreze întâietatea ei în fața nefericirii. Tovarășii ei resimțiră ușurare, în timp ce ea rămase în aceeași stare. Edmund era aproape la fel de binevenit pentru fratele lui, cum era Fanny pentru mătușa Bertram. Doamna Norris, în loc să-și găsească alinarea într-unul sau în celălalt, nu a fost decât și mai enervată la vederea celei pe care, în orbirea supărării ei, o considera de a fi fost răul principal în această întâmplare: dacă Fanny ar fi acceptat cererea în căsătorie a domnului Crawford, nimic din toate acestea n-ar mai fi avut loc.

Și Susan constituia un motiv de nemulțumire. Nu manifestase dorința de a îi acorda atenție mai mult decât prin câteva priviri pline de dezgust, dar o considera un spion nepoftit, o nepoată nevoiașă și tot ce putea fi mai nesuferit.

De către cealaltă mătușă, Susan fu întâmpinată cu o amabilitate calmă. Lady Bertram nu putu să-i acorde prea mult timp sau să-i adreseze prea multe vorbe, dar considera că, în calitate de soră a lui Fanny, era binevenită la Mansfield și era gata s-o sărute și s-o placă; Susan era mai mult decât mulțumită, pentru că fusese prevenită că nu se putea aștepta la nimic altceva decât la proastă dispoziție din partea mătușii ei Norris; astfel că era atât de dispusă să fie fericită, atât de hotărâtă să profite de cea mai mare binecuvântare, faptul că scăpase de multe alte neplăceri sigure, încât ar fi rezistat în fața a mult mai multă indiferență decât cea cu care se confruntase până acum.

A fost lăsată în mare parte singură, să se familiarizeze cu reședința și proprietatea și își petrecu zilele foarte fericită, procedând în acest fel, în timp ce ceilalți care, în alte condiții, s-ar fi ocupat de ea stăteau acum închiși în casă sau preocupați în întregime de persoana care depindea de ei în acest moment, pentru a se simți oarecum mai confortabil. Edmund se străduia să-și ascundă propriile sentimente, în efortul lui de a-și liniști fratele, iar Fanny se devota mătușii Bertram, revenind la îndatoririle ei anterioare obișnuite cu un zel și mai mare decât cel dinainte și considerând că nu putea niciodată să facă suficient de mult pentru cineva care părea să aibă atât de multă nevoie de ea.

Singura consolare a lui lady Bertram era să vorbească despre groaznica întâmplare cu Fanny, să povestească și să se lamenteze, iar tot ce se putea face pentru ea era să fie ascultată și răbdată, răspunzându-i-se cu atentă bunăvoință. Să se fi încercat să fie alinată prin alte căi era exclus. Situația de față nu admitea nici un alt gen de reconfortare. Lady Bertram nu avea o gândire pătrunzătoare, însă îndrumată de sir Thomas, gândea corect în privința principalelor aspecte importante; prin urmare remarcă, în toată enormitatea sa, ceea ce se petrecuse, dar nu zăbovea asupra culpei și infamiei. Sentimentele ei nu aveau prea mare amploare, nici mintea suficient de tenace. După un timp, lui Fanny nu i s-a mai părut atât de imposibil să-i dirijeze gândurile spre alte subiecte și să-i sporească un oarecare interes pentru ocupațiile ei obișnuite; ori de câte ori lady Bertram revenea asupra ultimelor evenimente, nu putea să le observe decât într-o singură lumină și anume pierderea unei fiice și o rușine ce nu va putea fi niciodată ștersă.

Fanny află de la ea toate detaliile care se cunoșteau până în acel moment. Mătușa ei nu era un povestitor foarte metodic, dar cu ajutorul unor scrisori către

și de la sir Thomas, alături de ceea ce știa ea însăși și care puteau fi îmbinate satisfăcător, a înțeles repede, atât de mult cât dorea, împrejurările care însoțiseră evenimentul. Doamna Rushworth plecase, cu ocazia sărbătorilor pascale, la Twickenham, împreună cu o familie de care se apropiase recent: persoane pline de însuflețire, având maniere agreabile și, probabil, de o moralitate și discreție pe măsura acestora, din moment ce domnul Crawford avea oricând acces în casa lor, zi sau noapte. Fanny știa deja că acesta din urmă se afla în aceeași vecinătate. Domnul Rushworth era plecat, în acest răstimp, la Bath, să petreacă câteva zile cu mama sa, după care urma s-o aducă în oraș, iar Maria era împreună cu acești noi prieteni, dar fără Julia, pentru că ea plecase cu vreo două sau trei săptămâni înainte, într-o vizită la niște rude de-ale lui sir Thomas, tatăl și mama ei erau acum dispuși să atribuie această plecare a ei ca un pretext inventat de domnul Yates. La foarte scurt timp după întoarcerea familiei Rushworth în Wimpole Street, sir Thomas primise o scrisoare din partea domnului Harding, un vechi și foarte prețuit prieten din Londra, care auzise și fusese martorul a suficient de multe ca să fie alarmat în această privință și care îi scrisese lui sir Thomas, sfătuindu-l să vină el însuși la Londra și să-și folosească influența pe care o avea față de fiica lui, pentru ca aceasta să pună capăt unei intimități care o expunea, deja, unor comentarii răutăcioase și îl făcea pe domnul Rushworth să se simtă, evident, jenat. Sir Thomas se pregătea să acționeze în conformitate cu acea scrisoare, fără să fi înștiințat de conținutul ei pe nimeni din Mansfield, când a fost urmată de o alta, expediată urgent de același prieten, ca să-l anunțe despre situația de-a dreptul disperată în care stăteau lucrurile în legătură cu cei doi tineri. Doamna Rushworth părăsise casa soțului ei, iar domnul Rushworth venise, foarte supărat și tulburat la el să-i solicite sfatul. Domnul Harding își exprima temerea că avusese loc ceva de o indecență flagrantă. Servitoarea vârstnicei doamne Rushworth amenința în mod deschis cu dezvăluirea. El însuși făcea tot ce îi stătea în putință să liniștească lucrurile, în speranța revenirii tinerei doamne Rushworth, însă eforturile lui erau atât de combătute în Wimpole Street de influența mamei domnului Rushworth, încât erau de temut consecințele cele mai grave. Această veste îngrozitoare nu a mai putut fi trecută sub tăcere față de restul membrilor familiei. Sir Thomas pregătindu-se de plecare, Edmund dori să-l însoțească, iar ceilalți au fost lăsați într-o stare de nefericire inferioară numai celei care a urmat după primirea următoarelor scrisori din Londra. Toată

aventura devenise deja de notorietate publică, fără speranța de a se mai putea păstra discreția. Servitoarea doamnei Rushworth avea posibilitatea să dea totul în vileag și, beneficiind de sprijinul stăpânei sale, nu putea fi redusă la tăcere. Cele două doamne, chiar și în scurtul interval de timp pe care îl petrecuseră împreună, nu se înțeleaseră, iar mâhnirea soacrei în legătură cu nora ei își avea obârșia la fel de mult în lipsa de respect cu care fusese ea însăși tratată, cât și în afecțiunea pe care i-o purta propriului fiu. Oricum ar fi stat lucrurile, nu era o persoană de înțeles, dar chiar dacă ar fi fost mai puțin încăpățânată sau ar fi avut mai puțin influență asupra fiului ei, care acționa întotdeauna după ultimul care se impunea în fața lui, de cel care îl domina și îl reducea la tăcere, cazul ar fi rămas, oricum, lipsit de orice speranță, întrucât tânăra doamnă Rushworth nu și-a mai făcut apariția și existau toate motivele să se creadă că se ascundea undeva împreună cu domnul Crawford care părăsise, și el, casa unchiului său, sub pretextul unei călătorii, în exact aceeași zi în care dispăruse și aceasta.

Sir Thomas mai rămase un timp în oraș, în speranța de a o descoperi și de a o smulge pe fiica sa din ghearele viciului, deși totul era deja pierdut din punct de vedere al caracterului acesteia.

Fanny nici nu îndrăznea să se gândească la felul în care se putea simți sir Thomas. Nu îi mai rămăsese decât un singur copil care să nu constituie, în acel moment, un prilej de nefericire pentru el. Boala lui Tom se înrăutățise după șocul comportamentului surorii lui, iar însănătoșirea lui mult amânată, încât până și lady Bertram fusese zguduită de diferența constatată și toate temerile ei erau transmise, în mod regulat soțului ei. Fuga Juliei, lovitura suplimentară pe care o avusese de îndurat la sosirea lui la Londra, al cărei ecou fusese înăbușit, pe moment, trebuia, Fanny era sigură de acest lucru, să fi fost resimțită dureros. Își dăduse seama de asta. Din scrisorile lui reieșea limpede cât de mult deplângea acest fapt. În orice altă împrejurare, ar fi fost considerată o uniune nepotrivită; dar să fie formată atât de clandestin și ales un astfel de moment pentru săvârșirea ei, erau argumente care situau considerația Juliei în cea mai nefavorabilă lumină și agrava considerabil nesăbuința alegerii ei. Sir Thomas îl considera un lucru prost, dus la îndeplinire în modul cel mai rușinos cu putință și în momentul cel mai puțin potrivit și, cu toate că Julia putea fi mai ușor de scuzat decât Maria, nu era mai puțin supărat.

Fanny îl compătimea foarte mult. Singura lui alinare rămăsese Edmund. Toți

ceilalți copii îl îndurerau până în străfundul inimii. Spera ca supărarea lui împotriva ei însăși, dacă gândea altfel decât doamna Norris, să se fi stins. Ar fi trebuit acum să-i fi dat dreptate lui Fanny. Domnul Crawford justifica pe deplin respingerea ei; aceasta nu putea constitui decât o slabă consolare pentru sir Thomas, dar reprezenta una însemnată pentru ea însăși. Supărarea lui sir Thomas era greu de îndurat pentru ea, dar la ce ar fi servit înțelegerea și afecțiunea ei față de el? Susținerea lui nu putea veni decât din partea lui Edmund.

Se înșela, totuși, presupunând că Edmund nu îi cauza tatălui lui nici un necaz. Era de altă natură decât cele cauzate de ceilalți, dar sir Thomas considera că sentimentele lui pentru Mary aduc o importantă contribuție la jignirea provocată de sora lui și de prietenul lui; îndepărtat de acest eveniment neprevăzut, așa cum trebuia să se întâmple, de femeia pe care o urmărea cu o nestrămutată afecțiune și o mare probabilitate de succes și care ar fi constituit, din toate punctele lui de vedere o partidă atât de potrivită. Devenise conștient de dilema lui Edmund în ceea ce privea propria sa persoană; observase sau bănuise sentimentele fiului său și, deoarece avea motive să creadă că existase o întrevedere cu domnișoara Crawford din care Edmund nu avusese decât și mai mult de suferit, fusese la fel de nerăbdător din acest motiv, ca și din altele, să-l îndepărteze pe acesta de oraș, drept pentru care îl însărcinase s-o ducă pe Fanny înapoi acasă, gândindu-se atât la alinarea lui, cât și a celorlalți. Sir Thomas nu se afla în necunoștință de cauză în privința caracterului domnișoarei Crawford. Dacă ar fi asistat, nevăzut, la conversația dintre ea și fiul lui, n-ar fi dorit ca ea să fi devenit soția lui, cu toate că cele douăzeci de mii de lire ale ei ar fi devenit patruzeci de mii.

Fanny nu avea nici o îndoială asupra faptului că Edmund urma să fie pentru totdeauna despărțit de domnișoara Crawford; cu toate acestea, până în momentul în care ar fi fost sigură că și el simțea același lucru, propria ei convingere nu îi era suficientă. Ar fi vrut să primească asigurări în acest sens. Dacă el i-ar fi vorbit cu lipsa de rezervă care, uneori, fusese prea greu de suportat de către ea, ar fi fost foarte liniștitor, numai că își dădu seama că acest lucru nu avea să se întâmple. Îl vedea foarte rar și niciodată singur. Probabil că evita să fie singur cu ea. Ce putea crede? Că rațiunea lui se supunea propriei lui disperări, parte din nenorocirea abătută asupra familiei sale, resimțită cu prea multă intensitate ca să poată constitui subiectul fie și al celei mai scurte comunicări. Aceasta trebuie să

fi fost starea lui de spirit. Se supunea, dar cu atâtea chinuri încât nu îi permiteau nici să vorbească despre ele. Va trece mult, mult timp înainte ca numele domnișoarei Crawford să revină pe buzele lui sau ca ea să spere în la reluarea discuțiilor confidențiale. A durat, într-adevăr, mult. Ajunseseră la Mansfield joi. Stătea împreună cu ea sâmbătă seară, o sâmbătă seară ploioasă, chiar în acele momente speciale în care, dacă un prieten s-ar fi aflat la îndemână, inima s-ar fi deschis spre acesta și totul ar fi fost mărturisit. Nu se mai afla nimeni altcineva în salon, în afară de mama lui, care, după ce ascultase o slujbă ținută cu sensibilitate, adormise plângând și era imposibil să nu vorbești. Astfel, folosind introducerile obișnuite, în care este greu de stabilit ce anume trebuie spus întâi și ce după, urmând afirmația uzuală că, ”dacă ea ar dori să-l asculte câteva minute, el va fi foarte scurt în expunerea sa și nu va mai abuza niciodată de amabilitatea ei și că nu trebuia să se teamă că acest subiect va mai fi deschis altă dată, pentru că va fi o temă de discuție total nedorită”, intră în detaliul relatării circumstanțelor și sentimentelor de cel mai mare interes pentru el însuși, către persoana de a cărei înțelegere plină de afecțiune era destul de sigur.

Se poate imagina cum asculta Fanny, cu ce curiozitate și preocupare, cu ce durere și atenție, cum îi erau observate inflexiunile vocii și cu ce grijă se fixa privirea ei asupra oricărui obiect din încăpere, evitându-l pe el. Introducerea era îngrijorătoare. O văzuse pe domnișoara Crawford. Fusesse invitat s-o vadă. Primise un bilet de la lady Stornaway prin care era rugat să-i facă o vizită și, considerând-o drept ceea ce ar fi trebuit să fie ultima lor întrevedere, și atribuindu-i toate sentimentele de rușine și infamie pe care sora lui Crawford ar fi trebuit să le resimtă, se dusesse la ea într-o asemenea stare de spirit, atât de îngăduitor, atât de devotat, încât, pentru câteva clipe, Fanny s-a temut că acea întrevedere nu ar avea să fie și ultima. Pe măsură ce el avansa cu relatarea, temerile ei s-au risipit. O întâlnise, spunea el, cu un aer trist, categoric serios, chiar plin de neliniște, însă înainte ca el să fi putut îngăima fie și o propoziție inteligibilă, ea îi prezentă situația într-un fel care, după propria lui mărturisire, îl șocase. ”Am auzit că vă aflați în oraș, spusese ea, și am dorit să vă văd. Haide să vorbim despre povestea aceasta zguduitoare. Ce ar putea să echivaleze cu nesăbuiința celor două rude ale noastre?”

Nu am putut să-i răspund nimic, dar cred că înfățișarea mea vorbea de la sine. Ei i s-a părut că o condamnam. Uneori este atât de impulsivă! Atunci a

adăugat, cu o voce și o înfățișare mai gravă: ”Nu intenționez să-i iau apărarea lui Henry învinuind-o pe sora dumneavoastră.” Acesta a fost începutul; continuarea Fanny, nu este potrivită, nu se cade să ți-o repet. nu-mi pot aduce aminte tot ce a spus. Nu aş dori să stărui asupra cuvintelor ei, dacă se poate. În esență, își manifesta mânia în privința nesocotinței amândurora. Condamna nerozia fratelui ei, de a fi fost atras de o femeie la care nu ținuse niciodată și de a fi acționat astfel încât să o piardă femeia pe care o adora, însă blama și mai mult nechibzuința bieteii Maria, care sacrifica o căsnicie atât de favorabilă, aruncându-se în această aventură, în ideea că era iubită cu adevărat de un bărbat care îi dăduse de mult de înțeles propria lui indiferență. Poți ghici ce simțeam eu. Să discute despre acest lucru cu atât de multă lipsă de discreție! Nici urmă de rezervă, de delicatețe, să spun, oare, de aversiune? Acesta este efectul mondenității! După o scurtă pauză de gândire, continuă, cu un fel de calm disperat:

— Îți voi spune totul și apoi nu voi mai vorbi niciodată despre această întâmplare. Ea nu vedea toate acestea decât ca pe o imprudență, considerată astfel, doar pentru că devenise de notorietate publică. Lipsa prevederii, faptul că el plecase la Richmond pentru, ea ajungând la mâna unei servitoare; pe scurt, era faptul că fuseseră descoperiți și nu faptul în sine, pe care îl condamna ea. Doar imprudența dusese lucrurile la extrem și îl obligase pe fratele ei să renunțe la orice alt proiect mai drag inimii lui, pentru a fugi cu ea.

— Iar dumneavoastră, interveni Fanny, crezând că se aștepta să-i vorbească, ce i-ați răspuns?

— Nimic, nimic care să aibă vreun înțeles. Eram împietrit. Ea a continuat, începând să vorbească despre tine; da, a trecut apoi la tine, exprimându-și părerea de rău că pierduse o asemenea... S-a exprimat foarte rezonabil în această privință, dar ție ți-a recunoscut întotdeauna meritele. ”A renunțat, a mai zis ea, la o femeie cum nu va mai întâlni niciodată. Ea ar fi reușit să-l facă să fie statornic, l-ar fi făcut fericit pentru totdeauna.” Draga mea Fanny, sper că îți produc mai multă plăcere decât suferință, prin această vedere retrospectivă a ceea ce ar fi putut fi, dar care, acum, nu se va mai întâmpla niciodată... Nu dorești să tac? Dacă asta este ceea ce vrei, aruncă-mi o privire, rostește un cuvânt și nu voi mai spune nimic.

Nici o privire, nici un cuvânt, nu urmară.

— Mulțumesc lui Dumnezeu, spuse el. Toți suntem predispuși la rătăcirii, dar se pare că a fost milostiva intervenție a providenței. A vorbit despre tine cu multă apreciere și caldă afecțiune și, totuși, chiar și în acest caz, se simțea plutind o umbră de răutate, pentru că, în mijlocul acestor manifestări, a putut să exclame: ”De ce l-a respins? Nu este decât vina ei. Fată proastă! Nu o voi ierta niciodată!.. Dacă l-ar fi acceptat, așa cum ar fi trebuit să facă, acum ar fi fost pe punctul de a se căsători, iar Henry ar fi fost prea fericit și prea ocupat să mai dorească și altceva. El ar fi rămas în termeni amicali cu doamna Rushworth. Totul s-ar fi terminat printr-un flirt nevinovat și prin întâlnirile anuale de la Sotherton și Everingham.” Ai fi crezut așa ceva posibil?... Acum vraja și-a pierdut efectul. Mi s-au deschis ochii.

— Ce cruzime! exclamă Fanny, ce cruzime. Să fie atât de insensibilă, să vorbească cu atâta nepăsare într-un astfel de moment, și cui, chiar dumneavoastră! O adevărată cruzime.

— Cruzime o numești tu? Aici ne deosebim. Nu, firea ei nu este una crudă. Nu considera că mi-a rănit sentimentele. Răul este îngropat și mai adânc: în totala ei ignoranță că astfel de sentimente ar putea să existe, în pervertirea unei minți care a făcut-o să considere cât se poate de firesc să trateze acel subiect în maniera în care a făcut-o. Vorbea numai așa cum se obișnuise să-i audă pe alții vorbind despre asta, așa cum își închipuia că oricine altcineva va vorbi despre asta. Defectele ei nu țin de fire. Nu ar răni în mod intenționat pe cineva, nici nu-i trece prin minte, poate mă înșel, nu mă pot împiedica să cred că, în ceea ce mă privește pe mine și sentimentele mele... Greșelile ei țin de principii, Fanny, de o delicatețe amorțită și de o minte coruptă și viciată. Poate că este mai bine așa, pentru mine, îmi lasă mai puține regrete... Și, totuși, nu este așa! M-aș fi supus mai bucuros durerii mai intense de a o fi pierdut, decât celei de a trebui să gândesc în acest fel despre ea. i-am și spus acest lucru.

— Adevărat?

— Da, când am plecat de acolo i-am spus acest lucru.

— Cât timp ați stat împreună?

— Douăzeci și cinci de minute. Ei bine, a continuat prin a spune că nu mai rămânea acum de făcut decât să se aranjeze o căsătorie între cei doi. Vorbea despre asta, Fanny, cu o voce mult mai stăpânită decât reușesc eu.

A fost nevoit să se oprească de câteva ori, în timp ce-i repeta spusele ei:

— ”Trebuie să-l convingem pe Henry s-o ia de soție, și, acționând în acest mod onorabil și având certitudinea că a renunțat definitiv la Fanny, nu cred că ar fi imposibil. Trebuie să renunțe la Fanny! Nu cred că mai poate să speri să aibă succes pe lângă cineva ca ea, așa că sper să nu întâmpinăm dificultăți de neînvins. Influența mea, care nu este de neglijat, va fi direcționată în acest sens și, odată căsătoriți, propria ei familie fiind alcătuită din oamenii respectabili pe care îi cunoaștem, ar putea să-și recapete într-o anumită măsură buna poziție în societate. După cum bine știm, nu va fi niciodată admisă în anumite cercuri, dar prin intermediul unor dineuri reușite și petreceri grandioase, vor exista întotdeauna unii care se vor bucura să-i frecventeze; din acest punct de vedere se manifestă mai multă îngăduință decât înainte. Sfatul meu este ca tatăl dumneavoastră să păstreze discreția. Nu îl lăsați să-și prejudicieze singur situația prin propriul lui amestec. Convingeți-l să lase lucrurile să-și urmeze cursul. Dacă, în urma vreunei intervenții oficiale a lui sir Thomas, ea este nevoită să iasă de sub protecția lui Henry, vor fi șanse mai mici ca el s-o ia de soție, decât dacă rămâne acum cu el. Știu că este posibil ca el să fie influențat. Lăsați-l pe sir Thomas să se încreadă în onoarea și compasiunea fratelui meu și este posibil ca totul să se termine cu bine; dacă, însă, el își va recupera fiica, va distruge reazemul cel mai important pe care îl are.”

După repetarea tuturor acestora, Edmund era atât de afectat încât lui Fanny, care îl urmărea tăcută, dar cu afectuoasă preocupare, aproape că îi păru rău că subiectul fusese, până la urmă, abordat. A trecut mult timp până când el a fost din nou în stare să vorbească. Într-un sfârșit, spuse:

— Și acum, Fanny, mi-a mai rămas puțin până să termin. Ți-am reprodus, până acum, esența a tot ceea ce a spus atunci. Îndată ce am fost capabil să spun ceva, i-am răspuns că nu crezusem că venind în casa aceea cu starea de spirit în care mă aflu, să mai poată interveni ceva care să mă facă să sufăr și mai mult, însă că reușise să-mi pricinuiască răni și mai adânci, cu aproape fiecare propoziție. Cu toate că, i-am mai zis, de când ne cunoșteam, remarcasem de multe ori existența unor deosebiri între părerile noastre, asupra anumitor aspecte, în anumite momente, nici nu mă gândisem să-mi imaginez că diferența era de amploarea celei pe care o dovedise ea, cu acea ocazie. Că maniera în care tratase oribila faptă comisă de fratele ei și de sora mea, cine se făcea vinovat de seducerea celui alt, am preferat să nu mai spun, felul în care vorbise despre fapta

în sine, incriminând orice vină, cu excepția celei adevărate, luând în considerație gravele ei consecințe, recomandându-ne acceptarea compromisului și încuviințarea continuării acestui adulter în speranța încheierii unei căsătorii care, gândind așa cum gândesc în acest moment despre fratele ei, ar trebui mai degrabă împiedicată decât dorită. Toate acestea, laolaltă, m-au convins dureros că n-o înțelesesem niciodată cu adevărat înainte și că ea era creația propriei mele imaginații și nu domnișoara Crawford cea reală, și timp de luni și luni de zile m-am înșelat în trecut. Poate că așa e mai bine pentru mine; am mai puțin de regretat prin sacrificarea unei prietenii, a unor sentimente și speranțe care, oricum, mi-ar fi fost distruse. Cu toate acestea, trebuie să mărturisesc, și o voi face, dacă mi-ar fi stat în putință s-o readuc la imaginea pe care o avusesem despre ea înainte, aș fi preferat orice sporire a durerii pricinuite de despărțire, de dragul afecțiunii și al stimei pe care i le-aș fi purtat în continuare... Asta este ceea ce i-am spus, în mare, numai că, așa cum îți poți închipui, nu le-am rostit nici la fel de stăpân pe mine, nici metodic, cum ți le-am rezumat ție. Ea a fost uimită, extrem de uimită, mai mult decât uimită. Am văzut cum i se schimba înfățișarea. S-a înroșit foarte tare. Cred că am putut constata amestecul mai multor sentimente: o luptă intensă, dar de scurtă durată, o jumătate de dorință de a admite adevărul, un început de sentiment de rușine, însă obișnuința, obișnuința a învins. Ar fi izbucnit în râs! Se simțea un râs reținut în vocea ei, atunci când mi-a răspuns: ”O predică destul de reușită, zău așa. A făcut parte din ultima dumneavoastră slujbă? În felul acesta îi veți modela curând pe toți cei de la Mansfield și de la Thornton Lacey, iar data viitoare când voi mai auzi ceva despre dumneavoastră, s-ar putea să fie în calitate de preot celebru în vreo importantă societate metodistă, ori ca misionar în țări îndepărtate.” Încerca să vorbească pe un ton nepăsător, dar nu era atât de indiferentă cât dorea să pară. Drept răspuns, am adăugat că îi doream, din toată inima, numai bine și că speram sincer că va învăța curând să gândească mai corect și că va datora cunoașterea cea mai valoroasă pe care ar putea-o dobândi cineva, cunoașterea propriei persoane și a datoriei care ne revine, lecțiilor dure ale nefericirii, după care am ieșit imediat. Coborâsem deja câteva trepte, Fanny, când am auzit ușa deschizându-se în spatele meu. ”Domnule Bertram”, spuse ea. M-am întors. ”Domnule Bertram”, repetă ea, surâzând, era un surâs foarte nepotrivit cu discuția care tocmai avusese loc, un surâs obraznic și jucăuș, care părea să invite

ca să mă poată subjuga mai bine; cel puțin mie așa mi s-a părut. Am rezistat; a fost un impuls de moment, cel de a-i rezista și am continuat să cobor. De atunci, uneori, doar pentru o clipă, am regretat că nu m-am întors..., dar știu că am avut dreptate și așa a luat sfârșit relația dintre noi. Și ce relație a mai fost! Cât de mult m-am lăsat înșelat! Păcălit și de frate, și de soră! Îți mulțumesc pentru răbdarea de care ai dat dovadă, Fanny. Aceasta a fost consolarea cea mai mare și, cu asta, am terminat.

Fanny avea atât de multă încredere în vorbele lui, încât, pentru cinci minute, chiar a crezut că terminase de vorbit despre acel subiect. Apoi totul a fost reluat până când trezirea lui lady Bertram a reușit să pună capăt acestei conversații. Până în acel moment, au continuat să vorbească doar despre domnișoara Crawford, cum reușise ea să-l subjuge, cât de generoasă fusese natura cu farmecele ei și cât de extraordinar ar fi fost dacă educația ei ar fi căzut mai devreme pe mâini bune. Fanny, putând acum să vorbească deschis, se simți mai mult decât îndreptățită să-i aducă la cunoștință și alte trăsături ale firii ei adevărate. Fanny se gândea la efectul de durată al impresiei de nezdruncinat pe care o astfel de dezamăgire le va produce asupra lui. Timpul va mai atenua, fără nici o îndoială, o bună parte din suferință, însă era, oricum, genul de împrejurare pe care n-ar fi avut cum s-o stăpânească în întregime. Prietenia lui Fanny era tot ce putea să-l susțină.

Capitolul XLVIII

Să lăsăm alte penițe să zăbovească asupra vinovăției și nefericirii. Părăsesc asemenea subiecte dureroase cât pot de repede, nerăbdătoare să le aduc tuturor celor care, fără să fi greșit prea tare față de ei înșiși, așteaptă un oarecare grad de alinare.

Fanny a mea, din câte mi s-a oferit satisfacția să aflu, trebuie să fi fost, în acel moment, fericită în ciuda a tot ceea ce se întâmpla în jur. Trebuie să fi fost o ființă fericită, în pofida a tot ceea ce simțea sau credea că simte față de nefericirea celor din jurul ei. Avea motive de încântare ce trebuiau să-și croiască singure drumul. Revenise la Mansfield Park, unde le era folositoare celorlalți și unde era iubită; era în siguranță față de avansurile domnului Crawford, iar la întoarcerea lui sir Thomas i s-au oferit toate dovezile de apreciere pe care i le putea da, în starea lui de tristețe. Oricât de încântată ar fi fost de toate acestea, tot ar fi fost fericită, chiar și în lipsa lor, pentru că Edmund nu se mai lăsa orbit de strălucirea domnișoarei Crawford.

Este adevărat că Edmund era departe de a fi fericit. Suferea în urma dezamăgirii și a regretelor, deplângând cele întâmplate și tânjind la ceea ce n-ar fi putut fi niciodată. Fanny înțelegea ce se petrece și îi părea rău, însă era o părere de rău ce își avea atât de mult originea în satisfacție, care avea atât de mult tendința de a alina și se afla într-o armonie atât de perfectă cu orice sentiment de afecțiune, încât puțini sunt cei care n-ar fi fost mulțumiți să schimbe bucuriile lor cele mai vii cu ceea ce simțea Fanny.

Sir Thomas, bietul sir Thomas, un simplu părinte conștient de greșelile făcute în această calitate, a suferit cel mai mult timp. Ceva îi spunea că ar fi trebuit să nu își fi dat asentimentul la acea căsătorie, că sentimentele fiicei lui îi erau suficient de bine cunoscute ca să-l facă acum să se simtă vinovat că o

autorizase, procedând în acest fel sacrificase ce ar fi fost drept, lăsându-se condus de considerente egoiste și de socoteli mondene. Acestea erau gânduri care aveau nevoie de un oarecare timp ca să fie îmblânzite; timpul, însă, poate să facă aproape orice și, cu toate că doamna Rushworth oferi prea puțină mângâiere pentru nefericirea pe care le-o cauzase celor din jur, sir Thomas a găsit o alinare mai mare decât își închipuise la ceilalți copii ai săi. Căsătoria Juliei a devenit o aventură mai puțin disperată decât fusese considerată la început. Era umilă și dornică să obțină iertarea, iar domnul Yates sperând să fie primit în familie, era dispus să-l privească pe sir Thomas cu mult respect și să se lase îndrumat de acesta. Nu era foarte profund, dar existau perspective să devină mai puțin ușuratic, măcar atașat de familie și liniștit; în orice caz, a fost o consolare la aflarea că proprietatea pe care o deținea era ceva mai mare, iar datoriile lui, mult mai reduse decât se temuse sir Thomas. O mare ușurare a avut și din partea lui Tom care, treptat, s-a însănătoșit, fără să recadă în necugetarea și egoismul dinainte. Devenise pentru totdeauna un om mai bun, ca urmare a suferințelor îndurate în urma bolii sale. Învățase să cugete mai adânc, lucru pe care nu-l prea făcuse înainte, iar reproșurile pe care și le făcea din cauza deplorabilei întâmplări din Wimpole Street, la care se simțea complice ca urmare a acelei intimități periculoase prilejuite de piesa aceea de teatru lipsită de orice rost, au impresionat atât de puternic mintea lui care, la vârsta de douăzeci și șase de ani, nefiind lipsită nici de înțelepciune, nici de o bună tovarășie, a avut efecte durabile în timp. Tom a devenit exact ceea ce ar fi trebuit să fie: folositor, statornic și liniștit, fără să-și ducă viața gândindu-se doar la propria lui persoană.

Asta da, satisfacție! Sir Thomas a reușit să se consoleze, Edmund a contribuit, și el, la aceasta prin tot sprijinul său spiritual. După ce rătăcise de colo-colo și șezuse la umbra copacilor împreună cu Fanny toată vara, se resemnase cu situația existentă și devenise, din nou, vesel.

Acestea au constituit întâmplările care i-au adus, treptat, alinarea lui sir Thomas, atenuând jignirea suferită și făcându-l să se împace cu el însuși, deși suferința rezultată din convingerea comiterii unor erori în educația fiicelor lui nu a dispărut niciodată în întregime.

Prea târziu a devenit conștient de cât de neprielnic pentru caracterul oricărui tânăr trebuie să fi fost tratamentul de care Maria și Julia avuseseră întotdeauna parte acasă, unde îngăduința excesivă și linguseala mătușii lor contrastaseră

încontinuu cu propria lui severitate. A constatat cât de greșit judecase, așteptându-se să contracareze erorile doamnei Norris prin propriul lui comportament aspru, a observat limpede că nu reușise decât să intensifice răul, învățându-le să-și stăpânească propria fire în prezența lui, astfel încât s-o ascundă pe cea adevărată și să le împingă, pentru toate favorurile pe care le doreau, spre o persoană de care se atașaseră datorită afecțiunii ei oarbe și prinosului de laude la adresa lor.

A ajuns treptat să simtă că nu fusese singura eroare din planul lui de educație. Mai lipsise ceva, altfel trecerea timpului ar fi erodat multe defecte. Principiul, principiul activ era cel care lipsise, fiicele sale nu fuseseră niciodată învățate, așa cum trebuie, să-și stăpânească înclinațiile și firea prin acel simț al datoriei care este suficient prin el însuși. Li se predaseră, teoretic, normele religioase, dar fără să li se ceară niciodată să le pună, zilnic, în practică. Să fie remarcate prin eleganță și instruire, obiectivul care primase în timpul tinereții lor, nu putea să fi avut un efect moralizator asupra minții lor. Sir Thomas dorise ca ele să devină niște persoane deosebite, numai că preocupările lui se îndreptaseră asupra cunoașterii și a manierelor, nu asupra firii; cât despre necesitatea abnegației și supunerii, se temea că nu auziseră niciodată despre ele de la cineva de la care să fi putut beneficia de astfel de învățături. Amar mai deplângea acum o deficiență care abia putea înțelege cum fusese posibilă. Cât de nenorocit se simțea deoarece, cu toată cheltuiala și preocuparea pentru o educație atentă și costisitoare, își crescuse fiicele fără ca acestea să înțeleagă principalele îndatoriri care le reveneau și fără ca el să fi ajuns să le cunoască firea și caracterul.

Cutezanța și pasiunea doamnei Rushworth îi deveniseră cunoscute doar ca urmare a efectului lor nedemn. Era imposibil să fie convinsă să-l părăsească pe domnul Crawford. Întreținea speranța că se va căsători cu el și au continuat să trăiască împreună până când a fost obligată să admită că dezamăgirea ce decurgea din această convingere au făcut-o nefericită și a transformat sentimentele față de el în ceva care aducea atât de mult a ură, încât fiecare devenise pedeapsa celuilalt. Despărțirea a fost dorită reciproc. Trăise cu el atât cât să i se reproșeze că fusese motivul distrugerii oricărei șanse ca el să mai poată aspira la Fanny și nu avusese parte de o satisfacție mai mare după ce îl părăsise, decât cea prilejuită de despărțirea în sine. Ce altceva putea să

depășească nefericirea cuiva aflat într-o asemenea situație?

Domnul Rushworth nu a întâmpinat nici o dificultate în obținerea divorțului și astfel a luat sfârșit o căsătorie încheiată fără șanse pe care să se fi putut conta. Ea îl disprețuise și iubise un altul, iar el fusese destul de conștient de această situație. Ofensa provocată de prostie și dezamăgirea produsă de o pasiune egoistă pot stârni puțină compasiune. Pedepsa îndurată de ei a fost pe măsura comportării lor. El a fost eliberat de uniunea aceea, continuând să se simtă jignit și nefericit, până când vreo altă fetișcană drăguță ar fi reușit să-l atragă din nou în mrejele căsătoriei. Fosta soție trebuia să se resemneze în fața unei retrageri în umbră și a unui oprobriu care nu-i îngăduiau să spere o a doua cerere în căsătorie.

Unde urmau să-i găsească un adăpost, a devenit un subiect de tristă și importantă consultare. Doamna Norris, a cărei afecțiune părea să crească proporțional cu defectele nepoatei sale, ar fi primit-o acasă, la Mansfield și ar fi considerat firesc ca toată lumea s-o consoleze. Sir Thomas nici nu a vrut să audă de așa ceva, ceea ce a făcut ca mânia doamnei Norris împotriva lui Fanny să crească și mai tare, considerând că adevăratul motiv era faptul că ea locuia acolo. A continuat să creadă că hotărârea lui sir Thomas i se datora ei, cu toate că acesta o asigurase, cu cea mai mare seriozitate că ar fi procedat la fel, indiferent cine locuiește la Mansfield, fată sau tânăr, rudă sau nu cu el. Maria își distrusese propriul ei bun renume și el nu dorea să încerce în zadar să îndrepte ce nu mai putea fi niciodată îndreptat manifestând îngăduință față de viciu sau să devină, în orice fel, părtaș la purtări indecente.

Totul a luat sfârșit prin hotărârea doamnei Norris de a părăsi Mansfield și de a se devota nefericitei ei Maria prin întemeierea unei gospodării, numai pentru ele, în alt comitat unde să trăiască izolate împreună, cu foarte puțină lume în jur; una lipsită de afecțiune, iar cealaltă de judecată, se poate rezonabil presupune că propriile lor firi au devenit pedeapsa lor mutuală.

Îndepărtarea doamnei Norris de Mansfield a fost o alinare în existența lui sir Thomas. Părerea lui despre ea se deteriorase din ziua întoarcerii lui din Antigua; în fiecare moment, în întrevederile lor zilnice, în discuții banale, ea pierduse teren în mod constant în privința stimei lui, convingându-l că îi supraestimase bunul simț și îi suportase manierele într-un mod absolut surprinzător înainte. O considerase un rău inevitabil fără nici o șansă de a înceta, decât o dată cu propria

viață. Să fie eliberat de ea constituia o fericire atât de mare încât, dacă plecarea ei n-ar fi lăsat amintiri amare în urmă, ar fi existat pericolul ca el să învețe să accepte răul care adusesse după sine un asemenea bine.

Doamna Norris nu era regretată de nimeni din cei de la Mansfield. Nu reușise niciodată să-i facă să se atașeze de ea nici măcar pe cei pe care îi iubea și, de când cu fuga doamnei Rushworth, devenise atât de nervoasă, încât chinuise pretutindeni pe toată lumea. Nici măcar Fanny nu deplângea plecarea mătușii Norris, nici chiar atunci când a trebuit să plece pentru totdeauna.

Faptul că Julia a reușit să aibă o soartă mai bună decât Maria s-a datorat, într-o oarecare măsură, unei diferențe benefice de fire și de împrejurări, în cea mai mare parte, faptului că fusese mai puțin favorita aceleiași mătuși, mai puțin flatată și mai puțin răsfățată. Frumusețea și propriile ei reușite ocupaseră un loc secund. Fusese întotdeauna obișnuită să se considere ușor inferioară Mariei. Firea ei era, ca o consecință firească, cea mai liniștită dintre cele două; sentimentele ei, deși aprinse, erau mai ușor de stăpânit, iar educația nu-i stimulase într-o măsură atât de dăunătoare conștiința propriei importanțe. Se consolase mai repede de dezamăgirea pricinuită de Henry Crawford. După ce îi trecuse amărăciunea că fusese disprețuită, fusese capabilă să nu se mai gândească la el, iar când legătura aceasta a fost reînnoată, la Londra și reședința domnului Rushworth devenise ținta interesului lui Crawford, a avut meritul să se retragă din fața acestuia și de a alege chiar acel răstimp pentru a face o vizită unor alți prieteni de-ai ei, ca să fie sigură că nu va mai fi din nou atrasă de el. Acesta fusese motivul pentru care plecase la verii ei. Interesul domnului Yates nu avusese nici o legătură cu asta. Ea încuviințase un timp atențiile lui, fiind, destul de puțin înclinată să-l accepte și, dacă fapta surorii ei nu s-ar fi impus în acel fel atenției publice și n-ar fi resimțit, din această cauză, o teamă sporită de a se întoarce acasă, închipuindu-și că urmarea firească, în ceea ce o privea, nu putea fi decât o mai mare severitate din partea tatălui decât până atunci. Fără toate acestea este posibil ca domnul Yates să nu fi avut niciodată un asemenea succes. Nu fugise cu el din alte considerente decât din cele ale unei spaime egoiste. I se păruse că era singurul lucru care mai rămăsese de făcut. Vina Mariei provocase nehibzuința Juliei.

Henry Crawford, vătămat de o independență prea curând dobândită și de proaste exemple și-a permis să guste puțin prea mult din zburdălniciile dictate de

un orgoliu lipsit de răspundere. O dată reușise să ajungă, printr-o ocazie neintenționată și nemeritată, pe calea fericirii. Dacă s-ar fi mulțumit cu câștigarea afecțiunii uneia dintre cele mai deosebite femei, dacă ar fi găsit suficientă răbdare în depășirea respingerii ei, străduindu-se să-i obțină stima și dragostea, ar fi existat șansa cea mai mare de a avea succes și de a fi fericit. Afecțiunea lui nu rămăsese fără efect. Influența ei asupra lui îi conferise și lui o anumită influență asupra ei. Dacă ar fi meritat mai mult, fără nici o îndoială că ar fi obținut mai mult, mai ales atunci când o anumită căsătorie ar fi avut loc, ceea ce i-ar fi permis lui Fanny înfrânarea primei ei înclinații. Dacă el ar fi perseverat și ar fi făcut-o în modul cel mai cinstit, Fanny ar fi fost premiul care i s-ar fi cuvenit, un premiu acordat cu cea mai mare bunăvoință, după trecerea unui interval de timp rezonabil de la căsătoria lui Edmund cu Mary. Dacă ar fi procedat așa cum intenționase și cum știa că ar fi trebuit, plecând la Everingham îndată după ce se întorsese de la Portsmouth, atunci ar fi fost artizanul propriului lui destin fericit. Însă a fost tentat să rămână în vederea petrecerii organizate de doamna Fraser; acceptarea invitației lui a fost obținută prin măguliri, astfel încât urma s-o întâlnească pe doamna Rushworth cu aceeași ocazie. I-au fost instigate atât curiozitatea, cât și vanitatea, iar așteptarea plăcerii care urma a fost prea puternică pentru o persoană neobișnuită să facă sacrificii. A hotărât, prin urmare, să-și amâne călătoria în Norfolk, așa încât a rămas pe loc. A văzut-o pe Maria Rushworth, fiind primit de aceasta cu o aparentă indiferență, numai că el era jignit, nesuportând să fie respins de o femeie ale cărei surâsuri fuseseră atât de mult timp la degetul lui cel mic; simțea că trebuia să învingă o atât de mândră manifestare. Știa că era mânioasă din cauza lui Fanny; trebuia s-o înfrângă și s-o determine din nou pe doamna Rushworth să revină la bunele ei sentimente față de el.

A pornit atacul animat de aceste intenții și, printr-o perseverență însuflețită, a reușit curând să restabilească genul acela de curtenie, de flirtare care corespundea vederilor lui; triumfând, însă, asupra discreției care, deși izvorând din mânie, ar fi putut să-i salveze pe amândoi, se lăsase pe sine pradă unor sentimente mai puternice din partea ei decât ar fi putut el presupune. Îl iubea; nu existau atenții discrete pe care ea să le aprecieze. El era prins în ițele propriei lui vanități, fără să aibă nici cea mai mică scuză legată de iubire și în lipsa oricărei șovăieli la gândul verișoarei ei. Preocuparea cea mai importantă pentru el a

devenit cum să reușească să-i împiedice pe Fanny și familia Bertram să afle ce se petrecea. Discreția n-ar fi putut fi mai necesară în ceea ce privea onoarea doamnei Rushworth decât pentru el însuși. La întoarcerea de la Richmond, ar fi fost bucuros să nu fi trebuit s-o revadă pe doamna Rushworth. Tot ce a urmat a fost rezultatul propriei imprudențe și, în final, a plecat împreună cu ea, regretând pierderea lui Fanny. Când toată agitația stârnită de acea legătură amoroasă a luat sfârșit și când scurgerea câtorva luni l-a învățat să aprecieze și mai mult calitățile lui Fanny, regretele au fost mult mai mari.

Faptul că pedeapsa publică a dezonoarei trebuia să însoțească partea lui de vină, nu a reprezentat una dintre barierele pe care societatea le pune în folosul virtuții. În lumea în care trăim osânda nu se situează la nivelul la care ar fi de dorit, dar fără să ne permitem să privim mai departe, putem în mod firesc să considerăm că un om ca Henry Crawford a avut partea lui de rușine care, uneori, s-a transformat în reproșuri la adresa propriei persoane, de a fi răsplătit în acest fel ospitalitatea, de a fi tulburat liniștea unei familii, de a fi pierdut-o pe cea mai demnă de respect și cea mai scumpă femeie pe care o iubise cu adevărat.

După tot ce se petrecuse, rănind și înstrăinând cele două familii, vecinătatea între ele devenise supărătoare. Era necesar ca familia Grant să plece de acolo definitiv. Doctorul Grant obținuse o nouă slujbă, la Westminster, printr-o relație de la care aproape renunțase să mai spere ceva, prilej care le oferea ocazia să părăsească Mansfield o scuză pentru a-și stabili reședința la Londra și o sporire a venitului care să-i permită cheltuielile necesitate de această schimbare; acest aranjament a fost considerat extrem de convenabil, atât de către cei care plecau, cât și de cei care rămâneau.

Doamna Grant, care avea o fire afectuoasă și simțea nevoia să fie iubită, trebuie să fi manifestat un oarecare regret să lase în urmă locurile și oamenii de care se atașase, dar avea să se obișnuiască. Apoi, avea din nou posibilitatea să-i ofere un cămin lui Mary, iar Mary se săturase într-atât de vanitate, ambiție, iubire și dezamăgire în cursul ultimei jumătăți de an, încât avea, într-adevăr, nevoie de iubirea neprefăcută a surorii ei și de liniștita chibzuială a felului acesteia de a fi. Au trăit, astfel, laolaltă; când domnul Grant a fost lovit de apoplexie și s-a stins din viață, în urma a trei mese copioase în beneficiul instituției eclesiastice, care avuseseră loc în decursul unei singure săptămâni, încă mai locuiau împreună. Mary, cu toate că era absolut hotărâtă să nu se mai

atașeze vreodată de vreun mezin al vreunui lord, a avut nevoie de mult timp să aleagă dintre câțiva chipeși reprezentanți potențiali moștenitori, subjugăți de frumusețea ei și de cele douăzeci de mii de lire care îi reveneau, pe cineva care să corespundă bunului gust pe care și-l formase la Mansfield, cineva ale cărui fire și maniere ar fi putut constitui garanția fericirii domestice pe care învățase, tot acolo, s-o prețuiască sau care să reușească să i-l scoată de-a binelea din minte pe Edmund Bertram.

Edmund era mult mai avantajat decât ea în această privință. El nu a fost nevoit să aștepte și să dorească, în lipsa manifestării oricărei afecțiuni, apariția cuiva demn îi urmeze. Abia sfârșise cu părerea de rău după Mary Crawford și îi împărtășise lui Fanny cât de imposibil ar fi fost să întâlnească din nou o astfel de femeie, când i-a venit ideea să se întrebe dacă nu cumva ar fi fost la fel de bun un gen foarte diferit de femeie; dacă nu cumva Fanny însăși nu-i devenise la fel de dragă, la fel de importantă, cu surâsurile și cu tot felul ei de a fi, cum fusese cândva Mary Crawford și dacă n-ar fi fost o realizare la fel de posibilă și plină de speranță s-o convingă că respectul ei cald și fratern pe care i-l purta, putea constitui un fundament solid pentru o uniune matrimonială.

Mă abțin intenționat să ofer detalii despre această împrejurare, pentru ca oricine să aibă libertatea de a le stabili așa cum dorește, conștientă fiind de faptul că vindecarea de pasiuni imposibil de cucerit și transferul afecțiunilor statornice trebuie să difere de la persoană la persoană. Nu fac decât să rog pe toată lumea să creadă că exact în momentul în care ar fi fost cel mai firesc să se întâmple acest lucru, și nici o săptămână mai devreme, Edmund a încetat să mai țină la domnișoara Crawford, devenind la fel de nerăbdător să se căsătorească cu Fanny pe cât și-ar fi putut dori ea însăși.

Cu o astfel de prețuire a ei, cum fusese, de mult timp, sentimentul pe care îl nutrea Edmund față de Fanny, o prețuire care se baza pe cele mai afectuoase dovezi de inocență și delicatețe, cărora li se alătura fiecare promisiune de sporire a propriei valori, ce ar fi fost mai natural decât apariția acestei schimbări? Să o iubească, s-o îndrume, s-o protejeze, așa cum făcuse încă de când Fanny nu avea decât zece ani, mintea ei modelată într-o măsură atât de mare prin preocuparea lui, iar alinarea ei depinzând atât de mult de propria lui bunăvoință, o ființă care îl interesa în mod deosebit, cu atât mai dragă cu cât el însuși era mult mai important pentru ea decât oricine altcineva de la Mansfield, ce a mai rămas de

adăugat în acest moment, în afară de faptul că Edmund trebuia să învețe să-i placă ochii de o nuanță ceva mai deschisă, în locul celor strălucitori și negri. Iar prin faptul că se afla mereu în compania ei, că îi vorbea confidențial și că sentimentele lui se aflau exact în starea aceea favorabilă pe care o oferă o dezamăgire în dragoste recentă, acei ochi de nuanță mai deschisă nu trebuiau să întârzie prea mult să obțină întâietatea.

Odată ce Edmund s-a fixat și a simțit că, procedând în acest fel, contribuia la propria lui fericire, nu a mai intervenit nimic, nici măcar prudența, care să-l determine să facă pași mici; nici îndoieli asupra meritelor ei, nici temeri în legătură cu diferențele de gust, nu a mai fost nevoie de descrierea unor viitoare speranțe de fericire ca urmare a firilor diferite. Minte ei, firea ei, păreri ei și obiceiurile ei nu aveau nevoie să fie ascunse pe jumătate, nu era nici o dezamăgire a lui în momentul prezent și nu era nevoie nici de speranța într-o viitoare ameliorare. Până și în mijlocul pasiunii lui recente, recunoscuse superioritatea judecății lui Fanny. Prin urmare, care trebuia să fi fost perceperea acesteia în prezent? Era, desigur, mult prea bună pentru el, însă, cum nimeni nu se supără să obțină ceva ce este prea bun pentru sine, Edmund era hotărât să urmărească, foarte conștiincios, această binefacere și era imposibil ca încurajarea venind din partea ei să se lase mult timp așteptată. Sfioasă, neliniștită și nehotărâtă cum era, era cu neputință ca o afecțiune ca a ei, să nu dea naștere, uneori, celor mai puternice aspirații de reușită, deși s-a amânat pentru o dată ulterioară mărturisirea către el a întregului, minunatului și uimitorului adevăr. Fericirea de a afla că fusese, de atât de mult timp, neprețuitul odor al unui suflet ca al ei, trebuie să fi fost suficient de mare ca să îndreptățească o fericire încântătoare. Dar fericirea se mai afla și altundeva, unde nici o descriere n-ar fi putut ajunge. Nimeni nu poate presupune că va reuși să zugrăvească sentimentele unei tinere atunci când aceasta primește asigurarea existenței acelei afecțiuni la care de-abia și-a permis să spere.

Propriile lor preferințe odată stabilite, n-au existat dificultăți avându-și rădăcina în trecut, nici vreun neajuns privitor la sărăcie sau părinți. Era o legătură pe care dorința lui sir Thomas chiar o anticipase. Sătul de partide ambițioase și interesate, prețuind din ce în ce mai mult calitatea superioară a moralității potrivirii firilor și preocupat, în cea mai mare măsură, să unească prin cele mai puternice legături tot ce mai rămăsese din fericirea căminului său,

cumpănise cu reală satisfacție asupra posibilității ca cei doi tineri prieteni să-și găsească în mod firesc consolarea pentru dezamăgirea suferită de ambii, unul în persoana celuilalt, iar consimțământul bucuros care întâmpinase cererea lui Edmund, bunul simț din promisiunea lui Fanny de a-i deveni fiică, alcătuiau un asemenea contrast cu părerea lui inițială despre subiectul de discuție stârnit de sosirea bieteii fetei, ca cel pe care timpul îl creează din totdeauna în cazul planurilor și hotărârilor luate de muritori, pentru propria lor învățare de minte și amuzamentul vecinilor lor.

Fanny era, într-adevăr, fiica pe care și-o dorea. Generozitatea lui primea o răsplată măreață, iar bunătatea intențiilor lui în ceea ce o privea era, acum, recompensată prin faptul că ea o meritase. Ar fi putut să facă astfel încât să aibă o copilărie mai fericită, a fost o eroare de imagine care îi conferise lui aparența unui om aspru și îl privase de dragostea ei timpurie; acum când se cunoșteau bine unul pe celălalt, iar afecțiunea lor mutuală a devenit foarte puternică. După ce a instalat-o la Thornton Lacey cu toată grija în privința confortului ei, aproape în fiecare zi o vizita.

Atât de egoist de dragă îi fusese lui lady Bertram în acest lung răstimp, încât aceasta nu s-a putut despărți de ea de bunăvoie. Nici fericirea fiului, nici cea a nepoatei nu au putut s-o determine să dorească această plecare la Thornton Lacey. A fost, totuși, posibil să se despartă de ea, pentru că rămânea Susan s-o înlocuiască. Susan a devenit nepoata care rămăsese la ei, fiind fericită de acest lucru și pregătită să-i facă față printr-o agerime a minții și o înclinație naturală de a se face utilă, tot așa cum Fanny fusese potrivită prin blândețea firii ei și puternicele ei sentimente de recunoștință. Susan era indispensabilă. Întâi ca o alinare pentru Fanny, apoi ca ajutor și, în final, ca înlocuitoare a ei, a fost instalată la Mansfield, după toate aparențele cu șanse de a rămâne permanent în acel loc. Firea ei mai puțin temătoare și dispoziția ei mai veselă i-au făcut adaptarea mult mai ușoară. Cu iscusința de a înțelege caracterul celor cu care avea de-a face și lipsită de sfiala naturală care să pună stavile, a fost curând considerată binevenită și s-a făcut utilă tuturor; după mutarea lui Fanny, a reușit atât de firesc să asigure confortul de zi cu zi al mătușii ei, încât a ajuns, treptat, să fie cea mai îndrăgită de aceasta dintre ele două.

Cu atât de multe calități autentice și afecțiune adevărată, fără să ducă lipsă de avere sau prieteni, fericirea celor doi veri căsătoriți trebuia să pară la fel de

certă pe cât ar putea fi o fericire pământească. Educați, amândoi, în virtuțile vieții domestice și atașați de încântarea vieții la țară, căminul lor era unul în care domnea armonia și confortul și, pentru a întregi imaginea fericirii lor, preluarea parohiei de la Mansfield a intervenit exact în momentul în care erau căsătoriți de suficient timp, încât să înceapă să simtă nevoia unui venit sporit și să considere distanța care îi despărțea de reședința familiei paterne drept un inconvenient. În aceste condiții, s-au mutat din nou la Mansfield, iar casa parohială de acolo, de care, sub stăpânirea fiecăruia dintre cei doi precedenți proprietari, Fanny nu reușise să se apropie decât cu un sentiment de reținere sau alertă, a devenit curând dragă inimii ei și la fel de desăvârșită din punctul ei de vedere, cum devenise demult orice altceva ce constituia o parte componentă sau se afla sub patronajul oferit de Mansfield Park.

SFÂRȘIT